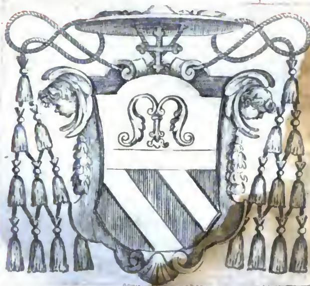
REMISSIONES DOCTORVM DE DICTIONIBVS, ET CLAVSVLIS IN VTROQVE IVRE CONTENTIS.

Auctore
AVGVSTINO BARBOSA
I.V.D. LVSITANO,
ET INSIGNIS ECCLESIAE VIMARANENSIS
Thesaurario Maiori.

ROMAE, Apud Hæredem Bartholomæi Zannetti. 1621.
SVPERIORVM PERMISSV.

Imprimatur, si videbitur Reuerendiss. Patri Magistro Sacri Palatij Apostolici.

P. Episcopus de Curte Vicesger.

Approbatio Operis.

EGo Petrus Albertinus, in Almæ Vrbis Gymnasio Pontificij Iuris publicus, ac primarius Professor, de mandato Reuerendissimi P. F. Hyacinti Petronij, Sacri Apostolici Palatij Magistri perlegi, ac recensui diligenter librum hunc inscriptum: *Remissiones Doctorum de Dictionibus, & Clausulis in vtroque Iure contentis*, D. Augustini Barbosæ I. V. D. Lusitani, &c. Nihilq. in eo reperi, quod vel bonis moribus, vel Religioni aduersetur, quinimo ob doctrinam, ac eruditionem in eodem contentam dignum existimo, vt ad publicam vtilitatem typis mandetur: in quorum fidem hæc propria manu subscripsi. Romæ die 26. Aprilis 1621.

Petrus Albertinus, qui supra, manu propria.

Imprimatur

Fr. Hyacinthus Petronius Ord. Prædic. Sacri Apostolici Palatij Magister.

ILLVSTRISS. ET REVERENDISS. D.

IOANNI GARSIAE

TIT. SS. QVATVOR CORON. S. R. E. PRESBYTERO CARDINALI MILLINO, AC S. D. N. PAPÆ VICARIO, &c.

NTER frequentes, Illuſtriſſime Princeps, & fere quotidianas mearum lucubrationum intermiſſiones quamplurimas vtriuſque iuris dictiones, & clauſulas litterario ordine, & methodo ſingulari in ſtudioſorum gratiam colligere operæ pretium duxi. Conceptis his fœtibus, quos difficili ſanè parturiens puerperio obſtetricante tandem labore pepereram, Tibi inſcribendos duxi. Noui enim propenſiorem tuum in litteratos animum, tuarum laudum præconem optimum, quo illos ſub tuo præſidio, & clientela benigne refoues; nam inter omnes Chriſtianorum Dynaſtas ſolus es mihi viſus, cui omnia mea opera, & me ipſum iure optimo deuoueam, & ad te ipſum perexiguo hoc, & qualicunque munuſculo veneraturus accedam. Illud vero laboris mei non vulgare præmium ſemper exiſtimabo, quod tu natalibus, & dignitate tantus Princeps coram Illuſtriſſimis D.D. Cardinalibus ſcripta alia mea honorifice laudaſti, atque ita pro regia tua humanita-

te mihi animum feciſti, vt alacrius ac maiori ſpe ad alia vulganda pergerem. Non deerunt qui mihi audacis temeritatis labeculam aſpergant, quod ſub te tali, & tanto Theſeo hic meæ mentis partus informis ſcilicet, & infirmus in publicum prodire auſus ſit: ſed ea eſt tui nominis amplitudo, ea tuæ ſummæ eruditionis late peruulgata opinio, ea denique in ſtudioſos humanitas, & modeſtia, vt libellus hic in lucem emittendus illico ſe ad tuos lares ſua ſponte reciperet. Cum igitur per te dignitatem, ac beneficia mihi collata accepiſſem, & nihil aliud præ manibus haberem, quam hanc primam huius Curiæ haud integri anni fœturam, tuis foribus ſuſpendo, fideliſſimæ ſeruitutis, ac ſummæ obſeruantiæ meæ in celſitudinem tuam ſignum, & teſtimonium. Paruum quidem munuſculum fateor, ſed à magno animo proficiſcitur; vt teſter hominibus obſeruantiam erga te meam, maiora cito ſubſequentur, ſi hoc non ingratum tibi fuiſſe perſpexero. Vale. Romæ 4. Iulij 1621.

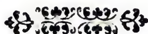
Illuſtriſſimæ Dominationis Veſtræ

Minimus, at obſequentiſſimus ſeruus

Auguſtinus Barboſa.

Ad

Ad Lectorem iuris studiosum.

TSI ingenioso legum professori neque multitudine librorum, neque Doctorum copia opus esse videatur, quia tamen plerumque delectat multorum videre sententias, maximam in acquirendis Doctoribus, varijsq. eorum tractatibus allegandis curam adhibuimus, cum plenissima semper recentiorum allegatio spatiosam ostendat in materijs viam. Amœnioribus litteris dum in pueritia inuigilarem, mansuetioresq. musas dum sedulo excolerem, non dum habens decimum octauum ætatis meæ annum, Bracharensi in ciuitate typis mandaui dictionarium quoddam Lusitanicolatinum optimis probatuq. doctissimorum scriptorum testimonijs perutili quadam expositione locupletatum, opus sane latini candoris amatoribus haud inutile. Postea vero in Conimbricensi Academia dum Pontificij iuris professor extitissem, Doctorum allegationes summa diligentia, & longis vigilijs productas aliquibus Sacri Concilij Tridentini decretis fideliter distribuendas curaui, & opinatissimos, ac eminentiores iuris vtriusque scribentes nuda tantum locorum ostensione inserui. Deinde ad ciuilia, & criminalia aliquatenus diuertens in lucem edidi castigationes, & additamenta ad commentaria doctiss.mi parentis mei super Ordinationes Regias Lusitanorum, in quibus prætermissæ Doctorum resolutiones, & nonnullæ rerum ciuilium, ac criminalium in Senatu Supplicationis tractatarum decisiones dilucide continentur, & suis in locis succincte adaptantur. Cum denique Romanæ Curiæ sty-

lum expeditis negotijs ediscere in votis esset, illam libenter petiui, vbi à Domino meo Illustrissimo Cardinale Millino benigne acceptus, innumerisq. beneficijs in me collatis sub eius præsidio libellus hic in lucem prodit: vberiores tamen fructus in publicum edere promitto, Remissiones scilicet Doctorum in singulos textus, & glossas iuris Canonici, in quibus circa iurium, & glossarum intellectus omnes vtriusque iuris Doctores qui inueniri potuerunt fideliter cumulantur, succincte, & dilucide explicantur, quæ iam apud Illustriss. D. Coccinum Rotæ Decanum recognita typis mandantur, in cuius bibliotheca totius Curiæ celeberrima multa transcripsi, ad quæ propter exiguam facultatis meæ supellectilem attendere non poteram. Elaboratissimum denuo præ manibus habeo variarum resolutionum tractatum, ac repertorium quoddam totius iuris ciuilis, & canonici, vbi quidquid in iure, & in praxi decisum, & resolutum quæras, alphabetico ordine, magna Doctorum copia dictante, facillime inuenies, rem non minus vtilem quam necessariam in forensibus controuersiis, & academicis agonibus versantibus, vbi quæ alibi sparsim magno cum labore quæruntur luculentissime collecta inuenientur. Accipe ergo, studiose Lector, hilari fronte hæc pauca, quæ tuæ vtilitati inseruiunt, atque in posterum, Deo annuente, promissa ad publicum commodum exspectato.

IN-

INDEX DICTIONVM,

Quæ in his Remiſsionibus continentur.

Ea

INDEX DICTIONVM.

Nos

INDEX DICTIONVM.

Re-

INDEX

INDEX CLAVSVLARVM,

Quæ in his Remiſsionibus continentur.

In-

R

S

T

V

AVGV-

AVGVSTINI BARBOSAE

PRESBYTERI VIMARANENSIS

REMISSIONES DOCTORVM DE DICTIONIBVS.

DICTIO PRIMA.

A, vel Ab.

1 DIctiones iſtæ regulariter excludũt, & denotant terminum à quo, quia ſuapte natura ſunt excluſiuæ, & ſeparatiuæ. reſoluunt *Tiraq. de Retract.lig.*§.1.*gloſ.*11.*n.*51. *cum ſeqq. Rota diuerſ.p.*1.*deciſ.*710.*n.*4. *& p.*2.*deciſ.*705.*n.*2. *Magon. Florentin. deciſ.* 8. *n.*7.*verſ.Et maxime ſi terminus. Rebuff. in comment. ad tit. ff. de verb.ſignificat. in l.* 125. *verſ. Ab eo pag. mihi* 482. *Coſm. in pragmaticis ſanction. tit. de collation.* §. *videlicet verbo A. pag.* 231. *Octauianus Vulpellius de præpoſit. aduerb. & coniunct. ſignificat. in dict. A. n. 6. pag.* 2. *Stephan.Grat.Marchiæ dec.*124. *n.*4. *& diſceptat.forenſ.cap.*161. *n.*5.*Aloyſ.Ricci.in collectan.deci. p.*2.*collect.*389.*Sigiſmund.Scaccia de appellat.q.*12.*n.*57.

2 Vnde ſtante ſtatuto, vt à pulſu campanę de ſerò nullus incedat cum armis, vel vadat per vicos ſub certa pœna; ſtatutum illud eſt intelligendum poſt finitum pulſum campanæ, *Stephan. Gratian. d. cap.* 161.*n.* 23. Lex autem Hiſpaniç *6.tit.6.lib.6.nouæ Recopil.* quæ prohibet arma portari

portari de nocte, non loquitur per dictas dictiones A, vel Ab. Sed dicit quod poſt pulſatam campanam quietis arma nõ deferantur. Ita etiam apud noſtros Luſitanos ſancitum eſt per *Ordinat. Regiam lib. 5. tit. 79. in princip. ibi, depois de ſino recolher*.

3 Deinde quando venditio facta fuit à quercu ad oliuam, quercus in ea non comprehenditur, teſte Baldo, quem refert, & ſequitur *Octauian. Vulpell. d. tract. in dict. A. n.* 1.

4 Ita etiam quando diſpoſitio, quæ tempus ſtatuit, proponit huiuſmodi dictiones, ex quo terminus ſtatuitur, verbi gratia, à die cõtractus, ab appellationis die, à die notificationis; tunc dies termini non computatur in termino; ita tenent *Rebuff. d. l.* 125. *verſ. ab eo. Gutier. practic. lib.* 2. *q.* 154. *n.* 2. *Flamin. de Reſignat. lib.* 12. *q.* 8. *n.* 8. *Stephan. Grat. d. deciſ.* 124. *n.* 3. *Octauian. Vulpell. d. tract. dict. A. n.* 6. *Cardin. Tuſch. pract. concluſ. tom.* 2. *lit. D. concl.* 238. *n.* 10. *Cened. practicarum, & Canon. quæſt. in ſingul. dictionum ſing.* 1. *à n.* 11.

5 Si tamen aliud materia ſubiecta poſtulauerit, vel natura contractus, aut mens diſponentium, ſeu fauor, aut odium perſuadeat, vel vt euitetur abſurdũ, vel correctio, ſtabunt incluſiue. *Tiraq. d. gloſ.* 11. *n.* 33. *cum ſeqq. Rota d. deciſ.* 705. *à n.* 3. *Aloyſ. Ricci. d. collect.* 389. *Steph. Grat. d. cap.* 161. *n.* 21. *Cened. d. ſing.* 1. *à n.* 13. *Cardin. Tuſch. d. concluſ.* 238. *n.* 7. & *n.* 9. dicit quod iſtæ dictiones ſemper includunt terminum à quo, quando iunguntur termino, qui ponitur incluſiue.

6 Hinc fit quod quãdo tractatur de magno præiudicio vnius, & magno commodo alterius, fit interpretatio in fauorem eius, qui tractat de damno vitando, & vt termini, & probationes nimis non reſtringantur, vt aſſerit *Octauian. Vulpell. dict. A. n.* 6. Ex quibus facile inuenies rationem, quare ſtante ſtatuto, vt à pulſu campanæ de nocte nullus incedat cum armis, vel vadat per vicos ſub certa pœna, ſtatutum illud eſt intelligendum excluſiue, poſt finitum, ſcilicet, pulſum campanæ; & ſtante alio ſtatuto, vt à pulſu cãpanæ de mane quilibet poſſet incedere cum armis, vel exire, eſt intelligendum incluſiue? Et non eſt alia ratio, niſi quia prior ſtatuti diſpoſitio eſt odioſa, tendens ad condemnationem & pœnam, poſterior vero ſanctio eſt fauorabilis, abſol-

uens,

uens,& in libertatẽ quodammodo redigens. ex Ioann. Ferrar. in sua praxi in forma capituli, quãdo testes producantur ad æternã rei memoriam, refert *Stephan. Gratian. d. cap.* 161. *n.* 23.

7 Dictio, Ab, aliquando, ponitur pro, Post, vt probat *glos.* 1. *in fine in l. Nemine C. de decurion. lib.* 10. *Surd. decis.* 282. *n.* 8. *Stephan. Grat. d. cap.* 161. *n.* 6. *Cened. d. sing.* 1. *n.* 24.

8 Nonnunquam accipitur pro dictione, Per, prout dicit *Garci. de Nobilit. glos.* 6. *num.* 41. *vers. Septimum, in med.*

9 Ab re, idest præter rem, sine causa. *Sueton. in Augusto, non ab re fuerit subtexere*, idest non alienum à proposito, vel sine vtilitate, *Octauian. Vulpell. d. dict. A in fine.*

DICTIO II.
Absque.

1 DE hac dictione vide *glos. & Archid. in cap. non est nostrum* 23. *q.* 5. *Doctores in l. si res, ff. de exception. rei iudic. Bertachin. in suo repertorio verbo Absque, Alber. in suo Diction. eodem verbo, Tiraq. de retractu lig.* §. 1. *glos.* 11. *num.* 79. *Cened. practic. & canon. quæst. sing.* 2. *Octauian. Vulpell. de præposition. aduerbior. & coniunctionũ significatione in dict. Absque pag.* 3. & ex humanioribus litteris, pro vera huius dictionis significatione, extra Iureconsultorum messem vagando, aliqua collegi ego ipse in meo Dictionario Lusitanicolatino col. 980. quod Bracharensi in ciuitate typis mandaui, & communi omnium approbatione, ac vtilitate in lucem edidi anno Domini 1610. non dum habens completum decimum octauum ætatis meæ annum.

2 Hæc dictio est negatiua, & requirit omnimodam carentiã *Vulpell. d. dict. n.* 1. Quando illam præcedit negatiua, stat inclusiue; quando vero ponitur simpliciter, & non præcedit negatiua, stat exclusiue. *Cened. d. sing.* 2. *n.* 5.

DICTIO III.
Ac.

1 REgulariter hæc dictio est coniunctio copulatiua, & ponitur pro, Et, vt *in l.* 2. §. *Et cum placuisset, ff. de origine iuris, l. libertas,* §. *fin. ff. de statu hominum, l.* 2. §. *fin. C. de Summa Trinit. Vulpell. de præposit. aduerb. & coniunct. signif. in dict. Absque*

pag. 4. *Cened. pract. quæst. sing.* 16. *n.* 1. vbi etiam asserit quod copulat inter diuersa.

2 Accipitur etiam expositiue pro, idest, vt in *l. decernimus*, vbi *glos. verbo Ac*, *C. de Sacrosanctis Eccles. notat Cened. d. sing.* 16. *n.* 2. *vbi n.* 3. dicit quod accipitur illatiue, *vt in cap.* 131. *dist.* & quod vsurpatur etiam similitudinarie, & comparatiue.

DICTIO IV.
Ac etiam.

1 DE sui natura est ampliatiua, vt tenet *Cardin. Seraph. Rota Romanæ decis.* 562. *num.* 1.

DICTIO V.
Ac si.

1 FIctionẽ importat, vt probat text. *in l. si alterius, ff. de hæredibus instit. tenet Paul. Montanus de tutel. & curis, cap.* 37. *n.* 54. Et denotat similitudinem, sed non per omnia. nouissime *sacra Rota Romana apud Farinac. decis.* 58. *n.* 6. *p.* 1. *tom.* 1.

DICTIO VI.
Accipere.

1 IMportat dominij translationem, ex notatis per *Cald. Pereira de Emptione, & vendit. cap.* 18. *num.* 26.

DICTIO VII.
Ad.

1 DE hac dictione vide *text. & Doctores in l. non putabam, ff. de condit. & demonst. & in l. qui filium, §. vlt. vers. ad annum, ff. ad Senatuscons. Trebel. & in l. quidam Iberus*, vbi *glos. verbo ad parietem, ff. de seruitut. vrban. præd. Tiraq. de retract. lig. §.* 1. *glos.* 11. *n.* 67. *Bertachin. in suo repertorio iuris verbo Ad. Vulpell. de præposit. aduerb. & coniunct. significat. in dict. Ad, pag.* 4. *cum seqq. Cened. pract. & canon. quæst. sing.* 49. *Card. Tusch. pract. concl. tom.* 2. *lit. D. concl.* 239.

2 Denotat vicinitatem, sed non intrinsecitatem. *Vulpell. dicto loco n.* 1. *Card. Tusch. d. consil.* 239. *n.* 1. *nouissime Rota Romana apud Farin. decis.* 509. *n.* 5. *tom.* 1. *par.* 1.

3 Importat causam finalem, & substantialem. *Menoch. concl.* 352. *n.* 1. *&* 2. *Cened. d. sing.* 49. *num.* 8.

4 Includit tempus, numerum, vel actum, cui adijcitur, vt probatur *Genes. cap. fin. versus finem*,

nem, ibi, vidit etiam filios vſque ad tertiam generationem. *Cicero pro Cecinna* dicit, *cum amicis ad diem veni in caſtellum*, & colligitur ex text. *in l. 3. §. qui habebat ff. de ſeruitut. ruſticor. prædiorum, & in l. qui duos*, §. 1. *ff. manumiſs. teſtam. Cened. d. ſing. 49. num. 1.*

5 Quando adijcitur ad aliquid explicandum per honoratum, aut per alium, facit modũ. text. in *l. quibus diebus*, §. *Termilius* ibi *ad monumentum, ff. de condition. & demonſtrat.* quando vero pendet ex viribus fortunæ, facit conditionem *l. ſi vir ibi, ad tempus*, vbi *gloſſa, & Bart. ff. eod. tit.* & ita colligitur ex reſolutis per *Galganett. de condit. & demonſtrat. p. 2. cap. 3. q. 4.* Veluti quando promitto tibi dare centum ad volũtatem meam, intelligitur ſi voluero, & ſic ſub conditione. *Cardin. Tuſch. dicta concl. 239. n. 2. & 3.*

6 Hæc dictio auget, & accipitur pro, valde, vt probatur 2. *Reg. c. 24. Adaugeat Dominus Deus tuus ad populum tuum, &c.* notat *gloſ. Albertin. & Bald. per text. ibi in d. l. non putabam, & Felin. in c. cũ vigeſimum poſt n. 7. verſ. Sed quid ſi dicatur cum perueniat ad annũ 18. de offic. deleg.*

7 Itẽ interpretatur pro, iuxta, vel, ſupra, vt *in d. l. quidam Iberus*, vbi *gloſſa, Bart. & alij. Cened. d. ſing. 49. n. 2. Vulpell. d. loco, n. 2.* vbi cum Tiraq. quem citat, facit differentiam inter, Ad, &, In; quia ire ad theatrum, eſt ire ad locum theatro proximum; & ire in theatrum, eſt intrare theatrum, *& n. 3. cum ſeqq.* referens *gloſſam, in d. l. quidam Iberus*, tenet inſultum factum ad domum dici, ſiue fiat prope domum, per duos, vel tres pedes, ſiue in porticu annexo domui, ſiue in pertinentijs domus.

8 Aliquando accipitur pro, intus, vt in rubro, & in nigro C. de his, qui ad eccleſias confugiunt, ideſt, intus eccleſias. Aduertas ex rubricis argui poſſe, quando ſunt per ſe claræ, & ex omni parte perfectæ, nec indigent aliqua ſuppletione. *Alderan. Maſcard. de generali ſtatuto interpretãdo concl. 2. n. 202. cum ſeqq. Petr. Moneta in tract. de optione canonica, cap. 2. n. 4. Ferrer in conſtit. Cathalon. gloſ. 1. n. 118. Anton. Monach. Florentina deciſ. 46. n. 78.*

9 Interdum ponitur pro, contra, vt in *l. 1. iuncta gloſ. 1. ff. an per alium cauſa appellationis red datur, l. commiſſa, & ibi gloſ. in*

verbo ad hæredem, ideſt, contra hæredem, *ff. de publicanis, & vectigalib. l. Item apud Labeonem verſ. proinde ſi quis ad domum ſuam, ff. de iniurijs*.

10 Quandoq. ſignificat idem quod, poſt, vt *in l. qui duos, ff. de manumiſſis teſtam. & in l. militis codicillis, vbi gloſ. verbo ad teſtamentum, C. de militari teſt. Tiraq. d. gloſ. 11. num. 67. Cened. d. ſing. 49. n. 6.*

11 Dictio, Ad minus, eſt incluſiua, & implicatiua. *Azeued. l. 38. n. 2. tit. 6. lib. 3. Recop.*

DICTIO VIII.
Admoneo.

1 VErbum hoc non inducit mandatum, vt probat *text. in l. idemq. §. ſi quis ea quæ, ff. mandati, notat Nicol. Mozz. de Contract. tit. Mandati, cap. de ſubſtantialibus mandati, n. 9.*

DICTIO IX.
Aliàs.

1 INducit formam, & ſolemnitatem *l. de his*, vbi *Bart. ff. de tranſactionibus. Tiraq. de retract. conuent. §. 4. gloſ. 7. n. 14. Caſſan. in conſuet. Burgund. rub. 7. §. 3. verbo Autrement, num. 1.* quem refert *Cened. pract. quæſt. ſing. 62. n. 1.*

2 Aliquando facit conditionem, ſicut dictio alioquin, vt in *l. diuortio circa princip.* & ibi *gloſ. verbo alias, ff. de negotijs geſtis, l. alias, ff. de iureiurando. Tiraq. de retractu lig. §. 8. gloſ. 6. n. 1. Cened. d. ſing. 62. n. 4. Octauian. Vulpell. de præpoſit. aduerb. & coniunct. ſignificat. in dict. Alias, n. 1. pag. 7.*

3 Item ponitur, pro alio caſu, vt in *l. qui teſtamento, §. mulier teſtimonium, ff. de teſtam.* notat *Puteus deciſ.* 170. *in fine lib.* 3. Nonnumquam eſt aduerbium loci, & ſignificat idẽ quod alio loco, vt in *l. Adeo 7. §. quod ſi toto, ff. de acquirendo rerum dominio.* Quandoq. eſt aduerbium temporis, & ſumitur pro, aliquãdo, vel alio tempore: vt in *l. dicere, ff. de arbitris, & in l. 3. ff. de condict. ſine cauſa*.

4 Deinde eſt verbum qualitatis, & ponitur pro, aliter, vel, alio modo, vt in *l. denique, §. vtrum, ff. de peculio leg. l. 1. §. illud, ff. de aqua quotid. & æſtiua,* docent *Caſſan. d. §. 3. verbo Autrement, n. 1. Cened. d. ſing. 62. num. 5.*

5 Videtur operari hæc dictio aliquam requiſiti diminutionẽ, vt

vt per *Seraph. Rota Romanæ decis. 968. n.5.*

6 Aliter dictio idem importat quod dictio, Aliàs, & denotat conditionem: *Tiraq. d. §.8. glos.6.n.1. Cened. d. sing. 62. n.2.*

DICTIO X.
Alioquin.

1 DE hac dictione vide *Bertachin. in repert. iuris, verbo Alioquin. Alber. in suo Lexicon eod. verbo. Tiraq. de retract. lig. §.8. glos.6.n.1. & 2. Gomez in §. in persona, n.12. Inst. de Action. Rebuff. in concord. rub. de regia ad prælatos nominat. §. monasterijs, in verbo Alioquin. Ozasc. decis. 145. n.5. Octauian. Vulpell. de præposit. aduerb. seu coniunct. significat. in dict. Alias, prope finẽ, pag. 8. Cened. pract. & canonic. quæst. sing. 3. à princip.*

2 Eiusdem fere naturæ est, quæ superior, & includit conditionem contrariam præcedenti dispositioni, poniturq. aduersatiue ad præcedentia. *Vulpell. d. loco. Cened. d. sing. 3. n.1.* vbi *n.3.* dicit esse resolutiuam eiusdem dispositionis, in qua profertur, si non concurrant in actu omnes qualitates præcedentis dispositionis. & *n.4.* asserit esse relatiuam, & referri ad omnes qualitates expressas in præcedẽtibus.

3 Est comminatoria, & inducit nullitatẽ actus, cui apponitur, ipso iure. nouissime sanciuit *Rota Romana apud Farin. decis. 665. n.2. tom.1. p.2.* Si iudex tamen dicat, mando tibi quod venias tali die: vel quod talẽ cites: alioquin te noueris excommunicatum; non veniens, vel non citans non est excommunicatus, quia necessaria est sententia declaratoria, secundum *Vitalem de Cambanis in tract. de Clausulis, pag.5. col.2.*

DICTIO XI.
Aliquando.

1 VIde *Rebuff. in comment. ad l. interdum 78. vers. idem dictione aliquando, ff. de verb. signific. pag. 361.* vbi asserit hanc dictionem denotare exceptionem, per text. in *l. Aliquando, ff. ad Velleian. & in l. Stichum, §. aditio, ff. de solutionib.*

DICTIO XII.
Aliquandiu.

1 VIde Doctores *in cap. 1. de Restitut. spoliatorum lib.6. Tiraq. in l. Si vnquam, ver-*

verbo ad hæredem, ideſt, contra hærcdem, *ff. de publicanis, & vectigalib. l. Item apud Labeonem verſ. proinde ſi quis ad domum ſuam, ff. de iniurijs.*

10 Quandoq. ſignificat idem quod, poſt, vt *in l. qui duos, ff. de manumiſſis teſtam. & in l. militis codicillis, vbi gloſ. verbo ad teſtamentum, C. de militari teſt. Tiraq. d. gloſ. 11. num. 67. Cened. d. ſing. 49. n. 6.*

11 Dictio, Ad minus, eſt incluſiua, & implicatiua. *Azeued. l. 38. n. 2. tit. 6. lib. 3. Recop.*

DICTIO VIII.
Admoneo.

1 Verbum hoc non inducit mandatum, vt probat *text. in l. idemq. §. ſi quis ea quæ, ff. mandati, notat Nicol. Mozz. de Contract. tit. Mandati, cap. de ſubſtantialibus mandati, n. 9.*

DICTIO IX.
Aliàs.

1 Inducit formam, & ſolemnitatem *l. de his*, vbi *Bart. ff. de tranſactionibus. Tiraq. de retract. conuent. §. 4. gloſ. 7. n. 14. Caſſan. in conſuet. Burgund. rub. 7. §. 3. verbo Autrement, num. 1.* quem refert *Cened. pract. quæſt. ſing. 62. n. 1.*

2 Aliquando facit conditionem, ſicut dictio alioquin, vt in *l. diuortio circa princip.* & ibi *gloſ. verbo alias, ff. de negotijs geſtis, l. alias, ff. de iureiurando. Tiraq. de retractu lig. §. 8. gloſ. 6. n. 1. Cened. d. ſing. 62. n. 4. Octauian. Vulpell. de præpoſit. aduerb. & coniunct. ſignificat. in dict. Alias, n. 1. pag. 7.*

3 Item ponitur, pro alio caſu, vt in *l. qui teſtamento, §. mulier teſtimonium, ff. de teſtam.* notat *Puteus deciſ. 170. in fine lib. 3.* Nonnumquam eſt aduerbium loci, & ſignificat idē quod alio loco, vt in *l. Adeo 7. §. quod ſi toto, ff. de acquirendo rerum dominio.* Quandoq. eſt aduerbium temporis, & ſumitur pro, aliquādo, vel alio tempore: vt in *l. dicere, ff. de arbitris, & in l. 3. ff. de condict. ſine cauſa.*

4 Deinde eſt verbum qualitatis, & ponitur pro, aliter, vel, alio modo, vt in *l. denique, §. vtrum, ff. de peculio leg. l. 1. §. illud, ff. de aqua quotid. & æſtiua,* docent *Caſſan. d. §. 3. verbo Autrement, n. 1. Cened. d. ſing. 62. num. 5.*

5 Videtur operari hæc dictio aliquam requiſiti diminutionē,

vt

vt per *Seraph. Rotæ Romanæ decis. 968. n. 5.*

6 Aliter dictio idem importat quod dictio, Aliàs, & denotat conditionem: *Tiraq. d. §. 8. glos. 6. n. 1. Ced. d. sing. 62. n. 2.*

DICTIO X.
Alioquin.

1 DE hac dictione vide *Bertachin. in repert. iuris, verbo Alioquin. Alber. in suo Lexicon eod. verbo. Tiraq. de retract. lig. §. 8. glos. 6. n. 1. & 2. Gomez in §. in persona, n. 12. Inst. de Action. Rebuff. in concord. rub. de regia ad prælatos nominat. §. monasterijs, in verbo Alioquin. Ozasco decis. 145. n. 5. Octauian. Vulpell. de præposit. aduerb. seu coniunct. significat. in dict. Alias, prope finē, pag. 8. Cened. pract. & canonic. quæst. sing. 3. à princip.*

2 Eiusdem fere naturæ est, quæ superior, & includit conditionem contrariam præcedenti dispositioni, ponsiturq. aduersatiue ad præcedentia. *Vulpell. d. loco. Cened. d. sing. 3. n. 1.* vbi *n. 3.* dicit esse resolutiuam eiusdem dispositionis, in qua profertur, si non concurrant in actu omnes qualitates præcedentis dispositionis. & *n. 4.* asserit esse relatiuam, & referri ad omnes qualitates expressas in præcedētibus.

3 Est comminatoria, & inducit nullitatē actus, cui apponitur, ipso iure. nouissime sanciuit *Rota Romana apud Farin. decis. 665. n. 2. tom. 1. p. 2.* Si iudex tamen dicat, mando tibi quod venias tali die: vel quod talē cites: alioquin te noueris excommunicatum; non veniens, vel non citans non est excommunicatus, quia necessaria est sententia declaratoria, secundum *Vitalem de Cambanis in tract. de Clausulis, pag. 5. col. 2.*

DICTIO XI.
Aliquando.

1 VIde *Rebuff. in comment. ad l. interdum 78. vers. idem dictione aliquando, ff. de verb. signific. pag. 361.* vbi asserit hanc dictionem denotare exceptionem, per text. in *l. Aliquando, ff. ad Velleian. & in l. Stichum, §. aditio, ff. de solutionib.*

DICTIO XII.
Aliquandiu.

1 VIde Doctores *in cap. 1. de Restitut. spoliatorum lib. 6. Tiraq. in l. Si vnquam, verbo*

bo Omnia, *n*. 17. *C. de reuocandis donat*. Et importat tempus quadraginta dierum secundum stylū Curiæ, vt asserit *Card. Tusch. practicarum conclus. to*. 2. *lit. D. concl*. 270.

DICTIO XIII.
Aliquatenus.

1 Vide late *Tiraq. in l. Si vnquam, verbo Reuertatur*, *à n*. 224. *C. de reuocandis donat*. vbi *n*. 225. cum Rebusso, quē citat, asserit dictionem hanc esse latæ sententiæ.

2 Significat idem quod in minimo. *cap. super eo* 2. *de testibus*, vbi dicitur non esse aliquatenus testem admittendū: idest, nec in minimo quidem sibi credendū, prout interpretatur *Octauian. Vulpell. in tract. de præpos. aduerb. seu coniunct. signific. in dict. Aliquatenus*, *pag*. 8.

DICTIO XIV.
Aliquis.

1 Est vniuersalis, & omnia comprehendit, *glos. fin. in cap. si propter, de rescriptis in* 6. *Surd. cons*. 383. *n*. 12. & *cons*. 430. *n*. 8. & *decis*. 283. *n*. 7. & *de Alimētis tit*. 8. *priuil*. 61. *n*. 21. *Brunor. à Sole in locis commun. verbo Dictio*, *n*. 4. *pag*. 336. *Cardin. Tusch. practicarum conclus. tom*. 2. *lit. D. concl*. 243. *n*. 1. *Cened. practic. & canonic. quæst. sing*. 5. *Melch. Phæbus Lusitaniæ decis*. 9. *n*. 8. *tom*. 1.

2 Comprehendit etiam omnes personas absque vlla distinctione, secundum glossam celebrem *in Clem*. 1. *verbo, aut earū parte de foro compet*. cum citatis à *Cald. Pereira de potestate eligendi cap*. 1. *n*. 1.

3 Item comprehendit masculinum, & fœmininum. *Auiles ad cap*. 1. *Prætorum, in glos. de ninguna persona*, *n*. 8. *Surd. de alimentis tit*. 1. *q*. 31. *n*. 18. *Stephan. Grat. disceptat. forens. cap*. 58. *à n*. 19. *post Tiraq. Caballin. Anton. Gabr. & Matiens. Cened. d. sing*. 5. *n*. 10.

4 Terminus, cui adijcitur intelligitur late, & contra propriam significationem, ex *Tiraq. in l. Si vnquam, verbo Omnia*, *num*. 14. *C. de reuocandis donat*. tenet *Surd. de Alimentis*, *tit*. 9. *q*. 26. *n*. 26.

5 Est distributiua singulorū, sed tamen omnes in solidum cōprehendit. *l. qui filiabus*, §. 1. *ff. de legatis* 1. *Card. Tusch. d. tom*. 2. *lit. D. concl*. 269. *n*. 1. & *cōcl*. 243. *n*. 7.

n.7.8. & 8. Francisc. à Sousa in comment.ad tit.ff.de pactis,ar.2. q. 2. n.6. Arctat enim significationem ad res singulas, *Anton. Monach. Florent. decis.1. n. 66.* vbi *n.67.* dicit quod ad totum etiam refertur. Et est diminutiua *ex Cassan.in consuet.Burgund. rub.11.§.6. verbo D'aucune chose, pag. 361.*

6 Dictio Aliquod, vel, Aliquid, in modico verificatur, & ad quid minimum refertur *l. Si seruum,§.Prætor ait, ff.de acquirenda hæred.glos.d.verbo aut earum.Tiraq.d.verb.Omnia,n.14. Menoch.remed.14. recuper. n.8. & consil.4.n.18. & cons.35.n.9. & consil.178.n.29.& cons.332. n.2.Brunor.à Sole d.verb.Dictio, n.4. & 39. Surd.decis.283.n.8. & cons.383.n.12. Bertazol.de Clausulis claus.14.glos.3.& clausul.26.glos.12.nu.1. Francisc. à Sousa, vbi supra. Surd. d. priuil. 61. num. 21. Cened. d. sing. 5. num.1. Stephan.Gratian.discept. forens.tom.3.cap.509.n.35. Benedict. Aegid. in repet. l. Ex hoc iure, p.1. cap.9.n.54.ff. de iustitia & iure. Anton. Monach. Florentina decis.50.n.18.* vbi etiam dicit quod plus operatur, quam signum vniuersale.

DICTIO XV.
Aliquo modo.

1 IDem importat quod, quomodocumque, & est generalis, ac prægnans, operaturq. vt veniant ea, quæ alias in venditione non comprehenderentur. *Bertazol.de Clausulis instrum. claus.26. glos.12.n.2.*

2 Diminuit etiam de proprio significatu, vt per *Tiraq. in l. Si vnquam verbo Omnia, n.14. ante med. C. de reuocandis donationibus.*

DICTIO XVI.
Aliter atque.

1 IMportat idem quod, Aliterquam, vt in *l. qui re sibi commoda, vel apud se deposita. vsus est, aliter atque accepit, ff. de furtis.* Item iuris, & facti diuersitatem notat à præcedenti casu *l.1. §.si reus,* ibi, *aliter atq. si ab alio sit impeditus, ff.de eo per quem factum erit, l. qui seruum, ff.de Interrogat.actionib. Rebuff. in comment.ad l. pronuntiatũ 46. vers. Aliter atque, ff. de verbor. significat. pag.245.* Cætera pertinentia ad dictionem Aliter dixi supra *dict.9.*

DICTIO XVII.
Alius.

1 Similitudinem denotat, & est repetitiua similium, vt probāt text. *in l. quidam relegatus, & ibi Bart. ff. de rebus dubijs. l. 3. vbi glos. C. de seruis fugitiu. cap. Sedes de rescriptis. Bertach. in repert. iuris, verbo Alius. Tiraq. ad leges connub. glos. 5. n. 48. ad fin. Brunor. à Sole in locis communib. verbo Dictio, num. 3. pag. 336. Menoch. remed. 9. retin. n. 256. & de Arbitr. lib. 1. q. 80. n. 122. & casu 66. sub n. 3. & cons. 183. n. 19. & cons. 200. n. 2. & cons. 308. n. 12. & 13. Bertazol. de Clausulis instrum. claus. 4. glos. 18. & claus. 27. glos. 12. & glos. 19. n. 1. Azeuedo l. 1. n. 72. tit. 5. lib. 8. noua Recopil. Fr. Emman. Roder. quaest. Regular. to. 1. q. 30. art. 15. in fin. Surd. decis. 265. n. 24. & decis. 274. n. 4. & cons. 42. n. 26. & cons. 77. n. 25. & cons. 200. n. 3. & cons. 282. n. 7. & cons. 303. n. 33. & de Alimentis tit. 9. q. 3. n. 6. Flam. de Resignation. lib. 2. q. 15. n. 21. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 3. n. 22. Cardin. Tusch. pract. concl. tom. 2. lit. D. concl. 245. Valasc. de Partitionib. cap. 13. n. 93. Cald. Pereira de extinctione emphyteusis cap. 21. n. 4. & quaestionum forensium cons. 23. n. 13. Ioseph. de Sesse Aragoniae decis. 146. n. 6. Cardin. Seraphin. Rotae Rom. decis. 587. n. 2. Rota Bonon. diuers. decis. 34. n. 42.* nouissime *Rota Romana apud Farin. decis. 391. n. 5. to. 1. p. 1. Ferrer. in constit. Cathaloniae glos. 2. n. 156. & 163. cum seq. Intrigliol. Siciliae decis. 3. nu. 137. Francisc. Molin. de ritu nuptiarum lib. 2. differ. 11. num. 129. P. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 5. cap. 28. col. 484. P. Sanch. de Matrim. lib. 3. disp. 20. n. 2. cum seqq. Cened. practic. seu canonic. quaest. sing. 4. n. 1. Lusitan. Francisc. à Sousa in repetit. §. Actionum Instit. de Action. p. 4. n. 72. Acacius Anton. in comment. ad l. 3. ff. de condition. & demonst. n. 93. Aloys. Ricc. in decisionibus Curiae Archiep. Neapol. decis. 38. n. 6. p. 2. Garcia Girond. de priuilegiorum, seu exemptionū explicat n. 289.* Et potest verificari in similitudine in specie, & in genere. *Verall. decis. 298. n. 3. & 4. p. 2.*

2 Repetit conditionem, & qualitatem praecedentis dispositionis in subsequentē. *Viui. decis. 193.* quem citat *Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 2. collect. 389. & d. decis. 38. n. 8. P. Sanch. d. disp.*

20.

20.*n.*2.*Galgayet.de condition.& demostrat.p.*2.*cap.*1.*q.*18.*n.*12. Habet enim qualitatem respectiuam, & implicat. *Seraph.Rotæ Romanæ decis.*716. *nu.*1. *&* 11. Repetit qualitatem, & similitudinem in substantia. nouissime *Rota Romana apud Farinac. decis.* 663. *n.*8.*tom.*1.*p.*1. Non vero semper implicat omnimodam qualitatem. *Rota Rom. nouissime apud Farinac. decis.*719.*n.*5. *p.* 2. Nam licet proprie sumpta diuersitatem significet in supposito, denotat tamen similitudinem in substantia. nouissime eadem Rota Romana *apud Farin. decis.*327.*n.*7.*tom.*1.*p.*1.

3 Dissimilia aliquando denotat ratione subiectæ materiæ, vel quando sequeretur absurdũ, vt habetur *Lucæ* 23.*Ducebantur autem & alij duo nequã cum eo*, scilicet Christo, *vt interficerentur*. & tradit *glos.in l.Non solum* §. *queritur, in verbo Creditores, ff. de Procurat. Bertaz. de Clausulis instrum. claus.*27. *glos.* 12. *n.*1. *Surd. cons.* 449. *n.* 26. *Gonzal.d.glos.*3.*n.*49.*cũ seq. Anton. Monach. Lucensi decis.*58.*n.*18. Et dissimilia etiam complectitur quando adijciuntur verba vniuersalia; seu quando adest copula, vel quando alia repugnant. *Menoch. cons.*485. *nu.*13. *Surd. cons.*449.*num.*29.*&* 30. *Anton. Monach.d.decis.*58.*n.*19.

4 Item adiecta vniuersali cõplectitur causas dissimiles præcedentibus. *Couar.pract.cap.*25. *sub n.* 3. *Azeuedo l.*1.*n.*2.*tit.*20. *lib.* 4. *nouæ Recopil. P. Sanch. de Matrim.lib.*7.*disp.*37.*sub n.*31. *Gonzal.ad reg.*8. *Cancel.glos.* 3. *n.*45.*cum seq. Stephan. Gratian. discept.forens. cap.*163.*num.*21. *Anton.Monach.d.decis.*58.*n.*19. Et iuncta cum dictione, quibuscunque, vel alia vniuersali, aut generali, continet maiora expressis. *Bertazol. d.claus.*27.*glos.* 12. *n.*2. *Intrigliol. Siciliæ decis.* 3.*num.* 138. Et verba illa, Alia quauis causa, vel, alio quouis modo, sunt vniuersalia, & intelliguntur non solum de modis similibus expressis, sed etiam de maioribus. *Menoch. consil.*156. *num.* 24.

5 Denique hæc dictio est indiffinita, vt per *Escobar de ratiocinijs cap.* 18.*n.*2.

DICTIO XVIII.
Alleluia.

1 DE hac dictione vide *Lexicon Ecclesiasticũ, verbo Alleluia. Durand. in rationali dini-*

diuinorum officiorum, lib. 4. *cap.* 26. *Card. Cæsar Baron. in addit. ad Martyrologium Romanum* 5. *die Aprilis, pag.* 134.

DICTIO XIX.
Alter.

1 Dictio hæc proprie de duobus intelligitur, & duorum tantum distributiua est. *l. qui duos, ff. de rebus dubijs. l. nõnunquam, ff. de iudic. l. si ex toto, §. fin. ff. de legatis. l. Continuus, §. Item qui,* vbi *Aretin. notab.* 3. *ff. de verbor. obligat. l. ancilla, C. de furtis,* §. *quod si causa Instit. de rerum diuis. Octauian. Vulpell. in tract. de præposit. aduerb. seu coniunct. signific. in dict. Alter, pag.* 8. *Bertazol. de Clausulis instrum. claus.* 20. *glos.* 31. *Cened. pract. seu canonic. quæst. sing.* 68. *n.* 1. vbi *n.* 3. dicit quod denotat similitudinem, & includit qualitatem sequentem.

2 Aliquando de tribus etiã, & pluribus dicitur, & verificatur, præcipue vbi resultaret absurdum, vel absonus intellectus, aut voluntas disponentis contraria appareret. *Bertazol, d. glos.* 31. *num.* 3. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 58. *n.* 37. *Card. Tusch. practicarum conclus. tom.* 2. *lit. D. concl.* 252. *n.* 3.

DICTIO XX.
Amen.

1 Vide *Fr. Antonium de Gueuara in* 2. *p. montis Caluarij pag. mihi* 99. Tantum importat, quantum sine defectu: est enim dictio composita ab a, quod idem importat quod, sine, & mene, defectu, vt tradit *Ioan. Andr. & Abb. post Hugon. in cap. Etsi Christus, vbi Abb. n.* 9. *de iureiur.* eleganter *Bertaz. de clausulis instrum. claus.* 1. *glos.* 1. *n.* 3. vbi etiam asserit quòd hęc dictio posita post inuocationem diuini nominis in instrumentis, non est de substantia, nec necessaria, sed ad bene esse.

2 Aliquando significat in veritate, seu verum est. *cap. re vera,* vbi *glos. de consecrat. dist.* 2. *Bertazol. d. n.* 3. vbi etiam dicit quod in officijs diuinis interpretatur, fiat, & est responsio populi.

3 Interdum in Scriptura est nomen significans in recto IESVM Christum, vt veritas est, ac veracitas ipsa; nouissime *Emman. de Valle de Moura de incantation. & ensalmis sect.* 2. *cap.* 14. *num.* 19.

DICTIO XXI.
Amittat.

1 VErbum hoc est latæ sententiæ. *Tiraq. in l. si vnquã, verbo reuertatur, n.151. C. de reuocandis donat. Couar. in cap. si hæredes, num.8. de testam. Sayr. in claui Regia, lib.3. cap.8. n.21. vers. fallit.*

DICTIO XXII.
Amodo.

1 IDem importat quod posthac, vt *in cap. vni. qualiliter iurar. deb. vassall. dom. fidelit. Alber. in suo dictionario super eodem verbo. Bertazol. de claus. instrum. claus.29. glos.3. nu.1.* Et de hac dictione habetur *Io.* 14. *Si cognouissētis me, & patrem meum cognouissētis; & amodo cognoscetis*, vel vt aliter stat textus, *cognoscitis eum. Et in Apocalip. cap.14. Amodo enim iam dicit spiritus.* in quibus locis magis, pro præsenti, quam pro futuro tempore accipitur, secundum *Bertazol. d. loco.*

DICTIO XXIII.
Amplius.

1 DE vi & effectibus huius dictionis, vide *Prateum in suo Lexicon, verbo amplius. Brisson. lib.1. de verb. signific. eod. verbo. Rebuff. in comment. ad l. verbum amplius 82. ff. de verb. signific. pag.377. Octau. Vulpell. de præposit. aduerb. seu coniunct. signific. in dict. alter, pag.9. Card. Tusch. practic. conclus. tom.2. lit. D. concl.246.*

2 Natura huius dictionis est includere. *Menoch. de præsumpt. lib.4. q.145. n.3.*

3 Adiecta dictioni, eo, vel, hoc, est repetitiua præcedētium, probant text. *in l. si tibi pure 52. ff. de legatis 3. & in l. qui ita 4. vbi glos. ff. de dote præleg. Ioan. Garci. de nobil. in diuisione, n.51. Steph. Grat. Marchiæ decis.137. n.10. & discept. forens. cap.116. n.30. Card. Tusch. d. concl.246. n.1.* Sine prædictis dictionibus non repetit. *Azeuedo ad l.2. n.8. tit.4. lib.8. nouæ recopil.*

4 Item si illi apponatur dictum pronomen, hoc, est repetitiua legati; si vero apponatur absque illo, est continuatiua legati, non repetitiua rei legatæ; probāt tex. *in l. si à pluribus 110. §. si ita scriptum, vbi Paul. Castr. ff. de legatis 1. Gulielm. in cap. Rainuntius, verb. Alterochæ, n.3. de testam.* quē refert *Cened. practic. seu canonic. quæst. sing.68. n.4.*

n. 4. Octau. Vulpell. dicto loco.

5 Deinde ponitur augmentatiue, in modico tamen. *l. cum inter nos de verb. ſignific. Octau. Vulpell. d. loco*, vbi addit ad modicam quantitatem referri.

6 Ad eum quoque pertinet hæc dictio, cui nihil debetur. *l. minus ſolutum, vbi Rebuff. & Alciat. ff. de verb. ſignif. Moneta in tract. de optione, cap. 5. q. 1. num. 10.*

7 Amplius idem ſignificat quod, vltra, vel, vlterius, *in l. 4. §. lege Iulia*, ibi, *amplius quarta parte quam debet punitur, ff. ad legem Iuliam peculatus. l. 1. §. qui quæſtionem, ff. de quæſtion. l. cum amplius, ff. de regulis iuris.* Quandoq. importat idem quod, plus, *l. ſi quãdo*, ibi, *ſemipedem & amplius, ff. ſi ſeruitus vendicetur.* Interdum accipitur pro, deinceps, vt in *l. ſi cui*, ibi, *amplius mutandæ eius* (ſcilicet viæ electæ) *poteſtatem habere, ff. de ſeruit.* Item importat idem quod, etiam, *l. 3. §. ſed etſi quis vſumfructum*, ibi, *hoc amplius, ff. de itinere actuq. priuato.* Denique exponitur pro, melius, *à gloſſa in proœmio Digeſtorum, in princip.* ibi, *quis amplius quam vos cognoſcit.*

DICTIO XXVI.

Ante.

1 Est eiuſdem naturæ cum dictione, poſt, ſeque mutuo reſpiciunt. vt late docet *Tiraq. in l. ſi vnquam verbo & poſtea, n. 14. C. de reuocandis donat.* ad quem locum ſe remittit *de retractu lig. §. 1. gloſ. 11. n. 49. & n. 70. Octau. Vulpell. de præpoſit. aduerb. ſeu coniunct. ſignif. pag. 9.*

2 Reſpicit aliquando perſonam, vt in *l. quod ſi Epheſum in fine*, ibi, *in ſumma æquitatem quoque ante oculos habere debet iudex, ff. de eo quod certo loco.*

3 Interdum locum reſpicit, vt in *l. ſed etſi pupillus, §. proſcribere*, ibi, *ante eum locum quo negotiatio exercetur, ff. de inſtitor. actionib.* Et quando actus fieri debet ante ædem, vel in alio loco, niſi ibi fiat actus, erit nullus. *Clem. cauſam*, vbi Doctores *de Electione.*

4 Tempori quandoque adiungitur vt in *l. caſus*, ibi *ante expletum tempus, ff. de pignorat. action.* & tunc perfectum tempus ſignificat, vt ex Bart. docet *Rebuff. in comment. ad l. anniculis 132. §. ante diem decimum, ff. de verb. ſignific. pag. 503.* Si tamen

men ſimpliciter dicatur ante vigeſimum ſecundum annum, ſufficit incœptum eſſe, prout in terminis Concilij Trid. ſeſſ. 23. de Reformat. cap. 12. reſoluo ego ipſe *in meis Remiſſionib. n. 2. & cito P. Henriq. in ſum. lib. 10. cap. 19. §. 2. & lib. 13. cap. 38. §. 2. P. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 3. n. 166.* Quando enim perfectum, & conſummatum annum deſignat idē Concilium Trid. addit verbum expletum, prout fecit in *ſeſſ.* 25. *de Regular. cap.* 15. ibi, *ante decimum ſextum annum expletum.*

5 Regulariter hæc dictio ſignificat tempus ante principium actus. *Cened. practic. & canon. quæſt. ſing.* 13. *n.* 1. *Octau. Vulp. d. loco, n.* 2. vbi etiam dicit quod qui promiſit ſoluere ante menſem Ianuarij, non ſat eſt quod ſoluat ante menſem finitum. & *num.* 4. aſſerit promittentem ſoluere debitū ante nundinas Ariminenſes, non intelligi promiſiſſe ante nundinarum finem, ſed ante principium; quia mercatores egent pecunia, cum primum incipiunt nundinæ, non ijs completis; *& n.* 5. *cum Ruino conſ.* 118. *lib.* 3. reſoluit quod ſi filio decedenti ante vigeſimum quintum annum Titius ſubſtitueretur, & ſi ante vltimi anni finem deceſſerit, ſubſtitutus non audiatur.

DICTIO XXV.
Antea.

1 Reſpicit cōmuniter tempus, vt in *l. non diſtinguemus*, §. *illud*, ff. *de receptis arbitris;* cuius naturæ eſt etiam dictio, Antequam, vt in *l.* 2. ff. *de mortuo inferendo*, notat *Rebuff. in comment. ad l. anniculus* 132. §. *ante diem in fine*, ff. *de verb. ſignificat. pag.* 504.

DICTIO XXVI.
Antedictus.

1 Hæc dictio ſui natura eſt reſtrictiua, vt in *l.* 1. §. *deinde*, ff. *de poſtulationibus, notat Menoch. conſ.* 160. *n.* 39.

DICTIO XXVII.
Antequam.

1 Non ſemper implicat *l. quod dicitur*, ff. *de verb. ſignific. Octau. Vulpell. de præpoſ. aduerb. ſeu coniunct. ſignific. in dict. antequam, pag.* 11. vbi ex illo text. dicit quod dictiones negantes actum certo tempore, nō

ponunt

ponunt implicatiue actum alio tempore: & ideo ſaluari poſſe teſtem à pęna falſi, qui dixerat quod antequam Titius veniret ad prandiũ, filius percuſſit Sempronium, ſi probetur Titium ea die ad domum non veniſſe.

DICTIO XXVIII.
Apprehendere.

1 VErbum hoc poteſt intelligi cum violentia, & ſine illa, prout materia poſtulauerit. *Seraphin. de priuil. iuramenti priuileg.* 132. *n.* 73.

DICTIO XXIX.
Approbare.

1 DEnotat boni viri arbitriũ iuxta text. in *l. ſi ſic legatum* ff. *de legatis* 1. *notat Luſitan. Benedict. Aegid. in repet. l.* 1. *C. de Sacroſanctis Eccleſijs p.* 6. *in initio num.* 10.

DICTIO XXX.
Apud.

1 VArias continet ſignificationes. Primò denotat idem quod, coram, in *l.* 1. *&* 2. ff. *de officio Præſidis. l.* 3. ff. *de adoptionib. l. de iure* ff. *ad municipalem. Cened. practic. & canon. quæst. ſing.* 19. *num.* 4. *Luſitan. Franciſcus à Souſa in comment. ad tit.* ff. *de pactis, art.* 1. *n.* 7.

2 Interdum idem ſignificat quod, penes, vel, prope, *in l. is apud quem*, ff. *de acquirenda hæred. & in l. is apud quem*, ff. *de verb. ſignific. & in l. is apud quem C. de edendo, & in l. ius ciuile, & l. omnes populi*, ff. *de iuſtitia & iure*. *Cened. d. ſing.* 19. *n.* 1. *Gonz. ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 43. *n.* 44. In hoc tamen differunt, quia alterum perſonam cum loco ſignificat, alterum perſonam, & dominium. *Octau. Vulpell. de præpoſit. aduerb. ſeu coniunct. ſignif. in dict. antequam, pag.* 11.

3 Aliquando ſumitur pro, ab, *l. apud antiquos quærebatur, C. de furtis*. Deinde ſumitur etiã pro, in *gloſ. in cap. ſtatutum, verbo in curia. de præbendis in* 6. cum additis per *Cened. d. ſingul.* 19. *n.* 6. vbi etiam aſſerit dictionem, apud, & dictionem, in, differre, quia dictio, apud, perſonæ præponitur, dictio vero, in, proprie ſumpta loco præponitur.

DICTIO XXXI.
Aſsidue.

1 EX ſui propria natura denotat frequentiam, non

vero temporis continuationem, vt in *l. si quis legauit*, ff. *de conditionib. & demonst. l. Mæuia*, *ff. de manumiss. testam. Cened. practicarum & canonicarum quæst. sing.* 12. *n.* 3.

2 Interpretatur in omnibus locis competentibus. *cap. fin.* 36. *dist. Octauian. Vulpell. de præposit. aduerb. seu coniunct. signific. in dict. assidue, pag.* 11.

3 Item sumitur pro omni tẽpore, vt in *l. filium*, ff. *de his qui sunt sui vel alieni iuris l. fin. in princip.* ff. *de ædilitio edicto, cap.* 1. *de restit. spoliat. in* 6. notat *Cened. d. sing.* 12. *n.* 1.

4 Aliquando accipitur pro, frequenter, sic in *l. quod si nolit*, §. *qui assidua*, ff. *de Aedilitio edicto. l. assiduis*, ff. *qui potiores in pignore habeantur. Cened. d. sing.* 12. *n.* 2.

5 Interdum exponitur pro, sæpe, aut, crebro, vt in *l. Mæuia* §. *vxore*, vbi *glos. verbo difficile*, ff. *de annuis legatis. Cened. d. sing.* 12. *n.* 4.

6 Dicimus assiduè, assiduò, assiduissime, vt ex Cicerone, & bonis auctoribus, probo ego ipse in meo dictionario Lusitanico latino, col. 248.

DICTIO XXXII.
Assignauit.

1 IMportat in dubio dominij translationem, prout notat *Brunor. à Sole in locis communibus lit. V. n.* 36.

DICTIO XXXIII.
Atque.

1 COniungit hæc dictio, vt in *l. in lege censoria, in fine*, ff. *de verb. significat. l. itemque* §. 1. ff. *de actionibus empti. l. fundum*, §. *pen.* ff. *de euictionib.* cum alijs citatis à *Rebuff. in comment. ad l. pronuntiatum* 46. *vers. atque*, ff. *de verb. signific. pag.* 245.

DICTIO XXXIV.
Atqui.

1 ALiquando ponitur pro, sed, vt in *l. arbitrio*, §. *de eo*, ff. *de dolo*, licet *glos.* ibi exponat pro, certe, & in *l.* 1. ff. *si seruitus vendicetur*, vbi glos. exponit pro, sed. Interdum interpretatur pro, certe, sic in *l. filiusfam.* ff. *de in rem verso, & in l. atqui*, vbi glossa, ff. *de negotijs gestis*. ita colligitur ex resolutis per *Rebuff. in commentar. ad l. pronũtiatum*

tiatum 46. vers. atqui, ff. *de verb. significat. pag.* 245.

DICTIO XXXV. Auferre.

1 IMportat aliquando accipere, vt in *l. duobus*, ff. *de legatis* 1. *& in l. Mæuius*, §. *eum qui*, vbi gloss. *verbo abstulit*, ff. *de legatis* 2. *Brunor. à Sole in locis communib. verbo auferre.* vbi etiam tenet quod auferri dicitur, quod manibus per raptum accipitur. Et posse intelligi cum violentia, & sine ea dicit *Seraphin. de priuilegijs iuramenti, priuil.* 132. *n.* 73.

DICTIO XXXVI. Aut.

1 NAtura huius dictionis est poni alternatiue, ex resolutis per *Portoles de consortibus, cap.* 1 *n.* 7. Et est disiunctiua, & ad verificationem illius sufficit alteram partem esse veram, ex *text. in l. si hæredi plures*, ff. *de condit. instit. l. si quis ita stipulatus fuerit, in fine*, ff. *de verb. obligat.* notant *Pichard. ad* §. *quod si quis*, 5. *n.* 6. *Instit. de inutilib. stipulat. Bartholom. Perett. in comment. ad Extrauag. ambitiosæ in verb. vsibus, n.* 20. *pag.* 152. *Rebuff. in commentar. ad l. ostentum* 38. *vers. aut*, ff. *de verb. signific. pag.* 208. *in fine. Cened. practic. seu canonicarum quæst. sing.* 6. *n.* 2. *P. Azor. institut. moral. p.* 1. *lib.* 5. *cap.* 27. *q.* 1.

2 Interdum tamen accipitur copulatiue, seu coniunctiue, & requirit concursum vtriusque, maxime quando ponitur inter personas; & tunc exponitur pro, &. sic in *l. sæpe*, ff. *de verborum significat. l. cum quidam, vers. melius itaque eod. tit. cap. omnibus vobis in fine*, & ibi *glos. verbo aut*, 2. *q.* 4. *cap.* 2. vbi *glos. verbo, aut, de confessis in* 6. cum citatis *à Cened. d. sing.* 6. *n.* 2. *Francisc. Gallet. in margarita casuum conscientiæ verbo Dictio. Octauian. Vulpell. de præposit. aduerb. seu coniunct. signific. sub dict. assidue in fine pag.* 12. *Pichar. ad* §. *Plane* 4. *n.* 26. *instit. de inutilib. stipul.*

3 Deinde dictio hæc est aduersatiua, & ponitur inter diuersa, in *l. iter si susceperit*, ff. *de procurat. l. aut facta*, ff. *de pœnis. l.* 3. *cum duabus seqq.* ff. *de donation. causa mortis. Cened. d. sing.* 6. *n.* 1. Et idem significat. quod, vel, *Barthol. Perett. vbi supra n.* 21. Aliquando tamen ponuntur inter similia, & æqualia. *Brunor. à Sole*

Sole in locis communib. verbo alternatiua. 1.

4 Quando ponitur inter personas, inter quas subest ordinata affectio, censentur vocati ordine successiuo, & non simul; quando vero ponitur inter personas honoratas, inter quas non adest ordo charitatis & affectionis, tunc resoluitur in coniunctiuam, & ponitur pro, & : quia si detur dispar ratio affectionis, tunc inspicitur ordo litteræ, vt late resoluunt *Pelaez de maioratibus p. 2. in initio, n. 34. & seq. Molina de Primogenijs Hispanorum lib.* 10. *cap. 6. n. 7. Gutier. practic. lib. 3. q. 98. n.* 5. Et quoad substitutionem notat & declarat *Peregrin. de Fideicommiss. art. 18. num.* 24.

5 Indeque inferunt Doctores ad maioratum, in quo si dicatur, succedat filius, aut filia maior: asserũt ex ordine scripturæ præferendum esse filium licet iuniorem, existente filia etiam maiori. de qua quæstione late agunt *Couar. lib. 3. variar. cap. 5. n. 5. Anton. Gomez. l. 40. Tauri n. 62. Gama Lusitan. decis. 337. n. 11. cum seqq.* vbi *Flores de Mena in addit*. Et de emphyteusi concessa pro filio, aut filia nominanda, agunt *Cald. Pereira de nominat. emphyt. q. 10. n. 52. Gama Lusitan. decis. 260. n. 2.*

DICTIO XXXVII. Autem.

1 Est aduersatiua in iure & in facto; & secundum suam naturam, dum aliud ex disponentis mente non colligitur, implicat diuersitatem casuum. *l. hoc amplius §. de his, ff. de damno infecto,* vbi *glossa verbo, autem. l. sed et si lege, §. quod autem, ff. de petit. hæred. cap. statutum, §. cum autem,* & ibi *glossa verbo, autem, de rescriptis in 6.* notant *Octauian. Vulpell. de præposit. aduerb. seu coniunct. signific. in dict. autem, n. 1. pag. 12. Menoch. de præsumpt. lib. 4. q. 78. n. 20. Cened. practic. & canon. quæst. sing. 7. n. 1. Cardin. Tusch. practicarum conclus. tom. 2. lit. D. concl. 240. n. 11. & concl. 248. à n. 1.*

2 Inducit repetitionem qualitatum, & conditionum præcedentis legati, & dispositionis in sequẽtem. *Menoch. cons. 76. n. 6. Peregrin. de fideicommiss. art. 16. n. 91. Galganett. de conditionibus, & demonstrationib. p. 2. cap. 1. q. 18. n. 5.*

3 Accipitur pro, quia, & pro, certe, in *l. Offidius, vers. ex diuerso con-*

tiatum 46.vers.atqui, ff. *de verb. significat. pag.* 245.

DICTIO XXXV.
Auferre.

1 IMportat aliquando accipere, vt in *l. duobus,* ff. *de legatis* 1. *& in l. Mæuius,* §. *eum qui*, vbi gloss. *verbo abstulit,* ff. *de legatis* 2. *Brunor. à Sole in locis communib. verbo auferre.* vbi etiam tenet quod auferri dicitur, quod manibus per raptum accipitur. Et posse intelligi cum violentia, & sine ea dicit *Seraphin. de priuilegijs iuramenti, priuil.* 132. *n.* 73.

DICTIO XXXVI.
Aut.

1 NAtura huius dictionis est poni alternatiue, ex resolutis per *Portoles de consortibus, cap.* 1 *.n.*7. Et est disiunctiua, & ad verificationem illius sufficit alteram partem esse veram, ex text. *in l. si hæredi plures,* ff. *de condit. instit. l. si quis ita stipulatus fuerit, in fine,* ff. *de verb. obligat.* notant *Pichard. ad* §. *quod si quis,* 5. *n.*6. *Instit. de inutilib. stipulat. Bartholom. Perett. in comment. ad Extrauag. ambitiosæ in verb. vsibus, n.* 20. *pag.* 152. *Rebuff. in commentar. ad l. ostentum* 38. *vers. aut,* ff. *de verb. signific. pag.* 208. *in fine. Cened. practic. seu canonicarum quæst. sing.* 6. *n.*2. *P. Azor. institut. moral. p.* 1. *lib.* 5. *cap.* 27. *q.* 1.

2 Interdum tamen accipitur copulatiue, seu coniunctiue, & requirit concursum vtriusque, maxime quando ponitur inter personas; & tunc exponitur pro, &. sic in *l. sæpe,* ff. *de verborum significat. l. cum quidam, vers. melius itaque eod. tit. cap. omnibus vobis in fine,* & ibi *glos. verbo aut,* 2. *q.* 4. *cap.* 2. vbi *glos. verbo, aut, de confessis in* 6. cum citatis *à Cened. d. sing.* 6. *n.* 2. *Francisc. Gallet. in margarita casuum conscientiæ verbo Dictio. Octauian. Vulpell. de præposit. aduerb. seu coniunct. signific. sub dict. assidue in fine pag.* 12. *Pichar. ad* §. *Plane* 4. *n.*26. *instit. de inutilib. stipul.*

3 Deinde dictio hæc est aduersatiua, & ponitur inter diuersa, in *l. iter si susceperit,* ff. *de procurat. l. aut facta,* ff. *de pœnis. l.* 3. *cum duabus seqq.* ff. *de donation. causa mortis. Cened. d. sing.* 6. *n.* 1. Et idem significat, quod, vel, *Barthol. Perett. vbi supra n.* 21. Aliquando tamen ponuntur inter similia, & æqualia. *Brunor. à*

Sole in locis communib. verbo alternatiua. 1.

4 Quando ponitur inter personas, inter quas subest ordinata affectio, censentur vocati ordine successiuo, & non simul; quando vero ponitur inter personas honoratas, inter quas non adest ordo charitatis & affectionis, tunc resoluitur in coniunctiuam, & ponitur pro, &: quia si detur dispar ratio affectionis, tunc inspicitur ordo litteræ, vt late resoluunt *Pelaez de maioratibus p. 2. in initio, n.34. & seq. Molina de Primogenijs Hispanorum lib. 10. cap. 6. n. 7. Gutier. practic. lib. 3. q. 98. n. 5.* Et quoad substitutionem notat & declarat *Peregrin. de Fideicommiss. art. 18. num. 24.*

5 Indeque inferunt Doctores ad maioratum, in quo si dicatur, succedat filius, aut filia maior: asserũt ex ordine scripturæ præferendum esse filium licet iuniorem, existente filia etiam maiori. de qua quæstione late agunt *Couar. lib. 3. variar. cap. 5. n. 5. Anton. Gomez. l. 40. Tauri n. 62. Gama Lusitan. decis. 337. n. 11. cum seqq.* vbi *Flores de Mena in addit.* Et de emphyteusi concessa pro filio, aut filia nominanda, agunt *Cald. Pereira de nominat. emphyt. q. 10. n. 52. Gama Lusitan. decis. 260. n. 2.*

DICTIO XXXVII.

Autem.

1 EST aduersatiua in iure & in facto; & secundum suam naturam, dum aliud ex disponentis mente non colligitur, implicat diuersitatem casuum. *l. hoc amplius §. de his, ff. de damno infecto,* vbi *glossa verbo, autem. l. sed etsi lege, §. quod autem, ff. de petit. hæred. cap. statutum, §. cum autem,* & ibi *glossa verbo, autem, de rescriptis in 6.* notant *Octauian. Vulpell. de præposit. aduerb. seu coniunct. signific. in dict. autem, n. 1. pag. 12. Menoch. de præsumpt. lib. 4. q. 78. n. 20. Cened. practic. & canon. quæst. sing. 7. n. 1. Cardin. Tusch. practicarum conclus. tom. 2. lit. D. concl. 240. n. 11. & concl. 248. à n. 1.*

2 Inducit repetitionem qualitatum, & conditionum præcedentis legati, & dispositionis in sequẽtem. *Menoch. consf. 76. n. 6. Peregrin. de fideicommiss. art. 16. n. 91. Galganett. de conditionibus, & demonstrationib. p. 2. cap. 1. q. 18. n. 5.*

3 Accipitur pro, quia, & pro, certe, in *l. Offidius, vers. ex diuerso con-*

tiatum 46.*verſ.atqui*, ff. *de verb. ſignificat. pag.* 245.

DICTIO XXXV.
Auferre.

1 IMportat aliquando accipere, vt in *l. duobus*, ff. *de legatis* 1. *& in l. Mæuius*, §. *eum qui*, vbi gloſſ. *verbo abſtulit*, ff. *de legatis* 2. *Brunor. à Sole in locis communib. verbo auferre*. vbi etiam tenet quod auferri dicitur, quod manibus per raptum accipitur. Et poſſe intelligi cum violentia, & ſine ea dicit *Seraphin. de priuilegijs iuramenti*, *priuil.* 132. *n.* 73.

DICTIO XXXVI.
Aut.

1 NAtura huius dictionis eſt poni alternatiue, ex reſolutis per *Portoles de conſortibus, cap.* 1. *n.* 7. Et eſt diſiunctiua, & ad verificationem illius ſufficit alteram partem eſſe veram, ex *text. in l. ſi hæredi plures*, ff. *de condit. inſtit. l. ſi quis ita ſtipulatus fuerit, in fine*, ff. *de verb. obligat.* notant *Pichard. ad* §. *quod ſi quis*, 5. *n.* 6. *Inſtit. de inutilib. ſtipulat. Bartholom. Perett. in comment. ad Extrauag. ambitioſæ in verb. vſibus, n.* 20. *pag.* 152. *Rebuff. in commentar. ad l. oſtentum* 38. *verſ. aut*, ff. *de verb. ſignific. pag.* 208. *in fine. Cened. practic. ſeu canonicarum quæſt. ſing.* 6. *n.* 2. *P. Azor. inſtitut. moral. p.* 1. *lib.* 5. *cap.* 27. *q.* 1.

2 Interdum tamen accipitur copulatiue, ſeu coniunctiue, & requirit concurſum vtriuſque, maxime quando ponitur inter perſonas; & tunc exponitur pro, &. ſic in *l. ſæpe*, ff. *de verborum ſignificat. l. cum quidam*, *verſ. melius itaque eod. tit. cap. omnibus vobis in fine*, & ibi *gloſ. verbo aut*, 2. *q.* 4. *cap.* 2. vbi *gloſ. verbo, aut*, *de confeſſis in* 6. cum citatis à *Cened. d. ſing.* 6. *n.* 2. *Franciſc. Gallet. in margarita caſuum conſcientiæ verbo Dictio. Octauian. Vulpell. de præpoſit. aduerb. ſeu coniunct. ſignific. ſub dict. aſſidue in fine pag.* 12. *Pichar. ad* §. *Plane* 4. *n.* 26. *inſtit. de inutilib. ſtipul.*

3 Deinde dictio hæc eſt aduerſatiua, & ponitur inter diuerſa, in *l. iter ſi ſuſceperit*, ff. *de procurat. l. aut facta*, ff. *de pœnis. l.* 3. *cum duabus ſeqq.* ff. *de donation. cauſa mortis. Cened. d. ſing.* 6. *n.* 1. Et idem ſignificat. quod, vel, *Barthol. Perett. vbi ſupra n.* 21. Aliquando tamen ponuntur inter ſimilia, & æqualia. *Brunor. à*

Sole

Sole in locis communib. verbo alternatiua. 1.

4 Quando ponitur inter personas, inter quas subest ordinata affectio, censentur vocati ordine successiuo, & non simul; quando vero ponitur inter personas honoratas, inter quas non adest ordo charitatis & affectionis, tunc resoluitur in coniunctiuam, & ponitur pro, &: quia si detur dispar ratio affectionis, tunc inspicitur ordo litteræ, vt late resoluunt *Pelaez de maioratibus p. 2. in initio, n. 34. & seq. Molina de Primogenijs Hispanorum lib. 10. cap. 6. n. 7. Gutier. practic. lib. 3. q. 98. n. 5.* Et quoad substitutionem notat & declarat *Peregrin. de Fideicommiss. art. 18. num. 24.*

5 Indeque inferunt Doctores ad maioratum, in quo si dicatur, succedat filius, aut filia maior: asserũt ex ordine scripturæ præferendum esse filium licet iuniorem, existente filia etiam maiori. de qua quæstione late agunt *Couar. lib. 3. variar. cap. 5. n. 5. Anton. Gomez. l. 40. Tauri n. 62. Gama Lusitan. decis. 337. n. 11. cum seqq.* vbi *Flores de Mena in addit.* Et de emphyteusi concessa pro filio, aut filia nominanda, agunt *Cald. Pereira de nominat. emphyt. q. 10. n. 52. Gama Lusitan. decis. 260. n. 2.*

DICTIO XXXVII.
Autem.

1 Est aduersatiua in iure & in facto; & secundum suam naturam, dum aliud ex disponentis mente non colligitur, implicat diuersitatem casuum. *l. hoc amplius §. de his, ff. de damno infecto*, vbi *glossa verbo, autem. l. sed etsi lege, §. quod autem, ff. de petit. hæred. cap. statutum, §. cum autem*, & ibi *glossa verbo, autem, de rescriptis in 6.* notant *Octauian. Vulpell. de præposit. aduerb. seu coniunct. signific. in dict. autem, n. 1. pag. 12. Menoch. de præsumpt. lib. 4. q. 78. n. 20. Cened. practic. & canon. quæst. sing. 7. n. 1. Cardin. Tusch. practicarum conclus. tom. 2. lit. D. concl. 240. n. 11. & concl. 248. à n. 1.*

2 Inducit repetitionem qualitatum, & conditionum præcedentis legati, & dispositionis in sequẽtem. *Menoch. consil. 76. n. 6. Peregrin. de fideicommiss. art. 16. n. 91. Galganett. de conditionibus, & demonstrationib. p. 2. cap. 1. q. 18. n. 5.*

3 Accipitur pro, quia, & pro, certe, in *l. Offidius, vers. ex diuerso con-*

tiatum 46.*vers.atqui*, ff. *de verb. significat. pag.* 245.

DICTIO XXXV.
Auferre.

1 IMportat aliquando accipere, vt in *l. duobus*, ff. *de legatis* 1. *& in l. Mæuius*, §. *eum qui*, vbi gloss. *verbo abstulit*, ff. *de legatis* 2. *Brunor. à Sole in locis communib. verbo auferre.* vbi etiam tenet quod auferri dicitur, quod manibus per raptum accipitur. Et posse intelligi cum violentia, & sine ea dicit *Seraphin. de priuilegijs iuramenti, priuil.* 132. *n.* 73.

DICTIO XXXVI.
Aut.

1 NAtura huius dictionis est poni alternatiue, ex resolutis per *Portoles de consortibus, cap.* 1. *n.* 7. Et est disiunctiua, & ad verificationem illius sufficit alteram partem esse veram, ex text. *in l. si hæredi plures*, ff. *de condit. instit. l. si quis ita stipulatus fuerit, in fine*, ff. *de verb. obligat.* notant *Pichard. ad* §. *quod si quis*, 5. *n.* 6. *Instit. de inutilib. stipulat. Bartholom. Perett. in comment. ad Extrauag. ambitiosæ in verb. vsibus, n.* 20. *pag.* 152. *Rebuff. in commentar. ad l. ostentum* 38. *vers. aut*, ff. *de verb. signific. pag.* 208. *in fine. Cened. practic. seu canonicarum quæst. sing.* 6. *n.* 2. *P. Azor. institut. moral. p.* 1. *lib.* 5. *cap.* 27. *q.* 1.

2 Interdum tamen accipitur copulatiue, seu coniunctiue, & requirit concursum vtriusque, maxime quando ponitur inter personas; & tunc exponitur pro, &. sic in *l. sæpe*, ff. *de verborum significat. l. cum quidam, vers. melius itaque eod. tit. cap. omnibus vobis in fine*, & ibi *glos. verbo aut*, 2. *q.* 4. *cap.* 2. vbi *glos. verbo, aut, de confessis in* 6. cum citatis *à Cened. d. sing.* 6. *n.* 2. *Francisc. Gallet. in margarita casuum conscientiæ verbo Dictio. Octauian. Vulpell. de præposit. aduerb. seu coniunct. signific. sub dict. assidue in fine pag.* 12. *Pichar. ad* §. *Plane* 4. *n.* 26. *instit. de inutilib. stipul.*

3 Deinde dictio hæc est aduersatiua, & ponitur inter diuersa, in *l. iter si susceperit*, ff. *de procurat. l. aut facta*, ff. *de pœnis. l.* 3. *cum duabus seqq.* ff. *de donation. causa mortis. Cened. d. sing.* 6. *n.* 1. Et idem significat. quod, vel, *Barthol. Perett. vbi supra n.* 21. Aliquando tamen ponuntur inter similia, & æqualia. *Brunor. à*

Sole

Sole in locis communib. verbo alternatiua. 1.

4 Quando ponitur inter personas, inter quas subest ordinata affectio, censentur vocati ordine successiuo, & non simul; quando vero ponitur inter personas honoratas, inter quas non adest ordo charitatis & affectionis, tunc resoluitur in coniunctiuam, & ponitur pro, &: quia si detur dispar ratio affectionis, tunc inspicitur ordo litteræ, vt late resoluunt *Pelaez de maioratibus p. 2. in initio, n. 34. & seq. Molina de Primogenijs Hispanorum lib. 10. cap. 6. n. 7. Gutier. practic. lib. 3. q. 98. n. 5.* Et quoad substitutionem notat & declarat *Peregrin. de Fideicommiss. art. 18. num. 24.*

5 Indeque inferunt Doctores ad maioratum, in quo si dicatur, succedat filius, aut filia maior: asserũt ex ordine scripturæ præferendum esse filium licet iuniorem, existente filia etiam maiori. de qua quæstione late agunt *Couar. lib. 3. variar. cap. 5. n. 5. Anton. Gomez. l. 40. Tauri n. 62. Gama Lusitan. decis. 337. n. 11. cum seqq.* vbi *Flores de Mena in addit.* Et de emphyteusi concessa pro filio, aut filia nominanda, agunt *Cald. Pereira de nominat. emphyt. q. 10. n. 52. Gama Lusitan. decis. 260. n. 2.*

DICTIO XXXVII.
Autem.

1 Est aduersatiua in iure & in facto; & secundum suam naturam, dum aliud ex disponentis mente non colligitur, implicat diuersitatem casuum. *l. hoc amplius §. de his, ff. de damno infecto*, vbi *glossa verbo, autem. l. sed etsi lege, §. quod autem, ff. de petit. hæred. cap. statutum, §. cum autem*, & ibi *glossa verbo, autem, de rescriptis in 6.* notant *Octauian. Vulpell. de præposit. aduerb. seu coniunct. signific. in dict. autem, n. 1. pag. 12. Menoch. de præsumpt. lib. 4. q. 78. n. 20. Cened. practic. & canon. quæst. sing. 7. n. 1. Cardin. Tusch. practicarum conclus. tom. 2. lit. D. concl. 240. n. 11. & concl. 248. à n. 1.*

2 Inducit repetitionem qualitatum, & conditionum præcedentis legati, & dispositionis in sequẽtem. *Menoch. consi. 76. n. 6. Peregrin. de fideicommiss. art. 16. n. 91. Galganett. de conditionibus, & demonstrationib. p. 2. cap. 1. q. 18. n. 5.*

3 Accipitur pro, quia, & pro, certe, in *l. Offidius, vers. ex diuerso con-*

tiatum 46.vers.atqui,ff.de verb. significat.pag. 245.

DICTIO XXXV.
Auferre.

1 IMportat aliquando accipere, vt in *l. duobus*, ff. *de legatis* 1. *& in l. Mæuius*, §.*eum qui*, vbi gloss. *verbo abstulit*, ff. *de legatis* 2. *Brunor. à Sole in locis communib. verbo auferre.* vbi etiam tenet quod auferri dicitur, quod manibus per raptum accipitur. Et posse intelligi cum violentia, & sine ea dicit *Seraphin. de priuilegijs iuramenti, priuil.* 132. *n.* 73.

DICTIO XXXVI.
Aut.

1 NAtura huius dictionis est poni alternatiue, ex resolutis per *Portoles de consortibus, cap.* 1 *.n.*7. Et est disiunctiua, & ad verificationem illius sufficit alteram partem esse veram, ex *text. in l. si hæredi plures*, ff. *de condit. instit. l. si quis ita stipulatus fuerit, in fine*, ff. *de verb. obligat.* notant *Pichard. ad* §.*quod si quis*, 5.*n.*6. *Instit. de inutilib. stipulat. Barthol. Perett. in comment. ad Extrauag. ambitiosæ in verb. vsibus, n.*20.*pag.*152. *Rebuff. in commentar. ad l. ostentum* 38.*vers. aut*, ff. *de verb. signific. pag.*208. *in fine. Cened. practic. seu canonicarum quæst. sing.* 6. *n.*2.*P. Azor. institut. moral. p.*1. *lib.*5.*cap.*27.*q.*1.

2 Interdum tamen accipitur copulatiue, seu coniunctiue, & requirit concursum vtriusque, maxime quando ponitur inter personas; & tunc exponitur pro, &. sic in *l. sæpe*, ff. *de verborum significat. l. cum quidam, vers. melius itaque eod. tit. cap. omnibus vobis in fine*, & ibi *glos. verbo aut*, 2.*q.*4.*cap.*2. vbi *glos. verbo, aut, de confessis in* 6. cum citatis *à Cened. d. sing.* 6. *n.* 2. *Francisc. Gallet. in margarita casuum conscientiæ verbo Dictio. Octauian. Vulpell. de præposit. aduerb. seu coniunct. signific. sub dict. assidue in fine pag.*12.*Pichar. ad* §.*Plane* 4.*n.*26.*instit. de inutilib. stipul.*

3 Deinde dictio hæc est aduersatiua, & ponitur inter diuersa, in *l. iter si susceperit*, ff. *de procurat. l. aut facta*, ff. *de pœnis. l.*3. *cum duabus seqq.* ff. *de donation. causa mortis. Cened. d. sing.* 6.*n.*1. Et idem significat. quod, vel, *Barthol. Perett. vbi supra n.* 21. Aliquando tamen ponuntur inter similia, & æqualia. *Brunor. à*

Sole

Sole in locis communib. verbo alternatiua. 1.

4 Quando ponitur inter personas, inter quas subest ordinata affectio, censentur vocati ordine successiuo, & non simul; quando vero ponitur inter personas honoratas, inter quas non adest ordo charitatis & affectionis, tunc resoluitur in coniunctiuam, & ponitur pro, &: quia si detur dispar ratio affectionis, tunc inspicitur ordo litteræ, vt late resoluunt *Pelaez de maioratibus p. 2. in initio, n. 34. & seq. Molina de Primogenijs Hispanorum lib. 10. cap. 6. n. 7. Gutier. practic. lib. 3. q. 98. n. 5.* Et quoad substitutionem notat & declarat *Peregrin. de Fideicommis. art. 18. num. 24.*

5 Indeque inferunt Doctores ad maioratum, in quo si dicatur, succedat filius, aut filia maior: asserũt ex ordine scripturæ præferendum esse filium licet iuniorem, existente filia etiam maiori. de qua quæstione late agunt *Couar. lib. 3. variar. cap. 5. n. 5. Anton. Gomez. l. 40. Tauri n. 62. Gama Lusitan. decis. 337. n. 11. cum seqq.* vbi *Flores de Mena in addit*. Et de emphyteusi concessa pro filio, aut filia nominanda, agunt *Cald. Pereira de nominat. emphyt. q. 10. n. 52. Gama Lusitan. decis. 260. n. 2.*

DICTIO XXXVII.
Autem.

1 Est aduersatiua in iure & in facto; & secundum suam naturam, dum aliud ex disponentis mente non colligitur, implicat diuersitatem casuum. *l. hoc amplius* §. *de his, ff. de damno infecto*, vbi *glossa verbo, autem. l. sed etsi lege*, §. *quod autem, ff. de petit. hæred. cap. statutum*, §. *cum autem*, & ibi *glossa verbo, autem, de rescriptis in 6.* notant *Octauian. Vulpell. de præposit. aduerb. seu coniunct. signific. in dict. autem, n. 1. pag. 12. Menoch. de præsumpt. lib. 4. q. 78. n. 20. Cened. practic. & canon. quæst. sing. 7. n. 1. Cardin. Tusch. practicarum conclus. tom. 2. lit. D. concl. 240. n. 11. & concl. 248. à n. 1.*

2 Inducit repetitionem qualitatum, & conditionum præcedentis legati, & dispositionis in sequẽtem. *Menoch. cons. 76. n. 6. Peregrin. de fideicommis. art. 16. n. 91. Galganett. de conditionibus, & demonstrationib. p. 2. cap. 1. q. 18. n. 5.*

3 Accipitur pro, quia, & pro, certe, in *l. Offidius, vers. ex diuer-*

so contradicebatur, vbi glossa, ff. de legatis 3. notat Cened. d. sing. 7. num. 11.

DICTIO XXXVIII.
Bene.

1 IDem significat, quod rite & recte; notant Octauian. Vulpellius de praeposit. aduerb. seu coniunct. signific. sub dict. autem pag. 14. Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 67. n. 24.

DICTIO XXXIX.
Cadat.

1 VErbum hoc est latae sententiae. Cald. Pereira de extinct. emphyt. c. 17. n. 12. Moneta de distribut. quotid. p. 3. q. 7. à n. 19. Tiraq. in l. si vnquã, verbo reuertatur, n. 186. C. de reuocan. donationib. vbi n. 189. idem dicit de verbo, capiat.

DICTIO XL.
Careat.

1 VErbum hoc est latae sententiae. Tiraq. in l. si vnquam, verbo reuertatur, nu. 161. C. de reuocandis donation. Vezin. tom. 2. communium opinionum lib. 9. tit. 34. n. 354. Gama in tract. de Sacramentis praestandis vltimo supplicio damnatis, q. 5. n. 17. Sayr. in claui Regia lib. 3. cap. 8. num. 26.

DICTIO XLI.
Caetera.

1 DEducitur à verbo graeco καὶ ἕτερα, idest, & alia: & ideo cum abreuiationis causa apponitur, eius virtute alia repetita censentur, quae ex natura, & consuetudine contractus requirebantur: & ita est repetitiua similium, vt in l. non solum 39. vbi glos. verbo creditores, ff. de procurator. cap. deinde, vbi glos. 1. 26. dist. Octauian. Vulp. de praeposit. aduerbior. seu coniunct. signific. in dict. caetera, pag. 15. D. Barbosa in l. quae dotis, n. 11. ff. soluto matr. alia ad hanc dictionem pertinentia quere infra in dictione Et caetera.

DICTIO XLII.
Cassare.

1 CAssare proprie dicitur id quod validum est. cap. accedens in il 1. vt lite non contestata. Dec. in auth. cassa, n. 6. C. de sacrosanctis Eccles. Bertazol. in tract. de clausulis instrum. claus. 26. glos. 1. num. 2. vbi etiam dicit quod

quod quãdoque licet improprie, dicimus cassare quod nullum est, & de facto processit, *ex glos. in cap. proposuit de concessione præbendæ*.

DICTIO XLIII. Casus, Casu quo.

1 Respicit tempus futurum, vt notat *Menoch. cons.* 106.*n.*324. & verba, casu quo, faciunt institutionem conditionalem. ex Baldo, & Craueta dicit *Surd. consil.* 548.*n.*10.

DICTIO XLIV. Celeriter.

1 Arbitrio iudicis relinquitur quando dicatur quid celeriter fieri, ita tamen, vt nec præcipiti festinatione, nec moratoria cunctatione intelligatur. *l. tutor qui repertorium, §. si tutor, ff. de administ. tutor. Octauian. Vulpell. de præpositionum aduerbiorum, seu coniunctionum significatione, sub dictione beneplacitum pag.* 14.

DICTIO XLV. Circa.

1 Pluribus modis in iure nostro potest accipi, variosque habere significatus. Et quandoque accipitur pro, erga, seu, quoad, vt in *l. nec quicquam, §. circa aduocatos, ff. de officio procons. & in l. circa eum, ff. de probat. & in cap. vt circa de electione in 6.* notat *Rebuff. in comment. ad l. cæterorum* 160. *vers. circa eum, ff. de verborum significat. pag.* 554. *Cened. practicarum, seu canonicarum quæst. sing.* 8.*n.*1.

2 Item sumitur pro, apud, vel, quantum, vt in *l. post rem, ff. de transaction. & in l.* 4. *ff. de noxalibus, & in l. extat, ff. de iure fisci,* cum alijs citatis à *Rebuffo in comment. ad d. l. cæterorum, vers. circa eum*.

3 Aliquãdo capitur pro, prope, & respicit locum, vt in *l. iter, ff. communia prædiorum, & in c.* 1. *in fine de officio Ordinarij in 6.* notant *Rebuff. in comment. d. l. cæterorum, vers. interdũ, & Cened. d. sing.* 8.*n.*3. Et differt à dictione, circiter, quia hæc ad numerum designandum refertur: illa vero locum respicit. ita *Octau. Vulpell. de præposit. aduerb. seu coniunct. signific. in dict. circa, n.* 1. *pag.* 16.

4 Deinde accipitur pro, iuxta, sic in *l. qui duo, ff. de seruit. rusticorum prædiorum. l. pen. §. studeat, ff. de via publica,* notant

Rebuff.d.l.cæterorum, verſ.circa pro iuxta.Cened.d.ſing.8.n.3.

5 Interdũ interpretatur pro, in,vt in *l.circa*, ff.*de inoff.teſtam. & in l.1.* §.*Diuus*,ff.*de iure fiſci, & in l.ex conſenſu*,ff.*de appellat.* notãt *Rebuff.d.l.cæterorum,verſ. circa etiam. Tiraq. de retractu lig.*§.1.*gloſ.*11.*num.*75.*Cened.d. ſing.*8.*n.*2.

6 Denique exponitur pro, ad,in *l.ſi ſeruus*, §. *idque euidentius*,ff.*de furtis. Rebuff.in d.l.cæterorum,verſ.circa pro ad.*

7 Dictio hæc quando iungitur tempori, in modico verificatur. *Rebuff. in comment.ad d.l.cæterorum, verſ. communiter. Menoch. de arbitr.lib.*2.*cent.*1. *caſu* 57.*n.*30.*Octauian.Vulpell.d.loco Cened.d.ſing.*8.*n.*4.*cum ſeqq.* vbi etiam dicit non operari extenſionem vltra ſex menſes. Et teſtis deponens quod vidit circa principium menſis, concludit de vno, duobus, vel tribus diebus. tenet *Cardin.Tuſch.practicarum concluſ. tom.*2.*lit.D.concl.*249.*à num.*1.

8 Teſtis deponens per hanc dictionem, facit probationem dubiam: quia huiuſmodi dictio poſita in actu probatiuo, ſiue à teſte, ſiue à confitente, operatur quod talis probatio & confeſsio non dicatur certa & limitata. *Rebuff.in tract.de reprobat. teſtium num.*68.*Octauian.Vulpell.d.loco Stephan.Gratian. diſcept. forenſ. cap.*277.*n.*11. *Mar. Anton. variarum reſolutionum lib.*1. *reſol.* 94.*n.*4. *Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ.p.*5.*collect.*1520. *Cardin.Tuſch.d.concl.*249.*n.*16. vbi *n.* 15. dicit quod teſtis deponens per hanc dictionem nihil probat,debẽs deponere de certo tempore.

9 Aetatis probatio non admittitur per teſtes deponentes per hanc dictionẽ.*Farinac.fragmentorum crimin.lit.A.verbo Aetas n.*197.

10 Et deponens Titium poſſediſſe circa decem annos proxime præteritos ante litem motam non probat preſcriptionem. *Maſcard. de probationib.concl.*1215. *num.*13.

DICTIO XLVI.
Citra.

1 QVando ponitur inter duo extrema,videlicet à quo, & ad quod, non includit aliquid, quod ſit extra illa duo extrema: veluti ſi ſtatutum, vel alia diſpoſitio annullet vel conualidet certos actus celebratos à tali die citra, vſque in præſentem

tem diem, non includit ante terminum à quo, neque post terminum ad quem. Si vero ponitur ad terminandum solum vnum extremum, quia non exprimitur nisi vnum: & tunc si exprimitur extremum de futuro solum, includit actus de præterito; è contra quando ponitur ad determinandum solum extremum præcedens, tunc excludit actus interiores, & actus futuros includit. *Card. Tusch. practic. concl. tom. 2. lit. D. concl. 256.*

2 Testes deponētes à decem annis citra, non concludunt de tempore. *Cardin. Tusch. tom. 8. lit. T. concl. 273.*

3 Et cum præcedit copula, &, probat continuationem temporis, alias non. *Bertachin. in repertorio iuris verbo citra. Seraph. Rotæ Rom. decis. 1102. n. 3. Ced. practic. & canon. quæst. sing. 43. n. 3.* vbi *num.* 4. asserit quod est inclusiua.

4 Hæc dictio est apposita dictioni, vltra. *Tiraq. de retractu lig. §. 1. glos. 11. n. 69. Rebuff. in comment. ad l. cæterorū 160. ver. citra, ff. de verborum signific. pag. 554. Octauian. Vulpell. de præpos. seu aduerb. signific. sub dict. Circa pag. 17. Cened. d. sing. 43. n. 4.*

5 Aliquando accipitur pro, sine, seu, præter, vt in *l. si bonæ fidei, ff. de petit. hæred. & in l. 1. ff. de ferijs, & in l. & post rem, ff. de trans.* cum alijs citatis à *Rebuff. in comment. d. l. cæterorum, vers. citra, & à Cened. d. sing. 43. n. 1.*

DICTIO XLVII.
Clam.

1 Non verificatur in re coram multis acta. *Menoch. cons. 38. n. 34.* Clam factum dicitur, quoties ita fit, vt ad eos quorum interest, notitia peruenire non possit. *Felin. in c. consuluit, n. 20. de officio delegati. Dec. cons. 399. n. 19.* quos refert *Francisc. Molin. de ritu nuptiarum, lib. 2. differ. 11. n. 11.* Vnde alienatio clam facta dicitur, cum eam quisque occultat, ne aduersario innotescat. *l. 3. §. fi. ff. quod vi, aut clā. Alciat. in l. post contractum, n. 50. ff. de donation. Francisc. Molin. d. differ. 11. n. 10.* Clam itidem fieri dicitur contractus, qui vbi instrumentum de eo confectum est, occultum remanet, nec publicatur. *Franc. Molin. d. differ. 11. n. 11. Menoch. de arbitr. lib. 2. cent. 2. casu 194. n. 12. & 20.* qui plurimum in his iudicis arbitrio tribuit.

DICTIO XLVIII.
Commodo.

1 VErbum hoc non inducit mandatum, ſic in *l. ſi non remunerandi*, §. *cum quidam*, ff. *mandati*, notat *Nicol. Mozzius de contract. tit. Mandati. cap. de ſubſtantialibus mandati, n.9.*

DICTIO IL.
Committimus.

1 NOn importat delegatam ſed ordinariam iuriſdictionem, vt notat *D. Marta de clauſulis, p.1. clauſula 186. n.4.* Iuncta tamen cum verbo delegamus, facit iudicem delegatum, ex *Stephano Gratian. Marchiæ deciſ. 44. n.9.*

DICTIO L.
Commode.

1 COmmode id fieri dicitur quod ſalua dignitate, & ſine incōmodo promittentis fieri poteſt. *Proculus lib. 5. epiſt. de quo in l. Nepos Proculo, de verborum ſignificat.* quod in ſpecie ad dotis promiſſionem à Socero factam deducitur ab *Alciato ibi.* Ioan. And. *in cap. 1. §. ſine, de ſtatu regul. lib. 6.* capit hanc dictionem, ideſt, ſine penuria, quem probat *Lara in l. ſi quis à lib. §. ſed ſi filius num. 82. ff. de liberis agnoſc.* ita *Octau. Vulpell. de præpoſit. ſeu aduerb. ſignific. in dict. Commode, pag. 17.*

DICTIO LI.
Concedo.

1 VErbum hoc importat donationem, & dominij tranſlationem. *Brunor. à Sole in locis communib. lit. V. n.38. Menoch. conſ. 191. num. 8. & de Praſumption. lib. 3. q. 34. n. 31. Farin. de Delictis p.4. conſ. 95. n.6. Stephan. Gratian. diſceptat. forēſium cap. 82. n. 15.*

DICTIO LII.
Concorditer.

1 IN omni diſpoſitione, in qua aliquid per plures cōcorditer fieri debet, intelligitur nemine diſcrepante, maxime in materia cōtractus & ſtricti iuris. *Cardin. Tuſch. pract. concluſ. tom. 2. lit. D. concl. 253. Octau. Vulpell. de præpoſit. ſeu aduerb. ſignific. ſub dict. Commode pag. 17.* vbi etiam ex Abb. notat non poſſe dici concorditer factum etiam à collegio,

gio, quod fit aliquo discrepante, nisi esset factum absente minori parte.

DICTIO LIII.
Confestim.

1 Significat hæc dictio, vt quid quamprimum possit, vel iudicis haberi possit copia, fiat secundum subiectam materiam. *l.* 2. §. *confestim, ff. ad Senatuscons. Tertul.* vbi *Bart. Aretin.* §. *actionum, n.* 44. *instit. de actionib. & in* §. *quemadmodum num.* 4. *instit. ad Senatusconsult. Tertullian.* qui ex interpretatione, & benignitate potius, quam ex vi huius dictionis, in matre illam accipiunt, idest, intra annum, mitigato rigore *d.* §. *confestim.* refert *Octauian. Vulpell. de præposit. seu aduerb. significat. sub dict. commode, vers. confestim pag.* 18. Et ideo cum aliquo temperamento temporis accipitur, sic in *l. qui procuratorem, ff. de procurator.* notat *Rebuff. in comment. ad l. Anniculus* 134. *vers. idem in dictione confestim, ff. de verb. significat. pag.* 507. Regulariter tamen quando profertur à lege, intelligitur statim & immediate; si vero proponatur ad aliquod factum affirmatiue, tunc potest intelligi cum interuallo. *Cened. pract. & canonic. quæst. sing.* 74. *n.* 4. *Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiep. Neapol. p.* 2. *decis.* 288. *num.* 12.

2 Denotat idem quod, ipso iure, *Tiraq. in l. si vnquam, verbo reuertatur, n.* 94. *C. de reuocandis donat. Cened. d. sing.* 74. *num.* 5. *Sayr. in claui Regia, lib.* 3. *cap.* 8. *n.* 27. *Moneta de distribut. quotidian. p.* 3. *q.* 7. *à n.* 35. *Aloys. Ricc. d. decis.* 288. *n.* 13.

DICTIO LIV.
Constiterit.

1 Verbum hoc verificari potest, siue per instrumēta, aut testes; siue etiam per sententiam, aut aliam claram probationē cōstet, ex *Mascard. de probationib. concl.* 75. *n.* 21. Et intelligitur de notitia iudiciali, siue etiam de extraiudiciali. *Gonzal. ad regul.* 8. *Cancell.* §. 7. *proœm. num.* 233.

DICTIO LV.
Continuo.

1 Omnem moram tollit & exigit, vt non fiat temporis interuallum, vt probatur in *l. apud Auphid. ff. de opt. legat. l.*

qui

qui vxore, ff. de iniusto rupto. cap. 7. de rescript. notant *Octau. Vulp. de præposit. & aduerb. significat. sub dictione commode, vers. continuo, pag. 18. Cened. practic. & canonic. quæst. singul. 74. num. 1.*

2 Verba illa cõtinuo ammittat, denotant ipso iure; prout interpretantur *Tiraq. in l. Si unquam, verbo reuertatur, nu. 102. C. de reuocand. donat.* quem citat *Cened. d. sing. 74. n. 3. Monet. de distribut. quotidian. par. 3. q. 7. nu. 36. & 37. Aloys. Ricc. in dicta Cur. Archiep. Neapol. p. 2. decis.* 288. *num.* 11.

DICTIO LVI.
Conuenit.

1 VErbum hoc redactum in scripturã, significat pactum nudum, vt notat *Ceual. cõmunium contra com. q.* 114. Et importat stipulationem, quamuis in scripturam redactum non sit, vt tenet *Lusitanus Suar. tom. 2. commun. opinion. lib. 9. tit. 34. num.* 363

DICTIO LVII.
Coram.

1 REfertur ad certas personas, proximitatemque significat, vt per *Octauian. Vulpell. de præposit. & aduerb. significat. in dict. commode. vers. coram, pag.* 18.

2 Importat etiam non solum præsentiam personalem, sed etiã intellectualem, & operatiuam, sic in *l. diem proferre, §. coram, ff. de receptis arbitris. l. si quis mihi bona, §. coram Titio. iuncta glosa, ff. de acquirenda hæredit. cap. in primis*, vbi *glos. verb. ipso præsente 2. q. 7.* cum alijs, de quibus per *Auend. ad l. 44. Tauri glos. 14. num. 3.*

DICTIO LVIII.
Creditur.

1 SIgnificat fictionem, ex *Tiraq. de retractu conuent. §. 1. glos. 6. num. 27. Menoch. de præsumpt. lib. 6. q. 12. nu. 26.*

2 Præsumptionem significat, vt *in l. conficiuntur in princip. ff. de iure codicillorum, & in cap. quosdam*, vbi *glos. de præsumpt.* notat *Menoch. d. q. 12. num. 27.*

3 Non affirmat in attestationibus, ex *Mascard. de Probat. concl. 458. nu. 1.* Et semper quis potest probare contrariũ, absque eo quod sibi contrarius dicatur, vt *per Vital. de Camb. in tractatu clausul. pag. 161. col. 1.*

DI-

DICTIO LIX.
Cuique.

1 HAbet vim distributiuę, vt notat *Surd.cons.362.n.* 18. Et est collectiua requirens concursum omnium, & tribuens rem cuilibet in solidum. *l. hac art.* vbi *Bart. ff. de hæred. instituen. l. Balista*, ff. *ad Trebel.* notat *Octauian. Vulpell. de præposit. seu aduerbior. signific. sub dictione commode, vers. cuique, pag.* 18. vbi etiam asserit quod dicitur distributiua fauore institutionis.

2 Cuiuslibet dictio est etiam distributiua, & attribuit cuilibet in solidum, ex adductis per *Paris. cons.* 49. *n.* 3. *& seq. volum.* 2. *Bertaz. de clausulis instrument. claus.* 12. *glos.* 2. *n.* 1.

DICTIO LX.
Cum.

1 DE vi, & effectibus huius dictionis, vide *Octauian. Vulpell. de præposit. & aduerb. signific. in dict. cum, pag.* 18. *Cened. pract. & canonic. quæst. sing.* 9. *Bertazol. de clausul. instrument. claus.* 4. *glos.* 22. *Alberic. in suo dictionario, verb. cum, & Firman. in suo repertorio, eod. verbo. Galganett. in tractatu de conditionib. & demonstrat. par.* 1. *cap.* 5. *n.* 2. *&* 3. *& par.* 2. *cap.* 1. *q.* 2. *Card. Tusch. pract. conclus. tom.* 2. *lit. D. concl.* 257. *&* 258.

2 Significat tempus, cùm hac dictione, vt aduerbio vtimur. sic in *l. qui promisit, ff. de condict. indebiti, & in l. quodcumque, §. finali, ff. de verbor. obligat.* notat *Cened. d. sing.* 9. *n.* 2. *Octau. Vulpell. dicto loco.*

3 Aliquando denotat conditionem; sic in dicta *l. qui promisit, & in l. huiusmodi stipulatio*, ff. *de verb. obligat. Octauian. Vulpel. dicto loco. Cened d. sing.* 9. *n.* 3. *Cald. Pereyra de potestate eligen. cap.* 2. *n.* 16. *Card. Tusch. dicta conclusione* 257. *num.* 10. vbi intelligit si iungatur verbum futuri temporis, veluti si dicatur cũ venerit nauis: secus si iungatur verbum præteriti, quod importat causam, vel demonstrationem.

4 Interdum vtimur hac dictione loco copulæ: & tunc est copulatiua, & coniunctionem inducit. *l. Titiæ textor est, §. nihil differt, ff. de legat.* 1. *l. si ita fuerit, ff. de manumissis testamento. l. si quis legauerit, ff. de verb. signif.* Notant *Octauian. Vulpell. dicto tract. in præposit. Cum, pag.* 19. *Auend. de exequendis mandat.*

p.1.cap.19.nu.6.Cened.d.ſing.9. num.4.Card.Tuſch.dicta concluſ. 257.n.4.& concluſ.258. Et magis coniungit quam dictio, & *.l. ſiquis Titio*, ff. *de vſufructu accreſcend.* notant *Menoch.de præſumpt. lib.4.q.70.nu.10. & 32. Surd.de allimentis tit.2.q.7.n.5. & ſeqq. & deciſ.8.n.9. Cened.d. ſing.9.n.8.* Et debet vniformiter copulare. *l.ſi legatarius*, §. *cum ita*,ff.*de legat.3. Surd.d.deciſ. 8. n.8.* Et dicitur acceſſorie copulare, & non principaliter. *Ioſeph. de Seſſ.Aragoniæ deciſ.124.n.20. Bertazol. de clauſul. inſtrument. clauſ.26. gloſ.4.nu.1. Octauian. Vulpell.d.præpoſit.Cum,n.1.*

5 Ponitur inter ſimilia vel parum diſtantia, vt per *Ioſeph.de Seſſ.d.Aragoniæ deciſ.124.n.21.* Et poſita inter diuerſas orationes ſtat potius demonſtratiue, quam taxatiue. *Monet.in tract. de optione cap.3.q.3.n.64.*

6 Deinde hæc dictio ſui natura repetitionem inducit,vt docent *Galgan. in tract. de condit. & demonſtrat. p.2.cap.1. q.18. n.3. Menoch. de præſumpt. lib.4. q.180. num,45.* vbi *num. 46.* limitat non procedere fauore libertatis. & *num. 47.* aſſerit non habere locum, quoties ponitur inter duas perſonas affines, & ſanguine coniunctas.

7 Denique adiecta in venditione hæreditatis, cui annexum eſt ius patronatus, operatur, vt idem ius patronatus tranſeat ſimul cum hæreditate in venditorē, iuxta reſoluta per *P.Sanchez in præcepta Decalog. lib.2.c.19. num.13.*

8 Dictio cum effectu,tollit fictionem & fraudes.*gloſ.penult.in Clement.1.de decimis*. Et importat quod realiter non verbo fiat, vt probatur in *Extrauag. Ioannis XXII. Suſcepti*. Notat *Bertaz. de clauſulis inſtrumentarijs clauſ.4.gloſ.7.n.1.*

DICTIO LXI.
De.

1 DE vi, & effectu huius dictionis, vide *Tiraq. in tract. ceſſante cauſa, ceſſat effectus,limit.20.num.30.cum ſeqq. Octauian.Vulpell.de præpoſition. & aduerb. ſignificat. in dictione de,pag.20.Cened.pract.& canon. quæſt.ſing.10. Cardinal. Tuſch. practicar. concluſ. tom. 2. lit. D. concluſ.261.*

2 Eiuſdem ſignificationis eſt ac dictio, Et, vel, Ex. ex *Tiraq.d.limit.20.n.31.* vbi nu.33. dicit quod minus afficit rē quam dictio, ex.

3 Regulatur secundum subiectam materiam, vt per *Steph. Gratian. discept. forens. cap.* 116. *num.* 27.

4 Regulariter causam materialem significat. *Cened. d. sing.* 10. *num.* 1. *Cardin. Tusch. dict. conclus.* 261. *nu.* 5. *Stephan. Gratian. discept. forens. tom.* 3. *cap.* 570. *num.* 4.

5 Aliquando causam remotam significat secundum subiectam materiam. *Cened. dicta sing.* 10. *num.* 3. vbi num. 4. dicit quod substantiam denotat: de quo etiam *Tiraq. d. limit.* 20. *num.* 32.

6 De sui natura denotat causam proximam & immediatam, nisi aliud constet de mente loquentis. *Octauian. Vulpell. d. loco, nu.* 1. *Tiraq. d. limit.* 20. *num.* 31. *Cened. d. sing.* 10. *n.* 2. *Burg. de Paz cons.* 29. *n.* 62. *Menoch. de præsumpt. lib.* 4. *q.* 81. *nu.* 13. *&* *cons.* 173. *n.* 7. *Stephan. Gratian. Marchiæ, decis.* 141. *n.* 7. *Bertaz. de claus. instrumentar. claus.* 26. *glos.* 10. *n.* 2. *& glos.* 5. *n.* 2. resoluit quod hæc dictio significat decisionem.

7 Aliquando ponitur taxatiuè, non demonstratiuè, vt in *l. Lutius, ff. de alimentis, & cibarijs legatis. l. quidam testamento, in princ. ff. de legat.* 1. *Cened. d. sing.* 10. *n.* 5.

8 Importat originem, vel domicilium, vt in *l.* 1. *ff. ad municipal. Surd. decis.* 129. *num.* 15. Importat etiam augmentum, vt per *Cardin. Tusch. d. concl.* 261. *num.* 1.

9 Vtrum autem hæc dictio sit exclusiua, vel inclusiua, vide *Tiraq. de retractu lig.* §. 1. *glos.* 11. *num.* 80.

DICTIO LXII.
Debet.

1 Verbum hoc plerumque inducit necessitatem & coactionem, vt in *l. Prætor. in prin. ff. de edendo. l.* 1. §. *qui magistratum, ff. quod quisque iuris. glos. verbo debent in clem.* 2. *de statu monachor.* notant *Tiraq. de retract. lig.* §. 1. *glos.* 15. *n.* 1. *Burg. in l.* 3. *Tauri, p.* 2. *conclus.* 4. *num.* 1153. *Hipol. cons.* 60. *n.* 4. *Menoch. de præsumpt. lib.* 5. *q.* 47. *n.* 9. *Perez lib.* 1. *tit.* 1. *lib.* 5. *ord. pag.* 25. *Seraphin. de priuilegijs iuramenti, priuil.* 33. *n.* 70. *Ioseph. de Sesse Aragoniæ decis.* 230. *nu.* 15. remissiuè *Card. Seraph. deci.* 335. *in prin. Cald. Pereyra de nominatione emphyteusis, q.* 1. *n.* 2. *Frater Emmanuel. Roder. quæst. Regul. tom.* 3.

tom.3.q.47.art.4. Card. Tusch. practicar. conclus. tom.2. litt.D. conol.32.nu.2.& concl.262.n.1. Thom.de Thomassettis in floribus legum, reg.302. Escouar de ratiocinijs cap.6.n.22. vbi n.45.dicit quod non semper importat necessitatem præcisam: regulariter enim iussum, & parendi necessitatem significat. *Rota Bononiensis diuersor. decis.*8. *numero* 21.

2 Prolatũ à testatore importat etiam necessitatem. *Hippol. in repet.l.vnicæ,C.de raptu virginum, num.*279. Sic etiam quando refertur ad iudicem, importat necessitatem. *Bobadilla in sua politica lib.* 1. *cap.* 12. *numero* 40.

3 Nonnunquam tamen necessitatem non importat, quamuis addatur dictio omnino, vt ex *Abbat.& Felin.* resoluit *Stephan. Grat. disceptationum forens. cap.* 146. *n.* 19. Assumit enim naturam verborum precariorum, vt per *Ferrer.in constit.Cathaloniæ glos.7.n.*11.

4 In lege impositum non importat necessitatem, sed decentiam, & vrbanitatem, vt in *l.non solũ* §.1.*ff.de noui operis nunciat. glos.verb.debẽt in l.3.C.de pignoribus.* notant *Burg.de Paz cons. 46.n.3.Cardin.Tusch.d.conclus.* 32.*num.*3.

5 Dictio negatiua adiecta huic verbo, reddit actum de iure impossibilem. *Steph.Grat.Marchia decis.*51.*n.*7.

6 Lex aliquid præcipiens per verbum debet, vel non debet, inducit regulariter præceptum, per quod contrafaciens incurrit peccatum mortale. *Cardin.Tusch.d. concl.*32.*n.*1.

7 Aliquando verbum hoc exponitur pro potest. *glos. in verbo debet, in l.obseruare.§.final.ff.de offic. proconsulis.Hippol.in repetitione l. vnica. C. de raptu virginum,n.*278.

DICTIO LXIII.
De cætero.

1 VErbũ hoc importat præsens ac futurum tempus: & ideo is, qui in causa pendente iurat de cætero nihil impetrare, se excludit omni tempore. *Card. Tusch.pract.conclusionum tom.*2. *lit.D.conclus.*259.

DICTIO LXIV.
Decernimus.

1 VErbum hoc suapte natura aliquid de nouo decernit,

cernit, iuxta *glosam, in cap. eos de sent. excom. lib. 6. Clem. 1. de causa possess. & propriet. Clemēt. 2. de rebus ecclesiæ non alienand. Flamin. de resignation. lib. 13. q. 2. n. 3.*

2 Significat animi deliberationem ab omni actu separatam. *ex Menoch. de præsumpt. lib. 4. q. 99. num. 21.*

DICTIO LXV.
Declaramus.

1 VErbum hoc nihil noui inducit, vt notant *Marta de iurisd. part. 4. cent. 2. cas. 152. n. 4. Bertaz. de clausul. instrumen. claus. 30. glos. 4. n. 1.* vbi etiam asserit aliquando hoc verbum pro demonstrare accipi, & interdum diffinire, & declarare esse Sinonima.

DICTIO LXVI.
Defendere.

1 Est verbum notæ significationis, ab ipsa ferme natura ostensum: nam qui in discrimen aliquod penitus vocabantur, defendendi suam rationem excogitarunt; & est verbum ciuile denotatque alterius causam tueri, siue fiat per mādatum, siue sit remandatum. Vlpianus autem *in l. sed & ea §. defend. ff. de procurat.* dicit, quod defendere est id facere, quod Dominus in litem faceret; hoc est nihil ommittere, quod ad tuitionem litis pertinere potest. ita *Bertaz. de claus. instrument. claus. 29. glos. 9. n. 1.* vbi etiam dicit quod qui tenetur defendere, nō sufficit quod se ingerat; sed quod non sit defuturus defensioni, & in ea perseueret vsque ad finem. per textū in *l. ita ait Prætor, §. penult. ff. ex quibus causis maiores*, & in *l. 2. in fin. ff. ex quibus causis in possessionem eatur*; & tenetur etiam iudicatum soluere, aliàs non rectè dicitur defendere. *l. rectè defendi*, & ibi *Castr. ff. de iudicijs.*

2 Verbum etiam istud defendere, generale est; & tam defensionem iuris, quàm facti importat. *l. defensionis facultas*, & ibi *glos. & Bart. C. de iure fisci, li. 10. Bertaz. d. glos. 9. n. 2.* vbi nu. 4. dicit quod verbum hoc proprie, & secūdum eius propriam significationem accipitur pro defensione, quæ fit ab impugnatione tam de iure, quàm de facto. & num. 6. tenet tueri verbum idem esse cum verbo defendere.

DICTIO LXVII.
Deinde.

1 DEnotat ordinem succeßiuum: nouißimè *Rot. Rom. apud Farin. decis.* 223. *n.* 7. *Card. Tusch. pract. conclus. tom.* 2. *lit. D. concl.* 263. *n.* 1. *Surd. cons.* 429. *nu.* 10. *P. Sanchez de matr. lib.* 3. *disp.* 7. *n.* 17. vbi etiam asserit, quod est continuatiua præcedentium.

2 Idem significat, quod dictiones post, postea, demum, vt in *l. potior, in princ.* ff. *qui potiores in pignore habeantur. l. si tibi,* ff. *de adimendis legat. l. si fil. famil. in princ.* ff. *de religiosis, & sumpt. funerum. l. vlt.* C. *ad l. Cornel. de falsis,* §. *vlt. Instit. ad l. Falcidiam*. notant *Tiraq. in l. si vnquam, verbo & postea, n.* 9. *C. de reuocand. donat. Rebuff. ad l. portus* 59. *vers. deinde,* ff. *de verb. signif. pag.* 35. *Surd. consil.* 429. *num.* 10.

3 Interdum hæc dictio, & similes intelliguntur in continenti, & sine interuallo; nonnunquã vero cum illo, vt in *l.* 2. §. *prius*, vbi *glos. verb. Deinde,* ff. *de vulgari*; *l. illud,* §. *si idem,* vbi *glos.* ff. *ad l. Aquiliam*.

DICTIO LXVIII.
Deinceps.

1 ACcipitur in infinitum. §. *licet instit. de adopt.* §. *sui instit. de hæredum qualitate & differ. Octau. Vulpell. de præp. & aduerb. signif. sub dict. de, vers. deinceps, pag.* 22.

2 Est eadem cum dictione deinde, siue, postea: notat *Rebuff. in comment. ad l. appellatione parẽtis* 5 v. *vers. deinceps,* ff. *de verb. significat. pag.* 267. Aliquando accipitur pro, de cætero. *in l. cum bissextus,* ff. *de verb. signific. & in l. nemo deinceps, C. de Episcopali audientia*. Nonnunquam sumitur pro gradatim, idest, per ordinem, quasi vnus post aliũ: sic in *l. pronuntiatio,* §. 1. *vers. iure enim, ff. de verb. signif.* cum alijs citatis à *Rebuff. in comment. d. l. appellat. paren. vers. deinceps*.

DICTIO LXIX.
Demum.

1 EST taxatiua, restrictiua, & inclusiua, vt in *l. Ex duobus* 34. *in princ.* ff. *de vulgari & pupil. substit.* notant *Bertach. in repertorio iuris, verbo Demum. Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 65. *num.* 6.

num.6.Cardin. Tusch.practicar. conclus.tom.2. lit.D.concl.264.

DICTIO LXX.
Deponatur.

1 EST verbum ferendæ sententiæ, vt per *Tiraq. in l. si vnquam, verbo reuertatur, num.* 173. C. *de reuocandis donat.* quod late explicabis per resoluta à *Moneta de distribut. quotidian. p.3.q.7.à n.* 19. *& à Ludou.Carb. de legibus lib.8. disp.6. vers. tertia regula.*

DICTIO LXXI.
Dictus.

1 RESTRINGITUR ad præcedétia, & ad illa refertur, & repetit omnes qualitates casus antea relati. *Tiraq. de retract. lig.* §.8.*glos.7.n.24.Menoch.cons.4.n.27.& cons.86.n.43.& cons.95.n.128.& con.117.num.5.& cons.141.n.4.& cons.177.n.21. & consil.303.n.23.& cons.326. n.45.& cons.390.num.15.& de præsump. lib.4.q.178.n.20.Mascard. de probat. concl.1265.nu. 34.Brun. à Sole in locis commun. ver.dictio, n.7.Garcia de nobilit. in diuisione,n.49.Galg.de condit. & demonst.p.2.cap.1.q.12.n.20. Barbosa de Diction. & q.18.n.15.Surd.consil.325.n. 20.& cons.417.n.4.Ioseph.de Sesse Arag. decis.185.n.109 Card. Seraphin. Rot.Rom. decis.584.n. 8. Card.Tusch.pract. concl. tom. 2.lit.P. concl.266.n.1.* Si dicatur in dicto casu, restringit dispositioné ad casum expressum. *Surd. cons.452.n.38.*

2 Est relatiua, & importat perinde ac si expressisset eos, de quibus agitur cum omnibus illorum qualitatibus. *Rot.Bonon.diuers.decis.34.n.43.& decis.116. num.31.*

3 Refertur tantum ad personas, quæ legi possunt in instrum. *Surd.de alimen.tit.8.priuileg.31. n.4.* Et non refertur nisi ad eos, qui corporeis oculis in testamento legi possunt, licet ratione possint comprehendi. *Surd.d.tract. de aliment.tit.9.priuil.13.n.32.*

4 Est demonstratiua, ex *Menoch.cons.177.n.21.*

DICTIO LXXII.
Disponere.

1 DISPOSITIONÉ inter viuos, & in vltimis voluntatibus sui natura continere potest, vt per *Surd. decis.* 172. *& decis. 279.n.6.* quem refert, & sequitur *Francisc.Molin. de ritu nuptiar.*

lib.3.q.18.n.vlt. Proprie tamen vltimæ voluntati adaptatur, vt colligitur ex textu *in § vlt.circa med.inst. quibus ex causis manumitt.non licet. Authen.de nuptijs, §. disponat.collat.4.* notant *Viu. tom.2. comm.opin.lib.9.tit.34.n.351.Rot.nouissima nouissim.apud Farin.decis.879. n.1. Marta de claus.part.3.claus.34.n.1.*

DICTIO LXXIII. Diù.

1 IMportat tempus decennale *l.possideri,§.si seruus,* ff.*de acquir.possess.l.sicut,§.Aristo ff.Quis, & à quo.Rebuff.in tract. de decimis.q.13.n.53.* Aliquando ponitur pro quatuor annis, vt in *l.quamuis, C.de vsuris.* quandoque pro biennio, vt in *l.cum domini,* ff.*locati. l.quæ in agro,C. de omni agro deserto lib.11.Octauian.Vulpell.de præpos. & aduer. signif.in dictione Diu,pag.22.n.1.* Interdum ponitur pro anno; sic in *l.1.§.quibus,ff.de success.edicto.* Secundum stylum Curiæ importat tempus quadraginta dierũ. *Card.Tusch pract.conclus.tom.2. lit.D.conclus.270.* Denique hæc dictio accipitur arbitrio boni viri.*glos.in cap.fin.de fideiussor.Menoch.de arbitrar.lib.2.cent.1.casu 41.nu.3. Octau.Vulpell.d.loco Alex.Trentacinque variar.resol. lib.3.tit.de fideiuss. resolut.5.n.3.* Et intelligitur habito respectu ad tempus præfixum. *Bernard. Muscatel.de modis fideiuben.par. 2.q.3.n.7.*

2 Arbitrio Iudicis etiã relinquitur quando quis dicatur diù in fideiussoria obligatione persistere, ad hoc vt possit petere ab illa eximi. *ita Viu.tom.2.comm. opin.lib.8.tit.25.n.72. Menoch. d.casu 41.n.3. Valent.Franc.de fideiussor.cap.5.n.561.Hering. eod.tract.cap.25.n.33.* Cardin. *Mantica de tacitis & ambig.conuent.lib.16.tit.20.n.2.*

DICTIO LXXIV. Diutius.

1 MOdicum tempus denotat, sic in *l.cum impub. ff.de rebus dubijs.* Extenditur etiam ad biennium vel quinquẽnium, vel ad arbitrium boni viri. *l.quod dicitur,ff.de pact. cap.5 de coniugio lepros.* vbi *Abbas, nu.8. Menoch.de arbitrarijs casu 456. n.2. Octau.Vulpell.de præposit.& aduerb.significat.in dict.diutius pag.23.*

DI-

DICTIO LXXV.
Do.

1 DE sui proprietate importat donationem, & dominij translationem: probāt textus in §. *sic itaque discretis, instit. de action.* & in *l. fin.* vbi notatur, ff. *de condict. causa data*, & in *l. vbi autem*, §. *fin.* ff. *de verbor. obligat.* notant *Menoch. de præsump. lib. 3. q. 34. n. 32. Surd. decis. 166. n. 16. & de aliment. tit. 2. q. 1. n. 2. Steph. Grat. discept. foren. cap. 82. n. 14. Cald. Pereyra de nominat. emphyt. cap. 18. n. 4. & de empt. & vendit. cap. 18. n. 24. & cap. 20. n. 1. Bertazol. de clauf. instrument. clauf. 16. glos. 1. n. 3. Pichard. ad §. 2. instit. quibus modis re contrahitur obligatio, n. 40. & 42.*

2 In materia tamen vēditionis, accipitur pro tradere, & per consequens non importat dominij translationem, *l. exempto. 11. ff. de action. Bertaz. d. glos. 1. n. 3. Francis. de Sousa in commentarijs ad tit. ff. de pact. art. 3. q. 2. num. 7. in med.*

3 Comprehēdit hoc verbum permutationem, & compensationem, ex resolutis per *Cald. Pereyra de empt. cap. 24. n. 1.* Si apponatur in contractu, de cuius natura nō est transferre dominium, tunc impropriè accipitur, vt in locationis, feudi, & similium contractibus. ita *Bertaz. d. glos. 1. n. 3.* qui *clauf. 27. glos. 4. n. 1.* dicit proprie importare idem quod cedo, cum sit verbum translatiuum.

DICTIO LXXVI.
Donec.

1 HAec dictio, & dictiones, quandiù, quousque, vsquequo, quoad, & similes, sunt eiusdem effectus & idem sonant, vt notant *Cosm. in pragm. sanct. tit. de collat.* §. *quod si quis verbo donec, pag. 212. Oct. Vulp. de præpos. & aduerb. signific. in dict. donec, pag. 23. Cened. pract. & can. quæst. sing. 46. n. 2. Card. Tusch. pract. conclus. tom. 2. lit. D. conclus. 271. n. 2.*

2 Istæ dictiones sunt limitatiuæ & restrictiuæ tēporis, habent naturam suspensiuam, & dispositionem seu acquisitionem suspēdunt, vt colligitur ex text. in *l. legatum*, ff. *de annuis legat.* notant *Cass. in consuetud. Burgundiæ rubrica 6. §. 6. verbo desefans, n. 8. pag. 219. versa. Menoch. consil. 151. n. 40. & cons. 166. n. 1. Surd. cons. 186. n. 15. & cons. 319. num. 16. Ceual. commun. contra comm.*

q.806.num.35. Cened.d.ſing.46. n.6. quos ego ipſe refero in meis remiſsionibus ad ſacroſanctum Concilium Tridentinum *ſeſſ.21. de reformat. cap.2. n. 21.* quibus adde *Bertaz.de clauſ.inſtrumen. clauſ.15.gloſ.4.n.1.*

3 Regulariter dictio donec facit conditionem, notat *Cened. d.ſing.n.1. Octau. Vulpell. d.dict. donec.n.4.* Et prædictæ dictiones licet principaliter importēt tempus, tamen quando apponuntur ad inchoationem alicuius beneficij, important conditionem, *l.legatum, ff.de annuis legat. l.pater, §. final. ff.de condit. & demonſt. Surd.d.conſ.186.n.16.*

4 Item faciunt legatum annuum, iuxta *d.l.legatum, Surd.de aliment.tit.2.q.15.n.192.Octau. Vulpell. in d. dict. donec.n.5.* vbi etiam dicit quod pro priore anno eſt purum, pro alijs conditionale. *& num.6.* aſſerit ſpeciali alimentorum fauore inductum eſſe, vt legatum quandiù, vel donec quis cum hæredibus habitauerit etiam ijs mortuis debeatur & ſit perpetuum, dummodo per legatarium non ſteterit. *Gloſ.& ſcriben.in l.1.C.de inſtit.& ſubſtit.* Et huiuſmodi dictiones perſeuerantiam requirunt ad effectum conſequendi legatum pro futuris annis, ſecùs pro tempore perpetuo, ita *Cened.d.ſing.46.n.4. & 5.*

5 Sunt etiam implicatiuæ, & præcedentium repetitiuæ, & habent in ſe temporum reuolutionem. *Azeued. ad l.1.n.74. tit.4. lib.5.nouæ recopilat.*

6 Alia de vi, & effectibus huius dictionis, vide per *Octauian. Vulpell.d.loco & Cened.d.ſing.46. Aldou. conſil. 73. num. 4. Galganett.de condit.& demonſt. par.2. cap.1.q.5.*

DICTIO LXXVII.
Dono.

1 VErbum hoc reſoluitur in fideicommiſſum, quando ob abſentiam donatarij valere non poteſt vt donatio. notat *Menoch. de præſumption. lib. 4. q.105.num. 19.*

DICTIO LXXVIII.
Dudum.

1 IMportat hæc dictio tempus præteritum, præſens, & futurum, ſicut dictiones, olim, & quando, *Bertach.in reper.iuris, verb.dudum.*

DI-

DICTIO LXXIX. Dum.

1 FAcit conditionem, & ponitur ad extinctionem, & limitationem. *glos. & Bart. in l.* 1. C. *de legat.* late *Cened. pract. & canon. quaest. sing.* 47. *n.* 1. *Oct. Vulp. de praepos. & aduerb. signif. in dict. dum pag.* 26. vbi etiam resoluit, quod legatũ factum vxori dum vidua steterit, donec non nupserit, debetur: & etiam dicit ex textu iuncta glos. in *l. si quis ita legauerit, ff. de condit. & demonst. & l. penult. ff. de excusat. tutorum*, quod haec dictio habet conditionem repetitiuam, vt dispositio suum reassumat effectũ, impedimento cessante.

DICTIO LXXX. Dummodo.

1 DE vi, & effectibus huius dictionis, vide *Bertach. in repertoriis verb. dummodo, Oct. Vulp. de praepos. & aduerb. signif. in dictione dummodo, pag.* 26. *Cened. pract. & canon. quaest. sing.* 11. *Cardin. Tusch. pract. conclus. tom.* 2. *lit. D. conclus.* 272.

2 Restringit & modificat praecedentia. *Menoch. de Arbitrar.* ... *Barbosa de Diction. lib.* 1. *q.* 86. *num.* 28. *Marches. de commission. part.* 1. *pag.* 525. *n.* 2. *Cened. d. sing.* 11. *n.* 6. vbi n. 5. asserit quod differt à dictione, donec, quousque, & similibus, in eo quod illa denotat perpetuitatẽ, & perseuerantiam, secus vero in his.

3 Ex sui natura denotat modum, non conditionem: notant *Bertach. d. verb. dummodo, Vezin. tom.* 2. *com. opin. lib.* 9. *tit.* 34. *n.* 63. *Rebuff. in comment. ad l. maiore parte* 156. *vers. dummodo, ff. de verb. signific. pag.* 544. *Molin. de primogeniis, lib.* 2. *cap.* 15. *nu.* 28. *Octau. Vulp. d. loco. Menoch. cons.* 134. *n.* 36. *Azeued. ad l.* 11. *n.* 39. *tit.* 6. *lib.* 5. *nouae recopilationis, Card. Tusch. d. conclus.* 272. *n.* 1. *Surd. cons.* 186. *num.* 11. *& cons.* 371. *n.* 69. *Card. Seraphin. decis.* 338. *n.* 5. *& deci.* 349. *n.* 1. *Anton. Monach. Florent. decis.* 46. *n.* 64. *Cened. d. sing.* 11. *n.* 1. vbi *n.* 4. dicit quod modus debet impleri.

4 Verum est tamen, quod quando iungitur ei quod venit implẽdum antequam actus perficiatur, significat conditionem non modum: *l. Thais, §. Stichus, ff. de manumissis testamento.* notant *Aym. cons.* 10. *n.* 14. *Cassan. in consuetudin. Burgundiae rubr.* 8. §. 5. *verbo Christi nomine inuocato,*

to, *n.*19.*Octauian.Vulpell.d.loco* *Surd.decis.*209.*n.*4.*& cons.*186. *n.*11. Et tunc non valet actus, nisi conditio fuerit adimpleta: textus est in *l.qui hæredi*, *ff.de condit.* *& demonst. Rebuff. in comment. ad d.l.maiore parte*, *vers.cum vero*, *Cened.d.sing.*11.*n.*4.

5 Importat etiam conditionẽ vel modum pro qualitate causæ, & materiæ, vt est text.in *l. dummodo*, *ff.de procuratoribus.* notat *Rebuff.in comment. ad d.l.maiore parte*, *vers.verum.* Regula tamẽ certissima est, quod si adijciatur hæc dictio actui pfecto, inducit modum; si imperfecto, conditionem: ita colligitur ex *Molin.d.c.* 15.*n.*29.*& ex Patre Sanchez de matrim. lib.*3.*disp.*83.*n.*2. Ita etiam importat conditionem, quando est adiecta dispositioni, non quando exclusioni: ita *Cardin.Seraph.Rot.Rom.decis.*1017. *num.*4.

DICTIO LXXXI.
Dum tamen.

1 DE sui natura reddit actũ cui apponitur, cõditionalem, & importat actum perseuerantem, vt colligitur ex text. in *c. licet*, vbi doctores, *de transl.Episc.Cened.pract.& canon. quest.sing.*48.*n.*1. vbi n.2. asserit quod requiritur vt de necessitate existat illud, cui ista dictio iniungitur.

2 Facit modum, quo non impleto deficit legatum. *Ruin.cons.* 137. *lib.*1. *& cons.*43.*n.*7. *lib.*2. quem refert *Octau.Vulp. de præpos.& aduerb. significat. in dict. dum tamen pag.*27. vbi etiam asserit hanc clausulam dici valde restrictiuam.

3 Importat etiam exceptionem ad regulam cui adijcitur. *Card.Tusch. pract. conclus. tom.* 2.*lit.D.conclus.*273.

DICTIO LXXXII.
Dumtaxat.

1 TAxatiua est hæc dictio significans idem, quod tantum, vel solum: text. in *l.non est ferendus*, *ff.de transaction.& in l.non solum*, *§.quæritur*, *ff.de procurat.& in l.*3.*§.interdum*, *ff. de negotijs gest.& in l.si ex causa*, *§.nunc videndum*, *ff.de minorib.* notant *Rebuff.in comm.ad l.pratum est* 31. *vers. dumtaxat.ff.de verb. significat. pag.* 193. *Octauian. Vulpell. de præposit.& aduerb. significat. in diction. dumtaxat*, *pag.* 28. *Cened. practic. & canonic.quæst.sing.*18. *nu.*1.

Fer-

Ferrer. in constitut. Cathaloniæ, glos. 8. *num.* 92. *Cardin. Tusch. pract. conclus. lit. D. concl.* 388. *nu.* 1. *tom.* 2.

2 Limitat, restringit, & excludit, *vt in l. Iulianus, ff. de petit. hæred. Tiraq. de retract. conuent.* §. 1. *glos.* 6. *num.* 2. *Rebuff. in comment. ad d. l. pratum est, vers. item Cened. d. sing.* 18. *n.* 5. *Gonzal. ad regul.* 8. *Cancell. glos.* 43. *num.* 24. *Steph. Grat. Marchiæ decis.* 78. *n.* 26. De natura enim huius dictionis est excludere omnes alios casus, & omnes personas præter expressas, *Cened. d. sing.* 18. *n.* 1. *Card. Tusch. d. conclus.* 388. *n.* 2. sed non excludit casum habentem eandem rationem. *Frater Emmanuel Roder. quæst. regular. tom.* 3. *q.* 5. *art.* 2. Vtrum autem hæc dictio includat casus similes vide infra in dictionibus, solum, & tantum.

3 Facit implicitam negatiuã, *Escobar de ratiocinijs c.* 7. *n.* 47.

DICTIO LXXXIII.
Ea.

1 EST relatiua, & repetitiua referens præcedentia sequentibus cum suis qualitatibus. notat *Cened. pract. & can. quæst. sing.* 45. *n.* 1.

2 Verba, Ea conditione, significant aliquando modum, vt in terminis *l. Mæuia, ff. de manumiss. testam. l.* 2. *in fin. ff. de donat.* aduertit *Galganet. de condit. & demonstrat. par.* 2. *cap.* 3. *q.* 6. Et non faciunt conditionem, sed sumuntur pro pacto vel lege in cõtractu apposito. *Cened. sing.* 20. *num.* 5.

DICTIO LXXXIV.
Eadem.

1 EST relatiua præcedentium cum omnibus suis qualitatibus, significans identitatẽ in omnibus & per omnia. *Menoch. de præsump. lib.* 4. *q.* 173. *nu.* 10. *Cened. pract. & can. quæst. sing.* 45. *nu.* 3. *Rot. Romana in nouiss. nouissimar. apud Farinac. decis.* 455. *n.* 2. *Surd. decis.* 125. *num.* 1. vbi loquitur de dict. eisdem in plurali, quæ est demonstratiua & relatiua ad supra nominatos.

DICTIO LXXXV.
Ea propter.

1 INducit dispositionem, vt per *Cardin. Seraphin. Rot. Rom. decis.* 1025. *n.* 13.

DICTIO LXXXVI.
Eijcere.

1 VErbum hoc intelligi debet de eiectione violenta, non vero de iuſta, vt per *Ioſeph Seſſe de inhibit.cap.*8.§.3. *num.*102.

DICTIO LXXXVII.
Eius.

1 DEnotat dominium, vt in *l. Quintus*,§. *Mutius ff. de auro & argent.legat.Cald.Pereyra de reſolut. emphyt.cap.*3.*n.* 31. Et eſt relatiua ad proxime nominatum.*Card.Seraphin.Rot. Rom.deciſ.*689.*n.*1.

2 In numero plurali eſt repetitiua, & reſtrictiua ad perſonas expreſſas, vt colligitur ex tex. *in l.vlt.*vbi Doctores,*C.de hæredib. inſtituen.* notant *Menoch. conſ.* 390. *n.*13. *Flamin. de reſignat. tom.*2.*lib.*11.*q.*5.*n.*6. & refertur ad ſupra nominatos. *Menoch. conſ.*200. *n.*3. Et non poteſt verificari in vno tantum, ſed in omnibus expreſsis. *Cardin.Seraph. Rot.Rom.deciſ.*266.*n.*2.

DICTIO LXXXVIII.
Eo amplius.

1 DIctio hæc eſt relatiua, & repetitiua præcedentiũ cum omnibus ſuis qualitatibus. *Menoch.de præſumpt.li.*4.*q.*180. *nu.*48. *Galgan. de condit. & demonſtrat. part.* 2. *cap.*1. *q.* 18. *num.*4.

DICTIO LXXXIX.
Eo caſu.

1 ITem dictio hæc eſt reſtrictiua. notant *Menoch. conſil.* 117.*n.*6.*& conſ.*135.*num.*3. *& conſ.*177.*n.*20.*& conſ.*198.*n.*9. *Surd.conſ.*344.*n.*3. *& conſ.*347. *n.*3. Si autem contrarium conſtet ex veroſimili mente teſtãtis, tunc non reſtringit diſpoſitionẽ ad tempus & caſum expreſſum. *Menoch. d.conſ.*117.*n.*29. *Surd. d.conſ.*344.*n.*13.

2 Aliquando accipitur pro tunc, *ex Menoch.cõſ.*106.*n.*324.

3 Verba eo modo, ſignificãt identitatem in omnibus, & per omnia: notant *Cened. pract. & canon.quæſt.ſing.*45.*n.*3.

DICTIO XC.
Aeque.

1 EST aduerbium qualitatis ſimilitudinẽ denotans, vt per *Cened.pract.& canon.quæſt. ſingul.*77.*n.*1.vbi n.4.dicit quod æque, & æqualiter idem ſonant, diſtri-

distributiua dictio est. Et ideo si instituti sint filij fratris, & Titius æque, quilibet eorum in virilem admittitur, ac si omnes nominati essent. *l. interdũ*, vbi *Paul. à Castro. ff. de hæredib. instituen. Octauian. Vulpell. de præpos. & aduerb. signif. in dictione, æquè pag.* 30.

DICTIO XCI.
Esse.

1 VErbum hoc proprietatẽ & essentiam denotat, vt per *Ioseph. de Sesse de Inhibit. cap.* 9. §. 1. *n.* 41.

2 Importat nullitatem actus ipso iure, iuxta *glos. in cap. licet canon. in fin. verb. priuat. de electione in 6.* notat *Tiraq. in l. si vnquam verb. reuertatur n.* 180. *cum seqq. Cod. de reuocan. donat.* quam refert *Gonzal. ad regul.* 8. *Cancellariæ glos.* 32. *n.* 36.

DICTIO XCII.
Ergo.

1 HAec dictio, & altera, cui similis est, igitur, ponuntur illatiuè seu continuatiue. *l. Gallus, ff. de liberis & posthumis. l. fructus ff. soluto matrim.* Quandoq. tamen inceptiuè. *l. ius ciuile*, §. *hoc igitur. ff. de iust it. & iure.* notat *Octauian. Vulpell. de præposit. & aduerb. significat. sub dictione Aequè, vers. ergo, pag.* 30.

DICTIO XCIII.
Et.

1 DE vi effectibus huius dictionis late tractant *Oct. Vulp. de præpos. & aduerb. signific. in dictione Et, pag.* 30. *cum duab. seqq. Cened. ad Decretales collec.* 7. *n.* 12. *& pract. & canon. quæst. sing.* 50. *Gutier. pract. lib.* 3. *q.* 19. *nu.* 24. *Gonzal. ad regul.* 8. *Cãcell. glos.* 3. *Card. Tusch. pract. conclus. tom.* 2. *lit. D. conclus.* 274.

2 Regulariter est coniunctiua & copulatiua hæc dictio, vt in *l. si quis ita stipulatus, ff. de verborum obligat. l. si hæredi plures, ff. de condit. instit. l. heredi*, §. *Caio. ff. de fundo instructo. l. Titia textores*, §. *nihil, ff. de legat.* 1. notant *Menoch. cons.* 111. *nu.* 9. *& cons.* 117. *n.* 54. *Gonz. ad regul.* 8. *Cancell.* §. 7. *probemiali. n.* 1 *a* 3. *& gl.* 3. *num.* 1. *Ceual. commun. contra comm. quæst.* 828. *n.* 87. *Bernard. Muscatel. in tract. de cognit. delict. tit. de recept. n.* 18. *Card. Tusc. d. concl.* 274. *n.* 1. *Marius Antoninus variar. resolut. lib.* 1. *resol.* 7. *nu.* 7.

nu.7. Cened.d.sing.50.nu.1. vbi etiam addit quod ad veritatem copulatiuæ sufficit alteram partem esse veram.

3 Natura huius dictionis est copulare præcedentia cum sequẽtibus, vt colligitur ex tex in *l.& quia, iuncta l.præced. ff.de iurisd. omniũ iudic.* notant *Mascard. de probat. concl.1265.nu.32. Flam.de resignat.tom.2.lib.11.q.11.n.25. Stephan.Gratian. discep.foren.cap.147.n.16.* & denotat æqualitatem terminorum in casibus copulatis. *Anton. Monach.Lucen.decis.55.n.11.*

4 Aequaliter copulat, vt idẽ sit de vno, quod de altero ex copulatis. sic in *l.si mihi & Titio,* ff.*de verb.obligat.& in l.reos,* §. *cum in tabulis*, ff.*de duobus reis*, *& in l.si hæredi plures*, ff.*de condit.instit.* notant *Menoch. cons.56.n.35. Brunor. à Sole in locis communibus verb.copula.n.2. Cened. d.sing.50.n.8. Rebuf.in comment. ad l.coniunctionẽ 29.vers.1.intellige,* ff. *de verb.significat. pag.168.* quo loci in *vers. Item*, asserit quod si vendatur villa & Iuspatronatus, licet non valeat venditio quoad Iuspatronatus, *cap. ex litteris de iurepatr.* valebit tamen quoad villam; cum vtrumq. æquè principaliter ven-datur; & vno deficiente alterum non extinguitur.

5 Pars vnius copulatiuæ declarat aliam. *Surd.Mantuæ decis.124.n.9.*

6 Si ponatur inter duo idem sonantia, tunc remota copula illa duo resoluuntur in vnum. ex notatis per *Gonzalez d. glos.3. num.13.*

7 Quando ponitur inter duo, quorum vnum alteri inest, ambo in vnum resoluuntur, estq. vnum velut adiectio alterius, ita *Gutier.d.lib.3.pract.q.13.n.61.*

8 Posita inter personas diuidit effectum dispositionis inter eas æqualiter, ex notatis per *Antonium Gomez tom.1.variar.resolut.cap.1.n.26.*

9 Præterea quando copulatiua hæc ponitur in materia necessaria respiciente personas cõiunctas, tunc non copulat æqualiter, sed potius designat ordinem: vt quod primo loco expressum est, præcedat, & illud quod sequitur, veniat in subsidium. Sic docet Dominus meus Doctor *Petrus Barbosa ad l.1.ff.soluto matrim.part.4.n.153.*

10 Interdum hæc copulatiua diuidit pro dimidia, vt in *d.l.reos,* §.*cum in tabulis.ff.de duobus reis. & in l.cum patr,* §.*hæreditatem,* ff. *de*

ff. *de legat.* 2. *& in* §. *si plures*, *Instit. de hared. instituen.* Plura ad hoc propositum adducit *Gonzal. d. glos.* 3. *n.* 16. *cum seqq.* Et posita inter personas honoratas, vel grauatas, semper diuidit inter eas debitum pro rata; vt ex tex. *in d.* §. *cum in tabul.* resoluit *Ant. Gomez variar. resolut. to.* 2. *c.* 11. *num.* 19.

11 Vtrum autē institutio facta de patre & eius filijs, concepta per copulam, Et, ita intelligatur, vt filij concurrant cum patre simul & eodem tempore: an vero ordine successiuo post obitum illius? disputant DD. in *l. Gallus.* §. *quidam recte*, *ff. de lib. & posthum.* inter quos verior receptiorq. sententia obtinuit, quod simul censeantur vocati; vt colligitur ex resolutis per *Michael Graff. to.* 2. *com. opin. lib.* 6. *tit. de hared. instituen. n.* 34. *pag.* 71. *Menoch. de præsumpt. lib.* 4. *q.* 70. *nu.* 16. vbi *num. seqq.* ex professo per plures casus veritatem examinat. *Stephan. Grat. discept. foren. cap.* 70. *num.* 20. *Gonzal. d. glos.* 3. *n.* 19. vbi *num.* 20. resoluit in materia maioratuum vel emphytheusis censeri vocatos ordine successiuo.

12 Item est cōtinuatiua & repetitiua præcedentium qualitatum, & conditionum, vt in *l. à filio*, §. *testator. &* ibi *Bart. ff. de aliment. & cibarijs legat. l. Seiæ*, §. *Cayo*, ff. *de fundo instructo*. notant *Octau. Vulpell. d. loco num.* 1. *Gutier. d. lib.* 3. *pract. q.* 19. *n.* 23. *prope finem*. *Cened. sing.* 97. *Anton. Monach. Lucens. decis.* 55. *n.* 12. *& Florent. decis.* 46. *n.* 1. *&* 2. *Steph. Grat. d. c.* 147. *n.* 16. vbi *nu.* 17. asserit quod natura huius dictionis est repetere omnes conditiones præcedentis sermonis, copulando cum omnibus qualitatibus, quando dispositio est sub eadem oratione cōcepta; secus si sub diuersa. *Cened. d. sing.* 50. *num.* 14. *Cardin. Tusch. d. conclus.* 274. *n.* 27. *Galgan. de condit. & demonst. par.* 2. *cap.* 1. *q.* 18. *n.* 2. vbi & nu. 39. per plures casus declarat quando indicat repetitionē præcedentis cōditionis, & qualitatis.

13 Eius etiam naturæ est, vt qualitas adiecta in prima prohibitione censeatur repetita in secunda: ita *glos.* 1. *in l. si sic constituta*, *ff. quemadmodum seruit. amit.* recepta ex *Surd. decis.* 88. *n.* 25. *Cened. d. sing.* 50. *n.* 18. Posita tamen inter duas orationes perfectas, non facit quin dictum in vna censeatur repetitum in altera. ita *Octau. Vulpell. d. loco*, *n.* 1.

*nu.*1. Sic etiam quando stat inceptiue, non inducit repetitionẽ. *Anton. Monach. Lucens. decis.* 55. *num.*43.

14 Aliquando ponitur inter diuersa, vt in rubric. *Cod. de sent. & interlocut. & in rubric. instit. de vsucap. & longi temporis praescript. glos. vlt. in cap. cum olim,* 34. *de testibus, & in rubr.* ff. *ad municipal. Cened. d. sing.* 50. *n.*4. *& 5. Octauian. Vulpell. d. loco in princ. Menoch. remed.* 8. *recuperan. n.*84. *Surd. cons.* 315. *n.*17. *Narbona de appellat. à Vicario ad Episcopum, par.*1. *n.*207. *Gonzal. d. glos.* 3. *n.*11. Illaq. coniungit diuersa. *Steph. Grat. Marchiae decis.* 175. *nu.* 8. Attamen non inducit diuersitatem, quando est posita inter genus, & speciem. & ita intelligitur auctoritas illa Christi Domini *Marc. cap.*16. *Dicite discipulis, & Petro, & text. in l. ciues, & incol.* C. *de appellat.* vt docet *Cabed. Lusitan. decis.* 117. *nu.*9. *par.*2. Nam si ponatur inter duo idem significantia, nõ dicitur inter diuersa poni. *Cened. d. sing.* 50. *n.*5. *Surd. d. cons.* 315. *n.*19. *Cabedo, d. decis.* 117. *n.*3. *Monet. de opt. cap.*7. *n.*2. *Girond. de priuileg. seu exempt. explicat. n.*1031.

15 Deinde ponitur ampliatiue, vt in *l. qui dolo, §. hac lege, ff. ad legem Iuliam de vi publica.* notant *Surd. d. consil.* 315. *nu.*17. *Gonzal. d. glos.* 3. *n.*5. *Steph. Grat. d. decis.* 175. *nu.*8. *Bernard. Muscatel. de cognit. delict. tit. de vulneribus lethalib. n.*55. nouissime *sacra Rot. Rom. apud Farinac. decis.*680. *n.*5. *tom.*1. *par.*2. *Cened, d. sing.* 50. *n.*10. vbi etiam asserit quod ampliat, & auget, non autem minuit.

16 Ponitur etiam declaratiue ad effectum declarandi verba praecedentia, *Gonz. d. glos.* 3. *n.*9. *&* 10. *Cened. d. sing.* 50. *n.*12. vbi n.6. asserit quod collocata inter genus & speciem, causam & causatum, ponitur declaratiue pro, idest.

17 Nonnunquam implicatiua est, vt notãt *Menoch. de praesump. lib.*4. *q.*18. *nu.*30. *Cened. d. sing.* 50. *n.*21. vbi n.22. ex pluribus sacrae scripturae locis colligit, quod copulatiua haec solet esse causalis, & accipitur pro quia.

18 Sumitur denique pro disiunctiua, vel, ratione subiectae materiae. *Octau. Vulp. d. loco, n.*2. *Gonz. d. glos.* 3. *n.*14. *Portoles de consort. cap.*1. *n.*20. *Cened. d. sing.* 50. *n.*7. vbi docet hanc dictionẽ tunc exponi pro, vel, quando ponitur inter illa quae sunt eiusdem

pote-

potestatis, & effectus, præsertim si sint incompatibilia seu repugnantia.

19 Dictio, Et, accipitur duobus modis: primo in sensu composito, vt cum dicimus Cæsar & Bibulus consules fuerũt; intelligitur enim simul. Item in sensu singulari; vt cum dicimus, Gregorius & Bonifacius Pontifices multas constitutiones fecerunt; intelligitur enim non simul, sed separatim. sic declarat *Alciat. consf.* 39. *n.* 19. *lib.* 9. quem refert *Octau. Vulpell. d. loco, n.* 2. *versf. illud*: vbi n. 4. asserit hãc dictionem differre à dictione, cũ: quia, Et, copulat æque principaliter; Cum coniungit accessorie.

DICTIO XCIV.
Et cætera.

1 COmplectitur omnia hæc dictio, scilicet quæ solẽt sequi postea: & comprehendit illud, quod subintelligi quoquo modo potest ad perficiendam clausulam: notant *Seraph. de priuil. iurament. priuileg.* 74. *n.* 174. *Rota Bonon. diuersf. decisf.* 140. *nu.* 13. *&* 14. *Cardin. Tusch. practic. conclusf. tom.* 2. *litt. D. conclusf.* 277.

2 Includit tantũ ea quæ sunt de natura actus, vel rei super qua interponitur, vt probat text. in *l. si duo patroni*, §. *si quis iurauerit*, *ff. de iureiuran. l. si ita quis cum l. seq. ff. de euiction. Surd. consf.* 350. *n.* 28. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancell. glosf. vlt. n.* 3. *Card. Mant. de tacit. & ambig. conuent. lib.* 2. *tit.* 10. *n.* 23. Nouissime *Rota Rom. apud Farin. decisf.* 393. *num.* 12. *tom.* 1. *part.* 1. *Bertazol. in repet. l. si quis maior, C. de transact. num.* 533. Non comprehendit tamen ea quæ sunt de substantia & forma. ita nouissime decidit *Rot. Rom. apud Farin. decisf.* 286. *num.* 2. *& decisf.* 723. *n.* 4. *tom.* 1. *part.* 2. Sic etiam non potest extẽdi in mandato procuræ apposita nisi ad ea quæ sunt de natura actus, vel ad ea quæ sunt cæpta exprimi; non autem ad ea, quorũ saltem principium non est expressum: ita etiam nouissime *Rota Rom. apud Farin. decisf.* 492. *n.* 4. *tom.* 1. *p.* 1.

3 Item includit virtualiter omnia quæ sunt de natura subiectæ materiæ, stylo aut consuetudine, vt per *Gonzal. d. glosf. vlt. n.* 4. vbi n. 7. notat, quod quando in instrumento dicit notarius, præsentibus talibus, & cætera, tunc dictio hæc est intelligenda, & extendenda, scilicet, quod testes fuerint rogati. Non est tamen potens, vt per illã supplea-

tur

tur solemnitas instrumenti, vt resoluit *Cald. Pereyra de empt. & vendit. cap.4.n.7.*

4 Comprehendit etiam ea, quæ solita sunt apponi, & non extenditur ad vltra dicta & scripta, ex *Tiraq. de constitut. p.3. limit.31.n.10. & Gonzal.d.glos. vlt.n.3.* Vnde complectitur omnia quæcumque solent sequi secundum consuetudinem, & stylum notarij rogati, si illa probari possint. notat *Cardin. Mantica,d.tit.10.n.19.* vbi etiam addit, quod interponit omnes clausulas, quas defunctus solitus fuit adijcere: & si de more notarij defuncti non appareat, recurrendum est ad generalem consuetudinem & stylum tabellionis eiusdem regionis; non extenditur tamen ad clausulas substantiales non solitas apponi. ex *Rot.decis. 1. de verb. signific. in antiquis.* tenet *Gonz. d.glos.vlt.n.10.*

DICTIO XCV.
Etiam.

1 DIctio hæc est extensiua, & stat augmentatiue & ampliatiue, vt in *l.2.C.de test ib.* notant *Menoch. cons.331. nu.7. & cons.336.n.17. Surd. decis.8. n.12. Bertaz. de claus. instrum. claus.27. glos. 16. Cald. Pereyr. quæst. foren. cons. 29. n.11.* nouissime *sacra Rota Rom. apud Farin. decis.367.n.1.tom.1. par.1.* Non tamen stat cumulatiue, ex *Cardin. Seraph. Rotæ Rom. decis. 1384. num.5.*

2 Ampliat, & legis dispositionem ad alium casum extẽdit. *Clem.1.§ fin. de re iudic. Burg. in relect. l.1. Tauri,n.39.*

3 Identitatem denotat in vtroque casu. *l. Imperium,* ff. *de iurisdict.omn.iud.l.hac scriptura,* §.1.ff.*de condit.& demonst. Bertaz. in repetit. l.si quis maior,C. de transact.n.805.*

4 Implicatiua est, & exprimit casum magis dubitabilem, & implicat minus dubitabilem, sic in *l.etiam,* ff.*de verb. signific. l. conuenticula*, C. *de Episcop. & cler. l.etiam,C.si tutor,vel curat.* notant *Cosm. in pragmat. sanct. tit. de elect. verb. etiam, pag.97. versa. Menoch. de arbitrar. lib.1. q.49. n.8. & de præsumpt. lib.4. q.180.n.52.& cons.116.n.8. & cons.158.n.75. & cons.331.n.7. Surd. cons.445. num.28. Gutier. pract. lib.3.q.32.n.13. Oct. Vulp. de prapos. & aduerb. significat. in diction. Etiam, n.1. pag.33. Bertaz. de claus. instrument. claus.4. glos. 17. Cened. pract. & canon. quæst.*

quæst. sing. 51. *n.* 1. *&* 5. *Ferrer. in constit. Cathaloniæ, glos.* 4. *nu.* 272. *Cald. Pereyr. quæst. foren. seu recept. sent. cons.* 29. *n.* 11. *Sigism. Scaccia de camb.* §. 7. *glos.* 3. *n.* 18. *Card. Tusch. pract. conclus. tom.* 2. *lit. D. conclus.* 275. *Rota Bonon. diuers. decis.* 25. *n.* 15. *Card. Seraph. Rota Rom. decis.* 530. *n.* 6. *Rota Romana in nouissimis nouissimar. apud Farin. decis.* 689. *n.* 4. & nouissime *apud eundem Farin. decis.* 222. *n.* 3. *& decis.* 721. *n.* 6. *&* 7. *tom.* 1. *par.* 2.

5 Implicat etiam alium casum non expressum. *Surd. cons.* 353. *n.* 7. *Cened. d. sing.* 51. *nu.* 2. vbi id admittit in materia stricta, & exorbitante: sed verius est, quòd auget, & implicat in materia stricta, & odiosa cum pluries repetita est, vt decisum est nouissime in *Rot. Rom. apud Farin. decis.* 51. *n.* 8. *tom.* 1. *par.* 1.

6 De natura huius dictionis est extendere, & implicare quod prius non erat dictum. *Rota Romana in nouiss. nouissimar. apud Farin. decis.* 408. *nu.* 1. Implicat etiam casum præcedentem cum eisdem qualitatibus. *Mascard. de probat. conclus.* 1265. *n.* 33. Et repetit conditionem, & qualitatem præcedentis dispositionis in sequentem, vt ex *Peregrin. de fideicommiss. art.* 16. *n.* 20. notat *Galganet de condit. & demonstr. par.* 2. *cap.* 1. *q.* 18. *n.* 6.

7 Item aliquando habet vim copulatiuæ, ex notatis per *Surd. Mantuæ decis.* 210. *n.* 14.

8 Interdum dicitur alternatiua, vt per *Ferrer. in constit. Cathaloniæ. glos.* 5. *n.* 109.

9 Adiuncta dictioni, Et, auget dispositionem, ex text. in *l. si quis seruum*, §. *etiam*, ff. *de peculio.* notat *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancell. glos.* 36. *n.* 25.

10 Præsupponit dictionem, non solum, ex notatis per *Matienso in l.* 4. *num.* 2. *glos.* 1. *tit.* 7. *lib.* 5. *noua recopilat.*

11 Quandoque interpretatur pro, scilicet, vt per *Cened. sing.* 51. *num.* 6.

DICTIO XCVI.
Etsi.

1 Ponitur hæc dictio pro, etiã si, vel quamuis. *cap. dudum de præbendis in* 6. §. *qua ratione instit. de pupillari substit.* notant *Menoch. de arbitr. iudic. casu* 319. *n.* 24. *& n.* 25. *Oct. Vulp. de præposit. & aduerb. signif. sub dictione Et plus, vers. & si, pag.* 35 vbi etiam dicit quod aduertatur præcedentibus in facto, retentis eisdem qualitatibus.

DICTIO XCVII.
Et sic.

1 **E**St repetitiua sensus verborum præcedentium. *Galgan. de condit. & demonstr. par.2.cap.1.q.18.n.9.* Et est restrictiua, ac explicat verba antecedentia generaliora, eaque restringit, vt notat *Ruin.conf.102. nu.11. lib. 2.* quem citat *Anton. Monach. Bonon. decis.54.n.5.*

DICTIO XCVIII.
Ex.

1 **D**Enotat regulariter causam immediatã & proximam: probant textus in *l.1.§. ex incendio, ff.de incend.ruin. & naufrag.l.1.C.si seruus exter.l. non dub.C.de leg.cap. inter dilect. de fide instrum.* notant *Hippol. in l.1.n.11.C.ad l.Cornel.de sicarijs,Guil.in cap. Raynũtius,verb. cætera bona,n.28.de testam.pag. 232.versa.Menoch.conf.40.n.3. & num.29.& de præsumpt.lib.4. q.81.n.13.Tiraq.in tract.cessante causa limit.20.n.29. Brunor.à Sole in locis communib. verbo dictio,n.9.Surd.conf.573.num.41. Cald.Pereyr.de potest.eligen.cap. 13.n.24.& cap.14.n.4.& n.39. Cened.pract.& canon.quæst.sing. 30.n.1.Bened.Aegid.in repet.l.ex hoc iure, ff.de iust.& iure cap.4. n.2.part.1.Cardin.Tusch. pract. conclus.tom.2.litt.D.conclus.276. n.4.cum seqq. Bertaz.de claus.instrum.claus.26.glos.10.n.1.Hyeron. Fernand. de Otero in interpretat. cap.1. de iudic.n.5.* nouissime *sacra Rota Rom.apud Farinac.decis.507.n.10. tom.1.part. 2. Ferrer. in constit. Cathaloniæ glos.2.n.15.& 16.& glos.7.num. 84.* vbi etiam asserit quòd si iungatur cum genitiuo, originem denotare solet. Et est differentia inter Ex,Ob,& Propter:quia Ex causam propinquã denotat; Ob, & Propter remotam: *ita Octau. Vulpell.de præposit. & aduerb.significat.in dict.Ex n.2.Bertazol. d.glos.10.n.1.*

2 Nonnunquam tamen ratione materiæ, & ad vitandum contrarietatem, vel absonum intellectum, dictio hæc denotabit causam mediatam vel remotam, vt in *d.§.ex incendio, & in l.finita,§.deinde,*vbi *Bart.ff.de damno infect.* notant *Octau.Vulp.d.loco, n.1.Menoch.conf.40. n.29.& de præsumpt. lib.4. q.81. n.16. Caldas Pereyra d.c.14.n.38. Cened. d.sing.30.n.5.*

3 Naturalitatem exigit, nec

est

est ciuili contenta, vt ex *Tiraq. in l. si vnquam, verb. liberos, n.* 13. *C. de reuocan. donat.* cũ alijs quos citat *Caldas Pereyra de potest eligendi cap.* 13. *n.* 21.

4 Extrinsecitatem & separationem denotat, vt per *Cardin. Seraph. Rot. Rom. decis.* 461. *n.* 6.

5 Aliquando accipitur pro A, vel Ab, vt in *l.* 2. *vers. initium, & vers. ex veteri iure, C. de veteri iure enucl. & in l. in ambigua, ff. de legib.* notat *Ced. d. sing.* 3. *n.* 5. Et huiusmodi dictiones denotantes terminum à quo, suapte natura sunt exclusiuæ & separatiuæ. notant *Ced. d. sing.* 30. *n.* 7. & ex *Tiraq. Magon.* & alijs *Gonzal. ad regul.* 8. *Cancell. glos.* 12. §. 1. *n.* 23. vbi n. 24. limitat, nisi aliud materia subiecta vel natura contractus, aut mens disponentium, seu fauor, aut odium persuadeat; vel vt euitetur absurdum, seu correctio: nam tunc stabit inclusiue. Regulariter tamen dictio, Ex, proposita diei, eum diem excludit, ex *Tiraq. de retract. lig.* §. 1. *glos.* 11. *nu.* 55. *cum seq.* ac ex alijs notat *Cened. dict. sing.* 30. *n.* 6. Et excludit diem à quo, vt non computetur, ita *Sigism. Scaccia de appel. q.* 12. *n.* 57.

6 Interdum interpretatur pro propter, vt in *l. dotale prædium* 2. iuncta *glos. fin. ff. de fundo dotali, l.* 3. §. *cum Pollidius, ff. de vsur. Cened. d. sing.* 30. *n.* 4.

7 Item dictio hæc tempori apposita exponitur pro Post, vt in *l. vna,* §. *item si ex die cum seq. ff. quãdo dies legati cedat. l.* 1. §. 1. *iuncto* §. *si mulier, ff. de lib. agnosc.* Plinij, & Plauti auctoritatibus confirmat *Tiraq. d.* §. 1. *gl.* 11. *nu.* 54. quem citat *Cened. d. sing.* 3. *n.* 5. vbi etiam addit quod accipitur pro dict. De, & quod exponitur pro In, per text. in *l. ex ijs, ff. de leg. & in l.* 2. *ff. de custodia reorum.*

8 Multiformiter à Iurisconsultis obseruatur hæc dictio, & plures patitur significationes, secũdum diuersa verba quibus annectitur. Dicimus, ex die diuortij, idest post diem diuortij non computato illo die. *l. licet in fine, ff. de iure dot. l. hæreditas ex die, ff. de hæred. instituen. l.* 1. §. 1. *iuncto* §. *si mulier, ff. eod. tit. de iure dot.* Ex animo facere, idest ex voluntate, non fictè, vel coactè. *l.* 3. *ff. de adult.* ibi, *quam ex animo accusare.* Ex sua voluntate, idest sponte & sine mandato. *l. eum qui ex sua voluntate, ff. de minoribus.* Ex eo, idest, ea propter, ea causa, propter hoc. *l.* 1. *in prin. ff. de postulan. l. qui testamentum in fin. ff. de probat* aliquando

interpretatur, Inde, *l.4.§.fin.ff.de stat. hom.* Ex hoc, idest hinc seu vnde, vt in *l.& seruorum, §.ex hoc quæsitum, ff.de stat.hom.* Ex corporis vitio, idest propter corporis vitium, *l.ob quæ vitia in prin. ff.de ædilit. edict.* Ex continenti, idest incontinenti seu mox, *l.sed si ex parte, §.penult.ff. quod cum eo.* Ex latere, idest ex transuerso, *l.fin. ff.de ritu nupt.l.1. ff.de gradib.* Ex lege capere, idest secundum legem, *l.quemadmodum, §. magistratus, ff. ad legem Aquiliam.* Ex post facto, idest postea, vel post factũ. *l.si Titio, ff.de pign. l.omnis hæreditas, ff.de regul.iur.*

DICTIO XCIX.
Excommunicetur.

1 Verbum hoc est canonlatæ sententiæ, vt per citatos à *Cenod. ad Decretales collect.7.n.24.*

DICTIO C.
Exinde.

1 Dictio hæc idem significat quod, propter hoc, quapropter, vt in *l.qui se dicit, ff. de capit.deminut.* Exponitur etiã pro ex eo, vt in *l. tutelas, ff. eod. tit.* late *Rebuff. in comment. ad l. portus 59. versic. ex inde, ff.de verb.signif.pag.305.* vbi late de hac dictione loquitur; & multa adducit, quæ pleniori otio sunt videnda.

DICTIO CI.
Ex nunc, Ex tunc.

1 Vis & natura harum dictionum est, vt dispositio, in qua ponuntur, retrotrahatur ad tempus actus, & futurum tempus trahant ad præteritum. notant *Tiraq. de iur. constit. limit.2.nu.16. Rebuff. in comment. ad l.mulieris appellat.23. versic. præterea, ff.de verb.signif.pag.91. Cened.pract.& canon.quæst.sing. 14.num.1.*

2 Operantur quod vnum tempus videatur alteri inesse, & quod ex quolibet tempore dici possit actum initium sumere, vt per *Octau.Vulp.de præpos. & aduerb. signific. in dictione ex nunc pag.36. Mascard.de probat. conclus.1229.n.33.*

3 Possessio transfertur per clausulam constituti, quãdo adijciuntur hæ dictiones. notant *Negus.de pign.2.par.2. memb.2. nu.4. Tiraq.d.limit.2.num.15. Octau. Vulp.d.loco.n.2.*

4 Vtrum autem per has dictiones

ctiones inducatur canon latæ sẽtentiæ, vel ferendæ, vide per citatos à *Cened. ad Decretales collect. 36. num. 3.*

5 Constitutio in qua sunt huiusmodi dictiones, ex nunc, vel ex tunc, statim ligat à tempore promulgationis illius. *glos. sing. in Clem. 2. vers. ex nunc de haret. Tiraq. de retract. conuent. §. 2. glos. 1. nu. 86. Rebuff. in comment. ad d. l. mulieris appellatione, vers. idem:* vbi *in vers. ideo*, asserit quod lex trahitur ad præterita, quando adiecta fuerit illa dictio. & in *vers. nono, pag. 91.* tenet dictionem, ex nunc, suspendere actum & sententiam interlocutoriam Iudicis, vsque ad extremum tempus iudicis, quemadmodum dictio ex tunc, vt in *cap. licet. de probat.*

6 Deinde huiusmodi dictiones non præteritum, sed præsentis verbi actum, futurum vero effectum significant, probat tex. in *l. lecta, ff. si certum petatur*, notat *Anton. Monach. Bonon. decis. 40. punct. 3. n. 6.*

DICTIO CII.
Ex tunc.

1 EXtremitatem temporis significat, & denotat vltimum temporis implemẽtum, vt in *l. 4. ff. de condit. & demonst. l. vlt. ff. de fideicommiss. libertat. l. in substitutione, §. final. iuncta glos. verb. ex eo, ff. de vulgar. & pupillar. substit. cap. super eo 2. de appellat. cap. si eo tempore de rescript. in 6. glos. in Extrauag. suscepti Ioan. 22. de elect.* notant *Tiraq. de retract. lig. §. 1. glos. 11. n. 39. Rebuff. in comment. ad l. mulieris appellat. 13. versic. 8. ff. de verb. significat. pag. 91. Matiens. l. 14. glos. 1. n. 44. tit. 4. lib. 5. noua recopilat. Card. Tusch. pract. conclus. tom. 2. lit. D. conclus. 279. n. 1. Flamin. de resignat. tom. 2. lib. 11. q. 2. num. 15. Cald. Pereyr. quæst. foren. seu recept. senten. lib. 1. q. 6. num. 74.*

2 Item regulariter excludit diem à quo, vt non computetur. notat *Sigism. Scaccia de appellat. q. 12. n. 57.*

3 In actu conditionali refertur ad conditionem, & nihil antea efficit. *Flam. de resign. lib. 6. q. 4. n. 59. Cened. pract. & canon. quæst. sing. 14. n. 3.*

4 Habet vim latæ sententiæ, vt ex tunc excommunicationem incurrat, iuxta resoluta per *P. Rebell. de obligat. iustit. part. 1. lib. 1. q. 6. sect. 6. num. 37. Sayr. in Claui Regia lib. 3. cap. 8. nu. 27. Monet.*

de diſtribut. quotidian. part.3.q. 7.n.36.& 37.

DICTIO CIII.
Expellatur.

1 VErbum hoc denotat latam ſententiam, ſonat enim in factum non in ius: & ſic innuit, quod non eſt neceſſaria ſententia priuationis, ſed ſufficit expulſio facti; iuxta reſoluta per *Tiraq. in l. ſi vnquam, verb. reuertatur, nu.*174. *C. de reuocan. donat.*

DICTIO CIV.
Ex poſt.

1 POteſt hæc dictio referri etiam ad longum interuallum. *Rot. Bonon. diuerſ. deciſ.* 34.*n.*23.

DICTIO CV.
Extra.

1 IMportat remotionem, & ſeparationem, vt in *l. abſentem*, ff. *de verb. ſignific.* notat Card. *Tuſch. pract. concluſ. tom.* 2. *litt. D. concluſ.* 280. *n.* 1. vbi n. 5. dicit, quod verba illa, extra ciuitatem, non intelliguntur extra muros Ciuitatis, ſed extra continentia Ciuitatis, cuius appellatione veniunt ſuburbia.

2 Dictio hæc ex diametro aduerſatur dictioni intra. *l.* 1. §. *ſiue autem*, ff. *de aqua quotid. & æſtiua*, ibi, *ſiue autem intra vrbem ſit aqua, ſiue extra, huic interdicto locus erit.* notant *Octau. Vulpell. de præpoſ. & aduerb. ſignific. ſub dictione, Ex, verſic. extra pag.*36. Card. *Tuſch. d. concluſ.* 280. *nu.* 4. *Bertazol. de Clauſulis inſtrum. clauſ.* 26. *gloſ.* 6. *n.* 1. & 2.

DICTIO CVI.
Fere.

1 POnitur comparatiuè, in *l. magis*, ff. *de rebus creditis:* & quandoque electiuè, in *l. & ſi forte*, §. *hæc actio*, ff. *de ſeruit.* & *in l.* 1. §. *fin.* C. *communi diuidundo.* notat *Octau. Vulp. de præpoſit. & aduerb. ſignific. in dictione fere pag.*38.

2 Eſt diminutiua, & non firmat in omnibus. ita *Marcheſ. de Commiſſ. part.* 2. *pag.* 536. *nu.* 9. De ſui enim natura importat diminutionem & imperfectionem, vt nouiſſime decidit *Rota Rom. apud Farin. deciſ.* 290. *n.* 1. *tom.* 1. *part.* 2.

DI-

DICTIO CVII.
Fiat.

1 VErbum hoc futurum tempus respicit, vt colligitur ex text.in *l.2.§.deinde, ff. ne quid in loco publico, l.1.in prin. ff. de flumin.* notat *Tiraq. in l.si vnquam, ver.reuertatur, n.*208. C.*de reuocand.donat.*

2 Aliquando denotat tempus præsens, vt *Genes.1.Fiat lux, & facta est lux. & Lucæ 1. Fiat mihi secundum verbum tuum.* ita *Mascard.de probat. conclus.*845. *num.*17.

3 Non imponitur tamen per hoc verbum pœna ipso iure, cum sit futuri temporis, iuxta notata in *cap. in pœnis de regul. iur.in 6.* & quæ tradunt *Panormit. in c.2. & in cap.si diligenti, de foro competent.Tiraq.d.verb.reuertatur, nu.39.Sayr.in* Claui Regia *lib.3. cap.8.nu.21. verf.fallit. Ludou. Carbon. in tract.de legibus lib.8. disp.6. in princip. versic. secunda regula. Moneta de distribut.quotid.p.3.q.7.n.41.*

DICTIO CVIII.
Forsan, Forsitan, Fortassis.

1 QVando huiusmodi dictiones apponuntur, nihil affirmatur: & ideo non est necessaria verificatio eius quod per tales dictiones asseritur, per text. in *l.in substitutione, ff.de vulgari.* notant *Octau.Vulpell. de præposit.& aduerb.significat.sub dictione fere, versic.forsan.pag.*38. *Gonz.ad regul.*8. *Cãcellariæ glos.* 32. *nu.*10. & 11. Aliquando tamen sunt notæ assertionis, ex *Rebuff.in comment.ad l.ostensum* 38. *vers.forte, ff.de verb.signif.pag.*208. & *in cõcord.tit.forma mandat.Apost.pag.*715.

2 Forsan stat assertiuè secundum subiectam materiam. *cap.2. verb.forsan de testament. cap.3. de statu monach.* notant Cardin. *Tusch.pract.conclus.tom.2. lit.D. conclus.*281.*n.6. Rot.Rom.nouiss. nouissimar. decis. apud Farinac. decis.*35.*n.*3. Vnde vulgo dicitur, Sub dubio forsan respondent sæpe periti.

3 Forsitan est nota dubitationis, vt in *l.Gallus, §.forsitan, ff. de liber. & posthum.* Idem etiam dic de dictione fortassis, vt in *l.1. §.si quis nesciat, ff.de iur. & facti ignorantia. l.Iulia 2.ff. de ritu nuptiar.*

DICTIO CIX.
Forte.

1 HAec dictio similis est præcedentibus; de- qua-

1 *Barbosa de Diction.* D 3

quarum materia & effectibus late agunt *Tiraq. in tractatu cessante causa limit.* 10. *nu.* 1. * Cened. pract. & canon. quæst. sing.* 36. *Card. Tusch. pract. conclus. tom.* 2. *litt. D. conclus.* 281.

2 Regulariter hæc dictio forte, est nota dubitationis, & significat dubitationem facti non iuris, vt in *l. vrbana prædia, & in l. absentem, ff. de verb. signif. l. mutus, & l. fil. famil. ff. de procurat. l. si duo*, & ibi *glos. ff. de receptis arbitris.* notant *Rebuff. in comment. ad l. ostensum* 38. *vers. forte, ff. de verb. signific. pag.* 208. *& in compendio alienat. n.* 71. *pag.* 66. *Oct. Vulp. de præposit. & aduerb. signif. in dictione forte, pag.* 38. *Cened. d. sing.* 36. *n.* 1. *Card. Tusch. d. concl.* 281. *n.* 1.

3 Aliquando tamen est nota assertionis. vt in *cap. ex parte de celebrat. missar. & in cap. si forte de elect. in* 6. notant *glos. verb. Propter in c.* 2. *vt lite non contest. Rebuff. d. vers. forte. Menoch. cons.* 25. *num.* 14. *Bernard. Grauæus in pract. Cameræ imperial. lib.* 2. *conclus.* 10. *nu.* 10. *Octau. Vulpell. d. loco*, vbi dicit quod prolata in sententia videtur afferre affirmationem.

4 Vnde doctor loquens per verbum forte, censetur nihilominus affirmare quod dicit. *Surd. decis.* 78. *nu.* 4. *Card. Tusch. d. conclus.* 281. *nu.* 4. *Octauian. Vulpell. d. loco. n.* 2. Doctor enim cōsulens per hanc dictionem, non dubitatiue sed assertiue cōsulit. *Menoch. cons.* 25. *n.* 14. & illi standum est, quia quantum ad se cēsetur quæstionem decidere. ita *Bertazol. de claus. instrum. claus.* 14. *glos.* 6. *num.* 3.

5 Testis tamen deponens per verbum, forte, nihil concludit, quia videtur dubitatiue deponere, prout resoluit *Card. Tusch. d. conclus.* 281. *n.* 2.

6 Causa, in qua hæc dictio forte ponitur, cessante non cessat effectus, vt per *Tiraq. in tract. cessante causa limit.* 10. *nu.* 1. vbi etiam addit quod respicit factum siue facti accidentia, non vero iuris dispositionem.

7 Importat causam impulsiuam, vt per *Tiraq. d. limit.* 10. *nu.* 1. *Mar. Anton. Variar. resolut. lib.* 3. *resolut.* 40. *n.* 48.

8 Aliquando ponitur explicatiue, vt in *l. quod si, ff. de pignor. action.* Nonnunquam abundat. *l. si pupilli, §. final. ff. de negotijs gestis.*

DI-

DICTIO CX.
Frustra.

1 IMportat nullitatem actus ipso iure, vt per *Tiraq.in l.si vnquam,verb.reuertatur,nu.* 130. *C.de reuocan. donat. Anton. Gomez variar.resolut.tom.1.cap.* 7.*n.4.Ferrer.in constit.Cathalon. glos.7.nu.*132. *Rebell. de obligat. iust.part.1.lib.1.q.6.sect.6.n.*37. *Octau.Vulp.de prepos. & aduerb. signif.in dictione frustra,pag.*39. vbi etiam ex Abb.dicit, quod de proprietate huius dictionis est, denotare quandam annihilationẽ,& actus nullitatem. Ibi etiam addit,quod potest stare,vbi actus exceptionis ope venit infringendus, per *l. 1. C. de non numer. pecun.*

DICTIO CXI.
Habeat.

1 VErbum hoc est canon latæ sententiæ, sed non significat ipso iure; prout notant *Hipolit. in rubr. ff.ad l. Cornel.de falsis, num.*25. *Tiraq.in l.si vnquam, verbo reuertatur, nu.*216. *C.de reuocan.donat.Gutier.pract. lib.2.q.*118.*n.*3.

2 Verbum habere, est generale, & comprehendit tam dominium, quam possessionem, & de facto detentionem. *l. stipulatio ista, §.hi qui, ff.de verb. obligat. l.habere duobus modis, ff.de verb. significat.l.2.§.1.ff.de religios.& sumpt.fun.* notant *Rebuff.in comment.ad l.id apud se* 143. *vers.secundo quis dicitur habere, ff.de verb.signific.pag.*523. *Bertaz.de claus. instrum. claus.* 26.*glos.*4. *n.*2.*&* 3.*& claus.*35.*glos.*3.*n.*1. vbi n.2. dicit quod verbum exigere, proprie importat ab inuito extorquere, per *l. debitor*, vbi *Alciatus in fin. ff.de verb.significat. & glos.in l.fidei commiss.§.si rem, ff. de legat.* 3. Si vero iungatur cum verbo possidere, denotat ciuilem possessionem,vt per *Farin. de delict.par.4.cons.95.n.6.*

DICTIO CXII.
Hactenus.

1 DEsignat hæc dictio tempus præteritum, vt in *l.1. in prin.ff.de noui operis nunciat.*notat *Card Tusch.pract.conclus.tom.2.litt.D.conclus.*283. Si ponatur exclusiue,excludit tempus præteritum vsque ad illum diem,prout nouissime decidit *sacra Rot.Rom. apud Farinac.decis.* 223.*n.*8.*tom 1.part.*2.

DICTIO CXIII.
Haud.

1 INducit negationem, & exponitur pro non, vt in *l. ita stipulatus, ff. de verb. obligat. & in l. 1.* vbi *glosa verbo, controuersia, ff. solut. matrim.* notat *Cened. pract. & canon. quaest. sing. 59. n. 3.*

DICTIO CXIV.
Hic.

1 PRonomen hoc est demonstratiuum rei ad oculum, *l. nemo, ff. de hæred. instituen. Surd. decis. 125. n. 1. & cons. 308. n. 16. Cened. pract. & canon. quaest. sing. 59. nu. 4. Card. Tusch. pract. conclus. tom. 2. lit. D. conclus. 260. n. 3. Octau. Vulp. de præpos. & aduerb. signific. sub. dict. Hactenus vers. Hæc*, vbi etiam dicit quod est demonstratiuum ad oculos intellectus, per *l. 1.* vbi *Castren. num. 1. ff. de pactis.*

2 Item per hoc pronomen inducitur repetitio qualitatum, & conditionum præcedentis legati, & dispositionis in sequentem. *Galgan. de condit. & demonstrat. part. 2. cap. 1. q. 18. n. 15.*

DICTIO CXV.
Hinc.

1 DEnotat hæc dictio, quod tempus currat de momento ad momentum, & quod dies ipse termini computetur in termino, quia inclusiue ponitur. notant *Bart. Bald. & Angel. in l. 1. ff. si quis caut. Tiraq. de retract. lig. §. 1. glos. 11. n. 23. Octau. Vulp. de præpos. & aduerb. significat. in dictione Hinc, pag. 40. Cened. practic. & canon. quaest. q. 59. n. 1.*

2 Hinc ad decem dies; vel, hinc & infra decem dies; est aduerbium importans extremitatem, & cohærentiam subiecti; vt tēpus currat de momento enunciato ad momentum. ita *Cardin. Tusch. pract. conclus. tom. 2. lit. D. conclus. 285. n. 1.* & num. 2. asserit quod importat idē quod, ex hac die in antea; vel, ex hac causa; vel, ex hoc; vt in *l. Fulcinus, §. sed is qui fraudationis, ff. quibus ex caus. in possess.* vbi *glos. verb. ne hinc*; cum alijs, de quibus *Card. Tusch. vbi supra n. 5.*

DICTIO CXVI.
Hoc amplius.

1 ESt repetitiua præcedentium. *l. si tibi pure, ff. de lega-*

legatis 3.*l.qui dotem*, ibi, *hoc amplius denarios decem*, *de dote præleg. Menoch. de præsumpt. lib.* 4. *q.*179.*n.*12. *Azeuedo ad l.*2.*n.*3. *tit.*4. *lib.*8. *nouæ Recop. Stephan. Gratian. discept.forens. cap.*116. *num.*30. Card. *Tusch.practicar. conclus. tom.*2.*litt.D. concl.* 286. *num.*4. *Cened. pract. & canon. quæst.sing.*59.*nu.*7.vbi etiam asserit quod inducit aliquid de nouo. idem dicit *Octauian.Vulpell. de præposit. seu aduerb.signific.in dict.Hoc amplius,pag.*40.vbi etiã notat non solum repetere substantiam præcedentis legati, sed etiam qualitates. Secus tamen est quando ponitur sine dict.hoc, vel,eo; quia tunc reiterationem actus legandi inducit, verumtamen antiquum legatum non repetit, vt in *l.si seruus legatus*, §.*si ita scriptum*, ff. *de legatis* 1. *Azeuedo d.l.*2.*n.*8.

2 Dictio hæc includit sequẽtia eiusdem conditionis, quibus erant inclusa præcedentia:& quę in præfationibus dicuntur, in sequentibus repetita intelliguntur, *Card.Tusch.d.concl.*286.*n.*1

DICTIO CXVII.
Hoc ipso.

1 HAec dictio denotat ipso iure. *glos. in Clem. vlt. verbo hoc ipso,de præbend.*notant *Tiraq.in l.si vnquam, verbo Reuertatur, nu.*118. C.*de reuoc.donation. Cened. practic. & canon. quæst.sing.*59.*n.*8.& infra latius *in dict. ipso iure. Moneta de distribut.quotid.p.*3.*q.*7.*n.*35.

DICTIO CXVIII.
Hodie.

1 NOn differt solutionem, sed repræsentat actionẽ, id est facultatem agendi: idemq; est, hodie dabis, quod in præsens dabis.*argum.l. talis scriptura,in ver.quamuis*,ff.*de legatis* 1. Et quãuis regulariter dies adiecta solutionem differat, ita vt expectanda sit diei finis, *l.qui hoc anno*, ff.*de verborum obligat.* tamen dictio hæc nullam tribuit dilationem.*l.liber homo*,§.*decem*, vbi *Zas.* ff.*eod. tit.* ita *Octauian. Vulpell. de prępos. & aduerb.significat.in dict.Hodie*, *pag.*41.

DICTIO CXIX.
Huiusmodi.

1 EStrelatiua precedentium cum omnibus suis qualitatibus. *glos. in cap. Abbate de elect.in.*6.*Rebuff. in comment. ad l.*1.*vers.huiusmodi stipulationes*, ff.*de*

ff.de verbor.ſignific.pag.6. Nau. in cap.ſi quando, remed.6.n.5.de reſcriptis. Octauian.Vulpell. de præpoſit.& aduerb.ſignificat.ſub dict.Hodie verſ. Huiuſmodi pag. 41.*Gonzal.ad reg.*8.*Cancel.gloſ.* 4.*n.*4.*Card.Seraphin.Rotæ Rom. deciſ.*388.*n.*6.*& deciſ.*606.*n.*3. *&* 14.*& deciſ.*614.*n.*2. nouiſſime *ſacra Rota Rom.apud Farin. deciſ.*373.*nu.*6.*tom.*1.*par.*2.

2 Importat idem, ac ſi diceret talis vel tale. *l.huiuſmodi,ff.de legatis* 1. *Cardin.Tuſch.practic. concluſ.tom.*2. *litt.D.concl.*287. *n.*2.vbi n.1.aſſerit quod poſita poſt certum ordinem expreſſum, reſtringit diſpoſitionem ad id, ad quod adijcitur.

3 Reputatur etiam vt demonſtratiua, & vti relatiua prædicatur ab omnibus.*Ferrer.in conſtit. Cathalon.gloſ.*1.*n.*110.

DICTIO CXX.
Iam.

1 EST completiua hæc dictio, & nõ reddit rẽ dubiam, vt per *Gutier.conſ.*18.*n.*48.*&* 49.

2 Iam diu,, non poteſt adaptari ad duos dies præcedentes, ſed includit longum tẽporis ſpatium.notat *Cardin.Seraphin. Rotæ Rom.deciſ.*47.*n.*1.

3 Iam dudum ſecundum grãmaticos tria tempora continet, ſed proprie continet tẽpus præteritum, vt per *Bertazol. de clauſ. inſtrument.clauſ.*3.*gloſ.*1.*n.*4.

DICTIO CXXI.
Idcirco.

1 OSTendit cauſam, eiuſq. natura eſt, vt cauſaliter ponatur. ita *Bart.in l.demonſtratio falſa,§.quod autem,verſ.idem puto, ff.de condition. & demonſt.* quem refert *Octauian.Vulpell.de præpoſ. & aduerb.ſignificat. in dict.Idcirco,pag.*41.

DICTIO CXXII.
Idem.

1 IDem dicitur illud,cuius vna eſt ſubſtantia. ita *Bertazol. de clauſulis inſtrument.clauſ.*21. *gloſ.*14.*n.*8.

2 Eſt dictio relatiua, & repetit qualitates in præcedenti diſpoſitione expreſſas,vt in *l.à filio, §.teſtator, ff.de alimentis & cibar.leg.& in l.*1 *in fine, ff.de his qui ſunt ſui vel alieni iuris.* notat *Cened. practic. & canon. quæſt. ſing.*97.*num.*1. *Octau.Vulpell.de præpoſit. & aduerb. ſignific. in dict.Idem,pag.*41.*col.*2. Refertur

ſolum

solum ad præcedentia, nec habet tractum ad futurum, ex *Tiraq. de retractu lig.* §. 1. *glos.* 9. *nu.* 24. quem citat *Cened. d. sing.* 97. *n.* 2. vbi n. 3. asserit quod non solum refertur ad id quod est idem in specie, sed etiam ad illud quod est idem in genere. Solet enim æquiparare casum sequentem præcedēti, ex *Menoch. cons.* 130. *num.* 7.

3 Importat omnino eandem in diuersis casibus censuram, seu decisionem. Et ideo si statutum dicat, Et idem seruetur in alio casu, censetur disponere & decidere eodem modo quoad omnia, vt asserit *Cardin. Tusch. practic. conclus. tom.* 2. *lit. D. concl.* 288. *n.* 1. vbi n. 2. limitat quando ex sequentibus talis dictionis induceretur alteratio.

DICTIO CXXIII.
Ideo.

1 Causalis est, & idem significat quod, ob causam, ob id, vt in *l. mulieris, ff. de verb. significat.* nouissime decisum est in *Rota Rom. apud Farin. decis.* 29. *n.* 1. *tom.* 1. *p.* 2. Et huiusmodi dictiones respectu omnium præcedentium sunt posita, quasi ex causa præcedentium fiat dispositio. *Cardin. Tusch. practic. conclus. tom.* 2. *lit. D. concl.* 289. *nu.* 1. Interdum hæc dictio capitur pro, itaq. ex hoc; vt in *l. ager, ff. de verbor. signif.* Aliquādo sumitur pro, ideoq. vt in *l. aliud, ff. eod. tit.* & *in* §. *apum, Instit. de rerum diuis.*

DICTIO CXXIV.
Id est.

1 Declaratiua & restrictiua est, vt in *l.* 1. *in princ.* vbi *Bart. ff. ad leg. Aquil.* notat *Bertazol. de claus. instrum. claus.* 21. *glos.* 23. *n.* 3. *Octauian. Vulpell. de præposit. & aduerb. signif. sub dict. Item, vers. Id. est pag.* 43. præcipue si ponatur inter genus & speciē. *Pichard. in* §. *item is cui,* 2. *n.* 39. *Instit. quibus modis re contrahitur.* Aliquādo tamen ponitur declaratiue, & nō restrictiue, vt per *Cened. practic. & canon. quæst. sing.* 97. *n.* 4. vbi nu. 5. dicit quod interdum stat restrictiue.

2 Idem significat, quod, scilicet, & videlicet, vt per *Bertaz. de claus. instrum. claus.* 38. *glos.* 3. *num.* 3.

DICTIO CXXV.
Ille.

1 Significat ocularem, & expressam demonstrationem.

notant

notant *Surd. decis.*125.*n.*1. nouissime *Anton. Monach. Bonon. decis.*61.*n.*46.

DICTIO CXXVI.
Illicite.

1 Illicite dicitur fieri, quod à iure prohibitum est, vt probatur in *l. fideicommissa*, §. *si illicite*, *iuncta glosa*, *ff. de legatis* 3. & in *l. licitatio*, §. *quod illicite*, ff. *de publican.* & in *l. si filia*, *C. de donat. ante nuptias*. notat *Bertazol. de clausf. instrum. claus.* 27. *glos.*19. *n.*5. vbi etiam addit quod licere nobis dicitur, quod conceditur.

DICTIO CXXVII.
Igitur.

1 Ponitur illatiue, vt illationem, seu consequentiam faciat. *l. diuus*, ff. *de custodia reorum*, *l. si procurator*, § *si ignorantes*, *vers. igitur*, ff. *mandati*; notant *Bolog. in l. re coniuncti*, *n.*60. ff. *de legatis* 1. *Octau. Vulpell. de prępos. & aduerb. significat. sub dict. item*, *vers. igitur*, *pag.* 43. vbi etiam dicit quod quãdoque stat inceptiue, per *l. ius ciuile*, vbi *glos.* ff. *de iustitia & iure*.

DICTIO CXXVIII.
Illico.

1 Operatur sine interuallo, vt in *l. idemque*, §. *si cui mandauero*, ff. *mandati*. *l. si quis in tantam*, C. *vnde vi*. Et idem ostendit, quod dictio, protinus, & sine cunctatione, in *l. litigator*, *C. de appellat.* notat *Menoch. remed.* 1. *recuper. n.*252.

2 Illud dicitur illico fieri, quod infra triduum fit, vt in *l. infra decem dies*, C. *quomodo, & quando iudex. l. fin.* C. *de indicta vid. toll.* ita tenent *Mascard. de probation. concl.* 1084. *n.* 10. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancell. glos.* 43. *num.* 51.

3 Intelligitur etiam hæc dictio ipso iure, vt in *l. vlt.* C. *de iudic.* notat *Tiraq. in l. si vnquam*, *verb. reuertatur*, *n.*115. C. *de reuocandis donat.* vbi etiam asserit habere executionẽ paratam, vt rem iudicatam, nec requiri aliã condemnationem. quod etiam tenent *Sayr. in claui Regia*, *lib.* 3. *cap.*8. *n.*27. *Moneta de distribut. quotid. p.*3. *q.*7. *n.*36. & 37.

DICTIO CXXIX.
Immediate.

1 Ex vera, & propria significatione reijcit omne interual-

teruallum; nam id immediatum est, quod est sine medio, & denotat aliquid fieri ipso iure, vt per *Tiraq. in l. si vnquam, verbo reuertatur, n.125. C. de reuoc. donat. Rebell. de obligat. iustit. p. 1. lib. 1. q. 6. sect. 6. n. 37.*

DICTIO CXXX.
Imò.

1 DE sui natura regulariter est correlatiua præcedētium, & aliquando non ponitur correctiue, sed copulatiue, & ampliatiue; veluti quando coniungitur cum dictione, etiam vel copula, &. notant *Octau. Vulpell. de præpos. & aduerb. signific. in dict. imo, pag. 43. Ced. pract. & canonic. quæst. sing. 52. nu. 1. & 5.* vbi *n. 6.* asserit quod interdum ponitur alternatiue, quando scilicet in præcedenti est eadem ratio, vel maior.

DICTIO CXXXI.
In.

1 DIuersimode accipitur hæc dictio, vt per *Alberic. in suo diction. in eod. verbo. Bart. & alij in l. Gallus, §. ille casus, ff. de liberis, & posthum.* late de vi, & eius effectibus tractant *Tiraq. de retractu lig. §. 1. glos. 11. n. 74. Octau. Vulpell. de præposit. & aduerb. significat. in dict. in, pag. 44. Cened. practic. & canon. quæst. sing. 17. Card. Tusch. practic. conclus. tom. 2. lit. D. concl. 292.* Et ideo propter multiplicē eius significationem, arbitrio iudicis reliquitur, quod sit eius significatum. *Menoch. de arbitrar. casu 495. n. 1. & 2.*

2 Intra importat in *l. Gallus, in princ. ff. de lib. & posth.* notant *Bertaz. de claus. instrum. claus. 26. glos. 4. n. 4. Card. Tusch. d. conclus. 292. n. 11.* Et est omnino aut prope eiusdē significationis. *l. 1. §. quod diximus, ff. de success. edict. Tiraq. d. glos. 11. n. 74. Menoch. de arbitr. iudicum lib. 1. q. 99. nu. 7. & de præsumptionib. lib. 4. q. 126. num. 5. Surd. decis. 178. n. 3. Oct. Vulpell. d. loco n. 2.*

3 Inter, importat, vt per *Card. Seraphin. Rotæ Rom. decis. 874. num. 3.*

4 De, importat, vt in *cap. Accedens, vers. in aliquo loco, de concess. præb.* notat *Card. Tusch. d. concl. 292. n. 8.*

5 Ex, importat, vt per *glos. in l. si patroni, §. 1. ff. ad S.C. Trebell. Card. Tusch. d concl. 292. n. 9*

6 Iuxta, importat, *Surd. decis. 178. n. 3.*

17 Apud, importat, vt in *l. fundi*, §. *item quod fundi*, ff. *de actionib. empt. Card. Tusch. d. conclus.* 292. *n.* 13.

8 Sub, importat, vt in *Auth. de deposito collat.* 6. *circa princip. in versic. in conditionibus*. notat *Card. Tusch. d. concl.* 292. *n.* 7.

9 Supra, importat, vt in *l. si duo*, §. *item videamus*, ff. *vti possidetis*. notat *Card. Tusch. d. conclus.* 292. *n.* 12.

10 Vsque importat, quando iungitur accusatiuo casui: vt si fieri promittatur aliquid in diē, interpretamur, id est, vsque ad diem. *Bertazol. d. glos.* 4. *n.* 4. *in fine Octau. Vulpell. d. loco, n.* 2.

11 Denotat hæc dictio, In, intrinsecitatem in loco. *l.* 1. §. *in flumine*, vbi *Bart.* ff. *de fluminib.* notant *Tiraq. d. glos.* 11. *nu.* 66. *Octau. Vulp. d. loco in princ. Bertazol. d. glos.* 4. *nu.* 4. *Ioseph Sesse Aragoniæ decis.* 124. *n.* 27. *Card. Tusch. d. concl.* 292. *n.* 1. vbi id intelligit, si iungatur ablatiuo casui. & num. 2. dicit non denotare intrinsecitatem in accusatiuo, si apponatur loco, vel tempori.

12 Distributiua est, vt docent *Menoch. cons.* 124. *n.* 65. *Octau. Vulpell. d. loco, n.* 3. *vers. est etiam.*

13 Adiuncta alteri dictioni habet vim negatiuæ, vt, intestatus. notant *Menoch. de præsumpt. lib.* 4. *q.* 1. *n.* 3. *Ferrer. in constit. Cathalon. glos.* 1. *n.* 27.

14 Est inclusiua, vt per *Card. Tusch. practic. concl. tom.* 2. *lit. D. concl.* 238. *n.* 5.

15 Facit conditionem, quando scilicet dispositio suspenditur in aliquem incertum euentum futurum, vt in *l. solemus*, ff. *de condition. & demonstr.* & in *l. si cui legetur*, vbi *Bart.* ff. *de legatis* 1. cum alijs iuribus, quæ citat *Cened. pract. quæst. sing.* 17. *n.* 6. *cum seqq.*

Dum hanc lineam scriberem, & pluma esset in manu, mihi fuerunt datæ quædam litteræ charissimi parentis cum subscriptionibus amicorum in patria Vimaran. cōmorantium, quibus nuntiabatur in insigni Collegiata Vimaranensi sub peculiari inuocatione Beatissimæ Virginis da Oliueira Thesaurariam dignitatem mense Nouembris præterito per obitum vacasse, quæ reddit in fructibus circiter millia ducatorum, cuius gratia die vltima Decemb. in principio anni 1621. omnium nobilium applausu, & circumfusa lætitia, in hac Curia fuit mihi concessa à S. D. N. Paulo V. Pontifice Maximo, instante pro litteris Illustris. ac Reuerendiss.

rendiss. Domino meo D. Ioanne Garsia Cardinale Millino, vltro eligente, & approbante Illustriss. ac Reuerendiss. D.D. Marco Aurelio integerrimo Sanctiss. D.N. Papæ Datario, & vtriusque Signaturæ Referendario. In qua prouisione patronum suscepi in cælis sanctissimum Damasum coppidanum meum, quamuis aliqui *falso* dicant absque aliquo probabili fundamento, Matritij natum, prout sunt *Lucius Marinaus Siculus, lib. 2. rerum notabilium Hispaniæ, fol.* 13. *Sebastianus Orozco en el thesoro de la lengua Castellana, verbo Guimaranes. Gregor. Lopez Madeira in libro discursuũ montis sancti Granatensis, cap. 36. fol.* 147. quos eleganter reprobat *Fr. Bernardus de Britto in Monarchia Lusitana, par. 2. lib. 5. cap. 27.* illorum enim opinio reijcienda est: debebant enim agnoscere doctiores Hispanos patriæ etiam amatores Diuum Damasum Lusitanum, & Vimaranensi oppido natum scripsisse, prout sunt *Illescas in chronica Pontificali in vita huius Sancti. Garibai in compendio historiali, lib. 7. cap. 52. Vaseus in sua chronica Hispaniæ. Pineda in monarchia Ecclesiastica, part. 2. lib. 13. cap. 22. Gaspar Barrerius in sua chorographia, cap. de Madrid. fol. 54. Don Maurus Ferrer. in historia Diui Iacobi, lib. 2. c. 23.* Lusitanis igitur hanc gloriam, & honorem detrahere, & fidem tantorum virorũ absque aliquo probabili fundamẽto labefactare quis poterit? Contrariæ etiam opinionis auctores summo cum iudicio reprobat doctissimus parens meus, quem non minus naturæ, quam doctrinæ auctorem meæ reuereor, *in commentar. ad Ordinationes Regias Lusitanorũ. lib. 5. tit. 49. §. 2. nu. 2.* qui à primæua adolescentia græcis latinisque litteris peritissime imbutus, vir sanæ probus, simul & integer, vtriusque iuris prudentissimus, multiiugaque virtute præcellens, antiquitatum, & historiæ cognitionis adeo doctus, vt Regij Aduocati ab inuictissimo Philippo II. honore fuerit insignitus, quẽ antea eius auunculus etiam fuerat assequutus, & in Regno Portugaliæ Prothomedicus, intimusque cubicularius, & à Secretis Regis Henrici extiterat.

Ecclesiæ Dei bona conseruari debent, vt ipsi ministri, & bonitate præcellentes, sustineantur: ipsa enim indiget litteratis viris, doctis, prudentibus, quibus

bus regitur, & sustinetur, iuxta text. in *cap. Super specula de præbendis*: Sunt enim lucernæ super candelabra posita, vt Christiano luceant gregi: non litteras ignorantibus qui & porci & asini nũcupari solent, vt per *Io. Monach. in cap. Ex eo de elect. in 6. & in cap. Sicut de verb. signific. n.10. eod. lib.* Vnde sancti Patres in æcumenico Concilio Trid. statuere ad sacram Episcopalem dignitatem, aliasque principaliores non fore promouendos nisi, vel sacræ Theologiæ, vel sacrorum Canonum doctorali laurea honestati essent, Doctor enim semper in beneficijs, & præbendis præferri debet, vt per *Garciam Gironda de priuilegiorum, seu exemptionum explicatione, nu. 1505.* & qui est in vtroque iure maximam consequitur dignitatem. *Aloys. Ricc. in praxi fori eccles. decis. 588. nu. 6. in 1. edit. quæ nunc extat in praxi aurea decis. 93.* Et præfertur doctori in vno iure *Menoch. cons. 126. n. 11.* Creatus etiam examine rigoroso præfertur illi, qui sine examine fuit creatus. *Sebast. Neui. ad l. administrantes 42. n. 3. ff. excusat. tutorum, & ad l. 1. nu. 2. C. decretis ab ordine fauendis. Menoch. d. cons. 126. nu. 18.* Sed iniurijs medijs, quod quis doctoratum sit assequitus, & quod non sit doctor (ignorantia scilicet dominante) idem non esse negabimus? quis pari ratione ignorat indoctum doctorem priuilegijs minime frui, hoc scriptũ reliquit *Abb. in cap. clerici de iudic. sequuntur Rebuff. in tract. nominat. q. 21. n. 12.* & doctissimus ille Romanus, Cęsarei Pötificijq. iuris peritissimus, qui de se multa, & grauia in dies pollicetur *Stephanus scilicet Gratianus discept. forens. cap. 186. n. 29.* Tales appellantur fontes sine aqua, nebulæ turbinibus agitatæ, quibus caligo tenebrarum reseruatur. 2. *Petri cap. 2.* Cur igitur hosce prærogatiua illa à sacris Canonibus inducta in præmium virtutis frui dicemus? talium virorum tanta studia assequi sola virtus deberet, vt scripsit orator, tamen, vt dicebamus, multi insignia virtutis sine virtute assequuti sunt.

O vtinam nunquam vere dici potuerit, vel dici possit, quod Anacharsis philosophus asserere solitus erat, videlicet leges mortales aranearum telis similes esse, quæ exigua detinent animalia, magna autem emittunt: O vtinã Amasir Aegyptiorum Re-

gis saluberrima seruaretur lex, vt quisque quotannis ratione apud Præsidem, & vitæ, & scientiæ redderet, demonstraretque quo pacto suo fungeretnr munere, fieret sæpe, vt semel approbati, sæpissime non idonei reperti reprobarentur *l. vt gradatim*, §. *reprobari*, ff. *de muneribus, & honorib.* non est enim inconueniens, vt etiam doctor semel approbatus ex causa postea reprobetur, secundum tradita per *Garciam Gironda d. tract. de priuileg. explicat. n.*455.

1 Ignotus, ac pene destitutus ad hanc Curiam perueni, vt in ea visis, & expeditis negotijs ad praxim stylumq. ediscendum facilius, & copiosius libros meos typis mandare possem. Illico studiosorum communem patronum quærens, Illustrissimū scilicet Dominum meum Cardinalem Millinum, à quo benigne acceptus, innumerisq. beneficijs in me collatis, me & studiosiorem, & prædicta Thesaurariæ dignitate insigniri fecit, ac tria mearum Remissionū volumina omnibus cōcessis licentijs typis mandare iussit: est enim sacræ Theologiæ, & iuris Pontificij honestamento maxime decoratus, vtriusque iuris prudentissimus, litterarum, ac rerum gerendarum notitia illustris, doctrina, & morum integritate celebris, acerrimo iudicio ornatissimus: qui cum multis magnificisq. titulis cohonestatus existeret, sanctiorem, ac supremum Vrbis, & Orbis Senatum, quasi Fidei verum popugnaculum ornat; & ob illius etiam assidua negotiorum experimenta, maximamq. eruditionem, Vicarij generalis honore insignitus ad maiora properat: cuius laudibus merito consultoq. vberioribus supersedeo: quia felix, vt ille ait,

——————diciq. beatus
Ante obitum nemo supremaq. funera debet.

DICTIO CXXXII.
In circa.

1 Refertur ad modicā quantitatem. *Menoch. de arbitrar. casu* 46. *num.* 3. *cum seq. Surd. cons.* 376. *nu.* 15. nouissime *Rota Romana apud Farin. decis.* 354. *n.* 3. *tom.* 1. *p.* 2.

2 Importat minus tempus, & in omnem euentum dispositionem ipsam reddit dubiam, & incertam. *Rota Romana apud Farin. decis.* 788. *nu.* 3. *in nouissimis nouiss.*

3 Excludit certam, ac determinatam quantitatem. nouissime *Rota Romana apud Farin. decis. 73. n. 3. tom. 1. p. 2.* Redditque tempus incertum. *Marches. de commissionibus, p. 1. pag. 1173. num. 3.*

4 Operatur, vt possit detrahi de maiori summa, & augeri in minori. nouissime *Rota Romana apud Farin. decis. 335. n. 5. to. 1. par. 2.*

5 Nihil importat in dicto testis. *Card. Tusch. pract. conclus. tom. 2. lit. D. concl. 249. n. 3.*

DICTIO CXXXIII. Incontinenti.

1 DE vi, & effectibus huius dictionis vide *Menoch. de arbit. casu 9. 10. 11. 12. & 13.* & citatos à *Cened. practicarum & canonic. quæst. sing. 56. nu. 7. Octau. Vulpell. de præposit. & aduerb. signific. in dict. Incontinenti pag. 46. Francisc. de Sousa in comment. ad tit. ff. de pact. art. 8. q. 1. n. 6. cum seqq.*

2 Dictio hæc regulatur secundum subiectam materiam, vt per *Sigismund. Scacciam de cambijs, §. 2. glos. 5. n. 7. Francisc. de Sousa d. n. 6.* Ex propria eius natura significat sine temporis interuallo, vt probat *glos. in cap. quia propter verbo mox de elect.* dum exponit *mox*, idest, *incontinenti, nullo actu intermedio*. text. in *l. quod ait, §. vlt. ff. de adulter.* qui interpretatur *incontinenti*, idest *vno impetu*. Et denotat, vt nullo alio actu etiam momentaneo interposito debeat actus celebrari; vt probat text. & ibi *glos. in l. si pater captus, ff. de vulgari, & pupil. subst. Auend. de exequendis mand. p. 1. cap. 16. n. 1.* Non excludit tamen hæc dictio aliquod interuallum temporis, quando res in continenti recuperari non potest, ex *Tiraq. de iure constituti, p. 3. limit. 21. n. 11.*

3 Verificatur hæc dictio, quādo eadem die & loco, & coram eisdem testibus aliquid fit, iuxta resoluta per *Cassan. in consuetud. Burgund. rub. 5. §. 1. verbo rentes, n. 36. & rub. 7. §. 5. verbo ne ordonnance, n. 10. Tiraq. in l. si vnquam, verbo, donatione largitus n. 119. C. de reuoc. donat. & de retractu conuent. §. 1. glos. 4.*

4 Dicitur incontinenti aliquod breue temporis spatium arbitrio iudicis taxandum. *Menoch. de arbitr. casu 12. nu. 4. P. Sanch. de matrimonio lib. 10. disput. 12. n. 23.* Quandoque refertur intra decennium, *glos. in l. ab eo, C. quomodo*

modo & quando iudex, vbi *Bald. n.*1. Interdum vnius mensis, *l. diuortio*, vbi *Alexand. n.*10. ff. *soluto matr.* Vt plurimum autem intra tres dies, *l. fin.* §. *illico*, vbi *Iason*, *C. de iudic. & in l. lecta, n.*19. ff. *si certum petatur. Octauian. Vulpell. vbi supra*.

5 Incontinenti dicitur fieri, quando fit in flagranti delicto, hoc est donec animus continuus durat. *Fr. Anton. de Sousa in relect. de censuris Bullæ Cœnæ c.*15. *disp.*78. *n.*6. Quando autem incontinenti dicatur fieri contractus, vide *Ioseph de Sesse Aragoniæ decis.*230. *n.*16.

6 Intelligitur intra terminum ad probãdum concessum. *Gregor. l.*7. *verbo possession. tit.*4. *part.*5. *Molina de Primogen. lib.*3. *c.*13. *n.*12. & 18.

7 Interpretatur, cum commode potuerit arbitrio iudicis, ex reg. *l.*3. §. *cum igitur*, ff. *de vi & vi armata.* tenet *Menoch. de arbitr. casu* 13. & *remed.*1. *recuper. n.*259. *Mascard. de probat. concl.* 1065. *n.*7. *Azeuedo l.*11. *nu.*3. *tit.*7. *lib.*3. *noua recopilat. Cened. d. sing.*56. *nu.*4. *Valasc. consult.*88. *n.*6. & *de Partit. cap.*3. *n.*11.

8 Denotat ipso iure, vt per *Tiraq. in l. si vnquam, verbo, reuertatur, nu.*95. *C. de reuoc. donat. Cened. d. sing.*56. *n.*5. *Sayr. in claui Regia lib.*3. *cap.*8. *nu.*27. *Moneta de distribut. quotid. p.*3. *quæst.*7. *num.*37.

DICTIO CXXXIV.

Incurrat.

1 VErbum hoc intelligitur ipso iure sine alia sententia, ex *Tiraq. in l. si vnquam, verbo reuertatur, n.*145. *C. de reuocandis donat. Sayr. in claui Regia lib.*3. *cap.*8. *n.*21. *vers. fallit*, vbi etiam idem dicit de verb. Incidat. *Moneta de distribution. quotid. p.*3. *q.*7. *n.*26.

DICTIO CXXXV.

Inde.

1 HAec dictio interdum infert, & significat ex quo, vt in *l. censere, & in l. si calumnietur*, ff. *de verborum signif. l.*1. ff. *de pactis, l. & tertium*, ff. *de iudicijs, l. item si obstetrix*, ff. *ad legem Aquiliam*. Aliquando accipitur pro, ex hoc. *l. notionem*, ff. *de verborum signific.* Nonnunquam respicit locum; & significat ex quo loco, *l. portus*, ff. *eod. tit. de verborum signific. l. plerique*, ff. *de in ius vocando, l. hæres*, §. *proinde*, *ff. de iudic.* Quandoque respicit

personam,& denotat,ex qua persona interdum tempus,& significat ex quo tempore , vt in *l. ait lex*,ff.*ad legem Aquiliam* .

DICTIO CXXXVI. Indulgemus .

1 DEnotat concessionem priuilegij, *cap. si de terra,de priuileg.Cardin.Tusch.practic. conclus. tom.2. litt. D. concl.* 293.*n*.1. vbi *nu*.2. dicit quandoque importare solum,idem quod primò & de iure competebat .

DICTIO CXXXVII. Inest .

1 VErbum hoc est significatiuum veritatis , ex *Tiraq.de retractu conuent*.§.1.*glos.* 6.*n*.28.

DICTIO CXXXVIII. Infra .

1 REgulariter solet sua extrema includere, vt probat text. in *l*.1. §.1. vbi *Bart. & alij*, ff.*de officio praefecti vrbis,l.in venditione*,ff.*de actionibus empti*. tenent *Octauian. Vulpell. de praepos.& aduerb.signif.in dict.Infra pag*. 48. *Flamin. de resignation. lib*.12.*q*.8.*n*.25. *Rota Rom. apud Farinac.decis*.60.*nu*.5.*in nouissimis nouiss.Cened.practic.& canon quaest.sing*.53.*n*.1. vbi asserit haec verba, infra triginta dies, includere vltimum diem; & n.2.etiam dicit excludere de sui natura die quo assignatur terminus , ita vt dies ipse primus termini nõ computetur in termino .

2 Continet contenta inter extrema quibus adiungitur , *c*.1. *cap.ex sua auctoritate,de vsu pallij.Cassan.in consuetud. Burgund. rub*.1.§ 8.*verbo iour.n*.9. *Cened. d.sing*.53.*n*.2. Vnde si assignetur terminus ad aliquid faciendum infra decem dies, qualibet die dictorum decem dierum , poterit ille actus fieri, postea non , & sic includit extrema , & excludit ea quae sunt extra ita *Cardin.Tusch. practic.conclus.tom*.2.*lit.D.concl*. 299.*n*.2.

3 Habet relationem ad inferius dicenda, & secundum ea regulatur . *Stephan.Gratian. discept.forens.tom*.3.*cap*.575. *n*.28. Et est eiusdem effectus, ac si omnia nominata , & descripta fuissent.*Bertaz.de claus.instrument. claus*.4.*glos*.3.*n*.2.

DICTIO CXXXIX.
Infrascriptum.

1 EST relatiua, secundum *Menoch.cons.*200.*n.*31. Et restringit verba præcedentia ad personas expresse nominatas in institutione & substitutione, & restringit dispositionem ad subsequentia. *Menoch.cons.*347.*n.*7.

2 Importat infrascriptos taliter quod legi possunt, non per subauditum sermonem: *Cardin. Tusch. pract.concl. tom.*2. *litt.D. concl.*266.*n.*13.

DICTIO CXL.
In infinitum.

1 DEnotat perpetuum tempus, & perinde est ac si dixisset semper, *l.apud Celsum*, §. *in hac exceptione*, ff. *de doli except. D. Marta de clausulis p.*3. *claus.* 41. *à n.*1. *Octau.Vulpell.de præpos. seu aduerb.signif.in dict.in infinitum, pag.*49.

2 Perpetuam familiæ conseruationem denotat. *Intrigliol. Siciliæ decis.*3.*n.*19. Ex sua propria tamẽ significatione operatur vltra decimum gradum. *Menoch. cons.*399.*n.*8.

3 Posita in substitutione intelligitur de vulgari. *Surd.cons.* 370.*n.*9.

4 Et importat tractum temporis. *Seraphin. Rotæ Rom. decis.* 409.*n.*15.

5 In perpetuum, idẽ est quod, in infinitum, & intelligitur etiam post centum annos, vt per *Steph. Gratian.Marchiæ decis.*22.*nu.*9. & *discept.forens.cap.*131.*n.*14.

DICTIO CXLI.
Insuper.

1 IDem importat, quod vltra, vel vlterius, *l. Seia in princ.vers.Seia insuper* & ibi *glos. ff.de fundo instructo.cap.statutum*, §.*insuper de rescriptis in* 6. *Octau. Vulp.de præpos. & aduerb. signif. sub dict.in infinitum versic. dictio insuper, pag.*50. *Bertazol.de claus. instrum.claus.*27.*glos.*1.*n.*5.

2 Denotat diuersitatẽ à præcedentibus, *cap. insuper. de testib. Octau.vbi supra. Flamin. de Resignationib.tom.*2.*lib.*11.*q.*11. *num.*18. *D. Marta de claus.p.*4. *claus.*24.*n.*4. *Cardin.Tusch. practic.conclus.tom.*2. *litt.D.conclus.* 295. vbi dicit quod si priuilegium continet plura capitula; illud dicitur diuersum ab alijs, quod incipit per istam dictionem.

3 De sui natura venit conti-

nuatiue addendo ad superiora, retenta eadem materia. *d. cap. statutum, §. insuper, cap. vbi periculum, §. ipsos insuper de elect. lib. 6.* notat *Flamin. d. q. 11. n. 24.*

4 Exponitur pro, præterea, *l. 1. C. communia de leg. §. alia insuper, instit. de donation. Rebuff. in concord. rubr. de collat. §. 1. glos. verbo insuper,* quem citat *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 41. n. 30.*

DICTIO CXLII.
Instar.

1 SImilitudinem importat, vt per *Card. Tusch. practic. conclus. tom. 2. litt. D. concl.* 296. *n.* 1. vbi n. 2. dicit quod hæc dictio ad instar alicuius quod esse desinit, nihil operatur, ex quo iam desinit esse, & nulla similitudo esse potest eius quod non est.

DICTIO CXLIII.
Integrum.

1 INtegrum dicitur, quod sine diminutione ex omnibus suis partibus constat, *l. nomen filiarum, §. fin. ff. de legatis 3. l. decem, ff. de fideicommiss. libertat.* cum alijs de quibus Peregrin. *de fideicom. art. 3. nu. 90. Surd. cons. 511. n. 7. Menoch. cons. 374. n. 11. Ioan. Garcia de nobilit. glos. 12. n. 7. in fine Card. Tusch. practic. conclus. tom. 2. litt. D. concl. 297. nu. 1. Octav. Vulp. de præpos. & aduerb. signif. in dict. integre pag. 51. Rota Rom. apud Farin. decis. 446. nu. 1. in nouissimis nouiss.*

2 Integrum legatum dicitur sine falcidiæ detractione, *l. 1. §. cum dicitur, ff. si cui plus quam per legem falcid. Card. Tusch. d. concl.* 297. *n.* 12. Integrum vas si teneatur præstare venditor, intelligitur sanum, & non cassatum, nec ruptum. *l. tenetur, §. sed si vas mihi vendideris, ff. de action. empti. l. vnica, C. de sentent. quæ pro eo.* Integrum animal dicitur habẽs omnia corporis membra integre formata, *l. quod dicitur, ff. de liberis & posth.* Integrũ dominium, idest continuum, non amissum, incorruptum, *l. Pomponius in princip. ff. de acquirenda possess.*

3 In integrum restituere, est restituere honoribus, ordini, & omnibus cæteris, *l. 1. & fin. C. sententiam passis.* Integre restituere, importat restitutionem vsque ad vltimum quadrantem. *Cald. Pereyra de emption. cap. 9. nu. 7.* Et in integrum restituitur minori, quando totum ius suum recuperat. *l. quod si minor, §. restitutio, ff. de minorib.*

4 In-

4 Integra domus dicitur antequam ruat, demoliaturue *l. hoc amplius, ff. de damno infecto*. Integra facultas, id est plena, & non dissipata, nec obligata, *l. 2. C. de debitorib. ciuit. lib.* 11. Integra pecunia, idest omnis pecunia, *l. si rē, §. omnis, ff. de pignorat. actione*. Integra fides idest sincera & perfecta, *l. vn. C. de suffragijs*. Integra petitio totius rei, vel debiti, idest tota, solida, non diminuta, *l. eum qui in fine, ff. de inoffic. testam*. Integra præbenda, idest non diuisa nec diminuta. *cap. cui de non sacerdotali, de præben. lib. 6*. Integra fama & dignitas, idest non corrupta, læsa, aut diminuta aliqua nota vel crimine, *l. & tantum*, §. 1. *ff. de seruo corrupto, l. capitalium*, §. *fin. ff. de pœnis*. Integer riuus dicitur qui refectione non indiget, *l. 1. §. purgandi, ff. de riuis*. Ex integro, idest denuo, in solidum, in totum, *l. ait prætor. §. exitus, ff. quæ in fraudem cred. l. Diuus, ff. de custodia reorum*.

DICTIO CXLIV.
Intelligitur.

1 VErbum hoc veritatem designat, vt per *Cald. Pereira de empt. & vendit. c.* 11. *nu.* 12. Aliquando fictionem importat. *Brunor. à Sole in locis communib. litt. V. num.* 43. *Menoch. de præsumpt. lib.* 4. *q.* 35. *n.* 9. *Bertaz. in repet. l. si quis maior, C. de transaction. n.* 650. *Tiraq. de iure mariti glos.* 2. *n.* 67. *& glos.* 7. *nu.* 174. vbi etiam asserit quod denotat impropriетatem: quod etiam repetit in *tract. le mort p.* 2. *declarat.* 10. *à n.* 7. Arguit & ostendit interdum præsumptionem. *Menoch. cons.* 370. *n.* 10.

DICTIO CXLV.
Inter.

1 DIstributiua est, quæ operatur vt omnes quos respicit in dispositione, considerati dicantur, *l. inter pares, ff. de re iudic. Menoch. cons.* 200. *num.* 78. *Octau. Vulp. de præpos. & aduerb. signif. sub dict. interdiu vers. inter pag.* 51. *Card. Seraph. Rotæ Rom. decis.* 874. *n.* 4.

DICTIO CXLVI.
Interdiu.

1 ESt aduerbium temporis, cuius contrarium est noctu. *Cato de re rustica*. Canes interdiu clausos tenere oportet, vt noctu acriores & vigilantiores sint. refert *Octauian. Vulpell. de*

*præpos.& aduerb.signific.in dict. interdiu pag.*51.

DICTIO CXLVII.
Interdum.

1 PRoprie exceptionem denotat, & regulam esse in contrarium, *l.interdum*, ff.*de minorib. l. interdum*, ff. *de condict. indebiti, l.si vt certo*, §.*interdum*, *ff.commodati, l.interdum*, ff.*de iudic.l.interdum*, ff. *de verborũ obligat. l. interdum*, ff. *rem ratam haberi.l.interdum*,ff.*de furtis.Tiraq.de retractu lig.*§.1.*glos.*9.*nu.*224. *Octauian.Vulpell.de præpos. & aduerb.significat. in dict. Interdum pag.*52.*Menoch. cons.*99. *nu.*187. *Cened.practic. & canon. quæst.sing.*55.*n.*1.

DICTIO CXLVIII.
Interim.

1 EST limitatiua temporis intermedij, & importat pendentiam. *Cephal.cons.*450.*n.*27.*lib.*3.*Octau.Vulpell.de præpos. & aduerb.signific.sub.dict.interdum vers.interim pag.*52. *Magoni. Florentin. decis.*90. *num.*13. *Anton.Monach. Bonon. decis.*59. *n.*20. *Card.Tusch. practic.concl. tom.*2.*lit.D.concl.*298.Et vltra illud tempus non protẽditur.*Surd. cons.*460.*nu.*64.*Anton.Monac.d. decis.*59.*n.*21.

DICTIO CXLIX.
Intra.

1 INcludit interdum rem siue locum, vel sua extrema. *l.*1.§.*cum vrbem*, ff.*de officio præfecti vrbis*. *l.fin.*ff.*de captiuis*. *l. æde*, ff.*de contrah. empt.l.quæro*, *ff.de actionibus empti. l.vxore*, §. *item quæsitum*, ff.*de legatis* 3.*l.intra*,ff.*de appellat.l.*1.*C.vt intra certum tempus ciuiles quæst. terminentur*.notant *Octauian.Vulp. de præpos.seu aduerb.signific.in dict.intra pag.*48. *Cardin.Mantica de tacitis & ambig. conuent. lib.*4.*tit.*9.*n.*9.

2 Quandoque includit tempus & diem termini. *l.si ita stipulatus*, ff.*de verbor.obligat.l.qui ante*, ff.*eod.l.qui bona*, §.*fin.*ff.*de damno infecto*. *l.intra*, ff.*de minorib.l.si legatum*, ff.*de operibus publicis*. *l.si intra*, ff.*de statulib. l. plebiscito*, ff.*de officio præsidis*. notant *Tiraq. de retractu lig.*§. 1. *glos.*11.*n.*24.*Octau.Vulpell.d.loco Card.Tusch. practic. concl.tom.*2. *lit.D.concl.*299.*n.*1.*Cened.pract. & canon.quæst.sing.*54.*n.*1. vbi, *n.*3.asserit quod intra annum soluere,

uere, includit vltimum diem anni. Operatur vero quod non requiratur anni perfectio, sed sufficiat inchoasse. *Surd. decis.* 178. *num.* 8.

3 In substitutionibus secundum mentem testatoris importat idem quod, citra, vel quod, ante, veluti si pater substituat filio si decedat intra pubertatem, *l. qui habebat filium*, ff. *de vulgari & pupil.* quia ibi exponitur ante pubertatem, notat *Cardin. Tusch. d. concl.* 299. *n.* 4. vbi n. 5. extendit vt idem sit quando pater substituit filio decedenti intra legitimam ætatem; quia intelligitur si decedat antequam sit in ætate legitima.

4 Hæc dictio, & dictio extra, sibi ex diametro aduersantur, vt in *l.* 1. *§. siue autem*, ff. *de aqua quotid. & æstiua. Tiraq. d. glos.* 11. *n.* 72. *Cened. d. sing.* 54. *n.* 4. *Bertaz. de claus. instrum. claus.* 26. *glos.* 6. *num.* 1.

DICTIO CL.
Inuicem.

1 Denotat reciprocationem inter partes, *l.* 1. ff. *de verb. obligat. l.* 1. *C. de ijs qui ante apertas tab.* Et in substitutione eam reciprocam ostendit. *l. in testamento*, §. *hæc verba*, ff. *de hæredib. instit.* notat *Octau. Vulpell. de præpos. & aduerb. signif. in dict. inuicem pag.* 52.

2 Inducit communionem, vt per *Ferrer. in constitut. Cathalon. glos.* 7. *n.* 15.

DICTIO CLI.
Ipse.

1 Est relatiua, quæ habet relationem ad præcedentia, & operatur repetitionem præcedentium cum omnibus suis qualitatibus: notant *Cened. pract. & canon. quæst. sing.* 22. *n.* 3. *Cardin. Tusch. practic. concl. tom.* 2. *litt. D. conclus.* 301. *n.* 1. nouissime *sacra Rota Rom. apud Farin. decis.* 569. *n.* 5. *tom.* 1. *p.* 2. *Galganet. de condition. & demonst. p.* 2. *c.* 1. *q.* 18. *nu.* 15. vbi asserit quod per eam inducitur repetitio qualitatum & conditionum præcedentis legati, & dispositionis in sequentem.

2 Demonstratiue stat ad significandas personas expressas, ex *Tiraq. de retractu conuent.* §. 1. *glos.* 6. *n.* 25. *Menoch. cons.* 331. *n.* 44. *& cons.* 152. *n.* 40. *& cons.* 349. *nu.* 19. vbi asserit quod stat demonstratiue, non autem restrictiue, quando coniecturæ concurrunt.

3 Demonstrat personam ad oculum. *Surd. cons.* 53. *nu.* 11. *& decis.* 125. *n.* 1. *& decis.* 210. *n.* 18. *Stephan. Gratian. discept. forens. cap.* 104. *n.* 13 *Card. Tusch. practic. conclus. tom.* 2. *litt. D. conclus.* 260. *à n.* 1. *& concl.* 301. *n.* 2.

4 Est personalissima. *Menoch. cons.* 349. *nu.* 3. *Stephan. Gratian. discept. forens. cap.* 104. *nu.* 13. *& cap.* 145. *num.* 5. *Cened. practic. & canon. quaest. sing.* 22. *n.* 1. *Melch. Phaebos Lusitan. decis.* 4. *n.* 7. Et est restrictiua ad personam, personalitatemque ostēdit. *Menoch. cons.* 390. *nu.* 12. *& de praesumpt. lib.* 6. *q.* 38. *n.* 82. *Galganet. d. p.* 2. *cap.* 1. *q.* 12. *n.* 19. *Cened. d. sing.* 22. *n.* 1. Ita vt omnes alios excludat: nouissime *sacra Rota Rom. apud Farinac. decis.* 619. *nu.* 3. *tom.* 1. *p.* 1. Exclusiua enim est alterius rei. *Seraphin. Rotae Rom. decis.* 552. *n.* 1. *& decis.* 1049. *n.* 3. *&* 18. Nec ad aliam personam referri potest *Surd. consil.* 53. *num.* 7. *Cened. d. sing.* 22. *num.* 1. quia facit semper actum personalem. *Surd. consil.* 384. *n.* 47.

5 Importat dominium. *Stephan. Gratian. discept. forens. cap.* 98. *n.* 7.

DICTIO CLII.

Ipso iure. Ipso facto.

1 HAe voces important latam sententiam. *Tiraq. in l. si vnquam, verbo reuertatur, n.* 142. *cum seq. Octauian. Vulp. de praepos. & aduerb. signific. in dict. ipso iure pag.* 53. *Moneta de distribut. quotid. p.* 3. *q.* 7. *n.* 36. *Carbo de legibus lib.* 8. *disp.* 6. *vers. prima regula. Barthol. Perett. ad extrauag. Ambitiosae de rebus Ecclesiae non alien. verbo & si per sex menses, à n.* 31. *cum seqq. Io. Francisc. Leo in thesauro fori eccles. par.* 1. *cap.* 15. *n.* 31. *& p.* 4. *cap.* 2. *n.* 183. *Bernard. Muscatel. de modis fideiubendi p.* 1. *modo* 14. *nu.* 12. *Sayr. in claui Regia lib.* 3. *cap.* 8. *nu.* 24. *&* 26. *Card. Tusch. practic. conclus. tom.* 2. *litt. D. conclus.* 302. *num.* 1. vbi *nu.* 3. dicit importare canonem latae sententiae, si adijciantur verbo praeterito; secus si verbo futuri temporis. Et de his dictionibus latissime agit idē *Card. Tusch. litt. I. concl.* 355.

2 Lex per haec verba censetur obligare in foro conscientiae ante sententiam, notat *Nicol. Garcia de Beneficijs p.* 11. *cap.* 10. *num.* 22.

DICTIO CLIII.
Ita.

1 INducit formam, & modum determinatum cum certis qualitatibus: notant *Octau. Vulpell. de præposit. & aduerb. signif. sub dict. ipso iure, vers. ita, pag.* 54 *Steph. Gratian. discept. foren. to.* 3. *cap.* 575, *nu.* 34. *Anton. Monach. Florentin. decis.* 29. *n.* 43. & 44. Intelligunt, si iungatur dictioni, vt, non autem dictioni, si. *Rebuff. in comment. ad l. triplici modo* 142. *vers. ita*, ff. *de verb. significat. pag.* 517. *in fine. Galganet. de condition. & demonstrat. p.* 2. *cap.* 3. *q.* 1. *n.* 1. & 3.

2 Denotat similitudinem, & interpretatur pro, sicut. *l. quæsitum*, §. *peto*. *l. qui habebat*, §. *fin.* ff. *de legatis* 3. *l. libertas*, §. *hac scriptura*, ff. *de manumiss. testam.* notant *Cened. practic. & canon. quæst. sing.* 38. *nu.* 1. *Mendez à Castro in praxi Lusitana*, *lib.* 3. *cap.* 11. *nu.* 2.

DICTIO CLIV.
Ita demum.

1 EST taxatiua, & idem importat quod, tantum. *l. ita demum*, C. *de procurat. Bertazol. de clauf. instrum. clauf.* 14. *glos.* 4. *nu.* 1. Et de sua natura est limitatiua præcedentis dispositionis. *Cened. pract. & can. quæst. sing.* 39. *n.* 3.

2 Item significat idem quod præcipue, hoc ita, quasi, ea lege, eo modo; vt in *l. si quis*, ff. *quod quisque iuris*. & *in l. in tradendis*, §. 1. ff. *communia præd.* & in *l. hæc autem, in fine*, ff. *de seruit. vrban.* & in *l. si quis libertatem*, ff. *de petit. hæred.* Importat etiam idem quod, non alias quam hoc certo modo, vt in *l. si quis ex argentarijs*, §. *ex hoc edicto*, ff. *de edendo*. notat *Rebuff. in comment. ad l. triplici modo* 142. *vers. ita demũ, pag.* 518. ff. *de verb. signif.*

DICTIO CLV.
Itaque.

1 COntinuatiua est, & determinatiua casus præcedẽtis, & restrictiua casus sequentis, vt in *l. libertas*, §. *hac scriptura*, ff. *de manumiss. testam. l. Lucius*, §. *qui habebat*, ff. *ad Trebell. Cened. practic. & canon. quæst. sing.* 39. *n.* 4. *Octauian. Vulpell. de præpos. & aduerb. signif. sub dict. Ipso iure*, *vers. itaque*, *pag.* 54. vbi dicit quod declarat & limitat præcedentia, nisi verba ad amplian-

ampliandum sint apposita, quia tunc restrictionẽ operari debent.

2 Necessitatem inducit, vt in *d.* §. *hac scriptura*, & in *l. ita tamen*, ff. *ad Trebell.* notat *Burgos* 2. *par. l.* 3. *Tauri concl.* 6. *n.* 1207. vbi etiã asserit *n.* 1209. quod quando lex vtitur verbis huius dictionis, forma ab ea designata est substantialis.

3 Exponitur, & idem significat quod, proinde, ergo, vt in *l. coram*, & in *l. si calumnietur*, §. *fin.* ff. *de verb. signif.* & in *l.* 2. ff. *de negotijs gestis*, & in *l. quod si minor*, §. *restitutio*, ff. *de minorib.* & in *l. in re communi*, ff. *de seruit. vrban.* Interpretatur etiam, pro, idest, igitur, in *l.* 1. ff. *de his qui sunt sui, vel alieni iuris*, & in *l. in repetendis*, ff. *de legatis* 3. notat *Cened. d. sing.* 39. *n.* 4.

DICTIO CLVI.
Ita quod.

1 POtest accipi, vel restrictiue, vel declaratiue, vel ampliatiue secundum subiectam materiam, ex *Card. Seraph. Rotæ Rom. decis.* 911. *nu.* 7. Magis restringit quam quod augeat. *Bertazol. de clauf. instrum. clauf.* 29. *glos.* 3. *nu.* 2. Et est limitatiua, & restrictiua præcedentis dispositionis, habetq. vim taxationis. *l. Lutius*, §. *qui habebat*, ff. *ad Trebell. l. Gallus*, §. *idem credendum in fine*, ff. *de liberis, & posth.* notant *Surd. conf.* 315. *n.* 24. *Cened. pract. & canon. quæst. sing.* 39. *n.* 1. *D. Marta de iurisdict. p.* 4. *cent.* 2. *casu* 130. *n.* 8.

2 Declarat præcedentia, & regulariter profertur ad declarandum. *Menoch. conf.* 332. *n.* 1. *D. Marta d. casu* 130. *nu.* 8. *Oct. Vulpell. de præpos. signif. sub dict. ipso iure, pag.* 54.

3 Repetit conditionem, & qualitatem præcedentis dispositionis in subsequentem, vt per *Galganet. de conditionib. & demonstrat. p.* 2. *cap.* 1. *q.* 18. *n.* 10.

DICTIO CLVII.
Ita tamen.

1 EST modificatiua, restrictiua, & limitatiua præcedentium. *l. vbi adhuc, verbo, ita tamen*, vbi *Salicet.* C. *de iure dotium. l. Lutius*, §. *qui habebat*, & *l. ita tamen*, ff. *ad Trebell.* notant *Bertaz. de clauf. instrum. clauf.* 23. *glos.* 1. *n.* 1. *Octau. Vulpell. de præposit. & aduerb. signific. sub dict. ipso iure, vers. ita tamen, pag.* 54. nouissime *sacra Rota Romana apud Farin. decis.* 709. *n.* 8.

*n.*8. *tom.*1. *p.*1. *Cened. pract. & canon. quæst. sing.*38. *nu.* 9. vbi *nu.* 3. dicit quod est repetitiua præcedentium, & restringit, limitat, & declarat secundum subiectam materiam: de sui enim natura limitat, & restringit dispositionem, cui adijcitur, vt per *Seraphin. Rotæ Rom. decis.* 447. *nu.* 3. Ad omnia tamen præcedentia non refertur, quando sic ea referendo induceretur cōtrarietas, vel absurditas, vel actus inutilitas: ita nouissime *Rota Romana apud Farin. decis.*709. *n.*4. *tom.*1. *p.*1.

2 Verba huius dictionis sunt restrictiua, & annullatiua actus cui apponuntur, vt ex *Tiraq.* tradit *Fr. Emman. quæst. regular. tom.*3. *q.*10. *art.*5. *in med.* Et quāuis importent modū iuxta tradita per *Menoch. cons.*131. *n.*3. sunt nihilominus limitatiua *Menoch. cons.*34. *n.*4. vbi *n.* 15. resoluit ꝙ sunt declaratiua præcedentium, & restrictiua subsequentium.

3. Inducit hæc dictio conditionem, & formam præcisam, vt in *l. fin.* vbi *glos. & Bart. C. de vendit. rerum ad ciuit. pertin. lib.*11. nouissime *sacra Rota Rom. apud Farin. decis.*515. *nu.*2. *tom.*1. *p.*1. *Cened. d. sing.*33. *n.*5. vbi etiam dicit quod est taxatiua.

DICTIO CLVIII.
Ita vt.

1 Denotat modum, similitudinem, & declarationem ad rem expressam, vt per *Octau. Vulp. de præpos. & aduerb. significat. sub dict. ipso iure, vers. ita vt pag.*54. *Cened. practic. & canon. quæst. sing.*38. *n.*7.

2 Hæc dictio, & dictio, ita quod, æquiparātur, & idem sunt; vt in *l.*2. §. *ideoque, ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris. l. pen.* §. *quisquis, ff. de legatis* 2. *Cened. d. sing.*38. *n.*6.

DICTIO CLIX.
Item.

1 Est continuatiua & repetitiua præcedentium. *l. item, ff. de procurat. l. item eorum,* ff. *quod cuiusque vniuers. nomine.* notant *Hippol. cons.*75. *n.*6. *vol.*1. *Menoch. cons.*86. *n.*81. *Rebuff. in comment. ad l. Labeo* 14. *versic. item, ff. de verb. signific. pag.*98. *Bertazol. de claus. instrum. claus.* 20. *glos.*1. *Vulpell. de præposit. & aduerb. signific. in dict. item, pag.* 55. *Azeued. ad l.*2. *n.*1. *tit.*1. *lib.*6. *nouæ recopil. Surd. cons.*455. *num.* 12. *Ioan. Garcia de nobilit. in diuis.*

*uis.n.*53.*Gutier.pract.lib.*3.*q.*8.*n.*28. *Cardin.Tusch.practic.conclus.tom.*2.*litt.D.concl.*309.*n.*1. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel.glos.*1.*num.*5.*Galganet.de condit.& demonstrat.p.*2.*cap.*1.*q.*18.*n.*1.*Stephan.Gratian.discept.forens.tom.*3.*cap.*563.*n.*62.*Cened.pract.& canon.quaest.sing.*31.*n.*1.

2 Aduerte tamen quod tunc inducit repetitionem praecedentis verbi, quando scilicet praecedenti orationi adijcitur oratio defectiua & imperfecta; ita *Bertaz.d.claus.*20.*glos.*1.*nu.*2.*Gonzal.d.glos.*1.*nu.*4.*Card.Tusch.d.concl.*303.*n.*2.*& nu.*4.*cum seqq.* Quando vero ponitur in capitulo prorsus distincto & separato, quod orationem habet perfectã, tunc non est praecedentium repetitiua, sed continuatiua; vt post *Bart. Roman. Paris. & alios* tenent *Octau.Vulp.dicto loco. Mascard. de probation. concl.* 1165. *nu.*11. *Card.Tusch.d.concl.*303. *num.*10.

3 Item natura sua est repetitiua similium, quando adest eadem ratio, vel mens verosimilis disponentis. *Gutier.pract.lib.*3.*q.*19.*n.*22. Stat vero continuatiue, quando est diuersa ratio, vel non est eadem aequitas. *Cened. d.sing.*31.*n.*4.

4 Dictio haec, & dictio, &, aequiparantur in repetitione legatorum & conditionum. *Gama Lusitan. decis.*206.*n.*15.*Cardin. Tusch.d.concl.*303.*n.*3.

DICTIO CLX.
Iterum.

1 Est repetitiua eiusdem actus pro vna vice tantum, vt in *l. fideicommissa*, §. *si quis alicui decem*, vbi *Bart.nu.*1. *ff.de legatis* 3.*l.fin.ad fin.*vbi *glos. verbo quamuis,ff.de bonis auctor. iud.possid.cap.olim in princ.de rescriptis.* late *Cened.practic.& canon.quaest.sing.*57.*n.*1.*cum seqq. Octau.Vulp.de praepos.& aduerb. signific.sub dict.item vers.iterum pag.*56. vbi dicit quod stricte capta accipitur pro secunda vice; large autem quoties opus fuerit si à lege proferatur, quando iteratio non tendit in grauamen alterius.

DICTIO CLXI.
Iuxta.

1 Denotat propinquitatem & vicinitatem cum aliqua distantia, argum.*l.quidam Iberus*, vbi *Bart. ff.de seruit.vrban. praedior. & l.properandum*,

§. &

§.& quidem, C.de iudic. notant Casm.in pragm.sanction.tit.de electione, verbo iuxta, pag.143. Octau.Vulp.de praepos.& aduerb. signific.in dict. item vers.iuxta, pag.56. Surd.cons.429. num.52. Cened.practic. & canon. quaest. sing.32.n.1.

2 Operatur vt non requiratur anni perfectio, sed sufficiat inchoasse. Surd.decis.178.n.8.

3 Inducit repetitionem qualitatum & conditionum praecedentis legati & dispositionis in sequentem, vt per Galganet. de condition.& demonst.p.2. cap.1. q.18.n.13. Et est relatiua in omnibus ad relatum. Intrigliol.Siciliae decis.36.n.15.

4 Ponitur demonstratiue & causatiue, non conditionaliter nec restrictiue, ex Matienso, l.2. glos.9.nu.12. tit.4.lib.5. nouae recop. vbi nu.13. asserit quod quoties lex vel priuilegium non disponit quid certum, sed se refert ad aliam legem vel priuilegium, tunc haec dictio ponitur conditionaliter, ita vt donec constet de re ad quam refertur, non valeat dispositio.

5 Aliquando exponitur haec dictio pro, secundum; & relatiue ponitur. Abb.in cap. Abbate, n.20. de verbor.significat. Cosin.d.verbo iuxta pag.143. Cened.d.sing. 32.n.3. Interdum accipitur pro, intra, Tiraq.de retractu lig.§.1. glos.11.n.81. Nonnunquam interpretatur pro, prope, in l.qui aedes, ff.de incendio, cap. solitae, §. hoc autem, de maiorit. & obedient. Cened.d.sing.32.n.1. Card. Tusch.pract. concl.tom.2. litt.D. concl. 304.n.7. Intrigliol.d.decis. 36.n.16.

DICTIO CLXII. Legitime.

1 Concernit factum & modum, factum scilicet fuisse legitimum, & legitimo modo processisse. notant Io. Monach. & Io.Andr. in reg. factum legitime in princ. de regulis iuris in 6. Bertaz.de claus.instrum.claus.8. glos.6.& claus.35.glos.12. nu.2. Et factum legitime, censetur factum ordine iuris seruato. glos. & Abb.in cap. consanguinei de re iudicata. Bertaz.d.glos.6. Seraphin.Rotae Rom.decis.290.n.2.& decis.433.n.6. Card.Tusch.pract. concl.tom.2.lit.D.concl.305.n.1. Et illud dicitur legitime fieri, quod fit lege permittẽte. l.Gracchus, C.ad legem Iuliam de adulter. vbi notatur.

DICTIO CLXIII.
Lego.

1 VErbum hoc adiectum vniuersitati bonorum non inducit hæredis institutionem, vt per *Menoch. consil.86. n.78. Azeuedo ad l.1.n.167.tit.4. lib.5.noua recop. Ceuall. commun. contra commun. q.214.* Quando enim adijcitur certæ quantitati vel summæ, intelligitur legatum, & non institutio. *Menoch. de præsumpt. lib.4.q.141.n.34. Brunor. à Sole in locis communib. litt.V. n.46.* Et omnes relictorum caussas comprehendit. *Pichard. in princip. instit. de fideicommiss. libert.n.5.*

DICTIO CLXIV.
Libere.

1 DE vi & effectibus huius dictionis vide *Alber. in suo dictionario verbo libere. Rebuff. in concord. rub. de collation. §. præfatiq. verbo libere, pag.308. Octau. Vulp. de præpos. & aduerb. significat. in dict. libere, pag.56. Cened. pract. & canon. quæst. sing. 58.n.7. Bertaz. de claus. instrum. claus.30. glos.10.nu.1. Cald. Pereyra de renouat. emphyt. q.8.nu. 10. cum seqq. Card. Tusch. pract. conclus. tom.2. litt.D. concl.306. Barthol. Perett. ad extrauag. Ambitiosæ de rebus Ecclesiæ non alien. verbo illis exceptis, n.16. & 17.*

2 Potestatem tribuit faciendi actum sua sponte sine licentia & auctoritate alterius, iuxta tex. in *cap.2. de locato. cap. statuimus, de regularib. cap. cum plures*, vbi *glos. verbo libere, de officio deleg. in 6. c.1. de censibus eod. lib. Clem. dudum, §. si vero idem prælati, de sepultur.* notant *Tiraq. in l. si vnquam verbo reuertatur, nu.135. C. de reuocandis donat. Rebuff. d. verbo libere versic. septimo, pag. 620. Menoch. consi.192.nu.9. Cened. d. sing.58.n.1. Brunor. à Sole in locis commun. verbo libere. Flamin. de resignation. lib.7.q.5.n.8. Gonzal. ad reg.8. Cancel. glos.45. n.11. cum seqq. & glos.48.nu.3. & glos.53.n.3. Cardin. Tusch. d. concl.306.n.10. Cald. Pereira de empt. & vendit. cap.20. nu.9. Barthol. Perett. vbi supra.*

3 Intelligatur sine impedimento, contradictione, onere, grauamine, vel obstaculo, ac vlla diminutione vt in *Clem. fin. de ætate & qualit. & in cap.1. in princip. verbo libere cum ibi not. de regul. lib.6. cap. cum episcopus, verbo libere, de offic. ordin. eod. lib. glos.*

glos. verbo libere in d. Clem. dudũ. notant *Tiraq. d. verbo reuertatur, nu.* 134. *Cosm. in pragm. sanction. tit. de electione, verb. libere, pag.* 104. *Octau. Vulp. dicto loco. Menoch. conf.* 10. *nu.* 10. *Surd. decis.* 265. *n.* 3. *& decis.* 272. *nu.* 14. *Ludou. Rodolphin. post tract. de absoluta Principis potest. voto vn. n.* 55. *Cardin. Tusch. d. concl.* 306. *n.* 9. *Nicol. Garcia de Benef. p.* 1. *cap.* 5. *n.* 376. *D. Marta de iurisd. p.* 4. *cent.* 1. *casu* 20. *n.* 9. Cald. *Pereyra de renouat. emphyt. q.* 8. *nu.* 12. *Valasc. consult.* 123. *n.* 9. *Gonzal. ad reg.* 8. Cancel. *glos.* 53. *nu.* 18. *Io. Francisc. Leo in thesauro fori eccles. p.* 2. *c.* 16. *nu.* 56. & *p.* 4. *cap.* 1. *nu.* 24. dicit quod in contractu emphyteutico tribuit absolutam auctoritatem, omnemq. contradictionem, & impedimentum remouet.

4 Item etiam intelligitur sine facto iudicis, vt notat *Stephan. Gratian. Marchiæ decis.* 150. *n.* 3. Et totalitatem importat. *Menoch. conf.* 1. *n.* 13.

5 Omnem obligationem excludit, vt in *l. non dubito,* §. *liber autem, ff. de captiuis & postlimin. reu. cap.* 2. *de arbitris lib.* 6. *cap. licet de sepultur. eod. libro. Valasc. consult.* 123. *n.* 8.

6 Requirit tamen iuris ordinem. *Hippol. conf.* 49. *n.* 47. *vol.* 1. quia hoc verbum recipit restrictionem à iure secundum determinationem aliarum legum. *Card. Tusch. d. concl.* 306. *n.* 14. Vnde si libera facultas data sit, non ex hoc videtur iuris communis sublata dispositio; quia etiam tũc procedere debet iuxta iuris dispositionem. *Rebuff. d. verbo libere, vers. Et an verbum. Menoch. de arbitrar. lib.* 1. *q.* 7. *nu.* 36. & 37. Sic etiam si testari prohibito libera testandi facultas concedatur, intelligitur iuris forma seruata, vt in *l. si quãdo,* C. *de inoffic. testam. Octauian. Vulpell. d. loco, num.* 2. *Menoch. d. q.* 7. *n.* 39.

7 In venditione operatur respectu translationis dominij pretio soluto, vt per *Card. Seraphin. Rotæ Rom. decis.* 663. *n.* 5.

8 Si petatur libere restitui, dicitur intentatum petitorium. *Menoch. de recuper. possess. in præfat. num.* 15.

9 Non excludit exceptionem prouenientem ex natura actus, & subiecta materia. *Farin. in praxi crimin. p.* 1. *lib.* 1. *tit.* 3. *q.* 24. *n.* 82. *Card. Seraphin. Rotæ Rom. decis.* 516. *n.* 4. & *decis.* 576. *n.* 4.

DICTIO CLXV.
Licet.

1 DE vi & effectibus huius verbi late *Rebuff.in comment.ad l. licet* 58.*vers.licet*, *ff. de verb.significat.pag.*299.

2 Verbum hoc libertatem & arbitrium denotat, non autem obligationem & præcisam necessitatem, vt in *l.diem proferre*, §. *si plures*, *ff.de arbitris. l.*1.ff.*de interrogat. actionib.* notant *Menoch.cons.*381.*n.*23.*Ceuall.commun.contra cõmun.q.*750.*nu.*26. *& q.*757.*n.*61. Et ita est protestatiuum, non necessitatiuum. *Card. Seraphin. Rotæ Rom. decis.* 739. *num.*3.

3 Non est taxatiuum, nec excludit alia. *Card.Seraphin.decis.* 573.*n.*2.

4 Verbum, libet, liberam & absolutam arbitrij potestatem, facultatemque tribuit. *Menoch. de arbitr. iudicum*, *lib.* 1. *q.* 7. *num.* 32.

DICTIO CLXVI.
Magis.

1 DE vi & effectibus huius dictionis vide *Rebuff.in commentar. ad l.quibus* 57.*vers. & qui magis*, ff.*de verb.signific. pag.*295. *& ad Auth.habita in vers. & maxime diuinarum*, C. *ne filius pro patre. Octau.Vulpell. de præpos.& aduerb.significat. in dict.magis,pag.*58.*Cened.pract. & canon.quæst.sing.*60.

DICTIO CLXVII.
Mandare.

1 VErbum hoc intelligi debet de coactione, vt per *Card.Seraphin.Rota Rom.decis.* 1212.*nu.*3.Et passim in iure accipitur, pro, committitur, ex notatis per *Hieron.Fernandez de Otero in repet.cap. Gratum*, *de officio deleg.n.*94.

2 Importat etiam idem quod, delegare, vt in *tit.*ff.*de offic.eius cui mand. est iurisd. & in l.*1.§. *damus*, ff.*de suspectis tutor.& in l.*1.§.1.*ff.quis & à quo appelletur.* Aliquãdo vero non importat delegatam iurisdictionem, vt per *D. Martam de claus. p.* 1. *claus.* 186. *num.*5.

DICTIO CLXVIII.
Maximè.

1 EXprimit casum minus dubitabilem, includendo etiam magis dubitabilem. notant

tant *Menoch. de arbitr. casu* 416. *n.*19. *Azeuedo l.*1.*num.*32.*tit.*19. *lib.*8. *nouæ recopil. Fr. Emman. Roder. quæst. regul. tom.*2.*q.*100 *art.*2.*vers. Circa quam notandum est. Gutier. can. quæst. lib.*1. *cap.*20.*n.*6. *Cened. pract. & can. quæst. sing.*37. *n.*1. *Card. Tusch. pract. conclus. tom.*2. *lit. D. concl.* 309.*n.*10. nouissime *sacra Rota Romana apud Farinac. decis.*257. *n.*4.*tom.*1.*p.*2. *Barthol. Perett. ad Extrauag. Ambitiosæ de rebus Ecclesiæ non alien. pag.*256.*nu.*3.

2 Ex propria vi, & natura implicat idem esse in casu cõtrario, licet in illo fortior militet ratio, vel ratio expressa deficeret, vt in *l.*1.§. *vel maxime*, ff. *de collat. bonor. & in l. scire oportet*, §. *& si maxime*, ff. *de excusat. tutor.* notant *Couar. lib.*2.*variarũ cap.*7. *n.*5. *Octauian. Vulpell. de præpos. & aduerb. significat. sub dict. magis, vers. maxime, pag.*58. *Gutier. d.c.*20.*nu.*5. *Flamin. de resignat. lib.*1.*q.*13. *num.*31.*& lib.*2.*q.*1. *n.*31. *Cardin. Tusch. d. concl.* 309. *n vlt. & concl.* 290.*n.*5. *Cened. d. sing.*37.*n.*2. vbi *n.*4. asserit quod denotat identitatem esse in casu contrario. Posita tamen post genus quod includebat speciem, non denotat implicationẽ. *Surd. cons.*330.*n.*24.

3 Aliquando stat ampliatiue & augumentatiue, vt per *Octau. Vulpell. d. loco vers. & stat. Ludou. Rodolphin. post tract. de absoluta Principis potest. lib.*2.*var. q.*50. *n.*28. *Card. Tusch. d. concl.* 309. *n.*1. Alias etiam causas complectitur, quam expressam. *Vant. de nullitat. tit. ex defectu processus sub n.*123.*vers. Idem foret. Ant. Monach. Bonon. decis.*28.*nu.*45. Et significat idem in casu diuerso. *Hieron. Fernandez. de Otero in repet. cap. Gratum de officio deleg. nu.*37. vbi *n.*38. asserit quod aliquando solet accipi restrictiue & taxatiue.

4 Interdum apponitur pro dictione taxatiua, vt colligitur ex text. iuncta *glosa verbo maxime, in cap. cum contingat. de foro comp.* notant *Menoch. de præsumpt. lib.*4.*q.*100.*nu.*12. *Azeuedo l.*1.*num.*37. *tit.*19. *lib.*8. *nouæ recopil.* Adiecta enim causæ finali stat taxatiue non implicatiue, vt in *cap. ad abolendam de filijs presbyt.* vbi *glos. verbo in secularibus. Couar. d. cap.*7.*num.*5. *Menoch lib.*6.*de præsumpt. q.*50. *nu.*12. *P. Sanch. de matrim. lib.*6.*disput.*14.*n.*21.

DICTIO CLXIX.
Meus.

1 EST pronomen possessiuum demonstrãs tempus præsens, vt per *Octau. Vulp. de præpos.& aduerb.signif.sub dict.magis vers. meus, pag.59. Menoch. conf.106.num.184. cum seq. Stephan.Gratian.discept.forens.cap.98.n.4.& cap.104.num.18.cum seqq.*

2 Pronomina meum, tuum, suum, restringunt dispositionem ad tempus præsens,& bona præsentia, vt in *l.si ita legatum* 8.vbi *Bart.ff.de auro & argento legato. Menoch.de præsumpt.lib.4.q.127.in fine, & conf.*106.*n.*170. *& num.*187.*&* 192. *Surd.decis.*233.*n.*11.*& num.*20.*in fine.Ceuall. commun. contra commun.q.*727.*n.*64.*& q.*900.*n.*64.Denotant dominium, ex *Cald.Pereyra de empt.& vendit.cap.*10.*n.*2.

DICTIO CLXX.
Minime.

1 EST negatiua vniuersalis, & habet præcisam exclusionem, vt notat *Gonzal. ad reg.*8.*Cancel.glos.*40.*n.*1.

DICTIO CLXXI.
Modo.

1 EST demonstratiua præsentis temporis, vt in §.1. vbi *Port.Instit.de rerum diuis. Octauian.Vulp. de præpos. & aduerb.significat.sub dict. magis in vers. modo, pag.*59. Tempus quoque præteritum ostendit.*Cicero lib.2. de officijs, ibi*, modo enim hoc malum in hanc Remp. inuasit: *& 6.act.in Verrẽ*: Quod dico, nuper, imo vero modo, ac plane paulo ante vidimus. *Pichard. in princip.instit. de pupil. substit.n.*32.

DICTIO CLXXII.
Moneat.

1 VErbum hoc inducit cõsilium & non præceptum, vt per *Ced.ad decretal. collectan.*104.*n.*2. Et si dicatur, moneas, & inducas, non importat præcisam coactionem, & sic non datur potestas compellendi ita *Cels. Hugo in tract. clausul. pag.*493.*col.*1.

DICTIO CLXXIII.
Mox.

1 DE vi & effectibus huius dictionis, ac varijs illius

lius significationibus, late *Viui. tom. 2 commun. opin. lib. 9. tit. 34. nu. 346. Octau. Vulp. de præpos. & aduerb. signific. in dict. mox, pag. 60. Cened. pract. & canon. quæst. sing. 61. Carbon de legibus lib. 8. disp. 16. vers. sexta regula, Moneta de distribut. quotid. p. 3. q. 7. num. 37.*

2 Accipitur aliquando pro spatio decem dierum, vt in *l. ad peremptorium in fine cum; l. seq. ff. de iudic. & in l. promissor, ff. de constit. pecun.* notant *Viui. d. nu. 346. in fine. Octau. Vulp. vbi supra, n. 2.* Quandoque exponitur pro curriculo seu spatio duorum mensium. *l. à Diuo Pio, §. 1. ff. de re iudic.* Interdum pro triduo. *l. cum speciali, C. de iudic.* notat *Oct. Vulpell. d. loco.* Aliquoties interpretatur idest, anno sequenti, vt in *l. sed et si quis, §. si operas, iuncta glos. verbo mox, ff. de vsufructu.* Nonnũquam denotat triennium. *glos. in cap. quia propter, in fine de elect. Alexand. in l. 1. §. qui præsens, n. 8. ff. de verb. obligat.*

3 Hæc dictio proprie sumpta accipitur pro, confestim, idest sine vllo interuallo. notant *glos. verbo mox in cap. quia propter de electione. Octau. Vulpell. d. loco statim in principio. Auendan. de exequendis mandatis p. 1. cap. 16. n. 2. Escobar de ratiocin. cap. 31. n. 24. Cened. d. sing. 61. n. 1.*

4 Potest tamen importare interuallum temporis, & immediatum tempus, & tunc interpretatur pro, postea, vt in *l. 1.* vbi *glos. verbo mox, ff. de rebus creditis*, & in *l. de ætate, §. ex causa. ff. de interrog. actionibus.* notat *Tiraq. in l. si vnquam, verbo & postea, n. 1. C. de reuocandis donat. Card. Tusch. pract. conclus. tom. 2. lit. D. concl. 311. Pichard. in tract. de mora, nu. 188.* Differunt vero, quando hæc sine interuallo accipitur. *Rebuff. in cõment. ad l. ad edictum 14. vers. sed vt ad rem, ff. de verb. signific. pag. 100.*

5 Accipitur etiam pro quamprimũ id fieri potest. notãt *Doct. in l. tutores, C. de administrat. tutorum. Octau. Vulpell. d. loco n. 1. vers. accipitur. Paul. Montan. tract. de tutelis, & curis, cap. 32. num. 30.*

6 Operatur vt summarie, & sine strepitu agatur, vt per *glos. in l. momentaneæ, C. vnde vi.* Et appositio huius termini legalis taliter est pereptoria, quod probatio postea facta nullius est momenti, vt in *l. scire oportet, §. 1. ff. de excusat. tutorum.*

7 Iuncta verbo futuri tempo-

ris facit pœnam censeri irrogatam ipso iure. notant post *Tiraq. & Cassan. Cened. d. sing. 61. n. 5. Cotta in memorab. verbo mox, in fine, pag. 592. Bertazol. in repet. l. si quis maior, C. de transaction. n. 655. Sayr. in claui Regia, lib. 3. cap. 8. n. 27. Moneta de distribut. quotid. p. 3. q. 7. n. 36. & 37.*

9 Denique per hanc dictionem non prohibetur appellatio, vt per *Steph. Gratian. discept. forens. cap. 41. n. 12.*

DICTIO CLXXIV. Multi.

1 VErificatur solum in duobus, vel vltra, vt per *Intrigliol. Siciliæ decis. 44. nu. 18. Marium Anton. variar. resolut. lib. 1. resolut. 109. n. 36. & 37.*

DICTIO CLXXV. Namque.

1 POnitur pro, certe, vt in §. *hoc autem instit. de auctorit. tutorum, & in §. constituitur, instit. de vsufructu,* notat *Oct. Vulpell. de præpos. & aduerb. signif. in dict. namque, pag. 61.*

DICTIO CLXXVI. Ne.

1 ACcipitur pro, vt non, in *l. fin. C. vbi, & apud quos in integ. restit.* & in *cap. fin. de pœnitent. & remiss.* & in *cap. ne captandæ de concess. præben. lib. 6.* & tunc facit modum. *glos. in l. cum pater, §. Titio frater, ff. de legatis* 2. notant *Octau. Vulpell. de præpos. & aduerb. signif. sub dict. namque, vers. ne, pag. 61. Galganett. de condit. & demonstr. p. 2. cap. 3. q. 3. n. 1.* vbi 2. asserit quod si exponatur pro, vt, facit conditionem, per text. in *l. cum tale, §. Titius,* vbi *Bart. n. 1. vers. tu distingue, ff. de condit. & demonst.*

DICTIO CLXXVII. Nec.

1 EST implicatiua casus contrarij ad expressum, vt in *l. milites ita, §. mulier, ff. de militari testam.* & in *l. nec auus, cum glos. C. de emancip. liber.* notant *Oct. Vulpell. de præpos. & aduerb. signific. sub dict. namq. vers. nec, pag. 61. Gutier. pract. lib. 3. q. 30. n. 20. Cened. pract. & can. quæst. sing. 113. n. 1.* vbi *nu.* 2. dicit dictionem hanc esse negatiuam, & habe-

habere annexam copulam, de quo etiam *Azeu. l.10.n.40.tit.1. lib.4. nouæ recopil. Gutier. d.q.30. n.11. Card. Tusc. pract. conclus. tom.2. lit.D. concl. 312.n.3.*

2 Copulat, & continuat præcedens dictum, & eidem iungitur. *l. nec quicquam,* ff. *de officio proconf. Card. Tusch. d. concl. 312. n.1. Oct. Vulpell. d. loco.* vbi etiam dicit, quod non inducit repetitionẽ precedentis dispositionis.

DICTIO CLXXVIII.
Necnon.

1 Resoluitur in copulatiuã, &, vt notant *Flamin de resignation. lib.3.q.6.nu.22. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 3. nu.3. & glos. 5. §.7.n.78.* vbi etiam dicit quod repetit omnes qualitates præcedentes. *Steph. Gratian. discept. forens. cap.70 num.32. & cap.147.n.18.*

DICTIO CLXXIX.
Nemo.

1 Est vniuersalis negatiua, vt per *Card. Tusch. practic. conclus. tom.2. litt. D. concl. 316. n.2.* Et importat omnimodam exclusionem. *Mar. Antoni. variar. resol. lib.1. resol. fin. casu 42.*

DICTIO CLXXX.
Nequaquam.

1 Importat idem quod nullo casu, nullo pacto, nulla ex parte, vt in *l. etiam §. si quis absentis,* ff. *de petit. hæred. l. Iulianus, §. sed cum in facto,* ff. *de act. empti.*

DICTIO CLXXXI.
Neque.

1 Habet vim copulatiuæ, & est repetitiua præcedentium, seu transpositiua, vt in *l. nec mandãte,* ff. *de tutoribus & curat. datis ab his.* notant *Oct. Vulpell. de præpos. & aduerb. signific. sub dict. namq. vers. neq. pag. 61. Menoch. cons. 3.n.20.*

DICTIO CLXXXII.
Nihil.

1 Est vniuersalis negatiua, & omnia excludit, nullamq. recipit restrictionem. *l. is qui ducenta, §. vtrũ,* ff. *de rebus dub. glos. verbo nihil, in Auth. de hæred. & falcid.* Tiraq. *in l. si vnquã, verbo susceperit liberos. n.8. & num.85. C. de reuocandis donation. Octau. Vulpell. de præposit. & aduerb. signific. sub dict. namq. vers. nihil,*

pag.61. Menoch.de præsumption. lib.4.q.89.num.24. & cons.164. n.3. Surd.de alimentis tit.9.q.35. n.39. & q.37.n.12. Card.Tusch. pract.concl. to.2.lit.D.concl.313. Cened. pract. & canonic. quæst. sing.64. n.1. vbi *nu.2.* asserit aliquando dictionem hanc non esse penitus omnium exclusiuam. & *nu.3.* dicit quod verba, nihil agit, inducunt annullationem ipso iure, & important canonem latæ sententiæ. Et posita in lege, nihil penitus, vel nihil omnino, importat vniuersalem negatiuam sine vlla distinctione, vel temperamento; sed absolutè, & omni casu. *Card.Tusch.d.conclus.313. nu.2.* Verba illa, nihil penitus, sunt limitatiua, vt per *Cardin.Seraph. Rotæ Rom. decis. 461. num.5.*

DICTIO CLXXXIII.

Nihilominus.

1 Auget dispositionem, & eam præcisam reddit, vt per *Gonzal. ad regul.8. Cancell. §.7. proœm.n.124.*

DICTIO CLXXXIV.

Nisi.

1 De vi, & effectibus huius dict. vide *Cacheran. decis.174. num.2. Borrell. cons.12. nu.16.* quos refert *Aldouin. cons. 63.n.59. Galganet. de condit. & demonstrat.p.2.cap.1.q.3. Octau. Vulpell. de præpos. & aduerb. signific. in dict. nisi, pag.62. Card. Tusch. pract. conclus. tom.2. lit.D. conclus.314. Cened. pract. canon. quæst. sing.23. Francisc. Molin. de ritu nuptiar. lib.1. comparat.20. n.40. cum seqq.* & *nu.* 48. asserit hanc dictionem compositam esse à duabus videlicet, si, &, non.

2 Est exceptiua, & importat exceptionem à præcedentibus, vt in *reg. Peccatum de regulis iuris in 6.* & in *l. actione*, vbi *Bart. Ias. & cæteri moderniores, C. de transact. Oct. Vulpell. d.loco statim in princ. Seraph. de priuileg. iuram. priuil.57. nu.12. Surd. decis.225. n.19. Cened. d. sing.23. n.1. Card.Tusch.d.cõcl.314.n.1. Steph.Grat. discept.forens.tom.3. cap.446. nu.41.* nouissime *sacra Rota Rom. apud Farin. decis.391. n.14. tom.1.p.1.* Alios casus excludere videtur, vt in *l.qui aliena, §. si libertas, ff. de negot. gestis*, & in *cap. si duo, de procurat. lib.6. Nicol.Garc. de benefic.p.1.cap.5. num.70.*

3 Subsequens præcedentem negationem, affirmare facit ea quæ ponit: quemadmodum, & si se-

si sequatur negatiuam, negationem operatur, vt in *l. si eum*, §. *qui iniuriarum*, ff. *si quis caution. l. actione*, C. *de transact.* vbi *Bart. Salicet. Alexan. & Ias. n.* 3. *Dec. n.* 5. *Padil. n.* 12. *Rebuff. in compend. alienat. n.* 70. *pag.* 66. *Menoch. cons.* 356. *n.* 9. *Surd. de alimentis, tit.* 1. *q.* 104. *n.* 6. *Francisc. Molin. d. comparat.* 20. *n.* 40. plures refert Doctores *P. Sanch. de matrim. lib.* 1. *disp.* 19. *n.* 3. *Cened. d. sing.* 23. *n.* 1. *Gutier. canon. lib.* 1. *cap.* 21. *n.* 2. *Steph. Gratian. d. tom.* 3. *cap.* 542. *nu.* 22. *Card. Seraph. Rotæ Rom. decis.* 343. *n.* 3. nouissime *sacra Rota Romana apud Farin. decis.* 639. *n.* 2. etiam in exceptis. *decis.* 197. *n.* 2. *in fin.* & *decis.* 96. *n.* 1. *tom.* 1. *p.* 1. resoluit quod præcedens negatiuam ponit, & determinat affirmatiuam in casu nominato. *Cardin. Tusch. d. concl.* 343. *n.* 3. vbi *n.* 5. tenet quod si oratio affirmatiua præcedit, illa negat, & priuando resoluit, siue oratio præcedens sit affirmatiua potentiæ, siue actus.

4 Importat conditionem. *Cened. d. sing.* 23. *nu.* 3. *Oct. Vulpell. d. loco, vers. & quod, pag.* 65. Iuncta actui in futurum importat conditionem. nouissime *sacra Rota Rom. apud Farin. decis.* 167. *n.* 7. *tom.* 1. *p.* 2. Et non solum facit orationem conditionalem, sed in se ipsa conditionem præcedenti conditioni contrariam, vt per *Anton. Monach. Lucens. decis.* 67. *num.* 35.

5 Est limitatiua, prout notat *Flamin. de resignat. lib.* 5. *q.* 6. *num.* 183.

6 De sui natura est modificatiua, & exclusiua. *Menoch. consil.* 3. *nu.* 16.

7 Habet vim taxatiuæ. *Mar. Anton. variar. resolut. lib.* 1. *resolut. fin. casu* 42.

8 Ponitur priuatiue, & aduersatiue ad præcedentia. *Cened. d. sing.* 23. *n.* 1. *Surd. decis.* 264. *nu.* 17. *& cons.* 71. *n.* 6.

9 Ponit actum. *Steph. Gratian. discept. forens. cap.* 9. *n.* 26.

10 Significat oppositum eius, cui immediate aduersatur. *Cened. d. sing.* 23. *n.* 2. *Surd. de alim. tit.* 1. *q.* 104. *n.* 7. *Octau. Vulpell. d. loco vers. regulariter, pag.* 65.

DICTIO CLXXXV.
Nominatim.

1 EXponitur pro, specialiter, vt in *l.* 2. ff. *de liber. & posth.* notat *Steph. Gratian. discept. forens. cap.* 97. *n.* 16.

DICTIO CLXXXVI.
Non aliter.

1 INducit formam, vt in *l. de ijs*, ff. *de transact.* notant *Octau. Vulpell. de praepos. & aduerb. signific. in dict. non aliter*, *pag.65. Cened. practic. & canon. quaest. sing. 65. n.1.* vbi numeris seqq. quod est annullatiua, & facit conditionem.

DICTIO CLXXXVII.
Non nisi.

1 DAt formam, vt per *Marium Anton. variar. resolut. lib.1. resolut. 94. n.2.*

DICTIO CLXXXVIII.
Nonnunquam.

1 EXponi solet pro, aliquādo, vt in *l. nonnunquam, ff. de re iudicata*, & in *l. eum quem temere in fine, ff. de collat. bonor.* notat *Rebuff. in commentar. ad l. qui mortui 129. vers. nonnunquā, ff. de verbor. signif. pag.489.*

DICTIO CLXXXIX.
Non semper.

1 EXceptionem ostendit, sicut, dictio plerumque, vt in *l.3. §.1. ff. de officio praefecti vigil. & l.1. §.1. ff. de tutel. & ration. distrab.* notat *Rebuff. in comment. ad l. interdum 78. versic. idem in verbo multoties, ff. de verbor. signif. pag.361.*

DICTIO CXC.
Non solum.

1 IMplicat eandem voluntatem & dispositionem quoad omnia, vt in *l. cum non solum, C. de bonis quae liberis.* notant *Ripa de substitut. resp.13. nu.9. Oct. Vulp. de praepos. & aduerb. signif. in dict. non solum, pag. 66.* vbi etiam aduertit, quod quāuis haec dictio vim affirmatiuam habeat, vt Titius non solum doctus est, sed etiam probus: nihilominus si clausula negatiua sequatur per, nec quidem, tunc ipsa affirmatio negat.

DICTIO CXCI.
Nos.

1 PRonomen hoc est personalissimum, vt per *Caesarem Argel. de legitimo contradictore q.15. n.62.* vbi *n.63.* tenet quod prolatum à summo Pontifice excludit Legatum, & Nuntium. *& num.70.* dicit quod non restringi-

ſtringitur ad perſonam ſolius viuentis.

DICTIO CXCII. Nullatenus.

1 EST vniuerſalis negatiua excludens etiam quamcunque minimam partem. *gloſ. in reg. nemo poteſt de regulis iuris in 6. & in cap. ſtatutum, verbo nullum de reſcriptis eod. lib.* notãt *Octau. Vulp. de præpoſ. & aduerb. ſignif. in dict. nullatenus, pag. 66. Card. Tuſch. practic. concluſ. to. 2. litt. D. concl. 315. n. 1.*

2 Negat omnes caſus, & omnem potentiam. *l. vlt. C. de teſtam. mil. Menoch. conſ. 383. nu. 14.* Et natura illius eſt negare in totum, & vniuerſaliter iuriſdictionem excludere. *D. Marta de iuriſdict. p. 4. cent. 2. caſu 153. num. 10. Cened. practic. & canon. quæſt. ſing. 69. num. 3.* vbi etiam, quod per eam cenſetur ſublata facultas diſpenſandi.

3 Habet vim præciſæ prohibitionis, vt per *Steph. Gratian. Marchia deciſ. 51. n. 8.*

4 Inducit nullitatem actus ipſo iure, & non aliam pœnam, vt in *Auth. ſi qua mulier,* vbi *gloſ. verbo, nullatenus, C. ad ſenatuſconſ. Velleian. Clem. vni.* vbi *gloſ. verbo, nullatenus, de ſequeſtrat.* notant *gloſ. verbo nullatenus in Clem. 1. de ætate & qualit. Flamin. de reſignation. lib. 8. q. 8. nu. 53. & lib. 9. q. 12. nu. 2. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 159. n. 18. Gig. de penſion. q. 100. n. 10. Ceuall. commun. contra comm. q. 527. n. 10. & q. 900. n. 5. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. vlt. nu. 65.* alios citat *P. Sanch. de Matrim. lib. 6. diſp. 32. nu. 7.* multo plures refero ego ipſe in meis remiſſ. ad ſacroſanctum Concil. Trident. *ſeſſ. 21. de reformat. c. 2. n. 20.*

5 Habet vim ſententiæ, & tantum importat quantum clauſula decreti irritantis, vt in *d. Auth. ſi qua mulier.* notant *Tiraq. in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, nu. 95. C. de reuocandis donat. D. Marta d. caſu 153. n. 10. Cened. d. ſing. 69. n. 1. P. Rebello de obligation. iuſtit. lib. 1. q. 6. ſect. 6. n. 44.* Et denotat latam ſententiam cuicunque verbo cuiuſcunque temporis iungatur, vt per *Sayr. in claui regia lib. 3. cap. 8. num. 26.*

DICTIO CXCIII. Nullius momenti.

1 IMportat nullitatem actus ipſo iure, vt in *l. ſi quis Sempronium,*

pronium, *ff.de hæredib. inſtit.& in cap.ordinarij, in fine. de officio Ordin.* notant *Tiraq. in l.ſi vnquam verbo, reuertatur, n.97.& n.101.C.de reuocandis donation. Farin.in praxi crimin.p.1.lib.1. tit.4.q.35.n.4.Gonzal.ad reg.8. Cancel.gloſ.57.n.7.*

DICTIO CXCIV.
Nullo modo.

1 Est vniuerſalis negatiua, & prohibitiua, excludens omnem caſum & potẽtiam, vt in *l.vlt.C.de teſtam.milit.* notant *Menoch.conſ.383.n.14.Cened.practic.& canon.quæſt.ſing. 70.n.1.& 3.Ferrer.in conſtitut. Cathalon.gloſ.1.n.20.*

2 Eſt præciſa. *Menoch.conſ. 22.n.9.* Et operatur præciſam prohibitionem; & idem quod clauſula decreti irritantis. *Stephan. Gratian. Marchiæ deciſ. 51.n.18.*

3 Excludit diſpenſationem. *gloſ. in Clem.2.§.illi vero, verſ. nullo modo,de ætate & qualit.Tiraq.in l.ſi vnquam,verbo,reuertatur, n.94.* *C.de reuocandis donat.Cened.d.ſing.70.nu.2. Paul. Montan.de tutelis & curis cap.5. num.92.*

4 Eſt canon latæ ſententiæ. *Tiraq.d.verbo reuertatur, n.93. Sayro in Claui Regia lib.3.cap.8. num.26.*

5 Dictio, nullo pacto, trahitur ad non ſpecificata, vt per *Stephan.Gratian.d.deciſ.51.n.24.*

DICTIO CXCV.
Nullus.

1 Est vniuerſalis negatiua, & omnia excludit. notant *Menoch. conſ.106. nu.246. Verall. Roman. deciſ.283. nu.2. p.3.Cened.pract.& canon.quæſt. ſing.76. nu.1.Cardin. Seraphin. Rotæ Rom.deciſ.843. n.6. Card. Tuſch.pract.concluſ.tom.2.lit.D. concl.315.n.2.& concl.316.n.1. Barthol.Perett. ad extrauag.ambitioſæ, de rebus eccleſ. non alien. verbo quicquam, nu.7.pag.238.* Et ob negationẽ vniuerſalem in ea incluſam denotat ipſo iure. *P.Sanch. de Matrim. lib.8. diſp. 21.n.75.*

2 Coniuncta cum verbis, cuiuſcũque temporis, denotat nullitatem, vt per *Tiraq.in l.ſi vnquam, verbo, reuertatur, n.243. C.de reuocandis donat.*

3 Nullus, ſæpe ſignificat non quod inualidum eſt, ſed quod re vera non eſt. *Pichard. ad princ. inſtit.de exhæredat.lib.n.47.*

DI-

DICTIO CXCVI.
Nunc.

1 EST demonstratiua præsentis temporis, vt in *l.1.ff.de condict.indebiti*, & in *l.1.§.nunc tractemus, ff.de tut.& ration. distr.& in l.4.§.vlt.ff.de conditionib. & demonstr.* notant *Menoch.consf.14.nu.3.Octauian. Vulp.de præpos.& aduerb.signif. sub dict. nullatenus, versic.nunc, pag.67.Card.Tusch.practic.conclus.tom.2.litt.D.concl.317.n.1.* vbi *nu.2.* resoluit quod denotat præsens esse initiũ obligationis.

2 Denotat temporis extremitatem. *Menoch.consf.21.n.6.* vbi *n.27.* notat quod eius natura est, vt sit præcedentium declaratiua, & simul restrictiua. Non tamen semper denotat tempus instans, sed ad id quod nouiter factum est refertur, vt in *cap.1.* vbi *Abb.de verbor.significat. Octau. Vulp.d.loco*, vbi etiam dicit quod importat, vt quid fiat absque dilatione, per *l.scimus, §.cum autem*, C. *de inoffic.testam.*

DICTIO CXCVII.
Nunquam.

1 EST vniuersalis negatiua, quæ comprehendit omnem casum & omne tempus, & interpretatur, nullo tempore. *l.prouidendum, §.1.* vbi *glos.C.de postul.* notat *Octauian. Vulpell. de præpos.& aduerb. significat.in dict.nunquam, pag.67.* vbi etiam dicit quod est indefinita, quæ æquipollet vniuersalibus.

DICTIO CXCVIII.
Nusquam.

1 ACcipitur pro, nullo in loco, vel cum nullibi est, vt in *l.ex conducto, §.si vis tempestatis, versf.idemque dicendum, ff.locati.* notat *Rebuff.in commentar. ad l.qui mortui 129. versic. nonnunquam*, ff.*de verb.significat. pag.489.*

DICTIO CXCIX.
Ob.

1 CAusam remotam sine occasione designat. *l. qui proprio, §.procurator*, vbi *Bald. ff.quod cuiusque vniuers.nom.* notant *Tiraq.in tract. cessante causa limit.20.n.27.Surd.consf.223. nu.5. Octau.Vulpell. de præposit. & aduerb.significat. in dict. ob, pag.68.*

DI-

DICTIO CC.
Obtinuit.

1 VErbū hoc significat ius fuisse controuersum, vt in *l.cum ex vno* 32. *in fine*, ibi, *omnibus experiri permitti post magnas varietates, obtinuit*. *l. vetus* 68. ff.*de vsufructu*, *l.pen. ff.de legatis* 1. *Accac.Anton. in comment.ad l.* 3. *n.*60.ff.*de condition. & demonstrat.*

DICTIO CCI.
Occupare.

1 TAm in bonam, quam in malam partē accipi potest. notant *glos.verbo occupare, in cap. generali de electione in* 6. *Bertazol.de clauf. instrum.clauf.* 27. *glos.*19. *n.*6. vbi etiam notat differentiam inter verbum occupare, & inuadere; vt primum ad mobilia, sicut etiam verbum rapere, pertineat: secundum immobilia concernat: licet quandoque legislatores ea confundant, & eis promiscue vtantur.

DICTIO CCII.
Occasio.

1 APud oratores pro opportunitate temporis accipitur. vnde Cicero dicit quod occasio est pars temporis in se habens alicuius rei idoneam faciendi opportunitatem: referunt *Cagnol.in l.capienda occasio,ff.de reg. iuris*. *Bertazol. de clauf. instrum. clauf.*27. *glos.*15. *num.*1. Apud legistas aliter atque aliter accipitur, vt per *Alber.in diction. sub hoc verbo*. *Tiraq. in tract. cessante causa limit.*13. *Cardin. Tusch.pract.conclus.tom.*2.*lit.D. concl.*318. vbi etiam dicit quod latissime est intelligenda, vt comprehendat etiam quamlibet occasionem sine ratione.

2 Differt à causa, si quidem illa pro finali accipitur, ista pro impulsiua, vt per *Tiraq.d.limit.* 13.*n.*4. *& seq.* Vel melius causa proprie per se ordinatur ad aliquid, occasio vero etiam remotissimam causam & non rationabilem continet. *Cardin.Tusch.d. concl.* 318.*nu.*2. & *num.*4. asserit vulgo dici, Qui vult discedere ab amico, occasionem quærat; idest, quamcunque causam remotam, & non veram. Et ideo denotat hæc dictio causam remotam & impulsiuam. *l.qui occidit*, ff. *ad legem Aquil.cap.vlt. de iniur.* notant *Tiraq.d.limit.*13.*nu.*8.*Menoch.conf.*335.*n.*25.

DI-

DICTIO CCIII.
Olim.

1 TRia tempora denotare potest, præteritum, præsens, & futurum, & ad omnia potest adaptari. *glos. in l. nec emptio*, C. *de contrah. empt. l.* 1. §. 1. *vers. olim*, ff. *de noui operis nunt. glos. in l. eius qui in prouincia*, ff. *si certum petatur*. notant *Octau. Vulp. de præpos. & aduerb. signif. in dict. olim, pag.* 68. *Card. Tusch. practic. concl. tom.* 2. *lit. D. concl.* 319.

DICTIO CCIV.
Omnimoda.

1 EST vniuersalis, quæ comprehendit omnia. *glos. in Clem. quamuis, verbo omnimodã. de foro compet. Card. Tusch. practic. concl. tom.* 2. *lit. D. concl.* 320. *& conclus.* 485.

DICTIO CCV.
Omnimodo.

1 EST præcisa, & importat idem quod per omnem modum, vt ex *Tiraq. in l. si vnquam, verbo reuertatur, nu.* 73. *cum seqq.* C. *de reuoc. donat.* cum alijs notat * Cened. pract. & canon. quæst. sing.* 71. *nu.* 1. vbi *nu.* 2. asserit quod licet sit præcisa, nihilominus congruam recipit interpretationem à iure communi. & *n.* 3. cum *Rebuff.* & *Cassan.* dicit quod denotat substantiam, & totalitatem.

2 Impedit omnem obligationem, vt per *Cald. Pereira de empt. & vendit. cap.* 32. *n.* 31.

3 Denotat præcisam voluntatem, & habet vim decreti irritantis. *Card. Tusch. practic. conclus. tom.* 2. *litt. D. concl.* 320. *n.* 2. vbi *n.* 3. declarat procedere quãdo stat de per se, secus si habet secum adiunctam conditionem, seu voluntatem.

4 Quandoque importat perpetuitatem. *l. si cum exceptione*, §. *quatenus, vers. omnimodo*, & ibi *Bart.* ff. *quod metus causa*. *glos. & Anchar. in clement.* 1. *de vita, & honest. cleric.* notat *Octau. Vulp. de præpos. & aduerb. signific. in dict. omnimodo, pag.* 69. vbi etiam dicit, quod denotat plenariam potestatem. & *n.* 4. tenet quod vbicumque à lege disponitur, vt aliquid omnimodo, vel omnino fiat, numquam inferior dispensare potest, vel legem condere contra id, quod à maiori dispositum est.

DI-

DICTIO CCVI. Omnino.

1 DE vi, & effectibus huius dictionis, vide *Roland. conſ.84.n.3.cum ſeq.lib.1.Octau. Vulp. de præpoſ. & aduerb.ſignificat.in dict. Omnino pag.70.Tiraq. in l.ſi vnquam,verbo reuertatur,n.73.& 76.cum ſeqq. Bertazol.de clauſ.inſtrum. clauſ.32. gloſ.4.nu.6.* Cened.*ad Decretal. collect.177.nu.3.& pract.ac canon. quæſt.ſing.24.nu.1.& ſing. 71.nu.4. Card.Tuſch.pract.concluſ.tom.2.litt. D.concl.322.per tot.* & *nu.*1. & 2. dicit quod importat idem quod libere, abſolute, totaliter,ſimpliciter, & penitus.

2 Eſt vniuerſalis, vt per *Flamin.de reſignat.lib.11.q.11.n.5. & n.52.Gonzal.ad reg.8.Cancel. gloſ.6.n.*20.Et cum ſit vniuerſalis, cõprehendit indiſtincte omnes caſus; & non poſſumus dicere quod magis comprehendat vnum quam alium.notant *gloſ.in l.ſi cum exceptione,*§.*quatenus,*ff. *quod metus cauſa, Flamin. d.lib. 11.in præfat.n.12.Seraphin.de priuileg.iuram.priuil.49. nu.44.* vbi etiam aſſerit quod excludit exceptionem.

3 Eſt præciſa, neceſſitatem importat, ac idem quod indiſtincte, & omni parte. vt in *l.ſi cum exceptione,*§.*quatenus,*& ibi *gloſ.* ff.*quod metus cauſa, l.vbi autem,*§.*fin.* ff.*de verb.oblig. Clem.* 1.vbi, *gloſ.verbo omnino, de vita & honeſt.cleric.*notant *Tiraq. d.verb.reuertatur nu.89. Octau. Vulpell. d. loco ſtatim in princip. Menoch. conſ.1.nu.21.& de præſumpt.lib.4.q.166.n.49.Bertaz. vbi ſupra.Matienſo in rub. tit.1. gloſ.1.n.39.lib.5.nouæ recop.Flamin.d.lib.11.in præfat.nu.11.D. Barboſa in l.1.p.4.nu.19* ff.*ſoluto matrim.Seraphin. de priuileg. iuram.priuil.58.n.15. P.Sanch.de Matrim.lib.1.diſp.32.n.6.Benedict.Aegid.in repet.l.*Ex *hoc iure,* ff.*de iuſtitia & iure p.1. cap.8. n.40. Cened.d.ſing.24. nu.2.* vbi *n.4.*reſoluit quod licet dictio hęc præciſa ſit,nihilominus congruã recipit interpretationem à iure communi.

4 Excludit omnem gratiam & diſpenſationem, vt per *Matienſo d.gloſ.1. n.39. P.Sanch.d. lib.1.diſp.32.n.6.*

5 Significat idem quod, in perpetuum. notant *gloſ.verb.omnino in Clem.1.de vita & honeſt. cleric.Menoch.conſ.1.num.21.& conſ.2. nu.257.* vbi *num.256.* aſſerit

ferit quod non patitur restrictionem.

6 Quando adijcitur verbo futuri temporis idem importat, ac ipso iure, vt notant *Tiraq. in l. si vnquã, verb. reuertatur, n.76. C. de reuoc. donat. Rebuff. in commentar. ad l. pecuniæ* 178. *vers. secũdo*, ff. *de verb. signif. pag.* 178. vbi tenet quod si constitutio dicat hereticum, vel emphyteutam cadere omnino, vel priuari beneficijs, intelligitur ipso iure, sine ministerio, seu facto hominis, & sine sententia priuationis: cui resolutioni subscribunt *P. Rebello de obligat. iustit. p.1. lib. 1. q.6. nu.* 44. *Bernardin. Muscatel. de modo fideiubendi, p. 1. modo* 14. *n.*12. *Cened. d. sing.* 24. *n.*6. *Card. Tusch. pract. conclus. tom.* 2. *lit. D. concl.* 322. *n.*5. *Moneta de distribut. quotid. p.*3. *q.*7. *n.*37. *Io. Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiast. p.*4. *cap.*1. *n.*71.

7 Reddit processum nullum, quemadmodum dictio, vllo modo, vt ex *Tiraq. d. verbo reuertatur, n.*125. notat *Steph. Gratian. Marchiæ, decis.* 51. *n.* 11.

DICTIO CCVII.

Omnis.

1 EST vniuersalis, & nihil excludit, vt in *l. Iulianus*, & in *l. testatorem in princip.* ff. *de legatis* 3. *l. hoc articulo*, ff. *de hæred. instit. l. pediculis*, §. *labeo*, ff. *de auro, & arg. leg.* notant *Menoch. remed.* 15. *recuper. n.* 194. *& cons.* 20. *nu.* 17. *& cons.* 156. *nu.* 23. *Tiraq. in l. si vnquam, verbo totam, n.* 1. *C. de reuoc. donat. Burg. de Paz cons.* 25. *n.*28. *Bertaz. de clauf. instrum. clauf.* 21. *glos.* 4. *nu.*1. *Surd. decis.* 265. *nu.* 30. *& cons.* 380. *n.*36. *& cons.* 424. *n.*17 *Flamin. de resignat. lib.* 11. *q.*3. *n.*16. *Cened. practic. & canonic. quæst. sing.* 25. *nu.* 1. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancell. glos.* 6. *n.* 21. *Card. Tusch. pract. conclus. tom.* 2. *lit. D. concl.* 397. *n.*1. *Stephan. Gratian. Marchiæ, decis.* 24. *n.*5. *Cald. Pereira de empt. & vendit. cap.* 9. *n.*5. *Anton. Monach. Florent. decis.* 69. *n.*7. *& decis.* 71. *n.*18. *Aloys. Ricc. in decis. curiæ Archiep. Neapolit. decis.* 287. *n.*1. *p.*2. vbi *n.*4. aduertit quod cõprehendit plures casus etiã dissimiles; & quod facit comprehendi ea, quę aliàs non comprehenderentur, dicit *Anton. Monach. d. decis.* 69. *nu.*8. vbi *num.*9. idem dicit de eis, quæ non comprehenderentur ex proprietate vocabuli.

2 Inter omne, & totum non est differentia, vt per *Raudens. de analogis lib.*1. *cap.*12. *sub num.* 2.

*Anton. Monach.d.decis.*71.*n.*22.

3 Collectiua est, quæ prædicatur de pluribus, vt in *l. non distinguemus*, §. *si plures de arbitris*. *Card. Tusch. practic.concl. tom.*2. *lit. D. concl.*252. *nu.*5. & *conclus.*397.*n.*13. Et est signum vniuersale, quod prædicatur de pluribus differentibus numero. *Card. Seraphin. Rotæ Rom. decis.* 205.*n.*2.*Card. Tusch. concl.*597. *n.*3. *d. lit.D.*

4 Institutio facta cum hac dictione, facit quod ex intentione testatoris comprehendantur omnia bona tam mobilia, & immobilia, quã iura & actiones. *Card. Seraph. Rotæ Rom.decis.*584.*n.*3.

DICTIO CCVIII.
Oportet.

1 VErbum hoc excludit arbitrium iudicis, ex tex. in *l. verbum oportere* 37. ff. *de verb.signif.* vbi late *Rebuff.* qui in *vers. idem dicerem in fine*, asserit interdum poni pro consentaneo, & opportuno; & illum citat *Stephan.Gratian. discept.forens.cap.* 146. *n.*20.

2 Aliquando necessitatem importat. *Auth.de iudicib.*§.*oportet, vers. necessario, collat.* 6. *l. si quando,* C. *vnde vi. cap. non oportet* 3.*q.*9. *cap.*1.*de præscript.in* 6. vbi *glos. cap.cum ab vno,de re iudic. eod. lib. Rota Rom. apud Farinac. decis.*50.*n.*2. *in nouiss. nouiss.Sayr.in claui regia,lib.*3.*c.*7. *num.*20. *Melch.Phæbos Lusitan. decis.*9.*n.*5.

3 Nonnunquam decentiam, & honestatem non necessitatem denotat. *cap.*1.25.*q.*1. & cum *Felin. & Soccino.* notat *Stephan. Gratian.d.cap.*146.*n.*18.

DICTIO CCIX.
Palam.

1 ALiquando intelligitur coram multis. *l.palam*,ff.*de verb.significat.* vbi *Alciat.& Rebuff.* Differunt palam, & publice quid fieri; quia palam fieri dicitur coram pluribus,puta duobus: at publice quod fit coram populo. notat *Octau. Vulpell. de præposit.& aduerb.signif.in dict. palam, pag.*71.

DICTIO CCX.
Pariter.

1 IMportat paritatem iuris, vt in *cap. venerabilem*, §. *quod autem*, *de electione*. notant *Octau.Vulpell. de præposit.& aduerb.signif. sub dict. palam, vers. pari-*

pariformiter, pag. 72. *Card. Tuschus practic. concl. tom.* 2. *lit. D. concl.* 323.

3 Exponitur pro, ſimul, vt in *l. ſi pariter*, ff. *de liberali cauſa*; & in *l.* 2. ff. *communi diuid.* cum alijs iuribus quæ adducit *Rebuff. in comment. ad l. paries* 157. *verſic. de aduerbio*, ff. *de verb. ſignific. pag.* 548. vbi etiam aſſerit aliquando accipi pro, ſimiliter, aut æqualiter. *gloſ. in cap. bonæ el* 1. *in verbo ad nos, de elect.* dicit hoc aduerbium importare ſimilitudinem, non idem momentum temporis, quam citat *Card. Tuſch. d. concl.* 323. *n.* 3.

DICTIO CCXI.
Pene.

1 IDem ſignificat, quod quaſi, & quodammodo, ideſt fictionem, & improprietatem, vt in *l. fin. C. de impuber. & alijs ſubſtit. l. patris & filij*, *C. de vulgari & pupil.* notat *Octau. Vulpell. de præpoſ. & aduerb. ſignific. ſub dict. Palam*, *verſ. pene*, *pag.* 72. Demonſtrat enim non ſemper rem vel perſonam eſſe eandem. *Menoch. de præſumpt. lib.* 4. *q.* 18. *num.* 29.

2 Imminuit parum de ſignificatione eius cui adijcitur, ac inducit conſequentiam, vt per *Octau. Vulp. d. loco*.

3 Penes te, & apud te differunt. *l. penes te*, ff. *de verb. ſignif.* quia apud perſonæ: penes rei præponitur, vt multis auctoritatibus comprobat *Cened. pract. & canonic. quæſt. ſing.* 79. *per totum*.

DICTIO CCXII.
Penitus.

1 IDem importat quod prorſus, ex toto & omnino, vt in *cap.* 1. *de ſupplenda neglig. prælat.* cum alijs citatis per *Alber. in ſuo diction. in hac dict. Bertazol. de clauſ. inſtrum. clauſ.* 21. *gloſ.* 29. *n.* 3. & *clauſ.* 41. *gloſ.* 8. *nu.* 8. *Vincent. de Franchis deciſ.* 169. *n.* 1. *Cardin. Tuſch. pract. concluſ. tom.* 2. *litt. D. concl.* 325. *n.* 2. Exponitur etiam pro omni caſu, & in totum, & habet adeo præciſam naturam, vt nullam recipiat modificationem, ſeu limitationem, vt per *Card. Seraphin. Rotæ Rom. deciſ.* 447. *n.* 4. *Octau. Vulpell. de præpoſ. & aduerb. ſignific. in dict. penitus, pag.* 72.

2 Eſt præciſa, & omne præiuditium excludit, nullamque limitationem admittit, vt in, §. *eſt & aliud*, *inſtit. de donation.* notant *Menoch. remed.* 14. *recuper. n.* 5.

n.5.& remed.4.adipisc. n.19.& de præsumpt.lib.4. q.166. nu.49. Cened. practic. & canon. quæst. sing.73. nu.1. Cardin. Seraphin. Rotæ Rom.decis.325.num.17.D. Marta de iurisdict.p.4. cent.1. casu 85. nu. 19. Ceuall. commun. contra commun.q.828.n.22. Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 51.n.23. Cardin.Tusch. d.concl. 325.n.1.

3 Significat nullitatem actus ipso iure, vt in *cap.nouit.de simonia*, notant *Cened.ad sextum collect.25.n.3. Bertazol.d.claus.41. glos.8.nu.8. Moneta de distribut. quotid.p.3.q.7.n.37. P.Sanch.de matrim. lib.8.disp.21.n.75. Nicol. Garci. de benefic. p. 8. cap.1. num.5.*

4 Si apponatur à testatore in suo testamento, censetur mutatum primum testamẽtum, etiam si habuerit clausulam specialem derogatoriam, ex *Couar. in rub. de testamentis p.2.num.11.vers.* 14. quem refert *Cened. d. sing. 73.num.4.*

DICTIO CCXIII.
Per.

1 CONiuncta tempori significat continuationem totius temporis, vt in *l.vrbana 166.§.pernoctare*, ff.*de verb.signific.* vbi *Rebuff.vers.notandum, pag.571. Mascar.de probat.conclus.1215.n.2. Menoch.de arbitrar.casu 462.num.7. Gonzal.ad reg.8. Cancel.glos.9.in annot.nu. 89. Cened. pract. & canon.quæst. sing.76.n.1. Cardin.Tusch.pract. conclus.tom.2.lit.D.conclus.324. num.1.*

2 In compositione & simpliciter rem integram, perfectam, & omnibus numeris absolutam ostẽdit *l.2.in princ.* ff.*de adulter. l.qui procuratorem in princ.* ff.*de procuratorib.* notant *Rebuff.in d.§.pernoctare. Tiraq.in l.si vnquam verbo, reuertatur, n.194. C.de reuocandis donat. Mascard. d.concl.1215.nu.2. Cened.d.sing. 76.nu.4.* Requirit tempus perfectum. *Octauian.Vulpell.de præpos. & aduerb. significat.in dict. per n.2.pag.74. Io.Garc.de nobilit.glos.26.in medio.* Ideo testes deponentes quod quis possedit per annum, intelligitur per annum perfectum & finitum, vt per *Cardin.Tusch.d.concl.324.nu.2.* vbi *n.3.* dicit quod causam efficientem importat.

DICTIO CCXIV.
Perinde.

1 Est significatiua improprietatis & fictionis, vt in *l.sed etsi lege*, §.*perinde*, ff.*de petit.hæred.l.sacrilegij*, vbi *glos. ff.ad legem Iul. pecul.* notant *Tiraq.in l.si vnquam verbo susceperit liberos, n.7.C.de reuoc.donat. Octau.Vulp.de præpos.& aduerb. signific. in dict.perinde, pag.74. Menoch.cons.158.num.72.Surd. cons.375.n.42.Cened.practic.& canon.quæst.sing.33.n.1.*

2 Quandoque est repetitiua, vel similitudinaria quoad omnia. *l. cum hæres in princ.* ff. *de acquir.hæred.*§.*item nobis in fine instit.per quas personas nobis acquir.notant Pichard.ad* §.1.*&* 2. *n.27. quibus modis testamenta infirm.*late *Octau.Vulpell.d.loco, n.4.Rebuff.in comment.ad l.munus 18. vers. perinde, pag.116. & ad l.portus 59. vers. perinde, pag.305.* ff.*de verb.signific.Menoch.de arbitrar.casu 314.n.13. Menoch.illustrium lib.3. c.107. num.3.Gama Lusitan.decis.123. n.2.Cened.d.sing.33.n.2.*Importat omnimodam æqualitatem. *Bonacos. commun. opin. verbo dictio, pag.52.verso.* Et refertur *Barbosa de Diction.* ad omnes qualitates, & æquiparat vnam alteri. *l.filio*, §.*pen.*ff.*de alimen.& cibar.leg. Menoch.consil.20.n.19.Cald.Pereyra quæst. forens.cons.4.n.35.*

3 Declarat similitudinem non vero identitatem substantiæ, vt per *Ceuall.commun.contra commun.q.7.n.14.*

DICTIO CCXV.
Per omnia.

1 Verba hæc simul iuncta multum operantur, & important omnem substantiam, & qualitatem, vt per *Cottam in memorabilib. verbo per omnia, pag.679.* Et nihil omnino excludunt. *Surd.cons.412.nu.29.* Respiciunt omnem tempus, & trahuntur ad futura. *Octau.Vulpell. de præpos.& aduerb. significat.in dict.per omnia, pag.75.*

DICTIO CCXVI.
Perpetuo.

1 Natura huius dictionis est, vt sine præfinitione temporis accipiatur, & se in infinitum extendat. *l.pure in fine*, ff.*de doli except.* notant *Menoch.cons.95. nu.4. & cons.706. nu.29.Pute.decis.115.nu.8.& 5.*

p.1.Azeuedo l.8.n.51.tit.1.lib.5. nouæ recopil. Pinel.in l.1.p.3.nu. 67.C.de bonis maternis. Cotta *in memorabil.verbo perpetuum pag.683. Ioan.Garcia de nobilitate glos.1.§.1.n.29.Molina de Primog.lib.1.cap.5.n.33.D.Barbosa in l.quia tale num.7.ff.soluto matrim. Surd. cons.123.num.5. Card.Tusch.pract.conclus.tom.2. lit.D.concl.326.n.8.Anton. Monach. Bonon. decis.40. puncto 3. n.36.&.37. Cened.pract.& canon.quæst.sing.78.n.1.* vbi etiam dicit, quod accipitur pro, semper, & omni tempore per *l.fundi, §. habeo, ff. de actionibus empti; l. cum debere, ff. de seruit. vrban.*

2 Intelligitur tamen secundum subiectam materiam, vt per *Bertazol.de clauf.instrum.claus. 42.glos.5.n.1.* prout in successione intelligitur quandiu aliquis erit superstes. *Card.Seraph. Rota Rom.decis.874.n.5.* Interdum vero accipitur ad vitam, vt per *Lusitan.Francisc. de Souza in repet.§.actionum instit.de actionib. p.4.art.2.n.7.*

3 Prohibitio facta ne perpetuo bona alienentur extra familiam, extenditur etiã vltra quartum agnationis gradũ. *Menoch. cons.95.nu.4.* Et aliquando accipitur vsque ad tertiam generationem, vt ex *Mendos. notat Cened. d.sing.78.n.4.*

4 In præscriptione intelligitur de spatio triginta & quadraginta annorum, prout actiones competere possunt. *Tiraq. de retractu conuent.§.1.glos.2.n.11. Cened.d.sing.78.nu.3. Card.Tuschus d.concl.326.n.6. Card. Seraphin. Rotæ Rom. decis. 1360. num.10.*

5 Perpetuum nihil potest esse sub sole, nisi per subrogationem *l. eum debere columnam, ff. de seruitut.vrban.Molina de primog. lib.1.cap.4.num.15.* Perpetua tamẽ dici possunt ea omnia, quæ licet aliquo modo ante mortem finiri possint, apta sunt ad vitam durare, quia non habent tempus certum, intra quod duratura sint. *l.sufficit 56. ff. de condict.indeb.cap.vlt.iuncta glos. verbo perpetuus de rescriptis in 6.* cum alijs adductis, per *Tiraq. de retractu tit.1.§.1.glos.4. n.120. & tit.2.§.1.glos.1.n.39. P.Soar. de legibus l.8.cap.5.n.1.cum seq.* Hinc perpetuus censetur actus, qui certo temporis spatio non cõcluditur *l. iurisperitus in princip.* & ibi *Bart. ff.de excusat. tutorum. l.de pupillo, §. si quis ipsi prætori, ff.de noui operis nunt.cap. si gra-*

si gratiose de rescriptis lib.6.Flamin. de resignation. lib. 11. *q.* 5. *num.* 42.

DICTIO CCXVII.
Persona.

1 MAsculum, & fœminam complectitur, vt notant *Azeued.ad l.1.n.175.tit.5.lib.8. nouæ recopil. Steph.Grat. discept. forens. cap.* 58. *nu.*19. *cum seqq.* dixi in *Remiss. ad Ordinat. Regiam Lusitanor. lib.4. tit. 36. in princ. nu.2. verbo alguã pessoa.*

DICTIO CCXVIII.
Persuadeo.

1 VErbum hoc non inducit mandatum. *l.1.§.idem Papinianus,ff.depositi.* notat *Nicol. Mozz.tract. de contract. tit. de substantial. mandati,n.9.*

DICTIO CCXIX.
Pertinere.

1 HOc verbũ latissimas habet habenas. *l.verbum illud pertinere,* vbi notant *Alciat. & Rebuff.ff.de verb.signif.Bertazol. de clausul. instrum. claus.* 15. *glos.2.nu.2.& claus.26. glos.13. num.* 1.

2 Et ita latissime sumitur, vt comprehendat etiam eũ cui debetur actione personali. *Hippol. cons.26.n.13. & cons.40.nu.25. & cons.60.n.8.vol.1.* Et ad possessorium, & petitorium adaptari potest, vt per *Menoch. in prælud. recuper. n.* 13. *Card.Tusch. practic.conclus.tom.2.lit.D.concl.* 327.*n.*1. Ac omnem titulum cõprehendit. *Portoles de consortibus cap.3.n. 5.& cap. 5.n.19.*

3 Respicit possessionem, & dominium. *glos.verbo pertinere,* & ibi *Felin.n.2. in cap.inter dilectos,de fide instrum. l.liber homo, ff. de acquir. rerum domin. l.per seruum,vers.sed quemadmodum, ff.eodem tit. Menoch. consil.* 21. *num.4. Bertazol. d.glos.13.nu.1. Cald. Pereira de empt.& vendit. cap.22.n.22. Card.Tusch.d.conclus.327.n.1.*

DICTIO CCXX.
Placere.

1 VErbum hoc de boni viri arbitrio intelligitur, vt notat *Lusitan.noster Benedict. Aegid. in repet. l.ex hoc iure,ff.de iustitia & iure, part.* 1. *cap.* 8. *num.* 60.

DICTIO CCXXI.
Plene.

1 PLenum, plene, & plenissime, intelliguntur, idest, sine aliqua diminutione; & plenum dicitur quod nō recipit additionem, aut diminutionem. notant *Octau. Vulpell. de praepos. & aduerb. signific. in dict. plene, pag.70. Menoch. cons.19.nu.12. Steph. Grat. Marchiae decis.239. num.5. Card. Tusch. pract. concl. tom.2. lit. D. concl. 297. n.14.*

2 Plenū idem importat, quod verbum liberum, vt per *Cardin. Tusch. d. lit. D. concl. 331. n.8.*

3 Plenarium dicitur quod adiectione non indiget. *Card. Tusch. d. lit. D. concl. 330. n.1.*

DICTIO CCXXII.
Pleno iure.

1 PLenum ius quando dicatur, inuenies apud *Card. Tusch. practic. concl. lit. T. concl. 364. Steph. Grat. discept. forens. cap.46. per totum.*

2 Verba huius dictionis totalitatem important. *Menoch. cons.1. n.13.* Etiam in proprietate, & possessione, vel vsufructu, vt per *Steph. Grat. Marchiae decis.239. n.6. Card. Tusch. practic. conclus. tom.2. lit. D. concl. 331. à princip.* vbi *nu.* 3. intelligit cum omni integritate, & sine diminutione. Quando enim facultas conceditur pleno iure, intelligitur integre, & sine vlla diminutione, *Card. Tusch. d. lit. D. conclus. 297. n.14. & concl. 329. n.1.*

3 Expressa à testatore debent aliquid operari vltra ius commune, prout notat *Steph. Gratian. d. decis.239. n.10.* vbi *nu.9.* asserit quod referūtur ad hæreditatem, quæ dicitur pleno iure pertinere ad hæredem, licet vsufructus alteri legetur.

4 Concessio facta pleno iure ostendit non esse feudum, sed donationem. *Menoch. cons.191. num.14.*

DICTIO CCXXIII.
Plerumque.

1 OStendit casus frequentiam, quasi sæpissimè. *Octau. Vulpell. de praeposit. & aduerb. signific. in dict. plerumque, pag.76. Menoch. remed.8. recup. n.91. Paul. Montan. de tutelis & curis, cap.15. n.139. in fine.*

2 Constituit regulam. *Menoch. de praesumpt. lib.4. q.22. num.25. Mascard. de probation.* con-

*concl.*892.*n.*2. *Card.Tusch. practic.concl.tom.*2.*lit.D.concl.*332.

3 Denotat exceptionem, & regulam esse in contrarium, vt in *l. plerumque*, & in *l. locus*, & in *l. pronuntiatio*, §. 1. ff. *de verbor.signific.*& in *l.*1.§.1.ff.*de itinere actuq. priuato*. notat *Tiraq. de retractu lig.* §. 1. *glos.* 9. *num.*224.

4 Aliquando exponitur pro, interdũ, ex *Menoch.de præsumpt. lib.*5.*q.*30.*n.*19.

DICTIO CCXXIV.
Pluries.

1 TErnario numero contenta est, vt in *cap.olim de rescript.* vbi *Bald.* notant *Octau. Vulpell. de præpos. & aduerb. signific. in dict. pluries,pag.*77.*Cened.practic.& canon. quæst.sing.* 80.*nu.*4. *Steph.Gratian. discept. forens. cap.*135.*n.*10. vbi *n.* 11. asserit quod dictio, multa, etiam verificatur in tribus.

DICTIO CCXXV.
Plus.

1 EST aduerbium comparandi, & de modica quantitate intelligitur, vt in *l. etsi post tres*, vbi *glos. & Bald.* ff. *si quis caut.* notant *Octau. Vulpell. de præposit.& aduerb.signif.in dict. plus,pag.*78. *Menoch.de arbitr. casu* 145. *nu.* 4. *cum seq. Cened. pract. & canon. quæst. sing.* 80. *num.* 1.

2 Prolata à teste, cùm sit ambigua, nihil operatur, vt per *Viu. tom.* 1. *commun.opinion. lib.*4.*tit.* 10.*de testibus,n.*379.*Menoch.de arbitrar.casu* 47.*in princ.Cened. d.sing.*80.*nu.*2.*Mascard. de probat.concl.*1396.*nu.*7.*Steph.Grat. disceptat.forens.cap.*277.*n.*10.*cũ seqq.* Nec potest suppleri illud tempus, quod est à principio litis vsque ad diem examinis, seu depositionis. *Mascard. de probat. concl.*424.*n.*24.*quem refert Gonzal.ad reg.*8.*Cancel.glos.*9.§.1.*in annot.n.*91.

3 Significat tempus perfectũ, cum agitur de certo tempore probando. *Menoch.de arbitr. casu* 47.*num.*1. Et nihil reuelat. *Viu.tom.*2.*commun.opinion.lib.*9. *tit.*34.*n.* 61.

4 Dictio, Plures, verificatur in duobus. *Mascard.concl.*838. *n.*12.*Cened.d.sing.*80.*nu.*3. vbi etiam asserit quod dictio, plurimi, verificatur in tribus. In probatione famæ si testes dicant audiuisse à pluribus, de duobus tãtum accipere debemus, *l.vbi numerus*,

merus, ff. *de teſtib.* notat *Octau. Vulpell.d.dict.plus,nu.*5.& nu.6. cum Romano reſoluit, quod ſi teſtis dicat: quod Titius poſſedit per plures, & plures annos, intelligendũ eſt de quatuor propter geminationem.

5 Dictio, Plura, in materia prohibitiua, verificatur in duobus, vt nouiſſime deciſum eſt in *ſacra Rota Rom. apud Farinac. deciſ.*528.*n.*3.*tom.*1.*p.*1.

6 Pluralis enim numerus vno non contentatur, vt per *Cardin. Tuſch.pract.concluſ.tom.*2.*lit.D. concl.*333.*num.*1. *& lit.P. concl.* 367. Imo in duobus ad minus debet verificari: *l.vbi numerus, ff. de teſtib. l.libertas*, §.*vlt.ff.de manumiſs.teſtam. l. inter illa*, §.*fin. ff.verb.obligat. cap. pluralis locutio* 40.*de regul. iuris,lib.*6. *Eſcobar de ratiocin.cap.*18.*n.*43.

DICTIO CCXXVI.
Poſſum.

1 HOc verbum importat facultatem, ac liberam voluntatem, & non neceſsitatem quando affirmatiue profertur: *l.ſæpe cum ibi notatis, ff. de offic. præſid.l.*1.*C.quomodo & quando iudex,gloſ.verbo poſſit in cap.Statutum de reſcriptis.* notant *Coſm. in pragmat.ſanct.tit.de collation. verbo poterunt,pag.*280. *Surd.de aliment.tit.*5.*q.*4.*nu.*14.*&* 15. *Bertaz. de clauſ. inſtr. clauſ.*27.*gl.*13.*n.*5.*Gutier.de tutelis & curis,p.*1.*cap.*7.*n.*6. *Morla in emporio iuris,par.*1.*tit.*2. *in prælud. num.*18.*Caſtill.controuerſ.lib.*2.*cap.*30.*n.*4.*P.Sanch.de matrim. l.*6.*diſp.*38.*n.*20. *Steph.Gratian. diſceptat.forenſ. tom.*1.*cap.*146.*nu.*15. *& tom.*3.*cap.*506.*n.*12. *&* 13. *Seraph.de priuileg.iuram. priuileg.*33.*à nu.*69. *Aloyſ.Ricc. in praxi rerum fori eccleſiaſt.deciſ.*720.*à nu.*1.*in* 1.*edit. & reſolut.*610.*n.*7.*in* 2.*edit.Pichard.in diſput.de mora,num.*121. *Farin. in praxi crimin. p.*1. *lib.*1. *tit.*3. *q.*23.*num.*5. Et in hoc ſenſu exponitur, pro verbo, debet. *Seraph. d.priuileg.*33.*nu.*71. *Flamin. de reſignat.lib.*5.*q.*3.*n.*84. Affirmatiue etiam conceptum inducit arbitrium,& electionem. *Ferrer.in conſtitut.Cathal.gloſ.*1. *num.*322.

2 Negatiue vero prolatum neceſſitatem importat, & actum contra geſtũ omnino reddit nullum, priuatq. omni potentia, iuxta doctrinam *gloſ. verbo non poteſt de regulis iuris, lib.* 6. notant *Bernard.reg.*487. *Tiraq.de iure mariti, gloſ.*4. *nu.*1. *&* 11.

Vita-

*Vitalis de camban.in tract. clausul.pag.*400. *nu.* 1. *Hippol. cons.* 65.*n.*17.*vol.*1. *Francisc. Galet. in margarita casuum cõscientiæ, verbo clausula, pag.* 40. *Garcia Falchon.reg.*484.*Gutier.in repet. l.nemo potest n.*145. ff. *de legatis* 1. *& practic.lib.*3. *q.*52. *num.*6. *Mench.vsufrequent.cap.*10.*n.*3. *Azeuedo ad l.*1.*nu.*1. *tit.*3. *lib.*5. *& l.*4.*nu.*1. *tit.*6. *& l.*8. *num.*1. *tit.*10. *eod. lib.* 5. *nouæ recopilat.* Cald.*Pereira in l.si curatorem in princip. nu.* 27. C.*de in integ. restitut. & de potestate eligendi, cap.*10.*num.*1. *& num.*42. *& de resolut. emphyt. cap.*3.*nu.*1. Cou. *in cap.quamuis pactum de pactis lib.*6.*p.*2. §.4.*n.*4.*Cened.ad sextum collect.*18.*n.*4. *Card.Tusch. practic. conclus. lit.P. concl.*464. *P. Sanch. de matr.lib.*6. *disp.*38. *num.*20. *Francisc.Molin. de ritu nuptiar. lib.*3. *q.*41.*n.*31. Negatio enim præposita huic verbo; reddit ipso iure actum inutilem si fiat in contrarium, ex *Ceuall. commun. contra commun. q.*404. *n.* 5. *P. Rebello de obligat. iustit. p.*1.*lib.*1. *q.*6. *n.*42.

3 Trahitur ad futurum etiamsi sit positum in tempore præsenti, vt in *l. si ita quis testamento* 53. vbi *glos. verbo quandoque*, ff. *de legatis* 2. *l.quod seruus* 8. *in fine*, vbi *glos.verbo potest*, ff. *de condict. causa data*. notant *Steph. Grat. discept. forens. cap.* 155. *nu.* 17. *Bertazol.de claus.instrum.claus.* 27. *glos.*13.*num.*5. vbi etiam dicit de isto verbo quod comprehendit illud quod licite, & commode fieri potest, ex text. in *l. nepos Proculo*, vbi *Alciat.ff.de verb. signific.* & quod non comprehendit id, quod est contra bonos mores, per *l. culpa caret*, & ibi *Cagnol.n.*3. ff. *de regul. iuris*.

4 Intelligitur secundum iuris dispositionem, ex *Seraph. d. priuil.*33.*n.*72.

DICTIO CCXXVII.
Post, Postea.

1 QVantum ad interuallum nihil omnino differunt, sicut, ante, &, antea. *Tiraq. in l. si vnquam, verbo & postea, n.*13. C. *de reuoc. donat.* Imo in multis iuribus manifeste apparet has dictiones esse eiusdem significationis, & naturæ, videlicet in *l. forma*, §. *quæ post centum*, ff. *de censibus*, & in *l. legem*, C. *de naturalib. liberis*, & in *l.*1. *in princ.* ff. *quando de peculio actio annalis est*; & in *l.*1. §. *rectissime*, ff. *de vi, & vi armata*, & in *l.* 1. *in princ.* ff. *de militari testam.*

teſtam. & in §. *ſi ab hoſtibus*, *verſ. dictum eſt, inſtitut. quibus modis ius patriæ poteſt. ſoluitur*, §. *quibus inſtit. de hæred. quæ ab inteſt. defer.* notat *Cened. pract. & canon. quæſt. ſing.* 34. *n.* 5.

2 Sunt dictiones ſeparatiuæ, vt in *l. ſi cui legetur*, ff. *de legat.* 1. notat *Octau. Vulpel. de præpoſ. & aduerb. ſignific. in dict. poſt, pag.* 78. vbi *n.* 2. aſſerit quod denotare poſſunt actum ſequentem factum incontinenti, vel ex interuallo, ex ſermonis proprietate, & quod ſignificant extremitatẽ, & lapſum totius temporis: ac inducunt conditionem.

Poſt.

3 Excluſionem inducit. *Perez ad l.* 22. *verſ. item nã dictio, poſt, tit.* 2. *lib.* 7. *Ordinamenti pag.* 408.

4 Importat ordinem per prius & poſterius, nouiſſime deciſum eſt in *ſacra Rota Rom. apud Farinac. deciſ.* 167. *nu.* 6. *tom.* 1. *p.* 2. vbi etiam quod facit conditionem.

5 Adiuncta alicui termino, vel dilationi importat, vt dilatio præcedens totaliter ſit conſumpta; vt ſi aſſignetur terminus poſt primum dilationem, ille terminus non currit niſi totaliter conſumpta prima dilatione, vt per *Card. Tuſch. pract. concluſ. lit. D. concl.* 336. *n.* 1. *tom.* 2.

6 Denotat tractum ſucceſſiuum. *Brunor. à Sole in locis communib. verbo dictio, n.* 21.

7 Reſpicit aliquando perſonã, vt in *l. liberorum, ff. de verb. ſign.* & tunc ordinem denotat, vt *ibidem, & in l. iuriſconſ. ff. de gradib.* & in *l. poſt ſanguineos*, ff. *de ſuis & legit. hæred.*

8 Significat quandoq. materiam & rem, vt in *l. pen.* §. 1. ff. *de inſtit. act.* & in *l. ſi quis*, §. 1. ff. *eodem*, & in *l. adeo*, ff. *pro ſocio*, & in *l. fin.* ff. *de ſeruis export.* & in *l.* 1. ff. *de teſtam. l. poſt dotem*, ff. *ſoluto matr. l. poſt litem*, ff. *de procurat. l. poſt nuptias*, ff. *de iure dotium*, *l. poſt rem iudicatam*, ff. *de tranſact.*

9 Iungitur nonnunquam tẽpori, vt in *l. poſt diem*, ff. *lege commiſſ.* & in *l. ſi creditor*, §. *ſeruum*, *ff. de pecul.* & in *l. ſi negotia*, *ff. mandati*, & in *l. nonnunquam*, *ff. de iudic.* & in *l. poſt edictum*, *ff. eod.* & in *l. ſi calumnietur*, & *l. anniculus*, §. *ante diem*, *ff. de verbor. ſignificat.*

10 Declarat aperte eam diem cui adijcitur non comprehendi in termino, vt probant text. in *l. ſi cui legetur*, *ff. de legatis* 1. & in

l. ſi

l. si ita fuerit libertus, ff. de manumiss. testam. notant *Tiraq. de retractu lig.* §. 1. *glos.* 11. *nu.* 50. quem citat *Perez d. l.* 22. *vers. nam dictio, post pag.* 408. *Ce ned. d. sing.* 34. *num.* 1.

11 Intelligitur pro, confestim, *Steph. Grat. March. decis.* 2. *n.* 17.

Postea.

12 Denotat actum perfectum, & non pendentem, vt in *l. nam & postea, ff. de iureiur.* & in *l. si quis posteaquam, ff. de iudic.* notant *Tiraq. de retractu lig.* §. 1. *glos.* 11. *n.* 24. & 25. *Cened. practic. & canon. quæst. sing.* 82. *n.* 4. Interdum significat interuallum post actum perfectum, vt in *l. ad edictum* 14. *ff. de verb. signif.* Aliquando denotat actum incæptũ solum, & non dum perfectum. *l.* 2. §. *fin.* vbi *glos. & Doct. ff. si certum petatur, l.* 4. *in fin. ff. de vsu & habit.*

13 Verificatur quandoque incontinenti, & sine interuallo: nonnunquam ex interuallo aut longo, aut modico, ratione subiectæ materiæ, loci, vel temporis: non enim certum tempus, sed ambiguum significat. notant *Tiraq. in l. si vnquam, verbo & postea n.* 7. *C. de reuocand. donat. Cened. d. sing.* 82. *n.* 1. & 2. *Steph. Gratian. Marchiæ, decis.* 2. *n.* 15. vbi *nu.* 17. asserit quod exponitur pro, confestim.

14 Inducit exclusionem, vt per *Perez l.* 22. *vers. item nã dictio, post, tit.* 2. *lib.* 7. *Ordinam. pag.* 408. Ex excludit præcedentia. *Azeued. ad l.* 4. *nu.* 12. *tit.* 3. *lib.* 7. *nouæ recopil.*

DICTIO CCXXVIII.
Postquam.

1 DE vi & effectibus huius dictionis, vide *Galgan. de condition. & demonstrat. p.* 2. *cap.* 1. *q.* 4.

2 Includit omne tempus anterius, vt in *l. Aemilius, ff. de minorib.* notat *Octau. Vulpell. de prepos. & aduerb. signif. sub dict. post, vers. postquam, pag.* 79.

3 Adiecta tempori operatur, vt tempus currat de momento ad momentum, & dies termini computetur in termino, vt per *Cened. practic. & canon. quæst. sing.* 75. *n.* 1.

DICTIO CCXXIX.
Præcepit.

1 VErbum hoc necessitatẽ inducit, & inobedientiam, ac peccatum mortale si cõtemna-

temnatur, vt per *Brunor. à Sole in locis communib. lit. V. nu.* 52. Ex bonis etiã auctoribus ſignificat præſentire, præuidere, vt per *Pichard. ad* §. *iuris præcepta* 3. *inſtit. de iuſtitia & iure.*

DICTIO CCXXX.
Præcipue.

1 INtelligitur pro maxime, & oſtendit alijs de cauſis motum eſſe, *l.* 1. ff. *de teſtib.* vbi *gloſ. verbo præcipue. Anton. Monach. Bonon. deciſ.* 28. *num.* 44. Et ponitur, vt oſtendat ſolum maiorem eſſe rationem. *Tiraq. de priuileg. piæ cauſæ, priuil.* 34. *in fin.* Ac cæteros non excludit. *Burgos in relect. l.* 2. *Tauri, n.* 23. Et eius vis eſt maiora includere, ſicut diximus de dict. maxime, quæ exprimit caſum minus dubium, & alium magis dubium includit; ita *Barthol. Peret. in comment. ad Extrauag. ambitioſæ, de rebus Eccleſiæ non alien. ſuper verbo, illorum præcipue n.* 2.

2 Præcipuum dicitur quod ante alios quis habet proprium, & peculiare. *l. Pomponius,* ff. *familiæ hercisc. l. ſi fratres,* §. *idem Papinianus in fine,* ff. *pro Socio.* Præcipuum legatũ vocatur prælegatum, quod vnus ante alios hæredes capit. *l. fin. in princip.* ff. *de legatis* 2. *l.* 1. C. *ſi certum petatur.*

DICTIO CCXXXI.
Præciſe.

1 DEnotat quod quid abſolute, & ad litteram exequatur; excludit omnem interpretationem extrinſecam; excepta interpretatione iuſta, & legitima à iure proueniente, vt in *l. ſemper,* §. *demonſtratur,* ff. *de iure immun.* notant *Octau. Vulpell. de præpoſ. & aduerb. ſignific. in dict. præciſe, pag.* 80. *Menoch. conſ.* 132. *nu.* 25. *& ſeq.* Significat, vt ſine vlla exceptione, & vt vulgo dicitur ſine remedio, & ad vnguem, & diſtincte, & ſine conditione id fiat, vt per *Tiraq. in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, n.* 79. C. *de reuocand. donat.*

2 Habet vim ſpecialis derogationis, vt per *Menoch. de præſumption. lib.* 4. *præſumpt.* 166. *num.* 46.

DICTIO CCXXXII.
Prædicti.

1 OPeratur, ac ſi ſingulorum nomina eſſent expreſſa, vt per *Surd. conſ.* 394. *n.* 4. & 5.

& 5. Card. Tusch. pract. conclus. tom. 2. lit. D. concl. 266. nu. 9. & concl. 337. n. 1.

2 Refertur ad præcedentia, & ad omnes supra nominatos, & restringitur ad ea, quæ iam dicta fuerant supra, iuxta text. in *l. qui ex liberis*, §. *hæc verba*, ff. *de vulgar. & pupil. substit.* & resoluta per *Menoch. cons. 348. num. 41. Surd. decis. 210. nu. 17. & decis. 319. nu. 9. & cons. 455. num. 13. Card. Tusch. d. concl. 337. n. 2.*

3 Dirigitur solum ad personas quorum nomina legi possunt in instrumento. *Surd. de alimentis, tit. 8. priuil. 31. nu. 4.* Et non refertur nisi ad eos, qui non possunt legi, licet ratione possint cōprehendi, *Surd. tit. 9. priuil. 13. num. 32.*

DICTIO CCXXXIII.
Præsertim.

1 PRoprie ponitur comparatiue, & importat idem, quod maxime. notant *Bertach. in suo repertorio, verb. præsertim, pag. 160. versa. Gutier. canon. quæst. lib. 1. cap. 20. num. 5. Card. Tusch. pract. conclus. tom. 2. lit. D. concl. 338. n. 1. Octau. Vulpell. de præpos. & aduerb. signific. in dict. præsertim, pag. 80.* vbi *nu. 1.* asserit quod hæ dictiones, præsertim, præcipue, vel maxime, operantur, vt sustineatur sententia, in qua iudex plures causas expressit, licet expressa, per dictionem, præsertim, falsa reperta sit, quia hæc dictio includit, vt etiam ex alijs causis motus, fuerit. Vtraque etiam est implicatiua eiusdem iuris. *Azeued. l. 3. n. 2. tit. 7. lib. 7. nouæ recopil.*

2 Exprimit casum minus dubitabilem, includendo etiam magis dubitabilem. notāt *Menoch. de arbitr. casu 416. num. 19. & cons. 69. nu. 26. Azeued. ad l. 1. nu. 32. tit. 19. lib. 8. nouæ recopil. P. Sanch. de matrim. lib. 2. disp. 39. n. 6. & lib. 10. disp. 5. nu. 4. in princip. Cened. practic. & canon. quæst. sing. 83. n. 1.* vbi *n. 2.* asserit quod denotat idem iuris esse in casu contrario; & nu. 3. quod aliquando exponitur pro, tantum, per tex. in *cap. discretionem*, iuncta *glos. verbo præsertim, de eo qui cognouit consang.*

3 Importat causam finalem. *Menoch. cons. 308. n. 30.*

DICTIO CCXXXIV.
Præsumere.

1 IMportat propria scilicet auctoritate, vt in *cap. 2. de iudicijs*,

dicijs. notant *Rebuff. in tract. nominat. q.5. num.29. Card. Tusch. practic. conclus. tom.2. lit. D. conclus.* 339.

2 Dolum, ac temeritatem denotat, vt per *Hippol. in l. de minore, in princ. nu.*39. ff. *de quaest. P. Sanch. de matr. lib.*9. *disp.*32. *nu.*38. Et ideo non comprehendit eum qui bona fide ignorãter aut imprudenter, siue inaduertenter aliquid facit, vt per citatos à *Cened. ad Decretal. collect.* 45. *num.*3.

DICTIO CCXXXV.
Praeter.

1 DE vi, & effectibus huius dict. vide *Ias. in l. si eum*, §. *qui iniuriarum, n.*36. ff. *si quis caut.* & in *l. actione, nu.*4. C. *de transact. Tiraq. de retractu lig.* §.1. *glos.*11. *num.*73. *Brunor. à Sole in locis commun. verb. dictio, num.*22. *Octau. Vulpell. de praepos. & aduerb. signific. in dict. praeter, pag.*81. *Cened. practic. & canon. quaest. sing.*41. *Card. Tusch. pract. concl. tom.*2. *lit. D. concl.*340. *per tot.* vbi *num.* 1. notat quod praeter legem dicitur fieri, quod fit extra dispositionem legis, & ideo differt à dictione, contra, quia importat quod fiat contra legẽ.

2 Aliquando includit *l.*1. *in fin.* & ibi *glos.* ff. *de pignorat. act. l. scio*, §. *vxoris*, vbi *Bart.* ff. *de annuis legatis*. *l. falsus*, vbi *Fulgos.* C. *de furtis*. notat *Tiraq. d. n.*73. *Oct. Vulpel. d. loco statim, in princ. Menoch. de praesump. lib.*4. *q.*145. *num.* 3.

3 Interdum excludit. *l. fundo*, §. *facta, vers. & nihilominus*, ff. *de adimendis leg. Clem. multorum de poenis*. *l. nullum*, ff. *de diuort.* Sed certa regula est in hac materia, quod si oratio affirmatiua praecedat, haec dictio regulariter excludit; si vero praecedat negatiua, tunc includit: sicut dictum est de dictione, nisi. notant *Octau. Vulpell. d. loco, Cosm. in pragmat. sanct. tit. de elect. verbo praeter, pag.*102. *P. Sanch. de matr. lib.*1. *disp.*19. *nu.*9. Aliam distinctionem afferunt *Cened. d. sing.*41. *n.*1. *Card. Tusch. d. concl.* 340. *à num.*6.

4 Est implicatiua in materia fauorabili, secus in odiosa, vt per *Card. Tusch. pract. concl. tom.*2. *lit. D. concl.*290. *n.*3.

5 Inducit repetitionem qualitatum, & conditionum praecedentis legati, & dispositionis in sequentem, vt per *Galganet. de condit. & demonstr. p.*2. *cap.* 1. *q.*18. *num.*7.

DI-

DICTIO CCXXXVI.
Præterea.

1 Continuat materiam ad præcedentia, & ponitur pro, item, & repetit omnes qualitates præcedentes in sequẽtes, vt in §.*præterea*, *instit.quibus non est permissum facere testam.§.præterea instit.quibus modis ius patriæ pot. soluitur* notat *Octau.Vulp.de præpos.& aduerb. signific.sub dict.præsertim vers. præterea*, *pag*.81.

2 Extendit mentem, & actus dispositionem protendit, vt per *Franciscum Molinum in tract.de brachio seculari*, *cap*.3.*n*.12. vbi *n*.13. ex Ciceronis loco, & bonis auctoribus colligit hanc dictionẽ interdum pro, postea, accipi.

DICTIO CCXXXVII.
Principaliter.

1 Referri potest ad id quod erat faciendum de reliquo, vt per *Cardin.Seraphin.Rota Rom.decis*.643.*n*.3.

DICTIO CCXXXVIII.
Priuetur.

1 Verbum hoc significat latam sententiam, vt *Barbosa de Diction.* per *Tiraq.in l.si vnquam verbo, reuertatur*, *n*.176.*C.de reuocan. donat. Cardos. in praxi iudicum & aduocatorum verbo verbum*, *nu*.21. *Sayr. in claui regia lib*.3. *cap*.8.*n*.22. Si præcedat verbum, ipso facto, intelligitur ipso iure, ex *Melch. Plabo Lusitan. decis*. 88.*num*.12.

DICTIO CCXXXIX.
Prius.

1 Quãdoque importat formam præcisam, quando debitum est liquidum; si vero est liquidandum, prout si dicatur, refectis prius expensis, sufficit fideiussio, vt per *Card.Tusch.pract.conclus.tom*.2. *lit.D.concl*.341.*n*.1. vbi *n*.2. asserit quod posita in obligatione camerali incontinenti videlicet, quod prius fiant computa, non impedit executionem quoad liquida, sed solum quoad non liquida; & *n*.3. resoluit verba illa, quod iudex prius pronuntiet super nullitate quam super negotio principali, & prius super possessorio quam super petitorio, licet inducant necessitatem iudici ad sic faciendum, & si aliter faciat male faciat, tamen non propterea vitiari sententiam, si aliter fa-

ter faciat, quia est consilium legis, & ad instruendum iudicem.

DICTIO CCXL. Pro.

1 DE vi & effectibus huius dict. vide *Octau. Vulp. de praepos. & aduerb. significat. in dict. pro, pag.* 82. *Rebuff. in comment. ad l. coiunctionem* 29. *vers. notandae sunt, ff. de verb. signific. pag.* 170. *Bertazol. de claus. instrum. claus.* 26. *glos.* 10. *n.* 2. *Menoch. de praesumpt. lib.* 4. *q.* 134. *n.* 11. *& cons.* 352. *n.* 2. *&* 7. *Aldouin. cons.* 73. *n.* 14. *Cened. practic. & canon. quaest. sing.* 81. *Cardin. Tusch. pract. conclus. tom.* 2. *lit. D. concl.* 342.

2 Facit modum, vt in *l. cum mota, C. de transact. & in l. si quis pro redemptione, C. de donat.* notant *Menoch. cons.* 146. *n.* 21. *Oct. Vulpell. d. loco statim in princip.* Quando per se simpliciter apposita est, tunc facit modum, *l. antepen. §.* 1. *ff. de legatis* 2. Vel apposita per nomina in genere, *l. nulli in princ. C. de Episcopis & cler.* At vero quando per nomina in specie apposita est facit conditionem *l. stipulatio, ff. de iure dot. l. Titio, §. Titio, ff. de codit. & demonst.* & colligitur ex traditis per *Galganet. de condit. & demonst. p.* 2. *cap.* 3. *q.* 2.

3 Denotat causam immediatam & proximam, & in hoc differt à dictione, propter, quae denotat causam remotam; ita post *Gulielm. Tiraq. & alios* notat *Cened. practic. & canon. quaest. sing.* 81. *n.* 1. *Bertaz. d. glos.* 10. *n.* 2.

4 Importat aliquãdo causam finalem, vt in *l. procuratore qui, ff. de procurator* notant *Oct. Vulp. d. loco, n.* 1. *Menoch. d. consil.* 352. *n.* 2. *Surd. cons.* 445. *n.* 29 *Cened. d. sing.* 81. *n.* 3. *Stephan. Gratian. discept. forens. c.* 96. *nu.* 26. *Accac. Anton. in comment. ad l. demonstratio falsa* 17. *n.* 16. *ff. de condition. & demonst. Card. Tusch. d. concl.* 342. *à n.* 1. Interdum causam impulsiuam & finalem importat. *Surd. de Alimentis tit.* 7. *q.* 5. *n.* 9. *&* 10.

DICTIO CCXLI. Prohibemus.

1 VErbum hoc efficit, vt actus reddatur nullus, licet lex non processerit vlterius annullando, vt per *Cald. Pereira quaest. forens. seu recept. sentent. cons.* 19. *n.* 52.

DICTIO CCXLII. Proinde.

1 ACcipitur pro cæterum, propterea, itaque, vt in *l. hæres absens*, §. *proinde*, *ff. de iudic. & in l. proinde* 1. *&* 2. *ff. ad legem Aquil.* Aliquando significat, inde, *vt in l.* 1. *in princip. ff. quibus modis vsusfructus amit. glos. in l.* 1. *in princ. ff. de edendo*. Interdum exponitur pro, ergo, igitur. vt in *l. proinde vbi glos. ff. si certum petatur. l. pronuntiatum & l. vrbana prædia*, *ff. de verb. signific.* nonnunquam importat veritatem, vt in *l. si quis obrepserit*, *ff. ad legem Corneliam de falsis*. vbi *Hippol. n.* 3. Quandoque idẽtitatem, vt notat *Hippol. in comment. ad l. vtrum*, *n.* 4. *ff. ad legem Pomp. de parricid.*

DICTIO CCXLIII. Promisit.

1 HOc verbum in scriptura importat stipulationẽ, vt in §. *si ita scriptum instit. de inutilibus stipul.* notant *Anton. Gomez. tom.* 2. *Var. cap.* 11. *n.* 17. *Bertaz. de claus. instrum. claus.* 4. *glos.* 4. *& glos.* 26. *n.* 6. *Viui. tom.* 2. *commun. opinion. lib.* 9. *tit.* 34. *nu.* 348. *Ceuall. commun. contra communes q.* 399. *Card. Tusch. pract. conclus. tom.* 2. *litt. D. concl.* 344. *Card. Seraphin. Rotæ Rom. decis.* 427. *n.* 6. *& decis.* 1167. *n.* 4. licet per notarium non fuerit scriptum promisisse sibi stipulanti pro absente, vt asserit idem *Cardin. Seraphin. d. decis.* 427. *n.* 1.

2 Si vero sit viua voce prolatum, importat pactum, & resoluit *Bertazol. d. glos.* 26. *n.* 6. Vnde si testes deponant Titium promisisse, tunc non præsumeretur stipulatio interuenisse, vt notat *glos. in d.* §. *si ita scriptum per tex. in l.* 1. *vbi glos. C. de vsuris* notãt *Anton. Gomez. d. nu.* 17. *vers. item adde*. *Bertaz. d. glos.* 4.

3 In instrumento appositum significat partes fuisse pręsentes, vt per *Bertaz. de clausul. instrument. claus.* 17. *glos.* 3. *n.* 5.

DICTIO CCXLIV. Prope.

1 REfertur ad modicam quantitatem, vt asserit *Cened. practic. & canon. quæst. sing.* 81. *n.* 7. vbi *n.* 8. dicit quod denotat contiguitatem, & non potest verificari in loco remoto. *Card. Tusch pract. conclus. tom.* 2. *litt. D. concl.* 345. vbi etiam tenet

quod testis deponens esse prope viginti annos, intelligi debet de modico minori.

DICTIO CCXLV. Propter.

1 DEnotat causam mediatam & remotam *Guillelm. in cap. Rainuntius verbo cætera bona, n. 29. de testam. Tiraq. cessante causa limit. 20. n. 24.* vbi *n. 25.* dicit quod aliquando causam proximam designat. *Card. Tusch. pract. conclus. tom. 2. lit. D. concl. 346. n. 1.*

2 Significat causam ob quam motus est Pontifex seu Princeps ad ita constituendum, vt per *Menoch. cons. 383. n. 15.*

DICTIO CCXLVI. Propterea.

1 IMportat causam proximā *Tiraq. cessāte causa limit. 10. num. 26.*

2 Denotat expressam causam dispositionis & finalem, vt per *Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 60. num. 1.*

3 Posita post copulatiuam, &, coniungit dispositionem itaut altera ab altera pendere dicatur vt per *Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ, decis. 883. num. 7.*

DICTIO CCXLVII. Prorsus.

1 EXcludit omnia & singula, quæ in contrarium excogitari possunt, *cap. statutum, §. prouisurus de rescript. in 6.* ibi, *nihil prorsus exigat.* Et præcisam habet materiam. *c. ad aures* ibi, *omnem prorsus actionem excludit, de præscript.* notat *Octauian. Vulpell. de præposition. & aduerbior. significat. in dict. prorsus, pag. 83.*

2 Denotat idem quod, penitus, ex *Steph. Grat. Marchiæ decis. 188. n. 8.*

3 Importat ipso iure, vel ipso facto, & non requirit sententiam seu decretum, prout tenent *Tiraq. in l. si vnquam verbo reuertatur, n. 71. C. de reuoc. donat. Boer. decis. 344. num. 4. Bernardin. Muscatel. de modis fideiubendi p. 1. modo 14. n. 12. P. Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 53. n. 8. Nicol. Garcia de Benefic. p. 11. cap. 10. num. 58.*

DICTIO CCXLVIII. Protinus.

1 IMportat idem quod, statim, &, incontinenti, vt in

l. 1. &

l.1.& 3.§.in amittenda, ff. *de acquirir.possess.Cotta in memorabil.verbo protinus*, *pag.715.Tiraq. in l.si vnquam verbo reuertatur*, *nu.122.C.de reuoc.donat. Octau.Vulp.de præpos.& aduerb. signif.sub dict.proprie vers.protinus*, *pag.84.*

2 Excludit omnem moram & dilationem, prout notat *Cald. Pereira de resolutione emphyteusis*, *cap.16.n.89.*

3 Denotat ipso iure, & non requirit sententiam seu decretum; tenet *Sayr.in claui regia lib.3.cap.8. num.27. Bernardin. Muscatel.de modis fideiubẽdi p.1. modo 14.n.12. Moneta de distribut.quotid.p.3.q.7.n.36.& 37.*

DICTIO CCXLIX.
Prout.

1 Relatiua est, & relationem significat, vt in *l.edita*, *C.de edendo*; notant *Maranta de ordine iudic. p.3. tit.iudicij tela aggreditur*, *n.122.Oct. Vulp.de præpos.& aduerb.signif. in dict.prout,statim in princ.pag. 84.Menoch.consil.177.num.26. Azeuedo ad l.1.nu.50.tit.1.lib.6. nouæ recop.* Cardin.*Tusch.pract. concl.tom.2.tit.D.concl.347.n.1. & num.54.*

2 Natura sua stat restrictiue & limitatiue, vt in *l.si testamentum*, *C.de institut.& subst.& in l.1.C.de bonorum possess.* notãt *Marant.d.p.3.tit.iudicij tela aggreditur*, *n.122.Brunor.à Sole in locis commun.verbo dictio*, *n.23. Viui.tom.2. commun.opinion.lib. 9.tit.34.n.62.Menoch.cons.177. n.26.Surd.cons.379.nu.33. Azeued.d.l.1.n.50.Stephan.Gratian. Marchiæ decis.212. num.*20. Et quando stat limitatiue non restringit respectu substantiæ, sed respectu qualitatis. *Surd.d.cons. 335.nu.36.* Aliquando tamen stat causatiue. *Menoch. consil. 341.num.13.Surd.d. cons.335. nu.35.Card.Tusch.d.concl.347. num.34.*

3 Denotat omnimodam similitudinem. *glos. verbo prout in cap.quamuis de officio ordin.lib.6. Octauian.Vulpell.d.loco*, *n.2.Bertazol. de claus. instrum. claus.5. glos.2. num.1. Menoch. consil.1. n.20.Surd.cons.335.n.38.*

4 Est significatiua identitatis, ex citatis à *Brunor. à Sole in locis commun. verbo dictio*, *nu. 23.in fine.*

5 Stat conditionaliter, vt per *Octau.Vulpell. d.loco*, *nu.1. Steph. Gratian.March.decis.212.n.20.* nouissime *Rota Rom.apud Farin.*

*decis.243.nu.8. tom.1.p.2.Surd. consil.379.n.34.Bertaz.d.glos.2. n.1.*vbi etiam resoluit quod quādo apponitur in dispositione, ab habente potestatem disponendi, importat causam, non autem conditionem, & statur dispositioni, licet de relato non constet, nisi constaret contrarium. Aliquando tamen stat causatiue, & non conditionaliter præcipue in priuilegijs, vt per *Card.Seraphin.Rotæ Rom. decis.330. nu.4. Card.Tusch.d.concl.347. nu.71.* vbi dicit quod in rescriptis iustitiæ stat conditionaliter.

6 Inducit repetitionem qualitatum, & conditionum præcedentis legati, & dispositionis in sequentem *Galganet. de condit. & demonstrat.p.2. cap.1. q.18. num.13.*

7 Exponitur pro, quia, *Steph. Grat.Marchiæ decis.103.nu.15.*

8 Dictio, prout supra, refert qualitates, & formas expressas, & in præteritum positas, vt per *Octau.Vulp.sub d.dict.prout,vers. prout supra, pag.85.*

9 Dictio, prout hactenus, stat conditionaliter, & non causatiue, vt per *Card.Seraphin. Rotæ Rom. decis.454.n.5.*

DICTIO CCL.
Proxime.

1 ADiecta alicui tempori denotat extremitatem tēporis: ideo si quis faciat compromissum infra triginta dies proxime futuros, tempus currit de momento ad momentum, propter dictionem infra, & proxime notat *Card.Tusch. pract.conclus. tom.2.lit.D.concl.348.*

2 Proximum dicitur quod à nemine præceditur, & quod nullum admittit medium inter duo discreta. *Steph. Gratian. discept. forensium, cap.161. num.10.* vbi *n.12.* asserit quod compromissū cum aduerbio, proxime, statim currit.

DICTIO CCLI.
Publice.

1 PLuribus modis in iure accipitur, vt in *cap. per tuas de probat. & in cap. exceptionem de except. & in cap. ad probandū de re iudic. & in §. responsa prudentū instit.de iure naturali gent. & ciui.glos.& tex.in* Clem.1. *de sepulturis in verbo publicè.* Et licet aliqui voluerint aliquando accipi pro notorie, & quasi populice,

pulice, vt aduersus *Bart. voluit Salicet. in l. ea quidem ante pen. cart.* C. *de accusat.* volens differre ab aduerbio, palam, & potentiorem habere significationem, vt palam dicatur factum, & si ab vno coram aliquibus. *l. palam, ff. de verb. significat.* publice vero coràm maiori parte, vel per maiorem partem populi, vt per *Felin. in d. cap. exceptionem, nu.* 48. ita *Bertazol. de clausul. instrum. clausf.* 31. *glos.* 2. *num.* 17. *&* 18.

DICTIO CCLII.
Qualitercumque.

1 EX eius proprietate etiam in minimo verificatur, & comprehendit, quæ excogitari possunt. *l. etiam, ff. soluto matrim. Octau. Vulp. de præpos. & aduerb. signific. in dict. qualitercumque, pag.* 85.

2 Est vniuersalis, & ob id cõprehendit omnia, atque ita omne ius, quod in posterum posset competere, vt per *Menoch. conf.* 335. *nu.* 22. Et posita est ad ampliandum, ac comprehendit omnia vltra etiam expressa, vt per *Card. Seraph. Rota Rom. decis.* 317. *n.* 3.

DICTIO CCLIII.
Quàm.

1 EST electiua coniunctio. *l. pro hærede in princip.* & ibi *glos. verbo quam animi, ff. de acquir. hæred.* notat *Cened. practic. & canon. quæst. sing.* 87. *in princ.*

2 Posita post dictionem, tam, includit casum magis dubium, vt per *Sigismund. Scacciam de cambijs,* §. 7. *glos.* 3. *n.* 18.

3 Est coniunctio discretiua, vt in *l. Seia,* §. *fin.* & ibi *glos.* ff. *de donat. causa mortis. l.* 2. §. *iuris ciuilis,* ibi, *valeat potius quam docere,* ff. *de origine iuris. Cened. d. sing.* 87. *nu.* 1. & *n.* 2. asserit quod est etiam coniunctio appellatiua, & aduerbium comparandi, in *l.* 3. *in princ.* ff. *de officio præf. vigil.* & *n.* 3. quod ponitur admiratiue & accipitur pro, quantum, vt in *cap. quam sit Ecclesijs, de elect. lib.* 6.

4 Interdum exponitur pro, nisi, vel, præterquam, vt in *l. non enim,* ff. *de adoption.* & *in l. fin.* ff. *de rerum diuis.* & in *l. si duo,* §. *Marcellus,* ff. *de iureiur.* notant *Menoc. de præsumpt. lib.* 3. *q.* 3. *n.* 8. *Gutier. canonic. lib.* 1. *cap.* 21. *nu.* 15. *Cened. d. sing.* 87. *num.* 4.

*decis.*243.*nu.*8. *tom.*1.*p.*2.*Surd. consil.*379.*n.*34.*Bertaz.d.glos.*2. *n.*1.vbi etiam resoluit quod quãdo apponitur in dispositione, ab habente potestatem disponendi, importat causam, non autem conditionem, & statur dispositioni, licet de relato non constet, nisi constaret contrarium. Aliquando tamen stat causatiue, & non conditionaliter præcipue in priuilegijs, vt per *Card.Seraphin.Rotæ Rom. decis.*330. *nu.*4. *Card.Tusch.d.concl.*347. *nu.*71. vbi dicit quod in rescriptis iustitiæ stat conditionaliter.

6 Inducit repetitionem qualitatum, & conditionum præcedentis legati, & dispositionis in sequentem *Galganet. de condit. & demonstrat.p.*2. *cap.*1. *q.*18. *num.*13.

7 Exponitur pro, quia, *Steph. Grat.Marchiæ decis.*103.*nu.*15.

8 Dictio, prout supra, refert qualitates, & formas expressas, & in præteritum positas, vt per *Octau.Vulp.sub d.dict.prout,vers. prout supra, pag.*85.

9 Dictio, prout hactenus, stat conditionaliter, & non causatiue, vt per *Card.Seraphin. Rotæ Rom. decis.*454.*n.*5.

DICTIO CCL.
Proxime.

1 Adiecta alicui tempori denotat extremitatem temporis: ideo si quis faciat compromissum infra triginta dies proxime futuros, tempus currit de momento ad momentum, propter dictionem infra, & proxime notat *Card.Tusch. pract.conclus. tom.*2.*lit.D.concl.*348.

2 Proximum dicitur quod à nemine præceditur, & quod nullum admittit medium inter duo discreta. *Steph. Gratian. discept. forensium, cap.*161. *num.*10. vbi *n.*12. asserit quod compromissũ cum aduerbio, proxime, statim currit.

DICTIO CCLI.
Publice.

1 Pluribus modis in iure accipitur, vt in *cap. per tuas de probat. & in cap. exceptionem de except. & in cap. ad probandũ de re iudic. & in §. responsa prudentũ instit. de iure naturali gent. & ciui. glos. & tex. in Clem.*1. *de sepulturis in verbo publicè*. Et licet aliqui voluerint aliquando accipi pro notorie, & quasi populice,

pulice, vt aduersus *Bart. voluit Salicet. in l. ea quidem ante pen. cart. C. de accusat.* volens differre ab aduerbio, palam, & potentiorem habere significationem, vt palam dicatur factum, & si ab vno coram aliquibus. *l. palam, ff. de verb. significat.* publice vero coràm maiori parte, vel per maiorem partem populi, vt per *Felin. in d. cap. exceptionem, nu.* 48. ita *Bertazol. de clausul. instrum. claus.* 31. *glos.* 2. *num.* 17. *&* 18.

DICTIO CCLII.
Qualitercumque.

1. EX eius proprietate etiam in minimo verificatur, & comprehendit, quæ excogitari possunt. *l. etiam, ff. soluto matrim. Octau. Vulp. de præpos. & aduerb. signific. in dict. qualitercumque, pag.* 85.

2 Est vniuersalis, & ob id cõprehendit omnia, atque ita omne ius, quod in posterum posset competere, vt per *Menoch. cons.* 335. *nu.* 22. Et posita est ad ampliandum, ac comprehendit omnia vltra etiam expressa, vt per *Card. Seraph. Rotæ Rom. decis.* 317. *n.* 3.

DICTIO CCLIII.
Quàm.

1 EST electiua coniunctio. *l. pro hærede in princip.* & ibi *glos. verbo quam animi, ff. de acquir. hæred.* notat *Cened. practic. & canon. quæst. sing.* 87. *in princ.*

2 Posita post dictionem, tam, includit casum magis dubium, vt per *Sigismund. Scacciam de cambijs,* §. 7. *glos.* 3. *n.* 18.

3 Est coniunctio discretiua, vt in *l. Seia,* §. *fin.* & ibi *glos.* ff. *de donat. causa mortis. l.* 2. §. *iuris ciuilis,* ibi, *valeat potius quam docere,* ff. *de origine iuris. Cened. d. sing.* 87. *nu.* 1. & *n.* 2. asserit quod est etiam coniunctio appellatiua, & aduerbium comparandi, in *l.* 3. *in princ.* ff. *de officio præf. vigil.* & *n.* 3. quod ponitur admiratiue & accipitur pro, quantum, vt in *cap. quam sit Ecclesijs, de elect. lib.* 6.

4 Interdum exponitur pro, nisi, vel, præterquam, vt in *l. non enim,* ff. *de adoption. & in l. fin.* ff. *de rerum diuis.* & in *l. si duo,* §. *Marcellus,* ff. *de iureiur.* notant *Menoc. de præsumpt. lib.* 3. *q.* 3. *n.* 8. *Gutier. canonic. lib.* 1. *cap.* 21. *nu.* 15. *Cened. d. sing.* 87. *num.* 4.

P.Sanch. de matr. lib.1.disp.19. num.8.

DICTIO CCLIV.
Quandiu.

1 DEnotat tempus perpetuũ. *l.sufficit*, ff.*de condict.indeb.*& dicit *glos.in Clem.quandiu de appellat.*quod dictio, quandiu, operatur etiamsi decies millies anni effluxerint.notat *Octauian. Vulpell. de præpos. & aduerb.signif.sub dict.qualitercumq. vers. quandiu.pag.*86.De sui enim natura est diuisiua temporũ, & restrictiua ad veram,& personalem residentiam, vt per *Gonzal. ad reg.*8.*Cancel.glos.*43.*n.*14.

2 Importat conditionem. *l.pater seuerinam* 101. §.*fin.* vbi *Bart.*ff.*de conditionib.& demonst. l.*4.*in princ.*ff.*de seruitut.* notant *Octau. d. loco. Gonzal.d. glos.*43. *num.* 123. *P. Sanch. de matrim. lib.*7.*disp.* 91.*n.*7.

3 Legatum relictum vxori quandiu non nupserit, debetur integre, licet intra duos menses nubat. *Gonzal.d.glos.*43.*n.*77.& *n.*138. dicit quod est apposita mensi integraliter, non autem diebus mensis. & *nu.*144. quod potest verificari in qualibet parte mensis.

DICTIO CCLV.
Quando.

1 COnditionẽ importat quãdo iungitur verbo futuri temporis, vt in *l.cum vir*, ff. *de condition.& demonst.* & in *l.quod publice*, *ff. quando dies legati cedat.* & in *l. fideicommissa*, §. *hoc autem*, vbi *Bart.& Flor.*ff.*de legatis* 3.notant *Octauian.Vulpell. de præpos.& aduerb.significat.sub dict. qualitercumq.vers. quando, pag.*86.*Azeuedo ad l.*4. *nu.*7.*tit.*16.*lib.*8.*nouæ recopil. Surd. cons.* 298.*n.*35. *Cald.Pereira de potestate eligendi, cap.*2.*n.*16.*Steph. Grat. discept.forens. tom.*3. *cap.* 542.*n.*51.

DICTIO CCLVI.
Quandocumque.

1 ESt vniuersalis, & omnia comprehendit etiam in materia odiosa,vt per *Aloys.Ricci in decis. Curiæ Archiep. Neapol.decis.*287.*nu.*1.*p.* 2.Comprehendit omne tempus, omnem modum, & omnem qualitatem, vt per *Card.Tusch.pract.conclus. tom.* 2.*lit.D.concl.*349.*n.*1.& 2.

2 Apta est de sui natura comprehendere infinitatem, restringitur

gitur tamen secundum naturam actus cui attribuitur. *Cotta in memorabili verb. quandocũq. pag.* 725. *Menoch. conf.* 143. *nu.* 9. *Ceued. pract. & canon. quæst. sing.* 85. *n.* 3. *Octauian. Vulpell. de præpos. & aduerb. significat. in dict. quandocumque, pag.* 86. Et reseruationem temporis, seu perpetuitatem quandã significat. *Menoch. conf.* 143. *n.* 15. *& conf.* 151. *nu.* 33. Restringitur tamen à lege ad triginta annos. *Surd. decis.* 2. *n.* 10. *Octauian. Vulpell. d. loco statim in princip.* Operatur acsi singula tempora fuissent enumerata. *Menoch. de præsumpt. lib.* 4. *q.* 51. *n.* 6.

DICTIO CCLVII.
Quandoq.

1 DEnotat regulam esse in contrarium, & exceptionem proprie significat, vt in *l. rogo*, ff. *quando dies legati cedat*, & in *l. cum pater*, §. *rogo*, ff. *de legatis* 2. *l. pen.* §. *fin.* ff. *de rebus eorũ. l. continuus*, §. *item qui insulã*, ff. *de verb. oblig. l.* 3. §. *hæc pœna*, ff. *quod quisq. iuris. l. interdũ*, *ff. de condict. indeb.* notant *Octau. Vulp. de præpos. & aduerb. significat. sub dict. quandocumq. vers. quandoq. pag.* 89. *Menoch. conf.* 99. *n.* 187.

2 Interdum ponitur pro aliquo tempore; notat *Dec. in l. si quis, n.* 4. *ff. quod quisq. iuris*, & in *cap. quoniam contra, nu.* 6. *de probation.* Et aliquando idem importat quod quandocumq. vt in *princip. instit. quibus modis re contrahitur obligatio*, ibi *& quandoq. nobis non eædem res, sed aliæ eiusdẽ naturæ, & qualitatis reddantur.* ideſt quocumq. tempore mutuum soluatur, non esse eandem rem, sed aliam reddendam, vt ibi explicat *Pichard. n.* 50.

DICTIO CCLVIII.
Quantus.

1 NOn solum numerum, sed qualitatem proprie significat, vt in *l. quãtæ, ff. de publicanis*, notant *Tiraq. de retractu lig.* §. 1. *glos.* 21. *nu.* 3. & alij quos refert *Matienso ad l.* 2. *n.* 16. *glos.* 2. *tit.* 4. *lib.* 5. *nouæ recopil.*

DICTIO CCLIX.
Quamuis.

1 PRopria eius natura est, vt præcedentibus aduersetur in his quæ sunt eiusdem generis & qualitatis. *Azeued. ad l.* 2. *n.* 50. *tit.* 7. *lib.* 4. *nouæ recopilat. Octau. Vulpell. de præpos. & aduerb. significat.*

gnific. sub dict. quãdocumq. vers. quamuis, pag. 89. *Cened. pract. & canon. quæst. sing.* 88. *num.* 1. vbi *n.* 3. asserit quod aliquando non aduersatur præcedentibus, sed sumitur causatiue pro, quia, per text. in *cap. quemadmodum in fine princ.* & ibi *glos. verb. quamuis de iureiur.*

2 Est implicatiua, vt per *Azeuedo ad l.* 7. *nu.* 31. *tit.* 8. *lib.* 5. & *l.* 3. *n.* 4. *tit.* 16. *lib.* 8. *nouæ recopil.* Et est exclusiua, ex eod. *Azeuedo ad l.* 5. *nu.* 6. *tit.* 7. & *l.* 3. *num.* 4. *tit.* 16. *eod. lib.* 8. *nouæ recopil.*

3 Natura & vis huius dictionis est explicare, & ponere casum magis dubitabilem: & ita intelligunt *glos. verbo quãuis in Clem.* 1. *de re iud. & glos. fin. in Clem.* 2. *de rebus ecclesiæ nõ alien.* notant. *Gutier. pract. lib.* 2. *q.* 80. *nu.* 8. & *q.* 85. *n.* 2. *Cened. d. sing.* 88. *n.* 2.

DICTIO CCLX.
Quarumcumque.

1 HAbet vim amplificandi etiam vltra naturam rei cui adijcitur, & semper auget vim verborum, & aliquid amplius operatur. *l.* 1. *cum glos. fin. & l. quicumq.* C. *de seruis fugit.* notat *Mar. Alter. de censuris eccles. tom.* 1. *disp.* 15. *lib.* 5. *cap.* 1. *litt. E.*

DICTIO CCLXI.
Quasi.

1 DE vi, & effectibus huius dict. vide *Rebuff. in comment. ad l. inter stuprum* 101. §. *seruis legatis, vers. quasi commune, ff. de verb. signif. pag.* 429. *Cened. pract. & canon. quæst. sing.* 84. *Card. Tusch. pract. conclus. tom.* 2. *litt. D. concl.* 350. *Octau. Vulpell. de præpos. & aduerb. significat. in dict. quasi, pag.* 89.

2 Natura propria huius dictionis est denotare improprietatem, fictionem, & diminutionem, vt in *l. item Mela*, §. *Celsus*, & §. *quamuis, ff. ad legem Aquil. l. item ait prætor*, §. *itẽ*, & ibi *glos.* ff. *ex quibus causis maiores. l. in factum*, & ibi *glos. ff. de condition. & demonst.* cum similibus, de quibus. *Menoch. de præsumpt. lib.* 4. *q.* 27. *n.* 5. 6. & 12. & *q.* 86. *nu.* 13. *Bertaz. in repet. l. si quis maior n.* 229. C. *de transact. Octau. Vulpell. statim in princip. Hippol. in l. si quis dolo, n.* 2. ff. *ad legem Cornel. de siccar. Tiraq. de iure mariti, glos.* 7. *n.* 187. *Flamin. de resignat. lib.* 7. *q.* 1. *n.* 89. *Rota Romana apud Farin. decis.* 781. *n.* 6. *in nouiss. Cened. d. sing.* 84. *nu.* 1. *Ioseph. Sesse Aragon. decis.* 103. *num.* 30.

3 Aliquando denotat veritatem, videlicet quando ponitur per modum causæ, vt *Ioan.* 1. Vidimus gloriam eius quasi vnigeniti. & *cap. ex parte de sponsalib.* & in *l. vtrum*, ff. *de rebus dub.* & in *l. omnes populi* 11. *ibi, quasi ius proprium*; *ff. de iustitia. l.* 1. ibi *quasi de re dubia*, ff. *de transact.* notant *Octauian. d. loco pag.* 90. *Menoch. de arbitrar. casu.* 362. *n.* 28. *Cened. d. sing.* 84. *n.* 2. *Card. Tusch. d. concl.* 350. *n.* 7. *Pichard. in princip. num.* 81. *instit. quibus modis re.*

DICTIO CCLXII.
Quatenus.

1 Conditionem facit, præcipue quando est iuncta verbo futuri temporis, notant *Octauian. Vulpell. de præposit. & aduerb. signific. in dict. quatenus, statim in princ. pag.* 90. *Surd. cons.* 186. *n.* 10. *Cened. pract. & canon. quæst. sing.* 86. *in fine.*

2 Est limitatiua seu restrictiua & denotat incertitudinem. notant *Matienso ad l.* 2. *glos.* 2. *nu.* 16. *tit.* 4. *lib.* 5. *nouæ recop.* *Cened. d. sing.* 86. *nu.* 1. *Octau. Vulp. d. loco.*

3 Interdum exponitur pro, in quantum, vt in *l. sunt qui cum seq.* ff. *de re iudic.* *Cened. d. sing.* 86. *n.* 1. & operatur vt dispositio adaptetur pro ea parte pro qua fieri potest, vt per *Cardin. Seraphin. Rotæ Rom. decis.* 545. *num.* 1. Quandoque accipitur pro, quosque, vel, donec, vt in *l. rogatus*, *ff. mandati*, *& in l. Rutilia*, ff. *de contrah. empt. & in l. locus*, ff. *de verborum signif.* Nonnunquam interpretatur pro, qualiter, seu quomodo, vt in *l. metum*, §. *sed quod prætor.* ff. *quod metus causa.* Deinde ponitur, pro, quia, in *l. properandum*, §. 1. C. *de iudic.* Aliquando pro, quantuncumque, *l. quatenus*, ff. *de regulis iuris.*

DICTIO CCLXIII.
Quemadmodum.

1 Sine interrogatione prolata capitur pro, sicut, similitudinem denotans, vt in *l. paterfam. & in l. quemadmodum*, *ff. de acquir. possess. & in l. verbum erit*, *ff. de verb. signific. & in l.* 3. §. *si quis duobus*, vbi *glos. ff. de adimēdis leg. & in l. quemadmodum*, C. *de agricolis & censitis lib.* 11. notant *Octau. Vulp. de præpos. & aduerb. significat. sub dict. quatenus vers. quemadmodum, pag.* 90. *Bertazol. de claus. instrum. claus.* 21. *glos.* 23. *n.* 1. *Cened. practic. & canon.*

canon.quæſt.ſing.89.n.1.

2 Quando profertur interrogatiue, ſumitur pro, quomodo, vel ad quem modum, vt in *l.ſæpe*, §.*item dubitatum eſt*, *ff.de verb.ſignif.* ſic etiam *in tit.ff.quẽadmodum ſeruit. amit. & in rub. quemadmodum teſtam. aperiantur, & in tit.ff.ſoluto matrimonio; & quemadmodũ dos petatur* notat *Cened.d.ſing.89.n.2.*

3 Dictio, quemadmodum antea, ſubrogationem indicat, vt in *l.ſi eum*, §.*qui iniuriarum*, *ff.ſi quis caut.* notat *Cald.Pereira de emptione, cap.5.n.2.in fine.*

DICTIO CCLXIV.
Quæque.

1 EST collectiua & vniuerſalis geminata, quæ non recipit reſtrictionem, imo comprehendit omnia, quæ ſunt apta comprehendi ex natura ſubſtituti, cui adiungitur, vt in *l.Baliſta, ff.ad Trebel.* notat *Octauian. Vulp.de præpoſ.& aduerb.ſignif. in dict.quæque, pag.91.* vbi etiam quod quandoque eſt diſtribntiua per *l.ſi ea*, vbi *Flor.ff.de vſuris.*

DICTIO CCLXV.
Quia.

1 EXponitur cauſatiue, nam reddit cauſam & rationem de præcedentibus. *l.hæc actio*, *ff.de calumniat. l.ſi is qui animo*, vbi not.ff. *de acquir.poſſeſſ.cap.quia propter de reſcriptis, cap. quia nonnulli de vſucapion. cap. quia fruſtra de ſentent. excom.cap.quia periculoſum de elect. lib.6.* notant *Menoch. conſ.134. n.19 Azeuedo ad l.1.n.1.tit.1.& l.1.nu.221.tit.2.lib.6.nouæ recopil. Card.Tuſch. practic. concluſ. tom.2.lit.D.concl.352.Octauian. Vulp.de præpoſ.& aduerb. ſignif. in dict.quia, pag.91.* vbi etiam dicit quod aut profertur ab homine; & tunc, aut eſt neceſſaria, vt ratio, quæ redditur à teſte & præſumitur finalis. *cap.cum cauſam de teſtib.* Aut eſt voluntaria & præſumitur impulſiua *l.2.§. fin.de donat.Menoch. de præſũpt. lib.4.q.24.n.13.*

DICTIO CCLXVI.
Quibuſcunque.

1 EST vniuerſalis omnia comprehẽdens, & ideo ad caſus etiam improprios trahitur,

hitur, & quasi immutat naturam eorum, quibus adiungitur. notāt *Menoch.conf.*335.*n.*23. *Bertaz. de clauf.inſtrum.clauf.*4.*glof.*30. *à nu.*1. *D. Marta de iurifd.p.*4. *cent.*2.*caſu* 130.*nu.*7.*Cened.practic.& canon.quæſt.ſing.*91.*n.*1. *Stephan.Gratian.Marchiæ decif.* 24.*n.*7.*& diſcept.forenf.cap.*82. *nu.*32. *Aloyf.Ricc. in decif.Curiæ Archiep.Neapol.decif.*136.*n.*16. *p.*1. Et comprehendit etiam improprie & abuſiue *D.Marta d. p.*4.*cent.*1.*caſu* 20.*nu.*25. Etiam ea quæ alias non venirent. *Card. Seraphin. Rotæ Rom. decif.* 325. *nu.*7. Et ſolet includere ea, quæ ex propria ſignificatione non venirent, & ea quæ ſpecialem mentionem requirerent, vt per *Intrigliol. Siciliæ decif.*3. *n.*131.

2 Complectitur omnes caſus etiam priuilegiatos *l.in fraude*, §.*vlt.* ff.*de militari teſtam.l.*1. §.*quod autem*, ff.*de Aleator.* notant *Menoch.remed.*15. *recuper. nu.*83.*Gutier.canon.quæſt.lib.*1. *cap.*34.*n.*57.

3 Ampliat & extendit generalitatem diſpoſitionis. *l.qui autem*, §.*fin.* ff.*de conſtit.pecunia*, *cap.quia plerique de officio ordin. lib.*6. *D.Marta d.caſu* 130.*n.*7.

4 Includit etiam maiora expreſſis, vt per *Stephan.Gratian. d.locis*. nouiſſime *ſacra Rota Rom.apud Farin.decif.*680.*nu.*5. *tom.*1.*p.*2. *Bertazol. de clauf. inſtrum.clauf.*20.*glof.*4.*n.*3.

5 Operatur vt emphyteuſis eccleſiaſtica tranſeat in extraneos. notant *Octau.Vulpell. de præpof.& aduerb.ſignific.in dict. quibuſcumque*, *pag.*92.*Stephan. Gratian.diſcept.forenf.cap.*351. *n.*14. *Cardin.Mantica de tacitis & ambig. conuent.lib.*22.*tit.*19. *nu.*22. *D.Marta in votis nouiſſ. decif.voto* 207.*nu.*3. *Bertazol.de clauf. inſtrum. clauf.* 4. *glof.* 30. *n.*2. *Card.Tuſch.practic.concluſ. tom.*2.*litt.D.concl.*351.*n.*3.*Cardin. Seraphin. Rotæ Rom. decif.* 325.*n.*8. *Cald.Pereira de nominatione emphyt. q.*23. *nu.*36.*Cened.d.ſing.*91. *n.*3. Ad perſonas tamen habiles & non prohibitas reſtringenda eſt *Hippol. conf.*80. *n.*46.*vol.*1.*Cald.Pereira de poteſtate elig.cap.*1.*n.*57.

DICTIO CCLXVII. Quibuſuis.

1 EST vniuerſalis, & omnia comprehendit, vt per *Farinac. in praxi crimin.p.*4.*decif.*93.*n.*1. *Cardin.Seraphin.Rotæ Rom.decif.*1022. *nu.*1. Comprehendit etiam omnes perſonas,

nas, omnes ordines & religiones, ac pia loca, ita *Io.Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiast.p.4. cap.2.n.194.*

2 Comprehendit maiora expressis, maxime quando est prolata ab homine, itaut etiam trahatur ad casus improprios. notat *Stephan. Gratian. Marchiæ decis.24.n.6.*

DICTIO CCLXVIII.
Quicquid.

1 Est etiam vniuersalis omnia comprehendens, vt in *l.in fideicommissi*, §.*cum Pollidius*, ff.*de vsuris* notant *Octau. Vulp.de præpos.& aduerb.signific. in dict.quicquid,pag.93.in princ. Rebuff. in commentar. ad l.creditorum 11.vers.idem in dict.quicquid* ff. *de verb.signific.pag.75. Menoch. de arbitr. lib.1.q.8.nu.13. Barthol. Perett. in comment. ad extrauag. ambitiosæ, verbo prædecessorum, n.25.de rebus Ecclesiæ non alien.*Etiam casus alioquin priuilegiatos, vt per *Menoch.de præsumpt.lib.4. q.145.n.15.* Verificatur etiam in minutissimo, vt per citatos à *Cened. practic.& canon.quæst. sing.89. num.4.*

2 Continet omne ius itaut nihil remaneat. *l.etiam*, ff.*soluto matrim.* Et iuncta verbo futuri temporis facit conditionem. *l. qui Romæ*, §.*Augerius*, ff.*de verb. oblig.* Et cum copula, &, stat augmentatiue, vt in *l.hac adiectio*, *ff.de legatis* 3. notat *Octau.Vulp. d.loco.*

3 Dictio; quicquam, est latæ significationis omnia etiam minutissima comprehendens, vt in *cap. quia sæpe de elect. lib.6.* notant *Tiraq.in l.si vnquam,verbo omnia, n.17.C.de reuocandis donat. Octau.Vulp.sub d.dict. quicquid.vers.quicquam, pag.93.col.2.Cened.d.sing.89.n.5.* In minimo enim verificatur,vt per *Bart. in l.si seruum*, §.*Prætor. in 2.notab.* ff. *de acquir. hæred. Barthol. Perett. in comment. ad extrauag. ambitiosæ de rebus ecclesiæ non alien.super.verbis, quicquam alienare præsumpserit, nu.3.pag.237.* vbi etiam quod quicquam, siue quidquam idem est quod omnia.

DICTIO CCLXIX.
Quicumque.

1 Verba huius dictionis sũt generalia, & omnia comprehendũt, vt in *l.à procuratore*, C.*mandati; & in cap.solitæ, de ma-*

de maiorit. & obed. notāt *Tiraq. de retractu lig.* §. 1. *glos.* 3. *nu.* 20. *Menoch. remed.* 6. *recuper. n.* 15. *Octau. Vulpell. de præposit. & aduerb. signific. in dict. quicumque*, *pag.* 93. *col.* 2. *Marches. de commissionib. par.* 1. *pag.* 241. *n.* 2. & *pag.* 978. *n.* 2. *Card. Tusch. pract. conclus. tom.* 2. *lit. D. concl.* 351. *Mar. Anton. variar. resolution. lib.* 2. *resolut.* 40. *n.* 2.

2 Comprehendit, & facit quod etiam ij comprehendantur, qui aliàs non comprehenderentur; maxime concurrente identitate rationis, vt per *Card. Seraphin. Rotæ Rom. decis.* 980. *num.* 8.

3 Comprehenditur omne genus personarum. ita *Rota diuers. p.* 1. *decis.* 368. *n.* 5. *Menoch. consil.* 224. *n.* 7. *Anton. Monach. Bonon. decis.* 54. *n.* 48.

4 Includit omnes, & quascūque personas quantumuis priuilegiatas, dummodo tamen specialia priuilegia non habeant in materia de qua agitur. ita *Octau. Vulpell. d. loco. Farin. in praxi crimin. par.* 3. *tit. de varijs, & diuersis criminib. q.* 108. *num.* 60. quamuis in dictis personis requireretur specialis mentio, vel concessio. *Cald. Pereira quæst. forens. seu recept. sentent. cons.* 30. *n.* 16.

5 Tam masculum, quam fœminam comprehendit, ex *Rebuff. in tract. de pacific. possess. num.* 3. vbi *num.* 6. tenet comprehendere collegium, de quo etiam *Cened. pract. & canon. quæst. sing.* 85. *n.* 5.

6 Geminata comprehendit odiosiora, maxime in materia fauorabili, ex *D. Marta de iurisdict. p.* 4. *cent.* 2. *casu* 129. *n.* 14.

7 Includit maiora expressis, prout notat *Mari. Antonin. variar. resolution. lib.* 1. *resolut.* 39. *nu.* 14. Et etiam ad improprios casus trahitur, vt asserit *Octau. Vulp. d. loco, vers. & sunt, pag.* 94.

8 Non restringitur, sed potius extenditur *Menoch. de præsumpt. lib.* 4. *q.* 198. *n.* 21. *Farin. in praxi crimin. par.* 4. *cons.* 65. *n.* 80. Restringenda est tamen ad personam habilem, per text. in *l. vt gradatim*, ff. *de munerib. & honorib.* resoluit *Cald. Pereira de potestate eligendi, cap.* 1. *n.* 57.

9 Est distributiua, & attribuit rem cuilibet in solidum, vt per *Tiraq. de retractu lig.* §. 31. *glos.* 1. *nu.* 12. quem citat *Cened. d. sing.* 85. *n.* 6. *Card. Tusch. practic. concl. tom.* 2. *lit. D. concl.* 269. *num.* 12.

10 Dictio, quocumque, efficit vt dispositio, quæ ex se habet

bet terminos, extendatur in infinitum. *Pute.decis.*115.*n*.4.*p*.1.

DICTIO CCLXX. Quid.

1 REfertur ad minimum, seu verificatur in minimo, & denotat diminutionem, notant *Ludou. Gomez. in* §.*pœnales*,*n*.4. *instit. de actionib. Cened. pract. & canon.quæstion.sing*.89. *nu*.3. *Bertazol.de clauf. instrum. clauf.* 26.*glos*.12.*n*.1.

2 Dictio, quidni, est interrogatiua, & quandoque affirmat, vt per *Zasi. in l*.1.§.*si quis ita n*.4. vbi etiam *Ripa*, ff. *de verb. obligation.Octauian.Vulpell.de præpos. & aduerb. significat. in dict.quidni pag*.95.*col*.1.

DICTIO CCLXXI. Quilibet.

1 EST vniuersalis omnia complectens, etiam quantũuis minima, vt in *l. cum quid*, ff. *si certum petatur*, notant *Rebuff. in comment. ad l. creditorum* 11. *vers.quilibet*, ff.*de verb.signific. pag*.75. *Menoch.conf*.333.*n*.21. *Azeued.ad l*.2.*n*.2.*tit*.10.*lib*.10. *noua recopil. Cened. pract.& canon.quæst.sing*.26.*n*.3.

2 Distributiua est singulorum suprapositorum, vt in *l.si pluribus*, vbi *Bart.* ff. *de legatis* 2. & in *cap.quorundam de elect.lib.*6. notant *Rebuf.d.vers.quilibet. Cosm. in pragmat.sanct.tit.de collation. verbo quolibet*, *pag*. 247. *Farin. in praxi crimin.p*.1. *lib*. 1. *tit*.3. *q*.22.*n*.11. *Cened.d.sing*.26. *n*.1. nouissime *sacra Rota Rom. apud Farin.decis*.125.*n*.5.*tom*.1.*p*.1. Et eius natura est attribuere solide, seu in solidum, personis sic distributiue nominatis. *Cardin. Tusch. practic.concl.tom*.2.*lit.D. conclus*.269.*n*.11.

3 Operatur idem, ac si essent factæ plures dispositiones, & dinumerationes: Vnde substitutio facta pluribus filiabus, si dicatur, cuilibet earum, videtur facta singulis earundem, maxime quando actus est reiterabilis. *Cardin. Tusch.d.concl*.269.*n*.10.

4 Attribuit actum cuilibet in solidum, vt in *l.in hoc articulo*, *ff. de hæredib. instit.* & in *l.si pluribus*, vbi *Bart. & Imola*, *ff. de legatis* 2. & in *cap.si propter de rescript.lib*.6. notant *Oct. Vulpell. de præpos.& aduerb. signific. sub dict. quicumque vers.& de natura*, *pag*.94. *Bertazol. de clauf.instrum. clauf*.39.*glos*.5.*n*.6.

5 Operatur, vt omnes in solidum

lidũ teneantur, in *d. l. si pluribus*, & in *l. non distinguemus*, §. *cum in plures*, *ff. de receptis arbitris*, & in *cap. cum plures*, *de officio deleg. lib. 6.* notant *Farin. d. q. 22. n. 11. Cened. d. sing. 26. n. 1.*

6 Per hanc dictionem videtur concessum ius accrescendi, vt ex *Gabr. cons. 87. n. 2.* notat *Cald. Pereira de potestate elig. cap. 13. num. 47.*

DICTIO CCLXXII.
Quinimo.

1 EXponitur pro, quin etiam, vt in *l. iurisgentium*, §. 1. *ff. de pactis*, & in *l. athletas in fine*, *ff. de his qui notantur infam. l. 1. §. 1. ff. si pars hæred. petatur. l. & si*, *C. de noxalibus actionib. l. communi in fin. C. de communi diuid.* Ponitur affirmatiue. *l. iurisgentium*, §. *quinimo*, *ff. de pactis*, *cap. causa de verb. sign.* Et etiam negatiue *l. non dubium*, vbi *Florian. ff. de legatis 3.* notant *Octau. Vulp. de verb. signific. sub dict. quidni, vers. quinimo, pag. 95.*

DICTIO CCLXXIII.
Quis.

1 EST relatiua, & demonstrationis causa apposita, quæ refert in alio loco contenta cum omnibus suis qualitatibus, vt in *l. à filio*, §. *testator*, *ff. de alimentis & cibar. legatis. l. 1. §. sed cum plures*, & ibi *Bart. ff. si familia furt. fec. Matienso l. 2. glos. 1. num. 16. tit. 4. lib. 5. noua recopil. Azeuedo ad l. 2. n. 48. tit. 14. lib. 4. nouæ recopil. Surd. cons. 352. n. 22. Cened. pract. & canon. quæst. sing. 27. n. 4. & 5.*

2 Habet naturam restrictiuam per quam præcedentia restringuntur ad casum relatum, quando sine copula est adiectũ, tex. est qui ad hoc communiter allegatur, in *l. ea tamen adiectio*, vbi *Bart. ita summat*, *ff. de legatis 3.* tenent *Menoch. cons. 177. nu. 22. Cotta in memorabil. verba quis, pag. 727. Surd. decis. 282. n. 6. & cons. 127. nu. 47. Morot. resp. 5. n. 5. & seq. Cened. d. sing. 27. n. 4. Cald. Pereira de potestate eligendi, cap. 11. n. 19. & de extinct. emphyt. cap. 10. nu. 49. Anton. Monach. Lucensi, decis. 57. num. 6.*

3 Generalis est comprehendens masculum & fœminam, maiores & minores, liberos, & in potestate constitutos. *l. 1. §. de pupillo*, & ibi *Bart. ff. de constit. pecun. l. 2. §. 1. ff. adoptionib. l. 4. §. 1. ff. de in ius vocando, l. Gallus*

in princ.ff.de liberis & posth. notant *Tiraq. de retractu lig.§.1. glos.9.n.216.cum seqq.Viu.to.1. commun.opinion.lib.2.tit.26.pag.347. Rebuff.in tract. nominat.q.8.n.9. Menoch.de præsump.lib.4.q.89.nu.48. Barthol.Perett.in comment.ad extrauag. ambitiosæ de rebus ecclesiæ non alien. verbo prædecessorum,num.41.pag.233. Surd.de alimentis tit.8.priuil.38.n.18. Cardin.Tusch.practic.conclus.tom.2.lit.D.concl.353.nu.1.* vbi *nu.2.* limitat quando sumus in materia odiosa, vel correctoria, & statutum loquitur cum termino masculino, secus si cum termino communi.

4 Iuncta verbo futuri temporis facit conditionem. *l.stichum, qui meus erit, ff.de legatis 1.l.serui electione, §. labeo, ff.eod.tit. l. nuper, ff.de legatis 3.* notant *Tiraq. in l. boues, §.hoc sermone limit.16.num.1. Cened.d.sing.27.n.6.Galganet.de condition.& demonstr.p.1. cap.4. nu.11.Accac. Anton. in comment.ad rub.ff.de condit.& demonst.cap.2. num.9. Ioseph. Sesse Aragon. decis. 124. num.17.* vbi *nu.18.* asserit quod relatiuum hoc debet intelligi tantum de expressatis in referente.

DICTIO CCLXXIV.
Quisque.

1 EST collectiua non distributiua, vt in *l.hoc articulo*, ff.*de hæred.instit.* & in *l.necessaria, §. si annua*, ff.*de pignorat.actione*. notat *Cald.Pereira de potestate eligendi,c.13.nu.47.* vbi etiam tenet quod per hanc dictionem nõ videtur concessum ius accrescendi.

2 Tribuit rem cuilibet in solidum. *Tiraq. de retractu lig. §.31.glos.1.n.12.*

DICTIO CCLXXV.
Quisquis.

1 GEneralis est, & generaliter est intelligenda. *Aloys.Ricc.in decis.curiæ Archiep. Neapol.decis.222.nu.2.p.2.* Masculinum cõcipit & fœmininum. *Tiraq.de retractu lig.§.1.glos.9. num.216.*

2 Distributiua est & facit cõiunctos haberi pro disiunctis, vt per *Cened.pract.& canon.quæst. sing.27.n.1.Card.Tusch.practic. conclus. tom.2. litt.D.concl.269. num.15.*

DI-

DICTIO CCLXXVI.
Quoad.

1 IDem importat quod donec, quandiu, vel, quousque, & est temporalis non perpetuo exclusiua, vt per *Octau. Vulp. de præpos. & aduerb. signif. sub dict. quidni, vers. quoad, pag.* 95. *Cardin. Tusch. pract. conclus. tom.* 2. *litt. D. concl.* 354. *n.* 1. vbi *nu.* 2. dicit quod relata ad tempus, est limitatiua temporis.

2 Restringit & limitat præcedentem dispositionem, vt per *Card. Seraphin. Rotæ Rom. decis.* 911. *n.* 3.

DICTIO CCLXXVII.
Quod.

1 SVspendens dispositionem in aliquem futurum euētum facit conditionem *Cotta in memorabil. verbo quod, pag.* 729.

2 Inducit repetitionem qualitatum, & conditionum præcedentis legati, & dispositionis in sequentem. *Galganet. de condit. & demonstrat. p.* 2. *cap.* 1. *q.* 18. *n.* 8. *Cened. pract. & canon. quæst. sing.* 94. *n.* 5.

3 Refertur ad vniuersum, & denotat perfectionem, vt per *Anton. Gomez. in §. pœnales, nu.* 4. *instit. de actionib.* quæ citat *Cened. sing.* 89. *num.* 3. Totum refert, & demonstrat *Pichard. ad §.* 9. *nu.* 44. *&* 46. *instit. de legatis*.

4 Aliquando accipitur hæc dictio pro, quia, vt in *l.* 3. *§. saltus*, vbi *glos. verbo quod*, *ff. de acquirenda possess.* & in *l. fin.* vbi *glos. ff. de vsucap.* & in *l.* 1. vbi *glos. ff. de dote præleg.* & in *l. cum filius §. seruus*, vbi etiam *glos.* ff. *de legatis* 2. Interdum sumitur pro copula, &, vt in *l. si quis in hoc iure*, vbi *glos.* C. *de Episcop. & cleric.* Nonnunquam capitur pro, quātum, in *l. quod attinet*, ff. *de regulis iuris*. Aliquoties capitur pro, sed, in *l. ita stipulatus*, iuncta *glos. verbo sed*, ff. *de verbor. oblig. & in l. quod si domus*, iuncta *glos.* 1. *ff. de captiuis & postlim. reuersis.* quæ iura colligit *Cened. d. sing.* 94. *n.* 1. 2. *&* 6.

5 Dictio, quod si, est aduersatiua in iure & in facto, si ponatur sine copula, vt in *l. quod si alij*, ff. *de adimendis leg.* & in *l.* 1. §. *quod si*, C. *de naturalib. liber.* & in §. *quod si partim*, *instit. de rerum diuis.* & in *cap. cum non ignores vers. quod si forte, de præbend.* & in *cap. per tuas vers. quod si absolutionis de sentent. excom.* & in *cap. cupientes*, §. *quod si per*

*viginti de elect.lib.6.*cum alijs citatis à *Cened.d.sing.94.n.4.*

DICTIO CCLXXVIII.
Quodammodo.

1 DEnotat improprietatem, vt in *l.2.* ff.*qui & à quibus*, & in *l. in suis*, ff. *de liberis*, *& posth.Auth.de iureiur.à morière præst.*§.1.*collat.*5.notant *Oct. Vulp.de prapos. & aduerb.signif. in dict.quodãmodo, pag.96.Vincent.de Franchis decis.*282.*nu.*9. *Cened.pract.& canon.quæst.sing.* 92.*num.*3.

2 Aliquando fictionem denotat, vt in *l.Pretor.*§.1.ff.*de edendo*, & in *l.*1. vbi *Aretin.* ff.*de verbor.oblig.* notant *Tiraq. in tract. de iure primog.q.*33.*nu.*9. *Octau.Vulp.d.loco, n.*2.

DICTIO CCLXXIX.
Quodcumque.

1 EST vniuersalis affirmatiua, & nihil excludit, vt in *cap.solitæ de maiorit. & obed.* cum alijs de quibus per *Cened. practic.& canon.quæst.sing.*90. *n.*1. vbi *n.*2. asserit quod in materia fauorabili auget, & in materia odiosa est stricti iuris:& *n.*3. quod restringitur secundum naturam actus cui tribuitur.

2 Est magis latæ significationis, quam dictio, omne, quia illa est vniuersalis, hæc vero generalis, vt per *Tiraq.de retractu lig.*§.1.*glos.*7. *n.*26. quem refert *Cened.d.sing.*90.*n.*4. Et qui dicit quodcumque,nihil excipit. *Narbona de appellatione à vicario ad Episcopum, p.*2.*fundam.*1.*n.*37. vbi *n.*36. asserit dictionem, quomodocumque, idem esse quod, quocumque.

DICTIO CCLXXX.
Quolibet.

1 EST distributiua, quæ tribuit rem cuilibet in solidum. notant *Bart.in l.hoc articulo*, ff. *de hæred. instit.Octau. Vulp.de prapos.& aduerb.signif. in dict.quolibet,pag.*97.

2 Dictio, quolibet modo, est vniuersalis omnes casus comprehendens, vt in *l.omnes*, vbi *glos. verbo quaslibet*, C. *de quadriennij præscript.* notat *Menoch. remed.6.recuper.n.*14.

3 Dictio, quorumlibet, vti generalis omnia bona comprehendit, & nihil intactum relinquit. *Franciscus Leo in thesauro fori eccles.p.*1.*cap.*15.*n.*60.

DICTIO CCLXXXI. Quomodocumque.

1 Est ampliatiua, & vniuersalis, & omnia, comprehendens vltra etiam expressa, notant *Cened. practic. & canon. quaest. sing.* 95. *n.* 5. *Card. Tusch. practic. conclus. tom.* 2. *lit. D. concl.* 355. *n.* 1. *Cardin. Seraphin. Rotae Rom. decis.* 317. *nu.* 3. Restringitur tamen secundum naturam actus cui adijcitur, vt per *Caualcan. de vsufructu mulieri relicto, cap.* 9. *n.* 106. quem citat *Cened. d. sing.* 95. *n.* 6.

2 Inducit illud quod improprie est tale, etiam in materia stricta, vt in *cap. indemnitatibus de elect. lib.* 6. notant *Grat. cons.* 20. *num.* 76. *lib.* 2. subdens quod verba, quomodocumque decesserit, includit etiam mortem ciuilem. *Octau. Vulpell. de praepos. & aduerb. signif. in dict. quomodocumque, pag.* 96.

3 Quomodocumque, & quouis modo, idem importãt. *Bertaz. de claus. claus.* 21. *glos.* 16. *n.* 1. *in fin.*

DICTIO CCLXXXII. Quomodolibet.

1 Vniuersalis est, & omnes casus cõprehẽdit, eosq. distribuit, vt per *Rebuff. in commentar. ad l. creditorum* 11. *vers. quomodolibet*, ff. *de verbor. signif. pag.* 75. *Cened. pract. & canon. quaest. sing.* 95. *nu.* 3. & 5. Et quemcumque modum, qui comprehendi potest, significat *Narbona de appellat. à vicario ad Episcopum p.* 2. *fundam.* 1. *nu.* 35. vbi *n.* 36. dicit quod idem importat quod quodcumque.

2 Operatur etiam vltra expressa. *Clem.* 1. vbi *glos. de re iudicata Flamin. de resignationib. tom.* 2. *lib.* 9. *q.* 25. *nu.* 50. Et propter sui generalitatem omnia comprehendit, de quibus in genere sufficit quod fuerit cogitatum, vt per *Cardin. Seraphin. Rotae Rom. decis.* 350. *n.* 2.

3 Includit omne ius etiam minimum. *Cardin. Seraphin. Rotae Rom. decis.* 1082. *n.* 2.

4 Omnem penitus modum includit, vt in *Clem.* 2. *vers. ne igitur*, vbi *glos. verbo quomodolibet, de sentent. excom. cap. indemnitatibus*, §. *si qua vero, de elect. lib.* 6. notant *Menoch. remed.* 6. *recuper. num.* 15. *Flamin. d. q.* 25. *nu.* 4. *Valasc. consult.* 61. *n.* 6. *Cened. d. sing.* 95. *n.* 1. vbi *n.* 4. asserit quod ampliat, & extendit dispositionem, etiam vsque ad improprietatem.

5 Denique hæc dictio fortius agit, omnia continet, nullum respicit casum, vt notat *Francisc. Molin. de brachio secul. c.4.n.48.*

DICTIO CCLXXXIII.
Quondam.

1 DEnotat tempus presens præteritum, & futurum. *glos. in l. nec emptio, ff. de contrah. empt. Octau. Vulpell. de præpos. & aduerb. significat. in dict. quondam, pag. 97. Bertazol. de claus. instrum. claus. 3. glos. 1. n. 4.* Est proprie aduerbium temporis præteriti, & remouet qualitatem de præsenti, vt in *l. eius qui in prouintia, ff. si certum petatur*, & in *l. cui eorum, §. affinitatis, ff. de postulando*, & in *cap. ad petitionem*, & in *c. accedens de accusat. Tiraq. de retractu lig. §. 1. glos. 9. nu. 51. Cened. practic. & canon. quast. sing. 92. n. 1.*

2 Apposita nomini proprio importat demonstratione quod ille talis sit defunctus. *glos. verbo defuncti in l. eius qui in prouintia, ff. si certum pet.* notant *Octau. Vulpell. d. loco, n. 1. Sebast. Medices in tract. mors omnia soluit p. 1. n. 93. Bertaz. d. glos. 1. n. 4. Card. Tusch. pract. conclus. tom. 2. lit. D. concl. 356. n. 1.*

DICTIO CCLXXXIV.
Quoniam.

1 VIdetur consequutiua ad præcedentia, vt nouissime decisum est in sacra *Rota Romana apud Farinac. decis. 193. n. 9. tom. 1. p. 1.* Est causalis & rationalis de sui natura, & confirmat aut præcedentia aut sequentia. *eadem Rota Rom. apud Farinac. decis. 300. n. 16. 17. & 20. d. tom. 1. p. 1.*

DICTIO CCLXXXV.
Quoque.

1 DE vi, & significationibus huius dict. late *Rebuff. in comment. ad l. detestatio 40. §. familiæ appellatione, vers. quoque, pag. 222. ff. de verb sign.* Aliquando enim continuat, vt in *cap. quorundam, de elect. lib. 6.* Interdum implicat, vt in *l. illud*, vbi *glos. ff. de petit. hæred.* & in *l. labeo, ff. de pactis.* Nonnunquam superfluit, vt in *cap. si motu, de præbendis.* Quandoque exponitur pro, etiã, vt in *l. verbo victus*, & in *l. locus in fine*, & in *l. interdum, ff. de verbor. signif.* & in *l. seruum quoque, ff. de procurat.* & in *l. 2. in princ. ff. de pactis*, cum alijs de quibus *Rebuff.*

Rebuff. d.§.familiæ, verſ.quoque. Cened.pract.& canon.quæſt.ſing. 93.n.4.

2 Natura huius dictionis eſt, vt qualitas, quæ erat in caſu præcedenti ſit in ſequenti. *Rebuff. d.§.familiæ, verſ.ſecundo natura. Cened.d.ſing.93.num.1.Cardin. Tuſch.pract.concluſ.tom.2.lit.D. concl.357.Pichard.ad §.ſi eadem res 9.n.45.inſtit.de legatis.*

3 Eſt copulatiua, & implicatiua eiuſdem ſenſus, vt per *Surd. deciſ.264.n.21.Cardin.Tuſch.d. concluſ.357.*

4 Similitudinem regulariter denotat, vt in *l.2.* vbi *gloſ.ff.pro hærede*, notat *Ferrer. in conſtit. Cathalon.gloſ.1.nu.53.* Et eſt repetitiua ſimilis qualitatis, vt per *Garc.Giroda de priuil.& exempt. explicat.n.576.*

5 Implicat caſum magis dubitabilem, & ponitur inter diuerſa eiuſdem generis; ita *Octauian. Vulpell.de prapoſit. & aduerb.ſignificat.ſub dict. quondam, verſ. quoque, pag.98.*

DICTIO CCLXXXVI.
Quoquo modo.

1 Eſt vniuerſalis, & oſtendit plenam voluntatem, vt per *Stephan. Gratian. Marchiæ deciſ.51.num.25.Rota Rom. apud Farin.deciſ.68.nu.3.Card. Tuſch.pract.concluſ.tom.2.lit.D. concl.359.n.4.*

2 Continet omnes modos etiam improprios, vt in *l. quidam*, §.1. vbi *gloſ.ff.de fideicom. libert.* notat *Menoch. conſ.344. nu.19.* vbi etiam quod includit modos maiores expreſſis. Ad modos tamen proportionabiles reſtringitur materiei idoneæ, in qua exprimitur, ex *Gemin.* notat *Octau. Vulp.de prapoſ.& aduerb. ſignific.in dict. quoquo modo, n.1. pag.98.*

3 Intelligitur principaliter vel incidenter. *gloſ.in cap.inquiſitionis, §.prohibemus de hæreticis lib.6.* vbi prohibetur iudices laicos in crimine hæreſeos quomodo ſe ingerere.notat *Octau.Vulp. d.loco ſtatim in princ.*

4 Facit aliqua comprehendere, quæ aliàs minime comprehenderentur, maxime quando plura coniunguntur. Vim geminationis habet, & ideo etiam alias inhabiles cõplectitur. Comprehendit omnes caſus, qui ſuccedere poſſent. *ita Octau.Vulp. d.loco,n.2.*

5 Aliquando exponitur pro, quomodocumque, vt in *l.ſi extraneus, ff.de condict.cauſa data.*

Nonnunquam pro, quocumque caſu, vt in *l.ſi cum dotem*, ff.*ſoluto matr. & in l.his ſolis*, ff. *de condict.indeb.* Idem ſignificat quod, omni modo, & habet vim taxatiuæ, quæ alios caſus excludit. *Menoch.de præſumpt.lib.4.quæſt.* 112.*n.*13.

6 Hæc dictio, & dictio quouis modo, eandem vim & ſignificationem habent, vt per *Rebuff.in commentar. ad l. creditorum* 11. *verſ.quoquo modo*, ff.*de verbor.ſignif.pag.*75.

7 Illarum verba adeo ſunt ampliſſima, vt complectãtur omnes modos etiam excogitabiles & improprios, iuxta reſoluta per *Hippol.conſ.*80.*n.*37.*vol.*1. *Menoch.conſ.*344.*n.*19.*Maſcard.de probationib.concluſ.*1131.*nu.*16. *Valaſc.de partitionib.c.*13.*n.*93. *& conſult.*61. *n.*6. vbi etiam aſſerit quod comprehendunt omnem modum nullitatis; de quo etiam *Farin.de delictis p.*4.*deciſ.* 68.*in addit.n.*3

8 Sunt vniuerſales, omnes caſus comprehendentes, & diſtributiuæ omnium licet ſint reſtringendæ ad modos proportionabiles: & idem operantur, quod dictiones, quolibet modo, & quomodolibet, vt per *Menoch. remed.*6.*recuper. num.*14.*Stephan. Gratian. Marchiæ, deciſ.*51. *nu.* 17. *Cardin.Tuſch. practic.concl. tom.*2.*lit.D. concl.*359. *n.*1. vbi *nu.*5. tenet quod licet ſint vniuerſales huiuſmodi dictiones, tamen patiuntur reſtrictionem, & ciuiliter intelligendæ ſunt, quando agitur de pœna incurrenda.

DICTIO CCLXXXVII.
Quot.

1 Significat, & denotat quãtitatem, vt per *Benedict. Aegid. in repert.l.*1. C.*de ſacroſanctis Eccleſ.p.*5. *in initio*, *n.*2.

DICTIO CCLXXXVIII.
Quoties.

1 De vi, & effectibus huius dictionis, vide *Rebuff. in comment. ad l. oſtentum* 38. *verſ.quoties*, ff.*de verbor.ſignific. pag.*208.*Octau.Vulp.de præpoſit. & aduerb ſignific.in dict.quoties, pag.*100. *Cardin.Tuſch.practic. concluſ.tom.*2.*litt.D.concl.*358.

2 Eſt repetitiua, & numerum reſpicit, *l.ſicut*, ff.*quemadmodum ſeruit.amit. l.* 3. ff.*quibus modis ſeruit.amit.* notat *Octau. Vupell. d.loco ſtatim in princip.* vbi etiam dicit quod addita dictioni, toties, verificatur in quatuor, vel

plurir

pluribus vicibus per *glos. in l. cum quæstio*, C. *de legatis*. Est reiteratiua, vt in *l. fin.* C. *de indicta vid. toll. & in cap. quoties 2. q. 6.*

3 Eius est naturæ, vt importet vniuersaliter potestatem variandi, si non reperitur restricta, vt per *Tiraq. in l. Boues, §. hoc sermone limit. 26. nu. 1.* ff. *de verbor. significat.*

DICTIO CCLXXXIX.
Quotiescumque.

1 Est vniuersalis, & omnia comprehendit etiam in materia odiosa; vt per *Aloys. Ricc. in decis. curiæ Archiep. Neapol. decis. 287. n. 1. p. 2.*

2 Significat plures vices, & sic reiterationem vicium, seu casuum, vt in *l. vxorem, §. testamento*, ff. *de legatis 3.* & in *l. 1.* ff. *de vacat. muner.* & in *l. si tibi decem, §. de pignore*, ff. *de pactis*, & in *l. sed etsi in fine*, ff. *ex quibus causis maiores*, notant *Menoch. cons. 143. nu. 15. Octau. Vulpell. de præpos. & aduerb. signif. in dict. quotiescunque, pag. 101.*

3 Promittens retrouendere quotiescunque, lapsu triginta annorum liberatur, de quo vide *Viu. tom. 1. commun. opinion. lib. 2. tit. 3. de pactis, n. 18. in princ. & lib. 4. tit. 37. de pactis inter emptorem, nu. 25. pag. 645. Emman. Soar. to. 2. lib. 7. tit. 5. de præscript. triginta, num. 1. pag. 235.* vbi *Fichard. num. 17. pag. 236. Antor. Gabri. tom. 3. lib. 5. de præscript. concl. 6. Perez ad l. 1. tit. 2. lib. 8. Ordin. pag. 41. & l. 1. vers. quæro. 29. tit. 9. lib. 3. pag. 657. Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap. 2. nu. 5. D. Marta de iurisdict. p. 1. cap. 34. n. 11. Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo sua facilitate, n. 70. P. Molina de iustit. tract. 2. disp. 374. vers. quando. Cardin. Mãtica de tacitis, & ambig. conuent. lib. 4. tit. 31. n. 26. Bernard. Graueæ. ad practic. cameræ imper. lib. 2. concl. 18. consid. 1.*

4 Plura alia de hac dictione vide apud *Rebuff. in commentar. ad l. ostentum 38. vers. quoties*, ff. *de verb. signific. pag. 208.*

DICTIO CCXC.
Quotidie.

1 Respicit tempus quotidianum, argum. *l. diarijs*, ff. *de alim. & cibar. leg.* & in *l. nec semel, §. si in habitatione*, vbi notatur, ff. *quando dies leg. ced.* Et perpetuitatẽ significat. *Felin. in proœm. Decretal. verbo quotidie. Octauian. Vulpell. de præposit. & aduerb.*

*aduerb.ſignificat.ſub dict.quotieſcumque, verſ.quotidie, pag.*101.

DICTIO CCXCI.
Quouis modo.

1 INcludit ea, quæ aliàs non venirent; & eſt generalis omnia comprehendens, vt per *Menoch.remed.6.recuper.nu.*16. quem citat *Cened.pract.& canonic.quæſt.ſing.96.n.*2. vbi *nu.*4. aſſerit quod licet generalis ſit, reſtringitur tamē ad modos proportionabiles materiæ idoneæ,in qua exprimitur *Card.Tuſch.practic. concluſ. tom.2. litt.D.concl.* 359.*n.*18.

2 Impedit interpretationem reſtrictiuam, & includit omnes modos ſimiles, & diſſimiles, ac etiam maiores expreſſis *gloſ.in Clem. ne Romani, verbo quouis modo, de elect.* & in *cap.fin. verbo quouis modo, de ſentent.excōm. lib.6.* notat *Octauian.Vulpell. de præpoſ. & aduerb.ſignificat. in dict.quouis modo,pag.*102.

3 Iuncta cum dictione, alio, generalitatem, & vniuerſitatem infert, & omnia comprehendit, etiam maiora, & diuerſa expreſſis, vt per *Mar. Alter. de cenſuris eccleſiaſt.tom.*1.*diſp.*16.*lib.*5. *cap.*3.*litt.A.*

DICTIO CCXCII.
Quouſque.

1 EST limitatiua temporis, & determinat tempus, vt per *Bertazol. de clauſ. inſtrum. clauſ.*5.*gloſ.*4.*n.*1.Et inducit excluſionem temporalem. *Ioſeph. de Seſſè Aragonæ deciſ.*76.*n.*10.

2 Quouſque fuerit ſatisfactū, importat reintegrationem facta ſatisfactione,vt per *Card.Tuſch. practic. concluſ. tom.* 2. *litt. D. concl.*360.

DICTIO CCXCIII.
Realiter.

1 IN materia numerationis actum veræ numerationis importat, quæ ſi non interueniſſet, & addita fuiſſet inſtrumentum reprobaretur, vt per *Bertazol. de clauſ. inſtrument.clauſ.* 34.*gloſ.*7.

DICTIO CCXCIV.
Rata.

1 DIcitur quandoque pars virilis contrahentis, vel hæredis .*l.*1. vbi *gloſ. C. vnde liber.& l.fin.C.de impub.& alijs ſubſtit.*quandoque hæreditaria, vt in

vt in *l.*1.*C.eod.*licet in dictis locis de hoc verbo, rata, mentio non habeatur, vt dicit *Bald.in d.l.fin.* *n.*1. scias ergo alibi dicere Bald. *in Auth.defuncto,n.*11.*C.ad Tertullian.* quod verbum, pro rata, debet intelligi, pro portione, quæ se contingit, & secundum naturam subiacentem, idest pro portione quã iuris ratio vnicuiq. distribuit: quo sensu etiam accipitur in *l.sic pro rata*, ff. *de relig. & sumpt.funer.* notant *Tiraq.de retractu lig.*§.11.*glos.*8. *Strach. in tract. de decoctor. vlt.p.n.*28. quos refert *Bertazol. de claus.instrum.claus.*37.*glos.*3.

DICTIO CCXCV.
Recipere.

1 Verbum hoc non importat dominij translationẽ, sicut nec verbum tradere, sed si adijciatur generi, vel quantitati promissæ in genere, tunc propter adiunctum importabit translationem dominij, ita *Bertazol. de claus.instrum.claus.*17.*glos.*4.

DICTIO CCXCVI.
Recte.

1 Non solemnitatem, sed ius partis ostendit *glos.in l. non putauit*, §.*non quæuis*, ff.*de bonorum possess. contra tab.* & in *l.* 2. C. *de inoffic. testam.* notat *Menoch. de arbitr. iudic. lib.*1.*q.* 67.*n.*24. Aliquando denotat ordinem & solemnitatem iuris, vt per *Tiraq.in l.si vnquam in præfat. nu.*35. C.*de reuoc. donation.* quem refert *Cened.pract. & canon.quæst.sing.*98.*n.*2.*Octauian. Vulpell.de præposit. & aduerb.signif.in dict. recte, pag.*102.*col.*2.

2 In eo differt à dictione, rite, quod illa importat iuste & æque factum: rite vero solemniter, & ordine debito esse factum, iuxta citatos per *Cened.d.sing.*98.*n.*1. Deinde recte causæ iustitiam significat: rite, vero solemnitatem ordinis seu iuris, vt per *Vital.de Cambanis in tract. clausul.pag.*7. *col.*2.*n.*1.

DICTIO CCXCVII.
Reddas.

1 Verbum hoc est præsentis tẽporis imperatiui, quod necessitatem dispositionis inducit, vt per *Accacium Anton. in comment.ad l.*1. *n.*74.*ff.de condition.& demonstrat.*

DICTIO CCXCVIII.
Relinquo.

1 VErbum hoc ſolum conuenit vltimæ voluntati, non autem donationi inter viuos. *l.* 1. §. *vlt.* vbi *gloſ.* ff. *de tab. exhib. l. iubemus nulli*, §. *vlt. in gloſ. verb. relinquo*, C. *de ſacroſ. eccleſ. Menoch. conſ.* 344. *nu.* 2. Aliquando tamen trahitur ad actus inter viuos. *l. hoc ſermone*, ff. *ſi liber ingenuus eſſe dicatur. l. cum oportet*, §. *ſi autem*, C. *de bonis quæ lib. Menoch. conſ.* 344. *n.* 27. *Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap.* 124. *n.* 4. *cum ſeqq.*

2 Congruit donationi cauſa mortis, vt per *Cald. Pereira q. forenſ. ſeu recept. ſentent. conſil.* 19. *num.* 23.

3 Adaptatur ad hæredis inſtitutionem, & ad legata. *Menoch. d. conſ.* 344. *n.* 15. *Gama Luſit. deciſ.* 196. *nu.* 1. Et, vt pro inſtitutione hæredis habeatur, debet adijci vniuerſitati bonorum. *Valaſc. conſult.* 165. *nu.* 4. *Card. Tuſch. pract. concluſ. tom.* 2. *lit. D. concl.* 362. *Melch. Phæbos Luſit. deciſ.* 59. *nu.* 3. Adiectum vero rei certæ, & particulari nunquam trahitur ad inſtitutionẽ. *l. Lutius* 90. §. *filiam*, ff. *de legat.* 3. *Clar. in* §. *teſtamentum, q.* 38. *nu.* 11. *Valaſc. d. n.* 4. Poteſt tamen inducere legatum relictum venientibus abinteſtato. *Spino in ſpeculo teſtam. gloſ.* 9. *n.* 22. *col.* 4.

DICTIO CCXCIX.
Reſiduum.

1 COntinet totum, vt in *l. quod ſi Mæuius*, ff. *de hæredib. inſtit. l. pater tuus*, C. *eod. tit.* notat *Octauian. Vulpell. de præpoſ. & aduerb. ſignificat. in dict. reſiduum, pag.* 103. vbi dicit quod cauti creditores eſſe debẽt, vt ſi debitor in centum ſoluat vigintiquinque pro reſiduo, ipſis patientibus, ſibi præiudicarent in reſiduò: quia illa dictio probat quod totum ſolutum fuerit, per *l. ſi ex pluribus in princ.* vbi *gloſ. verbo reliquum*, ff. *de acceptilat.* Denotat enim quod nihil amplius debeatur, prout reſolutum eſt in *Rota Rom. apud Farin. deciſ.* 94. *n.* 2. *in nouiſſ. nouiſſ.* Et facit quod reliquum includatur, ex *Card. Seraphin. deciſ.* 544. *nu.* 2. Arguit ſolutionem partis ad quã quis tenebatur, ex eod. *Card. Seraphin. deciſ.* 617. *nu.* 13. Præſupponit partẽ ſummæ omnino ſolui debere, aliàs non eſſet reſiduum; *deciſ.* 224. *n.* 2.

DICTIO CCC.
Respondere.

1 VErbum hoc duo significat, litigare, item & soluere, prout notat Doctor, ac dominus meus *Petrus Barbosa ad l.1. ar.3.n.231.ff.de iudicijs.*

DICTIO CCCI.
Restituere.

1 VErbum hoc à iudice prolatum in sententia, plenam habet significationẽ, itaut fructus quoque comprehendat, vt in *l. restituere* 35. ff. *de verb. significat.* & in *l. videamus*, §.*in fabiana*, *ff.de vsuris*, & in *l. in cõdemnatione*, §.1.*ff.de regul.iuris*; & in *l.*1. C. *si maior factus*, & in *cap.* 1. *de in integ. restit.* notant *Cou. lib.*1. *variar.cap.*3.*num.*1. *Viu.to.* 2. *commun.opinion. lib.*8. *tit.*3. *nu.*2.*pag.*336. *Menoch. remed.* 1. *recuper. nu.* 412. *Gutier. practic.lib.*3.*q.*38.*n.*30. *D. Barbosa in rub.*ff.*soluto matrim.p.*3. *num.*73. *Ceuall. commun. contra commun. q.*762.*num.*69. *Cabedo Lusitan.decis.*68.*n.*3.*p.*1.

2 Aliquando importat idem quod verbũ soluere, vt per *Steph. Gratian. March.decis.*147.*n.*6. Interdum necessitatem dispositionis inducit ex *Accac. Anton. in comment.ad l.*1.*n.*74.ff.*de condit. & demonst.*

DICTIO CCCII.
Rogo.

1 VErbum hoc à Sũmo Pontifice prolatũ habet vim præcepti, vt exponit text. in *cap.*1. *de statu regul. glos. in cap. Beatus* 7.*q.*1. & in *cap. Rogo* 11. *q.* 3. cum multis quæ eleganter cumulat *Tiraq. de pœnis temper. causa* 35. *n.*4. *cum seqq.*

DICTIO CCCIII.
Rursus.

1 IDem importat quod iterum, denuo, vt in *l.pacta non conuenta in fine*, ff.*de cõtrah. empt.* & in *l.damni*, *in fin.*ff.*de damno infecto*, cum alijs quæ adducit *Rebuff.in comment.ad l.sylua cædua* 30.*vers.rursus*, ff.*de verb.signif.pag.*175.

2 Duabus vicibus est contẽta, vt per *Octau.Vulp. de præpos. & aduerb.signific.in dict.rursus*, *pag.*103. *Cald. Pereira in l.si curatorem*, *verbo implorandum*, *n.*36.C.*de in integ.restitut.*

DICTIO CCCIV.
Saltem.

1 ESt subsidiaria, & diminutiua, vt in *cap.statutum*, §.*cum*

§.*cum vero de rescriptis lib.6*.notant *Corn. conf.* 190. *in princip. vol.*1. *Octau.Vulpell.de præposit. & aduerb.signific.in dict.saltem*, *pag.*104.*Surd.consil.*447.*nu.*27. *Cardin.Tusch.pract.concl.tom.*2. *litt.D.concl.*367.*nu.*4. vbi *nu.*3. dicit quod est coniunctio diminutiua, de quo etiam *Surd. de alimentis tit.*8.*priuileg.*3.*n.*6.

2 Non restringit dispositionem ad numerum expressum: sed intendit includere maiorem numerum; tex.est in *cap.excommunicatus*, §.*addamus de hæret.* Nam hæc vox limitate non ponitur: sed includit alia quam expressa proportionabilia in materia. *glos.in cap.sicut.Apostolicis* 9.*q.*3. *Octau.Vulp.d.loco*. Adiecta enim dispositioni numerali non excludit maiorem numerū quam fuerit expressum: vt si dicatur quod debeant esse tres canonici saltem, possunt adesse quatuor, quia non restringitur dispositio, *ita Cardin. Tusch. d. concl.*367.*n.*1.

3 Est implicatiua,non autem limitatiua, *ex Card.Seraph.Rotæ Rom.decis.*787.*n.*8. Alternatiua est non electionis sed ordinis, vt in *l.cum pater*,§.1. ff.*de legatis* 2. *Cosm. in pragm. sanct. tit. de collation.verb.saltē,pag.*146.*verso.*

DICTIO CCCV. Saluo.

1 Modificat, & restringit omnia superiora.*glos. in l.item labeo*, ff.*familiæ hercisc. Brunor.à Sole in locis communib. verbo saluo*. *Octau.Vulp.de præposit. & aduerb. signific. in dict. saluo,n.*1.*vers.insuper*, *pag.*104. *Menoch. cons.*61. *n.*17.*& consil.* 334.*n.*34.*Cened.singul.*100.*n.*2. *Card.Tusch.pract.conclus.tom.*2. *litt.D.concl.*308. *nu.*1. *Melchior Phæbos Lusitan. decis.*34. *nu.*13. *p.* 1. Et in tantum natura huius dictionis est modificare,vt si non inuenit quid modificet, extinguit orationem præcedentem,& in negationem resoluit, vt in *l.si quis à filio*, §.1.*& ibi glos.*ff.*de legatis* 1. notant *Dec.Pedam.*164. *n.*10.*Octau.Vulpell.d.loco, nu.*2. *Card.Tusch.d.concl.*308.*n.*2.

2 Exceptiua est, vt in *l.si debitor*, §. *in venditione*, ff.*quibus modis pignus*. *Octau.Vulp.d.loco statim in princip. Menoch. cons.* 134.*nu.*11. *Gutier.practic.lib.*1. *q.*3. *nu.*13. *Cened.practic.quæst. sing.*100. *nu.*3. *Melch.Phæbos d. decis.*34.*n.*15.

3 Est reseruatiua casuum sub ea propositorum, vt per *Azeued.*

ad

ad l.2.nu.154. tit.13.lib.8.noua recopilat.

4 Dictio, saluo quod, importat aduersatiuam, quia non vult quod dispositio loquens in vno casu habeat locum in alio, vt per *Cardin. Tusch. d. litt. D. conclus. 368.n.1.*

DICTIO CCCVI. Scilicet.

1 Est restrictiua de sui natura, vel declaratiua; & ideo importat alterum de duobus, prout magis verisimile est, vel secũdum benigniorem interpretationem notãt *Menoch.cons. 328.n.11.Cardin.Tusch.practic. conclus. tom.2. lit. D. concl.369. n.1. Octauian.Vulp. de præpos.& aduerb.signif.in dict.scilicet, pag. 105.& seq.*

DICTIO CCCVII. secundum.

1 Limitat promissionem, seu dispositionẽ, vt ex *Bart. Dec. & alijs tenent Surd. consil. 460.num.70. Menoch.cons.391. n.5. Azeuedo ad l.1. nu.50.tit.1. lib.6. noua recopilat.*

2 Stat causatiue pro, quia, & interpretatiue. *Menoch.d.cons. 391.n.32.Matienso ad l.2.n.12. glos.9.tit.4.lib.5.noua recopil.Cened.practic.& canon.quæst.sing. 28.n.2.& 3.* vbi *n.5.* dicit quod stat restrictiue, & idem importat quod, prout.

3 Denotat modum, qui præsupponit essentiam, quæ sine substantia stare non potest, post *Bart.& Grat.* notat *Octau.Vulp. de præpos.& aduerb.significat.in dict.secundum, n.1.pag.106.*

4 Ponitur etiam assertiue, & demõstratiue, sicut dictio, prout. *cap.Abbate de verborum.signific. Octau.Vulp.d.loco. Card.Tusch. practic.concl.tom.2.lit.D.conclus. 370.n.1.* vbi *n.2.* declarat quod posita post speciem importat demonstrationem, post genus vero restrictionem.

5 Relatiua est, & facit relationem eorum, quæ supra dicta sunt, vt in *l.item quæritur,§.idem Iulianus,* ff.*locati,* notãt *Azeuedo d.l.1.n.50. Ceuall.commun.contra commun.q.828.nu.130.* Et importat, quod tota dispositio, ad quam fit relatio expressa videatur, vt in *l.si testamentum, C.de instit.& substit. Oct.Vulp. d.loco, n.2.*

6 Non facit conditionem, vt per *Octauian.Vulpell. d.loco.versic.& quid. Viu. tom.2. commun.*

mun. opin. lib. 9. *tit.* 34. *n.* 63.

7 Dictio, ſecundum quod, inducit repetitionem qualitatũ, & conditionum præcedentis legati, & diſpoſitionis in ſequentẽ *Galganet. de condit. & demonſtr. p.* 2. *cap.* 1. *q.* 18. *n.* 13.

DICTIO CCCVIII.
Secus.

1 ADuerſatiue ponitur, & importat conditionem contrariã diſpoſitioni præcedenti, vt in *l. per ſeruum* §. *pen.* ff. *de acquir. rerum domin.* notãt *Bart. in l.* 1. *num.* 11. *ff. de condit. & demonſt. Surd. conſ.* 437. *n.* 29. *Oct. Vulpell. de præpoſit. & aduerb. ſignificat. in dict. ſecus, pag.* 107. *in fine*, vbi etiam quod interdum ponitur pro, iuxta, vt in *l. quidã Hyberus*, ff. *de ſeruit. vrban. prædiorum*.

DICTIO CCCIX.
Sed.

1 QVando ponitur ſine copula, &, aduerſatur præcedentibus in iure, & in facto, itaut diuerſum caſum, & diuerſum ius importet, vt in *l. ſed & ſi lege in princ. ff. de petit. hæred. & in l. patris, & filij, ff. de vulgari, & pupil.* vbi *gloſ. & in l.* 1. *in princip. & in l.* 2. §. *Oſſilius*, ff. *ne quis eum*. notant *Octauian. Vulpell. de præpoſition. & aduerb. ſignificat. in dict. ſed, pag.* 108. *Azeuedo ad l.* 2. *n.* 229. *tit.* 13. *lib.* 8. *nouæ recopill. Burgos, p.* 1. *l.* 3. *Tauri concl.* 2. *nu.* 85. *Gutier. practic. lib.* 2. *q.* 35. *n.* 2. *P. Sanch. de matrim. lib.* 6. *diſp.* 22. *nu.* 18. *Cened. practic. & canon. quæſt. ſing.* 35. *n.* 1.

2 Iuncta cum copula, &, denotat diuerſitatem facti, & identitatem iuris. *Octau. Vulpell. d. loco. P. Sanch. d. diſp.* 22. *nu.* 18. *Cened. d. ſing.* 35. *n.* 1. vbi *n.* 2. aſſerit quod aliquando etiam cum dicta copula denotat diuerſum ius & *nu.* 3. quod interdum non aduerſatur, per textum in *l.* 2. *in princip. verſ. ſed Seruius, ff. ad legem Rhodiam de iactu, & in l. qui ſe debere, ff. de condict. cauſa data*.

DICTIO CCCX.
Semper.

1 ESt vniuerſalis affirmatiua, vt per *Molinam de primog. lib.* 1. *cap.* 5. *n.* 33. *Tiraq. de retractu lig.* §. 1. *gloſ.* 9. *n.* 221. *Surd. conſ.* 281. *n.* 21. *Cened. practic. & canon. quæſt. ſing.* 44. *n.* 1.

2 Inclu-

2 Includit omne tempus, exponiturque pro omni tempore, & omni casu, vt in *l.1. ff. soluto matrim. & in l. quia semper, ff. de in ius vocando*, & in *cap.1. de restit. in integrum*, notant *Octau. Vulpell. de præposit. & aduerb. significat. in dict. semper, vers. & qualificat*, *pag.109. Auendan. ad l.40. Tauri glos.15. n.1. Surd. decis.112. n.4. & decis.255. n.7. & cons.281. num.20. & consil.403. n.70. Gutier. practic. lib.3. q.66. n.25. Cardin. Tusch. practic. conclus. tom.2. lit. D. concl.371. n.1. Farin. in praxi crimin. p.1. lib.1. tit.5. q.39. n.101. & p.4. cons.54. nu.5. Stephan. Gratian. Marchiæ decis.183. n.6. Cened. d. sing.44. n.1. Accac. Anton. in commentar. ad l. Titio centum*, *n.105.* ff. *de condition. & demonst. Rota Rom. apud Farin. decis.146. nu.19. in nouiss.* hodie eadem sacra *Rota Rom. apud eund. decis.24. nu.14. tom.1. p.1.* & in *l. lex quæ tutores*, §. *ante omnia*, *C. de administ. tutor.* notant *Octau. Vulp. d. loco statim in princip. Menoch. cons.106. n.63. & cons.328. n.96. Azeued. ad l.6. n.31. tit.15. lib.4. nouæ recop. Io. Garc. de nobilit. glos.1. §.1. n.23. Gutier. d. q.66. n.25. Surd. d. cons.281. n.18. & 20. Mol. d. cap.5. n.33. Farin. d. p.1. q.29. num.70. Cened. d. sing.44. n.1. Aloys. Ricc. in decis. curiæ Archiepisc. Neapol. decis.287. n.8. p.2.* nouissime *sacra Rota Rom. apud Farin. decis.231. n.4. tom.1. p.2.*

3 Non nunquam exponi solet pro perpetuò, & est nota perpetuitatis, vt in *l. semper in ciuitate*, ff. *de iure immunit. & in l. Gaio*, §. *Imperator*, ff. *de alim. & cibar. leg.* & in *l.1.* ff. *de iure dotium*, & in *l. fin.* ff. *ad legem Pompei. de parricid.* & in *l. quisquis*, §. *filij*, *C. ad legem Iuliam maiest.*

4 Interdum temporis continuationem denotat, & exponitur pro, quotidie, vel assiduè, vt in *l.1.* §. *perenne est*, ff. *de flumin.* notant *Surd. d. cons.281. nu.19. Octau. Vulp. d. loco, vers. & quod ostendat. Farin. d. q.29. num.70. Cened. d. sing.44. n.2. Aloys. Ricc. d. loco. Stephan. Gratian. discept. forens. tom.3. cap.597. nu.14. Io. Francisc. Leo in thesauro fori eccles. p.3. cap.4. n.109.* nouissime *sacra Rota Rom. apud Farinac. decis.445. n.3. tom.1. p.1.*

5 Quandoque accipitur pro, multoties, frequẽter, plerumque vt in *l.1.* §. *semper*, vbi *glos. eod. verbo*, ff. *vt legatorum*, & in *l. nam quem* 149. ff. *de verbor. significat. l. fin.* C. *de testam. Farinac. d. q.29.*

*quæst.*29.*num.*70.*Cened.d.sing.* 44.*num.*1.

6 Aliquoties vsurpatur hoc est, in omni cõtractu, vt per *Cald. Pereira de empt. & vendit. cap.* 4.*num.*1.

7 Non differt aliquando à dictione, quandocumque, ex *Tiraq. de retract.conuent.*§.1.*glos.* 2.*n.*10. Contraria est tamen dictioni, nunquam, ex *Hippol. cons.* 40. *n.*22. *vol.*1. Actumque successiuum significat, & futurum respicit. *Menoch.cons.*38.*n.*43.

8 Capitur secũdum naturam clausulæ in qua est posita, & secundum subiectam materiam. *Octau. Vulp. d.loco vers. & capitur*. Item restringitur secundum naturam actus cui adijcitur *Escobar. de ratiocin. cap.* 41. *nu.*18. *sacra Rota Rom. apud Farinac. decis.*268.*n.*14.

9 Restringitur à lege ad 30. annos. *Surd. decis.*2. *n.*10.*Stephan.Gratian. discept.forens.c.*2. *n.*1.*Ceual.commun.contra comm. q.*207.Hinc per hanc dictionem non tollitur regularis præscriptio 30. annorum, ex *Tiraq.d. glos.*2. *n.*11. & *Cened.d.sing.*44. *num.*4.

DICTIO CCCXI.
Sæpe.

1 Verificatur ad minimum in duobus, vt in *l.iuxta*, & in *l. liberorum*, ff.*de verbor.signif. & in Auth. de testib.* §.*quia vero collat.* 7. & *in cap. consideres, de pœnit.dist.* 5.

2 Dictio, sæpius, tres requirit actus, vt in *l.veluti*, §.*fin.ff.de edendo*. & in *l. seruos*, C.*de vi publica*. Ab homine vero prolata duabus vicibus contenta est, aliquoties tamen prolata à lege significat numerum infinitum, ita *Octau. Vulpell.de præposit. & aduerb.signif. in dictione sæpius, n.*1.*pag.*110.

3 Dictio, sæpissime, requirit saltem numerum trium actuum. tex.vbi *glos.in cap.si quis erga* 10. *q.*7. & in *l. vbi actum in princip. ff.de verbor. obligat.* notant *Oct. Vulp.d.loco*.

4 Arbitrio iudicis relinquitur, quot actus denotent istæ dictiones, vt per *Rebuff. in comment.ad l.sæpe* 53. *vers.colligite, ff.de verbor.signific.pag.*270.*D. Marta de iurisdict. p.*2. *cap.*23. *n.*17. Denotant regulam esse in contrarium & exceptionem proprie significant: quod enim sæpe fieri

fieri dicitur, non semper fit. *l. sæpe*, ff. *de officio præsidis*. Et in dictione, sæpe numero, idem probat tex. in *l. si in diem*, §. *fin*. ff. *de condit. & demonstr.*

DICTIO CCCXII.
Seu.

1 PRopria vis, & significatio huius dictionis est, vt disiunctim accipiatur, per l. 1. §. *sublata*, ff. *ad Trebel. & l. si quis ita legauerit*, ff. *de aur. & arg. leg. & l. generali*, vbi *Bart*. C. *de sacros. eccles.* notant *Cened. pract. & canonic. quæst. sing.* 15. *n.* 1. *Octau. Vupell. de præposit. & aduerb. signific. in dictione seu statim in princ. pag.* 111. vbi cum *Curt. iuniori in l. precibus*, *n.* 47. C. *de impuber. & alijs*, dicit quod hæc dictio disiungit verba, sed sensum coniungit, & habet vim copulæ. Natura enim sua cadit inter diuersa. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 48. *nu.* 17. Et licet ponatur inter diuersa, arguit tamen similitudinem, & cōformitatem. *Cardin. Seraphin. decis.* 393. *n.* 8.

2 In legatis vero, & vltimis dispositionibus semper ponitur ampliatiue & augmentatiue; & copulat potius, quam disiungit, vt probat tex. in *d. l. si quis ita legauerit*, & notant *Cou. lib.* 2. *var. cap.* 5. *n.* 10. *ad medium*; *Cott. in memorab. verbo seu*, *pag.* 760. *Octau. Vulpell. d. loco n.* 7. *Ludoui. Gom. in* §. *sed istæ*, *n.* 38. *instit. de action. Caualc. de vsufructu mulieri relicto*, *cap.* 9. *n.* 48. *Cened. d. sing.* 15. *n.* 3. vbi *n.* 8. dicit quod quando ponitur inter genus & speciem, inter totum & partem subiectiuam, seu prædicamentalem, vim habet coniunctiuæ, seu copulatiuæ, & ibi etiam cum *Lambert. de iure patron. p.* 1. *lib.* 2. *q.* 7. *art.* 28. *num.* 8. asserit quod quando ponitur inter res, stat copulatiue; quando vero inter personas, stat disiunctiue.

3 Aliquãdo ponitur ampliatiue, vt in *cap. nullus de tempor. ordin. lib.* 6. notant *Brunor. à Sole in locis commun. verbo dictio*, *nu.* 28. *Bertazol. de claus. instrument. clausul.* 26. *glos.* 6. *n.* 7. *Bernard. Muscatel. de cognit. & probat. delictorum in proœm. n.* 11. *Cardin. Tusch. practic. concl. tom.* 2. *lit. D. concl.* 372. *n.* 16. Interdum correctiuè, vt in *cap.* 1. *de statu regular. lib.* 6. Nonnumquam expositiue, vt in *cap. licet in princip. de elect.* & in *cap. bonæ*, il 1. & ibi *glos.* 1. *de postulat. prælator.* notat *Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ decis.* 393. *num.* 9. *Octauian.*

uian.Vulpell.d.loco, num.7.vers. & id.

4 Dictio hæc, & dictio, siue, eandem vim & significationem habent, vt per *Cened. pract. & canon. quæst. sing.42.n.1. Card. Tusch.d.conclus.372.n.26.* Differunt tamen à dictione, vel; quia hæc disiungit verba & mentem; illæ vero verba, sed non mentem. *Card.Tusch. d.concl.372.n.3.*

DICTIO CCCXIII.
Si.

1 Regulariter denotat conditionem, vt in *l.1. vbi Doct. ff. de condit. & demonstr. l.quibus diebus, §.quidam Titio, ff.eod. tit.l.1.§.si quis, ff.de verb. oblig.* notant *Octau.Vulpell.de præpos. seu aduerb. signif.in dict. si, pag.113.* vbi citat plures classicos. *Menoch.cons.15. n.14.& de præsumpt. lib.4.q.21.n.27.& q.34.n.24.& q.183.n.53.Card. Mantic. de coniecturis vltimar. volunt. lib.10. tit.5. nu.4. Seraphin.de priuileg.iuram.priuil.17. n.3. Vincent.de Franch. Neapol. decis.231. num.2. Ioseph. de Sessè Aragon.decis.131.num.11.Surd. cons.381.nu.11. Rota Bonon. diuersor. decis.34. nu.31.Farin.in praxi crimin.p.1.q.46.n.3.Ferrer.in constitut. Cathalon.glos.5. nu.133. & 190. Cardin. Tusch. pract. concl. tom.2. lit.D.conclus. 373. n.2.& 3.* Aliquando vero importat potius monitionem, quam conditionem *Ioseph. de Sesse decis.31.n.7.* Quando enim à lege ponitur, non denotat conditionẽ, si absonus sequatur intellectus, sed facti contingentiam, ex *Octau. Vulp.d.loco.*

2 Ponitur pro, quia, vt si preces veritate nitantur; id est, quia preces, &c. *l.commodissime*, vbi *Castr.n.5.ff.de liber.& posth.Vital.de Cambanis in tract.clausular.pag.20. col.1. n.1. Oct.Vulp. d.loco, n.1.in fine.*

3 Facit aliquando rem dubiam, vt per *Menoch. de præsumpt.lib.6.q.28.n.4.*

4 Dictio, si autem, est aduersatiua, quæ continet repetitionem præcedentium, nisi coniectura sit, quod repetitionem faciat de omnibus, sed de aliquibus, vt per *Cardin.Tusch.pract. conclus.tom.2.lit.D. conclus.240. num.10*

5 Dictio, si vero, est aduersatiua ad ius & ad factum, vt per *Gutier. in l.nemo potest, nu.268. ff.de legat.1.Card.Tusch.d.concl. 240.à n.1. Ferrer in constit. Cathalon.glos.3.n.50.*

DI-

DICTIO CCCXIV. Sic.

1 EST continuatiua, & repetitiua formæ, & qualitatis præcedentis vocationis; & significat idem, quod, sicut. *Ioa. Garci. de nobilit. in diuisione, nu.* 51. *Gutier. Pract. lib. 3. q. 19. nu.* 23. nouissime *Sacra Rota Romana, apud Farin. decis.* 455. *nu.* 10. *tom.* 1. *p.* 1.

2 Limitatiua est habens relationem ad præcedentia, & ad ea concessionem restringens. *Grat. cons.* 106. *nu.* 52. *lib.* 2. *Octauian. Vulpell. de præposition. seu aduerb. significat. in dictione sic statim, in princ. pag.* 113. vbi etiam cum *Ruin. cons.* 184. *num.* 6. *in* 2. dicit quod cum copula, &, stat illatiue ad præcedentia, & est demonstratiua ad oculum quo ad formam, & modum faciendi, per *l. gallus*, §. *ille casus*, ff. *de liber. & posth.*

DICTIO CCCXV. Sicut.

1 INducit omnimodam similitudinem, & identitatem, vt in *l. si quis obrepserit*, ff. *de falsis, & in cap. olim, de verbor. sign. & in cap. cum in ecclesia, de præbend. lib.* 6. notant *Octauian. Vulpell. de præposition. & aduerb. signific. sub dictione sic, vers. sicut, pag.* 114. *Tiraq. de iure primog. q.* 40. *nu.* 30. *Brunor. à Sole in locis commun. verbo dictio, nu.* 29. *Card. Tusch. pract. conclus. tom.* 2. *lit. D. concl.* 374. *à nu.* 3.

2 Denotat formam, modum, & dispositionem limitatiuam, & relatiuam, vt per *Azeu. ad l.* 1. *nu.* 50. *tit.* 1. *lib.* 6. *nouæ Recopil.*

3 Facit repetitionem qualitatum, & conditionum præcedentis legati, & dispositionis in sequentem, vt per *Galganet. de condit. & demonstr. p.* 2. *cap.* 1. *q.* 18. *nu.* 13.

DICTIO CCCXVI. Similiter.

1 OStendit similitudinem facti, & modi ad precedētia, & denotat æqualitatem quandam. notant *Menoch. cons.* 124. *num.* 60. *Honded. cons.* 4. *nu.* 83. *lib.* 1. *Surd. cons.* 303. *nu.* 34. *Octauian. Vulpell. de præposition. & aduerb. significat. in dictione similiter, pag.* 114. *Anton. Monach. Florent. decis.* 46. *num.* 5. & *decis.* 47. *nu.* 13.

2 Est repetitiua. *Surd. dec.* 88. *nu.*

nu. 15. Et inducit diſpoſitionem ſimilem præcedenti. *Cardin. Seraphin. Rotæ Roman.deciſ.*1384. *num.*1.

3 Similitudo teſte *Boet.ſuper Topica Tullij, lib.*4. quem refert *Ioan.Andr. in cap. non poteſt, de præbend. lib. 6.* eſt rerum ſingularium, vel differentium comparatio, & ſecundum *Bald.* eſt in diuerſis rebus eadem, vel ſimilis qualitas: Et ſimile dicitur,quod in aliquo habet differentiam,ſed in pluribus habet cõuenientiam, vt ex *Bald.* refert *Bertazol. de clauſul.inſtrum.clauſ.*4. *gloſ.*23. *num.* 2. Nullum enim ſimile eſt idem. *Bertazol.clauſ.*27.*gloſ.*12. *ſub nu.*1. & dictio, ſimilis,eſt demonſtratiua. *Surd. conſil.*460. *num.*76.

DICTIO CCCXVII.
Simpliciter.

1 EX eius ethymologia ſignificat, ideſt, ſine plica, & duplicatione. *gloſ. verbo ſimpliciter in clem. ſæpe de verb. ſignificat. Octau.Vulpell. de præpoſition. & aduerb. ſignificat. in dictione ſimpliciter, pag.* 115. Et eſt repetitiua. *Surd. deciſ.* 88. *num.*15.

2 Simpliciter, & non qualificatè poſitionibus eſt reſpondendum, vt per *Menoch. de arbitr. caſu* 251. *à princip.Galgan. de condit. & demonſtr.p.* 2. *cap.* 1. *q.*73.*num.*6. *Amator Roderic. in pract.cap.*7. *nu.*65. Dicitur ſimpliciter poſitionibus reſponderi, quando reſpõdetur ad litteram, prout iacet poſitio.ita *Iaſ.*& moderniores *in l.*1. §.*ſi quis ſimpliciter,num.*8.ff.*de verbor.obligat. Octauian.Vulpel.d.loco nu.*1.

DICTIO CCCXVIII.
Simul.

1 DEnotat congregationẽ, & connexitatem, vt in *cap.*1.*de conſuetudine lib.*6. Et habet vim coniunctiuæ,ſeu copulæ. *in rub.de iuris, & facti ignorantia.* Et eius natura eſt vnire,quæ ſequuntur cum præcedentibus. *l.fin.cum gloſ.*ff.*ad leg.Aquil.* notant *Cephal.conſ.*365.*nu.*7.*lib.*3. *Octauian.Vulpell. de præpoſition. ſeu aduerb. ſignificat. in dictione ſimul pag.*116.Plures phraſes,& ſignificationes huius dictionis videbis apud *Rebuf.in comment.ad l.reſtituere* 35. *verſ.ſimul,* ff. *de verbor.ſignificat.pag.*201.

DI-

DICTIO CCCXIX.
Sin autem.

1 EST alternatiua, vt in *l. prætor edixit*, §. *quod autem*, ff. *de iniur. & in l.* 2. §. 2. ff. *de eo, quod certo loco*. notant *Menoch. conf.* 122. *nu.* 1. *cum seq. Octauian. Vulpell. de præposition. seu aduerb. significat. sub dictione simul vers. sin autem*, *pag.* 116. *colum.* 2.

2 Est aduersatiua, & qualitates præcedentes reperit. *Rota Roman. apud Farinac. decis.* 501. *nu.* 2. *in nouiss. Octauian. Vulpell. d. loco*. vbi etiam, quod sub ea aduersatiue dispositum non procedit, si habeat locum id, quod dispositum est in præcedenti dispositione, per tex. in *l. si ita scriptum*, & ibi *Bart.* ff. *de liber. & posth. & in l. in repetendis*, ff. *de legat.* 3.

DICTIO CCCXX.
Sine.

1 PRiuat, negat, & excludit, vt in *l. creditores*, ff. *de verbor. signific. & in l. actor*, C. *de probat.* notant *Rebuff. in comment. ad l. ager* 27. *vers. sine*, ff. *de verbor. significat. pag.* 156. *Cened. pract. & canon. quæst. sing.* 100. *num.* 5. Sine filijs importat conditionem, vt per *Card. Tusch. tom.* 2. *lit. D. concl.* 377.

DICTIO CCCXXI.
Singulis.

1 ATtribuit actum cuilibet insolidum. *Surd. decis.* 268. *nu.* 5.

2 Importat diuisionem, & disiunctionem, vt tenet *Bertazol. de clausul. instrum. claus.* 4. *glos.* 3. *sub nu.* 1.

3 Singulis annis, si sit facienda solutio, debet fieri in principio anni, vt tenet *glos. in l.* 1. *verbo annuos*, C. *quando dies legatorum cedat.* resoluit *Bertazol. clausul.* 41. *glos.* 3. *nu.* 3.

DICTIO CCCXXII.
Si quis.

1 INtelligitur de personis, nō autem de collegijs, seu vniuersitatibus, vt per *Bertazol. in repet. l. si quis maior*, C. *de transact. nu.* 144. 151. 154. & 173. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 37. *num.* 15.

2 Comprehendit masculinū, & fœmininum. *Bertazol. in repet. d. l. si quis maior à nu.* 73. & *præ-*

*cipue, num.*102. *Menoch.de præſumpt.lib.*4.*q.*89. *nu.*48. Et perſonam veram non fictam comprehendit, ex *Bertazol. d. loco, num.*145.

3 Diſtributiue omnes terminos comprehendit, vt in *l. qui filiabus*, §.1. ff. *de legat.* 1. *& in l. ſi neceſſaria*, §. *ſi annua*, ff. *de pignorat.act.* notat *Tiraq.in l. ſi vnquam verbo omnia*, *nu.*40. *in fin.C.de reuocandis donat.*

DICTIO CCCXXIII.
Sit.

1 Verbum hoc eſt canonlatæ ſententiæ, vt tenent *Tiraq. in l.ſi vnquam verbo,reuertatur, nu.*180. C. *de reuocandis donat. Azeu. ad l.* 11. *num.*9. *tit.*10.*lib.*5.*nouæ recopil. Gutier.pract.lib.*2.*q.*118.*nu.*11. *Ioſeph.de Seſſe Aragon.deciſ.*230. *nu.*18. *Ioſeph.Aldrete in allegat. pro omnimoda Regularium exempt.p.*1.*cap.*5. *nu.*1. *Carbon. de legibus, lib.*8. *diſp.*6.*verſ.ſeptima regula, optime Moneta de diſtribut.quotid.p.*3.*q.*7.*nu.*31.

2 Denotat executionem, iuxta reſoluta per citatos ab *Azeu. ad l.*15.*nu*.46. *tit.*4. *lib.*4. *nouæ recopil.* qui alios effectus huius verbi adducunt.

DICTIO CCCXXIV.
Siue.

1 Non ſtat diſiunctiue, ſed ampliatiue, vt in *l. ſi quis ita*, ff. *de aur. & arg. legat.* notant *Rebuff. in tract.nominat. q.*14.*nu.*44. *Cened.pract. & canon. quæſt.ſing.*42. *num.*3. *&* 4. *Card.Tuſch.pract.concluſ.tom.*2. *lit.D.concl.*372.*nu.* 16. Nam naturæ ſuæ eſt potius ampliare, quam diſtinguere *l.cum quis decedens*, §. *fin.* ff. *de legat.*3. *Rota Romana apud Farin. deciſ.* 275. *nu.*4.*in nouiſs.*

2 Deinde ita alternatiuam inducit, ſicut dictio, aut, vt per *Caualc. de vſufructu mulieri relicto, cap.*9.*nu.*48. *in fine*, quem refert *Cened. d.ſing.*42. *nu.*2. Et tunc regulariter diſiungit verba, non ſenſum, & per *Menoch. de præſumpt. lib.*4. *q.* 82. *num.* 15. *Octauian.Vulpell. de præpoſition. & aduerb.ſignificat.ſub dictione ſimul, verſ.ſiue, pag.*116. *Card. Tuſch.d.concl.*372.*nu.*20. Poſita tamen inter eadem non facit diuerſitatem, vt deciſum extat in *Sacra Rota Rom. apud Farinac. deciſ.*570.*nu.*3.

3 Denotat aliquando ordinem ſucceſſiuum, vt in *l.cum pater,*

ter, §.*pen*. ff. *de legat*. 2. *& in l. hæredes mei*, §. *pen*. ff. *ad Trebel*. notant *Ruin. conſ*. 149. *nu*. 13. *lib*. 2. *Octauian. Vulpell. d. loco*.

DICTIO CCCXXV. Solitus.

1 SOlitum dicitur quod pluries obſeruatum eſt, vt in *l. paucorum, inſtit. de rerum diuiſ*. & in *l. lege, in* §. *igitur*, ff. *de verb. ſignific. & in l. ſi quis donaturus*, ff. *de vſufr. & in l. ſolet*, ff. *de ferijs*, ita *Barthol. Perett. in comm. ad extrau. ambitioſæ de rebus eccleſiæ non alien. ſuper verbis, ac de rebus, & bonis à num*. 37. *pag*. 197.

2 Verificari poteſt etiam in vna vice, & in vno actu ſecundum ſubiectam materiam, vt in *l. mela ait*, §. *ſed ſi alimenta*, ff. *de alim. & cibar. legat*. notant *Kirchou. to. 2. commun. opin. lib*. 9. *tit*. 34. *nu*. 359. *Bertazol. de clauſul. inſtrum. clauſul*. 21. *gloſ*. 12. *nu*. 1. vbi *nu*. 2. dicit, quod ſolitus aliquid facere, vt quis dicatur, plures actus exiguntur, nec vnus ſufficit.

3 Vt res dicantur ſolitæ concedi in emphyteuſim, requiritur quod bis ſaltem fuerint conceſſæ ſpatio quadraginta annorum, ita *Barthol. Perett. d. loco, nu*. 40. *Clar*. §. *feudum, q*. 13. *n*. 4. *Afflict. deciſ*. 305. *num*. 10. *Balb. de præſcript. p*. 1. 5. *princip. q*. 20. *Caualcan. deciſ*. 30. *nu*. 8. *& deciſ*. 31. *à num*. 56. *&* 93. *Gam. deciſ*. 342. *num*. 4. *Camill. Borrell. in ſumma deciſ. tit*. 33. *nu*. 136.

DICTIO CCCXXVI. Soluere.

1 VErbum hoc exigit veram pretij ſolutionem, & excludit confeſſionem, depoſitum ſeu conſignationem, vt per *Cald. Pereira, de extinct. emphyt. cap*. 16. *nu*. 92. vbi etiam aſſerit, quod videtur compenſationem remouere, & pignorum oblationem, vt neque fideiuſſores præſtare ſufficiat.

DICTIO CCCXXVII. Solum.

1 ESt taxatiua, vt notant *Caſſan. in conſuetud. Burgund. rub*. 4. §. 1. *verbo, ſeu le mẽt, nu*. 1. *Octauian. Vulpell. de præpoſition. & aduerb. ſignific. ſub dictione ſimul, verſ. ſolum, pag*. 116. *col*. 2. *in fine. Rebuff. in tract. nominat. q*. 14. *num*. 20. *Surd. conſ*. 403. *nu*. 62. *Azeu. ad l*. 2. *num*. 1. *tit*.

*tit.*13.*lib.*8.*nou.recopil. Stephan. Grat. Marchiæ deciſ.*78.*nu.*28.

2 Excludit perſonam hæredis, vt per *l.non ſolum*, §.*tale*, ff. *de liberat.legat.* notat *Surd. dict. conſ.*403.*n.*62. Ac excludit omnem aliam perſonam, vt deciſum eſt nouiſſime *in Sacra Rota Romana apud Farin. deciſ.* 426. *nu.*5.*tom.*1.*p.*2.

3 Poſita ratione frequentioris vſus non excludit caſus ſimiles, vt per *Stephan. Grat. diſcept. forenſ. cap.*121.*nu.*20. vbi etiam aſſerit quod non reſtringit diſpoſitionem.

5 Quando adiungitur diſpoſitioni affirmatiuæ, habet implicitam negatiuam, vt per *Azeu. d.l.*2. *nu.*2. *Eſcobar. de ratiocin. cap.*7.*nu.*44.

DICTIO CCCXXVIII.
Solummodo.

1 ADiecta poteſtati aliquid faciendi ſolummodo in certas perſonas, veluti relinquẽdo bona ſolummodo illis de familia, eſt excluſiua aliorum, qui non ſunt de familia, vt per *Card. Tuſch. pract. concluſ. tom.*2. *lit. D. concl.*379. Alia vide in dictione, ſolum; & dictione, tantum.

DICTIO CCCXXIX.
Solus.

1 OMnes alios excludit, vt per *Card. Seraph. deciſ.* 820. *nu.*6. nouiſſime *Rota Rom. apud Farinac. deciſ.*426. *num.*5. *tom.*1.*p.*2.

DICTIO CCCXXX.
Specialiter.

1 AEquipollet dictioni, expreſſe, vt in *l.ſi quando*, §.*generaliter*, C.*de inoffic. teſtam.* & *in l. fin.* vbi *gloſ.* C. *de negot. geſt.* & *in l. fin.* vbi etiam *gloſ. verbo ſpecialiter*, C. *quod cum eo. gloſ. in l.* 1. *in verbo ſpecialiter*, ff. *de offic. eius cui mand. eſt iuriſd.* notant *Pariſ. conſ.*45. *nu.*9.*lib.*3.*Octau. Vulpell. de præpoſition.* & *aduerb. ſignificat. ſub dictione ſimul*, *verſ. ſpecialiter*, *pag.*117. *Ceual. commun. contra commun. q.*780. *nu.*240. Et plus eſt, quid ſpecialiter fieri, quam generaliter. *cap.*2. vbi *gloſ.* 2. *de officio ordin.* & *cap. quanquam* 30.*diſt.* notat *Octauian. Vulpell. d. loco.*

DICTIO CCCXXXI.
Spolietur.

1 Verbum hoc quia sonat in merum factum, & iuris executionem, significat, & declarat latam iam esse sententiam, vt per *Tiraq. in l. si vnquā, verbo, reuertatur nu.* 167. *C. de reuocand. donat.* vbi *nu.* 168. asserit, quod non exigit ordinē iuris.

DICTIO CCCXXXII.
Sponte.

1 Apud Grammaticos accipitur pro motu proprio, vt sic illud dicatur factum sponte, quod nullius petitione, vel instantia factum sit. Tamen aliter secūdum legistas accipitur, quia etiam is sponte aliquid facere censetur, qui ad instantiam, vel requisitionem alterius id facit, vt probatur in *l.* 2. vbi *Dec. notab.* 2. *C. de pact.* tenet *Bertazol. de clauf. instrum. clauf.* 11. *glof.* 1. *num.* 1.

2 Arguit puram libertatem, non autem causam vrgentem, vt per *Surd. conf.* 361. *num.* 17. quia sponte aliquis actum facere non censetur, qui alicuius cogente imperio facit, vt probatur in *l. si quis maior,* vbi *Alciat. super verbo nullo cogente imperio,* C. *de transact.* vbi etiam *Bertazol. in repet. nu.* 305.

3 Excludit exceptionem metus, vt in *Auth. Sacramenta puberum,* vbi moderniores, & *glof. in corpore vnde sumitur, C. si aduersus vendit. Marant. disp.* 10. *nu.* 10. *Octau. Vulpell. de præpofition. & aduerb. significat. sub dictione, simul, verf. sponte, pag.* 117. *Bertazol. d. clauf.* 1. *in fine, Card. Seraph. Rotæ Rom. decif.* 224. *nu.* 3.

DICTIO CCCXXXIII.
Statim.

1 Nullam dilationem admittit, & regulariter intelligitur, sine temporis interuallo, vt in *l. si finita,* §. *non autem statim,* ff. *de damno infecto. l. cum quidam,* ff. *de legat.* 2. notant *Tiraq. in l. si vnquam, verbo reuertatur, nu.* 120. *C. de reuocand. donat. Surd. decif.* 57. *nu.* 9. *& decif.* 211. *nu.* 32. *& conf.* 437. *nu.* 31. *Nicol. Garc. de benef. p.* 2. *cap.* 5. *nu.* 85. *Steph. Grat. discept. forenf. cap.* 41. *num.* 10. *Aloyf. Ricci. in decif. curiæ Archiepifc. Neapol. par.* 2. *decif.* 288. *num.* 5. vbi *num.* 6. asserit, quod denotat celeritatem: quod etiam tenet in *praxi rer. for. ecclef. dec.* 308. *n.* 2.

2 Non-

2 Nonnunquā accipitur pro, protinus, vt in *l.diuortio*, vbi *gloſ. verbo ſi non protinus*, ff. *de negot. geſt.* & *in* §.*idem iuris*, *verſ. nec inpendenti*, vbi *gloſ. verbo protinus*, *inſtit.de inutilib.ſtipulat.* Interdum ſignificat vnum mēſem, vt per *Surd.conſ.*550.*nu.*6.

3 Intelligitur cum temperamento ſecundum materiam ſubiectam, vt in *l.quod dicimus*, ff. *de ſolut.* & *in l.fin.* C.*de iudicijs*, *gloſ.verbo ſtatim*, *in cap.quicunque* 77. *diſt.* *Tiraq. d. verbo reuertatur*, *num.*109.*cum ſeq.* *Menoch.de arbitr.lib.*2.*caſu* 9.*nu.*4. *Farinac.in praxi crimin.p.*4.*deciſ.*10.*nu.*12. *Gonzal. ad reg.*8. *Cancel.gloſ.*9.§.1.*in annotat.nu.*217.*Stephan.Gratian.d.cap.*41. *num.*12.

4 Significat, ſummarie, vt per *Intrigliol. Siciliæ deciſ.*44.*n.*10. Non excludit tamen appellationem, vt tenet *Gonzal. d.*§.1.*in annotat. n.*217. quē refert *Steph. Grat.d.cap.*41.*nu.*12.

5 Eſt ſignificatiua latæ ſententiæ, & denotat, ipſo iure, vt in *l.commiſſa*, vbi *gloſ.verbo ſtatim*, ff. *de public.* & *vectig.* & in §.1. *verbo ſtatim Inſt. Guib. non eſt permiſ. facere teſtam.* *Tiraq. d. verbo reuertatur*, *nu.*116.*Octau. Vulpell.de præpoſition.* & *aduerb. ſignificat.ſub dictione ſimul*, *verſ. ſtatim*, *pag.*117.*Surd.deciſ.*211. *nu.*32. *Sayr.in claui regia*, *lib.*3. *cap.*8.*nu.*27. *Ioan. Petr. Monet. de diſtribut.quotid. p.*3. *quæſt.*7. *nu.*36. & 37.

DICTIO CCCXXXIV. Statuimus.

1 VErbum hoc eſt iuris noui inductiuum, vt in *cap. paſtoralis de iudicis*, & *in cap.*1.*de officio deleg. lib.*6. & *in clem.fin.* vbi *gloſ.verbo ſtatuimus de reſcriptis*. notant *Rebuff. in concord.rub.de collat.* §.1. *litt.A.* *Nicol.Garc. de benef. p.*3. *cap.*1. *nu.*9. *Card.Seraphin. Rotæ Rom. deciſ.*510.*nu.*4.

DICTIO CCCXXXV. Sub.

1 DE vi & effectibus huius dictionis vide *Octau. Vulp.de præpoſitionum*, & *aduerb. ſignific. in dict.ſub pag.*117. *Rebuff.in comment.ad l.ad edictum*, 10.*verſ.ſub* ff.*de verbor.ſignific.* *pag.*72.*Cardin.Tuſch.pract.concluſ.tom.*2.*lit.D.concl.*340.

2 Ponitur aliquando pro, coram, vt in *l.Manichæos*, C.*de hæretic.* & *in l.generaliter*, C.*de rebus*

bus creditis. Octau. Vulp. d. loco. Multoties accipitur pro, cum, in, subtus, sub potestate, vt in *l. 3. ff. de in litem iurando*, & in *l. 3. in fine*, ff. *de eo quod certo loco.* & in *l. pronunciatio*, §. 1. ff. *de verbor. significat.* Interdum respicit tempus; & exponi solet pro, circa; & accusatiuo frequenter adiungitur, vt in *l. Aediles*, 2. §. *sed non tantum*, ff. *de Aedilit. edict.* & in *l. quæ tamen*, ff. *de donat. inter virum & vxorem.*

DICTIO CCCXXXVI.
Subiaceo.

1 Hoc verbum in futuro tẽpore denotat latam sententiam, vt per *Tiraq. in l. si vnquam, verbo reuertatur, num.* 148. C. *de reuocandis donat. Sayr. in claui regia lib. 3. cap. 8. n. 21. vers. fallit autem.*

DICTIO CCCXXXVII.
Subito.

1 Denotat latam sententiã, nec necessaria est vlla iudicis ad executionem pœnæ, vt per *Sayr. in claui regia lib. 3. cap. 8. n. 27.* & faciunt quæ *Moneta de distribut. quotid. p. 3. q. 7. n. 35. 36. & seq.*

DICTIO CCCXXXVIII.
Subsequenter.

1 Importat immediate & incontinenti, vt per *Cardin. Tusch. pract. conclus. tom. 2. lit. D. concl. 381.*

DICTIO CCCXXXIX.
Succedat.

1 Hoc verbum ita prolatũ intelligitur, ab intestato, vt in *l. 3. §. de illo*, ff. *pro socio. Surd. cons. 81. n. 1. Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 3. nu.* 32. Et est commune non directum. *Ceual. decis. 20. n. 14. p. 3. Surd. d. cons. 81. n. 5. & 6. Francis. Molin. d. q. 3. n. 24.* Adiectum vero vniuersitati bonorum, vel quotæ, importat titulum hæreditarium, secus si adiunctum sit rei particulari. *Francisc. Molin. d. q. 3. n. 33. & 34.*

DICTIO CCCXL.
Sum.

1 Est verbum substantiuum, & de præsenti effectiuũ, vt in *l. his verbis in princip.* ff. *de hered. instit.* notant *Gutier. practic. lib. 2. q. 118. n. 10.*

2 Impor-

2 Importat ſubſtantiam, vt per *Azeu. ad l.1.n.10. tit.16.& ad Rub. tit.19. n.70. lib.8. nouæ recopil. Io.Garc. de nobilit.gloſ.1. nu.38. Gutier. pract.lib.3.q.17. num.116.*

3 Denotat dominium, vt in *d.l.his verbis.* tenet *Parlad.lib.2. rer. quotid. cap.5. n.15.* Proprietatem & eſſentiam, ex *Ceual. commun. contra commun. tom.4. q.906.n.25.*

4 Veritatem denotat, vt in *l.ſi maritus, §. legis Iuliæ, ff. ad leg.Iul.de adulter.* notant *Rebuff. in comment. ad leg. recte dicimus 25.verſ.ſecundo, ff.de verbor.ſignif.Gutier.in repetit.§.ſui,n.15. inſtit.de hæredum qual.& differ.*

DICTIO CCCXLI. Super.

1 De vi, & effectibus huius dictionis. vide *Tiraq. de retract.lig.§.1. gloſ.11.n.78. Octau.Vulp.de præpoſ.& aduerb. ſignif.in dictione ſuper, pag.120. Rebuff. in comment. ad l.appellatione parentis.51.verſ.ſuper ff.de verbor.ſignificat.pag.268.Card. Tuſch.pract.concluſ.tom.2.lit.D. concl.383.*

2 Non denotat contingentiam temporis: vt ſi exigatur iuramentum ſuper contractu, quod ante, vel poſt præſtari poſſit tradunt omnes poſt *gloſ. in auth.ſacramenta puberum, C.ſi aduerſus venditionem,* teſte *Bertazol. de clauſul.inſtrum.clauſul.26.gloſ.5. n.1.in fine.*

3 Significat acceſſionem, & ipſam rei, quæ geritur, ſubſtantiam, ex eodem *Bertazol.d.loco, n.2.* vbi *n.3.* dicit quod aliquando importat rei obligationem.

4 Prolata ab homine ſignificat ius in re cui adijcitur; & hypothecam inducit, vt in *l.codicillis, §.inſtituto, ff.de legat.2.* notant *Rebuff. d.loco Brunor. à Sole in locis comm.verbo dictio, n.30. Surd.conſ.330.n.30. Flamin.de reſignat.tom.1.lib.6.q.2.n.96.*

5 Appoſita alicui ſolutioni, vel debito ſuper certo corpore, operatur quod illud corpus dicatur hypothecatum, vt per *Card. Tuſch.d.concl.383.*

6 Aliquando exponitur pro, vltra, *Ruin.conſ.94. lib. 4.* quem citat *Octau.Vulpell.d.loco.* Nonnunquam ſignificat idem quod, prout. *l.1.ff de tutel.l.ſæpe, ff.de verbor. ſignific. §. tutores inſtit. de tutel.§.certe inſtit.qui teſtam. tutores dari poſſunt.* Interdum ſumitur pro, præter, vt in *l.pen. ff.de peric.& commod.rei vendit.*

Quan-

Quandoque accipitur pro, vltra, amplius, vt in *l. diuortio*, §. *quod in anno*, *ff. soluto matrim.* Dicimus, super rebus, idest, de rebus, vt in *l. à Diuo Pio*, §. *si super rebus iuncto, vers. sed & illud, ff. de re iud.* & in *l. 3. in fin. ff. de testib.* Illa tamen differentia, quod dictio, de, significat decisionem, & dictio, super, accessionem, ex *Bertaz. d. loco, n. 2.*

DICTIO CCCXLII. Supra.

1 SVpra, & super, videntur synonimæ dictiones, & eiusdem significationis, tam apud latinos, quam apud legistas, vt per *Tiraq. de retract. lig.* §. 1. *glos.* 11. *n.* 77. & 78. *Bertaz. de clausul. instrum. clausul.* 26. *glos.* 5. *in princip.* licet *Laurentius Valla lib.* 2. *elegantiar. cap.* 91. relatus à *Ias. in Auth. sacramenta puberum col. 6. vers. cõtrarium dicitur, C. si aduersus vendit.* velit eas differre: quia dictio, super, contiguitatem, seu contingẽtiam aliquam importat: supra vero interuallum, & distantiam: vt sedeo super lapidem; auis vel nebula est super nos: quæ differentia videtur confundi ex tex. in *l. 3.* §. *item videamus si proiectũ.* & §. *sed si supra eas ædes*, *ff. vti possidetis.* & in *l. quemadmodum*, §. 1. *ff. ad leg. Aquil.* vbi dictio supra, stat contigue, & denotat contiguitatem, & non interuallum; & se habet tanquam superficies ad aream; & videtur idem probari *in l. peregre in princip. de acquir. possess.*

2 Hæc dictio, supra, stat relatiue, & repetit omnes qualitates, vt per *Bart. in l. 1.* §. *hoc edicto, ff. de postulando. Octau. Vulp. de præposit. & aduerb. significat. in dictione supra, n. 1. Surd. cons. 567. n. 2. Galgan. de condit. & demonstrat. p. 2. cap. 1. q. 18. nu. 7.* Et refert omnia de quibus supra facta est mentio, vt per *Cardin. Tusch. pract. concl. tom. 2. lit. D. concl. 384. n. 1.*

3 Item includit hæc dictio, vt notant *Menoch. de præsumpt. lib. 4. q. 145. nu. 5. Cardin. Tusch. d. tom. 2. lit. D. concl. 290. n. 2.*

4 Dictio, supra dictus, stat repetitiue, ac relatiue ad omnia quæ supra dicta fuerunt, vt tenent *Verall. Romana decis. 42. n. 2. p. 2. Flamin. de resignat. to. 2. lib. 11. q. 11. n. 23.*

5 Dictio, supra scriptus, est repetitiua, & relatiua præcedentium. *Menoch. cons. 160. nu. 33. Masc. de prob. concl. 1265. n. 34.*

DICTIO CCCXLIII. Suspendatur.

1 HOc verbum est futuri optatiui modi respiciēs actum, ac Iudicis ministerium,& ideo importat sententiam ferendam,vt per *Tiraq.in l.si vnquam verb. reuertatur*, *n.*39. C.*de reuocand.donat. P. Sanchez de matrim. lib.*3. *disp*.48. *nu*.2. *Ludou. Carbo de legibus lib.* 8. *disp.* 6. *vers. tertia regula. Moneta de distribut. quotidian.p.*3.*q.*7. *num.*21.

DICTIO CCCXLIV. Suus.

1 DEnotat dominium, vt in *l.quintus in* 2.§. *argento*, & ibi *Bart.nu.*3.*ff.de auro & argento legato*. notant *Menoch.cons.*129. *num.*7.*& de præsumpt.lib.*4.*q.*162.*n.*28. *Caldas Pereira de emptione, & vendit. cap.*10.*n.*2.*& cap.*3.*n.*2.

2 Importat personalitatem,vt per C*ardin.Seraphin.Rotæ Rom. decis.*1337.*n.*4.*Ferrer in constitution.* Cathalon. *glos.*1.*nu.*216. Et est demonstratiua ad oculum. *Card. Tusch. practicar. conclus. tom.*2.*lit.D.concl.*260.*n.*4.

3 Stat restrictiue, & significat quandam immedietatem. *Menoch. cons.*328.*n.*14. Et restringit obligationem ad præsens tempus. *Stephan.Gratian.disceptation.forensium,cap.*104.*n.*19. Item coarctat contractum venditionis ad res venditoris. *Caldas Pereira d.cap.*10. *nu.*1. vbi idem ampliat in re legata,& emphyteusi.

4 Dictio, sui, in odiosis odio irrationabili, non comprehendit fœminam, vt per *Bertazol.in repet. l.si quis maior*, C.*de transaction.n.*113.

5 Dictio, suis, in testamento refertur ad testatorem, & non ad alium, vt per C*ard.Seraphin. Rot.Rom.decis.*553.*n.*6.

DICTIO CCCXLV. Taliter.

1 EST limitatiua, & restrictiua, vt in *cap.*2.*de temporibus ordinationum*.notat *Gratus cons.*54.*n.*13.*lib.*1. quem refert *Octau.Vulpell.de præposit.& aduerb.significatione, in dictione taliter, pag.*121.*col.*1.

2 Dictio, talis, est repetitiua certæ & determinatæ qualitatis, vt per C*ard.Seraphin.Rotæ Rom. decis.*822.*n.*2.

DICTIO CCCXLVI.
Tam, & Quam.

1 Actum æqualiter tribuũt vtrique copulatum, vt in *l. sancimus*, *C. de testament.* notant *Surd. conſ.* 317. *n.* 16. *& conſ.* 401. *n.* 12. *Card. Tuſch. practic. concluſ. tom.* 2. *lit. D. concl.* 386. *Anton. Monach. Lucen. deciſ.* 58. *n.* 11. *& Bonon. deciſ.* 61. *n.* 51.

2 Accipiuntur quandoque augmentatiuè, vt per *Aymon. conſ.* 227. *n.* 9. *Menoch. conſ.* 195. *n.* 7. *Octau. Vulpell. de præpoſ. & aduerb. ſignificatione, in dictione tam, & quam, pag.* 121.

3 Ponũtur etiam ſeparatiuè, vt per *Octauian. Vulp. d. loco. Menoch. de arbitrarijs caſu* 314. *nu.* 11. *Anton. Monach. Lucen. deciſ.* 58. *n.* 11. Aliquando copulatiuè. *Simon de Pretis de interpretatione vltimar. volunt. lib.* 9. *dubitatione* 4. *n.* 89.

4 Verba (tam per teſtamentum, quam per donationem) æquipollent verbis, tam in vita, quam in morte, quæ eſt coniectura cogitantis de ſpeciali, & non de generali diſpoſitione, ex teſtamento, vel ab inteſtato. *ita Cardin. Mantica de coniecturis vltimar. volunt. lib.* 7. *tit.* 7. *ſub n.* 14. *Surd. conſ.* 269. *ſub nu.* 40. *verſ.* 3. *reſpondeo*, *Anton. Monach. Bonon. deciſ.* 61. *n.* 32.

5 Dictio, tam, implicat caſum magis dubitabilem, vt per *Surd. d. conſ.* 317. *n.* 17.

DICTIO CCCXLVII.
Tamen.

1 Est limitatiua, ſeu exceptiua ſuperiorum, vt in *l. ita tamen*, *ff. ad Trebel.* & in *l. vbi adhuc*, *§. ita tamen*, *C. de iure dotium.* notãt *Menoch. conſ.* 146. *n.* 8. *Octau. Vulp. de præpoſ. & aduerb. ſignific. in dictione tamen, pag.* 121. *col.* 1. *Anton. Monac. Lucen. deciſ.* 67. *n.* 15. *Mar. Anton. variar. reſolution. lib.* 1. *reſolut.* 27. *n.* 6.

2 Eſt iuris & facti aduerſatiua, & aduerſatur in eodem genere, retentis eiſdem terminis, vt eſt deciſum nouiſſime in ſacra *Rota Rom. apud Farin. deciſ.* 75. *n.* 4. *tom.* 1. *part.* 2. notant *Octau. Vulpell. d. loco, verſ. & venit*: vbi etiã, quod aduerſari debet præcedentibus, & quod ſit aduerſatiua diuerſificans vnum caſum ab alio, & includens, quod determinat, & omne aliud excludens. *Benedict. Aegidius in repet. l. ex hoc iure, ff. de iuſtitia & iure par.* 1.

par.1.cap.8.n.64.verſ.pro cuius. Cardin.*Tuſch.practicar.concluſ. tom.2.lit.D.concluſ.*240. *nu.*14. vbi intelligit ſine copula; & *concluſ.*387. *n.*1. vbi *num.*2. aſſerit quod reſtringit omnia præcedẽtia ex ſui natura.

3 Importat modum & conditionem, vt per *Marium Antoninum variar. reſolution. lib.* 1. *reſolut.*51.*n.*4.

DICTIO CCCXLVIII.
Tanquam.

1 Regulariter, & de ſui natura denotat improprietatem & fictionem, vt in *l.ſi pecunia, ff.ſi certum petatur*. & in *l.iubemus*, §.*ſane in* 1.C.*de ſacroſanctis eccleſ.* notant *gloſ. verb. tanquam,in cap.ſolitæ de maior.& obed. Hippol.in l.ſi quis obrepſerit, n.*4.*ff.ad legem Corneliam de falſis*, *Octau. Vulpell.de præpoſit. & aduerbior. ſignificat. in dictione tanquam, ſtatim in principio. Cened. practic. & canon.quæſt.lib.*1.*q.*34.*n.*5.*Card. Tuſch.pract.concluſ.tom.*2.*lit.D. concl.*385.*n.*1. vbi *n.*2. declarat niſi illud improprium omnino ſit æquiparatum; quia tunc verè dicitur, & propriè eſſe tale.

2 Interdum non denotat fictionem, vt per *Stephan.Gratian. Marchiæ, deciſ.*177.*n.*16. Nam aliquando ſimilitudinem importat, vt in *l.*1. C. *de hæred. inſtituen. vbi Iaſon col.* 2. *Bartol. in l.omnes populi quæſt.*6.*principali, ff.de iuſtitia & iure.Octau.Vulp. d.loco*.

DICTIO CCCXLIX.
Tantum.

1 De vi, & effectibus huius dictionis vide *Rebuff. in commẽt.ad l.pratum.*31.*verſ. tantum*, *pag.*193. *& ad l.propemodum* 88. *verſ. tantum*, *pag.* 385.*ff.de verbor.ſignific. Octau. Vulp.de præpoſit. & aduerb.ſignificatione, in dictione tantum, pag.* 124.*Cened.pract. & canon.quæſtionum ſingulari* 21. *Card.Tuſch.pract.concl.tom.*2.*lit.D.concl.* 388.*n.*4.*cum ſeqq.*

2 Eſt exceptiua,& limitat,reſtringit, & excludit ſicut dictio, tantummodo,vt in *l.Iulianus*, & in *l. & non tantum*,ff.*de petitione hæreditatis*, & in *l. his ſolis*, ff.*de condictione indebiti*,& in *l.aduerſus*,C.*ſi aduerſus rem iudicatam*, & in *l. his ſolis*, C. *de reuocand. donat.* notant *Octau.Vulp. d.loco ſtatim in princip. Azeued.ad l.*2. *n.*1. *tit.*3. *lib.*8. *nouæ recopilationis*.

*nis. Vincent.de Franchis Neapolitana decis.*123.*n.*4.*Cardin.Seraphin.decis.*257.*n.*2. & nouissime decisum in *sacra Rota Rom. apud Farin.decis.*740.*n.*4.*& decis.*600.*n.*7.*tom.*1.*part.*2. *Card. Tusch.d.conclus.*388.*n.*4. Excludit diuersa & separata,nõ autem connexa & pertinentia ad dispositionem expressam,vt nouissime decisum est in *sacra Rota Rom. apud Farin.decis.*442.*n.*3.*tom.*1. *part.*2.

3 Excludit omnes casus præter expressos, & continet negationem quoad alios, vt in *l.qui aliena*, §. *libertos*, *ff. de negotijs gestis*. notant *Surd. decis.* 291. *nu.*19. *& de alimentis tit.*1. *q.*2. *nu.* 2. *Flamin.de resignat.lib.*13. *q.*5. *n.*47. *Caldas Pereira de renouatione emphyteusis q.*11.*n.*15. *Cened.d.singul.*21.*n.*1.*Io.Franc. Leo in thesauro fori ecclesiastici part.*2. *cap.*2. *n.*33. Et impedit extensionem ad non expressa. *Farin.cons.*76.*n.*13.*part.*4.

4 Apposita in aliqua concessione excludit omnes alios iudices præter illos, quibus antea competebat iurisdictio generalis in ijsdem causis, vt in *l.* 1. *C. de officio præfecti vrbis*, *D. Barbosa ad l.* 1.*art.*4.*n.*106.*ff.de iudicijs*.

5 Non excludit tamen casus similes, vt notant *glos. in l.ob æs*, *C. de prædijs minorum*, & in *l.si mora*, *verb. duntaxat*, *ff.soluto matrim.*& in *l.vlt.* *C.de reuocandis donat. Octau. Vulpell. d.loco*, *vers.non tamen. Lara in l.si quis à liberis*, §.*idem ius*,*n.*49.*ff.de liberis agnoscendis.Surd.d.quæst.* 2.*n.*10. *Gutierrez. canon.quæst. lib.*1.*cap.*14.*n.*5.*& pract. lib.*3. *q.*15. *n.*23. *Paul.Montan.de tutelis, & curis, cap.*37. *nu.*66. *P. Sanchez. de matrimonio*, *lib.* 7. *disp.*31.*n.*6. *Ceual.commun.contra communes q.*504. *n.*4. *Cald. Pereira de emptione & venditione,cap.*14.*n.*23.*& cap.*20.*n.*15. *& cap.*28. *n.*4. *Cened.d.sing.*21. *n.* 2. *Melchior Phebos Lusitaniæ decis.*54.*n.*14. Attamen apposita in lege continente casum fauorabilem vel pium, impedit extensionẽ ad casus similes, vt per *Viu.to.*2. *commun.opinion.lib.*9. *tit.*34.*n.*64. *Benedict. Aegid. in repet. l. ex hoc iure*, *ff.de iustitia & iure,part.*1.*cap.*11.*n.*39.

6 Posita in lege noua non est sufficiens ad inducendam correctionem alterius legis, vt per *Cottam in memorabil. verb. tantum*, *pag.* 839. vbi *pag.*841. asserit non tollere ea, quæ nobis de consuetudine competunt.

7 Operatur, vt dispositio, seu contractus non transeat ad hæredes, vt in *l. non solum*, *§. tale ff. de liberat. legat. Bart. in l. qui in futurum*, *§. 1. ad finem, ff. de pact. Octau. Vulp. d. loco, vers. excludunt. Anton. Gomez. variar. tom. 2. cap. 11. n. 13. Rebuff. in comment. ad d. l. propemodum, vers. interdum, Cald. Pereira d. cap. 20. nu. 23.* & facit Ordinatio regia Lusitanorum *lib. 3. tit. 25. §. vlt.* vbi in casu de quo agit dictio hæc excludit personam hæredis. Sed non excludere hæredem promittentis tenent *Cened. d. sing. 21. n. 3. Caldas Pereira d. cap. 28. n. 3. & 5.* In dubio enim semper persona hæredis censetur comprehensa, licet expressa non sit, vt per *l. iuris gentium §. Prætor, ff. de pact.* decidit *sacra Rota Rom. apud Farin. decis. 361. num. 3. in nouiss.*

8 Impedit extensionem, in *l. qui aliena*, *§. libertos*, *ff. de negotijs gestis*, & in *l. 3. §. cum Titio, ff. de adimendis legatis*. Habet enim negatiuam implicitam, ita quod aliter fieri non possit, vt in *cap. cum ecclesia Sutrina*, vbi *gloss. de causa possess. & propriet. Aymon de antiquitate temporum, part. 4. n. 112.* Et in materia fauorabili personam non excludit, in qua eadem est æquitas, vt ostendit *Alexand. Rauden. in tract. de annalogis, cap. 15. n. 84.* quem citat *Octau. Vulpell. d. loco, vers. & quod.*

9 Per hanc dictionem constituuntur pacta personalia, vt tenet *Francis. à Sousa in comment. ad tit. ff. de pact. art. 9. q. 2. nu. 7.* vbi idem asserit de alijs dictionibus taxatiuis.

DICTIO CCCL.
Teneatur.

1 VErbum hoc importat necessitatem & formam, vt per *Anton. Monach. Lucen. decis. 53. nu. 34.* Et ex subiecta tamen ratione denotat voluntatem sicut verbum, Oportet, & verbum Debet, *gloss. verb. oportet in cap. 1. de iudicijs lib. 6. Anton. Monach. Lucen. decis. 67. n. 27.*

DICTIO CCCLI.
Totaliter.

1 IDem significat quod in totum, vt in *cap. ex ore, §. final. de priuileg.* notant *Octau. Vulp. de præpos. & aduerb. signif. sub dict. tantum, vers. totaliter, pag. 125. col. 1.* vbi etiam dicit quod est tantæ virtutis, vt ex ea quan-

quandoque fideicommissum absolutum inducatur, & citat *Roland.consf.98.n.15.& Maluasia consf.50.n.24.*

2 Integritatem, ac plenitudinem quandam significat, vt in *cap.Abbate de sent.& re iudicata lib.6.Menoch.consf.191.n.13.* Et importat, idem quod simpliciter, & absolutè, vt per *Flamin.de resignat.tom.2.lib.14.in præfat.num.4.*

DICTIO CCCLII. Toties quoties.

1 VErba harum dictionum significant infinitatem, vt cum *Bart. Alexand.* & alijs notat *Tiraq.in l.Boues, §.hoc sermone, limit.26.n.2.ff. de verbor. signific.* Et ideo obligatus repræsentare toties quoties non deobligatur præsentando bis, vt per *Cardin.Tusch.practic.concl. tom.2.lit.D.concl.389.n.1.*

2 Item verba hæc apponi solita in compromissis restringuntur ad duas vices tantum & non plus, vt per *Brunor.à Sole in locis commun.verbo dictio, n.32. Galgan. de condit. & demonstr.p.2. cap.5.q.21.n.2.*

DICTIO CCCLIII. Totum.

1 REspicit corpus integrum & vnam rem, vt pluribus auctoritatibus confirmat *Cald. Pereira de empt.& vendit.cap.9. nu.5.* Et refertur ad vnum integrum consistens ex suis partibus omnibus, vt per *Rebuff. in comment. ad l.nominis, & rei ad finẽ, ff.de verbor.signific. Euerard. in centuria legali loco 80.vers.istud arg. Surd.decis.78.n.18. Anton. Monach. Florent. decis.72. nu.1. Bertaz. de clausul.instrum.clausf. 27.glos.19. nu.2.* vbi etiam dicit quod accipitur totum pro toto vniuersali, vt genus comprehendens sub se multas species subiectiue, quæ dicto generi subijciũtur & prædicantur de genere: & asserit etiam accipi pro toto numerali consistente in numero vel quantitate, vt in aceruo, & decem, quæ constant quinque & quinque.

2 Concludit omnia, & nihil indecisum relinquit, vt per *Anton. Monach. Lucensf. decisf. 53. num.36.*

DICTIO CCCLIV.
Tunc.

1 DEnotat temporis extremitatem & conditionē, importat, vt in *l.4.§.fin.* vbi *glos. & Bart.ff.de condit.& demonstr.* & in *l.Gallus*, *in princ.* vbi *glos. verbo tunc*, & ibi notant omnes, *ff. de liberis & posthumis*, & in *l.cum quidam*, vbi *Florianus*, ff.*de vsuris*, & in *l.pen.* ff.*de testamen. tutel.glos.& Doctores in l.1.C.de codicillis. glos.in cap. praeterea de appellat.* notant *Calepin. verbo tunc*, *Ximenes in suo dictionario ecclesiastico eodem verbo. Brissonius lib.18. de verb.signif.verbo tunc. Octau. Vulpell. de praeposit. & aduerb.signif.sub dict.tantum vers.tunc, pag.125.col.1. Rebuff. in comment. ad l. mulieris appellatione*, *§. desinere*, ff.*de verbor. signific. Barthol. Perett. in comment. Extrau.ambitiosae, de rebus eccles. non alien. super verbis, & tunc, à n.3. Mol.de primog.lib.3. cap.5.nu. 67. Card. Mantic. de coniect. vltimar.volunt.lib.3.tit. 14.n.10.Peregr.de fideicommiss. art.29.n.28. Brunor.à Sole in locis commun. verb. dict. num.33. Surd.decis.207.n.16.Cald.Pereira de resolut.emphyt. cap.5.n.85. & post tract. de potestate eligen. in responso pro Sebastiano Limpo, n.1.& quaest.forens.seu receptar. sentent.cons.9. num.3.Gonzal.ad reg.8.Cancel.glos.65.num.2.cum seqq.Galgan.de condit.& demonstrat.p.1.cap.12.n.5.Io.Fancisc. Leo in thesauro fori ecclesi. p. 1. cap.15. nu.3. & n.43. Ferrer in constit.Cathalon.glos.3.n.52.Decian.cons.73.n.26.lib.2. Cardin. Tusch.practic. concl.tom.2.lit.D. concl.390.n.9.& 16.Anton.Monach.Florent.decis.50.n.30.* nouissime *sacra Rota Rom.apud Farinac.decis.144.n.7.tom.1.p.2.*

2 Aduerte quod licet denotet temporis extremitatem, tamen de quo tempore significet, à verbis praecedentibus dependet. *l. in substitutione*, ff.*de vulgari & pupillari substit. Iacob. Mandel cons.51.n.20.* quem citat *Octau.Vulpell.d.loco*. Non est tamen semper haec dictio respectu temporis terminate accipiēda, vt per *Galgan.d.tract.de condit.& demonstr.p.2. cap.1.q.36. num.9.*

3 Est demonstratiua temporis. *Menoch.de interdictis, remed. 15. recuper.possess.n.392.* Respicit tempus futurum, idem *Menoch. cons.106.n.324.* Importat signatum tempus, & demonstra-

tum

tum tantum, vt per *Card.Tusch. d.lit.D.concl.364.n.1.*

4 Restrictiua est, & restringit dispositionem ad tempus,& casum expressum, vt ad casũ omissum non extendatur,notant *Menoch. consf.117. n.6.& cons.152. n.41.& cons.198. n.9.Auend.ad l.40. Tauri,glos.14. n.10. Surd. cons.344.n.3.& cons.347.nu.3. Galgan.d.q.36.n.8. Octau.Vulp. d.loco,vers.& restringit.* vbi etiã dicit quod adiecta personis prohibet extensionem ad alias personas,sicuti adiecta tempori, vel casui.

5 Non impedit tamen extensionem ad casum similem expresso, vt per *Galgan. d.q.36.nu. 12.* Neque operatur quando in contrarium stat verosimilis mens testatoris. *Menoch. d.cons.117. n.29.Surd.d.cons.344.n.13.*

6 Si ponatur sine aliqua dictione taxatiua, stat demonstratiue,& declaratiue, non autem restrictiue, vt per *Galgan. d. q. 36. n.10.* vbi *n. 11.* asserit quod quoties post hanc dictionem testator vlterius procedit ad alias substitutiones, eo casu non stat restrictiue ad tempus & casum; sed extenditur ad alia tempora, & ad alios casus expressos.

7 Dictio, tunc & eo casu, propter vim geminationis extensionem vltra casum permissũ fieri non permittit; habet vim restrictiuam, & est limitatiua, ac pro inde prohibet extensionem fieri vltra illum casum. ita post multos classicos quos refert, tenet *Octau.Vulp.d.loco.*

DICTIO CCCLV.
Tradere.

1 POtest verbum hoc accipi pro traditione, quæ vere transfert dominium, vt in *§. per traditionem inst. de rerum diuis.* & in *l.traditionibus,C.de pactis.* Quod intelligitur, si sit dominus, si vero non sit non transfert nisi vsucapiendi conditionem,& tenetur de euictione, vt in *l.clauibus, ff.de contrah. empt.* Proprietas igitur huius verbi non est quod importet transferre dominium, sed solum corporalem rei possessionem præstare, nisi sit additum promissioni quantitatis.ita eleganter *Bertaz.de claus. instrument.claus.16.glos.3.nu.1.* vbi *n.2.* tenet quod verbum,tradidit, in venditionis instrumento operatur etiam sine clausula constituti (cum per eam censeatur data licentia emptori accipiendi propria auctoritate) possessionem rei venditæ.

DICTIO CCCLVI.
Tu.

1 EST perſonaliſsima, & non tantum relatiua, ſed demonſtratiua ad oculum, vt per *Stephan. Gratian. Marchiæ deciſ.* 51. *n.* 28.

2 Dictio, tuus, denotat dominium, vt in *l. quintus, §. argento, ff. de auro & arg. legat.* notat *Surd. conſ.* 73. *n.* 72.

DICTIO CCCLVII.
Vbi.

1 DVpliciter ſtare poteſt, & localiter & temporaliter. *gloſ. in l. ſi quis in legatione, ff. de iudicijs. Octauian. Vulpel. de præpoſit. & aduerb. ſignific. in dict. vbi, ſtatim in princip. pag.* 126. & tenet etiam denotare diuerſitatem cauſarum, vel negotiorum, ac locorum.

2 Importat idem, quod, ſi, & facit conditionem, vt in *l. ſi ita ſcriptum* 45. *§. fin. ff. de legat.* 2. notant *Anton. Monach. Bonon. deciſ.* 61. *n.* 45. *Octau. Vulpell. d. loco verſ. & facit.* vbi addit huiuſmodi conditionem formam inducere.

3 Includit hæc dictio, vt per *Card. Tuſch. practic. concl. tom.* 2. *lit. D. concl.* 238. *n.* 4.

DICTIO CCCLVIII.
Vbicumque.

1 EST vniuerſalis apta comprehendere omnia loca vniuerſaliter, vt in *c. ad honorem de vſu pallij.* notat *Card. Tuſch. pract. concl. to.* 2. *lit. D. concl.* 391. *n.* 1. vbi *n.* 4. limitat quando profertur in materia quæ per alia iura eſt reſtricta ad quædam loca.

2 Dictio, vbique, accipitur pro, quocumque loco, vt in *l.* 1. *verſ. vbique, ff. ſolut. matrim. & in princip. inſt. de vſucap.* notat *Octau. Vulpell. de præpoſit. & aduerb. ſignific. ſub dict. vbi; verſ. vbique, pag.* 126. Intelligitur de loco idoneo, ſicut & dictio, quolibet loco, vt per *Tiraq. de retract. lig. §.* 1. *gloſ.* 7. *n.* 30.

DICTIO CCCLIX.
Ve.

1 ALiquando ſtat copulatiue pro, &, aliquando disiunctiue pro, vel. Primo caſu ita accipitur in *l. & ſi poſt tres, ff. ſi quis cautionibus,* & in *l. ſi quis ita,* vbi *Bart. ff. de iniuſto rupto.*

& eſt

& est *glos.in l.fin.verbo ex stipulat.* ff. *de dote prælegata*. Et hoc procedit in dubio, vt semper pro copula accipiatur, *Aretin.in l.3. in princip.col.2.*& in *l.quod meo, n.12.* ff.*de acquir. possess.* Secundo casu accipitur pro disiunctiua in *l.Stichum,§.Stichus*, & ibi *glos.* ff.*de statulib.* & in *l.Paulus,§.Paulus,*ff.*ad leg.Cornel.de falsis*, & in *l.fin.in princip.* vbi notat *Aret.*ff. *de verb.obligat.* Et puto ita accipi debere in *Rub.C.de his quæ vi metusue causa fiunt*. His formaliter verbis eleganter notat *Bertaz.de clausul.instrum.claus.11. glos.4.num.4.*

DICTIO CCCLX. Vel.

1 DE sui natura cadit inter diuersa, vt per *Gonzal. ad reg.8.Cancell. glos.48. num.17. & glos.52.nu.3. Ferrer in constit.Cathalon.glos.4.n.122.* vbi etiam asserit quod disiungit casus. Et ampliat dispositionem etiam ad diuersa, vt decisum est in *Rota Rom.apud Farinac.decis. 770.n.4.in nouiss.* Est enim ampliatiua præcedentis dispositionis, vt nouissime decisum est in eadem *sacra Rota Rom.apud Farinac.decis.69.nu.5.tom.1.p.1.*

2 Deinde ex sui natura est alternatiua, quæ habet in se implicationem, & implicat præcedentia in sequentia, vt notant *Doct. in cap. inter cæteras, de rescript. Octau. Vulpell.de præposit. & aduerb. signific. sub dict. vbi, vers.vel,pag.127.col.1. Menoch. cons.3.num.21. Portol.de consort. cap.1.n.66. Surd. cons.393.nu.8. Aloys.Ricc.in decis.curiæ Archiep. Neapol. decis.72. n.5.p.1.Card. Tusch.practic.concl.tom.2.lit.D. concl.392.n.1.*

3 Est disiunctiua quo ad verba, & quo ad effectum; & in ea sufficit alteram partem esse verã, vt per *Menoch. de præsumpt. lib. 4.q.83.n.66. Cened. practic. & canon.quæst.sing.29.n.1. Barth. Peret. in comment. ad Extrauag. Ambitiosæ, de rebus Eccles. non alien.super verbo,vsibus, nu.20. & 21.pag.152.*

4 Pluribus modis capitur: aliquãdo augmentatiue, vt in *l.Littus,*ff.*de verb.signific.* notat *Oct. Vulpell. d. loco, statim in princip.* Interdum stat copulatiue. *Menoch.cons.187.n.18.* Et posita inter personas resoluitur in copulam, &, vt notat *Gonzal. ad reg.8.Cancel.glos.3.n.15.* Et posita inter genus, & speciem exponitur pro dicta copula, &, vt

per *Aloyſ.Ricc.d. deciſ.*72. *nu.*6. *Cened.d.ſing.*29.*n.*2. vbi *n.*5. aſſerit quod quandoque interpretatur pro, ſaltem, vt in *l. teſtamento, iuncta gloſ. verbo vel*, ff. *de manum.teſtam.gloſ.verb. vel hoc in l.*1. §.*ſerui quoties*, ff. *ad Silan.*

5 Declaratiue etiam ſumitur pro, ideſt. *Menoch.conſ.*347.*nu.* 19. *Portol.d.cap.*1. *n.*65. Præcipue quando eſt poſita poſt genus, vt nouiſsime deciſum eſt in *ſacra Rota Rom. apud Farin. deciſ.*300.*nu.*26.*tom.*1.*p.*1.

6 Ponitur etiam aliquando inter æqualia, vt in *l.*1. ff. *de rebus dubijs*: & correctiue, vt in *l.ſi is qui*, §.*ſi libero*, vbi *Paul. à Caſtro*,*n.*2.ff.*commod.*notat *Oct. Vulpell. d. loco*.

DICTIO CCCLXI.
Vel circa.

1 INtelligitur de modico temporis interuallo. *Menoch. de arbitr. iudicum caſu* 46. *nu.*3. Et ad ſummum importat ſex mẽſes, argum. *l.non tantum*, ff.*de excuſat. tutor.* notat *Menoch. d. caſu* 40.*n.*5. cum alijs citatis per *Nicol. Garc. de benefic. p.*11.*cap.*3.§.1.*n.*49.

2 Adiecta menſuræ in venditione quantitatis facit totum venire, vt per *Bertazol.de clauſul. inſtrument.clauſ.*20.*gloſ.*21.*n.*2.

DICTIO CCCLXII.
Veluti.

1 EST explicatiua ſeu, vt interpretes iuris aiunt, exẽplificatiua, vt in *l.*3. *& Labeo* 2. §.1.ff. *de verbor.ſignificat.* Et de dictione, velut eſt, tex. in *l. inter publica*, ff.*eod. tit.* de qua *Ferrer in conſtit.Cathalon.gloſ.*7.*n.*100

2 Denotat ſimilitudinem, & quandoque ſtare ſolet vt expreſſiua veritatis, vt per *Menoch. de præſumpt.lib.*4.*q.*52.*n.*6.

DICTIO CCCLXIII.
Vendere.

1 VErbum hoc naturaliter de vera venditione, non autem de ficta, vel ſimulata interpretandum eſt, vt dicit poſt *Paul.de Caſtro. Bertaz.de clauſ. inſtrument.clauſ.*16.*gloſ.*2.*nu.*1. vbi etiam, quod venditionis appellatione de ſui propria ſignificatione venit venditio, & non alius contractus.

2 Aliquando pro, locare exponitur, vt notat *Cald. Pereira de empt.& vendit.cap.*2.*n.*7.

DICTIO CCCLXIV. Vere.

1 EXcludit omnem fictionẽ, vt per *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 15. *nu.* 15. Et interdum idem importat quod, proprie, ex *Farin. in praxi crimin. p.* 4. *cons.* 76. *n.* 8.

DICTIO CCCLXV. Vero.

1 ADuersatur præcedẽtibus in iure, & in facto, vt in *l. hoc amplius*, §. *de his autem*, vbi *Bart.* ff. *de damno infecto*, & in *l. si vero*, ff. *qui satisd. cogantur* notãt *Surd. cons.* 315. *n.* 1. *Cened. practic. & canon. quæst. sing.* 99. *n.* 1. *Octau. Vulpell. de præpositión. & aduerb. significat. in dict. vero statim in princip. pag.* 127. vbi intelligit quando id cui adijcitur diuersam rationem habet; & *num.* 1. dicit quod affert diuersitatem in iure, & in facto quando aduersatiue posita est sine copula, plerumque tamen præcedentibus non repugnat, vt in *Auth. de hæredibus*, & *Falcid. in princip. collat.* 1. aduertit *Burg. de Paz. p.* 1. *l.* 3. *Tauri, concl.* 4. *n.* 579. Plura potest coniungere in vna oratione, ex *Bertazol. de claus. instrument. claus.* 20. *glos.* 32. *n.* 2.

2 Importat idem quod dictio, sed, vt per *Octau. Vulpell. d. loco, n.* 1. *Menoch. cons.* 76. *n.* 7.

3 Inducit repetitionem qualitatum, & conditionum præcedentis legati, & dispositionis insequentem. *Menoch. d. cons.* 76. *n.* 6. *Peregrin. de fideicom. art.* 16. *num.* 91. *Galgan. de condit. & demonstr. p.* 2. *cap.* 1. *q.* 18. *n.* 5.

4 Aliquando ponitur assertiue, vt in *d. Auth. de hæred. & Falcid. in glos. verbo vero*. Interdum inceptiue, vt in §. *his verò ad quẽ instit. de rerum diuis. cap. quosdam de præscript. cap. super eo, de elect. cap. transmissa, vers. quia vero, de eo qui cognouit consanguin. vxor. suæ*. Nonnunquam affirmatiue; & sic accipitur pro, enim, vt in *l. eas causas, vers. eas vero*, vbi *glos. & Bart.* sic intelligunt ff. *de condit. & demmonstr.*

DICTIO CCCLXVI. Versus.

1 REspectu loci non includit locum, vt per *Card. Seraphin. Rotæ Romanæ decis.* 167. *num.* 1.

DICTIO CCCLXVII.
Vicissim.

1 EIusdem est significationis, quæ est dictio, inuicem, de qua supra suo loco *l. fideicõmisso*, C. *de transact. cap.* 1. *de mutuis petit.* vbi *Abbas*, *nu.* 6. post glos. dicit quod illud dicitur vicissim fieri, quod fit eodem tempore, ordine tamen successiuo: ita tamen quod non concurrat cum temporis momento.

3 Inducit substitutionem reciprocam, vt in *l. in testamento*, §. *hæc verba*, *ff. de hæred. instit.* notat *Menoch. cons.* 95. *in princ.* *quem refert Oct. Vulp. de præposit. & aduerb. signific. sub dict. vero, vers. vicissim, pag.* 127.

DICTIO CCCLXVIII.
Videlicet.

1 DE sui natura præcedentium est declaratiua, & simul restrictiua, vt in *l. videlicet*, *ff. ex quib. caus. maior.* & in *l. videlicet*, ff. *de pactis*, & in *l. si quis*, §. *si in venditione*, *aliàs l. si in venditione*, ff. *commun. præd. cap. transmissã de eo qui cognouit consanguin. cap. sacrosancta de elect. cap. nouimus, de verb. signific.* notant *glos. in clem. causam, verbo videlicet, de elect. Marant. de ordine iudicior. p.* 3. *tit. iudicij tela aggreditur, n.* 105. *Menoch. cons.* 21. *n.* 27. *Octau. Vulp. de præposit. & aduerb. signific. sub dict. vero, vers. videlicet, pag.* 127. *Surd. de alim. tit.* 1. *q.* 42. *n.* 100. *& decis.* 161. *n.* 8. *& cons.* 315. *n.* 61. *Cened. pract. & canon. quæst. sing.* 66. *n.* 1. *&* 2. *Cald. Pereira de renouat. emphyt. q.* 11. *n.* 15. *Steph. Gratian. Marchiæ decis.* 44. *n.* 7. *Farin. de delictis, p.* 4. *cons.* 95. *n.* 6. *Cardin. Tusch. pract. conclus. tom.* 2. *lit. D. concl.* 393. *n.* 1. *cum seqq. Bertaz. de claus. instrument. claus.* 38. *glos.* 3. *n.* 1.

2 Quandoque stat demonstratiue secundum subiectam materiam. *c. cum Marthæ*, §. *distinguendũ, de celebr. missar. Dec. cons.* 47. *n.* 4. *vers. non obstat*. *Cened. d. sing.* 66. *nu.* 2. Et in dubio stat magis demonstratiue, quam restrictiue. *Aym. cons.* 227. *num.* 4. *&* 8. *& cons.* 245. *nu.* 9. *& cons.* 273. *sub n.* 9. *Anton. Monach. Lucens. decis.* 13. *n.* 3.

3 Aliquando stat oppositiue, vt in *cap. post electionem, de concess. preb.* & in *cap. scriptum*, *de elect.* & in *cap.* 2. *de priuileg. lib.* 6. Nonnunquã exemplificatiue, vt in *cap. nihil, circa fin. de elect.* Interdum

terdum determinatiue, vt in *cap. super litteris de rescriptis*.

DICTIO CCCLXIX. Videtur.

1 Denotat improprietatem vt in *l.*1. *§.deiecisse videtur*, ff.*de vi & vi armata.* notant *Acacius Anton. in comment. ad l.*5. ff.*de condit. & demonstr. nu.*105.*Ferrer in constit.Cathalon.glos.*2.*n.*108.*Pichard.d.§.nominatim instit.de exhared.liber. num.*6.

2 Inducit fictionem *l.*1.*§.deiecisse autem videtur*, ff.*de vi & vi armata*, *Tiraq.de iure constituti*, *p.*2. *ampl.*1.*n.*7.*Bertazol.in repet. l.si quis maior*, C.*de transact.n.*646.*Menoch.de præsumpt. lib.*4.*q.*35.*n.*9.*& q.*86.*n.*12.*Benedict. Aegid. in repetit. l. ex hoc iure*, ff.*de iustit. & iure*, *p.*1.*c.*8. *n.*78.*Thom.de Thomassetis in floribus legum reg.*303.

3 Significat præsumptionem, ex *Menoch.d.lib.*4.*q.*89.*n.*12.*& cons.*370.*n.*10. *Acacius Anton.in comment. ad l.cum auus* 102.*nu.*16.ff.*de condit.& demonstr.*

4 Importat aliquando arbitrium boni viri, vt per *Cardin. Tusch.pract.conclus.tom.*2. *lit.D. concl.*394.*num.*4. ex *Bart.* tradit *Valas.consil.*153. *num.*25.

5 Non importat veritatem, *Surd.decis.*195.*n.*13. *Card.Tusch.d.concl.*394.*nu.*1.*Card.Seraphin. Rotæ Rom. decis.*522. *nu.*2. Quando vero profertur à legislatore in materia iuris certitudinem denotat & veritatem. *c.*1. *de iudic.lib.*6.*Rebuff.in compendio alienationum*, *n.*71.*pag.mihi* 76. *Card.Tusch.d.concl.*394.*n.*3.

DICTIO CCCLXX. Vindicare.

1 Verbum hoc, sicut &, vindicta, intelliguntur de vindicta non propria auctoritate sumenda, vt notant *glos.*1.*in l.*1. ff.*de indignis.Cald.Pereira quæst. forens.seu receptar.sententent. cons.* 35. *n.*33. Sic etiam verbum, vlcisci, intelligitur iure mediante. *Seraphin. de priuileg. iuram. priuil.* 74. *num.*51.

DICTIO CCCLXXI. Vix.

1 Illud dicitur vix fieri, quod fieri potest, licet cum difficultate, vt in *cap. hæc cuius placiti*, vbi *glos.*12.*q.*2.*cap.*2. *de cognat.spirit.lib.*6.notat *Oct.Vulp. de præposit. & aduerb.significat.*

sub

sub dictione violenter, vers. vix, pag. 129. vbi etiam addit, quod est dictio diminutiua, & quandoq. interpretatur pro nullo modo. Denotat exceptionem, & regulam esse in contrarium, vt in *l. vix certis annis*, vbi *glos.* ff. *de iudicijs*, & in *l. intra*, §. *fin.* ff. *de minor*, & in *l. si hæres*, ff. *ad leg. Falcid.*

DICTIO CCCLXXII.
Vlterius.

1 Tollit ipso iure ius petendi, vt per *Garc. Girond. de priuilegior. & exemption. explicat. num.* 907.

DICTIO CCCLXXIII.
Vltra.

1 Est inclusiua, vt per *Rebuff. in comment. ad l. si quis sic dixerit* 133. *vers. idem in dict. vltra*, ff. *de verb. signif. pag.* 506. *Octau. Vulpell. de præposit. & aduerb. significat. in dict. vltra, n.* 1. *pag.* 130. *Menoch. de præsumpt. lib.* 4. *q.* 145. *nu.* 4. *Azeu. ad l.* 7. *n.* 121. *tit.* 18. *lib.* 4. *noua recopil. Surd. decis.* 285. *n.* 9. vbi *n.* 12. asserit quod confirmat quæ fuerat inutiliter data, & disposita. *Cened. practic. & canon. quæst. sing.* 10. *num.* 1.

2 Aliquando tamen excludit siue implicat, vt in *l. cum vltra*, C. *de non numer. pecun.* & in *l. si vltra*, C. *de fideiussor.* notat *Tiraq. de retract. lig.* §. 1. *glos.* 11. *n.* 66. *Octau. Vulpell. d. loco, n.* 2. *vers. & eius. Rebuff. in concord. rub. de collation.* §. *præfatiq. ordinarij, vers. vltra. Cened. d. sing.* 40. *n.* 2. *Card. Tusch. pract. concl. tom.* 2. *lit. D. concl.* 290. *nu.* 1. Et non includit quando resultat absurditas, aut materia subiecta repugnat, vt per *Rebuff. in comment. ad d. l. si quis, vers. limitatur quando, pag. mihi* 506.

3 Implicat præcedentes qualitates, conditiones, & modos, vt per *Steph. Gratian. discept. forens. cap.* 116. *nu.* 29. Et inducit repetitionem qualitatum, & conditionum præcedentis legati & dispositionis in sequentem. *Surd. d. decis.* 285. *n.* 12. *Azeued. d. l.* 2. *n.* 5. *loco infra citando. Cened. d. sing.* 40. *n.* 3. *Card. Tusch. d. lit. D. concl.* 395. *n.* 1. *Galgan. de condit. & demonstrat. p.* 2. *cap.* 1. *q.* 18. *num.* 7.

4 Limitat numerum expressum, vt per *Cald. Pereira de renouat. emphyt. q.* 11. *n.* 16. Et extendit id tantum cui additur, ex *Azeu. ad l.* 2. *n.* 1. *tit.* 4. *lib.* 8. *noua recopil.* vbi *nu.* 5. asserit quod est confir-

confirmatoria priorum.

5 Refertur ad modicum tempus, vt in *l. hæc adiectio, ff. de verb. signific.* notant *Abb. in cap. litteræ, n.* 10. *de dilat. Farinac. de delictis, p.* 4. *conf.* 55. *n.* 42. *Card. Tusch. d. concl.* 290. *n.* 10. *Octau. Vulp. d. loco. nu.* 3. vbi addit hoc verum esse quando à lege profertur: quia tunc iudicis arbitrio remittitur declaratio.

6 Testis deponens per hanc dictionem nihil probat. *Viui. tom.* 1. *commun. opin. lib.* 4. *tit.* 9. *de probat. nu.* 68. *pag.* 482. *Azeu. d. l.* 2. *nu.* 11. *Stephan. Gratian. discept. forens. cap.* 277. *n.* 12. *Aloys. Ricc. in collect. decis. p.* 5. *collect.* 1520. *Octau. Vulp. d. loco, nu.* 4. vbi limitat, si à teste probabilis ratio eius dicti redderetur. Et sine copula in teste deponente de tempore, non facit vt comprehendatur totum tempus continuum. *Cardin. Seraphin. Rotæ Rom. decis.* 1102. *n.* 3.

DICTIO CCCLXXIV.
Vltro.

1 Aliquando idem significat quod sine requisitione vel mandato, vt in *l. liberto*, §. *pen.* ibi *vltro egit, ff. de negot. gest.* Nonnumquam exponitur pro, sponte, vt in *l. vxori*, vbi *gloss. ff. de falsis*, & in *l. illud*, §. *fin. ff. de constit. pecun.* & in *l. circa, ff. de probat.* & in *l. qui hominem*, §. *si nullo, ff. de solut.* & in *l. non omnes*, §. *item temporis*, ff. *de re militari*. Interdum accipitur pro, sine quæstione, in *l.* 1. §. *Diuus Antoninus, &* §. *si quis vltro*, & in *l. vnius*, §. *iudex*, ff. *de quæst.* Vltro competit actio idest, sine pœnitentia, sine exceptione. *l.* 3. §. 1. ff. *de condict. causa data, l. sed an vltro*, ff. *de negot. gest.* vltro iurando, idest sine delatione & necessitate. *l. si legatarius*, ff. *de dolo, l.* 3. ff. *de iure iurando. l. si pignori in fine*, ff. *familiæ hercisc.*

2 Vltro, citroque, sunt dictiones oppositæ. *l. si quis ex argentarijs*, §. *rationem*, ff. *de edendo*. notant *Tiraq. de retract. lig.* §. 1. *glos.* 11. *n.* 66. *Octau. Vulp. de præposition. & aduerb. significat. sub dictione vltra, vers. vltro, pag.* 131. *col.* 1.

DICTIO CCCLXXV.
Vllus.

1 Nvnquam ponitur affirmatiue, sed subiunctiue, vt probat *Menoch. de præsumpt. lib.* 4. *q.* 1. *n.* 4.

2 Dictio, vllo modo, reddit proces-

processum ipso iure nullum, ex *Steph.Grat.March.decis.*51.*n.*10.

DICTIO CCCLXXVI. Vna.

1 Est congregatiua, & importat idem quod, simul, simultaneitatemque inducit, vt in *l.fin.* vbi *Bald. in 6. opposit.num.*8.*& Ias.col.fin.C.de impub.& alijs*, §.*nos autem inst. de Attiliano tutore*.notant *Rebuf. in comment. ad l. restituere* 36. *vers. item dictio vna*, ff.*de verb. signific.pag.*202. *Octau.Vulp.de prapofit.& aduerb.significat.sub dict. vltra, vers.vna*, *pag.* 131. *Cardin.Tusch. practicar.conclus. tom.*2. *lit.D.concl.*376.*Bertazol. de clauf.instrum.clauf.*39.*glof.*1. *n.*1. *Mar.Anton.var.resol.lib.*2. *resol.*35.*n.*4. Et significat vnitatẽ ac æqualitatem, ita quod non habeat compositionem. *Menoch. de præsumpt.lib.*4.*q.*139.*nu.*22. *Ceual. commun. contra commun. q.*828.*nu.*47. Adiecta dictioni, cum, augmentum importat respectu qualitatis relicti. *Menoch. d.q.*139.*n.*26.

2 Dictio, vna cum, idem significat quod copula, &, & importat repetitionem, vt per *Card. Tusch.d.lit.D.concl,*398.

DICTIO CCCLXXVII. Vnde.

1 Significat causam intrinsecam, & importat idem quod, ex qua causa, vt per *Octau. Vulp.de præpos. & aduerb.signif. sub dict. vltra, vers. vnde, pag.* 131.*Cardin.Tusch.pract.conclus. tom.*2. *lit. D. concl.*396. Alia de significatione huius dictionis vide *apud Rebuff. in comment. ad l.quibus* 57.*vers.vnde*, ff.*de verb. signific pag.*297.

DICTIO CCCLXXVIII. Volo.

1 Verbum hoc tribuit liberum, & absolutum arbitrium, vt in *l.cum quidam*, ff.*de legat.* 2. & in *l. fideicommissaria libertas*, ff.*de fideicommiss. libert.* notat *Menoch.de præsumpt.lib.*4. *q.*188. *nu.*13.*& de arbitr.iudic. lib.*1.*q.*7.*n.*2. vbi *num.*3. asserit quod ad iudicem directum non significat liberum arbitrium, & *n.*14. quod iunctum cum verbis, tuo arbitrio, non operatur, vt censeatur collatum liberum arbitrium. *& n.*30. quod adiunctum verbo executiuo nõ liberam potestatem, sed viri boni arbitrium significare videtur.

2 Item

2 Item verbum hoc temporis præsentis adiunctum infinitiuo importat actum perfectum; veluti si ad interrogationem fiat hoc modo, vis mihi vendere domum pro centum, & respondisset, volo vendere; & emptor replicasset volo emere; contractus esset perfectus. ita ex *Bart. Bald. & aliis* resoluit *Peregr. variar. lib.* 5. *tit. de pactis à n.* 5. vbi *n.* 6. asserit verba, volo te ducere in vxorem, non operari matrimonium de præsenti de quo late *Francisc. Molin. de ritu nuptiarum lib.* 1. *comparat.* 20. *num.* 32. *cum seqq.*

3 Deinde additum cum infinitiuo importat executionem, vt per *Seraphin. de priuileg. iuram. priuil.* 23. *n.* 23. & iunctum infinitiuo, vel verbis futuri temporis disponi, vt per text. in *l. Pamphilo*, §. *propositum, ff. de legatis* 3. resoluit *Marc. Anton. Genuens. practic. eccles. q.* 275. *n.* 2. Et iunctum infinito in actibus inter viuos, nô importat dispositionem. *Card. Seraphin. Rotæ Rom. decis.* 1079. *nu.* 3. In constitutione inducit formam. idem *Cardin. Seraphin. decis.* 1474. *n.* 2.

4 Est dispositiuum, & inducit dispositionem, præcipue ab eo prolatum, qui liberã habet exequendi facultatem. ita *Francisc. Molin. d. comparat.* 20. *num.* 34. *Menoch. consil.* 197. *n.* 21. *& de arbitr. iudicum casu* 496. *nu.* 6. vbi *n.* 12. asserit quod stat dispositiue, cum alterius personæ voluntas non spectatur, sed sola executio. *& n.* 18. quod non disponit cum actus alterius volũtatis spectatur: de quo etiam *Card. Tusch. pract. concl. tom.* 2. *lit. D. concl.* 399. *n.* 1.

5 In vltimis voluntatibus importat plenam dispositionem, vt in *l. Pamphilo*, §. *proposito, ff. de legat.* 3. notat *Nicol. Mozzi. de contract. tract. de empt. tit. de substantiali emption. nu.* 49. In contractibus vero non disponit. *Villalob. tom.* 2. *commun. opin. lib.* 9. *tit.* 34. *n.* 355.

DICTIO CCCLXXIX.
Vsque.

1 Regulariter stat inclusiue, vt in *l. Patronus* 35. §. *Sempronio, ff. de legat.* 3. *l. Papinianus*, §. *meminisse, ff. de inoffic. testam. l. fin.* §. *fin. ff. de Senator. l. cum clericis*, §. *memorati, C. de Episcopis & clericis, l. post dies*, C. *de aduocatis* notant *Cassan. in consuetud. Burgund. rub.* 1. §. 7. *verbo iusques, n.* 1. *& rub.* 1. §. 4.

§.4. *verbo iusque ala sa inct.n.*1. *Cosm. in pragmat.sanct. tit. de collat.*§.*quod si quis, verbo vsque, pag.*211. *Octau. Vulpell. de præposit.& aduerb.significat.in dict. vsque, pag.*132. *Rebuff.tom.*1.*ad leges Galliæ tract. de sententia prouisionali,glos.*3.*pag.*162.*& in comment.ad l.absentem* 199.*versic. regula igitur, ff.de verbor.significat. pag.* 633. *Azeu. ad l.* 1. *num.*33. *tit.*4. *lib.*4.*noua recopil. Surd.cons.*429.*nu.*71. *Anton.*Monach.*Florent.decis.*50.*n.*19.*Gonzal.ad reg.*8.*Cancel.glos.*12.§.1. *n.*2. vbi *n.*7. idem resoluit in pœnalibus. *Benedict. Aegid. in repetit. l.*1. *C. de sacros. eccles. p.*1. §.5. *n.*17.*D.*Marta *de claus.p.*2. *claus.*77. *nu.*6. vbi *n.*7. idem resoluit in legatis.

2 Vnde hæc dictio comprehendit terminum terminatum: vt si sit vēditum prædium vsque ad domum, venit etiam domus, si sit de dominio venditoris secus si non sit in dominio venditoris, vel est via publica: quia tūc acciperetur pro termino terminante. Et idem si ex quantitate pretij non correspondentis valori rei aliud deberet censeri, ita post *Bart. & Bald. Bertaz.de clausulis instrum. clausula* 26. *glos.*6.*n.*5.

3 Sic etiam apposita gradibus à lege, regulariter includit, vt in §.*fin. instit.de successione cognat.* notat Card. *Tusch. pract. conclus.tom.*2. *lit.D.conclus.*291. *nu.*6. vbi *nu.*7. idem asserit si respiciat terminum hominis. & *nu.*8. idem si proferatur ab homine.

4 Nihilominus tamen dictio hæc non accipitur inclusiue, quando inclusio est contra legē, vt per tex. in *l.* 3. *in princip. &* §.1. *ff.de vsuris.*& in *l.*1. §.*sin autem, ff. an per alium causæ appellationis reddi possint.* notant *Rebuff.d.glos.*3.*& in comment.ad d.l.absentem,vers. limitate.* Menoch. *de arbitr. iud. lib.* 1. *q.* 80. *nu.*92. Vel etiam quando oratio negatiua præcedit,vt in *l.si oleū,* §.*fin. cum l.seq. ff.de dolo.Rebuff. d. glos.*3. Vel quando constat ex mente contrahentium, vel ratione absurdi vitandi. *Gonzal.d.* §.1.*n.*11.*&* 12.

5 Quando hæc dictio sit exclusiua, & quando inclusiua, ex coniecturis declarari potest, vt per Card.*Mantic. de tacitis, & ambig. conuent.lib.*4. *tit.*9.*n.*10. *Ferrer in constit.Cathalon.glos.*3. *n.*82.*cum seqq.*

6 Alia de hac dictione videper *Rebuff. in d.l.absentem, vers. vsque*

vsque. *Burg. de Paz consil.* 25. *n.*25. *Azeu. ad l.*6. *num.*4. *tit.*3. *lib.*4.*noue recopil. Stephan.Grat. discept. forens. cap.*161.*num.*22. *D.Martam, d.claus.*77. *Cardin. Tusch. d. concl.*291.*num.*6.*cum sequentibus*.

DICTIO CCCLXXX. Vsquequo.

1 HAbet naturam suspensiuam, ac dispositionem, seu acquisitionē suspendit. *Surd. consi.*186. *num.*15. vbi *num.* 16. asserit quod licet dictio hæc principaliter importet tempus, tamē quando apponitur ad inchoationem alicuius beneficij, importat conditionem per text. in *l.pater*, *§.fin.* ff.*de condit.& demonstr.* & in *l.legatum*, ff.*de annuis legatis*.

DICTIO CCCLXXXI. Vt.

1 PRoprie causam finalem ostendit, vt in *l.si creditor*, ff. *de distract. pignor.* & in *l. emptori*,ff.*de euict.* & in *l.*4. ff. *de testib.*& in *l.in lege censoria* 203. *vers.omnes denique*, ff. *de verbor. signific. cap. vt clericorum,de vita & honest.clericor. cap. vt debitus bonor,de appellat. Clem.*1.*de re iudicata*, *Clem. vt hi qui*, vbi *Cardin.notab.*1.*de ætate & qualit.* notant *Surd. cons.*393. *n.*12. *Flamin. de resignat. tom.*1.*lib.*3. *q.*5.*num.*11.*Card.Tusch.pract. conclus. tom.*2.*lit. D. concl.*402. *n.*1.*Cened.pract.& canon.quæst. sing.*10.*num.*1.

2 Designat similitudinem, acsi dictum fuisset, sicut, vt in *l. vt hæredibus*, *ff. de legat.* 2. & in *cap. laudabilem de frigidis, & maleficiatis*.notant *Cened.d.sing.* 20.*n.*7. *Octau. Vulpell. de præposition. & aduerb. signific. sub dictione vsque*, *vers. vt*, *pag.* 134. *col:* 2. vbi etiam asserit quod per eam denotatur omnimoda similitudo etiam in subst**ā**tia, & qualitate. Item stat exemplificatiue, vt asserit *Farin. de delictis*, *p.* 4. *cons.*95.*num.*6.

3 Regulariter importat modum,& non conditionem,vt colligitur ex text. in *l. demonstratio falsa*,*§.vlt.*ff.*de condit.& demonstrat.* & in *l. Mauia*, ff. *de manum. testam.*& in *l.*1.*&* 2. *C.de donat.quæ sub modo:* notant *Molin. de primog. lib.*2. *cap.*14. *nu.* 40. *& cap.*15.*num.*28. *Menoch. de præsumpt. lib.*4.*q.*146.*num.*5. *Pichard. in §. sub conditione* 4. *num.*10. *instit. de verb. obligat. Card.Tusch. d.conclus.*402.*nu.*2

Ioseph. Sesse Aragon. decis. 131. *n.*21. *P. Sanch. de matrim. lib.*3. *disp.*33. *num.*2. *Cened. d. sing.*20. *num.*2. vbi *num.* 5. asserit facere modũ etiam si adijciatur dictio, vel clausula, ea conditione; cui etiam subscribit *D. Barb. in rub.* ff. *soluto matrim. par.*1. *n.*29. *per text. in d. l. Mæuia,* ff. *de manum. testam.* Verius tamen est dictionem hanc modum facere, quando adijcitur dispositioni explicandæ per honoratum; conditionem vero, quando adijcitur dispositioni explicandæ per grauatum; ita *Galgan. de condit. & demonstrat. p.*2. *cap.*3. *q.*1. *num.*1. *&* 3. Iuncta cum dictione, si, vel cũ ablatiuis absolutis, facit conditionem, ex *Surd. consil.* 437. *num.* 33. *& D. Barb. d. part.* 1. *num.* 30.

4 Opportune hoc loco quæri potest, quando dispositio censeatur conditionalis, vel modalis? In hac materia attenditur tantum effectus rei; quia si agatur, quod prius debeat impleri illud, quod per dispositionem exprimitur, antequã emolumentum consequatur, tunc dispositio est conditionalis, quia prius adimpleri debet: secus autem est, quando aliquid implendum est post emolumentũ quæsitum, tunc enim dispositio est modalis, quia prius consequitur effectum, vt colligitur ex resolutis per *Molin. d. lib.* 2. *cap.*12. *num.*5. *Menoch. cons.* 131. *num.* 3. *Surd. de alim. tit.*9. *q.*16. *num.*40. *& decis.* 156. *num.* 5. *Cened. d. sing.* 20. *n.*4. *D. Barb. d. par.*1. *n.*29. *Melchior Phœb. Lusit. decis.* 11. *n.*14. *& seq.*

5 In dubio præsumitur potius modus, quam conditio, vt tenet *Menoch. de præsumpt. lib.*4. *q.*175. *num.* 15. *Stephan. Grat. discept. forens. cap.*44. *num.* 17. *& cap.* 136. *num.* 14. *sacra Rota Rom. apud Farinac. decis.*362. *num.*1. *in nouiss.* Et conditio debet impleri ante quam emolumentum quæratur. *Surd. dicta quæst.* 16. *num.* 55. Et qui dicit conditionem adimplendam, debet probare. *Menoch. dicto lib.*4. *quæst.* 181. *Flamin. de resignat. lib.*1. *quæst.* 3. *num.*40. *& lib.*10. *quæst.* 3. *num.* 17. Qui non implet modum priuatur relicto sibi commodo. *Menoch. cons.*78. *nu.* 16. *&* 17. *Surd. d. tit.* 9. *q.* 16. *num.* 56. *& quæst.* 23. *num.* 7. Et in modo non acquiritur actio, nisi prius præstita cautione de eo implendo. *Stephan. Gratian. discept. forens. cap.*400. *num.*15. *cum seqq.*

6 Dictio, vt asseris, facit gratiam conditionalem, vt per *Marchesan. de commission. part.* 1. *pag.*305. *num.*115. Et in litteris pensionis etiam est conditionalis, idem *Marchesan. pag.* 585. *num.* 36.

DICTIO CCCLXXXII. Vt infra.

1 Est restrictiua, ex *Menoch. cons.*86.*n.*71. vbi *n.*9. dicit quod ad sequentia omnia refertur. In dubio stat demonstratiue, nō limitatiue, vt tenet *Card. Seraphin. Rotæ Rom. decis.* 399. *num.*5.

DICTIO CCCLXXXIII. Vt supra.

1 Est repetitiua, & relatiua præcedentium qualitatū, & eorū quæ superius dicta sunt. *l. fin. cum glos. C. qui potiores in pignore habeatur*, plures clasicos citat *Octau. Vulpell. de præposition. & aduerb. signific. sub dict. vsque, vers. vt supra, pag.* 135. *Bertaz. de claus. instrum. claus.* 21 *glos.* 27. *& claus.* 26. *glos.* 11. *& claus.* 27. *glos.* 1. *num.* 6. *Menoch. cons.* 73. *n.* 24. *& cons.* 124. *n.* 59. *& cons.* 144. *nu.* 14. *& cons.* 166. *n.* 11. *Surd. decis.* 291. *num.* 13. *& decis.* 319. *n.* 8. *& cons.* 362. *n.* 9. *& cons.* 369. *n.* 43. *& cons.* 464. *n.* 10. *Brunor. à Sole in locis commun. verbo dictio, n.* 36. *Vincent. de Franch. Neapol. decis.* 87. *n.* 4. *Ceual. commun. contra commun. q.* 828. *n.* 130. *Francisc. Leo in thesauro fori eccles. p.* 2. *c.* 1. *n.* 19. *Galganet. de condit. & demonstr. p.* 2. *c.* 1. *q.* 18. *n.* 14. *Card. Tusch. practic. conclus. tom.* 2. *lit. D. concl.* 363. *n.* 2. *& concl.* 404. *à n.* 1. *Stephan. Grat. discept. forens. tom.* 3. *cap.* 575. *nu.* 36. *Melchior Phæb. Lusit. decis.* 71. *n.* 8. *tom.* 1. nouissime *sacra Rota Rom. apud Farinac. decis.* 125. *n.* 5. *tom.* 1. *p.* 1. *& decis.* 461. *n.* 9. *par.* 2. *Anton. Monach. Lucensi decis.* 55. *n.* 13. vbi *n.* 14. dicit quod hæc dictio iuncta gerundio magis coarctat sequentem dispositionem ad naturam præcedentis: quod etiam repetit *Bonon. decis.* 40. *puncto* 3. *num.* 13.

2 Restringit dispositionem ad limites præcedentis dispositionis, vt per *Card. Tusch. d. concl.* 404. *n.* 3. & decisum est nouissime in *sacra Rota Rom. apud Farinac. decis.* 49. *n.* 2. *tom.* 1. *p.* 1.

DICTIO CCCLXXXIV.

Vterque.

1 Est copulatiua, seu coniunctiua duorum, & vtriusque collecti concursum requirit, vt in *l. pen. C. de impub. & alijs.* notant *Rebuff. in comment. ad l. recte dicimus* 25. §. *Quintus Mutius, vers. vtrunque*, ff. *de verbor. signific. pag.* 154. *Cald. Pereira de nominat. emphyt. q.* 3. *num.* 12. & *num.* 17.

2 Est distributiua; & tunc attribuit actum cuilibet insolidum. *Viu. tom.* 2. *commun. opin. lib.* 9. *tit.* 34. *n.* 65. *Octau. Vulpell. de praeposit. & aduerb. significat. in dict. vterque, pag.* 135. Coniungit, & non diuidit. *Mascard. de probat. concl.* 1308. *n.* 7.

DICTIO CCCLXXXV.

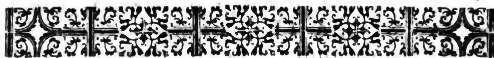
Vtique.

1 Triplici modo accipitur. Primo pro, certe, vt in *l. armorum*, & in *l. inter stuprum*, §. *verum*, ff. *de verb. signific. glos. in l. vtique*, ff. *de rei vendicat.* Secundo pro, ita demum, vt in *l. diuortio*, §. *fin.* ff. *de negotijs gestis*. Et etiam exponitur pro, ita, vt in *l. qui libertatis in fine*, ff. *de euict.* Tertio pro, tantum, vt in *l. non vtique*, vbi *glos.* ff. *ad municip.* notant *Curtius Iunior in l. quod te, n.* 35. ff. *si cert. pet. Octau. Vulpell. de praeposit. & aduerb. signific. sub dict. vterque, vers. vtique, pag.* 136. *col.* 2.

2 Affirmat haec dictio, & ampliat, vt per *Ioan. Garc. de nobilit. glos.* 6. §. 1. *n.* 23.

AVGV-

AVGVSTINI BARBOSAE
PRESBYTERI VIMARANENSIS
REMISSIONES DOCTORVM DE CLAVSVLIS.

CLAVSVLA PRIMA.
Actum, &c.

1 HAec clausula posita in testamento denotat illius perfectionē, & publicationē ex resolutis per *Surd. cons.* 187. *n.* 4. *D. Marta de clausul. p.* 1. *claus.* 4. *n.* 1. & *n.* 4. asserit quod posita in fine testamenti denotat perfectionē ipsius, quādo testamentum fuit lectum coram testatore, qui non contradixit. Et tunc etiam importat perfectionem instrumenti quādo est in fine instrumenti posita, non quando est in principio. *Surd. dicto cons.* 187. *num.* 2. *D. Marta d. claus.* 4. *num.* 3. nouissime *sacra Rota Rom. apud Farinac. decis.* 714. *n.* 1. *tom.* 1. *p.* 1. *& decis.* 628. *num.* 3. *tom.* 1. *par.* 2. vbi etiam quod includit effectus subscriptionis, signi, & rogitus.

2 Deficiente hac clausula in instrumento deficit stipulatio. *Seraph. decis.* 949. *n.* 7. & *n.* 1. resoluit quod illa deficiente scriptura dicitur imperfecta, cum non constet fuisse à partibus rogatum notarium.

CLAVSVLA II.
Ad beneplacitum.

1 MAteria huius clausulæ sedet in *cap. si gratiose de rescript. lib. 6.* & de illius vi, & effectibus agunt *D. Marta de clausulis, p. 2. claus. 1.* remissiue *Nicol. Garc. de benefic. p. 5. c. 1. n. 539. Hugo de claus. pag. 496. col. 1.*

2 Hæc clausula facit concessionem perpetuam, per text. in *cap. si gratiose, de rescript. lib. 6.* tenent *D. Marta d. claus. 1. n. 1. P. Sanch. de matrim. lib. 8. disp. 28. nu. 51. Aloys. Ricc. in praxi rerum fori eccles. decis. 68. nu. 4. in 1. edit. & resolut. 54. in 2. edit.*

3 Importat non solum voluntate, sed etiam tempus. *Surd. cons. 524. n. 4.* Aduerte tamen quod si dictum fuerit, ad beneplacitum & voluntatē, hæc clausula importat liberam voluntatem, secus si fuerit dictum ad beneplacitum tantum, quia tunc importat arbitrium boni viri, vt docent *Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 8. nu. 10. D. Marta d. claus. 1. num. 12.*

4 Gratia ad beneplacitum Papæ vel Regis, morte Regis vel Pontificis expirat, vt probat tex. in *d. c. si gratiose*, resoluūt *P. Henriq. in Summ. lib. 7. cap. 21. nu. 5. Valasc. de iure emphyt. q. 34. n. 7. Gutier. practic. lib. 3. q. 11. nu. 19. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. §. 1. proœm. num. 9. cum seqq. & glos. 12. à princip.* Et huius rei veritatem ex professo suo cum necessario apparatu multis ampliationibus, & limitationibus examinant Menoch. *de arbitrar. q. 69. per tot.* Mascard. *de probat. conclus. 188.* quos refert *Bernard. Graueq. ad pract. cameræ Imper. lib. 2. concl. 60. consid. 3. num. 2. Aloys. Ricc. d. decis. 68. n. 6. Farin. fragment. crimin. verbo bannum, à nu. 103. P. Sanch. de matrim. lib. 8. disp. 28.*

5 Magistratus ad beneplacitum creatus expirat morte constituentis, nisi à Principe creatus fuerit. *Molina de primog. Hispan. lib. 1. cap. 25. n. 5.*

CLAVSVLA III.
Ad habendum, tenendum, & quidquid placuerit faciendum.

HAec clausula de stylo notariorum potius quam à partibus cēsetur apposita, prout testatur *Card. Tusch. tom. 1. lit. C. concl.*

concl.304.*n*.22. Et est intelligenda secundũ subiectam materiam. D. *Marta de clauf. p*. 1. *clauf*. 5. *num*. 22. Et legitime secundum quod iura in ea disponunt *Card. Tusch.d.lit.C.concl*.297. *n*.19.

2 Natura huius clausulæ est non ampliare, nec alterare principalem dispositionem. *Ioseph. de Sesse Aragon. decis*.24.*num*.4. *Farinac. nouiss. Rotæ decis*. 183. *n*.8. Vnde restringitur ad ea quæ solita sunt contineri in cõtractu, cui apponitur, & intelligitur secundum naturam contractus. *Sereph.decis*.794.*n*.8.

3 Confert deinde facultatem alienandi, atque ita operatur translationem dominij, & donationem inter viuos, ex resolutis per *Menoch. cons*.361.*nu*.39. *Surd.cons*.450.*nu*.27. *D. Marta de clauf.p*.2.*clauf*.2.*n*.1.*Stephan. Grat. discept.forens. cap*.96. *n*.2. *& cap*. 586. *n*.3. *& Marchia decis*.42.*n*.6.*&* 7.*Card. Tusch. d. lit.C. concl*.297. *à nu*.5. *Camill. Borrell. in summa omnium decis. tit*. 36. *n*.19. *Rota Rom*. nouissime *apud Farin. decis*.261. *nu*.4. *tom*.1.*par*. 1. Si tamen subsequatur pactum prohibens alienationem irrequisito domino non tribuit potestatem alienandi. *Stephan. Gratian. disceptat. forensium*, *cap*. 344. *num*. 11.

4 Item operatur vt dominus teneatur inuestire de vtili dominio eum in quem alienatio facta est.*D. Marta d.clauf*.2.*n*.11. Et cogat Principem ad consentiendum alienationi; *idem D.Marta d.clauf*.2.*n*.6.

5 Operatur etiam transmissionem in quoscumque hęredes, vt per *Stephan. Gratian. tom*. 3. *cap*.584.*n*.3.nouissime *sacra Rota Rom.apud Farinac.decis*.642. *n*.6.*tom*.1.*p*.1.*& decis*.294.*n*.3. *tom*.1. *p*.2. Limitatur hæc clausula secundum naturam contractus. *Marchesan. de commission. p*.1.*pag*.975.*nu*.5. Et non iuuat inuestitos, vbi est personalis, & restricta ad primum acquirẽtem nouissime *sacra Rota Rom. apud Farinac. decis*.294. *nu*.8. *tom*.1. *p*.2. Et quando stat sine restrictiua non reducitur ad terminos stipulationis eadem *Rota Rom.apud Farinac.decis*.642.*n*.5.*ead.p*.1.

6 Præterea æquipollet clausulæ, & quibus dederit, & ideo facit emphyteusim etiam ecclesiasticam transitoriã ad hæredes extraneos. *Seraphin.decis*.1290. *nu*.12.nouissime *sara Rota Rom. apud Farinac. decis*.435. *nu*.11. *tom*.1.*p*.1.*& decis*.642.*n*.6.*ead. p*.1.*& decis*.152.*num*.1.*& decis*.

294.

294.*n.*3.*& nu.*7.*Card.Tusch.d. concl.*297.*à n.*9.*D.Marta d.p.*1. *claus.*5.*n.*1. vbi *n.*2. & supra dicti intelligunt quando posita est in dispositiuis, secus si in executiuis, *& n.*24. dicit quod posita in emphyteusi intelligitur secundum illius naturam, accedēte scilicet consensu domini. Et quando hæc clausula dicatur posita in executiuis, & quando in dispositiuis. *Farinac.decis.*287. *n.*1.*& decis.*438.*n.*2.*tom.*1.*p.*1.

7 Non operatur hæc clausula constitutum, neque traditionem possessionis fictæ, nec facultatem capiendi propria auctoritate. *Card.Tusch.d.concl.*297.*à num.*19.

CLAVSVLA IV.

Ad libitum suæ voluntatis.

1 HAec clausula importat liberum, & absolutum arbitrium non iuris regulis limitatum. *Surd.cons.*357.*n.*10.*Cardin.Tusch.to.*2.*lit.D.concl.*307. *nu.*1. Denotat conditionem sub beneplacito, & talis voluntas, ex facto venit declaranda. *Seraphin. decis.*821.*n.*2. Et si hæc verba iungantur cum verbo libere tanquam geminata magis operantur libertatem. *Cardin.Tusch.d. concl.*307.*n.*2.

CLAVSVLA V.

Amoto quolibet illicito detentore.

1 MAteria huius clausulæ sedet in *cap. cum nostris de concess. præbendæ* de qua & eius effectibus vide *Rebuff. in praxi benefic. tit. forma & declaratio nouę prouisionis, vers. amoto exinde quolibet illicito detentore Cels.Hug.in tract.claus.pag.*483, *col.*2.*Campan.diuers.iuris canon. rub.*11.*cap.*13.*à nu.*280. *Anton. Gabr.to.*3.*commun.opinion. lib.*5. *tit. de acquirenda possess. concl.*3. *nu.*16.*Brunor.à Sole in locis communib.verbo claus.n.*3.*Lancelot. de attentatis.p.*2.*cap.*4.*in præfat. à nu.*477.*Gonzal.ad reg.*8.*Cancel.glos.*9.*§.*1.*in annotat.n.*236. *cum seqq. D.Marta de clausulis, p.*1.*claus.*10.*Aloys.Ricc.in collect. decis. p.*4.*collect.*826.*Card.Tusch.tom.*1.*lit.C.concl.*319.*Marchesan. de commissionib.p.*1.*pag.*327.*&* 328.

2 Habet hæc clausula vim expressionis coloratæ possessionis, de qua est facienda mentio, aliàs gratia esset subreptitia iuxta *d. cap. cum nostris*; resoluunt

Rebuff.

Rebuff. d. verf. amoto exinde quolibet illicito dententore, in princip. D. Marta d. clauf. 10. *n.* 1. qui hoc dicunt verum si hæc clausula apposita sit in litteris principalibus gratiæ, secus si tantum in litteris executorijs per *Clem.* 1 *in fine de præbendis:* quod etiam tenent *Cardin. Tusch. d. lit. C. concl.* 319. *n.* 2. & post Rotam *Aloys. Ricc. d. collect.* 826. *effectu* 1. *in limit.*

3 Apposita in litteris beneficialibus quando nulla res iudicata præcessit, nec fuit negotium discussum facit iudicem executorem mixtum & requirit ordinem iudiciarium, ita resoluunt *Felin.* post Abb. & alios in *cap. de cætero, num.* 9. *verf. ad illud de clauf. amoto, cum n. seq. de sentent. & re iud. Lancelot. d. cap.* 4. *in præfat. n.* 475. & 514. vbi *n.* 476. sublimitat quando hæc clausula esset contenta in Breui Apost. de capienda possessione ad fauorem litterarum, aut nomine Cameræ, *Gonzal. d. nu.* 236. *Aloys. Ricc. d. collect.* 826. *effectu* 2. *Nicol. Garcia de benefic. p.* 6. *cap.* 3. *nu.* 50. Et hæc clausula quando faciat executorem mixtum late differit *Marchesan. de commissionib. parte* 1. *pag.* 309. *n.* 125. & *pag.* 328. *nu.* 130. vbi *n.* 134. resoluit non tollere subreptionis vitium.

4 Executor gratiæ cum hac clausula habet solum iurisdictionem contra eos, qui de facto, & non de iure contradicunt. *Flores de Mena variar. quæst. lib.* 1. *q.* 4. *n.* 44. *Cardin. Tusch. d. concl.* 319. *n.* 7. *Marchesan. de commissionib. p.* 1. *pag.* 328. *n.* 131.

CLAVSVLA VI.
Anteferri volumus.

1 DE vi, & effectibus huius clausulæ tractant *D. Marta de clausulis, par.* 1. *clauf.* 180. *Cardin. Tusch. practic. concl. tom.* 1. *concl.* 316. *lit. C.*

2 Odiosa est, nec extendit vim suam, nisi ad sibi similes: & in litteris Apostolicis non operatur in præiudicium illorum, quibus ius est quæsitum in re. *Brunor. à Sole in locis communib. verbo clausula, n.* 4. *D. Marta d. clausula* 180. *num.* 6. *Aloys. Ricc. in decis. curiæ Archiep. Neapolit. decis.* 41. *n.* 9. *p.* 2. *Cardin. Tusch. d. lit. C. concl.* 316. *n.* 3. *cum seqq.* & *nu.* 13. resoluit quod gratia, anteferri, non præiudicat habenti gratiam motu proprio, quæ gratiosa est.

3 Reseruationem continet *Rebuff. in concordat. tit. de mandatis Apostol.* §. 1. *pag.* 680. Et præser-

præſeruationem iurium aliarum perſonarum operatur. *Gonzal.ad reg.8.Cancel.gloſ.54.n.16.*

4 Item hæc clauſula facit de poſteriori priorem,& inducit anterioritatem per fictionem, quæ veritatem nõ tollit. *Card.Tuſch. d.concl.316.n.8.*

5 Et ponitur in fauorem impetrantis. *Coſm.in pragmat.ſanctionum, tit. de collationib. verbo antellationum,pag.*178. Et ſuum non producit effectum, niſi ab eo in cuius fauorem facta fuit petatur. *Cardin.Tuſch.d.concl.316. nu.19. Cald. Pereira de poteſtate eligendi, cap.10.n.51.*

6 Deinde per hanc clauſulam ſublatum cenſetur omne ius ad rem quouis modo quæſitum; *cap.pen. de præbendis in 6. Aloyſ. Ricc. in praxi rerum fori eccleſ. deciſ.195.n.207.in 1.edit.& reſolut.177.n.4.in 2.edit.*

CLAVSVLA VII.
Appellatione remota.

1 MAteria huius clauſulæ ſedet in *cap.* 1. *de reſcriptis*, & in *cap.paſtoralis in princ. de appellation.* De illius vi & effectibus agunt *Couar.pract. cap.23.n.6.& 7.& cap.15.n.5. Celſ. Hug. in tract. clauſul. pag.* 481.*Vital.de Camban.eod.tract. pag.* 14. *Rendina in promptuario receptarum ſentent.tom.1.tit.16. n.4. Pinel.in rub. de reſcind.vendit.p.1.cap.2.n.22. Maranta de ordine iudiciario,p.6.tit. & quãdoque appellatur,n.338.Menoch. de arbitrar.caſu* 197. *Lancellot. de attentatis,p.2.cap.12.limit.8. n.40. D.Marta de clauſulis,p.1. clauſ.12. Sigiſmund.Scaccia de appellationib.q.16.limit.1.n.93. cum ſeqq.Marcheſan.de commiſſionib.p.1.cap.10.nu.18. Fr.Emman.Roderic.quæſt.regular.to.1. q.8. art.13. Flamin. de reſignation.tom.2.lib.8.q.7.n.163.Gonzal.ad reg.8. Cancel.gloſ.9. §.1. in annot. n.244. cum ſeqq. Card. Tuſch. tom. 1. lit. A. concl. 400. cum ſeqq.Bernard.Græuæ ad practic.cameræ Imper. lib.1. concluſ. 135.nu.2.Steph.Gratian.diſcept. forenſ.cap.41.num.17.& 18.Ioſeph. Seſſe de inhibition. c.8. §.2. à n.10. Mendez à Caſtro in praxi Luſitana lib. 2. cap. 11. §. 5. n.18.* Et plures Doctores ex antiquioribus refert *Cened. ad Decretal.collect.128.nu.1.* vbi dicit ſingulare quod iudex datus appellatione remota deferendo appellationi ex ignorantia iuris, vel ex propria voluntate facit vt ſentẽtia ab eo lata ſuſpendatur.

2 Nul-

2 Nullus inferior à Principe hac clausula vtitur. *Maranta d.p. 6. tit.* & *quandoque appellatur, n.337. Mench. tit. de testatoris potentia lib.* 1. §. 6. *num.*7. Etiamsi esset legatus de latere, qui cum illa non potest rescribere. *Scaccia d.quaest.*16. *limit.*1. *num.*106. *&* 109.

3 Operatur hæc clausula in omni causa tam principali quam incidenti. *Ceuall.commun.contra commun.tom.*4. *q.*1. *nu.*933. Et habet locum in causa reconuentionis. *Parlad. rerum quotidian. p.*5. *lib.*2. *cap.fin.* §.10. *num.*14. *Scaccia de appellat.q.*17. *limit.*7. *num.*23. *Marchesan.de commiss. par.*1.*pag.*301.*n.*60.

4 Item operatur ne attentata reuocentur per viam attentati, quia licet appellatione pendente, nihil possit innouari, *in toto tit. ff. nil nouari appellatione pendente*; hoc tamen fallit si est commissa causa appellatione remota: nam hoc casu non obstante appellatione poterit per iudicem à quo appellatum est innouari, & sententia executioni mãdari, secundum *Innocent.& Hostiens.* quos refert & sequitur *Fr. Emman. d.art.*13. *in fine*, & resoluta *per Flamin. d.lib.* 8. *q.* 7. *nu.*163. *Scaccia d.q.*16. *limit.* 1. *sub n.*94. *& n.*105. *casu.*4. Ex ea ratione quia iudex non tenetur deferre appellationi, si tamen pars appellauerit, & tali causa quæ si esset vera, deberet legitima reputari, potest adire principem, qui poterit appellationem admittere si sibi visum fuerit. *Fr. Emman. d.art.*13. *Stephan.Gratian. Marchiæ decis.*51. quam refert *Aloys.Ricc. in collect. decis. p.*1.*collect.*135.*post medium*.

5 Operatur etiam, vt excommunicatio lata post appellationem teneat *Scaccia de appellat. q.*17.*limit.*22.*sub n.*56.

6 Clausula hæc intelligitur solummodo de friuola appellatione non de legitima, & ideo parum aut nihil operatur quando non est apposita præuia causæ cognitione. *glos. verbo ante sententiam, in fine. in cap. vt debitus bonos* 59. *de appellat.glos.*2. *in cap. ex parte* 13. *de officio deleg. Menoch. d.casu* 197. *à n.*2. *Lancellot. d.cap.*12. *limit.*8. *à nu.*42. *Brunor. à Sole d. verbo clausula, nu.*5. *Seraphin.de priuileg.iuram. priuil.*74. *n.*46. *Cardosa in praxi iudicum & aduocat. verbo clausula* 2. *Io.Francisc.Leo in thesauro fori ecclesiastici, p.*2. *cap.*2. *nu.*36. *Marchesan. de commissionib. p.*1. *cap.*10. *n.*18. *Scaccia d.q.*16.

limit.

*limit.*1.*n.*93.*&* 94. *Ioſeph.de Seſſe de inhibit. cap.*8.§.2.*nu.*10. *Stephan.Gratian.d.cap.*41.*n.*18. *Cened.d.q.*45.*nu.*42.*&* 43. In priuilegijs tamen religionibus à ſummis Pontificibus conceſsis, quod ſcilicet ad executionem illorum procedatur appellatione remota, remotam eſſe omnem appellationem legitimam & friuolam aſſerit *Fr. Emman. d.q.*8. *art.*13.

7 Nihil etiam operatur ſi cõſtat de grauamine notorio.*Lancellot.d.cap.*12.*limit.*8.*n.*28.*cum ſeqq.Seraphin.d.priuil.*74. *n.*46. *Scacc.d.q.*16.*limit.*1.*n.*84.*Marcheſan. de commiſſionib. parte* 1. *pag.*302.*n.*79.*Stephan.Gratian. d.cap.*41.*nu.*17.*&* *tom.*3.*c.*494. *nu.*2. *Cardin.Tuſch.concl.*400. *à n.*5.*Gonzal.d.gloſ.*9.*nu.*245.*Cened. d.q.*45.*n.*44. Et ideo non tollit appellationem ſi iudex dolo malo, vel lata culpa ſententiauit. *Scaccia d.limit.*1. *nu.*83. Nec quando iniuſtitia ſententiæ eſt detecta, & notoria. *Cardin. Tuſch.d.concl.*400.*n.*21.*&* *n.*15. idem reſoluit quando proceditur abſque parte, & extra iudicium. Nec etiam impedit recuſatione iudicis. *Scacc.d.limit.*1. *n.*89. *&* 90. *Marcheſan.de commiſſionib.p.*1.*pag.*301.*n.*59.

8 Non operatur in his in quibus appellatio eſt ſpecialiter conceſſa à iure.*Scacc.d.limit.*1.*n.*80. *&* 81. *Marcheſan.de commiſſion. p.*1.*pag.*297.*n.*8.

9 Item nec operatur contra tertium, commiſſa enim cauſa appellatione remota non prohibetur tertius appellare pro eo quod ſua intereſſe putauerit. *Maranta d. tit. & quandoque appellatur, n.*339. *Menoch. de arbitr. lib.*1.*q.*9.*à n.*12.*&* *remed.*4.*adipiſcendæ, n.*845. *Lancellot.d.cap.*12.*ampliat.*14.*nu.*8.*&* 9. *Bart. in l.*1.*§. interdum, n.*4.*ff.à quibus appellare non licet. Rebuff.ad leges Galliæ tom.* 1. *tit. de litter. oblig.art.*1.*gloſ.*10.*n.*11. *Corſet. in ſuis ſing.verb.clauſ.Sebaſtian. Vant.de nullitat.tit.quis poſſit dicere de nullitate, num.*15.*&* 16. *Brunor. à Sole d. verbo clauſula* 6. *Gutier. in repet.l.nemo poteſt, n.*388.*ff.de legatis* 1.*&* *practic. lib.*1. *quæſt.*118.*n.*2.*Valdeſ.ad Xuar.in leges Regni limit.*2.*lit.B. pag.*124.*Mich.Graſſ.tom.*2.*commun.opinion.lib.*7.*tit.*24.*nu.*29. *pag.*323. *Bernard.Græu.d.lib.*1. *concl.*122.*n.*4. *Scacc. d.q.*16. *limit.*1. *num.*78. *&* *q.*17.*limit.*6. *memb.*4.*nu.*42. *Cardin.Tuſch.d. concl.*400.*n.*16.*Marcheſan.de commiſſionib. parte* 1. *pag.* 667. *num.*

num. 90. *Rendina vbi supra*.

10 Deinde hæc clausula non tollit appellationem à diffinitiua sententia, sed tantum ab interlocutoria. *Brunor. à Sole in locis communib. verbo clausula* 5. *Cened.practic.& canon.quæst.lib.*1. *q.*45.*n.*42. *Cardin.Tusch. d.conclus.*400. *n.*17. Nec etiam tollit supplicationem ad superiorem. *Scacc.q.*17.*limit.*15.*n.*5.*Cardin. Tusch.d.concl.*400.*n.*24.

11 Clausula, omni & quacumque appellatione remota, tollit omnino appellationem. *Scaccia d.q.*16.*limit.*1.*sub n.*96. Et prohibet in causa accessoria, & non tollit nullitatem, etiam in exequutione. *Marchesan.de commissionib.parte* 1.*pag.*301. *&* 302. *à num.*56.

CLAVSVLA VIII. Arbitrio Rotæ.

1 DE vi, & effectibus huius clausulę, vide *D.Marta de claus.p.*1.*claus.*13. *Aloys.Ricc. in collect. decis.p.*4. *collect.*1064. *& collect.*1297.*Gonzal.ad reg.*8. *Cancel.glos.*9. *in annotat.n.*285. *cum seqq. Seraphin. decis.* 448. *n.*1.*&* 4.

2 Hæc clausula relaxat aliquatenus iuris rigorem. *Marchesan. de commissionib.p.*1.*pag.* 331.*n.*156.*& pag.*401.*n.*36.*Seraphin.decis.*1154.*nu.*1. nouissime *sacra Rom. Rota decis. apud Farinac.*228.*n.*2.*&* 658.*nu.*1. *& decis.*85. *nu.* 4. *& decis.*179. *nu.*2. *& decis.*582. *nu.*2. *tom.*1. *par.*1. Et debet aliquoties regulari prout de iure, præsertim quando est apposita in prima commissione, & quando commissio emanauit à Signatura iustitiæ, idem *Farinac. decis.* 558. *n.*1. *& decis.*547. *n.* 1. *& decis.* 179.*n.*1. *& decis.*235. *n.*1.*to.* 1. *par.* 1. *& decis.*587. *nu.*1. *tom.*1. *par.*2. Non habet locum ad reijciendum possessorium redintegrandæ, vt solum super petitorio cognoscatur idem *Farin. decis.* 652. *n.*1. *d.p.* 2. Nec dat facultatem auferendi, vel lædendi ius partis *d.decis.*652.*n.*2. Nõ potest impedire rem iudicatam. *decis.* 434.*n.*3.*d.p.*2. Non impedit manutentionem. *Marches. de commission. p.*1.*pag.*436.*nu.*3. Nec defectum citationis. *pag.*8.*n.*3.

CLAVSVLA IX. Auctoritate nostra.

1 CLausula hæc non importat iurisdictionem ordinariam, sed delegatam. *D.Marta*

*ta de clausul.p.*1.*claus.*186.*n.*8. *D.Barbosa in l.cum prætor* 12.*in princ.n.*33.*ff.de iudicijs. March. de commiss. p.*1.*pag.*64.*nu.*266. *& pag.*802.*n.*325.*& pag.*416. *num.* 204.

CLAVSVLA X. Casu quo.

1 HAec clausula facit actũ conditionalem, vt resoluit *Surd. cons.* 268. *num.* 8. *& cons.* 433. *num.* 15. *& cons.* 452. *num.* 39.

CLAVSVLA XI. Codicillaris.

1 DE vi, & effectibus huius clausulæ, vide *Hippol. cons.*118.*n.*6.*vol.*2.*Anton.Gom. l.*3.*Tauri,n.*71.*cum seq.Menoch. cons.*326.*n.*39.*cum seq.Mascar. de probation. tom.*1.*conclus.*300. *Perez ad l.*1. *vers.sexto solemnitas tit.*2. *lib.*5.*ordin. p.*108. *Ioseph. Ludou. Perus. decis.*2. *n.*31. *Cardin. Mantica de coniecturis vltim. volunt. lib.* 1. *tit.*9. *Surd. cons.*129.*nu.*38. *cum seq.& cons.* 232.*P.Molina.de iustit.disp.*132. *tract.*2.*Cardin.Tusch.pract.conclus.tom.*1. *lit. C. conclus.*292.*D. Marta de claus.p.*3. *claus.*11.*Ceual. commun. contra commun. q.* 180.*per totam & q.*185. *cum seqq. Farinac. in nouiss. Rotæ decis.*452.*n.*1. *Cardoso in praxi iudicum & aduocat.verbo clausula, nu.*21.*Bernard.Græuæ.ad pract.* Cameræ *imper. lib.*2. *concl.*114. *Stephan.Gratian. discept. forens. cap.*48.*n.*4. *cum seqq. Aloys.Ricc. in collect. decis.p.*1. *collect.*59. *& p.*4.*collect.*1186.

2 Omissa hac clausula non debet subintelligi. *Brunor. à Sole in locis communib. verb. claus.*7. Producitur per illa verba, quisquis mihi hæres erit, *Ceuall. commun. contra commun. q.*607. Et præsumitur ex voluntate testatoris potius quam ex capite notarij apposita *Menoch. cons.* 87.*n.*50. *Carot.decis.*22. quem refert *Aloys. Ricci. d. collect.* 59. *post med.* quod intelligit si testamentum publice coram testatore legatur: vel consuetudo, seu stylus sit illam apponi à notarijs, cui resolutioni cõsentit *Mascard.d.concl.*300.*n.*2. quia censetur apposita ex tacita voluntate testatoris, cum consuetum sit quod apponatur, *ex Farinac. in praxi crimin.p.* 6.*tit.de falsitate & simulatione q.*157.*n.*48.

3 In testamentis inter liberos conditis tacite præsumitur inesse,

inesse, licet non reperiatur continuata *glos. in l.cohæredi, §.cum filiæ verbo non voluit in fine de vulgari*, communiter recepta per *Anton.Gom.l.3.Tauri, n.62. & 74. Cou.in c.Rainuntius, §.1. n.4. de testam.Costa in cap.si pater, verbo, interdum, n.8. de testam. Cardin.Mantica de coniectur. vltim. volunt. lib. 1. tit.9. nu.5.& lib.6.tit.2.nu.21.& 25. Ferrer in constit.Cathalon.glos.7. n.38.& tenent Clar.§.testamentum q.8.num.7.Matienso ad l.1. glos.10.n.59 tit.4.lib.5. noua recopil.& d.l.2.glos.2.n.9. Gutier. in repet.l.nemo potest, num.241. ff. de legatis 1. & practic. lib.3. q.50.n.3. Surd. cons.232.n.14. Ceuall. commun.contra commun. q.186.cum seq.Stephan.Gratian. d.cap.48.n.18.& cap.369.n.1.*

4 Quando vero est tacite intellecta non est paris potentiæ cum expressa. *Surd. cons. 232. num.28.*

5 Clausula hæc posita in testamento operatur vt si testamẽtum non possit valere tamquam testamentum valeat tamquam codicillus, & omnia legata & fideicommissa sustineantur. *l.1.* vbi *Bart. nu.3. ff.de iure codicill. Clar.in §.testamentum q.46.n.1. Matienso ad l.2. glos.2. nu.9.& glos.10.n.4.tit.4.lib.5. noua recop.Surd.d.cons.232.n.17.Gam. Lusitan.decis.126.nu.3.Cardin. Tusch.d.concl.292.à nu.1.Cardoso in praxi iudicum & aduocat. verbo clausula, n.21.Aloys.Ricc. d.collect.1186.vers.quintus*. Et qua actione petantur legata, quę conseruantur per *Auth.ex causa C.de liberis præter.*vide *Rendina in promptuario recept. sentent. tom.1.tit.de legatis, n.36.*

6 Primo operatur hæc clausula vt testamenti caducatio impediatur. *Menoch. consilio 106. n.395.* Et quod substitutus succedat non obstante quod institutio fuerit caduca *ex Vincent. de Franchis decis.156.n.1.*

7 Secundò operatur rupto testamento per querelã ex *Bart. in Auth.ex causa n.23.C.de liberis præteritis*, quem refert *Ceuall. d.q.185.* resoluunt *D. Marta d. claus.11.n.40.Stephan.Gratian. d.cap.48.n.8.*

8 Tertiò quando testamentum est nullum præteritione aut mala filij exhæredatione, quia tunc operatur repetitionem fideicommissi venientibus abintestato. *D.Marta d.clausul.11. n.19.Gutier.practic. lib.3.q.50. n.7.Farin.sacræ Rom.Rotæ decis. 568.n.3.tom.1.p.1.*

9 Quartò ex præsumpta testatoris mente operatur vt ad reuocationem iuramenti testamẽto inserti debeat fieri specialis mentio in alio testamento, *Gabriel commun. opinion. lib. 4. tit. de testam.concl. 5.n.10. Menoch. de præsumpt.lib.4.q.31.num.13. Ceuall. commun. contra commun. q.211. nu.1. Stephan. Gratian.d. cap.48.n.19. Bernard.Grauæ.ad pract. cameræ imper. lib.2.concl. 114.consid.1.*

10 Quintò posita in testamẽto operatur vt hæredes ab intestato censeantur grauati quasi per fideicommissum disposita in testamento adimplere *l.fin.vers. illud C. de codicillis, Bellacomb. tom. 2. commun.opinion.lib.6.tit. 13.n.256. vers. nec enim, pag. 60.Valasc.consi.68.n.2.*

11 Sexto operatur si testamẽtum est nullum vt pure intelligatur relictum esse fideicommissum quo casu legitima tantum, non tamen trebellianica deduci potest *Gutier.d.q.50.n.9.*

12 Septimò operatur repetitionem legati venientibus abintestato ex *Vincent. de Franchis decis.1.n.13.& 15.*

13 Octauò in testamento matris adiecta facit valere suam substitutionem directam iure fideicommissi vt per *Ferrer. in constitut.Cathalon.glos.1.n.165.*

14 Non operatur in grauato restituere quod non detrahatur Trebellianica ex *Caualcan. de vsufructu mulieri relicto, n. 80.*

15 Decimo quod verba directa obliquentur *Matienso l. 2. glos.2.n.9.tit.4.lib.5.nonæ recop. Surd.cons.232.n.19.& 23.Seraphin. de priuileg. iuram. priuileg. 97.n.4.Ferrer in constit. Cathalon.glos.7.n.135.*

16 Vndecimò sustinet seu confirmat voluntatẽ defuncti, quando deficit simpliciter ob defectum solemnitatis, non autem eam alterat, vel extendit, iuxta resoluta per *Valasc. cons. 183. nu. 12. Stephan.Gratian.discept. forens.cap.369.n.20.*

17 Duodecimò facit valere testamentum eo casu quo hæres moritur in vita testatoris *Bellacomb.to.2.commun.opinion.lib.6. tit.13.n.259.pag.62. D.Marta d.clausula 11.n.39.*

18 Decimotertiò apposita in testamentis facit directam substitutionem flecti in fideicommissariam *Ferrer in constit. Cathalon.glos.1.n.176.* quia trahit secum substitutionem fideicommissariam nouissime *sacra Rota Rom. apud Farinac. decis. 344. n.10.*

num. 10. *tom.* 1. *parte* 2.

19 Clausulæ hæc codicillaris non habet vim & effectum contra voluntatẽ testatoris, nec aliquid operatur in testamẽto quod non valet propter defectum voluntatis, *Tiraq. in l. Si vnquam, verbo donatione largitus, n.* 266. *C. de reuocandis donat. Seraphin. de priuileg. iuram. priuil.* 84. *n.* 5. *Surd. decis.* 37. *n.* 7. *& consi.* 232. *num.* 36. *Cald. Pereira quæst. forens. lib.* 2. *q.* 26. *num.* 9.

20 Nec etiam operatur in testamento quod iure testamenti sustinetur. *Surd. consi.* 232. n. 38.

21 Nec deinde operatur qd̃ reciproca substitutio contineat fideicommissariam. *Surd. d. consil.* 232. *num.* 13. *&* 16. *D. Marta d. clausula* 11. *num.* 15. *cum seqq.*

22 Nec sustinet testamẽtum patris, qui instituit turpem personam *Surd. de Alimentis tit.* 8. *priuil.* 95. *num.* 3. *Card. Tusch. d. concl.* 292. *num.* 153.

23 Nec tollit remedium l. si vnquam C. de reuocãdis donat. *Tiraq. in l. si vnquam in præfat. num.* 82. *& verbo libertus n.* 105. *qui videtur sibi contrarius.*

24 Pugna ingens est, an clausula hæc sustineat testamentum nullum ob præteritionem posthumi? quia vero excultissimi optimeq; de iuris prudentia meriti quæstionis huiusce enodationem summa industria inuestigarunt, suoq; cum instructissimo apparatu proposuerunt eo omnino remittendus erat studiosus. Adeat proinde ex professo reassumentẽ *Anton. Gabri. tom.* 3. *commu. opin. lib.* 6. *tit. de Clausulis concl.* 7. *&* 8 *pag.* 407. *Hippol. consi.* 118. *nu.* 7. *vol.* 2. *Anton. Fab. Subaudiæ consi.* 20. *p.* 1. *Vincen. Honded. consi.* 74. *vol.* 1. *Surd. consi.* 55. *n.* 13. *et consi.* 232. *nu.* 39. *Clar. §. testamentum q.* 46. *num.* 1. *Franc. Viui.* Neap. *decis.* 422. *Marc. Anton. de Amatis Marchiæ decis.* 10. *Caualcan.* Fiuiz. *decis.* 29. *nu.* 7. *& num.* 22. *lib.* 4. *Surd. Mantuæ decis.* 54. *nu.* 10. *Thesaur. Pedam. decis.* 141. quem refert *Aloys. Ricc. d. collect.* 59. *Menoch. lib.* 4. *de præsumpt. q.* 32. *Azeuedo l.* 1. *num.* 70. *tit.* 8. *lib.* 5. *nouæ Recopil. Fachinæ controuers. lib.* 4. *cap.* 12. *cum duobus seqq. Petr. Gilcben. in Auth. ex causa à num.* 10. *C. de liberis præteritis. Brunor. a Sole de verbo Clausula* 8. *Paul. Montan. de tutelis cap.* 12. *num.* 25. *Ceuall. d. q.* 180. *&* 181. *Stephan. Gratian. d. cap.* 48. *nu.* 9. *cum seqq. D. Marta d. clausula* 11. *num.* 24. *&* 25.

CLAVSVLA XII. Compareas si tua putaueris interesse.

1 HAec clausula operatur, vt persona non dicatur habilis ad comparendum nec audiri debeat, nisi constet de suo interesse; hoc est se ius aliquod in causa habere, vt probat *tex. in l. si vnus §. ante omnia ff. de pactis*, resoluunt *Menoch. remed. 4. adipisc. num. 616. cum seq. Surd. de alimentis. tit. 1. q. 33. num. 13. & decis. 120. num. 11. & decis. 260. num. 3. Bernard. Graeue. ad practicã cameræ Imperialis lib. 1. concl. 69. num. 1. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 302. num. 30. & cap. 387.* Et qui fecit citare aduersarium suum ad iudicium videtur eius personam approbare, adeo quod non potest postea illum reprobare. *Hyppol. in l. si quis ne quæstionum. 39. ff. de quæstionibus.*

2 Facultatem comparendi in absolutã citati voluntatẽ cõfert, facitq; reum voluntarium non necessarium. *Surd. decis. 26. n. 5. Seraphin. decis. 512. nu. 3. Cæsar Argelo de contradictore legitimo q. 3. num. 78.*

CLAVSVLA XIII. Conscientiam tuam oneramus.

1 HAec clausula non mutat naturam negotij, & potius denotat monitionem quàm conditionem. *Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 157. nu. 9. Marchesan. de commission. par. 1. pag. 256. num. 85. vbi num. 89.* dicitur quod est electiua industriæ personæ.

2 A sententia iudicis, cum causa est commissa cum hac clausula, non datur appellatio. vt per *Sigismund. Scaccia de appellationib. q. 17. limit. 15. num. 3. & num. 5.* asserit tunc posse recurri ad superiorem per viam supplicationis.

3 Per hanc clausulam in rescripto Papæ videtur remissus rigor iuris ciuilis, sicut per clausulam Arbitrio Rotæ. *Seraphin. decis. 448. num. 1.* Et non operatur nisi respectu contrauentionum de facto, & vbi non adest possessor. idẽ *Seraphin. decis. 1176. n. 5.*

4 Delegatus cum hac clausula non potest subdelegare, quia videtur electa industria personæ. *Menoch. de arbitrar. lib. 1. q. 68. nu. 12. & lib. 2. de præsumpt. q. 21. nu. 12.*

num. 12. *P. Sanch. de Matrim. lib.*8. *disp.*27.*nu.*43. *Ioan.Franciscus Leo in thesauro fori Ecclesiastici p.*1. *cap.* 15. *num.*49. & *p.*2.*cap.*2.*num.*16. *D. Marta de clauf. p.*1. *clausula* 253. *num.* 1. vbi *nu.*27. asserit quod per hanc clausulam excluditur omnis exceptio & appellatio. Contrarium tamen, imò quod possit subdelegare, tenent *Nau.cons.*2.*sub tit. de offic.deleg.in antiq.F.Emman. quæst.Regularium tom.*2. *q.*119. *art.fin. vers. vltimo.*

5 Verba conscientiæ tuæ cõmittimus denotant arbitrium boni viri, vt per *Menoch.de arbitrar.lib.*1. *q.*8.*num.*40. *Mascar. de Probation. concl.*414.

6 Iudex non secundum conscientiam propriam, sed secundũ allegata, & probata debet iudicare. *l. illicitas* §. *veritas*, *ff. de officio præsidis ordinat. regia Lusitanorum lib.*3. *tit.* 63. *in princ.* & *tit.* 66.*in princip.* tenent *Viui. Neapol.decis.*178. *Tiber.Decian. tract.crimin.lib.*2. *cap.*14. *Clar.* §.*fin. q.*66.*n.*2.*Menoch.cons.*92. *num.* 80. *cum seqq.* & *cons.* 786. *n.vlt. Farin.in praxi crimin.p.*1. *q.*21.*num.*163.*cum seq.Mascar. de probat. concl.* 948. *Caualcan. decis.*25.*num.*5.*p.*1. & *decis.*19. *num.*61.& *decis.*23.*nu.*10.*p.*3. *Barbosa de Clauf.* *Seraphin.de priuilegijs iuramen. priuil.* 2. *in princ. Cened. ad Decretal.collect.*101.*n.*11.*F.Ludou. Miranda de ordine iudici. q.* 28. *art.*3.*Sayr in claui Regia lib.*12. *cap.*8.*nu.*6. *cum seqq. P. Lessi.de Iustitia lib.*2.*c.*29.*dub.*10. *n.*84.

CLAVSVLA XIV. Constituti.

1 MAteria huius clausulæ sedet in *l.quod meo*, & *in l. interdum*, *ff. de acquirenda possess.* de qua, & eius effectibus latissime agunt *Tiraq. in tract. de iure constituti possessorij*, *Greg. l.*9.*tit.*30.*p.*3. *Menoch.cons.*139. *Aloys.Ricc.in collect.decis.p.*1.*collect.*55.& *par.*2. *collect.*449. *D. Marta de clausulis p.*1. *clauf.*20.

2 Per hanc clausulam vera transfertur in emptorem possessio *Tiraq. de iure constituti p.* 1. *num.*2. & *p.*2.*ampl.*1.*nu.*2.*Menoch.d.cons.*139.*num.*24. *Ioseph. Ludou. Perus.decis.*50. *nu.*6.*p.*1. *Gutier.pract.lib.*2.*q.*88. *num.*8. & *lib.*3. *q.* 64. *num.*23. *Valasc. cons.*106.*num.*2.*Cald.Pereira de resolutione emphyt.cap.*6.*n.*25.& *num.*29.& de *Emptione cap.* 25. *nu.*10.*Stephan. Gratian. discept. forens.cap.*175.*num.*3.*Ant.Gom. l.*45. *Tauri num.*78. vbi *nu.* 82. tenet,

tenet, quod per hanc clausulam transfertur possessio quoties, is in cuius fauorem fit constitutum, est præsens, vel eius ratihabitio sequitur. Et tunc apud constituarium est vera, & ciuilis possessio, ex *Viui. tom. 2. commun. opin. lib. 7. tit. 1. num. 67. vers. Et tanto. Menoch. d. cons. 139. num. 11.* Et transit in eius hæredes *Gom. ad l. 40. Tauri num. 20. Menoch. d. cons. 139. num. 30.*

3 Et vt per hanc clausulam transferatur possessio requiritur quod transferens possideat tempore constituti, & de hoc articulos faciat, iuxta resoluta per Hippol. *sing. 521. Tiraq. de iure constituti p. 3. limit. 1. a princip. Ioseph Ludou. Perus. decis. 68. nu. 1. p. 2. Mascar. de probat. concl. 422 & concl. 1189. n. 3. et concl. 1211. n. 2. cum seqq. Gomez l. 45. Tauri n. 84. Valasc. d. cons. 106. nu. 11.*

4 Cōstituarius tamen ob vim huius clausulæ si non accipit possessionem infra decem annos, illam amittit, iuxta tradita per *Menoch. d. consil. 139. n. 7.* vbi *nu. 28.* dicit hoc procedere eo casu quo constituens decessit, & possessio deuenit ad eius hæredem, tenent etiam *Tiraq. d. tract. de iure constituti p. 3. limit. 21. Anton. Faber in suo C. tit. de Acquirenda possess. definit. 10.* quem refert *Aloys. Riui. d. collect. 449. limit. 1.*

5 Possidens prior per constitutum præfertur, secundo habenti actualem possessionem, quia possessio est vera, licet modus sit fictus, vt per *Ias. & Doct. in l. quoties C. de rei vendicat. Viui. lib. 7. commun. opinion. tit. 1. n. 67. Nicol. Mozz. de contractibus tit. de naturalibus emptionis nu. 33. & 34. Gutier. de Iuram. confirm. p. 1. cap. 30. num. 5. Cald. Pereira de potestate eligendi cap. 8. nu. 4. & de resolut. emphyt. c. 10. n. 23. Cardos in praxi iudicum, & aduocat. verbo emptio nu. 18.* citaui alios *in Remission. ad Ordin. Regiam lib. 4. tit. 7. in princip. nu. 3.* quæ impressæ fuerunt Vlyssipone, me præsente, anno Domini 1618. Nunc verò in hac Romana Curia post alteras in ius Canonicum prælo missas Remissiones, iterum illas cum alijs in sacrosanctum Concilium Trident. auctas & emendatas, quantum fuerit, in lucem edam.

6 Interdictum vnde vi competit habenti possessionem per hanc clausulam. *Tiraq. d. tract. de iure constituti p. 1. num. 69. & p. 2. ampl. 11. & tract. de mort. p. 6. declarat. 4. num. 5. Valasc. consul. 126. num. 11.*

7 Dein-

7 Deinde constituarius sua possessione spoliatus potest intentare remedium recuperandæ possessionis *Menoch.d.consi.*139. *n.*22.*Valasc.d.consult.*106. *n.*3.

8 Operatur hæc clausula, vt non detur mandatum de manutenendo contra illum cuius nomine, quis se constituit possidere, vt per *Stephan. Grat. discept. forens cap.* 113. *num.*71.

9 Operatur etiam, & habet suam vim in emphyteusi.*Valasc. de iure emphyt. q.*18. *nu.*18.*cum duobus seqq.* Emphyteuta tamen alienans per hanc clausulam nõ incidit in commissum. *Anton.Gomez l.*45.*Tauri n.*95. *Tiraq. de iure constituti p.*3. *limit.*26.*n.*5. *& 6.Valasc.de iure emphyt.q.*18. *nu.*20. *Gama Lusitan.decis.*116. *num.* 1. Plures refert Doctores *Cened. ad Decretal. collect.* 144. *num.*10.quibus adde *Polydorum Ripam obseruat.*342.quem refert *Aloys.Ricc. d.collect.* 55. *in fine* Cald.*Pereira de extinct.emphyt. cap.*6. *à nu.*23. *& cap.*5. *a n.*82. *Card.Mantica de tacitis, & ambiguis conuen. lib.*22.*tit.*28.*n.*33. *P.Rebello de obligat. iustitiæ p.*2. *lib.*13.*q.*4.*num.*7.

10 Operatur deinde, vt creditor possit agere ad bona obligata nulla facta prius excussione *Stephan.Gratian. discept. forens. cap.*38.*num.*8.vbi *num.*9. asserit hoc procedere etiam vbi res agitur inter duos creditores.

11 Non vero operatur hæc clausula translationẽ possessionis apposita in contractu nullo, & à iure reprobato *Valasc.consul.*106 *nu.* 7. Apposita enim in contractu nullo nullius est momenti *Ioseph Sesse Aragon.decis.*29.*nu.*19. *Cald.Pereira quæst.forens. consil.* 19. *num.* 43.

12 Nec in bonis emphyteuticis dotatis, vel donatis vni, & postea alteri venditis de consensu domini cum reali traditione, *Valasc.de iure emphyt.q.*14.*n.*10.

13 Nec etiam operatur suum effectum translationis possessionis apposita in alienatione rei incertæ per verbum numerale. *Tiraq. de iure constituti par.*3.*limit.*19.*Gama Lusitaniæ decis.*56 *per tot. Brunor.à Sole in locis communibus verbo Clausula num.*10.

14 Nec stante statuto veram ac corporalẽ requirente traditionẽ,vt per *Stephan.Gratian.Marchiæ decis.* 238. *dub.* 2. quem refert *Aloys.Ricc.d. collect.*55.*post principium*.

15 Item non transfert possessionem in absentem.*Tiraq.de iure constituti p.*3. *limit.*30.*nu.*52.

cum seqq. Gāma Lusit. decis. 383. *n.* 2. *Valasc. consult.* 55. *num.* 3.

16 Nec extenditur ad futura. *Tiraq. de iure constituti p.* 2. *ampliat.* 32. *Menoch. cons.* 122. *num.* 36. *& num.* 55.

CLAVSVLA XV. Contradictores appellatione post posita compescendo.

1 OPeratur vt appellatio postea interposita non faciat quid censeri attentatum, nec effectum suspensiuum operatur, vt notatur per scribentes in *cap. pastoralis*, §. *praeterea de officio deleg. & per Philip. Franc. in cap. bonae*, *nu.* 36. *de appellat. Rendina in promptuario receptarum sentent. tom.* 1. *tit.* 16. *n.* 5.

2 Hæc clausula semper solet apponi in parte executiua litterarum; & non comprehendit cōtradicentes de iure, sed solum refertur ad contradicentes de facto, *glos. verbo contradictores* & ibi *Abb. n.* 9. *in cap. pro illorum de praebendis. Notar. in cap. cum contingat causa* 7. *nullit. n.* 3. *de rescriptis*, *Flamin. de resignat. lib.* 1. *q.* 4. *nu.* 44. *Fr. Emman. Roderic. quaest. regular. tom.* 1. *q.* 8. *art.* 12. *Zerola in praxi Episcopalis p.* 2. *verbo contradictores*, *pag.* 33. *& verbo litterae Apostolicae*, *pag.* 66. *Lancellot. de attent. tit. de attent. appellat. pend. p.* 2. *cap.* 12. *limit.* 9. *n.* 41. *Rendina d. n.* 5. *Seraphin. decis.* 1471. *n.* 3. *p.* 2. *Campanili diuersor. iuris canon. rub.* 11. *cap.* 13. *à num.* 234. *Cardin. Thusc. tom.* 1. *pract. conclus. lit. C. conclus.* 320. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 9. §. 1. *in annotat. num.* 242. *Barthol. Perett. in comment. ad extrauag. ambitiosae*, *verbo infringere*, *nu.* 20. *de rebus ecclesiae non alien. pag.* 268. *Nicol. Garcia de Beneficijs p.* 6. *cap.* 2. *à n.* 115. *cum seqq.* vbi refert ad hoc Rotæ decisionem. *D. Marta de clausulis p.* 1. *claus.* 21. *Marchesan. de commission. p.* 2. *pag.* 491. *n.* 4. *& p.* 1. *pag.* 960. *n.* 2. Importat hæc clausula vt censeatur cōcessa iurisdictio iudicialis *Farin. sacrae Rotae Rom. decis.* 616. *nu.* 4. *to.* 1. *p.* 1. *Campanili d. cap.* 13. *n.* 235. *Mar. Anton. var. resolut. lib.* 1. *resol.* 112. *casu* 66.

3 Executores virtute huius clausulæ possunt excommunicare contradicentes sine causa & de facto, qui eo ipso cadunt à iure, quod in beneficio habent *Flamin. de resignation. lib.* 8. *q.* 7. *num.* 158.

4 Delegatus virtute huius clausu-

clausulæ non potest alia pœna punire, quam per viam excommunicationis & interdicti *Azeuedo ad l.1.n.22.tit.5.lib.8.nouæ recopil.* Quia hæc clausula capit turbantes iurisdictionem delegati. *Marchesan.de commission.p.1.pag.214.num.195.* Et operatur processum contra tertios *d.p. 1. pag.214.n.192.*

CLAVSVLA XVI. Cum annexis & connexis, &c.

1 Hæc clausula intelligitur dũmodo annexa, & connexa non sint talia, quæ alijs sint cõcessa *Card.Tusch. pract.concl. tom.1.lit.* C.*concl.*325.*nu.*1. vbi *num.* 2. declarat de annexis, & connexis non remotis, sed proximis. Et hæc clausula negotium principale capit *Marchesan. de commissionib. parte* 2. *pag.* 353. *nu.*72.& appellationem à grauamine, *parte* 1.*pag.*203.*num.*89. Et hæc clausula cum annexis, & connexis, incidentibus, & emergentibus in appellatione à grauamine facit silere negotium principale *Marchesan. d. tract. parte* 1. *pag.*203.*n.*904.

CLAVSVLA XVII. Cum plena, & libera administratione.

1 Hæc clausula ponitur potius ex consuetudine & stylo notariorũ, quam ex partium voluntate & consensu *Matienso ad l.7.glos.14. num.6. tit. 11. lib. 5. nouæ recop.* Et restringitur per verba præcedẽtia & sequentia ad præmissa, itaut hæc libera potestas non possit egredi fines præmissorum, probat *text. in c. qui ad agendum de procurat. lib.6.* resoluit. *Rotæ decis.* 295.*n.*3. *ni nouiss.nouiss.apud Farin.*

2 Operatur vt quis possit omnia facere, quæ principalis *Tiraq. de iure constituti p. 3. limit. 13.num.12.Gutier. de iuram. cõform. p.1. cap.50. num.7.& 13. Azeuedo l.3.nu.3.tit.3.lib.5.nouæ Recopil.* quos refert *Nicol.Garcia de Benefic.p.5.cap.8. nu.74. quibus adde Stephan.Gratian. Marchiæ decis. 79. num. 2. & discept. forens. cap.196.nu.13.D.Marta de clausulis p.1.clausula* 119.*n.*1. nouissime *Aloys. Ricc. in collect. decis.par.5. collect.* 1730.

3 Mandatum cum libera, &c. æquiparatur mandato speciali vt probat *text. in l. procurator cum liber.*

libera & in l.mandato vbi glossa & Bart.ff.de Procurat. resoluunt *Cou.Vari.lib.1.cap.6.nu.3. vers. Quinto. Gregor.l.19.verbo quando tit.5.part.3. Tiraq. de Retractu lig.§.1.gloss.13. nu.32. Cotta in memorab.verbo procurator generalis pag.707.Bellacomb. to.1. commun.opinion.lib.2.tit. de procuratoribus nu.54.pag.319. Flamin.de Resign.tom.1.lib.7. q.24. nu.12.& tom.2.lib.9. q.7. n.26. & q.17. num.* 31. *D. Marta de clausulis p.1.clausula 26.num.3. & clausula 119.num.2.Bernard. Graue. ad pract. camera Imper. lib.2.concl.72.in consider.num.4. Stephan.Gratian. Marchiæ decis. 79.num.1.& discept.forens. cap. 196.num.12.cum seqq. Cald. Pereira de emptione cap.15. num.2. cum seqq. & cap.23.nu.6.Farin. de delictis p.4. decis.52. nu, 2. vbi addit.lit. B.Camil.Borrel.in summa omnium decis.tit.66. nu.241. Mendez à Castro in praxi Lusitana lib.1.cap.3.num.38.*

4 Vnde procuratori cum libera ad omnia negotia potest solui probat *tex.in l. Vero procuratori, in princip. & in l. qui hominem §. si Titium ff. de solutionib.* resoluunt *Cald.Pereira de Emptione cap.23.num.6.D.Marta de clausulis p. 1. clausula 26. nam.* 2. & terminum solutionis prorogare ille potest *Cald.de empti.c.15.nu.5.* Contrariũ tamen, quod ei non possit solui, tenet *Camill.Borrell.d.tit.66. n.218.*

5. Deinde etiam procurator cum libera sine alio speciali mãdato potest impetrare beneficiũ ecclesiasticum *Nauar. in cap. si quando in princip. de rescriptis pag.2. & cons. 51. de sponsalibus num.3. in antiq.*

6 Et impetrare dispensationẽ *Nauar.cons.51.sub tit.de sponsalib. à num. 1. in antiq. P. Sanch. de matrim.lib.8. disp.26. num.4.*

Ac emphyteusim renouare. *Cald.Pereira de emptio.c.15.n.4.*

In quibus casibus speciale requiritur mandatum, nec sufficiat constitutum esse procuratorem cum hac clausula.

7 Primò procurator ad lites cum hac clausula non potest recipere solutionem, cum ad hoc requiratur speciale mandatum *l. hoc iure vbi Doct. ff. de solutionib. Tiraq. de Retract. lig. §. 9. gloss.3.num.10. Cardoso in praxi iudicum & aduocat. verbo procurator num.* 31. *Cald. Pereira de emptione cap.23. num.6.*

8 Secundò nec potest remittere debitum *Cardoso d. verbo procurator nu.43.Camill.Borrell.*

in summa omnium decis. tit. 66. *num.* 236.

9 Tertiò, non potest alienare *D. Marta de clausulis par.* 1. *clausula* 26. *nu.* 2. *vers. hac clausula. Cald. Pereira de emptione cap.* 15. *num.* 2. *vbi contrarium videtur tenere*.

10 Quartò, non potest iurare sine speciali mandato *Surd. Mantuæ decis.* 159. *num.* 1. *Cardoso d. verbo procurator num.* 24. *Et in iuramento fidelitatis resoluit Camill. Borrell. in summa omnium decis. tit.* 57. *num.* 35. *& tit.* 66. *num.* 197.

11 Quintò, non potest accusare *l. fin. Code pactis conuentis. Surd. decis.* 89. *num.* 19. vbi *n.* 20. idem resoluit in declaratione animi.

12 Sextò, non potest impetrare rescriptum. *Cardoso d. verbo procurator num.* 32. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. gloss.* 63. *num.* 17. *Perez. l.* 6. *vers. quæro* 28. *tit.* 12. *lib.* 3. *Ordin. pag.* 700. vbi secus asserit in rescriptis gratiæ.

13 Septimò, non potest facere exemplationem instrumenti. *Cardoso d. verbo procuratorn.* 35.

14 Octauò, non pôt matrimoniũ contrahere, eo quod mandatũ ad cõtrahendum matrimoniũ debet esse speciale, cum expressione personæ, cum qua matrimonium contrahi debet, & non sufficit mandatum generale ad contrahendum cum quacumque resoluũt citati à *Cened. in collect. super sextum librum Decretalium collect.* 3. *num.* 2. quibus adde *Ioseph. Ludou. tom.* 3. *communium opin. tit. de* Mandato *concl.* 1. *vers. duodecimo pag.* 513. *Tiraq. de iure mariti gloss.* 7. *num.* 111. *Fr. Emman. Roder. quæst. Regular. tom.* 3. *q.* 17. *ar.* 13. *Cald. Pereira in l. si curatorem verbo implorandum num.* 6. *vers. Facit. C. de in integrum restit. minor. Flamin. de Resignat. lib.* 10. *q.* 8. *nu.* 33. *Cardoso d. verbo procurator num.* 33. *P. Sanch. de matrim. lib.* 2. *disp.* 11 *num.* 3. *&* 4. *P. Rebello de obligationib. instit. p.* 2. *lib.* 2. *q.* 5. *nu.* 1. *Francis. Molin. de ritu nupt. lib.* 1. *comparat.* 25. *num.* 5. *cum seqq.*

15 Nonò, non potest recusare. *Roland. cons.* 19. *num.* 2. *vol.* 3. *Stephan. Gratian. discept. forens. cap.* 100. *num.* 44. *Bernar. Graue. ad practicam Cameræ imperialis lib.* 1. *concl.* 33. *consid.* 4. *nu.* 4.

16 Decimò, non potest substituere sine speciali mãdato *Cassan. in consuetud. Burgundiæ rub.* 4. §. 5. *verbo sans procuracion. n.* 4. *Surd. decis.* 195. *num.* 9.

17 Vndecimo nõ potest transigere

sigere vel pacisci *l. procurator cui generaliter vbi glossa verbo procurator ff. de procuratoribus* Cardoso *d. verbo procurator num. 25.*

18 Duodecimò, non potest compromittere *Camill. Borrell. in summa decis. tit. 66. num. 176. Cardoso d. verbo procurator n. 26* quamuis contrariũ teneant *Viui. tom. 1. comm. opin. lib. 4. tit. mandati num. 50. Mench. Vsufreq. cap. 68. num. 9.*

19 Decimotertiò, non potest capere possessionem *Aloys. Ricci. in praxi. Archiep. Neapol. decis. 189. num. 194.*

20 Decimoquartò, nõ potest iurare de calumnia vt probat *text. in cap. nullam 3. de iuram. calumniæ lib. 6.* tenent *Cou. in cap. quamuis pactum p. 1. §. 5. à nu. 8. & var. lib. 1. cap. 6. n. 2. Cotta in memorabil. verbo procurator, pag. 709. Franc. March. Delphin. decis. 687. num. 1. p. 2. Math. Coler. German. decis. 115. n. 1. & 2. Anton. Gabr. tom. 3. commun. opinion. tit. de mandato concl. vnica vers. 4. requiritur. Mench. Vsufreq. cap. 25. à nu. 16. Pereg. Ianin. de citatione reali lib. 3. c. 25. n. 161. Fului. Pacian. de probation. lib. 2. cap. 48. nu. 12. Anton. del Re Tiburtin. de iuram. calumniæ, c. 16. per totum. Seraphin. de priuil. iuram. priuil. 111. n. 4. Gutier. practic. lib. 1. q. 62. Cald. Pereira in l. si iuratorem verbo implorandũ num. 6. Farinac. in praxi crimin. p. 4. decis. 52. nu. 2. & nouiss. Rotæ decis. 117. n. 2. Camill. Borrell. in summa omnium decis. tit. 51. de iuramento calumniæ, nu. 16. & tit. 66. de procuratorib. n. 181. Cardoso d. verbo procurator, nu. 36. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 105. à n. 21. Aloys. Ricc. in decis. curiæ Archiep. Neapolit. decis. 179. p. 2.* Sufficit tamen speciale mandatum, licet non sit expressa in eo causa, in qua iurandum sit, docent *Anton. Del Re Tiburt. d. cap. 16. nu. 18. Stephan. Gratian. d. cap. 105. nu. 23.* quamuis contrarium defendat *Menchaq. d. cap. 25. n. 17.*

21 Decimo quintò non potest respondere positionibus *Rebuff. tom. 3. ad leges Galliæ tit. de respons. per credit. art. 1. glos. vnica, n. 15. Menoch. consil. 80. num. 64. vol. 1. Camill. Borell. d. tit. 66. num. 219.*

22 Decimosextò, non potest petere restitutionem in integrũ, *l. illud, §. si talis, ff. de minor. cap. coram vbi glos. verbo mandatum de restitut. in integrum, Cou. d. cap. 6. in princip. Menoch. cons. 190. n. 298. Maurit. de in integ. restitut.*

restitut.cap.23.cum seqq.Sfortia eod.tract.p.1.q.31.art.12.cum seqq. Marc. *Ant.de Amatis* Marchiæ *decis.97.n.6. Pereg.Iannin. de reali citat.lib.3.cap.21.n.159. Cald. Pereira in l. si curatorem verbo implorandum à nu.* 4. Gutier.*pract.lib.2.q.88.n.3.* Morla *in emporia iuris p.1.tit.5.in prin. num.22. Ceuall. commun. contra commun. q.135. Farinac.de delictis p.4. decis.52. Bernard. Graue.ad pract.Cameræ imper.lib.1. concl.143.consid.1.nu.8. Cardoso d.verbo procurator,n.27.Camill. Borrell.d.tit.66.n.169. Stephan.* Gratian.*Marchiæ decis.196.n.4. & discept.forens. cap.105.n.25.* vbi etiam resoluit ad petendam restitutionem in integrum requiri speciale mandatum; quamuis nõ exprimatur persona, vel causa in qua peti debeat restitutio. Intellige procedere solum quoties principaliter petitur restitutio; secus vbi incidenter, tunc enim speciale mandatum non requiritur. *Bart. in l.cum procurator. & ibi Ias. in princip. nu.4. ff.de noui operis nunt.* Mysinger. *cent.2, obseruat.26. vers. verum prædictu dogma.Kirchou.et Balb. tom.1. communium opinion.lib.2. tit.23.nu.1. cum seqq. pag.* 343. *Ioseph. Ludou. concl.30. num.10.* Hieron.Magon. *Florentina decis. 70.n.fin. Cald. Pereira d. verbo implorandum num.* 11. *Camill. Borrell.d.tit.66.num.170.*

23 Decimoseptimò, non potest pacem facere *Clar.lib.5.§.fi. q.58.num.28.Tiraq. in l. si vnquam verbo donatione largitus num.* 173.

24 Decimooctauò, nõ potest donare *Mascard de probat.concl. 1308.n.10.Flamin.d.lib.9.q.17. num.88. Cald. Pereira d. verbo implorandum nu.7. vers. ex quibus, & de emptione cap.15.n.10. Stephan.Gratian.* Marchiæ *decis. 79.num.6.Camill. Borrell. d.tit. 66.n.246. Cardoso d.verbo Procurator num.43.*

25 Decimononò, non potest renuntiare instantiæ litis *Tiraq. d.verbo donatione largitus n.175. Mascard.d.concl.1308. num.15. Camill. Borrell.d.tit.66.n.250.*

26 Vigesimò, non potest renuntiare exceptionibus peremptorijs, quamuis posit dilatorijs *Tiraq.d. verbo donatione largitus num.173.*

27 Vigesimoprimò, non potest renuntiare appellationi per se interpositæ *Tiraq.d.verbo donatione largitus num.174. & de iure mariti gloss.7. num.77. Mascard.dict. concl.1308. num.1*

Steph.

Stephan. Gratian. d. decis. 79. *n.* 6. *Cardoso d. verbo procurator n.* 43

28 Vigesimosecundò, nõ potest facere ea, quæ sunt magni præiudicij, sed requiritur speciale mandatum *Menoch. consil.* 331 *num.* 90. *& consil.* 400. *num.* 4.

29 Vigesimotertiò, nõ potest resignare beneficium *Rebuff. in tract. nominatiõn. q.* 14. *nu.* 112. *Flamin. d. lib.* 9. *q.* 7. *nu.* 9. *Cardoso d. verbo procurator num.* 40. vbi *num.* 39. idem dicit in collatione seu inuestitura beneficij.

30 Vigesimoquartò, non potest clericum ad beneficium præsentare *Card. Mantica de tacitis & ambig. conuen. tom.* 1. *lib.* 7. *tit.* 16. *num.* 39. *Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. decis.* 189. *n.* 193 *Cald. Pereira de emptione cap.* 15 *num.* 11.

31 Vigesimoquintò, non potest acceptare beneficium ecclesiasticum *Cou. lib.* 3. *Vari. c.* 16. *num.* 4. *&* 5. *Villalob. tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 24. *nu.* 15. *pag.* 611. *Brunor. à Sole in locis communib. verbo* Mandatum 14. *Flamin. de Resignat. lib.* 10. *q.* 6. *num.* 13. *& q.* 8. *num.* 34. *Camill. Borrell. d. tit.* 66. *num.* 165.

32 Vigesimosextò, nõ potest facere ea ex quibus constituens cadat in pœnam, nisi ad ea facienda habeat speciale mandatũ, probat *text. in l. si procurator ff. de condict. indeb. l.* 3. *§. si procurator ff. quod quisque iuris*, vbi *Bar. Soar. de Paz. in practica to.* 1. *par.* 7. *cap. vnico à n.* 3. *Azeuedo ad l.* 10. *num.* 31. *tit.* 1. *lib.* 4. *nouæ Recopil. Brunor. à Sole verbo mandatum num.* 13. *Cald. Pereira de emptione cap.* 15. *num.* 13. Mandatum enim quantumcumque generale non extenditur ad ea, per quæ dominus cadat in commissum, & delictum *l. Creditor §. Lutius ff. mandati*, *Surd. de Alimentis tit.* 9. *q.* 26. *nu.* 112. *Cald. Pereira d. cap.* 15. *num.* 12.

33 Vigesimoseptimò, non potest remittere caducitatem sine speciali mandato *Menoch. consil.* 460. *nu.* 14. *Surd. Mantuæ decis.* 181. *num.* 15. *Stephan. Gratian. Marchiæ decis.* 49. *n.* 28. *Camill. Borrell. in summa omnium decis. tit.* 33. *n.* 151. *& tit.* 66. *nu.* 214. Nec etiam potest declarare caducitatem *Surd. d. decis.* 181. *n.* 14.

34 Vigesimooctauò, non potest impetrare beneficium *cap. Odoardus de solution. & cap. peruenit de fideiussoribus*, cũ ad hoc requiratur speciale mandatum, vt per *Marchesan. de commissionib. par.* 3. *cap.* 1. *§.* 1. *num.* 11. *pag.* 311.

Man-

35 Mandatum cũ libera,&c. non inducit clausulã, quod promittit habere ratum,& firmum quicquid per procuratorem factum fuerit, vt probat *gloss. in l. si procuratorem ff. de procurator. Cou.d.cap. 6.num.*4. quem refert *Nicol.Garcia de Benefic.p.*5.*cap.* 8. *num.* 75.

CLAVSVLA XVIII. Constito.

1 HAec clausula est conditionalis *Marchesan. de commissionibus parte* 1.*pag.*1123. *nu.* 81. nouissime *sacra Rota Romana decis.*40.*nu.*1.*& decis.*701. *num.*5.*tom.*1.*p.*1.*apud Farinac. Campanili diuers.iuris Canon.tit.* 11.*cap.*13.*nu.*215.& facit gratiam conditionalem *Marchesan. d parte* 1.*pag.*320.*n.*57. Ac formam inducit *idem Marchesan. parte* 2.*pag.*534. *num.* 3.

2 Requirit hæc clausula veras ac concludentes probationes nec admittit præsumptiuas *Farinac. Sacræ Rotæ Romanæ decis.* 532.*num.*1.*tom.*1.*par.*2. Et facit quod executor assumat partes iudicis *Marchesan. d. parte* 1.*pag.* 277.*num.* 4.

3 Constito de assertis, facit, quod ex pluribus narratiuis non sufficit vnum verificari *Seraphin. decis.* 637. *num.*4.

CLAVSVLA XIX. De plenitudine potestatis.

1 DE vi & effectibus huius clausulæ vide *Cels.Hug. in tract. Clausularum pag.* 490. *Menoc. cons.*1. *num.* 384.*& nu.* 423.*cum seqq.& cons.*103.*num.* 82.*& cons.*181.*num.*35.*Mench. de successione.lib.*1.§.6. *nu.*11. *P. Henriq.in Sum.p.*1.*lib.*7.*cap.*27. *nu.*4.*lit.*C.*Surd.consil.*303.*n.*17 *Azeuedo ad l.*1.*n.*25.*& l.*2.*n.*55. *tit.*4.*lib.*4.*noue Recop. Marches. de commissionib.p.*2.§.*vnico n.*99 *cum seqq.pag.*421. *Lud. Rodolph. in tract. de suprema seu absoluta Principis potestate cap.* 5. *&* 6. *Bernard.Graue.ad pract. Cameræ imperi. lib.*2.*concl.* 56. *consid.* 3.*in fine. D. Marta de Clausulis p.*1.*clausula* 195.

2 Hæc clausula plus operatur quam illa, ex certa scientia, vel saltem à pari procedunt *Menoch. d.cons.*1.*n.*427. *Rodolphin.d.c.*5. *num.*14. Imò tantam vim habet, quantæ habent duæ illæ simul, ex certa sciẽtia, & motu proprio *Menoch.d.cons.*1 *num.*386.

3 Inferior vti non potest hac clau-

clausula nisi ex magna causa *Mench. tit. de testatoris potentia lib.* 1. §. 6. *num.* 11. Et non nisi causa cognita à Principe apponi potest *Molin. de primog. Hispanorum lib. 3. cap. 3. num.* 12. parum enim operatur quando fuit processum sine causæ cognitione *Rodolphin. d. cap. 6. num.* 7. In dubio tamen vbi Princeps aliquid facit aut concedit de plenitudine potestatis præsumitur actum fecisse cum causæ cognitione *Rodolphin. d. cap. 5. num.* 3. vbi *num.* 23. resoluit iustam causam in eo præsumi.

4 Odiosa est hæc clausula. *Rodolphin. d. c.* 5. *n.* 20. vbi *n.* 19. resoluit quod si sola hæc clausula apponatur in concessione, concessio ipsa stricte interpretari debet, quia absoluta Principis potestas dicitur odiosa.

5 In legitimatione à Rege concessa excludit citationem hæredum abintestato venientiũ *Gama Lusitaniæ decis.* 278. In ea enim non requiritur citatio *Brunor. à Sole in locis communib. verbo citatio* 9.

6 Habet vim clausulæ derogatoriæ ad omnem legem contrariam, etiam habentem clausulam derogatoriam *Matienso add. 3. glos.* 12. *n.* 4. *tit.* 10. *lib.* 5. *nouæ Recopil. Rodolphin. d. cap.* 5. *num.* 4.

7 Obreptionem & subreptionem tollit *Rodolphin. d. cap.* 5. *num.* 15.

8 In contractibus nulla est *Ioseph. de Sesse* Aragoniæ *decis.* 187. *n.* 3. Non tollit enim quæsita per contractum. *Valasc. consul.* 129. *num.* 9.

9 Nunquam supplet dolum partis impetrantis *Fr. Emman. Roderic. quæst. regul. tom.* 1. *q.* 8. *art.* 15.

10 Non operatur in alterius præiudicium *Burgos de Paz. cons.* 25. *n.* 45. *Rodolphin. d. c.* 6. *nu.* 11. *Ioseph. Sessè de inhibitionib. cap.* 4. §. 3. *n.* 14. *Marchesan. vbi supra n.* 100. *Seraphin. decis.* 1082. *n.* 8.

11 Nihil operatur vbi ea vtens plene de negotio ob quod ea vtitur, informatus non est *Menoch. d. cons.* 1. *n.* 426. *Rodolphin. d. c.* 6. *n.* 2. *D. Marta d. claus.* 195. *n.* 14.

12 Princeps non potest de plenitudine potestatis absque iusta causa quemquam dominio rei suæ priuare, & quando alicui iuste à Principe auferuntur bona sua, iustum debet ei solui prætium. *Tiraq. de pœnis temper. in præfat. à n.* 38. *cum seqq. Pinel. in rub. de rescindenda vendit. p.* 1. *cap.* 2. *n.* 12. *Mench. vsufrequent. lib.* 1.

lib.1.c.1.à n.6. Aegid.Boss.tract. de Principe, §.Princeps solum potest auferre dominium vers. de plenitudine vero potestatis. Anton. Gabr.*to.3.commun.opinion.lib.3. tit. de iure quæsito non tollendo concl.1.n.1. vers.contrarium tamen. Brunor. à Sole in locis communib. verbo princeps* 30. *Menoch.cons.1.à n.424.& cons.103. n.68.& cons.307.n.51.Honded. cons.86. n.4. vol.1. Fachin. controuers. lib.8. cap. 63. vers. contrarium docuerunt multi. Pereg. de fideicommissis art. 52.sub nu. 127.vers.verum hæc, Azeuedo ad l.1. nu.23.tit.1 lib.4.nouæ recop. Rodolphin.d.cap.6.n.167.Gomez Leo decis. 97. diuersorum, quem refert Aloys.Ricc. in collect. decis. par.4. collect. 928. Bobadil. in sua politica lib.2.cap.16.nu.162. Ceuall. communium contra communes par. 4. q. 906. num. 355. Cabed.*Lusitaniæ *decis.18. nu.12. p.2.P.Azori.Institut. Moral.p.1. lib.5.cap.15.col.426. Guido Pancirola in thesauro variarum lectionum lib. 1. cap. 23. Castillo quotidian. quæst.lib.2.cap.28.& lib.3. cap.6. n.8. Bernar.Grauæ. d.concl.56.P.Sanch. de Matrim. lib.2.disp.15.num.3.D.Marta de iurisdict.p.4.cent.2. casu 195. num. 17.* plures alios Doctores ex antiquioribus refert *Cenedo ad Decretal.collect.58.num.2.*

13 Sic etiam non potest Princeps de plenitudine potestatis reuocare priuilegia seu cõcessiones illas, quæ in naturam & vim contractus transeũt, vel pro quibus pecunia interuenit, vel conceduntur in recompensationem meritorum. *Anton. Gabr.d. tit.de iure quæsito non tollendo concl. 6. Rodolphin.d.cap.6.nu.170.Pinel. d.cap.2.col.penult.& vlt.Valasc. consult.72.num.5.& consult.120 num. 9.* Cabedo Lusitaniæ *decis. 20.par.2.& decis.95.nu.14.ead. p. 2. D. Marta d. clausula 195. num. 9.*

14 In dubio non præsumitur Princeps voluisse vti plenitudine potestatis *Surd. decis.2. num.20. Mench.Illustr.cap.26. n.8.Bern. Grauæ.d.lib.2.concl.56.consid.3. num.6.& 7.Sigismund.Scaccia de appellationibus q.19. remed.1. concl.2.n.30.& 31.* qui limitant quando euidenter de voluntate eius constet; vel quando defectus esset expressus, quãuis actus aliàs esset nullus: vel quando actus peccaret in totum quoad formam iuris. Nam quæ sine causa fiunt de plenitudine potestatis dicuntur per allusionẽ fieri de plenitudine tempestatis, vt per

per *P.Henriq.in Sum.p.2.lib.*14. *cap.*17.*num.*5. *in gloss. lit. Z pag. mihi* 1327.*Mench.Illustri.cap.*5. *num.*17.*Molina d.cap.*7.*num.*33 *Peregrin.de iure fisci lib.*1.*tract.*3 *num.*65.*pag.* 50.

15 Summus Pontifex tamen potest priuare quem suo beneficio sine causa, quia omnia beneficia respectu illius sunt manualia, & obedientialia; ideoq; in eis vti potest plenitudine potestatis. *Pinel.in rub. de rescindenda vendit.p.*1.*cap.*2.*n.*29.*&* 30. *Nauar. de spolijs clericorum* §. 3. *Cotta in memorabilibus verbo beneficia pag.*73.*Viui.to.*1. *commu. opinion.lib.*1.*tit.*9. *n.*5.*pag.*181. *Anton.Gabri.tom.*3.*lib.*3.*tit.de iure quæsito concl.*1.*n.*9.*cum seqq. pag.*183. *Menoch.remed.* 15. *recuper.nu.*43.*cum seq. & cons.*83. *num.*1.*& n.*15.*& cons.*1.*n.*422. *& cons.*181.*num.*49. *& de Præsumption.lib.*2.*q.*10.*n.*18. *Menc. Vsufrequen.q.*2.*num.*18.*Peregr. de iure fisci lib.*1.*tit. de habẽtibus iura fiscalia num.*24.*pag.*40.*Ceuall. communium contra commu. q.*528.*Farin.de delictis p.*7.*fragmentorum crimin.lit.*C.*n.*87.*Cabedo* Lusitaniæ *decis.*18.*n.*13.*& deci.*36.*n.*2.*p.*2.*Nicol.Garcia de beneficijs p.*5.*cap.*4. *n.*2. Similiter de plenitudine suæ potestatis priuare potest prælatos ecclesiasticos, & eos deponere etiam non citatos *Pinel.d.n.*29.*ad finẽ. Staphilæ. de litteris gratiæ tit. de vi, & effectu clausul.n.*10.*fol.*67. *Tiraq.in tract.res inter alios n.*7 *Anton.Gabri.d.tom.*3.*tit.de citat. concl.*1.*à nu.*13.*pag.*87.*Nauarr. cons.*3.*de sponsalib.n.*15.*in antiq. Menoch.cons.*1.*num.*425.*Peregr. vbi supra num.*25.

16 Papa enim est dominus cũctorum, & successor Petri principis Apostolorum, in beneficialibus liberã, & plenissimã habẽs potestatẽ *Flamin. de resignation. lib.*8.*q.*7.*n.*4.*cum seqq. P.Azori. Institut.moral. p.*2.*lib.*4. *cap.*19. *col.*477.*Gonzal.ad reg.*8. *Cancel.* §.2.*proœm.num.*44.*cum seqq.* Est Episcopus vniuersalis Ecclesiæ *Flamin.lib.*11.*q.*13.*n.*132. *Zerola in praxi Episcop. par.* 1. *verbo pragmatica vers. Ad tertium pag.* 268.*Cardin.* *Cæsar.Baron. to.*8. *annalium Ecclesiæ anno Christi* 595. *pag.* 64. *&* 68. Episcopus Episcoporum *Flamin. d.q.*7. *nu.* 100. Ordinarius ordinariorum *cap. Cuncta per mundum* 9. *q.* 3. *Gonzal.d.*§.2.*proœm. nu.*44. *Camill.Borrel. in summa omnium decis. tit.*4.*num.* 10. concurritq; cum omnibus ordinarijs *Gonzal.* §. 1. *proœm.à num.* 32. *&* §.2.*à princ.*

princip. D. Marta de iurisdict.p. 3.cap.21. à nu.15. Et habet pro propria dioecesi totum orbem *Gonzal. d.§.1. proœm. nu.*8. nullumq; in terris superiorem recognoscit præter Deum. *Flamin. de resignat. lib.7.q.5.num.1. & 2.*

CLAVSVLA XX.
Dummodo alteri non sit ius quæsitum.

1 DE vi & effectibus huius clausulæ vide *Cardin. Tusch. practicarum conclus. tom.* 1.*lit.*C.*concl.*329. *Aloys. Ricci in collect. decis. p.4. collect.*814. *& in praxi rerum fori ecclesiastici decis.*195.*a n.*204 *in* 1.*edit. & resolut.*177.*in* 2.*edit.*

2 Hæc clausula ius quæsitum ad rem præseruat *Marchesan. de Commissionibus parte* 1.*pag.*404. *num.*61.*&* 62.*Cardin. Tusch. d. concl.*329.*n.*1.*Aloys. Ricci. d. decis.* 195.*num.* 204. vbi etiam asserit quod ius quæsitum censetur per præsentationem *Ioan. Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiastici p.*2.*cap.*2.*num.*17.

3 Non suspendit litterarum Apostolicarum executionem, vt per *Aloys. Ricci. d. decis.*195.*n.*210 Et intelligitur de iure valido, nō autem de iure nullo, & inualido nouissime apud *Farin. sacra Romana Rota decis.*504.*num.*3. *& decis.*624.*n.*1. *tom.*1.*p.*2.

CLAVSVLA XXI.
Dummodo eorum dispositio ad nos hac vice pertineat.

1 HAec clausula apposita in collatione beneficij, quod Papa asseruit reseruatum, si non reperitur reseruatum, & collatio spectet etiam ad Episcopū, Papa non intellexit conferre, quia licet ad eum in concursu cū Episcopo spectet collatio, tamen intelligitur si ad solum Papam spectet in casu isto. *Card. Tusch. practicac. conclus. tom.* 1. *lit.* C. *conclus.* 328.

CLAVSVLA XXII.
Etiamsi generaliter, vel specialiter sit reseruatum.

1 CLausula hæc in prouisione beneficij, etiamsi dictum beneficium sit generaliter, vel specialiter reseruatum, non est apta tollere omnes reseruationes: quia non tollit reseruationē, quæ vacauit in Curia, de

qua expreſſa mentio fieri debet, ita *Cardin. Tuſch. pract. concluſ. tom.* 1. *lit.* C. *concluſ* 326. *n.* 1. vbi *num.* 2. ampliat non tolli reſeruationem ſpecialem de certo beneficio, & pro certa perſona: quia Papa non præſumitur tollere ius illi particulari, ideo non ſufficit: & *num.* 3. limitat ſi Papa in collatione dicat, etiamſi deuolutum vel reſeruatum exiſtat, quia cenſetur velle conferre ex iure deuoluto, vel ſibi reſeruato.

CLAVSVLA XXIII. Et quibus dederit.

1 Haec clauſula facit, quod competat facultas alienandi *Seraphin. deciſ.* 353. *nu.* 5. Et in conceſſione feudi operatur quod in alienatione nouus domini conſenſus non requiratur, ſecus ſi habeat adiectum verbũ in feudum, vel titulo feudi idem *Seraphin. deciſ.* 99. *n.* 1.

2 Poſita in contractu nõ tranſitorio ad hæredes extraneos, operatur quod etiã hæredes extranei dicantur cõprehenſi *Tuſc. practic. concluſ. tom.* 1. *lit.* C. *concl.* 295. *n.* 1. *&* *n.* 5. reſoluit quod licet emphyteuſis & feudum de ſui natura non tranſeat ad extraneos, tamen tranſit ſi concedatur cum hac clauſula, & *nu.* 6. tenet, quod operatur emphyteuſim etiam Eccleſiæ tranſire ad hæredes extraneos, data ſcilicet capacitate, vt ipſe intelligit *n.* 20.

CLAVSVLA XXIV. Et ſi plus valet, donat.

1 De vi & effectibus huius clauſulæ ex profeſſo aliqua tradunt *D. Marta de clauſulis p.* 1. *clauſula* 246. *Card. Tuſch. practicarum concluſ. tom.* 1. *lit.* C. *concluſ.* 298. *Celſ. Hug. in tract. clauſularũ pag.* 512. *col.* 2. *Saluſt. Tiber. in formul. inſtr. c.* 2. *nu.* 18.

2 Hæc clauſula perfunctorie, & veluti ex more, & ſtylo potius notariorum apponitur, quam ex mente contrahentium, prout dicunt *Matienſo ad l.* 7. *gloſſ.* 3. *n.* 5 *tit.* 11. *lib.* 5. *noua recopil. D. Marta d. clauſula* 246. *num.* 5.

3 Tollit tamen læſionem, & ſimulationem ex *Alexand. conſ.* 28. *nu.* 6. *lib.* 1. *tenet Card. Tuſch. lit. S. concl.* 262. *num.* 47. Data vero enormiſſima læſione nihil operatur vt per *Franciſc. Molin. de ritu nuptiarum lib.* 3. *q.* 93. *nu.* 371. Verba enim huius clauſulæ ſunt captioſa, & referri debent ad modicam importantiam, & non tam prodigam, ex qua dolus, &

mali-

malitia argui possit *Marchesan. de commissionibus p.2.§.3. nu.6. pag.*168. Importat ergo modicã donationem vt resoluit *Seraphi. de priuilegijs iuramen. priuil.*83. 83.*num.*16. *&* 18.

4 Quando hæc clausula apponitur in instrumento venditionis à beneficio *l.* 2. C. *de rescindenda vend.* venditorem non excludit, si ignorans rei valorem illam apposuit, illa enim operatur tantum in eo, qui verum rei venditæ à se valorem sciebat, secus si ignorabat. *Couar. lib.* 2. *Vari. cap.* 4. *n.* 2. *Gasp. Roderi. de annus redditib. lib.* 1. *q.* 8. *n.* 10. *& q.* 11. *à nu.* 6. *Morla in emporio iuris p.* 1. *tit.* 9. *q.* 20. *&* 24. *Ceuall. communium contra communes q.* 511. *P. Ioann. Salaz. de contract. tract. de empt. dubit.* 27. *num.* 8. *Francisc. Molin. de ritu nuptiarũ lib.* 3. *q.* 78. *nu.* 27. *fol.* 330. Apud Lusitanos tamen hæc opinio non recipitur, nec aliquid operatur hæc clausula in instrumento venditionis, etiamsi ab ignorante rei valorem apponatur, quod ad tollendas fraudes, & obuiandas hominum malitias sanciuit *ordinatio regia lib.* 4. *tit.* 13. §. 9.

CLAVSVLA XXV.
Ex certa scientia.

1 DE vi & effectibus huius clausulæ late *Cels. Hug. in tract. clausularum, pag.* 241. *Molina de primog. Hispan. lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 15. *cum seqq. Menoch. cons.* 1. *nu.* 431. *cum seqq. & cons.* 36. *n.* 17. *& nu.* 59. *cum seq. & cons.* 156. *n.* 45. *& cons.* 181. *n.* 36. *Mench. de succession. lib.* 1. §. 6. *à n.* 10. *Perez l.* 5. *verbo quæro* 15. *tit.* 12. *lib.* 3. *ordin. pag.* 694. *Anton. Gabr. tom.* 3. *commun. opinion. lib.* 6. *tit. de clausulis concl.* 1. *Mascard. de probationib. concl.* 1210. *n.* 7. *Azeuedo ad l.* 2. *n.* 55. *tit.* 14. *lib.* 4. *noua recopil. & l.* 3. *n.* 5. *cum seqq. eod. tit. & lib. Marchesan. de commissionibus, p.* 1. *cap.* 2. *à n.* 23. *P. Henriq. in sum. p.* 1. *lib.* 7. *c.* 27. *num.* 4. *lit. B. pag.* 563. *Surd. cons.* 303. *n.* 17. *& cons.* 313. *n.* 28. *Valasc. consult.* 130. *n.* 6. *& nu.* 33. *Cabedo* Lusitaniæ *decis.* 2. *nu.* 3. *p.* 2. *Cardin. Tusch. pract. conclus. tom.* 1. *lit. C. concl.* 340. *P. Soar. de legibus lib.* 8. *cap.* 18. *à n.* 4. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 45. §. 1. *nu.* 75. *& seq. Nicol. Garcia de benefic. p.* 3. *c.* 2. *n.* 225. *Bernard. Græue. ad practicam cameræ Imper. lib.* 2. *concl.* 1. *num.* 46. *Ludou.*

Rodolphi. de suprema seu absoluta Principis potestate, *cap.* 5. *n.* 13. & *cap.* 6. *n.* 5. *cum seqq.* D. *Marta de claus. p.* 1. *claus.* 206. plures ex antiquioribus refert doctores *Gened. ad Decretal. collect.* 53. *num.* 3.

2 Hæc clausula æquiparatur clausulæ de plenitudine potestatis *Cotta in memorabilibus verbo claus. pag.* 115. *Brunor. à Sole in suo compendio verbo clausula* 17. *Molin. de primog. lib.* 2. *c.* 7. *n.* 17. *Mench. controuers. illustr. cap.* 26. *n.* 3. *Menoch. consil.* 103. *nu.* 50. *Matienso ad l.* 7. *glos.* 7. *n.* 4. *tit.* 7. *lib.* 5. *nouæ Recopilat. Auend. ad l.* 40. *Taurigloss.* 11. *n.* 28. *Cardin. Tusch. d. concl.* 340. *n.* 11. *Marchesan. de commissionib. p.* 1. *pag.* 65. *n.* 152.

3 Deinde habet vim clausulæ, motu proprio, *Gabr. d. tit. de claus. concl.* 1. *n.* 27. *Card. Tusch. d. concl.* 340. *nu.* 22. Et clausulæ, pro expressis, *Gabr. d. conclus.* 1. *num.* 26.

4 Inferior vti non potest hac clausula *Menoch. tit. de testatoris potentia lib.* 1. §. 6. *n.* 10.

5 Confirmatio ex certa sciẽtia, & cum causæ cognitione illa dicitur, in qua est insertus tenor rei confirmatæ, vel saltem narrat eius substantiam, & est expedita præcedente solita discussione, ita citati *à Nicol. Garcia de benefic. p.* 3. *cap.* 2. *n.* 226. *cum seq.* quibus adde *Aloys. Ricc. in collect. decis. p.* 5. *collect.* 1592. *Cardin. Tusch. d. lit. C. concl.* 341. *Seraphin. decis.* 981. *num.* 2. vbi tenet quod hæc clausula non operatur nisi totus tenor Papæ innotuerit, & insertus fuerit: facit enim præsumptionem informationis in Principe *Farin. sacræ Rom. Rotæ decis.* 180. *n.* 2. *tom.* 1. *p.* 2.

6 Hæc clausula viam præcludit vlteriori cognitioni, & facit præsumere quod Papa voluerit vti plenitudine potestatis *Card. Tusch. d. concl.* 340. *n.* 22. *Moneta in tract. de decimis*, *cap.* 9. *q.* 3. *num.* 134.

7 Habet vim specialis derogationis cum de leui præiuditio alterius agitur, secus si de graui, ita ex *Alexandro*, *Ruino*, *Grammat.* & alijs resoluit *Menoch. consil.* 36. *num.* 59. Et vbi apponitur apparet quod Princeps voluit præiudicare etiam illi cui erat ius quæsitum ex *Paulo*, *Castro*, *Decio*, & alijs quos citat, tenet *Brunor. à Sole in locis communib. verbo clausula*, *n.* 19.

8 Apposita in rescripto, quo Princeps aliquem promouet ad aliquam dignitatem, solum operatur

ratur circa substantiam gratiæ, præsupposita personæ habilitate, non autem operatur circa vere ignorata, *ex Bald. & Felin.* tradit *Brunor. à Sole d. verbo clausula, n. 16.* Et per illam substantialia, & solemnitates supplentur & sanantur, quando processum fuit parte citata, & cum causæ cognitione, aliàs non, vt ex *Vantio* notat idem *Brunor. dicto verbo clausula, n. 15.*

9 Dispensat hæc clausula super inhabilitate, vt asserit *D. Marta de iurisdict. par. 4. cent. 2. casu 176. n. 4.*

10 Citationem partis tollit *Gabr. d. concl. 1. n. 11.* Et in legitimatione à Rege concessa excludit citationem hæredum abintestato venientium *Gama* Lusitaniæ *decis. 278. n. 1.*

11 Actum nullum, & inualidum confirmat *Gabr. d. claus. 1. n. 1. Cabedo* Lusitan. *decis. 2. n. 3. par. 2.*

12 Omne iuris obstaculum remouet *Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiast. p. 4. cap. 1. n. 55.*

13 Condictionem indebiti tollit *Gabr. d. concl. 1. n. 39.*

14 Hæc clausula non operatur, vbi in Principe potestas deficit *Cou. lib. 3. vari. cap. 6. n. 9.*

15 Nec etiam operatur in his quæ in facto consistunt, & de quibus Princeps non præsumitur habuisse notitiam *Cotta d. verbo clausula, pag. 113. Menoch. consil. 1. n. 432. Brunor. d. verbo clausula 18. P. Sanch. de matrimon. lib. 8. disput. 4. n. 6. Rodolphin. d. tract. de suprema, seu absoluta Principis potestate, cap. 6. num. 5. Card. Tusch. d. lit. C. concl. 340. n. 44. Marchesan. de commission. p. 2. pag. 357. n. 94. Seraph. decis. 268. n. 5. Vincent. de Franch. decis. 192. n. 18. Aldrete pro omnimoda regul. exempt. p. 2. c. 1. n. 11.*

16 Nec habet locum quando Princeps aliquid concedit ad instantiam partis, vt per *Seraph. de priuileg. iuramenti, priuil. 107. num. 38.*

17 Nec operatur vbi constat de errore. *Seraphin. d. tract. de priuileg. iuram. priuil. 90. n. 5.* vbi *nu. 3.* asserit quod impedit posse allegari errorem, idem tenet *Donat. à Fina, tom. 1. commun. opin. lib. 1. tit. 20. n. 122. pag. 263.*

18 Non supplet erroneam, & falsam informationem, ex *Valasc. consult. 130. n. 33.*

19 Nec purgat falsitatem narratorum *Ioseph. Sesse* Aragoniæ *decis. 113. n. 165.*

20 Non operatur parte absente, quæ non contradixit, maxime

quando fuit adhibita sine causæ cognitione *Brunor. à Sole d. verbo clausula, n.* 15.

21 Nihil etiam operatur in præiuditium tertij *Burgos de Paz cons.* 25. *nu.* 45. *Menoch. cons.* 1. *num.* 431. *Brunor. à Sole d. verbo clausula, n.* 15. *& nu.* 25. *Rendina in promptuario recept. sentent. to.* 1. *tit.* 16. *n.* 11. *Molina d. lib.* 2. *cap.* 7. *n.* 23. *Card. Tusch. d. lit. C. concl.* 340. *num.* 38. *cum seqq. D. Marta de clausulis p.* 1. *clausula* 72. *n.* 10. *Rodolphin. d. c.* 6. *nu.* 14. vbi etiam asserit quod aliquid operatur, quando agitur de modico vel leui prçiuditio partis, secus vero si de maximo agatur; quamuis cōtrarium sequatur *D. Marta de iurisdict. p.* 4. *cent.* 2. *casu* 176. *n.* 5.

22 Nec etiam operatur vbi adest clausula derogatoria. *Alexand. Trentasinq. var. resolutionum lib.* 1. *tit. de rescriptis resolut.* 6. *n.* 12. *vers. nota quod clausula*.

23 Non tollit vitium subreptionis. *Rodolphin. d. cap.* 5. *n.* 13. *Nicol. Garcia de benefic. par.* 3. *cap.* 2. *num.* 233.

24 Nec operatur, vt posterior dispēsatio, non facta prioris mentione, minime sit subreptitia *P. Sanch. de Matrim. lib.* 8. *disp.* 22. *n.* 8.

25 Nunquam supplet dolum partis impetrantis *Fr. Emman. Roder. quæst. regular. tom.* 1. *q.* 8. *art.* 15.

26 Non tollit læso remedium *l.* 2. *C. de rescind. vendit.* vt ibi tenet *Pinel. p.* 1. *cap.* 2. *n.* 23.

27 Nec tollit defectus naturales *Gabr. d. tit. de clausulis concl.* 1. *n.* 41. *vbi num.* 43. asserit quod non tollit defectum personæ.

28 Hæc clausula nō nisi causa cognita apponi potest *Molina de primog. lib.* 3. *cap.* 3. *n.* 12. *Menoch. consil.* 1. *n.* 433. Et si non sit expressa hæc clausula sufficit de ea tacite constare, vt probat *text. in l. idem Vlpianus*, §. 1. *ff. de excusat. tutorum* tenet doctissimus Lusitanus noster, & colendissimus *D. Petrus Barbosa ad l. si quis posteaquam, n.* 126. *ff. de iudicijs*.

CLAVSVLA XXVI.
Ex nunc, prout, ex tunc.

1 HAec clausula apposita in rescriptis Apostolicis est retrotractiua ad tempus datæ, & operatur, vt conditio retrotrahatur, & vt actus videatur à principio pure factus, vt cum *Bart. Alexand.* & alijs resoluunt

Brunor.

Brunor. à Sole in locis communibus, verbo clausula 20. Camill. Borrell. in summa omnium decis. tit.20. n. 383. Facit retro transferri dominium, & possessionem. *D. Marta de clausulis,p.1.claus.* 54. *& p.2. claus.27. n.1.*

2 Operatur quod vnum tẽpus videatur alteri inesse. *D.Marta d.claus.27.n.1.Stephan.Gratian. disceptat.forens. cap.239.nu.18. Salust.Tiber.in formul.instrum. lib.1.cap.5.n.11.*

3 Non operatur tamen in præiuditium tertij. *D.Marta d. par.1.claus.54.n.3. Camill.Borrell.d.tit.20.n.383.*

CLAVSVLA XXVII. Habita, vel non habita possesione.

1 CLausula hæc posita in reseruatione pensionis ex benignitate Rotę nõ operatur vltra duos, vel tres annos, vt fuit decisum, atque practicatum in vna Segobien. pensionis 4. Maij 1576. coram de Crassis, & fuit quoque dictum in vna Placentina pensionis 10. Maij 1581. coram Aldobrandino, quæ videtur registrata in *decis.699. n.2.p. 1. diuers.* & iterum fuit quoque dictum in vna Tarraconen. pensionis 29. Aprilis 1596. coram Seraphino, refert *Aloys.Ricc.in praxi fori eccles. decis.429.in 1.edit. & resolut.366.n.2.in 2.edit.* Pręfata enim clausula inuenta fuit solum, vt obuiam iretur malitiæ eorum, qui differrent capere possessionem animo eludendi pensionarium, sed vbi cessat fraus, & subest iusta, vel legitima causa non adipiscendi possessionem tunc procedit resolutio supra posita, *Rota diuers. in decis. 765. lib. 3.* & tenuit iterum Rota in vna Conuenarum de Curdellas 13. Iunij 1565. coram Oradino. *Seraph. decis. 66. vol. 1.* Vnde quando lis non est calumniosa, & tutelaris bona fide succumbit, ad nihilum tenetur, secus quando non fuit processum in lite bona fide, & titularis malitiose succumbit, tunc enim cessat benignitas Rotæ, & clausula extenditur vltra, & fuit in Rota resolutum in vna Tarraconen. pensionis 29. Aprilis 1596. coram Seraphino.

CLAVSVLA XXVIII. Hac tamen lege, & conditione.

1 HAec clausula importat modum, non conditionem

nem, vt probat text. in *l. Mæuia, ff. de manumiss. testam.* resoluunt ex *Bald. Bart. Alexand.* & alijs *Surd. cons. 268. num. 6. D. Marta de clausul. p. 3. claus. 33. nu. 1.* vbi *nu.* 2. asserit quod si modus non impletur hæres priuatur commodo relicti, per text. in *l.* 2. C. *de his quæ sub modo, l. si hæres, ff. de condict. ob causam. l. Liberto, §. Lutius, ff. de annuis legatis.*

CLAVSVLA XXIX.
Hæredibus, & successoribus.

1 IN vim huius clausulæ, etsi additum non sit verbum illud, quibuscunque, veniunt hæredes extranei *l. sciendum, §. hæredis appellatione, ff. de verb. signific. l. in annalibus, C. de legatis. Menoch. cons. 378. n. 1. Card.* Mantica *de coniect. vltim. volunt. lib. 8. tit. 14. n. 18. Brunor. à Sole in locis communibus, verbo clausula 23. Francisc. Molin. de ritu nuptiar. lib. 3. q. 14. num. 17.* vbi *num.* 18. resoluit quod donatio adiecta hac clausula efficit, vt donatarius extraneas etiam personas vocare possit.

2 Operatur, vt feudum, vel emphyteusis transeat ad hæredes extraneos. *Seraph. decis. 188. n. 3. D. Marta in votis nouiss. decis. voto* 207. *& de clausul. p.* 1. *claus. 97. n. 1.* vbi *num.* 3. asserit quod censetur per eam data facultas alienandi irrequisito domino.

3 Importat etiam quod ius patronatus veniat ad hæredes extraneos, prout resoluit *Aloys. Ricci. in praxi rerum fori ecclesiastici decis. 206. num. 255. in 1. edit. & resolut.* 187. *num. 7. in 2. edit. & dicit ita per Rotam Rom. resolutum coram Seraphin. vt patet in eius decis. 325.*

4 Emphyteusis concessa pro hæredibus, & descendentibus cũ sit mixta non comprehendit descendentes, qui etiam hæredes non sint; nec hæredes, qui etiam descendentes non sint *Valasc. de iure emphyt. q. 44. n. 18. & q. 48. num. 4. Cald. Pereira de nomina. emphyt. q. 22. num. 33. Cardoso in praxi iudicum, & aduocat. verbo emphyteusis, num.* 48. Et concessa descendentibus, illis deficientibus, potest venire ad extraneos, quia non solum videtur stipulari sibi, sed etiam hæredibus suis *l. si pactum 9. ff. de prob. Gama* Lusit. *decis. 36. n. 1. & 2. et decis. 234. num. 12.*

CLAV-

CLAVSVLA XXX. Inducatis in poffefsionem, & manu teneatis.

1 HAec claufula dat iurifdi ctioné exequutori, quia poterit manutenere inductum, donec fit pacificus: non vero femper, ne derogetur ordinario; ideo poft annum, vel poftquam pacifice poffedit, fi moleftetur via ordinaria eft agendum, quia non habet amplius effectum hæc claufula, ita *Cardin. Tufch. practicarum conclus. tom.* 1 *.lit.* C. *conclus.* 318. *Campanili ni diuerf. iuris Canonici rub.* 11 *.cap.* 13 *. n.* 283.

3 Importat non folum fictionem, fed etiam veritatem *D. Marta d. claufula* 62 *. num.* 6 *. Cardin. Tufch. d. conclus.* 354 *. num.* 3. Et quod nulla fit penitus differentia *Hyppol. conf.* 101 *.n.* 46 *. vol.* 2 *. D. Marta d. claufula* 62 *.nu.* 3.

4 Comprehendit omnia *Caualcan. de vfufructu mulieri relicto num.* 55 *. D. Marta d. claufula* 62 *. nu.* 1. Sed reftringitur ad præfentia, nō autem veniunt futura *D. Marta d. p.* 3 *. claufula* 42 *. n.* 3. Et recipit conformitatem cum iure communi ne abfonus intellectus eliciatur *Cardin. Tufch. d. conclus.* 354 *. num.* 18. & *num.* 24. tenet quod non operatur quoad infolita & inhonefta.

CLAVSVLA XXXI. In omnibus, & per omnia.

1 DE vi & effectibus huius claufulæ vide *D. Marta de claufulis p.* 1 *. claufula* 62 *. & p.* 3 *. claufula* 42 *. Card. Tufch. pract. conclus. tom.* 1 *. lit.* C. *concl.* 354. *Seraphin. decif.* 510 *. num.* 5.

2 Hæc claufula multum operatur *Surd. decif.* 53 *. nu.* 5. Et habet vim fpecialis exprefsionis. *D. Marta d. claufula* 62 *. num.* 4. *Card. Tufch. d. conclus.* 354 *. n.* 1.

CLAVSVLA XXXII. In rem fuam.

1 PRocurator in rem fuam factus dicitur, qui ex procuratione commodū fibi applicare debet *gloff.* 2 *. in princ. in l.* 1 *. ff. de procurat. gloff. verbo fuam rem in l. qui ftipendia C. de Procurat. Bertazol. de claufulis claufui.* 29. *gloff.* 1 *. D. Marta de claufulis p.* 1 *. claufula* 188. *nu.* 2. Et fignificat dominij translationem *Menoch. conf.* 361 *. num.* 38. Poteft pacifci vel transfigere in præiudicium domini

domini *Bertaz. de clausulis clausulis*. 29. *glos*. 10. *num*. 1. vbi etiam dicit quod pôt iuramentū deferre.

2 Ante litem contestatam procurator in rem suam reuocari non potest *l. illam C. de donationib.* Re tamen integra reuocari potest antequam sit processum ad tria contenta *in l. 3. C. de Nouation. Cald. Pereira de empt. cap.* 24. *num*. 22. *&* 23. Potest ante litis contestationem substituere ex tex. *in cap*. 1. §. 1. *de procuratoribus lib. 6. Bertazol. de clausulis clausulis*. 39. *gloss*. 11. *nu*. 1. Si tamen constituatur ad iudicia ante litis contestationē nequit alium substituere, nisi mandatum habeat cum speciali clausula substituendi *Maranta de ordine iudic. p.* 4. *dist*. 16. *num*. 21. *&* 28. *Vanti. de nullitatibus tit. ex defectu mandati num*. 109. *Soar. de Paz. in practica tom*. 1. *in initio annot*. 4. *num*. 5. Post litem veram contestatam potest alium procuratorē substituere *Boer. decis*. 285. *nu*. 1. *D. Barbosa in l. cum prætor* §. 1. *num*. 104. *cum seqq. ff. de iudicijs*.

3 Procurator in rem propriā non intelligitur reuocatus morte mandantis *l. 2. §. in propria causa ff. quando appell. sit. Bart. in l. si procurator ff. de condict. causa data. Steph. Gratian. discept. forens. cap*. 342. *nu*. 1. *Bertazol. d. claus*. 29. *gloss*. 2.

4 Statutum loquens in procuratore non intelligitur de procuratore in rem suam *Bertaz. d. claus*. 29. *gloss*. 1. *num*. 2. vbi *nu*. 5. dicit quod censetur constitutus procurator in rem suam quando sunt mandatæ actiones directæ, & cessæ vtiles, vel quando tantum sunt cessæ vtiles, quo casu censetur etiam factus procurator cessionarius in rem suā. Vel etiā quādo solum sunt mādatæ actiones directæ. & *num*. 9. dicit quod mandatum in rem suam non præsumitur, sed probari potest.

CLAVSVLA XXXIII.
In solidum.

1 Haec clausula significat integritatem reiecta omni diminutione, vt probat tex. *in l. 1. & Auth. hoc itaque C. de duobus reis, notant D. Marta de clausulis p. 1. clausula* 210. *nu*. 1. *Marius Anton. vari. resolut. lib*. 2 *resolut*. 8. *num*. 30.

2 Arctius ligat cōtrahentes, non tamen auget obligationem ex *Farinac. sacræ Rotæ Romanæ decis*. 392. *num*. 6. *tom*. 1. *p*. 1.

3 Non continetur sub obligatione camerali nisi exprimatur *Farin.*

Farin.d.sacræ Rotæ Romanæ dec. 392.num.6.tom.1.p.1.

4 Attribuit totum vnicuique *l.3.C. de fideiussor.§.si plures instit. eodem l.si non singula C.si certum petatur.l.si diuisa C.locati Bartozol.de clausulis claus. 39. gloss.7.n.1.* vbi etiam dicit quod proprie conuenit promittẽtibus, non autem vendentibus rem suã.

5 Quando plures fideiussores sunt dati in solidum, quilibet eorum tenetur ad solutionẽ totius debiti, probant apud nostros *Lusitanos Ordin.Regia lib.4. tit. 59. §. vlt. Et apud Hispanos l. 8. tit. 12.part.5.* vbi *Greg. verbo cada vno,& l.1.tit.16. lib.5. nouæ recop.*vbi *Mariens. gloss.2.cumseqq. resoluunt Gutier.de iuram.confir. p.1.cap. 23.n.8.Ranchin.par. 4. concl.416.P.Molina de iustitia tract.2.disp.542.D.Barbosa in l. si constante in princ.num.115.ad fin.ff.soluto matri.Cald. Pereira de empt.cap.33.n.49.Valasc.cons. 127.à num. 6. P. Rebello de oblig. iustit.p.2.lib.16.q.vnic.de fideius. à num.* 18. Poterit tamen creditor eos insimul conuenire in solidum cum protestatione, quod vnica solutio fiat vide *Vincent. de Franch.decis.305.Viui.tom.1. commun.opin.pag.288.num.152. Parlad.lib.2.rerum quotid.cap.fi. p.5.§.1.num.19.* Et an vnus fideiussor soluendo totum habeat recursum contra alium confideiussorem? videtur quod non vt per *Surd.decis.308.nu.20.Steph. Gratian.discept.forens. cap.281. à num.1.distinguit P.Rebello d.q. vnica num.19.*

CLAVSVLA XXXIV.
In styrpes, &c.

1 HAec clausula non importat reciprocum fideicõmissum *Surd. cons.315. num.41. D.Marta de clausulis par.3.clausula 43.num.21.* vbi *nu.3.* asserit quod non excludit repræsentationem gradus.

2 Naturam suam mutare solet vt euitetur contrarietas *Surd. cons.362.num.16.& num.20.*& de alijs effectibus late agit *D. Marta d. clausula 43.* ad quem remitto lectorẽ, & de intelligentia *Salusti.Tiberi. in formulario instrum.lib.1.cap.38.num.11.*

CLAVSVLA XXXV.
Ius & iustitiam ministrari; & in omnibus & singulis.

1 DE vi & effectibus huius clausulæ poni solitæ in fine

fine libelli vide *Anton.Gabr.to.3. communium opin.lib.6. tit.de clauſulis concluſ.4.Menoch.conſ.314. num.5.Perez ad l.11.verſ.oppono 2.tit.1.lib.3.Ordin.pag.484. Pinel.in l.2.C.de reſcin.vendit.p.3. cap.3.nu. 29.Surd.conſ.273. n.5. & num.23.cum ſeqq.Valaſc.conſult.119. num.15. & de iure emphyt.q.6. num.15. Gama Luſitaniæ deciſ.300. num.3. Ludou. Rodolphin. poſt tract. de abſoluta Principis poteſtate voto vnico à nu. 11.D.Marta de clauſulis p.1. clauſula 65. & clauſula 85. Cardoſo in praxi iudicum & aduocat. verbo clauſula num. 12. Emman. Mendez à Caſtro in praxi Luſitana lib.3.cap.2.num.4.* Cardin. *Tuſch.practic.concluſ.to.1. lit.*C. *concluſ.359.*

2 Iudex actore non petente poteſt condemnare reum conuētum in fructibus, intereſſe, & vſuris; vel victum in expēſis, ſi actor petierit ius & iuſtitiam miniſtrari ex *Viui. to.1. commun. opinion. lib.3.tit.1.num.95. verſ. & eam pag.365.Bernard.Græuæ.ad practicam cameræ Imper.lib.1.concl. 61.conſid.3. num.4.*

3 Operatur hæc clauſula, vt libellus ſuſtineatur ex cauſa apta; licet ſuper inepta ſit concluſum, & ſaluat libellum ab omni ineptitudine *Maranta de ordine iudiciorum p.6. tit. de libelli oblatione num.15.Brunor.a Sole in locis cōmunibus verbo clauſula 35. Ludou.Rodolph.d.voto vnico n.11*

4 Operatur etiam quod licet libellus ſit ineptus iudex poſſit iudicare ſecundum iuris diſpoſitionem, & quod erat petendum *Ceuall. commun. contra commun. q.763.n.64.*

5 Operatur deinde vt intentatum remedium intelligatur, quod ſufficit ad victoriam *Rodolphin.d.voto vnico, n.71.*

6 Operatur etiam remedium magis vtile *Pinel. d.cap.3. n.29. Valaſc.de iure emphyt. q.6.n.15. Gama Luſitaniæ deciſ. 300. n.3. Perez d.lib.3.verſ. oppono 2.pag. 484. Menoch. d.conſil.314.n.5. Surd.d.conſil.273.n.5.*

7 Operatur etiam vt iudex debeat deferre iuramētum quāuis expreſſe petitum non ſit, quia virtualiter ſub hac clauſula petitio continetur *Cotta in memorabilibus verbo iuramentum in ſupplementum.Gabr.d.concl.4.n.25. Maſcard. de probation. concluſ. 954.n.48.*

8 Non ſuſtinet libellū quando vna res petitur, & alia probatur *Surd.conſil.24.n.19.*

9 Non ſuſtinet libellum, qui con-

continet remedia cõtraria *Surd. d.consf.273.n.3. Bernard.Graeuæ. ad practic. cameræ imper. lib. 1. concl.61.consider.3.n.6.Stephan. Gratian. discept.forens. cap. 24. nu.4.* Trahitur tamen ad remedium diuersum vbi nulla certa actio fuit proposita, vt ex *Surdo d. cons.273. num.24.* tradit *Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 193.num.9.*

10 Non comprehendit ea quæ nullo modo sunt narrata *Hippol.cons.75.n.22.vol.1. Brunor.à Sole d.verbo clausula,n.49. Cardin.Tusch. d.lit.C.concl.359. num.25.*

CLAVSVLA XXXVI.
Manu regia.

1 HAec clausula operatur vt quis procedat quasi Princeps *Stephan.Gratian.Marchiæ decis.68.n.5.*

2 Operatur vt iudex possit procedere de facto & sine vllo iuris ordine nouissime *sacra Rota Rom.apud Farinac. decis.446. n.1.tom.1.p.2.*

3 Tollit solemnitates iuris ciuilis, non tamen substantialia iudicij vt per *Stephan. Gratian. discept.forensium tom.3.cap.569. n.30.& 31.* vbi *n.32.* quod nec ineptitudinem libelli parte opponente, nec beneficium excussionis.

4 Et de alijs effectibus huius clausulæ vide *D.Marta de clausulis p.1.clausula 70.*

CLAVSVLA XXXVII.
Motu proprio.

1 MAteria huius clausulæ sedet *in c.si motu proprio de præbendis in 6.* De eius vi & effectibus plures refert Doctores *Cenedo ad Decretal.collec.53. à num.2.* quibus adde *Vital.de Cambanis in tract. clausul. pag. 12.col.1.Cels.Hugo d. tract. pag. 482.col.2.in fine cum seqq. Anton. Gabr. to. 3. communium opinionũ lib.6.tit.de clausulis concl.2. Menoch.cons.1. num. 387. & consil. 378.nu.20. & de præsumptionib. lib.1.q.9.num.26. & 27. Rebuff. in concord.mand. Apost.glossa motu proprio.Mascard. de probationibus concl.1075. Matienso ad l. 7.gloss. 7.num.4.tit.7. lib.5.nouæ recopil. Azeuedo ad l.1. nu.1. cum seqq. tit. 14. lib. 4. recopil. Surd. cons.303. num.17. P.Henriq. in sum.p.1.lib.7.cap.27. num.4. lit. C.Flamin.de Resignationib. to.1. lib.6.q.2.num.92.& tom.2.lib.8. q.9.num.74. D.Barbosa ad l.2.S.*

*legatis nu.99.ff. de iudicijs. Card. Tuſch.practic.concluſ.tom.1. lit.C concluſ. 340. cum ſeqq. Seraphin. deciſ.365.à nu.3. Bernard. Graeuae. ad practicam Cameræ Imperialis lib.2.concl.58. conſid.1. Ludou.Rodolphin. in tract. de ſuprema ſeu abſoluta Principis poteſtate cap.5. num.15. Aloyſ. Ricci in collectan.deciſ.p.2.collect.400. et p.4.collect.959. D.Marta de clauſulis p.1.clauſula 72. Ioann.Petr. Moneta in tract. de decimis c.9. q.3.num.133.Nicol. Garcia de beneficijs p.1.cap. 5.num.510.*Et clauſula hæc quando dicatur cõceſſa vide *P.Sanch.de matrimon. lib.8.diſp.1.num.6.* vbi *nu.5.* tenet quod late eſt interpretanda.

2 Inferior vti non poteſt hac clauſula *Mench. tit. de teſtatoris potentia lib.1.§.6. nu.13.* Et non operatur niſi fuerit ſcripta manu Principis ex *Gabr. d.concluſ. 2. num.* 102.

3 Facultas per hanc clauſulam conceſſa per obitum Papæ concedentis expirat ſi ille cui fuit conceſſa ante eius obitum non vtatur,ſecus eſt ſi ſit conceſſa per viam contractus, quia tunc durat etiam poſt obitum concedentis, vel ſi ſit facta per viam legis perperuo durat *Seraphin.deciſ.731.num.1.*

4 Nunquam præſumitur hæc clauſula, vt probat text. in cap. *Si motu proprio de præbendis in 6. & ex Bart. tradit Maſcard.d. concluſ.* 1075. Et quando Princeps ad aliquid concedendum mouetur ad partium poſtulationem, tunc ex eo importunitate non ſolum ad concedendum,ſed etiam ad adhibendum clauſulam hãc inductus præſumitur ex *Menoch. conſ.* 1. *num.* 430.

5 Vnde non poteſt teſtibus probari gratiam eſſe motu proprio conceſſam, docent *Vitalis de Cambanis* vbi *ſupra, n.2.Celſ. Hugo, pag.* 483. *col.* 1. *Gabr.d. concl.2. n.103. P.Sanch.de Matrim.lib.8. diſp.1.n.6.* vbi etiam aſſerit quod ſi ſcriptura perdatur, poteſt teſtibus probari in ea ſcriptura fuiſſe clauſulam. Et quare hæc clauſula non poſſit teſtibus probari tractat *idem P. Sanch.d.lib.8.diſp.4.n.5.*

6 Princeps non præſumitur priuilegio ſuo tollere ſtatuta ciuitatis, etiamſi in ipſo priuilegio inſerta ſit clauſula, motu proprio, *ex Menoch.de præſumption. lib.6.q.39.n.5.&.7.*

7 Conceſſio lite pendente facta ſine litis mentione non valet etiam cum hac clauſula *Gabr. commun. lib.2. tit. de iudicijs*

concl.

concl.4.n.20. Et idem in priuilegio resoluit *idem Gabr.lib.6.de clausulis concl.2.n.13.*

8 Clausula hæc, & clausula, ex certa scientia, parem vim habent *D. Marta d. clausula 72. n.7.* & hæ geminatæ sunt efficaciores *Marchesan.de commission. p.2. pag.356. nu.71.* Non habet tamen vim clausulæ, non obstante, *Trentasinq.var.resolut.lib.1. tit.de rescriptis resolut.6.n.8.*

9 Habet vim specialis expressionis *ex Gabr. d. lib.6. tit. de clausulis concl.2. num.93.* Et illi æquiparatur concessio geminata *Gig.de pensionib.q.97.nu.6. Mascard.de probationib.concl.1075. num.5.*

10 Impetrationem tollit, & omnes eius effectus, qui ex impetratione oriri possũt *Seraphin. Rotæ Rom. decis.365.num.4.* vbi *n.3.* resoluit quod cum operetur viuificationem gratię non potest allegari ad illius destructionem.

11 Actum iuratum comprehendit, vt docet *Seraphinus de priuilegijs iuramenti priuil.22. num.25.*

12 Ad causas pendentes refertur prout tenet *D. Barbosa in l.2.§.legatis n.97.cum sequentib. ff. de iudicijs.*

13 Subreptionis & obreptionis vitium tollit *Menoch.d.consil. 1.nu.429. & de præsumpt. lib.2. q.13.num.11.Rodolphin.d.cap.5. nu.15. Aloys.Ricci.d.collect.400. vers.Quartus Flamin.d.lib.8. q. 9.num. 74. Marchesan. de commiss. par. 2. pag. 356. num. 85. P.Sanch.d lib.8.disp.21.num.47. Alexand.Trentasinq. vari.resol. tom.1.lib.1.de rescriptis resolut.5. à num.30.cum seqq.Francisc.Leo in thesauro fori ecclesiastici p. 3. cap.17.num.172.* Intellige de illa quæ prouenit ex parte impetrantis, non de illa, quæ oritur ex ipsa re ex *Seraphin.Rotæ Romanæ decis.398.num.5.* Non tollit tamen vitium subreptionis in præiudicium tertij *Gabr.d.conclus.2.n.8. Menoch. d.consil.1. num.429.* non solum habẽtis ius in re, sed etiam ad rem *Rota Bonon. diuers. decis. 30.num.118.*

14 Effectus facti non tollit, sed illos, qui sunt iuris vt per *Seraphin.Rotæ Romanæ decis. 365. num. 6.*

15 In præiudicium tertij non operatur. *Vitalis de Cambaris vbi supra nu.1. Gig. de pensionib. q.29.nu.4.& q.79.nu.3.Brunor. à Sole in locis communib. verbo clausula 25.Menoch. cons.36.nu. 65.& cons.103. nu.80. cumseq. Aloys.Ricci.d.collect.959.D.Mar*

ta d.clausula 72.*nu*.3. & 8. Nec firmat priuilegium contra ius alterius *Seraphin.Rotæ Romanæ decis*. 398. *num*. 6.

16 Ius in re, vel ad rem quæsitum alteri non adimit *Menoch. d.cons*.1.*num*.428.*P.Sanch.d.lib*. 8.*disp*.21.*num*.50.

17 Defensiones,& exceptiones competentes de iure non aufert *Seraphin. Rota Romanæ decis*. 280.*num*.1.

18 Gratiam contra mentem concedentis non firmat *Gig. de pensionib.q*.22.*num*.15.& *q*.29. *num*. 4.*Xuar.allegat*.12.*nu*.40. *Menoch.de arbitrar.casu* 201.*n*. 80.*Mascar. de prob. conclus*.887. *num*. 23.

19 Intentionis defectum non tollit *Vincent. de Franchis Neapolit.decis*.192.*num*.8.*Flamin.de resignationib.lib*.3.*q*.1.*num*.127. *Gonzal.ad reg*.8.*Cancel.glos*.32. *n*.5.*Vitalis de Cambanis vbi sup*.

20 Dispensationem non inducit *Cou.in cap.Alma mater p*.1. §.7.*num*.2.*Nauar.cons*.66.*num. vlt.sub tit.de sententia excommunicat.in antiq.D.Marta d.clausula* 72.*num*.15. Nec operatur, vt posterior dispensatio non facta prioris mentione minime sit subreptitia, vt notat *P.Sanch.d.lib*.8 *disp*.22. *num*.8.

21 Beneficiorum incompatibilitatē non aufert. *Gabr.d.concl*. 2.*num*. 48.*Flamin.d. lib*.3.*q*.1. *num*.126.

22 Defectus substantiales nō supplet, nec inhabilitatem remouet *Xuar.d. allegat*.12. *num*.42. *D.Marta d. clausula* 72. *nu*. 15. Nec vitium supplet illegitimitatis ex *Gabr.d.concl*.2.*nu*.45. Nec defectum ætatis *Gabr.d. concl*.2. *num*. 46. Nec defectum ordinis *num*.52. Nec defectum irregularitatis *num*. 44. Nec defectum bigamiæ *num*.49.

CLAVSVLA XXXVIII. Nemine discrepante.

1 HAec clausula indicat liberiorem consensum. *Anton.Monach. Bonon. decis*. 28. *num*.46. Et in omni dispositione in qua aliquid per plures concorditer fieri debet intelligitur nemine discrepante, maxime in materia contractus,& stricti iuris,*Car. Tusch.pract.conclus.tom*.2. *lit.D. concl*.253.*Octauian.Vulpell.de præpositionum, & aduerbiorum signif.sub dict.commode pag*.17.

CLAVSVLA XXXIX.
Non aliàs, non aliter, nec alio modo.

1 DE vi, & effectibus huius clausulæ vide *Tiraq. de retractu lig. §.8. gloss. 6. num.3. Menoch.cons.38.num.21. & 22. & cons.369. num. 25. cum seqq. Surd.cons.246. num.20. & cons. 322.num. 27.Flamin.de resignat. lib.7.q.1.num.64.cum seq. Card. Tusch.pract. concl. tom. 1. lit.* C. *concl.311.Cald. Pereira de resol. emphyteusis cap.6.num.35.Aloys. Ricci.in collect.decis.p.4.coll.* 868 nouissime *Rota Romana apud Farinac.decis.747.p.2.to.1.Bertaz. de clausulis claus.14.glos.6.*

2 Verba huius clausulę regulantur tanquam geminata ex *Tiraq.de retractu lig.§.1. gloss. 9.n.* 171.& alijs citatis per *Surd.Mantuā decis.124.n.2.* Et sunt multæ præcisa, & non recipiunt aliquam modificationem, vel intellectum à verbis separatum *Tusc.d.concl. 311.num.1.Farin.sacræ Rotæ Romanæ decis.619.nu.2.tom.1.p.1. Bertazol.d.glos.6.num.1.*

3 Clausula hæc arguit præcisam contrahentium mentem ex *Farinac. in praxi criminali p.4. dec.10. num.5.*

4 Cōsensum ab actu adimit, ita quod non sequuta conditione perinde est ac si nihil actum fuisset nouissime *sacra Rota Romana apud Farinac.decis.115. num.6. to.1.p. 1. Intrigliolo Siciliæ decis. 21.num.12.*

5 Necessitatem facit, vt per Marchesan. *de commissionib.p.1. pag.117.num.4.& pag.748.n.3.* resoluit qd' volūtatem denotat.

6 Naturam præcisam habet, ac formam inducit.*Surd.d.consil. 246.num.20.& cons.322. n. 27. & cons.143.n.43. Flamin.d.q.1. nu.64. Card.Tusch. d.concl.* 311. *num.4.Aloys.Ricci.d.collect.* 868. *D.Marta de clausulis p.* 1. *claus.* 74. *nu.*8. *Marius Anton. variar. resolut.lib.1.resolut.33.n.8.* multis in locis.*Farinac. in praxi criminalis p.4. decis.23.in addit. lit. B. & decis.564.num.6. & nouissime sacræ Rotæ Romanæ decis.57.n.9. tom.1.p.1. Stephan.Grat. discept. forens.cap.208.num.22.Francis. Leo in thesauro fori eccles.p.2.c.2. num.42.& cap.4.nu.7.*

7 Cōditionem importat, qua deficiente perinde est, ac si nihil actum fuisset Menoch. *d. cons.38. num.21.& 22.& cons.322.n.40 & cons.369.num.25.Surd.consil. 268.num.9. Flamin. de resignat. lib.1.q.2.num.18.& lib.9.q.17.*

P 2 *nu.28.*

*nu.*28. *Marcheſ. de commiſſ. p.*1. *pag.*114.*num.*2.*& pag.* 116.*n.*1. *& pag.*194.*num.*4. *Farin. d.p.*4. *deciſ.* 23.*num.*4.*& in addit. lit.B & nouiſſime apud eundem ſacra Rota Romana deciſ.*286. *nu.*2.*& deciſ.*579.*n.*4.*tom.*1.*p.*2. *Seraph. deciſ.*838.*nu.*7. *Verall. deciſ.*82. *num.*3. *&* 4.*p.*3.*Cald.Pereira de poteſtate eligendi cap.* 17. *nu.*16. D. Marta *de clauſulis p.* 1. *clauſ.* 74.*n.*7. *Aloyſ.*Ricci.*d.collect.*868. *& in praxi rerum fori eccleſiaſt. reſol.*33.*num.*1.*in* 2.*edit. Anton. Monach.Florẽtina deci.*23.*n.*23.

8 Poſita hæc clauſula in venditione facta cum pacto de retrouendendo reſpicit tantum principium venditionis, vt ſcilicet nõ cenſeatur res vẽdita pure, & ſimpliciter, ſed cum illa reſeruatione *Seraph.Rotæ* Rom.*deci.*1063.*n.*12

9 Facit gratiam correſpectiuam & indiuiduam *Seraphin.deciſ.*483.*num.*9.

10 In reſeruatione penſionis cum regreſſu facit totam gratiam corruere, ſi regreſſus non teneat *Seraphin.deciſ.*114.*num.*1.

11 Habet vim reſolutionis cõtractus, & excludit purgationem moræ vt per *Steph. Grat. diſcept. forens.tom.*3.*cap.*515.*à nu.*1. *& cap.*532. *num.* 21. reſoluit quod conſenſum excludit.

12 Operatur vt per eam proteſtans defendatur à priuatione iuris ſui, quam aliàs incurreret *Moneta in tract. de optione cap.*5. *q.*5.*num.*65.

13 Vnde emphyteuta alienans, & tradens emphyteuſim adhibita hac proteſtatione, ſaluo conſenſu domini, nec aliter nec alio modo; euitat pœnam caducitatis, ita reſoluunt *Clar.* §. *Emphyteuſis q.*13. *num.*5. *Corbul. de iure emphyteu.tit. de cauſis quibus emphyteuta iure ſuo priuatur cap. de cauſa priuationis ob alienationem ampl.*13.*& limit.*36.*&* 37. *Gama Luſitana deciſ.*147. *nu.*4. *Vincen.de Franchis Neapol.deciſ.* 267. *Frec. de ſubfeudis lib.* 2. §. *prima auctoritas nu.*23.*Menoch. conſ.*28.*n.*10. *& nu.*39. *cum ſeq. & conſ.* 38.*n.*21.*&* 22.*& conſil.* 369.*num.*25.*&* Mich.*Craſſ.to.*1. *commun.opin.lib.*4.*tit.*44.*n.*279. *vbi Vezin.n.*284.*pag.*686.*Bellacomb.tom.*2.*tract. de feudis tit.*8. *quibus ex cauſis feudum amittatur pag.*636.*Flamin. de reſignat. lib.*7.*q.*1.*num.*67.*Card.* Mantica *de tacitis & ambig. conuentionib. lib.*22. *tit.*28. *num.*18. *cum ſeqq. Galganet.in tract. de conditionib. & demonſtrat.p.*1.*cap.*52. *nu.*2. *Aloyſ.Ricci.in collect.deciſ. par.*3. *collect.*526. *P. Molina de iuſtitia*

tract.

tract.2.disp.459.num. 10. *P.Rebello de obligationib. iustitiæ p.2. lib.13.q.4.num.*10. *Cardoso in praxi iudicum & aduocat. verbo clausula* 15.*& verbo emphyteusis 6.post princip.Cald.Pereira de rosolut.emphyt.cap.5.num.*84. *& cap.6.à num.*26. *D. Marta de clausulis p.*1. *clausula* 74. *& in votis nouissim.decis.voto* 196.plures alios Doctores ex antiquioribus plena manu refert *Cened. ad Decretal.collect.*144.*nu.*27. *Bertazol.d.glos.6.num.*2.

CLAVSVLA XL.
Non obstante collatione alteri facta.

1 HAec clausula apposita in litteris ad beneficia intelligitur de collatione inualida,non autem de valida.*Brunor. à Sole in locis communibus verbo clausula nu.*27.*Cardoso in praxi iudicum & aduocatorũ verbo clausula* 4.*Cels.Hugo in tract.clausularum pag.*478.*col.*2. *Ioan. de Selua in tract.de benefic.par.*3.*q.*11. *fol.*242.*in paruis & par.*3.*q.*13. *vers.nono facit,Rendina in promptuario receptarum senten.tom.*1. *tit.*16.*n.*6.vbi dicit quod quamuis videatur hanc clausulã nihil aut parum operari,cum collationem,aut rescriptum inualidum non teneatur quis commemorare ex *gloss.* 1. *in fi.* & ibi scribentes *in cap. ex tenore de rescriptis* tamen non modicum operatur effectum, cum litteræ illæ in quibus clausula memorata continetur subreptitiæ non censebuntur, quasi in illis nulla mentio alterius coloratæ possessionis facta sit, licet enim possessori nullum ius in beneficio competeret, essent tamẽ litteræ vitio subreptionis affectæ nisi in eis alterius colorata possessio expressa foret ex tex. in *cap. cum nostris de concess.præben.*

CLAVSVLA XLI.
Non obstante quauis cõcessione alteri facta.

1 HAec clausula in rescripto, vel priuilegio apponi solita intelligi debet de concessione inualida, & nulliter facta,non autem de valida. *ita Brunor.à Sole in locis communibus verbo clausula* 29.

CLAVSVLA XLII.
Non obstante quacunque præscriptione.

1 PEr hanc clausulam tollitur solum præscriptio longi tẽporis

poris decẽ vel viginti annorum, non vero longissimi triginta, vel quadraginta annorum, nec per consequens immemorialis *Vitalis de Cambanis in tract. Clausul. pag.* 18.*col.*2. *Tiraq. de* Retractu *conuent.* §. 1. *gloss.* 2. *num.* 12. 23. & 25. *Balb. de Præscript.* 2. *p.* 3. *q.* 6. *num.* 21. *Cardoso in prax. iudicum & aduocat. verbo clausula* 6. *Flores de Mena Vari. quæst. lib.* 1. *q.* 10. *num.* 44. plures Doctores refert *Nicol. Garcia de benefic. p.* 3. *cap.* 2. *num.* 192.

CLAVSVLA XLIII.
Non obstantibus.

1 DE vi & effectibus huius clausulæ generalis vide *Menoch. cons.* 1. *nu.* 434. *Azeuedo l.* 1. *nu.* 37. *cum seqq. tit.* 14. *lib.* 4. *noua recopil. Cotta in memorabilib. verbo clausula non obstãte, pag.* 111. *Flamin. de resignat. tom.* 2. *lib.* 11. *q.* 11. *n.* 42. *Card. Tusch. practic. conclus. to.* 1. *lit.* C. *concl.* 349. *cum sequenti. Rendina in promptuario recept. sentent. tom.* 1. *tit.* 16. *n.* 12.

2 Hæc clausula derogat omnibus ijs quæ dispositioni obstare possent *Farinac. sacræ Rotæ Rom. decis.* 506. *n.* 5. *tom.* 1. *p.* 1. *Mar. Anton. var. resolut. lib.* 1. *resolut.* 46. *num.* 7. & 11.

3 Subreptionis & obreptionis vitium non tollit *Alexand. Trentasinq. variar. resolut. lib.* 1. *tit. de rescriptis resolut.* 5. *nu.* 38. *Card. Tusch. d. concl.* 349. *à n.* 18. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 15. *n.* 32. vbi etiam resoluit quod nõ inducit dispensationem.

4 Hac clausula non potest vti inferior à Principe *Marius Anton. var. resolut. lib.* 1. *resolut.* 38. *num.* 11.

CLAVSVLA XLIV.
Non obstãtibus quibuscumque priuilegijs.

1 PLures effectus huius clausulæ referunt citati à *Flamin. de resignat. tom.* 2. *lib.* 11. *in præfat. n.* 8. *D. Marta de clausulis p.* 1. *clausula* 77.

2 Per hanc clausulam derogatoriam, *non obstantibus priuilegijs in contrarium*, ijs censetur derogatum, quæ in corpore iuris clausa non sunt, non vero alijs, quæ in eo clausa reperiuntur, nisi additum sit, etiam clausis, &c. *ita glos.* 1. *per text.* ibi in *l.* 3. *C. de silentiarijs lib.* 12. *Vitalis de Cambanis in tract. clausul. pag.* 11. *col.* 1. *num.* 1. *Cels. Hug. d. tract. pag.* 479. *columna prima*,

Tiraq.

Tiraq. in tract. cessante causa limit. 11. *n.* 4. *Anton.* Gabr. *tom.* 3. *commun. opin.lib.* 6. *tit.de clausulis concl.* 9. Menoch.*lib.* 6. *de Praesumpt.q.* 40. *n.* 25. Marchesan.*de commissionib.p.* 1. *cap.* 8. *n.* 67. & *p.* 2. *cap.* 2. *nu.* 12. *Burgos de Paz l.* 3. *Tauri*, *n.* 137. *Pinel. in l.* 2. *C.de rescindenda vendit.p.* 3. *c.* 1. *n.* 15. *Surd.decis.* 164. *num.* 1. & *consi.* 461. *n.* 7. *Baptista Costa de facti scientia & ignorantia inspect.* 5. *à n.* 5. *Fr.Emman.Roder. tom.* 1. *quaest.regular.q.* 9. *art.* 3. *vers. secundo dico*. *Flores de* Me*na lib.* 2. *var.q.* 21. *n.* 25. *P.Francisc. Soares de legibus lib.* 8. *c.* 14. *num.* 8. Gonzal.*ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 36. *à n.* 34. *plenissime D.Barbosa in l.* 1. *p.* 1. *à n.* 9. & in *l.quia tale, n.* 16. *ff.soluto matrim.* & in *l.* 2. *§.legatis, n.* 117. *ff.de iudicijs. Ceuall. communium contra communes, q.* 611. *D.*Marta *d.claus.* 77. *nu.* 2. *Cabedo Lusitana decis.* 94. *à nu.* 1. *p.* 2. *Cardoso in praxi iudicum & aduocat. verbo. clausula* 5. *Francisc.Molin.de ritu nuptiarum lib.* 3. *q.* 28. *num.* 5. & 6. *pag.* 232.

3 Derogatio generalis. *Non obstantibus priuilegijs & concessionibus quibuscumque* sufficit ad derogandum omnibus priuilegijs anterioribus, etiamsi essent talia, de quibus facienda esset mentio de verbo ad verbum, & continerent speciales clausulas derogatorias. Gabr. *d.lib.* 6. *tit.de clausulis concl.* 5. *n.* 12. *Ceuall. d. q.* 611. *Gonzal. d.glos.* 36. *n.* 23.

4 Nihil operatur haec clausula quando Princeps non fuit optime informatus de partium conuentionibus saepius confirmatis, vt ex *Craueta* resoluit *Menoch.consil.* 1. *n.* 434. notat *D. Marta d.clausula* 77. *n.* 20.

5 Priuilegia Principis non tollit quae transierunt in vim contractus Gutier. *in repet. l.nemo potest, n.* 175. *cum seqq. ff.de legatis* 1. *Vitalis de Cambanis d. pag.* 11. *col.* 2. *n.* 1.

6 Ad futura non extenditur *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 9. §. 5. *n.* 29.

7 Dispensationem non inducit, licet tollat subreptionem *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancell. glos.* 15. *n.* 32.

8 Derogationem beneficij iurispatronatus nō operatur *Flamin.de resignation.lib.* 8. *quaest.* 7. *num.* 167.

9 Cancellariae regulis non derogat ex *Flamin. d.lib.* 8. *q.* 7. *num.* 166.

10 Non extēditur ad causas pias, vt probatur ex casu nota-

bili secundum vnam lecturam in *cap. si propter tua debita de rescriptis in 6.* vbi per rescriptum non intelligitur derogatum ei, quod ad pias causas est concessum, & probatur ex *l. liberti la vltima*, *§. posthumos*, *ff. de alimentis & cibar. legatis Vitalis de Cambanis d.pag.* 11. *col.* 2. *n.* 3.

11 Non operatur in praeiudi tium tertij *D. Marta d. clausula* 77. *n.* 16. vbi *n.* 6. resoluit quod nõ põt poni ab inferiori à Principe.

12 Per hanc clausulam non videtur derogatum priuilegio viduis & pupillis concesso, vt docet *D. Barbosa in l.* 1. *art.* 4. *n.* 72. *ff. de iudicijs*, & limitat nisi verba derogatoria fuerint ita ampla, vt necessario etiam praedicto priuilegio videantur derogare. Sed hanc clausulam, additis illis verbis, in corpore iuris clausis, non tollere priuilegium *l. vnica*, *C. si imperator inter pupillos & viduas*, tenet *Marchesan. de commission. p.* 2. *pag.* 460. *n.* 30.

CLAVSVLA XLV. Non obstãtibus quibuscumque legibus & constitutionibus.

1 NOn potest testator in suo testamento hanc clausulam apponere, nec ea quisquam inferior à Principe vti potest, ita scribentes in *l. nemo potest*, *ff. de legatis* 1. vbi *Angel. n.* 1. *Alex. n.* 2. *Ripa*, *n.* 8. *Ias. in* 1. & 2. *lect. n.* 5. *Io. Hanib. nu.* 43. *vers.* Ex praemisso, quos refert & sequitur *Rendina in promptuario recept. sentent. tom.* 1. *tit.* 16. *num.* 8.

2 Per hanc clausulam Princeps non praesumitur voluisse priuilegio suo tollere statuta ciuitatis ex *Menoch. de praesumpt. lib.* 6. *q.* 39. *n.* 4.

3 Nec tollitur constitutio cõciliaris, nisi de ea expressa fiat mentio. ita *Vitalis de Cambanis in tract. clausularum*, *pag.* 11. *col.* 1. *n.* 2. *Marius Anton. var. resolut. lib.* 1. *resolut.* 58. *n.* 6. *Aloys. Ricc. in praxi fori ecclef. decis.* 556. *in* 1. *edit. & resolut.* 478. *n.* 4. *in* 2. *edit. Bonacina de censuris disp.* 1. *q.* 3. *puncto* 2. *nu.* 4. *in fine. Cotta in memorabil. verbo clausula non obstante vers. tertio nota. Aloys. Ricc. in collect. decis. p.* 4. *collect.* 1367. *prope finem. P. Henriq. in sum. lib.* 13. *cap.* 57. *§.* 1. *Flores de Mena Vari. quaest. lib.* 1. *q.* 10. *n.* 50. *Stephan. Gratian. discept. forens. cap.* 397. *à n.* 35. *F. Emman. quaest. Regular. to.* 1. *q.* 8. *art.* 10. & *to.* 3. *q.* 36. *art.* 2. *P. Azori. inst. moral.*

moral.p.2.lib.5. cap.14. col.574. P.Valer.Reginald. in praxi fori pænit. lib.5. n.2. quorum aliquos ego ipse refero in meis remiss. ad Conc.*Trident.sess.1.in decreto de incohoando Concil.n.2.*quibus addo nouissime *Hieron. Fernand. in interpret. cap.1. de iud. à n.10.*

CLAVSVLA XLVI.

Non obstãtibus quibuscunque pactis.

1 CLausula hæc non cõprehendit pactum iuratum, *ita Francisc. Galletus in margarita casuũ conscientiæ verbo clausula pag.40. Vital.de Camban.in tract.clausul.pag.10.col.2.par.2 Cels. Hugo in tract. claus. pag.* 477. *col.* 1.

2 Non operatur quãdo Princeps non fuit optime informatus de partium conuentionibus sæpius confirmatis *D. Marta de clausulis p.1.clausula 77.num.2. post Crauet.Menoc.cons.1.n.434*

CLAVSVLA XLVII.

Non obstantibus statutis Ecclesiæ.

1 CLausula hæc non tollit statuta per Papam edita vel confirmata *gloss. in Clem. dudum de sepult.Cels.Hugo in tract. clausul.pag.480.col.1. Brunor.à Sole in locis cõmunibus verbo clausula* 31. Nec tollit constitutionẽ iuratam,vt per *Vital. de Camba. in tract.clausular.pag.10. col.2. num.1.Mari. Anton. variarum resolut.lib.1.resolut.58. num.6.*

CLAVSVLA XLVIII.

Non se adstringens nisi ad necessaria tantũ.

1 DE vi, & effectibus huius clausulæ vide *Ias. in* §. *omnium num.* 161.*instit.de actionibus.Bonacos.p.*1 *commun.crim. verbo qualitas pag.*145.*Cels.Hugo in tract.clausul.pag.*502.*col.*2 *Pinel.in l.*2.C.*de rescind.vendit. p.3.cap.3.num.29.Menoch.cons.* 127.*n.4.Mascar.de probationib. concl.* 1248. *num.* 57. *cum seqq. Ioan. Martins Acosta in addit. ad Caminham in forma libellorũ annot.2.lit.A.pag.3.D.Marta de clausulis p.1. claus.78. Emman. Mendez à Castro in praxi Lusitana lib.3.cap.2.nu.3.*

2 Clausula hæc vim habet excusationis ne scilicet actor plus debito petens teneatur probare id quod petitum fuit, nec ob id actor in causa succumbet, etsi omnia deducta in libello non-

pro-

probet ad vnguem ex *Menoch. d.cons.*127. *n.*4.

3 Operatur etiã vt actor non teneatur probare qualitaté deductam in libello, aliàs sine hac clausula succumbet non probando qualitatem, dato quod probaret factum principale, iuxta resoluta per *Marant. de ord.iud. p.6.tit.de libelli oblatione nu.* 17. *Cardoso in praxi iudicum, & aduocat. verbo clausula n.*10. *Mendez a Castro d.c.*2. *n.*4.

4 Deinde operatur vt impertinentia superflua, & inepta non noceant ex *Hippol. in l. vnus* §. *fi.n.*36.*ff.de quæstionibus.*

5 Non videtur tamen remouere qualitatem expressam, cuius probatio necessaria est, sed solum remouet probationem necessariam *Mascard.d.concl.*1248 *num.*57.vbi *num.*58. asserit hoc procedere quando talis clausula ponitur in fine libelli.

CLAVSVLA XLIX.
Nullo modo, &c.

1 HAec clausula excludit omnem modum, qui aliàs esset permissus *Seraphin.de priuilegijs iuramenti priuileg.*98. *num.* 5.

2 Operatur vt dispensatio nõ admittatur *Franciscus Galletus in margarita casuum conscientiæ verbo clausula pag.* 40.

CLAVSVLA L.
Nunc & pro tempore.

1 HAec clausula futura cõprehendit *nouissime sacra Rota Romana decis.*733.*n.*4. *tom.*1.*p.*2. apud Farinac.

CLAVSVLA LI.
Omnia & singula.

1 HAbet hæc clausula vim specialis & indiuiduæ expressionis *D. Marta de clausulis p.*1.*clausula* 83.*num.*3. *Surd. cons.*330.*n.*7.*& cons.*412.*n.*27. *et cons.*567.*n.*5.*nouissime Farin. sacræ Rotæ Romanæ decis.* 130. *num.*3.*tom.*1.*p.*2.

2 Hæc clausula ita geminata includit prorsus omnia absque limitatione *glos. in cap. vt circa post med.in vers.omnia & singula de elect.lib.*6.*Marius Alteri.de censuris tom.*1.*disp.*15.*lib.*5.*c.*1. *lit.*C.*& disp.*5.*cap.*2.*lit.D.*

3 Denotat separationem, & habet virtutem disiunctiuam, ita quod potuit dare omnia simul, vel etiam partem de per se *ex text.in l.huiusmodi.*§.*pen.ff.de* lega-

legatis 1. notat *Surd. decis.* 268. *num.*4.

4 Aliquando vim habet copulatiuæ *Surd.d.decis.*268.*n.*14. Et repetit præcedentia coniunctim, & diuisim *Seraphin.de priuilegijs iuramenti priuileg.*49.*n.* 38.Et ad quæcunq.pacta, & capitula refertur *Bertazol.de Clausulis clausf.*4.*glos.*3.*n.*1.vbi etiam tenet quod comprehẽdit omnia & exigit concursum omnium, quæ apta sunt cõprehendi. Clausula illa, omnibus & singulis, apponi solita in libellis quam vtilis sit vide apud *Mascard. de probat.concl.*1254.

CLAVSVLA LII.
Omni meliori modo.

1 DE vi & effectibus huius clausulæ vide *Capic.decis.*96.*n.*8. *Hippol.cons.*118.*n.*8. *vol.*2. *Syluan.cons.*97.*n.*13. *Cels. Hugo in tract. clausul.pag.*503. *Pinel. in l.* 1. C. *de bonis mater. cap.*2.*n.*8. *ad finem*. *Menoch.de Arbitrar.lib.*1.*q.*47.*n.*3.*cum seq.* & *q.*72.*n.*15.& *cons.*127.*nu.*5. & *cons.*314.*num.*4. *Viui.tom.*3. *communium opinionum lib.* 6. *tit.* 13.*n.*256.*vers. quoniam clausula*. *Ioseph. Ludouic. Perusina decis.*117.*n.*2.22.& 23. *Seraphin. de priuilegijs iuram. priuil.* 22. *à n.*65. *Valasc.de iure emphyt.q.*6. *n.*16.& *consult.*119.*n.*15. *Surd. decis.*7.*n.*25.& *cons.*303. *n.*13. & *cons.*305.*n.*49. & *cons.*428. *n.*19. *Aloys.Ricc. in collect. decis. p.*4. *collect.*879. *Cardin.Tusch. tom.*1.*lit.C.concl.*358.*Gonzal.ad reg.*8.*Cancel.glos.*3.*n.*8.*Stephan. Gratian. discept. forens. cap.* 24. *n.*4. *Bernard.Græuæ.ad practicã cameræ imperialis lib.*1.*concl.*61. *consid.*3.*n.*6.*Mendez à Castro in praxi Lusitana lib.*3. *cap.*2. *n.*6. *D.Marta de clausulis p.*1.*clausula* 84.& *p.*3.*clausula* 56. *Rendina in promptuario recept.sentent. tom.*1.*tit.*16.*n.*13.

2 Hæc clausula æquipollet clausulæ, Pleno iure, ex *D. Marta d.clausula* 84.*n.*7.

3 Operatur, vt melior via censeatur electa *Ioseph. Ludou. Perus.decis.*117. *n.*4.& 5. *Seraphin. de priuilegijs iuram. priuil.* 98. *nu.*3. *D. Marta d.claus.*56. *num.*4. Et vt si non valeat actus vno modo valeat omni alio meliori. *Mar. Anton. var. resolut. lib.*2.*resolut.*49.*n.*8.

4 Facit sustinere actum, etiãsi alio modo quam expressum est, valere posset, non tamen operatur in requirentibus expressionem, nouissime *Farinac. sacræ Rotæ*

*Rotæ Romanæ deciſ.*553.*nu.* 20. *tom.*1.*p.*1. Poſita tamen ſine copula non includit modum non expreſſum *Card. Mantica Rotæ deciſ.*217.*num.*2.

5 Operatur vt vtilius remedium dicatur deductũ,& ſi quod fuit expreſſum non valet, eo mo do quo fuit expreſſum,valeat eo modo quo valere põt.*Gomez lib.* 3.*tauri n.* 74. *Menoch.conſ.*314. *num.*4.*Surd.conſ.*428.*nu.*19. & *conſil.*450. *nu.*23.*Ioſeph. Ludou. Peruſ.deciſ.*117. *n.*4.& 5.*Aloyſ. Ricci.d.collect.*879.*effectu primo. D.Marta d.clauſula* 84. *num.*1. Operatur etiam vt cenſeatur intentatum omne remedium magis fauorabile,& deducta omnis actio neceſſaria,& proficua actori *Rota Bonon.diuerſ. deciſ.* 129. *num.* 25.&in petitione operatur,vt ſemper cauſa neceſſaria, ac ſemper actum, & neceſſarium remedium cenſeatur intentatum *ead.Rota deciſ.*116.*nu.*54.

6 Non alterat diſpoſitionem nec eam ampliat *Seraphin. Rotæ Rom.deciſ.* 1216. *n.* 13. & *deciſ.* 1184.*n.*3.reſoluit quod ſine copula non ampliat diſpoſitionẽ.

7 Facit ceſſare pænam petentis plus debito vt per *Ioſeph Ludou.Peruſina deciſ.*117.*n.*4.& 5.

8 Tollit contrarietatem, & ineptitudinem in libello *Card. Tuſc.pract.concl.to.*1.*lit.*C.*concl.* 358.*n.*9.& *num.*4. quod aufert ineptitudinem libelli.

9 Operatur vt in caſu dubio libellus interpretetur eo modo, qui fauorabilior eſt actori libellanti ex *Maranta de ordine iudiciorum par. 6. tit. de libelli oblatione num.*16.

10 Iudicium ad cauſam expreſſam non reſtringit,nec ſuſtinet libellum continentem remedia contraria *Surd.conſ.*273.*n.*6. & 27.*Ioſeph.Ludou.d.deciſ.*117. *num.*23.*Stephan.Gratian.d.c.*24 *num.* 4. quia hæc clauſula non operatur quoad contraria *Car. Tuſc.d.concluſ.*358.*n.*59. Sed in præſentiarum admonendus eſt ſtudioſus huius clauſulę,& illius, peto ius & iuſtitiam, vim neutiquam extendendam eſſe ad ea quorum mentio in libello facta non eſt, vt nõnulli arbitrati ſunt: ſed ſaltem quoad narrata, ſeu ſummam, aut rem petitam : non autẽ quoad aliud quod plus probaretur *Brunor. à Sole in locis cõmunib.verbo clauſ.n.*49.*Bernar. Graueæ.ad practicam cameræ imperialis lib.*1.*concl.* 61. *conſid.*3. *num.*2.& quando eſt certus modus non operatur vltra modum expreſſum *Farin.nouiſſima Rotæ deciſ.*

*decis.*841.*nu.*3.aliter enim comprehendit etiam non expressum nouissime apud *Farin.sacra* Rota Romana *decis.*733.*n.*9.*tom.*1. *p.*2. Quando tamen huiusmodi dictioni apponitur copula,&,veniunt etiam alij modi non expressi; resoluunt citati à *Gonzal. d.glos.*3.*nu.*8.quibus adde *Aloys. Ricci.d. collect.*879. *effectu* 5.*D. Marta d.clausula* 84. *num.*3. *Seraphin.*Rotæ Rom.*decis.*1184.*n.*3.

11 Ad incogitata non extenditur *Brunor. à Sole in locis communibus verbo clausulâ num.*32. Card.*Tusc.d.concl.*358.*n.*58.

12 Vim & effectum non tribuit actui re vera nullo:nec operatur quicquam cum adest defectus potestatis, vel modus ineptus exprimitur, & actus ex expresso descendere non potest ex *Menoch.de arb.lib.*1.*q.*47.*a.n.*3.

13 Nihil operatur cōtra mentem,& intentionem partium Rota *Bonon.diuers. decis.*63.*nu.*52. vbi *num.*53.dicit quod restringitur ad casum tantum specificatū.

14 Operatur vt in dubio censeatur relicta proprietas *Steph. Gratian. disceptat.forens.c.*216. *num.*34.

15 Facit etiam vt censeatur data facultas capiendi bona propria auctoritate *D.Marta d.clausula* 84. *n.*10. *& d. clausula* 56. *nu.*15. contrarium affirmat in legato.

16 Donatio facta de bonis præsentibus & futuris virtute huius clausulæ sustinetur quoad præsentia, vt ex *Grato responso* 70. *nu.*21. *lib.*1. resoluit *Ioseph. Ludou.d.decis.*117.*n.*6.

17 Hæc clausula in testamētis apposita operatur quod verbum, relinquo, importet institutionem vt post *Paul.Castr.Bald. Felin. & alios* tenet *Viui. tom.*2. *communium opinionum lib.* 6. *tit.* 13.*n.*256. *vers. quoniam clausula, Hippolit.cons.*118.*n.*9. *Aloys. Ricc.d.collect.*879.*effectu* 4.*Cels. Hug. in tract. clausul. pag.* 503. *col.* 1. Sustinet testamentum inualidum *Verall.decis.*260.*nu.*2. & 3.*p.*3. vbi *n.*4. dicit quod in testamento apposita intelligitur iuxta modum expressum, non autem non expressum.

18 Posita in secundo testamento non sufficit ad effectum vt per illud reuocetur primum *Seraphin.* Rotæ *Rom. decis.* 239. *n.*1. *& decis.*369.*n.*5.*&* 6. agit quādo donatio causa mortis arguat transitum in donationem inter viuos.

19 Facit valere testamentum in scriptis vt nuncupatiuū *Afflic.* *decis.*

*deciſ.*164. *nu.*2. *Ioſeph. Ludou. d. deciſ.*117. *n.*6. *Aloyſ. Ricc. d. collect.*879. *effectu tertio. D. Marta d. clauſula* 84. *n.*4. *& d. clauſula* 56. *n.*8. *Saluſt.* 1. *Tiberi. in formulario inſtrument. lib.* 1. *cap.* 38. *num.*14.

20 Subintelligitur in teſtamento inter liberos *Hippol. conſ.* 118. *n.*10. *D. Marta d. clauſula* 56. *n.*10.

21 Operatur clauſulam codicillarem *Dec. conſ.*14. *nu.*3. *& conſ.*77. *num.*4. *Anton. Gomez ad l.* 3. *tauri, n.* 74. *D. Barboſa in priuatis ſcholijs ad l. nemo poteſt, nu.*422. *ff. de legatis* 1. *Stephan. Gratian. diſcept. forens. cap.* 369. *nu.*6. *Cardoſo in praxi iudicum & aduocat. verbo clauſula nu.* 8. *Aloyſ.* Ricci. *d. collect.* 879. *effectu* 6. *D. Marta d. clauſula* 84. *nu.*6. imò plus operatur quam clauſula codicillaris *Seraphin. de priuilegijs iuramenti priuileg.*98. *n.*8. *& priuil.*74. *num.*195.

21 Subſtitutionem directam pupillarem efficit, quæ aliàs non erat talis *Surd. conſil.*434. *nu.*13. *D. Marta d. clauſula* 56. *num.*12 *Rota Bonon. diuerſ. dec.*14. *n.*52.

22 Facit reſolui ſubſtitutionẽ directã in fideicommiſſariam ex *Stephan. Grat. d. cap.*369. *nu.*6.

Operatur vt legatarius poſſit capere legatum propria auctoritate *Intrigliolo Siciliæ deciſ.*48. *num.* 20.

Prohibet trebellianicam *Rota Bonon. deciſ.*14. *n.*53. vbi *nu.* 49. dicit quod aſſimilatur iuramẽto.

23 Operatur validitatem in prælegato nullo *D. Marta d. clauſula* 56. *num.*14.

24 Tribuit tacite fideicommiſſario facultatẽ capiendi propria auctoritate *Cæſar. Argel. de contradictore legitimo q.*10. *n.*27

25 Operatur denique vt iuramentum ſuppletorium iudex deferat non petẽte parte *Camil. Borrell. in ſumma omnium deciſ. tit.*54. *num.*6. *cum ſeqq.*

26 Quando in inſtrumentis, ſeu nominationum chartis, hæc clauſula; omni meliori modo via & forma, apponitur, eius natura eſt excludere mortis cauſæ donationem, & inducere quod inter viuos donatio facta dicatur, & impedire reuocationem *Cald. Pereira de poteſt. eligendi cap.*3. *num.*13.

CLAVSVLA LIII.
Parito breui.

1 DE vi, & effectibus huius clauſulæ late tractant *D. Marta de clauſ. p.*1. *clauſ.*87. *Mar-*

Marchesan. de commissio. p. 1. pag. 397. cum multis sequentib. Campanili *diuers. iuris canon. rub.* 11. *cap.* 13. *à num.* 258.

2 Importat conditionem cũ sit ablatiui absoluti ita *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 1. §. 1. *in annot. n.* 246. *Campanili d. nu.* 258. Ablatiuus enim absolutus conditionem importat ac facit actũ conditionalem ex *reg. l. à testatore ff. de condition. & demonstr. Tiraq. in tract. cessante causa li. limit.* 1. *n.* 61. *Rebuff. in Auth. habita* C. *ne filius pro patre verbo habita pag.* 573. *Menoch. consil.* 393. *num.* 22. *cum seqq. Brunor. à Sole in locis communibus verbo Ablatiui absoluti* 1. *Surd. decis.* 268. *num.* 11. *Matienso l.* 9. *glo.* 4. *num.* 1. *tit.* 11. *lib.* 5. *nouae recop. D. Barbosa in rub. ff. soluto matr. p.* 1. *num.* 23. *Ioseph. Sessè Aragoniae decis.* 31. *num.* 8. *& dec.* 131. *num.* 22. *P. Sanch. de* Matrimonio *lib.* 3. *disput.* 5. *num.* 2.

3 Iurisdictio ergo nulli competit donec sit partitum dicto breui possessionem dimittendo, fructus restituendo, & expensas, in quibus intrusus fuit condemnatus, restituendo ita, *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 1. §. 1. *in annot. num.* 247. *cum duobus seqq. Nicol. Garcia de benefic. p.* 6. *cap.* 3. *à nu.* 110. *Marchesan. de commission. p.* 1. *pag.* 608. *n.* 3. *&* 4. *Farin. nouiss. Rotae decis.* 93. *nu.* 1. vbi *n.* 3. resoluit quod impedit tertium agere quando non est persoluta pensio per titularem, & ideo hęc clausula tertium pro suo interesse ad causæ veniẽtem afficit *Marchesan. d. parte* 1. *pag.* 398. *n.* 15.

4 Hæc clausula expensas nõ capit *Marchesan. d. par.* 1. *pag.* 285. *nu.* 52. *& pag.* 608. *num.* 4. nouissime apud *Farinac. sacra Rota Rom. decis.* 319. *n.* 2. *tom.* 1. *par.* 2. *D. Marta d. claus.* 87. *n.* 3.

5 Oblatio non sufficit ad parendum breui, sed fructus debent liquidari & solui, *D. Marta d. claus.* 87. *n.* 3. *Seraphin.* Rot. Rom. *decis.* 655. *num.* 2. *&* 3. intelligitur de fructibus vltra dimissionẽ possessionis *Marchesan. de commissionib. par.* 1. *pag.* 433. *num.* 1. & etiam de illis fructibus non liquidatis, *idem pag.* 399. *num.* 21. Tertios tamen quoad fructus nõ afficit hæc clausula, *idem pag.* 397. *num.* 2.

6 Quando conceditur commissio non habenti iurisdictionẽ, cum hac clausula, tunc cum nulla adsit iurisdictio donec sit paritum breui, nullatenus potest appellans audiri in negotio principali, donec doceat de integra

pari-

paritione, vt ex Caputaq; reſoluit *Gonzal.d.*§.1.*in annot.n.*251 *& à nu.*253. colligit omnes caſus in quibus admittatur appellatio ab executore breuis.

7 Non reuocat hæc clauſula executionem iam factam *D.Marta d.clauſula* 87.*n.* 10. vbi *n.*12. dicit quod illa intelligitur cum effectu vſque ad finem litis.

8 Non impedit manutentionem *Farin.nouiſſ.Rotæ deci.*179 *num.6.*poſita tamen in commiſſione illam impedit *D.Marta d.clauſ.*87.*num.*15.

9 Hæc clauſula & quę ſequitur eandem vim habent,& idem ſunt M*archeſan. de commiſſ.p.*1. *pag.*397.*num.*10.

CLAVSVLA LIV.
Parito iudicato.

1 Clauſula hæc datur ſtantibus tribus conformibus ſententijs, vel duabus vigore ſtatuti. *Marcheſan. de commiſſionib. p.*2. *pag.*111. *nu.*157. *cum ſequent.* Et præſupponit rem iudicatam *Farin. ſacræ Rotæ deciſ.*636.*n.*1.*tom.*1.*p.*2.

2 Executionem retardat ſtãte reſtitutione in integrum tam in cauſa eccleſiaſtica quam prophana idem *Marcheſan. d.p.* 2. *pag.*111. *n.*156. Et adiecta in commiſſione reſtitutionis in integrum aduerſus rem iudicatam quomodo intelligatur vide *Car. Mant.Rotæ Rom. deciſ.*289.*n.*8.

3 Modificatur per clauſulam, Arbitrio Rotæ, *Seraphin. Rotæ Rom.deciſ.*1305.*n.*1.

4 Conditionalis eſt nec iuriſdictionem tribuit nouiſſime *ſacra* Rota Rom. apud *Farin. deciſ.* 701.*num.*5. *to.*1.*p.*1. Conditionaliter in Rota intelligitur *Marcheſan.de Commiſſ.p.*2.*pag.*112. *num.*162.*&* 191.vbi etiam reſoluit quod ſtante clauſula,appellatione remota, non eſt conditionalis.

5 Iuriſdictionem dat conditionalem *Rota Rom. d.p.*2. *deciſ.* 636.*nu.*1. & illam ſuſpendit donec fuerit paritum, & antequam paritum fuerit geſta ſunt nulla & ſine iuriſdictione, nouiſſime apud *Farin.ſacra Rota Romana deciſ.*68.*n.*1. *tom.*1.*p.*1.

CLAVSVLA LV.
Per ceſſum vel deceſsũ.

1 Hæc clauſula non habet locum in reſignatione ad fauorem, ſed ſolum in reſignatione ſimplici *Cæſar Argel. de contradict.legit.q.*15.*nu.*150.

CLAV-

CLAVSVLA LVI.
Perinde valere.

2 DE vi & effectibus huius clausulæ vide *Parisʃ.cõsʃ.* 44.*n.*7.*&* *consʃ.*45.*nu.*25. *vol.*4. Menoch.*consʃ.* 316. *Aloysʃ.* Ricci. *in collect. decisʃ.par.*4.*collect.*1471. *Azori.instit. moral.p.*2.*lib.*7.*cap.* 31.*q.*1.*D.Marta de clausʃ.par.* 1. *clausʃ.*225.*Mendez à Castro in praxi Lusitana lib.*2.*cap.*3.*à nu.*14. M*ari.Ant. var.resolut.lib.*1.*resolut.*105. *num.*4. 5.*&* 7.

2 Rescriptum cum hac clausula datur quando Papa facultatem à se ante concessam, sed aliqua ex parte irritam, valere decernit prout asserit *P.Azori.d.q.* 1.*versʃ.porro rescriptum*, vbi etiã agit in quibus differat à rescripto Pontificio, quod dicitur noua prouisio.

3 Retrotrahitur huiusmodi rescriptum, & efficit concessionẽ valere, quæ subreptitia dicitur, ita *Menoch.consʃ.*316.*n.*3.*&* 15. *P.Azori.d.q.*1.*versʃ.porro.*Non tamen retrotrahitur in præiudicium tertij *D.* M*arta d. clausula* 225.*num.*1.

4 Probatio colorati tituli elicitur ex gratia, Perinde valere, quatenus de consensu patronorum, licet in ipsa gratia fuerit dictum de consensu maioris partis, nisi tamen constaret de iure patronatus ex confessione partis ex *Mascard. de probat. concl.* 1387.*nu.*7.*Aloysʃ.*Ricci. *d.collect.* 1471.*effectu* 2.

5 Dispensationis effectum tollit hæc clausula *D. Marta d.clausula* 225.*num.*4.

CLAVSVLA LVII.
Per omnia, &c.

1 HAbet hæc clausula magnam efficaciam, & operatur, vt exæquata vnam & eandem habeant naturam §. 1. *versʃ.per omnia fere instit. de donation.l.*1.*ff.de legatis* 1.*Bertaz. de clausulis instrum. clausʃ.* 21. *num.*1.

2 Huius clausulæ effectus est vt nihil omnino excludat ex *Surd. consʃ.*412.*nu.*29. Et operatur atque importat omnem substantiam & qualitatem *Cotta in memorabilibus verbo per omnia, pag.*679. Importat perfectionem & integritatẽ dispositionis, §.*pari ratione versʃ. per omnia instit. quibus modis ius patriæ pot. Bertazol.vbi supra.*

CLAVSVLA LVIII. Pleno iure.

1 DE vi & effectibus huius clausulæ vide *Petr. Gregor. Syntagm. iuris lib. 1. cap. 12. n. 5. Cardin. Tusch. pract. conclus. lit. P. concl. 364. D. Marta de clausulis p. 1. clausula* 89.

2 Hæc clausula operatur quod proprietas vna cum vsufructu transferatur ex *text. in l. Mater C. ad Tertullian. Stephan. Gratian. Marchiæ decis.* 239. *nu.* 6. *Card. Tusch. pract. conclus. tom.* 8. *lit. V. concl.* 315. *n.* 94. *D. Marta d. clausula* 89. *n.* 1. vbi *n.* 3. id intelligit quando ponitur absolute non respectiue.

3 Operatur etiam quod hæres pleno iure institutus etiam in vsufructu institutus intelligatur, vt ex alijs sequitur & explicat *Cardin. Mantica de coniecturis vltimarum volunt. lib.* 9. *tit.* 6. *nu.* 17. *&* 19. & relati *per Menoch. de præsumptionib. lib.* 4. *q.* 140. *n.* 26.

4 Posita in donatione propter nuptias nullis existentibus filijs primi matrimonij intelligitur quoad proprietatem & vsumfructum, illis vero existentibus intelligitur quoad vsumfructum tantum *D. Marta d. clausula* 89. *num.* 4.

5 Substitutio in dubio censetur directa per hanc clausulam *D. Marta de clausulis p.* 3. *clausula* 58. *nu.* 2. vbi *num.* 1. resoluit quod per illam non est prohibita Trebellianica.

6 Operatur sine diminutione *D. Marta d. p.* 1. *clausula* 89. *n.* 5. vbi *n.* 6. tenet quod in collatione beneficiorum operatur absque consensu vel præsentatione alicuius.

7 Verba huius clausulæ important totalitatem ex *Menoch. cons.* 1. *n.* 13. *& cons.* 191. *n.* 14.

CLAVSVLA LIX. Pro expressis habentes.

1 DE vi & effectibus huius clausulæ vide *Paris. cons.* 1. *n.* 96. *vol.* 1. *& cons.* 42. *vol.* 5. *Dec. cons.* 341. *& cons.* 441. *nu.* 7. *vol.* 1. *Anton. Gabr. tom.* 3. *commun. opinion. lib.* 6. *tit. de clausulis concl.* 5. *Perez l.* 6. *vers. sexto clausula tit.* 12. *lib.* 3. *ordin. pag.* 695. *Menoch. cons.* 190. *n.* 24. *Flam. de resignation. to.* 2. *lib.* 12. *q.* 14. *nu.* 15. *&* 16. *Marchesan. de commissionib. p.* 1. *pag.* 225. *cum seqq. Cardin. Tusch. pract. concl. tom.* 1. *lit. C. concl.* 329. *Aloys. Ricc. in col-*

in collect. decis. p.4. collect. 949. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 36. *nu.* 83. *D. Marta de clausulis p.* 1. *claus.* 96.

2 Hæc clausula est periculosa; & de stylo apponi solita *Tiraq. de legibus connub. glos.* 7. *nu.* 303. *cum seqq. D. Marta d. clausula* 96. *n.* 5. *Card. Tusch. d. concl.* 329. *n.* 2.

3 Operatur idem acsi tenores specifice inserti essēt. *D. Marta d. clausula* 96. *num.* 6. *Ioseph. Sessè Aragoniæ decis.* 93. *num.* 15. Cardin. *Tusch. d. concl.* 329. *nu.* 6. *Ioan. Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiastici p.* 1. *cap.* 13. *n.* 21. *& p.* 4. *cap.* 2. *n.* 189.

4 Inducit indiuiduam omniū expressionem cum omnibus suis qualitatibus, *post* Crauet. *&* Rebuff. *D. Marta de clausulis par.* 1. *claus.* 123. *nu.* 1. *Flamin. d. q.* 14. *nu.* 16. *Aloys.* Ricci. *d. collect.* 949. *effectu* 1.

5 Habet vim specialis derogationis vt *ex* Crauet. *Selu. & alijs resoluit* Menoch. *d. cons.* 190. *n.* 24. *& de præsumpt. lib.* 6. *q.* 39. *num.* 6. vbi etiam asserit Principē priuilegio suo præsumi noluisse derogare statuto ciuitatis, quando in ipso priuilegio adiecta fuit hæc clausula.

6 Tolli. priuilegia & indulta habentia clausulam derogatoriā ad futura priuilegia ex *Flamin. d. q.* 14. *n.* 16. *Aloys. Ricci. d. collec.* 949. *effectu* 4. *D. Marta d. p.* 1. *clausula* 123. *num.* 9.

7 Purgat vitium subreptionis *Alexand. Trentasinq. vari. resolut. lib.* 1. *tit. de rescriptis resolut.* 5. *n.* 37. *Card. Tusch. d. concl.* 329. *num.* 13.

8 Inducit scientiam per modum fictum, & operatur quoad validitatem actus *D. Marta d. clausula* 123. *num.* 2. *Aloys. Ricci. d. collect.* 949. *effectu secundo.*

9 Operatur, vt censeatur facta mentio clausulæ, sublata, &c. *Aloys. Ricci. d. collect.* 949. *effectu quinto. D. Marta d. clausula* 123. *num.* 7. vbi *num.* 9. *&* 18. quod operatur etiam ad postulationem partis.

10 Deinde operatur quoad sui præiudicium non alienum. *Ioseph. Sessè Aragoniæ decis.* 93. *num.* 24.

11 Non sufficit hæc clausula vbi lex aliquid requirit expressum *Ioseph Sessè d. decis.* 93. *n.* 17.

12 Nec operatur in his quæ sunt contraria narratis, vel consistunt in facto ignorato *D. Marta d. p.* 1. *claus.* 96. *num.* 4. *Card. Tusch. d. conclus.* 329. *num.* 17.

CLAVSVLA LX.
Pro maiori seu potiori cautela.

1 Clausula hæc inducit abũdantem prouisionem, quasi sufficiant iam disposita *Card.Tusch.practic.conclus. to.1. lit.C.concl.*301. Abundans enim cautela non nocet *Surd.decis.*13. *num.*14.*Sebast.Neui.in l.Non solent* 95.*ff.de regul.iuris.Farin. in praxi crimin.p.*3.*q.*89.*n.*123. *Gonzal.ad reg.*8. *Cancel.gloss.*6. *à num.*26.*Stephan. Grat.discept. forens.cap.*141.*num.*12. *Cardin. Tusch.d.tom.*1.*lit.A.concl.*67.

CLAVSVLA LXI.
Pro se & filijs.

1 Emphyteusis concessa pro se & filijs, comprehendit etiam filios nascituros non dum natos *Gama Lusitana decis.*233. *num.*7.quem refert *Camil.Borr. in summa omnium decis. tit.* 33. *num.* 35. Et potest vni filiorum asignari cæteris exclusis *Gama vbi proxime*. *Camill. Borrell. d. tit.*33.*num.*36. *Surd. decis.*209. *num.*16.*Cald.Pereira in responso pro Societate Iesu nu.*15. *Cardoso in praxi iudicum & aduocat. verbo Emphyteusis num.* 28.

2 Emphyteusis concessa, pro se & filijs, potest ad nepotes deuenire, quia in emphyteusi filiorũ appellatione veniunt nepotes *Card.Mant.de tacitis & ambig. conuent.to.*2. *lib.*22.*tit.*12.*Cald. Pereira de nominat.emphyt q.*13. *a.n.*14.*& q.*17. *à num.* 48. Sed prius debet venire ad filium, vel filiam existentem ex *Cald. Pereira d.q.*13.*n.*3.Et quãdo emphyteusis suscepta est pro se, & filijs ac nepotibus masculis: aut pro se & descendentibus masculis, in ea succedere potest nepos masculus filius filiæ, *Clar. in pract.* §. *emphyteusis q.*36.*num.*1.*Valasc. de iure emphyt.q.*41. *n.*5. quamuis contrarium sequantur *Molina de primog. Hispan.lib.*3.*cap.*5 *num.*41.*Mendez à Castro in praxi Lusitana lib.*3.*cap.*10. *n.*4.

3 In emphyteusi cõcessa, pro se, & filijs masculis & fœminis, succedunt ordine successiuo, secus si concesio sit facta per dictionem, cum, *Stephan. Gratian. discept.forens.cap.*70.*num.*24.*& seq.*quia tunc masculi & fœminæ insimul admittuntur *Valasc. de iure emphyt. q.*41. *n.*4.

4 Emphyteusis accepta pro se & vxore & filijs põt deuenire ad filios secũdi matrimonij *Bal.*

in

*in auth. qui rem num.*5. C. *de sacros.*Eccles.quem sequuntur *Menoch.cons.*40.*num.*25.*& lib.*4.*de præsump.q.*21.*n.*8.*Gama Lusitana decis.* 251. *Cardoso d. verbo emphyteusis n.*38.*Camill.Borrel. d.tit.*33.*num.*37.secus est quando conceditur pro filijs vtriusque *Gama Lusitana decis.* 233. *nu.*2. *Cald.Pereira de nominat.emphy. q.*15. *à n.* 25. *& de potestate eligendi cap.*13. *à nu.*22.

5 Quando cum hac clausula emphyteusis conceditur non potest pater præiudicare filijs *Cou. lib.*2 .*vari.cap.*18.*nu.* 2. *Clar.*S. *emphyteusis q.*16.*num.* 1.*vers.bis præmissis.Valasc.de iure emphyt. q.*49. *num.*6. *Gasp.Roderi.de annuis reditib.lib.*2.*q.*22. *num.*37. *Gama Lusitana decis.*8.*à num.*1. *& decis.*151 *num.*1.*Cald.Pereira de nominat.emphyt.q.*12.*n.*52 *P.Molina de iustitia tract.*2.*disp.* 478.*num.*2. *P.*Rebello *de obligat. iustitiæ p.*2.*lib.*3.*q.*15.*nu.*6. *Cabedo Lusitana decis.* 154. *num.*5. *p.* 1. *Stephan. Gratian. Marchiæ decis.*65.*Camill.Borrell.d.tit.*33. *num.*295.*& num.*300. Nec etiã transigendo illis præiudicium inferre poterit ex *Gama Lusitana decis.*151.& si alicui tertio eã vendiderit à filio talis venditio rescindi poterit, dummodo restituat emptori pretium pro sua parte, si patris hæres sit, *Gama decis.*8.*num.*4.quem refert & sequitur.*P.*Rebello *d.nu.*6.*prope finem.*Vnde in dubio pater, si vendat, videtur tantum vendere ius suum, non filiorum *Cald.Pereira de renouat. emphyt. q.*16. *nu.*38. *& de potestate elegendi cap.* 3. *num.* 38.*Surd.decis.*172.*num.*7. *Cabedo Lusitana decis.*134.*p.*1. & alienatio durabit solum in vita alienantis *Flamin. de resign. lib.*6.*q.*2.*num.*91. *&* 92.

6 Limita tamen quando pater fuit primus emphyteusis acquisitor, quia tunc potest alienare in præiudicium comprehensorum, præsertim accedente domini consensu *Surd.decis.*11. *in fine Peregrin.de fideicom.art.*6.*n.*24. *Valasc.de iure emphyt.q.*49.*n.*6. *Cald.Pereira de resolut. emphyt. cap.*20.*num.*4. *& in responso pro Societate Iesu nu.*13. *Aloys.*Ricci. *in collect.decis.par.*3.*collect.*690. *vers.Limita secundo.P.*Rebello *d. n.*6.*P.Molin.d.disp.*478.*num.*4. *Stephan.Gratian.d.decis.*65.*à n.* 8.*Camill.Borrel.d.tit.*33.*n.*298 *Molin.de primog.lib.*2.*c.*10.*n.*71.

7 Limita etiam si emphyteusis ex re, vel pecunia patris acquisita sit, quia tunc potest pater filijs alienando nocere *Pinel*

*l.*1.C.*de bonis maternis, p.*3. *nu:* 98. *Valaſc.d.q.*49. *nu.*70. *Cald. Pereira d.cap.*20.*n.*15. *& de poteſtate elig.cap.*15.*num.*14.*in fine.& d. reſponſo n.*16.*& in comment.ad* §. *Sed hæc inſtit.de inoff. teſtam.cap.*2.*num.*27.*allegat.iuris pro Maioratu de Bellas par.*2. *art.*5. *num.*146. *Flores in addit. ad Gam.deciſ.*5. *ad fin. P.Molin. d.diſp.* 478.*num.* 5. *Rebello d. q.* 15.*num.* 2.

CLAVSVLA LXII.
Pro ſe & ſuis.

1 HAec clauſula abſque alia expreſsione deſcẽdentium, vel hæredum intelligitur de hæredibus in dubio.*Card. Tuſch.pract.concluſ.tom.*1.*lit.*C. *concluſ.*294.*num.*5.

CLAVSVLA LXIII.
Pro ſe & hæredibus.

1 HAec clauſula poſita in contractu emphyteutico importat emphyteuſim hæreditariam *Ioan. Franciſ. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici p.*4.*c.*1. *n.*16.vbi *n.*19. reſoluit quod admittit fœminas deſcendentis, & etiam quaſcumque perſonas extraneas, dummodo habeant illam qualitatem hæreditariam, quod ſint hæredes, intellige ſi hæredes fuerint capaces *Cald. Pereira de nominat.emphyt.q.*10 *num.*9.& ſi adeant hæreditatem idem *Cald.Pereira q.*12.*nu.*45. vbi etiam reſoluit procedere in hærede inſtituto in re certa nullo dato cohærede vniuerſali, vel ſi forte habuit cohæredem, qui tamen repudiauit. idem *Cald.d. tract.de nominat.q.*8. *n.*6. tenet non procedere in fideicommiſſario vniuerſali, qui verus hæres non eſt.

2 Emphyteutis tamen eccleſiaſtica conceſſa pro ſe & hæredibus ſuis non tranſit ad hæredes extraneos, ſed tantum ad filios *Ceuall.communium contra communes q.*194 *D.Marta in votis nouiſſ.deciſ.voto* 207. *n.*3. vbi reſoluit quod eo caſu trãſibit ad hæredes extraneos, quando fuerit conceſſa pro ſe, & hæredibus ac ſucceſsoribus quibuſcumque cum placito Sedis Apoſt.

CLAVSVLA LXIV.
Promittens habere ratum, & non cõtrafacere, vel contrauenire.

1 DE vi, & effectibus huius clauſulæ vide *D.Marta*

de

de clausulis p.1.clausula 98.Car. *Tusch. pract. conclus. to.*1. *lit.*C. *conclus.*299.

2 Hæc clausula importat perpetuitatem, vt non faciat vel veniat contra per se nec per alium, & importat renunciationem læsionis ex *l.* 2.C.*de rescind.vendi.* & tollit præscriptionem *Cardin. Tusch.d.concl.*299.*nu.*3.*&* 4.

3 Operatur tantũ quoad contenta in mandato, nec vltra illa extẽditur iuxta tradita per *Surd. consl.*460.*nu.*35.*D.Marta d.clausula* 98.*num.*2.*& p.*4. *claus.*21. *num.*5.*Card.Tusch.d.to.*1. *lit.*C. *conclus.*364.*num.*24.

4 Et hanc clausulam non inducit mandatum cum libera *glo. in l.si procuratorem ff. de procur.* Cou.*vari.lib.*1.*cap.*6.*nu.*4.*quem refert Nicol. Garcia de beneficijs p.*5.*cap.*8. *num.*75. *D.* Marta *d. clausula* 98. *in princip.*

CLAVSVLA LXV.
Protestatur pro expensis.

1 PEr hanc clausulam censetur interpellatus iudex vt condemnet victum victori ad expensas, ad quas non tenetur iudex condemnare, si non petantur. *Maranta de ordine iudiciorũ p.*6. *tit.de libelli oblatione n.*18. *Cardoso in praxi iudicum & aduocat. verbo clausula* 11. Iudex enim non potest, parte non petente, victum in expensis condemnare *glos.vlt. in cap.fin. de rescriptis*. *Viui.to.* 1.*commun. opinion.lib.*4.*tit.*1.*num.*95. *vers. hocque intelligitur*. *Seraphin. de priuileg.iuramen.priuil.*13.*n.*37. *Perez l.*1.*tit.*15.*lib.*3.*ordin.pag.* 735. *Amat.Roderic.in pract.de modo & forma videndi, seu examinandi processum, cap.*5. *n.*34. *D. Barbosa in l.eum qui temere, n.*174.*cum seqq.ff.de iudicijs.*

CLAVSVLA LXVI.
Prout de iure.

1 SEmper apponitur in rescripto restitutionis in integrum vt per *Campanili in diuers. iuris canonici rub.*11. *c.*13. *num.*297.

2 Intelligitur hæc clausula tam de iure communi quàm de iure municipali *Marchesan. de commission. p.*2. *pag.*144. *n.*118. Et iudex cui committitur causa vt cognoscat secundum ius poterit cognoscere secundum consuetudinem vel statuta vt *post Abb. Bernard. & alios* tenet *Ceuall. communium contra commu-*

*nes q.*238.*à princip.* Si tamen ex partium conuentione aliquid fieri debeat ſecundum ius intelligitur ſecundum leges regni, non ſecundum leges imperiales *D. Marta in votis nouiſſ. deciſ. voto* 154. *nu.*4. *Bertazol. de clauſulis clauſ.*4.*gloſ.*35.*num.*2. *Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap.*99.*à princip.* vbi *nu.*14. reſoluit quod appellatione iuris communis, venit ius commune Romanorum, non commune municipale, de quo etiam. *Caualcan. de tutore & curat. n.*98. *in fine Ceuall. d. q.*238.*in fine*.

2 Nemini damnoſa eſt hæc clauſula & iudici dat formam *Marcheſ. de commiſſionib. par.*3. *pag.*223.*n.*103.

3 Principis voluntatem oſtẽdit *Marcheſan. d. tract. de commiſſion. p.*2.*pag.*128.*n.*2.

4 In reſcripto reſtringit tantum verba præcedentia, non autem refertur ad omnia contenta in commiſſione, in quibus adeſt ſpecialis determinatio *Seraphin. Rotæ Rom. deciſ.*922.*n.*5.

5 In motu proprio limitat totum reſcriptum idem *Seraphin. deciſ.*896.*n.*4.

CLAVSVLA LXVII.

Quam & quas.

1 De hac clauſula vide *Pazonum in deciſ. Rotæ* 23. *de reſcriptis in nouis. Abb. in cap. ſignificantibus à n.* 15. *vt lite non conteſt. Campan. in diuerſ. iuris canon. rub.*11.*cap.*13.*à nu.* 206. *Menoch. conſ.*166. *à nu.*8. *Mandoſ. in commiſſ.*9. *admiſſ. pro intereſſe verſ. quam & quas*.

2 Hæc clauſula facit quod iudex procedat in negotio principali appellatione omiſſa *Marcheſan. de commiſſionib. p.*1. *pag.* 175.*num.*5.

3 Poſita in commiſſione poſſeſſorij facit vt etiam petitorium deduci poſsit, nouiſsime *ſacra Rota Rom. deciſ.*455.*n.*2.*tom.*1. *p.*2.*apud Farin.*

4 Efficit ne ad expreſſa commiſsio ſit reſtricta *Marcheſan. de commiſſion. p.*1.*pag.*200.*n.*63.*& pag.*231.*n.*1.

5 In commiſsione reſtitutionis in integrum poſita cenſetur data iuriſdictio tam ſuper principali quam ſuper acceſſorijs *Seraphin. Rotæ Rom. deciſ.* 1327. *num.*3.

6 Cæptum iudicium non mutat *Marcheſan. d. p.*1. *pag.* 201. *num.*69.

7 Ope-

7 Operatur vt sententia lata in gradu appellationis sustineatur tanquam prima, nouissime *apud Farinac. sacra Rota Rom. decis.* 731. *n.* 5. *tom.* 1. *p.* 2. Et facit quod iudex vt in prima procedere possit *Marchesan. par.* 2. *pag.* 37. *num.* 4. *Seraphin. decis.* 1241. *n.* 2. & 3. Et operatur vt iudex appellationis possit procedere prout iudex prioris instãtiæ *Farin. d.p.* 2. *decis.* 546. *nu.* 1. In commissione facit quod non possit dubitari quod appellatio non fuerit bene introducta *Seraphin. decis.* 644. *n.* 3. Deinde facit quod appellatione deserta iudex iudicat in negotio principali *Marchesan. de commissionib. p.* 3. *pag.* 394. *n.* 6.

8 Apposita in commissione appellationis operatur, vt censeatur commissum & deductum omne ius competens etiam per viam querelæ, nouissime *apud Farinac. sacra Rota Romana decision.* 360. *num.* 3. *tomo* 1. *par.* 1.

9 Operatur denique cognitionem super iactantijs *Marchesan. de commission. p.* 1. *pag.* 200. *num.* 60.

CLAVSVLA LXVIII. Quæ duxeris acceptandum.

1 HAec clausula in spectatiua facit gratiam conditionalem, ideo attenditur tempus conditionis & acceptationis an beneficium cadat sub gratia. *Cardin. Tusch. pract. concl. tom.* 1. *lit. C. concl.* 313.

CLAVSVLA LXIX. Quantum sibi videbitur.

1 IMportat hæc clausula non meram & liberam voluntatem, sed arbitrium boni viri *l. fideicommissaria* ibi, *si tibi videbitur peto manumittas, ff. de fideicommissarijs libertatibus* Moneta *in tract. de distribut. quotid. p.* 1. *q.* 9. *n.* 27.

CLAVSVLA LXX. Quorum tenores.

1 HAec clausula non multum attenditur *Ioseph. Sesse Aragoniæ decis.* 93. *nu.* 19. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancell. glos.* 36. *à n.* 13.

2 Habet tantam vim ac si tenor

nor esset insertus *Ioseph. Sesse d. decis.93. n.15. Card.Tusch.practic.concl. tom.1.lit.C.concl.350. à n.3. Ioan.Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiastici p.1. c.13. n.21. & p.4. cap.2.n.189.nouissime Farin.sacra Rota Rom.decis.* 666. *n.7.tom.1.p.2.* vbi etiam resoluit quod est latissime extendenda. *Mar. Anton.variar.resolut.lib.1.resolu.18.Card. Mantica* Rota *Romanæ decis.76. n.3. Aldrete pro omnimoda regulariũ exemptione par.1.cap. 2. num.3.*

3 Vim habet specialis, ac indiuiduæ expressionis *Ioseph.de Sesse d. decis. 93. num.21. & 22. Marchesan.de commission. par.2. pag.316.num.105. D. Marta de clausul.p.1.clausula 123.n.1.Flamin.de resignationib. lib.12.q.14 num.16.Aloys.Ricci.in collect. decis. p.4. collect. 949. effectu 1.nouissime Farin.sacra Rota Romanæ decis.466.nu.5.& decis.506, num.5.tom.1.p.1.*vbi etiam resoluit quod habet vim expressionis cuiusq; litis & prætensionis in iudicium deductæ.

4 Deseruit ad tollendã subreptionem.*Marchesan.de commiss. p.3.pag.124.n.3.*nouissime apud *Farin.sacra* Rota *Rom.decis.569 num.8.tom.1. p.2.* Non tollit tamen subreptionem cum derogatione regulæ de iure quæsito *Marchesan.p.1.pag.227.n.331.*

5 In priuilegijs de styllo apponi solet *Seraphin. Rota Romana decis.296.num.7.*

6 Restringitur iuxta narrata *Seraph.Rota Rom.decis.16. nu.1.* Nec extenditur.*Marchesan.d.p. 1.pag.633.num.3.*

7 Operatur quoad suum prȩiudicium non vero aliorum *Ioseph.de Sesse Aragoniæ decis. 93. num.24.*

8 Omnia comprehendit *Seraphin.*Rota *Rom.decis.510.n.6.*

9 Non operatur quotiescunque concedens habendo notitiã non concessisset *Marchesan.d.p. 1.pag.640. nu.6.* Nec habet efficaciam quoties Papa si sciuisset defectus non ita rescripsisset *Seraphin.*Rota *Rom.decis.981. n.8.* Nec inducit certam scientiam concedentis *Marchesan.d.par.1 pag.640.n.8.*

CLAVSVLA LXXI.
Quouis modo.

1 HAec clausula concernit omnes modos & vacationes, sed non qualitates modorum, & refertur ad personam expressam, & non ad extrinsecã *Nauar.in cap.si quando except.2 nu.3.*

nu.3.de rescriptis.Ioan. Francis. Leo in thesausauro fori eccles.p.2. cap.3.num 85.Rebuff.*in tract.nominat.q.*17.*n.*26.vbi etiam asserit quod ad tollendas dubitationes,quæ oriri solebant in hac materia,inuenta est practica in Curia Romana, vt in impetrationibus exprimatur quouis modo vacet.

2 Operatur vt apparet de intentione mandantis *cap. susceptũ de rescriptis lib.6.*Rebuff.*in praxi benefi.tit.de forma mãdati Apost. vers.fallit quando pag.*709.

3 Obtenta à resignatario nõ capit vacationem inductam per regulam de infirmis *Flamin. de resigna.tom.2.lib.*12.*q.*14.*n.*23. vbi *num.*25.quod capit vacationem de præsenti.

CLAVSVLA LXXII. Rationi congruit.

1 RESCRIPTUM, rationi congruit, introductum fuit ad conseruandum beneficium à Romano Pontifice impetratum, vt si quis consequatur beneficiũ à Pontifice, qui nunc viuit, per scripturam ab ipso tantummodo signatam litteris non expeditis post obitum eius impetrat à succedente Pontifice diploma Pontificium, quo prima impetratio confirmetur, quod rescripti genus vocatur, rationi congruit, quia incipit, rationi conuenit, & congruit honestati. ita P. *Azori. instit.moral.par.2.lib.7.cap.31. col.932.litt.D.*

2 Pontificium diploma, si in vita alterius Pontificis impetrari & confici nequiuerit, valebit si deinde post sex menses fuerit expeditum,*idem P.Azori.d.cap.31 col.*935.vbi *in fi. d.c.* tenet quod diploma Pontificium obtentum non potest corrigi, & emendari per rescriptum, rationi congruit.

3 Rescriptum hoc non habet locum cum gratiæ impetratio est penitus extincta, vt ex Rebuff. resoluit idem *P.Azori. d.cap.31. col.932.lit.*D.

4 Differt à rescripto, perinde valere, quia hoc confirmat id quod erat alioquin inutile, irritum, & inane: illud vero nullo modo confirmat nisi impetrationem ratam quidem & firmam, sed non absolutam, & perfectam idem *P.Azori.d.cap.31.col.932. litt. E.* vbi alias differentias adducit.

5 Alia de hac clausula vide apud *Mendez à Castro in praxi Lusitana lib.2.cap.3.à nu.21.*

CLAV-

CLAVSVLA LXXIII.
Rato manente pacto.

1 HAec clauſula tacite ſubintelligitur in omnibus contractibus bonæ fidei *Cotta in memorabilib. verbo clauſula, pag.* 110. *Cald. Pereira de emptione & vendit. cap.* 30. *n.* 55. præterquam in fideicommiſsis *Vitalis de Camban. in tract. clauſ. pag.* 4. *nu.* 8. *Celſ. Hug. eodem tract. pag.* 510. *col.* 2.

2 Operatur quod debitum principale ſimul & pœna exigi poſsit, & vtrumque debeatur, vt probat *text. in l. qui fidem, ff. de tranſact. l. cum proponas* C. *eod. tit. Vital. de Cambanis in tract. clauſularum fol.* 3. *n.* 1. *cum ſeqq. Saluſti. Tiberius in formulario inſtrum. lib.* 1. *c.* 14. *n.* 10. *& c.* 19. *n.* 14. *Gutier. in repetit. l. nemo poteſt, n.* 423. *ff. de legatis* 1. *Cald. Pereira d. cap.* 30. *n.* 52. vbi *n.* 53. aſſerit tantum procedere in fauorem eius, qui contractum adimpleuit, de quo etiam *Cardin. Tuſch. pract. concluſ. tom.* 1. *lit.* C. *concl.* 300. *n.* 15. *cum ſeq.*

3 Inducit nouationem in præiuditium contrauenientis *D. Marta de clauſulis p.* 1. *clauſula* 125. *n.* 9. *Cardin. Tuſch. d. concl.* 300. *n.* 5.

4 Emphyteuta poteſt expelli etiam recepto canone ob hanc clauſulam *D. Marta. d. clauſula* 125. *n.* 7. *Cardin. Tuſch. d. concl.* 200. *n.* 11. *Vital. de Cambanis* vbi *ſupra, n.* 4.

5 Iuramentum habet vim huius clauſulæ *D. Marta d. clauſula* 125. *nu.* 4. *Cardin. Tuſch. d. concluſ.* 300. *nu.* 4. *Celſ. Hugo vbi proxime.*

6 Non operatur tamen hæc clauſula quando pars ipſa contrauenit *Vitalis de Cambanis vbi ſupra, n.* 4. *Seraphin. de priuil. iur. priuil.* 85. *nu.* 85. Non obſeruanti minime prodeſt *Ioſeph. de Seſſe de inhibition. cap.* 5. §. 3. *n.* 11. *Celſ. Hug. vbi proxime* Cōtractus vero firmus manet *Maſcard. de probation. concl.* 1157. *n.* 37. *Cardin. Tuſch. d. concl.* 200. *n.* 9.

CLAVSVLA LXXIV.
Rebus ſic ſtantibus.

1 DE vi & effectibus huius clauſulæ vide late *D. Marta de clauſulis p.* 1. *clauſula* 127. *& p.* 2. *clauſula* 64. *& p.* 3. *clauſula* 73. *Celſ. Hug. in tract. clauſularum, pag.* 510. *col.* 1.

2 Hæc clauſula regulariter intelligitur in quacumque diſpoſitione, obligatione, promiſsione,

ne, vel pacto, etiam iuramento firmatis, vt probat *text.in l.quod feruus vbi glof. ff. de condict. ob caufam, l.continuus, §.cum quis, ff.de verborum obligation.l.quaro §. inter locatorem, ff. locati Hippol.conf.76.n.31.vol.1.Mafcard. de probation.concl.1131.n.27.& concl.1157.n.7.Tiraq.in l.fi vnquam in princip. n.166. C.de reuocand.donation.Surd.decif.326. n.31. & conf.418. nu.8. & conf. 445. n.35. & de alimentis tit.2. q.15.n.187.& tit.8.priuileg.56. n.61. Gutier.practic. lib.3. q.42. n.37.& 38.& in tract.de tutelis & curis,p.1.cap.1.n.23.Flamin. de refignat. lib.1. q.14.n.11. & lib.3. q.18. n.123. Farin.nouiff. Rotæ decif.606.n.3. D.Marta d. claufula 73. & d. claufula 127. n.1.& 2.Cald.Pereira in refponfo pro Duce Paftranæ n.6.* & in *refponfo pro D. Roderico à Sylua verf. ad hæc. Stephan. Gratian. difcept.forenf.cap.96.n.23.Aloyf. Ricc. in collect. decif. p.5.collect. 1771.Hieron.Fernandez de Otero felect. interpret. lib. vn. in interpret. cap.fin. de confuet. n.77.*

3 Non fubfiftit hæc claufula quando partes difpofuerunt etiã mutato rerum ftatu *Surd. d.conf. 445.n.16.*

CLAVSVLA LXXV.
Recufatione remota.

1 DE vi, & effectibus huius claufulæ in refcripto ap pofitæ agunt *Rebuff.tom.3.ad leges Galliæ tit. de recufat.in præf. ànu.9.Perez.l.1.verf.eft dubium vtrũ caufa tit.5. lib.3. Ordinam, Sigifmund.Scaccia de appellat. q. 16.limit.1.à num.118. cum feqq. Celf. Hug. in tract. claufu l.pag. 488. col.1.*

2 Princeps poteft remouere fufpitionem, & committere caufam ea remota, quæ intelligitur de friuola. vide *Rebuff.de recufation.in præfat.q.3.n.9.Lancellot. de attentatis in præfat.n.67.Azeuedo ad l.1.nu.2.tit.16.lib.4. nouæ recop. Petr.Anton. de Petra in tract. de abfoluta Principis poteftate cap.6.nu.35. Morla in emporio iuris p.1.tit.2.in prælud.nu. 186.cum feq. Melch. Phæbos Lufitaniæ decif.77.n.7. cum feqq.nouiffime Carrafco in explicat. ad aliquas leges Recopil.c.9. n.340.*

CLAVSVLA LXXVI.
Renuntians omni legum auxilio.

1 DE vi,& affectibus huius claufulæ vide late *D. Marta*

Marta de clausulis p. 1. clausula 130. latissime Vitalis de Cambanis in tract. claus. pag. 236. cum multis seq. Bertazol. de clausulis claus. 40 gloss. 6. vbi optime.

2 Per hanc clausulam censeri renuntiatum beneficio senatusconsulti Velleiani dicit post *Bart. & Tiraq. D. Marta d. clausula 130. n. 3.* maxime quando mulier obligat se pro tutela *Bertaz. d. glos. 6. nu. 3.* Sed Velleiani priuilegio mulierem gaudere, etiamsi eo renuntiet in iudicio, tenent *Cou. in cap. quamuis p. 2. §. 3. n. 5. vers. septima. Anton. Gomez. to. 2. var. cap. 13. nu. 17. Gregor. l. 3. verbo renunciando tit. 12. par. 5. Gutier. de iuramento confirm. p. 1. cap. 10. n. 7. Gama Lusitaniæ decis. 121. Fachinæ. lib. 8. controuers. cap. 19. Surd. consil. 367. n. 2. Valent. Franc. in tract. de fideiussorib. cap. 2, n. 188. Anton. Hering. eod. tract. cap. 7. nu. 512. Ceuall. communium contra communes q. 515. num. 1. Bernard. Græuæ. ad pract. Cameræ imper. lib. 2. concl. 77. P. Molina de iustitia tract. 2. disp. 540. vers. dubitant. P. Rebello de obligat. iustitiæ p. 2. lib. 16. q. vnica de fideiussoribus num. 10. P. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 25. n. 220. vers. Tertiũ.*

3 Renunciatum etiam censetur purgationi moræ, vt per *D. Marta d. clausula 130. n. 4.*

4 Item beneficio excussionis, quia generali renũciatione amittitur *gloss. verbo fideiussorem, & verbo accedat in Auth. de fideiussorib. in princip. collat. 1. Hippol. in rub. de fideiussorib. à nu. 8. late ad propositum Vital. de Camban. vbi supra pag. 384. Bertazol. d. gloss. 6, n. 1. & claus. 41. gloss. 7. n. 1 Duenh. reg. 335. Anton. Gomez. d. cap. 13. nu. 14. vers. quod primo. Thoming. Rotæ Lipsiensis decis. 1. Gutier. d. p. 1. cap. 23. n. 21. Math. Coleri. de processibus execut. p. 1. cap. 10. nu. 394. Caroti. de excuss. p. 2. q. 17. num. 50. Ant. Fabr. in suo Codice tit. de fideiuss. diffinit. 31. P. Molina d. tract. 2. disp. 545. vers. fideiussorib. Card. Mant. de tacitis & ambig. conuent. lib. 16. tit. 18. à princip. D. Marta d. clausula 130. mum. 10.*

5 Item beneficio ne quis cõueniatur, nisi in quantum facere potest *D. Marta d. clausula 130. num. 5. Bertazol. d. gloss. 6. num. 4.* vbi etiam dicit, quod cẽsetur renunciatum omnibus exceptionibus in fauorem renunciantis facientibus; & beneficio *l. Plerique de in ius vocando*, vt quis capi non possit in domo: & beneficio concesso mulieri ne sibi dos retineatur

neatur *l. vnica* §. *taceat C. de rei vxoriæ actione:* & dispositioni *l. de his ff. de transactionib.*

6 Operatur hæc clausula, vt conductor, vel emphyteuta non possit petere remissionem pẽsionis propter bellum, vel aliam similem causam. *Valasc. de iure emphyt. q. 27. num. 19. D. Marta d. clausula* 130. *num. 6.* Remissio enim mercedis non fit propter casum superuenientem quando conductor renũciauit casibus fortuitis, quibus non obstantibus se ad integram pensionis solutionẽ obligare poterat. *Anton. Gomez tom. 2. vari. cap. 3. n. 19. Pinel. in l. 2. C. de rescind. vendit. p. 1. c. 3. num. 26.* vbi dicit sat esse renunciare generice omni legum auxilio, vel casibus fortuitis nullum in specie exprimendo *Valasc. d. q. 27. num. 14. vers. 2. Mandell. consil. 1. à num. 10. Gama Lusitana decis.* 252. *vbi Flores in addit.* Mench. *Vsufreq. cap. 54. num. 6. Gutier. de iuram. confirmat. par. 1 cap. 24. num. 1. Menoch. de arbit. casu* 80. *P. Molin. disp. 495. vers. Quintus. P. Azori. institut. moral. p. 3. lib. 6. cap. 8.* Morla *in emporio iuris ciuilis p. 1. tit. 10. q. 1. n. 19. Castil. quotid. q. lib. 3. c. 3. n. 48.*

7 Renunciatio casuum non comprehendit nimis insolitum *Syluan. consil. 60. incip. considerato num. 12. & consil. 61. n. 1. Pinel d. cap. 3. num. 29. Ioseph. Ludouic. tom. 3. commun. opin. tit. de iure emphyt. concl. 1. pag. 467. Azeuedo l. 2. à num. 9. tit. 9. lib. 9. nouæ recopil. Ceuall. commun. contra communes q. 57. nu. 10. & q. 702. num. 1. &* 2. *Caroc. de locato. p. 4. de casibus q. 8. num. 6. P. Molina disp. 495. vers. dubium est. Card. Mantica de tacitis, & ambig. conuent. lib. 5. tit. 8. num. 3. & 8. Castill. d. cap. 3. num. 80. cum seqq.*

8 Operatur etiam vt censeatur renunciatum beneficio inuentarij *D. Marta d. clausula* 130. *n. 7. & nu. 12.* beneficio diuisionis *Bertazol. d. gloss. 6. nu. 1. & idem* Marta *n. 14.* exceptioni simulationis, & *n. 16.* beneficio non incarcerãdi, de quo etiam *Bertaz. d. gloss. 6. num. 3.*

9 Non censetur tamen per hanc clausulam renunciatum dispositioni *l. si vnquam Cod. de reuocandis donation. D.* Marta *d. clausula* 130. *n. 12.* expresse illius beneficio poterit renuntiari, quæ renuntiatio operatur solum, vt donatio in vita patris valida sit, & ne possit à filijs reuocari, nisi post mortẽ patris, quatenus contingat ipsorum legitimas vide *Bernar. reg. 213. ampl. 4.* Clar. § dona-

*donatio q.*22.*num.*4.*Cou.in rub. de teſtam.p.*1.§.4.*num.*3.*Tiraq. in d.l.ſi vnquam in princ.nu.*88. *Gabr.commun. opinion. tit. de donationib.concl.*2.*à nu.*63.*Gregor. l.*8. *verbo ni anſperanca tit.* 4.*p.* 5.*Ceuall.commun.contra communes q.*104. *optime P. Rebello de obligat.iuſtit.par.*2.*lib.*18.*q.*10. *num.*2. *Vital. de* Cambanis *vbi ſupra pag.* 445.

10 Nec cenſetur renunciatũ beneficio *l.*2. C.*de reſcindenda vendit. D.* Marta *d. clauſ.* 130. *num.*23.*Bertazol. d.gloſ.6. nu.*6. Illi enim non poteſt renunciari, prout apud Luſitanos ſancitum eſt in *Ordin.Regia lib.*4.*tit.*13.§. 9.& tenent *Anton.Gabr. commu. opin.lib.*3.*tit.de empt.concl.*1. *nu.* 52.*cum ſeqq.*Mozz.*de contractib. tit. quibus caſibus annulletur emptio à n.*20.*Gutier.pract. lib.*2.*q.* 140.M*aſcar.de prob.concl.*1264. *n.*31.*Ceual.comm. contra comm. q.*511.*P.*Molina *de iuſtitia, tract.* 2.*diſp.*349. *verſ.* In Luſitania. *Cal.Pereira in l.ſi curatorem,verbo læſis,num.*2.*P.Rebello de oblig. iuſtit.p.*2. *lib.*9.*q.*3.*ſect.*2. *nu.*9. *verſ.cæterum.P.Salas de contrac. tract.de empt.dub.*27. *num.*14.

11 Nec per hanc clauſulam cenſetur ſublata conditio indebiti.*D.Marta d.clauſula* 130.*n.*20

12 Illud autem vltimo loco non eſt omittendum, quod per renunciationem, omni iuris auxilio, ne dum iuris ciuilis, ſed etiam municipalis auxilio, ſeu beneficio renunciatum cenſetur *Bertazol.d. gloſſ.*6. *n.*7.

CLAVSVLA LXXVII.
Refectis expenſis.

1 HAec clauſula eſt conditionalis.*Marcheſan. de commiſſionib.p.*3.*pag.*103. *nu.*1. vbi *num.* 3. dicit quod dat iuriſdictionem conditionalem, & illis non refectis nulliter teſtes examinantur.

2 Requirit integram ſatisfactionem. *Marcheſan.de commiſſion.p.*1.*pag.*432.*num.*5.

3 Nõ datur nullitatibus hinc inde exiſtentibus. *Marcheſan.d. p.*3.*pag.*164.*n.*13.

CLAVSVLA LXXVIII.
Reſeruans dominium.

1 HAec clauſula non refertur ad expreſſa in gratia, ſed ad extrinſecum præiudicium *D. Marta de clauſulis,p.*2. *clauſ.*65.*n.*1. vbi *num.*2. aſſerit, quod reſeruatio vniuerſalis dominij, & ſuperioritatis ſemper cenſe-

censetur inesse in quacumque concessione.

CLAVSVLA LXXIX.
Reseruans omne ius.

1 HAec clausula non ampliat, sed conseruat, vt per *Stephan. Gratian. Marchiæ decis.60. n.59.* vbi *nu.60.* asserit quod habet conditionem si de iure competat, *& n.61.* tenet nihil nocere si fuit erronia, *& nu.* 55. operari quod salua sint omnia iura.

2 Non comprehendit insolita & inaudita, nec id quod in scriptura expressum non est. *D. Marta de clausulis p. 1. clause.* 239.*n.1. & 2.*

CLAVSVLA LXXX.
Reseruato beneplacito sanctæ Sedis Apost.

1 CLausula hæc posita in contractu alienationis rei prohibitæ alienari operatur, quod non incurritur pœna, neque perficitur contractus sine placito. *Cardin.Tusch. practic. concl. tom.1.lit.C.concl.*310.*n.*1. vbi *nu.*3. declarat nisi sit facta traditio rei alienatæ, quia tunc censetur recessum ab ipsa protestatione, quando solum fuit dictum, saluo, & reseruato beneplacito domini, vel saluo iure domini. Si vero esset dictum, saluo & reseruato beneplacito domini, vel iure domini, & non aliàs aliter, neque alio modo: tūc etiā si esset sequuta traditio actualis alienans, & non tradens, non caderet in pœnam, qnia illa verba, & non aliàs, aliter nec alio modo, sunt penitus resolutiua contractus.

CLAVSVLA LXXXI.
Salua gradus prærogatiua.

1 DE vi, & effectibus huius clausulæ, vide *D.Marta de clausulis p.*1.*clause.*131.*& p.*3.*claus.*74.*Cardin.Tusch. practic.concl.tom.*1.*lit.C.concl.*325.

2 Hæc clausula operatur ne filius patrem repræsentet, vel in eius locum succedat. *Surd.cons.* 403.*n.*56.

3 Operatur deinde, vt exclusa sit repræsentatio in maioratibus, ex *Valasc. de iure emphyt. q.*50.*n.*37.

4 Apposita in dispositione legis, vel statuti non excludit quominus filius succedat in locum patris, vbi agitur de hæreditat

aui. *D. Marta d. clauſ.* 131. *Cardin. Tuſch. d. concluſ.* 325. *num.* 1. *Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. p.* 4. *collect.* 1197.

5 Non tamen operatur quod omnes vocati collectiue admittantur, ſed proximiores in gradu. *Brunor. à Sole in locis communib. verbo clauſula, n.* 45. *in fine.*

6 Nec ſtare poteſt cum clauſula, in ſtyrpes, & ſe inuicem non compatiuntur, ita *D. Marta d. p.* 3. *clauſ.* 43. *n.* 79. *&* 16. & pro vtraque parte refert plures Doctores *Brunor. à Sole d. verbo clauſula, n.* 45.

CLAVSVLA LXXXII. Saluo conſenſu domini.

1 HAec clauſula reddit actũ conditionalem. *Surd. conſ.* 484. *n.* 9. Et eius verba ſunt limitatiua, & reſtrictiua, & operantur, vt præcedens diſpoſitio reſtringatur ad eum ſolum caſum de quo actum eſt. *Menoch. conſ.* 38. *n.* 29.

2 Non operatur quin contractus interim ſit perfectus inter contrahentes, vt docet *Franciſcus Galletus in margarita caſuum conſcientiæ verbo Clauſula pag.* 39.

3 Non excuſat alienantem à caducitate ſequuta traditione, vt notat *D. Marta de clauſ. p.* 1. *clauſ.* 134. *n.* 3. ſed plenius quid in hoc ſit tenendũ cum pleniſſima doctorum allegatione dixi ſupra in clauſula non aliàs, non aliter, nec alio modo. *clauſ.* 39.

CLAVSVLA LXXXIII. Saluo iure, &c.

1 HAec clauſula nihil tribuit, ſed ſolum præſeruat, nouiſsime *apud Farin. ſacra Rota Rom. deciſ.* 28. *n.* 8. *& deciſ.* 25. *n.* 8. *tom.* 1. *p.* 2. Et non eſt cõditionalis, ſed præſeruatiua iuris alieni nouiſsime eadem *Rota deciſ.* 610. *ad finem apud eundem Farinac.*

2 Operatur vt omne ius tertij ſaluum remaneat in quocumque iudicio. *Ioſeph. de Seſſe Aragoniæ deciſ.* 206. *n.* 7.

3 Tuetur illæſum ius, quod quis habet, non autem de nouo præſtat. *Cald. Pereira de empt. & vendit. cap.* 26. *nu.* 28. vbi *nu.* 30. reſoluit, quod ſeruat ius de præſenti.

4 Facit continuari idem iudicium. *D. Marta de iuriſdict. p.* 4. *cent.* 2. *caſu* 159. *num.* 5. vbi *n.* 22. aſſerit, quod ſemper cenſetur inesse, & *n.* 23. quod ſolet apponi à iudi-

iudicibus ad obturandum ora loquentium.

5 Agnatorum iura tuetur, vt ex *Dec.Oldrad.Parif.& Bero.* resoluit *Menoch. conf.*305. *nu.* 20. vbi *num.*24. resoluit, quod non dicitur decursa aliqua præscriptio stante hac clausula.

6 Operatur etiã, vt dominus non teneatur de euictione. *Surd. decis.*290.*nu.*7.*&* 25. vbi etiam asserit, quod est modificatiua.

7 In dubio videtur aliquid cõcessum cum hac clausula. *Azeuedo l.*14.*n.*39.*tit.*3.*lib.*1. *nouæ recopil. Cald. Pereira de nominat. emphyt.q.*21.*n.*56. *cum seqq.*

CLAVSVLA LXXXIV.
Saluo iure addendi, mutandi, corrigẽdi, &c.

1 HAec clausula nihil operatur: quia à lege taxatum est tempus vsque ad quod licet addere, vel mutare, scilicet litis contestatio, ita *Cels.Hug. in tract.clausul.pag.*504.*col.*2. Post litem vero contestatam nõ licet, vt notãt *Doct.*per tex.ibi in *l.edita*, *C.de edendo* Mascard. *de probat.concl.*347 *num.*18. *Stephan. Gratian.discept.forens. cap.*118. *num.*52.*&* 58.*Bernard. Muscatel.in sua praxi aurea ciuili regni Neapol.p.*1.*gloss.petitur n.*50. *D.Barbosa in l. non potest videri, num.*28.*ff.de iudicijs. Camill. Borrell.in summa omnium decis. tit.*49.*de libello,nu.*95. *cum seqq.*

CLAVSVLA LXXXV.
Saluo iure impertinentium, & non admittendorum.

1 HAec clausula nihil operatur, sed potius ponitur à iudice ad obturandum os loquentium, quam ad alium finem, vt cum *Afflict. & Mysing.* notat *D.Marta de clausulis p.* 1. *claus.*134.*num.*11.

2 Operatur tamen, vt articuli impertinentes non censeantur admissi, nec probationes factæ super eisdem articulis. *Maranta de ordine iudiciorum,p.*6.*tit.de positione, seu articulorum productione,num.*29.*Mysinger. cent.* 2.*obseruat.*90.*Azeuedo l.*1.*nu.*41.*tit.* 7.*lib.*4.*nouæ recopil.* plures refert Doctores *Bern.Greuæ. ad pract. cameræ Imperi.lib.*1.*conclus.*81. *nu.*5. *Mendez à Castro in praxi Lusitana lib.*3.*cap.*9.*nu.*4.*Francisc.Viui.decis.*395.*nu.*3.*Camill. Borrell. in summa omnium decis. tit.*49.*de libello,num.*7.

3 Si per iudicem reſeruatio cum iſta clauſula facta fuerit, & poſtea exceptiones veras,& iuridicas eſſe appareat, quicquid poſt factum fuerit pro non facto habetur *Menoch.conſil.*367. *n.*8. quem refert *Marta d. p.* 1. *clauſ.* 241. operatur enim quod ſi fuit admiſſus,qui non debeat admitti,vt teſtes, qui non debebãt admitti ſi depoſuerunt, cum non deberent examinari,ſit aliàs omnimodo impertinens, nec conferens ad cauſam *Vitalis de Cambanis in tract. clauſularum pag.* 4.*col.* 2.

CLAVSVLA LXXXVI. Seruatis ſeruandis.

1 PEr hanc clauſulam executor tenetur iudicis partes ſubire, & procedere iudicialiter, vt docet *Farin.nouiſſ.Rotæ deciſ.* 209. *num.*3.

CLAVSVLA LXXXVII. Si conſtiterit.

1 HAec clauſula ordinarie ſolet poni in reſcriptis prouiſionalibus,& facit commiſſionem conditionalẽ, nam prius debet præcedere indagatio,& cognitio iudicialis cum citationibus partium, & prouiſio aliter facta redderetur nulla ex defectu iuriſdictionis,vt conſtat ex text. in *Clemen.*1.*de conceſſ.præben.*& hinc differt à clauſula, ſi ſic eſt: ſi ita eſt: ſi eſt idoneus: aut legitimæ ætatis: in qua ſufficit rem in facto ita eſſe, quamuis non præceſſerit cognitio, & pronuntiatio ſuper eo. *Vitalis de Cambanis in tract.clauſ.pag.*21.*Celſ. Hug. eod. tract. pag.*489. *Mari. Anton.vari. reſolut.lib.*1.*reſolut.* 58.*num.*2.3.& 4. *D.Marta de clauſulis p.*1.*clauſ.*141.*nu.*4.nouiſſime *apud Farin. ſacra Rota Rom.deciſ.*624.*nu.*5.*tom.* 1.*p.*1. *Peregrin.vari.lib.*1.*tit. de iuriſdictione ordinaria,& delegata, num.* 26. vbi optime loquitur *Seraphin.deciſ.*601.*num.*3. vbi aſſerit quod hæc clauſula importat partis citationem,& *deciſ.*1044. *num.* 3. quod non eſt de futuro, ſed de præterito.

CLAVSVLA LXXXVIII. Si & in quantum de iure debet fieri.

1 DE vi, & effectibus huius clauſulæ vide late *D. Marta de clauſul. p.*1.*clauſ.*136. & *clauſ.*245.Menoch. *conſ.*2.*nu.* 360.*cum ſequentibus* Campanili *diuerſ.*

*diuers.iuris canon.rub.*11.*cap.*13 *à num.* 403. *Vitalem de Cambanis in tract. clausularum pag.* 4. *col.*2.*Cels.Hug.eo.tract.pag.*506

2 Refertur hæc clausula ad iuris dispositionem. *Maranta de ordine iudiciario,p.6.tit.*& quandoque appellatur *nu.* 211.

3 Non operatur dispositionẽ conditionalem *D.Marta d.claus.* 245.*num.* 4. *Iaffred. decis.* 221. quem refert *Aloys.Ricci.in collec. decis.p.*2.*collectan.*399.*in fine*. *Vitalis de Cambanis*, vbi supra *num.*1. vbi tenet reddere actum conditionalem.

4 Non tollit appellationem. *Aloys.Ricci. in praxi rerum fori ecclesiastici decis.*517.*num.*2. *in* 1.*edit.& resolut.*413.*in* 2.*edit.*

5 Importat admissionem in his,quæ sunt admittenda,& nihil ponit in esse, & pendet à futuro euentu, & conditionalem dispositionem reddit *Viuian. in praxi iurispatron.p.*2.*lib.*9. *cap.*1. *n.*3. *Aloys.*Ricci *d.resolut.*413.*n.*1.

CLAVSVLA LXXXIX.
Si ita est.

1 DE vi, & effectibus huius clausulæ vide late *Marta de clausulis,p.*1.*claus.*141.*Mari.Anton.variarum resolut.lib.*1. *resolut.*58.*num.*2.3.& 4.

2 Verba huius clausulæ inducunt conditionem, & causam finalem. *Marchesan. de commiss.p.* 1.*pag.*304.*num.*11.*& pag.*322. *num.*78.*Garc. Gironda de priuil. seu exempt.explicat. num.* 1159. vbi *num.* 1158. dicit quod verba,si ita est dispensetis,inducunt formã,& solemnitatem non leuẽ.

3 Facit gratiam conditionalem,& ostendit Papam de narratis notitiam non habuisse,& in tali casu narratiua verificari debet. *Seraphin. decis.* 989. *num.*1. Non reddit tamen rescriptum conditionale, quando gratia valet de præsenti, idem *Seraphin. decis.*775. *num.*5.

CLAVSVLA XC.
Sine aliqua exceptione.

1 OMnem exceptionem,& defensionem excludit *l.Thais*, §. *Stichus seruus*, *ff.de fideicom.libert.Bertazol. de clausulis,claus.*22.*glos.*1.

2 Non tollit hæc clausula legitimas exceptiones, per text.in *c. ex parte* 2. *de offic.deleg.* notat *Rebuf.in compendio alienat.n.*46. si est factum in quo potest cadere exceptio rationabilis in dubio per rescriptum,vbi est posita clau-

clauſula, vel illa. Nulla exceptione obſtante, friuolæ exceptiones videntur repulſæ, non autem rationabiles, vt eſt gloſſa *in d. cap. ex parte, & reſoluunt Vitalis de Cambanis in tract. clauſul. pag. 16. col. 1. n. 2. Hug. d. tract. pag.* 490. *col.* 1. *Bertazol. vbi ſupra*.

CLAVSVLA XCI.
Sine præiuditio.

1 INtelligitur hæc clauſula in omnibus conceſſionibus, quando poteſt ſtare cum principali diſpoſitione. *Seraph. Rotæ Rom. deciſ.* 398. *n.* 18.

2 Præſeruat ius, & intereſſe, idem *Seraphin. deciſ.* 144. *nu.* 6. Et quando dicitur, ſine præiuditio alieno, præſeruat ius alienum, ſeu alteri competens ne lædatur. *Card. Tuſch. pract. concluſ. tom.* 1. *lit. C. concluſ.* 330. nouiſſime *Farinac. ſacra Rotæ Rom. deciſ.* 226. *n.* 1. *tom.* 1. *p.* 2.

3 Poſita in conceſſione quæ eſt incompatibilis cum diſpoſitione, vel diſpoſitionem vitiat, vel à diſpoſitione vitiatur, ne actus reddatur nugatorius. *Seraphin. deciſ.* 398. *n.* 17.

4 In commiſſione non tollit iuriſdictionem iudicis ad quem, & licet non operetur effectum ſuſpenſiuum, operatur tamen deuolutiuum, vt de eo cognoſci poſſit & procedi ad vlteriora etiam reuocando; idem *Seraph. deciſ.* 845. *n.* 2.

5 Non operatur in expreſsis, nec impedit quominus vera poſſeſio acquiratur. *Cæſar. Argel. de contradict. legit. q.* 12. *n.* 9.

CLAVSVLA XCII.
Sine præiuditio venientium abinteſtato, ſeu legitimorum hæredum.

1 HAec clauſula ſolet apponi in diſpenſationibus, ac legitimationibus, & intelligitur de aſcendentibus, & deſcendentibus, non vero de tranſuerſalibus, ita *Cald. Pereira recept. ſentent. ſeu quæſt. forenſ. conſ.* 4. *n.* 16. *Cabedo Luſitana deciſ.* 69. *n.* 4. *p.* 2. *Cardoſo in praxi iudicum, & aduocatorum, verbo clauſula, n.* 32. quamuis contrarium, ſcilicet tranſuerſales comprehendere dicat *Gama Luſitana deciſ.* 278. Comprehendit tã hæredes illos, qui extant tempore legitimationis, quàm poſtea naſcituros. *Cabedo d. deciſ.* 69. *n.* 10. Intelligitur tantum de filiis.

filijs. *Valasc. de partitionib. c.* 12. *num.* 43.

2 Semper habetur pro apposita, vt dicit *Card. Tusch. pract. conclus. tom.* 1. *lit.* C. *conclus.* 356. *num.* 1.

3 Excludit legitimatos, vt per *Aloys. Ricc. in collect. decisionum, p.* 5. *collectan.* 1782.

4 Plura alia de hac clausula, vide per *Menoch. consil.* 306. *à principio Cardin. Tusch. d. conclus.* 356.

CLAVSVLA XCIII. Sine retardatione solutionis pensionis.

1 DE vi, & effectibus huius clausulæ, vide *Nicol. Garc. de beneficijs, p.* 1. *cap.* 5. *nu.* 520. *cum seqq. Aloys. Ricc. in collect. decis. p.* 4. *collect.* 1163. *D. Marta de clausulis, p.* 1. *claus.* 149. *Campanili in diuers. iuris canon. rub.* 11. *cap.* 13. *à nu.* 284. *Pute. decis.* 34. *lib.* 1.

2 Quando mouetur lis super pensione solet in commissione apponi huiusmodi clausula, & tunc durante lite soluitur pensio, ac si lis non esset *Gig. de pensionib. q.* 35. *& q.* 85. *in princip. Rebuff. de pacificis possess. conclus.* 19. *nu.* 136. *Flamin. de resignat. lib.* 6. *q.* 2. *n.* 153. quos citat cum alijs *Nicol. Gargia d. cap.* 5. *n.* 516. quibus adde *Aloys. Ricci. d. collect.* 1163. *ampliat.* 1.

3 Operatur, vt iudex non possit valide procedere in negotio principali, nisi prius soluta pensione, quia interim cessat iurisdictio. *Seraph. Rotæ* Rom. *decis.* 664. *n.* 1. *Marches. de commiss. parte* 1. *pag.* 544. *n.* 3. *& pag.* 609. *nu.* 3. *& pag.* 613. *num.* 1. *D. Marta d. claus.* 149. *n.* 14. *Aloys.* Ricci. *d. collect.* 1163. *effectu primo. Nicol. Garc. d. c.* 5. *num.* 518. *cum seqq.*

4 Respicit præsentem, & futuram pensionem. *Marchesan. de commissionibus, par.* 1. *pag.* 495. *n.* 71. *& pag.* 584. *n.* 32. agit quando detur contra successorem pensionem soluere renitentem.

5 Impedit ne pensionē soluere nolens, absoluatur, *Marches. d. parte* 1. *pag.* 544. *n.* 1. Est executiua in obseruationem litterarū, idem *Marchesan. pag.* 535. *n.* 1. Arctat per omnes instantias, donec per rem iudicatam finiatur causa, *pag.* 536. *nu.* 4.

6 Afficit tertium venientem ad causam pro suo interesse. *D. Marta d. claus.* 149. *nu.* 24.

7 Sententia lata non prius soluta pensione est nulla. *D. Marta d. claus.* 149. *num.* 13. *Aloys. Ricci.*

d. collect. 1163. *effectu secundo*.

8 Non operatur quando constat de vitio, seu nullitate pensionis. *D. Marta d. clauſ.* 149. *nu.* 9. *Marcheſan. d. par.* 1. *pag.* 533. *nu* 7. & 8. vel quando exceptio ex litteris oritur, idem *Marcheſ. pag.* 497. *num.* 88.

CLAVSVLA XCIV. Singula ſingulis congrue referendo.

1 HAec clauſula, idem importat, acſi omnia ſuper ius diſpoſita, iterum nominatim ſpecificata eſſent, vt probat text. in *cap. vt circa*, & ibi *gloſſa de electione lib.* 6. D. *Marta de clauſulis, p.* 1. *clauſ.* 243. *n.* 1. vbi *num.* 2. quod eſt relatiua, & comprehenſiua ſingularum, etiamſi in diuerſa oratione ſint expoſita, & *n.* 3. quod relatio fit ſingula ſingulis caute, & ſecundum terminos habiles, de quo etiam late *Cardin. Tuſch. pract. concluſ. tom.* 1. *lit.* C. *concl.* 324.

2 Partes diſtinguit, & ſeparat, ac vnicuique ius ſuum tribuit vt docet *Menoch. conſ.* 985. *n.* 16. *vol.* 10. quem citat *D. Marta d. clauſ.* 243. *n.* 3. *in fine*.

CLAVSVLA XCV. Si neutri.

1 DE vi, & effectibus huius clauſulæ, vide *Maſcard. de prob. concl.* 1383. *num.* 16. *P. Azori. inſtitut. moral. par.* 2. *lib.* 7. *cap.* 32. *col.* 939. *Flamin. de reſignationib. lib.* 1. *q.* 3. *num.* 64. & 104. & *lib.* 10. *q.* 3. *num.* 11. *cum ſeqq.* & *num.* 43. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 32. *nu.* 40. *Camil. Borrell. in ſumma omnium deciſ. tit.* 22. *num.* 1. *cum ſeqq.* & *n.* 58. *cum tribus ſeqq. Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. p.* 5. *collect.* 1687.

2 Reſcriptum, ſi neutri, eſt quando duo litigant de aliquo beneficio, & tertius intelligens neutrum obtinere ius in eo, impetrat illud beneficium à Papa ea conditione, vt ſi neuter ius habuerit in beneficio, ſibi conferatur, ita docet P. *Azori. d. cap.* 32. *col.* 939.

3 Et locum non habet niſi quādo beneficium eſt litigioſum lite non dum extincta. P. *Azori d. c.* 32. *col.* 939. *Gonzal. d. gloſſ.* 32 *num.* 40.

4 Eſt cōditionalis, & nihil ponit in eſſe, attenditurq; tempus quo beneficium conferri poteſt, nō autem tempus datę. *Maſcar. d. concluſ.* 1383. *num.* 16. *Camill.*

Bor-

*Borrel.d.tit.*22.*num.*2.*& n.*59.

5 In gratia, si neutri, mensis est exprimendus. *Gonzal.d.gloss.* 32.*nu.*21. & non sustinetur nisi præsupponat beneficij vacationem. *Flamin.d.lib.*1.*q.*3.*nu.*64. *&* 104. censetur nulla, ac subreptitia non probata resignatione, idem *Flamin.d.lib.*10.*q.*3.*n.*11. *cum seqq.* Nequaquam prodest non facta mentione intrusionis, & fructuum malæ perceptionis, idem *Flamin.d.q.*3.*num.*43.

6 Rescriptum, si neutri, non prodest impetrantibus, quando ius est alicui quæsitum, siue sit ius in re, siue ius ad rem, & ideo dicitur, si neutri ius quæsitum non sit. *P.Azori.d.cap.*32.*nu.*939.

CLAVSVLA XCVI. Si non valet, &c. valeat iure donationis inter viuos.

1 HAec clausula nihil operatur in testamento, sed tantum in codicillis, vt tradunt *Surd.consil.*348. *num.*14. *Card.* M*antica de tacitis, & ambig.conuentionib.lib.*13. *tit.*26. *n.*29.

2 Operatur vt donatio possit sustineri, idem *Card.*M*antica d. tit.*26. *num.*31.

CLAVSVLA XCVII. Si preces veritate nitantur.

1 MAteria huius clausulæ sedet in *l.fin.* C.*de diuersis rescriptis*, & in *cap.*2.*de rescriptis*, de eius vi, & effectibus, vide *Greg. l.*6.*tit.*19.*par.*3. *Menoch.cons.*103.*num.*22. *Vital.de Cambanis in tract. clausularum pag.*20.*col.*1.*Mascard.de probat. concl.*1210.*num.*3.*Perez.ad l.*5. *vers.quæro* 14.*tit.*12.*lib.*3. *Ordi. pag.*602.*Lancellot. de attentatis, p.*2.*cap.*20.*limit.*11.*nu.*4.*Aemil. Veral.decis.*128.*num.*2. *P. Soar. de legibus, lib.*8. *cap.*18. *num.*10. *Cald.Pereira recept.sentent.siue quæst.forens.cons.*26.*n.*7.*in fine.* *D.Marta de clausulis, p.* 1. *claus.* 152.*& p.*2.*claus.*71.*Camil.Borrell. in summa omnium decis. tit.* 44.*num.*301.

2 Intelligitur hæc clausula in rescripto Apostolico. *Marches. de commissionib. par.*1.*pag.*164. *num.*155.*& pag.*448.*n.*3. Ac in qualibet gratia ex tacita conditione inest, idem *Marches*an. *d.p.* 1.*pag.*573.*n.*2.*& p.*2. *pag.*544. *num.*3.*Campanili diuers.iuris canon. rub.*11. *cap.*13.*num.*193.

3 In rescriptis Regis etiam

intelligitur. *Azeuedo l.4. num.2. & 3. tit.26. lib.8. nouæ recopil. Marcheſan.p.3.pag.374.n.13.*

4 In vno quoque reſcripto, & mãdato etiam intelligitur *l.fi. C. de diuerſis reſcriptis, cap. ex parte,in 1.de reſcriptis. Menoch. d. conſ.103. nu.22. Maſcard.d. concl.1210. num.3. D.Marta d. clauſ.71. nu.1. Gonzal. ad reg.8. Cancel.gloſ.9 in annot.num.229. Alexand. Trentaſinq. var. reſolut. lib.1.tit. de reſcriptis reſolut. 7.n.1. & 2. Melch.Phæbos Luſitana deciſ.41.n.2.& 3.tom.1.*

5 Appoſita ſemper cenſetur licet omiſſa fuerit ex conſuetudine. *Perez d.l.5.verſ.quæro 14.* ibi,tamen ex conſuetudine. *Vital.de Cambanis*, vbi ſupra, *n.2. & vlt.*

6 Intelligitur etiam in omnibus precibus. *Marcheſan. de commiſſion.p.1.pag.71.n.225.*

7 Iuriſdictionem non impedit ex *D.Marta d.clauſ.71.n.4.* vbi *nu.5.* tenet, quod per hanc clauſulam omnis ſubreptio quãtumcumque modica vitiat gratiam. Vitiatur etiam ex falſa cauſa impulſiua. *Menoch.de arbitrar,caſu.201,num.22.Tiraq. tract.* ceſſante cauſa *limit. 1. nu.11. & ſeq. D.Marta d.clauſ. 1.n.7.*

8 Vtrum autem reddat reſcriptum conditionale, vide *Marcheſan. de commiſſ.p.3.pag. 138.n.45. Alexand.Trentaſinq. variarum reſolut. lib.1.tit.de reſcriptis, reſolut.7. n.11. Vital.de Cambanis*, vbi ſupra, *n.4. & 5.* vbi *n.1.* dicit quod hæc clauſula; & clauſula, ſi tibi conſtiterit, & clauſula vocatis vocandis æquipollent.

CLAVSVLA XCVIII.
Si reperitur idoneus, prouideas, &c.

1 IMportat hæc clauſula potius modum quam conditionem etiamſi verba alia annectãtur, ita quod cognitionem anteire nõ oporteat vt per *Campanili diuerſ.iuris canon.rub.11. cap.13.n.256. Caualcan.Fiuizana deciſ.22.ſub n.6.p.1. Celſum Hugon. in tract. clauſularum tit. de clauſ. reſcript. pag.484. col.1. & col.2.* dicit, quod non requirit diſceptationem. *Mar.Anton. var.reſolut.lib.1. reſolut.39.n.3.* Alia vero clauſula huic ſimilis, dummodo idoneum repereris, importat conditionem,& formã, quæ propterea omitti nõ poteſt, vt ex multis quos citat reſoluit *Aloyſ.Ricc.in praxi fori eccleſiaſt.*

decis. 700. *in* 1. *edit. & resolut.* 592.*n.*1.*in* 2.*edit.* vbi etiã quod requiritur examen pro forma, & citat post alios *Fuscum de visitat.lib.*2.*cap.*5.*n.*10. *Rebuff.de priuilegijs schol.priuil.* 86. *vers. ego vero*.

CLAVSVLA XCIX.
Si qua mihi iusta causa.

1 MAteria huius clausulæ sedet in *l.*1.*ff.ex quibus causis maiores*, vbi Doctores; de eius vi, & effectibus, vide *D. Marta de clausulis parte* 1. *claus.*248.

2 Quando maiores non possunt restitui ex illis causis ex quibus restituuntur minores, tunc stante læsione restituũtur ex hac clausula generali, resoluunt *Alciat.de præsumpt.reg.*1.*præsump.* 42.*num.*3.*cum seq.*Menoch. *cons.* 932.*num.*11. *D. Marta d.claus.* 248.*num.*2.

3 Ignorans restituitur ex hac clausula Hippol. in *l. qui ignorans*,*n.*13.*ff.ad legem Corneliam de falsis*, & in *l.*1.§.*si quis vltro*, *n.*38.*ff.de quæstionib. Anton.Gomez.var.iuris resolut.tom.*2.*c.*2. *num.*27.

CLAVSVLA C.
Si senseris te grauatum.

1 DE vi, & effectibus huius clausulæ, vide *D.Martam de clausulis p.* 1. *claus.* 247. *Cels.Hug. in tract.clausularum*, *pag.*505.*col.*2.*in fine*.

2 Hæc clausula imposita ab homine, vel intellecta à iure facit, vt quis non dicatur grauari. *Stephan.Gratian.Marchiæ.decis.* 30.*num.*3.

3 Si omittatur præceptum est nullum, & sperni potest. *D. Marta d.claus.*247.*in fine*.

4 Præceptum iudicis cum hac clausula iustificatiua resoluitur in vim simplicis citationis. *glos.fi. in c. ex parte* 23. *de verb. signif.Vezin.tom.*2. *commun.opinion.lib.*7.*tit.*15. *n.*91. *pag.*279. vbi *Viui.n.*96.*pag.*281. *Bonacos. communium crimin. p.* 1. *verbo præceptum,fol.*135.*verso.& p.*2. *eod.verbo,fol.*61.*verso. Nauar. cons.*3. *de censibus*, *n.*2. *in antiq. Spino in speculo testam.p.*11.*rub. n.*42.*cum seq.Bernard.Græuæ.ad pract. cameræ imper. lib.* 1. *conclus.*19. *consid.*1. *Cels.Hugo*, vbi proxime.

CLAVSVLA CI.
Sola facti veritate inſpecta.

1 DE vi, & effectibus huius clauſulæ, vide citatos ab *Azeuedo l.*10. *nu.*127. *tit.*17. *lib.*4.*nouæ recop.*Marcheſan.*de commiſſionib.p.*2.*pag.*419.*n.*78. *D.* Marta *de clauſulis p.*1. *clauſ.* 250. *Stephan. Gratian.* Marchiæ *deciſ.*68. *à principio*. *Celſ. Hug. in tract.clauſul.pag.*487.*& pag.* 488.

2 Princeps ſolus non recognoſcens ſuperiorem vtitur hac clauſula; & iudicat cauſas ſecundum ſuam conſcientiam, non ſe adſtringens ad allegata & probata, ita *D.* Marta *d.clauſ.*250. *n.*1. cuius contrarium aſſerit *Stephan. Gratian. d.*Marchiæ *deciſ.* 62.*n.*12.*cum ſeq.*

3 Operatur quod iudex poſſit iudicare vt Deus, *Stephan. Gratian.*Marchiæ *deciſ.*36.*n.*13. *& deciſ.*68. *n.*1. Et quod poſsit iudicare ſicut ipſe Princeps. *Valaſc.de iure emphyt.q.*6. *num.*12. *Bertazol.in repet.l.ſi quis maior*, C.*de tranſact.n.*60. & procedere ſolo iure naturali, & gentium, inſpecta minime iuris ſolemnitate, & ordine conſiderato. *Aldrete de religioſa diſciplina tuenda lib.*1.*cap.*8.*n.*14.

4 Intelligitur de ea veritate, cui ius patrocinatur. *Maranta de ordine iudici.p.*4. *tit.* & an iudex ſit competens *n.*39.

5 Manu regia procedi poteſt ſi cauſa eſt commiſſa ſola facti veritate inſpecta. *Stephan. Gratian.d.deciſ.*68.*n.*4. *& diſceptat.forenſ.cap.*322.*n.*1.*Ludouic. Rodolphin.poſt tract.de abſoluta Principis poteſtate*, *voto vni. num.*42.

6 Importat hæc clauſula omnia quæ includit clauſula, Summarie, &c.ex *Maranta d. tit.* & an iudex ſit competens *num.*32. imo plus operari dicit D.*Marta d.clauſ.*250.*num.*4.

7 Aufert ordinem iudiciariū, & omnem ſolemnitatem iuris relaxat,& reduxit ad formam iudicij inductam de iure gētium, vel naturali *Menoch.conſ.*180. *nu.*7. *in fi.Brunor.à Sole in locis communibus,verbo clauſula* 46. *Valaſc. conſult.*145.*num.*10.*& de iure emphyt.q.*6.*num.*12.*Aloyſ. Ricci. in collect.deciſ.p.*3.*collect.* 699.*effectu* 1. D. Marta *d. clauſ.* 250. *nu.*5.*Rota Bonon.diuerſ.deciſ.*30. *nu.*28.*& deciſ.*65.*nu.*140. dicit quod remittit riguroſas iuris ſolemnitates, ſed non eas, quæ ten-

tendunt ad reperiendam veritatem.

8 Tollit appellationē, vt per *Sigismundi Scaccia de appellationibus q.16.limit.1.num.76.*

9 Operatur, vt possit iudex proferre sententiam super causa probata, licet in libello deducta non sit. *Surd.cons.273.n.2.& 3.* D.*Marta d.claus.250.nu.5.Gutier.practic.lib.1.q.100.num.2.* *Aloys.Ricci.d.collect.699.effectu tertio Rota Bonon.diuers.decis.93 num.2.*

10 Et quod possit procedi in causa absque libello,& contestatione *Aloys.Ricci.d. collecta.699 effectu* 4.

11 Et vt causa proprietatis simul cum causa possessionis diffiniri posit.*Menoch.d.cons.2.nu.184.& cons.180.num.7. Ioseph. Ludou.*Perus.*decis.17.nu.22.* D. *Marta d.claus.250.n.7.Rota Bonon.diuers.decis.30.num.96.*

12 Deinde,vt publicatis attestationibus non posint alij testes produci neque examinari. *Cacheran. Pedan. decis.1.nu.26.* quem citat *Bernard. Græuæ. ad pract.cameræ imperi.lib.1.concl.105.num.17.in fine.*

13 Admittit hæc clausula probationes non concludentes, & persuasiuas ex *Stephan.Gratian.d.decis.68.num.3.*

14 Cumulationem admittit quoad actiones ad remedia,quę non inuicem contrariantur.*Surd.d.cons.273.num.22.*quem citat *Stephan.Gratian.decis.193.nu.6.& 7.*

15 Exceptionem pręscriptionis tollit. *Aloys. Ricci.d.collect.699.effectu 6.post* Menoch.d.*Marta d.claus.250.num.9.*

16 Per hanc clausulam censetur derogatum rusticis ferijs ex *Azinio in praxi Florentina*, §.3.*cap.7.*quem refert *Bernard.Græuæ.ad practic.cameræ imper.lib.1 concl.53.consid.2.num.29.*

17 Non tollit clausula hæc ineptitudinem libelli. *Menoch.cons.361.num.10.* cuius contrarium tenet D. *Marta d.clausula 250.num.6.*

18 Ius parti quæsitum non aufert *Brunor.à Sole in locis communib.verbo clausula. n.*46.Nec admittit exceptionem de iure tertij.*Marchesan.de commiss.p.2.pag.419.num.78.*

19 Attentata stante hac clausula non reuocantur.*Steph.Grat.* Marchiæ *decis.68.num.19.*

20 Beneficiū excusionis nō potest iudex virtute huius clausulæ tollere.*Menoch.de arbitrar.lib.1.q.51.nu.4.& cons.25.n.12.*

Corna-

*Cornazan. Lucensi decis.*37.*n.*4. *Ioseph.Ludou.Perus.decis.*45.*n.*9. cum distinctione *Bernar.Graua. ad pract.cameræ Imper. lib.* 2. *concl.*27. *consid.*3. quamuis contrarium asserat Cald. *Pereira de emptione, cap.*33. *num.*30.

21 Legitimas defensiones partis non tollit. *Stephan. Gratian. Marchiæ decis.* 68. *num.*12. Nec eius citationem, idem *Gratian. decis.*231.*num.*3.operari tamen, vt actus sit validus etiamsi pars non fuisset citata dicit *Rota Bonon.diuers.decis.*65.*nu.*28.

22 Non excludit ea quæ sunt alio statuto in specie prouisa: *Anton.Monach.Bonon.decis.*2.*n.*9

23 Hæc clausula similis est illi, de bono & æquo, quæ importat etiam, vt reiectis penitus, & exclusis solemnitatibus, subtilitatibus, & apicibus iuris causa summarie expediatur. *Salust. Tiberi. in formul.instrum.cap.*22. *n.*6.

CLAVSVLA CII. Sublata &c.

1 DE vi, & effectibus huius clausulæ vide *Surd.cons.* 1.*nu.*107.*Gonzal.ad reg.*8.*Cancel.glos.*9.§.1.*in annot.n.*246.*& glos.*56.*nu.*106.*cum seq. & gloss.* 66.*per totam.Nicol.Garcia de benefic.p.*6.*cap.*3.*nu.*81.*cum seqq. Farinac.*nouissima *Rotæ decis.*96 *&* 209. *&* 561.*ad finem. Steph. Gratian.disceptat.forens. c.*113. *nu.*72.*Card.Tusch.practic.concl. tom.*1.*lit.*C.*concl.*344. *D.Marta de clausulis p.*1.*claus.*158.

2 Hæc clausula claudit os parti, & tollit iudici facultatem aliter iudicandi. *Marchesan.de commissionib.p.*2.*pag.*441.*n.*3. *Seraphin.decis.*351.*n.*1. *Card. Mantica Rotæ Rom.decis.*309.*num.*3. *Verall.decis.*134.*num.*4.*p.*3.*Rot. Bonon.diuers. decis.*33. *num.* 47. nouissime apud *Farinac. sacra Rota Rom.decis.*180.*num.*1.*to.*1. *p.*2.Et nisi os aperiatur, tollit audientiam, idem *Marchesan.d.p.*2 *pag.*547.*num.*2. Non impedit tamē quominus iudex possit videre an allegata priuilegia habeāt locum nec ne nouissime *Farin. d p.*2.*decis.*569. *num.*9.

3 Est tantæ efficaciæ, vt nec etiam admitti possint articuli ad probandum contrarium *Seraph. Rotæ Rom. decis.*1251.*nu.*19.

4 Respicit conditiones rescripti, vbi est posita. *Marchesan. de commiss.p.*1.*pag.*277.*n.*3. Et respicit necessario conditiones, quas gratia principalis habet idē *Marches.*2.*pag.*451.*n.*2.& si sola sit intelligitur veris narratis, idē

Mar-

Marchesan.d.p.2.pag.432.nu.2.

5 Excludit omnem extraneã interpretationem,& extensionẽ. *Farin.de delictis,par.4.consi.76. num.* 14.

6 Impedit exceptionem regulæ de iure quæsito, nouissime *Farin.sacra Rota Rom.decis.*177. *num.*1.*tom.*1.*p.*2.

7 Non tollit priuilegium de iure speciali competens *Seraph.* *Rota Rom.decis.*1293.*num.*9.

CLAVSVLA CIII. Sũmarie, simplititer, & de plano: sine strepitu, & figura iudicij.

1 MAteria huius clausulæ sedet in *Clem. dispendiosam, de iudic.* & in *Clem.sæpe, de verb.signif.* de eius vi, & effectibus, vide *Cels.Hug.in tract. clausul. pag.*485. *cum seq.Bertachin. in repertor. iuris p.*1. *verbo summarie, pag.*321.*col.*4.*Ludou. Rodolphin. post tract. de absoluta Principis potestate lib.* 2. *var. q.*30. *à n.*7. *Marchesan. de commissionib. p.*2.*pag.*419.*n.*82. *&* 83. *Cardin.Tusch. pract.conclus. tom.*1.*lit.C.concl.*366.*D.Marta de clausulis, p.* 1. *claus.* 148. *& claus.*160. *Rendina in promptuario recept. sentent. tom.*1. *tit.*16. *num.*9.

2 Inferior vti non potest hac clausula, vt resoluunt *Mench. de successionib. tit. de testatoris potentia lib.*1.§.*6. n.*12. *Hug.* vbi supra, *col.* 2.

3 Clausula, Manu Regia, illi æquiparatur. *D.Marta d.claus.* 160.*n.6.* vbi *n.*3. resoluit quod Iudex datus cum hac clausula poterit iudicare, vt Princeps, & *n.*4. asserit super causa probata sententiam proferre posse, quamuis causa illa non esset in libello deducta.

4 Importat hæc clausula; vt ordo iudiciarius sit sublatus. *Brunor. à Sole in locis communib. verbo clausula, n.*48. *Ludou. Rodolphin. d.lib.*2. *q.*29. *num.*1. *D. Marta d.claus.*160.*n.*5.

5 Tollit omnes solemnitates iuris positiui, adeo, vt nec libellus sit necessarius, sed solũ quædam simplex petitio facti narrationem continens. *Maranta de ordine iudic. p.* 4. *tit.* & an iudex sit competens, *n.8. D.Marta d. claus.*160.*nu.*1. *Cabedo Lusitana decis.*72.*n.*2.*p.*1.

6 Operatur vt non sit necesse, quod iudex sedens ferat sententiam, dummodo proferat in scriptis. *Stephan. Gratian. di-*

scept.

scept. forens. cap. 322. *num.* 24.

7 Non operatur nisi quoad ordinem, & modum procedendi, nec tollit ordinem iudiciorum substantialem, sed dilationes tãtum. *Ludou. Rodolphin. d. lib.* 2. *q.* 39. *n.* 7. *Cels. Hugo* vbi supra *col.* 2.

8 Citationem non tollit *Maranta de ordine iudiciorum p.* 4. *tit.* & an iudex sit competens, *num.* 9.

9 Probationes necessarias nõ aufert. *Maranta d. tit. & an iudex, n.* 10. *D. Marta d. claus.* 160. *num.* 10.

10 Iuramentum calumniæ non tollit, vt per *Seraphin. de priuileg. iuramenti priuileg.* 22. *num.* 67.

11 Excussionem non tollit. *Cald. Pereira de emptione & vendit. cap.* 33. *n.* 30.

12 Non reuocãtur attentata stante hac clausula. *Steph. Gratian. Marchiæ decis.* 179. *n.* 16.

CLAVSVLA CIV. Supplentes omnes defectus.

1 DE vi, & effectibus huius clausulæ, vide *Marchesf. de commiss. p.* 1. *pag.* 159. *à nu.* 89. *& pag.* 590. *num.* 79. *& p.* 2. *pag.* 419. *n.* 85. *& pag.* 424. *num.* 123. *Card. Tusch. practic. conclus. to.* 1. *lit.* C. *concl.* 343. *D. Marta de clausulis, p.* 1. *claus.* 161. *Cels. Hug. in tract. clausul. pag.* 491. *col.* 1.

2 Hæc clausula refertur ad solemnitates iuris positiui. *Xuar. alleg.* 12. *num.* 21. *Marchesan. d. p.* 1. *pag.* 226. *nu.* 318. *D. Marta d. clausula* 161. *n.* 2. *Ioan. Franc. Leo in thesauro fori eccles. p.* 4. *c.* 1. *num.* 64. *Vitalis de Cambanis loco infra relato*.

3 Non purgat seu supplet defectus iuris naturalis. *Hippol. in l. vnius, §. cogniturum, nu.* 42. *ff. de quæst. Xuar. allegat.* 12. *num.* 21. *Card. Tusch. d. concl.* 343. *n.* 2. & 15. Vnde non supplet defectum citationis. *Menoch. cons.* 1. *n.* 412. vbi etiam asserit non tollere defectus substantiales, de quo etiã *Card. Tusch. d. concl.* 343. *num.* 5. *Fr. Emman. quæst. regul. tom.* 1. *q.* 8. *art.* 15.

4 Nec tollit defectus, qui cõcernunt personam supplicantis, vel contrahentis sed tantum defectus, qui procedunt ex solemnitate iuris positiui. *Saluſ. Tiber. in formul. instr. lib.* 1. *cap.* 4. *nu.* 9. *Menoch. cons.* 1. *n.* 412. *Perez l.* 6. *vers. septimo* idem dicunt *tit.* 12. *lib.* 3. *ordin. pag.* 695. *Seraphin. de priuil. iuramenti priuil.* 83. *n.* 18.

Fr. Em-

Fr. Emman. d. art. 15. *D. Marta d. clauſ.* 161. *num.* 1. *Vitalis de Cambanis in tract. clauſ. pag.* 12. *col.* 1.

5 Non operatur contra ius tertij *D. Marta d. clauſul.* 161. *num.* 9.

6 Non ſupplet defectus ignoratos, vel non narratos. *Cardin. Tuſch. d. concl.* 343. *num.* 13. *cum ſeqq.*

CLAVSVLA CV.
Transferendi.

1 HAec clauſula à ſolo Papa concedi poteſt, non autem à legato, vel ordinario, vt ex *Flamin. de reſignat. lib.* 6. *q.* 4. *num.* 34. tradit *Nicol. Garcia de beneficijs, p.* 1. *cap.* 5. *n.* 242. vbi *n.* 243. recenſet formam huius clauſulæ, & *nu.* 247. quod intelligitur de prima dumtaxat.

2 Item clauſula hæc non cenſetur per quaſcunque clauſulas generales conceſſa niſi ſpeciali mentione facta, vt cum *Puteo decíſ.* 342. *lib.* 2. *Flamin. d. q.* 4. *n.* 28 *cum ſeqq. & nu.* 49. reſoluit *Garcia d. cap.* 5. *n.* 241. & tanquam impoſſibilis proinde eſt acſi non ſit poſita in mandato *Verall. deciſ.* 89. *num.* 2. *p.* 3.

CLAVSVLA CVI.
Tunc & eo caſu.

1 DE vi, & effectibus huius clauſulæ, vide *D. Marta de clauſulis, p.* 1. *clauſ.* 164. *& p.* 3. *clauſ.* 88.

2 Hæc clauſula eſt reſtrictiua & taxatiua, itaut omnes alij caſus prorſus non expreſſi excludantur ex *D. Marta d. clauſ.* 164. *& clauſul.* 88. vbi citat *Menoch. conſ.* 152. *n.* 41. *vol.* 2. reſtrictio tamen iſta nō impedit extenſionē, quæ fit ex voluntate teſtatoris coniecturata ad caſum ſimilem expreſſo, per text. in *l. Titius*, §. *Lutius, ff. de liberis, & poſthum.* reſoluit *D. Marta d. clauſ.* 164. *n.* 2. vbi id etiam admittit fauore piæ cauſæ cum *Tiraq. de priuilegijs piæ cauſæ, priuil.* 162.

3 Huic clauſulæ æquiparatur clauſula, ex tunc. D. *Marta d. clauſ.* 88. *nu.* 9.

4 Plus operatur quam ſola dictio, tunc, D. *Marta d. clauſ.* 88 *num.* 2. vbi *num.* 10. quod magis præciſe diſponit quam clauſula, tunc eo caſu.

5 Adiecta diſpoſitioni conditionali denotat extremitatem temporis, vt prius conditio debeat exiſtere, quam diſpoſitio ali-

aliquid efficiat, *D.Mart.d.clauſ. 88.num.3.*

CLAVSVLA CVII. Vocatis vocandis.

1 DE vi & effectibus huius clauſulæ vide *Gonzal. ad reg.8.Cancel.gloſ.9.§.1.in annot. n.226. Aloyſ.Ricc. in collect. deciſ.p.4. collect.805. Mar. Anton.var. reſolut.lib.1.reſolut.58. nu.1. Campanili diuerſ.iuris canon.rub.11.cap.13.à n.208. Cardin.Tuſch.pract.concluſ. tom.1. lit.C.concluſ.317.D.Marta de clauſulis p.1.clauſ.169.Celſ.Hug. in tract. clauſul. pag.483. col.2. in fine.*

2 Huic clauſulæ æquipollet clauſula, ſeruatis ſeruandis, *D. Marta d.clauſ.169.n.5.*

3 Intelligitur de his, qui debent intereſſe;non autem de his, qui pro ſolemnitate adhibentur *Seraphin. Rotæ Rom. deciſ. 338. num.3.*

4 Semper inſeritur quando in ſupplicatione, vel ipſarum litterarũ expeditione narratur aliquis intruſus,& expediuntur ſub intruſione *Gonzal.d.§.1.n.226.*

5 Denotat vt ſeruari debeat ordo iudiciarius *Peregrin. var. lib.2.tit.de iudicijs, n.96.in fine. Cardoſo in praxi iudicum & aduocat.verbo clauſula num.34.D. Marta d.clauſula 169. n.9. Caualcan. deciſ. Fiuizana 46.* per inſtrumentum, *n.415.p.1.Aldobrand. deciſ.202.ſub, nu.1. p.1. diuerſ. Mar.Anton.d.lib.1. reſol. 39.num.2. Campanili d.cap.13. num.208.*

6 Adſtringit iudicem ad procedendum ordinarie & cauſa cognita *Marcheſan. de commiſſion. p.2.pag.491.num.3.Verall.deciſ. 286.n.4.p.2.*

7 Citatio requiritur ſtante hac clauſula *Aloyſ.Ricc. in praxi rerum fori eccleſiaſtici deciſ.108. n.6.in 1.edit.& reſolut.93.in 2. edit.* quæ operatur vt actus ſine citatione factus inualidus ſit, nouiſſime *apud Farin.ſacra Rota Rom. deciſ.624.n.5.tom.1.p.1.* Et importat, vt quis ſua poſſeſſione priuari non poſit ſine citatione *Farinac. d.p.1. deciſ.525. n.4.& deciſ.386.n.1.*

8 Item virtute huius clauſulæ executor de mero fit mixtus,qui propterea tenetur partes iudicis aſſumere, & ſeruare formam reſcripti aliàs nulliter agit, *Marcheſan.de commiſſion.p.2.pag.99. nu.5.& p.1.pag.402.n.42.Gonzal.d.§.1.n.226. Nicol.Garc.de beneſic.p.12.cap.2.§.1.nu.140. Aloyſ.*

*Aloys.Ricc.d.collect.*805.*in princ. nouissime Farin.d.p.*1.*decis.*386. *n.*1.*& decis.*558.*à n.*3.*Francisc. Leo in thesauro fori eccles. par.*1. *cap.*15.*n.*48.*& p.*2.*c.*16.*n.*13. *D.Marta d.claus.*169.*n.*1.*Campanili d.cap.*13.*n.*210.

9 Deinde stante hac clausula possessio per executorem data est nulla. *Aloys.*Ricc.*d.collect.* 805.*vers.infero quod*.

10 Subreptionis vitium tollit. *D.Marta d.claus.* 169.*n.*10. Cardin.*Tusch.d.conclus.*317.*n.*2 *Aloys.Ricci.in collect. decis.par.*4. *collect.*805.*vers.*Item hæc.

11 Deinde in litteris Papæ operatur, quod executor non possit subdelegare alteri, vt per *Cels.Hugon.in tract.clausularum pag.*484.*col.*1.

CLAVSVLA CVIII.
Vsque ad tertiam generationem.

1 QVando concesśio facta est vsque ad tertiam ipsius acquirentis generationem incipit generatio à persona filiorum acquirentis, & includit filios & nepotes non autem pronepotes, & esse communisśimam sententiam probat *Menoch. cons.* 883. per totum, quem citat D. Marta *de claus.p.*2.*claus.*77.*n.*5. Sed aliter videntur amplecti *Farinac. in nouiss.* Rotæ *decis.* 218. *&* 219.*Stephan.Gratian.discept. forens.cap.*88.*num* 27.*cum seqq.*

2 Renouandi ius post finitas generationes in materia emphyteusis cōpetit hæredibus aut descendentibus accipiētis, etiamsi dominus directus velit emphyteusim ad se reuersam sibi & suis vsibus retinere, vt asserit noster *Cald.Pereira de Renouat.emphy. q.*8.*à nu.*16. & nouisśime *quæst. forens.seu recept.sentent. cons.*46. *n.*3.*& cons.*43.per totum nititur probare hoc ius renouandi esse hæreditarium, & trāsire in quoscumque hæredes;& procedere etiamsi in inuestitura sit apposita clausula, quod finitis generationibus libere ad ipsum dominū seu Ecclesiam cum melioramentis reuertatur, tenet idem *Cald. Pereira d.q.*8.*num.*18. & obseruare praxim nostri Regni Lusitaniæ iustisśima cum ratione dicit *Valasc.cons.*123.*in fine.*

3 Finitis generationibus ad quas emphyteusis concessa fuit tenetur dominus directus eandē hæredibus, aut descendentibus accipientis renouare, vt docuit *Bart.in l.*1.§.*permittitur ad fi.ff. de aqua quotid.* quem constantis-

ſime ſequuntur *Villalob.* in ærario communium opinionum verbo emphyteuſis *à nu.* 49. aliàs *à num.*100. *Aloyſ.* Ricci. *in collect. dec.p* 4.*collect.*1259.& alij quos refert *Gabr.lib.3.commun.tit.*de Iure *emphyt.concl.*1. *in princip.* & in ſacro auditorio ſæpe fuiſſe reſolutum aſſerit *Card.Mant.de tacitis & ambig.conuent.tom.* 2.*lib.* 22.*tit.*35.*num.*1.& in regno Luſitaniæ comprobatiſsimum dicũt *Gama deciſ.*41.*à num.*1.*Valaſc. conſ.*101.*&* 157.*Cabedo p.*1.*deci.* 203.*P.Molina de iuſtitia tract.*2 *diſp.*484.*P.Rebello de oblig.iuſtit. p.*2.*lib.*13.*q.*19.*Cald.Pereira d.q.* 8.*num.*2.

Communia de Clauſulis.

CLAVSVLA CIX.
Acceſſoria.

1 PRæſumũtur appoſitæ clauſulæ acceſſoriæ potius ex partium conſenſu,quam ex ſtylo & vſu notarij, iuxta reſoluta per Menoch.*de præſumpt.lib.*3.*q.*115. *num.*44.*& conſ.*87.*num.*45.*cum multis ſeqq.* D.Marta *de clauſulis p.*4.*clauſula* 21.*num.*11.

2 Non alterant principalem diſpoſitionem, ſed declarãt *Menoch.d.q.*115.*num.*43. D.Marta *d.clauſula* 21. *nu.*4. *& num.*10. *Surd. conſil.*453. *nu.*38. *Brunor. à Sole in locis communibus verbo clauſula num.*53.*Sigiſmun. Scaccia de appellat.quæſt.*17. *limitation.*6.*memb.*9.*num.*68. & regulantur ſecundum principalem diſpoſitionem cui adijciuntur, vt colligitur ex *gloſſ.in l.ſi patronum verbo Fauiana in fine ff.* ſi quid in fraud.patroni, tradit *Gabr.to.* 3.*commun.opin.lib.*6.*tit.de clauſ. concl.* 10. quẽ adducit *D.* M*arta d.clauſula* 21. *n.*1. Mari. *Anton. vari.reſolut.lib.*1.*reſol.*3.*n.*10.

3 Denique aſſumunt naturã contractus, cui adijciuntur *Menoch.d.q.*115. *nu.*43. *D.Marta d.clauſula* 21.*num.*2.*Seraphin.de priuileg.iuramenti priuil.*64.*n.*6. *Surd.deciſ.*7.*n.*29.*Brunor.d.verbõ clauſula nu.* 1. *Gonzal. ad reg.* 8.*cancel.gloſ.*66.*num.*31.

CLAVSVLA CX.
Accidentalis.

1 ACcidentales clauſulæ, quæ actuum accidentalia reſpiciunt, ſemper cenſentur appoſitæ de voluntate partium, vt cum *Baldo reſoluit D. Marta de clauſul.p.*4.*clauſ.*33.*n.*7.

2 Item apponi non poſſunt in inſtrumentis ſola voluntate notarij *Menoch. conſ.*170.*n.*24.

CLAV-

CLAVSVLA CXI.
Consueta.

1 Dicitur clausula consueta de natura actus vt resoluit *D.Marta de claus. p.4. claus. 32.n.3. & claus.33.n.4.*

2 Si non fuerit apposita habetur pro expressa, & censetur apposita etiamsi non sit adscripta, vt colligitur ex text.in *l.fin.C.de iure emphyt. resoluunt* Matienso *ad l.8.glos.14.n.11.tit.11. lib.5. nouæ recopil.* Molina *de primogen. lib.4.cap.7.num.3. Azeuedo ad l. 15.num.8.tit.3.lib.4. nouæ recop. Surd.decis.223.num.9.Valasc.de partitionib.cap.6.num.45.& consult.146.num.3. in fine & n. 15.* Cald.*Pereira de potestate eligendi cap.6.num.3.Cardin.*Mantica *de tacitis, & ambig. conuention. lib.2.tit.9.num.*10.*& lib.3.tit.9. nu.33.P.Sanch. de matrim.lib.*8. *disp.25.num.*19. *Cardoso in praxi iudicum verbo clausula nu.* 31. *Seraphin.de priuilegijs iuramenti priuil.22.nu.93. Farin. in praxi crimin.p.6. tit. de falsitate & simulatione q.157.n.39. Fr.Anton. à Sousa in relect.de censuris Bullæ Cœnæ cap.23. disp.99.n.7.*Licet enim omittatur nunquam censetur omissa *Valasc. d.cap. 6.n.43. & cons.193.num.3.*imo censetur apposita & expressa de voluntate partium vt colligitur ex text. in*l.fin. C. de fideiussor. Molina d. lib.4.cap.2. n.51. Gutierez in repet. aut.Sacramenta puberum nu.* 102.*C.si aduersus vend. Brunor. à Sole in locis communibus verbo clausula num.* 55. & notarius videtur semper rogatus illam apponere M*atienso d.l.8.glos.14.n.*11. C*ard.*M*antica d.lib.2.tit.9.n.*10 *Flores de Mena vari. lib.1.q.11. nu.6.Bertazol. de clausulis claus. 4.gloss.34.*

3 Præsumitur potius clausula cõsueta apposita in instrumento quam insolita ex *Mascard. de probation.concl.299. num.3.*

CLAVSVLA CXII.
Decreti irritantis.

1 De vi, & effectibus huius clausulæ vide *Aloys.Ricci.in collectan. decis.p. 4. collect.* 1302.*Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. gloss. vlt. num.*11. *cum seqq.* D. *Marta de clausulis p.1.claus.*191 *Cald.Pereira quæst.forens. lib.1. q.6.n.29.cum seqq.*

2 Clausula hęc decreti irritãtis, seu annullatiua actus inducit formã *Matienso l.1.gloss.4.n.19. tit.4. lib. 5. nouæ recopil. Gutier.*

pract.lib.3.q.15.à num.4.Garcia de nobilit.gloſ.15.num.9.Flamin. de reſignation.lib.5.q.6.nu.226. D.Marta de iuriſdict.p.4.cent.1. caſu 49.num.19. Ceuall. communium contra communes tom.4. q. 900. num. 13.

3 Annullat actum contra factum ipſo iure *D. Marta d. clauſula 191.num.6. Flamin.de reſignation.lib.4.q.9.num. 29. Aloyſ. Ricci.in deciſ.Curiæ Archiep.Nea pol.deciſ.75.nu.3.p.2. Ferrer. in conſtit.Cathaloniæ gloſ.1.nu.151* Deſtruit & inficit ipſo iure omnia contra aliquem attentata, text. capitalis in *cap.ſi eo tempore & in cap.ſi poſtquam de electione in 6.cum alijs de quibus Cald.Pereira d.q.6.num.29.* & quicquid fit contra decretum habetur pro infecto ex *Gabr.commun.opin.lib.6 tit.de clauſul.concl.3.n.56.Card. Tuſch.pract.concluſ.tom.2.lit.D. concl.115.*

4 Quando lex aliquid prohibet ſimpliciter intelligitur tacite apponere clauſulam annullatiuam ſi contra fiat, eſt text.in *l.non dubium* C. *de legibus, & in cap.exhibita de iudic.& in cap.dilecta de reſcriptis. Coſm.in prag. ſanction.tit. de election. cap.ſicut* §.*ſimiliter verbo ne pag.113.Tiraquel.in l.ſi vnquam verbo reuertatur à num.58.*C.*de reuocandis donat.*Caſſan.*in conſuet.Burgundiæ rub. 4.*§.7.*in princip.n.1.*

5 Lex habens decretum irritans ſtatim ligat ignorantes,non quoad pœnam, ſed quoad actus nullitatem *c. ſi eo tẽpore vbi gloſ. de elect.lib.6.cap. dudum,& cap. penul.de præbend.cap.1.& cap.ſi ſoli de conceſſ.præb.lib.6.Bonacos. commun.opin. lib.1.tit.18.nu.5. Flamin.d.lib.5.q.6.nu.220. cum ſeq.& lib.11. q.4. num.44.& q. 13.num.86.Franciſ.Gallet. in margarita caſuum conſcien. verbo clauſula.Fr.Emman.quæſt.regular.to.2.q.73. art.2. Farinac. p.7.fragment.crimin.lit.C.num. 672.Ceuall.communium contra communes q.903.n.13. Cald.Pereira quæſt.forens.lib.1.q.6.n.30 & 31.D.Marta de iuriſdict.p.4. cent.1.caſu 94.nu.32.& d. clauſ. 191.num.12.* vbi contrarium reſoluit in decreto legati Papæ.

6 Inficit hæc clauſula poſſeſſionem, & titulum *D. Marta d. clauſula 191.nu.8.Flamin.d.q.9. nu.30.Aloyſ.Ricci. in deciſ.Curiæ Archiep.Neapol. deciſ.75.num.4. p.2.* Adeo vt ſpoliatus non ſit reſtituendus idem *Aloyſ.*Ricci. *in collect.deciſ.p.4.collect.787.*

7 Non operatur effectum niſi opponatur ab eo in cuius fa-

uorem

uorem fuit apposita *Cald. Pereira de potestate eligẽdi c.10.n.50.*

8 Dictio, nullo modo, operatur idem, quod clausula hæc, ex *Stephan. Grat. Marchiæ decis.51. num. 18.*

9 Actus nullus vigore decreti irritantis non potest sustineri de consensu partium, ex resolutis per *Menoch. cons.348. num. 48.* quem refert *D. Marta d. claus. 191. num. 10.* à principio tamen de partium consensu potest huic clausulæ renuntiari *cap. dilecto 25. de præben. D. Marta d. claus. 191. num. 5. Cald. Pereira d. q. 6. num. 32.*

10 Ordinarij possunt vti hac clausula *Flamin. de resignation. lib. 8. q. 9. n. 64. cum seqq.* Quæ tãtum ligat inferiores *D. Marta d. claus. 191. n. 1. Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 5. collect. 1596.*

CLAVSVLA CXIII.
Depositaria.

1 DE vi & effectibus huius clausulæ tractant nostri *Lusitani in Ordin. regia lib. 4. tit. 72.* & plenius *Cabed. p. 1. decis. 37. Cardoso in praxi iudicum & aduocat. verbo clausula à nu. 26. cum seq. Mendez à Castro in praxi Lusitana lib. 3. cap. 22. §. 4. à num. 39.*

2 Clausula hæc, vt scilicet nõ audiatur debitor priusquam deponat in iudicio certam pecuniæ quantitatem, plenissimè in Senatu Regni Lusitaniæ, & alijs iudicijs obseruatur vt testantur *Gama decis. 369. Valasc. consult. 85. n. 6. & consult. 173. nu. 4. D. Barbosa in l. alia, §. eleganter, nu. 47. ff. soluto matr. Thom. Valasc. tom. 1. allegationum iuris allegat. 100. n. 1.* vbi limitat quando contractus principalis esset nullus, quia tunc si ageretur de illius nullitate clausula depositaria non est licita. Nunc vero per pragmaticã à Rege Philippo III. constitutum est ne in posterum à tabellionibus sub pœna amissionis officij huiusmodi clausula depositaria in contractibus apponatur, nisi sit intra quantitatem receptæ pecuniæ, super qua audientia postulatur. Hæc pro illius Regni quotidiana praxi & stylo vtilissima sunt, cuius memoria in hac Romana Curia à nobis semper erit recolenda, & magnis desiderijs amplectenda, patria enim gratissima & charissima est, iuxta illud Ouidij quem refert *Tiraq. de legibus connub. glos. 7. n. 65.*

Nescio qua natale solum dulcedine cunctos

Ducit, & immemores non ſinit
eſſe ſui.

Naturale enim eſt vt vnuſquiſque natale diligat, & nihil dulcius habeat quam patriam *l.qui habeat* & ibi *gloſſa.ff.de legatis* 3. *Caſſan. in catalogo gloriæ mundi p.*12.*conſid.*17. *Fray Diego de Murillo de las excellencias de Zaragoca tract.* 2. *cap.* 1. *à princ. Auiles ad cap.*1. *Prætorum verbo tierra, n.*13.*fol.*45.*verſo*. Illi enim plurimum debemus *Azeuedo l.*30.*à n.*4.*tit.*6.*lib* 3.*nouæ recopil.Menoch.conſ.*161.*n.*39.*Cened.ad decretum collect.*20.*nu.*4. Vnde dicitur patria quaſi nobis parans tria. Primò neceſſaria ad vitæ ſuſtentationem, videlicet alimenta. Secundò neceſſaria ad conſeruationem humani generis; nam in patria homines naſcuntur, creſcunt & multiplicantur, quæ conſeruant humanum genus. Tertiò parat nobis neceſſaria ad inſtructionem & educationem vitæ moralis videlicet, rectores, doctores, & iudices, per quos moribus informamur, & vitijs refrænamur; vt ex *Alber.refert Rebuff.in Auth.habita*, C.*ne filius* pro patre, verbo quis enim eorum *pag. mihi* 595. Si tamen expectata noſtrorum laborum præmia non defecerint, quæ in ſtudia animum, & ad ſcribendum augent voluntatem, hanc communem patriam libenter amplectemur, quia omne ſolum forti patria eſt, vt piſcibus æquor.

CLAVSVLA CXIV.
Derogatoria.

1 Materia huius clauſulæ ſedet in *l.ſi quis in princ.ff.de legatis* 3. & de eius vi & effectibus vide *Cou. in rub. de teſtam. p.*2. *à n.*19. *Celſ.Hugon. in tract.de clauſul.pag.*476 *Clar. recept.ſentent. lib.*3. §. *teſtamentum q.*99.*Anton.Gomez l.*3.*Tauri, n.*92.*cum ſeqq. Tiraq.de iure mariti gloſ.*7.*n.*66. Menoch. *de præſumpt. lib.*4. *q.* 166. *Cardin. Mantica de coniecturis vltim.volunt.lib.*12.*cap.*6.*n.*8. *Gonzal.ad reg.*8.*Cancel.gloſ.*36.*n.*3. *Steph. Gratian.diſcept.forenſium, c.*48. *n.*21.*cum ſeq.Ceuall.communium contra communes q.* 211. *Farin. nouiſſ. Rotæ deciſ.* 642.*n.*9. *Cardin.Tuſch. pract. concluſ. tom.*1. *l.t.* C. *concl.* 346. *D.* Marta *de clauſulis p.*4. *clauſula* 14. *Rendina in promptuario recept.ſentent. tom.*1.*tit.*16.*n.*10.

2 Generalis derogatio tollit particulares conſuetudines, &

par-

particularia statuta *Cardin. Tusch. d. concl.* 346. *n.* 7. Et non extenditur hæc clausula ad ea quibus Princeps verosimiliter non fuisset derogatus *Mari. Anton. variarum resolut. lib.* 1. *resolut.* 46. *num.* 10.

3 Hæc clausula tunc demum operatur suum effectum, quando apposita fuit de voluntate testatoris scientis ipsius clausulæ vim, vt probat text. in *d. l. si quis in princ. vers. sciens*, resoluit *Menoch. cons.* 170. *n.* 22.

4 Iuramentum habet in se clausulam derogatoriam, itaut secundum testamentum iuratum reuocet primum, in quo adest clausula reuocatoria secundi, licet in secundo non fiat mentio dicti primi testamenti. *Clar. d. q.* 99. *n.* 10. *Tiraq. d. glos.* 7. *n.* 153. *Gomez d. l.* 3. *Tauri nu.* 96. *Menoch. d. q.* 166. *n.* 35. *Gutier. de iuram. confirm. p.* 2. *cap.* 1. *n.* 7. *Ceuall. d. q.* 211. *n.* 1.

5 Testamentum primum vbi continet clausulam derogatoriā non tollitur per secundum, nisi in specie fiat mentio illius primi testamenti *Cou. in rub. de testam. p.* 2. *n.* 19. *Clar, d. q.* 99. *n.* 4. *Gomez d. l.* 3. *Tauri n.* 93. *Menoch. d. q.* 166. *n.* 10. *& cons.* 170. *num.* 2. *Card. Tusch. d. concl.* 346. *nu.* 12. Si tamen transacti sint decem anni post primum conditum habens clausulam derogatoriam, censetur tacite per secundum reuocatum, quia per illud tempus clausulæ inducitur obliuio *Cou. d. p.* 2. *n.* 20. *vers. nonò*. *Vincent. de Franch. decis.* 287. *n.* 1. *Tiraq. de præscript. glos.* 4. *in fine*. *Clar.* §. *testamentum q.* 91. *nu.* 3. *& q.* 99. *n.* 9. *Menoch. de arbitrar. casu* 276. *nu.* 27. *& de præsumpt. lib.* 4. *q.* 166. *n.* 44. *& cons.* 45. *n.* 41. *& consil.* 176. *n.* 7. *Mascard. de probat. conclus.* 1122. *num.* 4. *& conclus.* 1136. *n.* 20.

6 Deinde testamentum vbi testator apposuit clausulā, quod promittebat illud non reuocare, & si illud reuocaret talis reuocatio non valeret in secundo testamento facta, nisi in illo certa verba apponantur, veluti nisi in eo scribantur articuli Fidei, aut oratio dominica, tunc non rumpitur per secundum seu aliud vltimū, nisi verba illa in eo vltimo sint inserta, aut sit expressa mentio facta de illa clausula derogatoria, quia mentio generalis non sufficit. *Bursat. cons.* 47. *num.* 1. *vol.* 1. *Cou. d. p.* 2. *n.* 59. *vers. secundum* *Crass. verbo testamentum q.* 89. *Menoch. d. q.* 166. *num.* 13. *P. Molina de iustit. tract.* 2. *disp.* 153.

vers.

vers. Porro. Cardoso *in praxi iudicum verbo testamentum n.* 69.

CLAVSVLA CXV. Executiua.

1 Dicuntur clausulæ executiuæ, quæ incipiunt à clausula, de quibus, &c. vel à clausula, quæ omnia, &c. quæ solent à notarijs apponi post perfectum contractum, vt docent D. *Marta de clausulis p.*4.*clausula* 20. *n.* 1. *Ioseph. de Sesse Aragoniæ decis.* 24 *num.* 5.

2 Non ampliant, nec alterãt, nec mutant principalem dispositionem. *Clem.* 1. *de præbendis* vbi *Doctores. Couar. in rub. de testamentis p.* 2. *num.* 13. *vers. Tertia conclusio. Molina de primog. lib.* 4. *cap.* 2. *nu.* 42. *&* 49. *cum seq.* plures refert Doctores *P. Sanch. de matrim. lib.* 6. *disp.* 29. *nu.* 9. quibus adde *Menoch. cons.* 84. *nu.* 45 *Surd. decis.* 43. *nu.* 18. *& cons.* 45. *num.* 24. *Vincen. de Franchis decis.* 213. *n.* 53. *Peregr. vari. lib.* 5. *tit. de pactis & conuent. nu.* 182. D. *Marta d. claus.* 20. *n.* 2. *Alex. Trentasinq. vari. lib.* 1. *tit. de rescript. resolut.* 8. *n.* 2. *Aloys. Ricci. in collect. decis. par.* 4. *collect.* 786. *Garcia Gironda de priuilegior. seu exception. explicat. n.* 143. *Ioseph de Sesse Aragoniæ decis.* 24. *nu.* 3. vbi *nu.* 6. quod declarant dispositionem.

Et nihil disponere dicit *Menoch. cons.* 2. *n.* 58. *& cons.* 285. *n.* 35. D. *Marta d. claus.* 20. *nu.* 10. Prolatæ tamen à partibus disponunt. *Menoc. cons.* 87. *n.* 6. *&* 41. *Peregrin. d. tit. de pactis & conuent. num.* 182. vbi etiam asserit quod prolatæ in medio inter dispositiuas attendendæ sunt; & quod prolatæ à notario non solent habere multam vim.

CLAVSVLA CXVI. Generalis.

1 Restringitur clausula generalis ad ea omnia quę specialiter in contractu sunt expressa, vt ex *Bart. Paul. de Castr.* & alijs resoluunt *Card. Mantica de tacitis & ambig. conuention. lib.* 3. *tit.* 2. *nu.* 36. *Marchesan. de commission. parte* 2. *pag.* 583. *n.* 2. D. *Marta de clausulis p.* 4. *claus.* 1. *&* 2. *& claus.* 3. tenet quod geminatio huius clausulę non patitur restrictionem. Si clausula generalis præcedit, & subsequatur specialis, tunc illa clausula refertur ad omnia specificata etiam in quibus fuit specialiter prouisum, ita *Melch. Phœbos Lusitan. decis.*

*decis.*57.*n*.4. *to*.1. Et quando est generalis subsequens post specificationé debet restringi ad specificatam causam, quando id potest fieri salua ratione recti sermonis. *l. si de certa*, C.*de transaction.Cels.Hugo in tract.claus. pag*.474.*col*.2.*Card.Tusch.pract. conclus. to*.1. *lit.C.concl*.309.*n*.6. vbi *nu*.1. dicit quod clausula generalis post specificationem specierum in renũtiatione comprehendit solum casus similes, non vero maiores.

2 Posita in principio ad omnia sequentia refertur *Azeuedo l.6.n.2.tit.15.lib.4.nouæ recopil.* Et in fine alicuius capituli locata ad omnia præcedentia refertur. *Menoch.cons*.334.*n*.8.

3 Clausula generalis exclusiua non refertur ad priuilegiatas *Cels.Hug.vbi supra pag*.475. *col*.1. vbi etiam dicit quod clausula generalis inclusiua fauorabilis non refertur ad odiosos nec prohibitos.

4 Non extenditur ad specificata. *Menoch. cons*.111. *nu*.6. Refertur ad non specificata *Ioseph. Sesse Aragoniæ decis*.204. *n*. 12. & 13. Et satis est quod aliquem effectum tribuat, nec opus est illam extendere in præiuditium contrahentium. *Stephan. Gratian. discept forens. cap*.227. *num*.44.

5 Nec extenditur ad non verosimilia. *Brunor. à Sole in locis communibus verbo clausula,n*.21. *Flamin. de resignationib. tom*.2. *lib*.12.*q*.14.*n*.11.

6 Non sufficit ad derogandũ Concilio. *P. Sanch. de matrim. lib*.3.*disp*.26.*n*.7. plures Doctores refero ego ipse in meis *Remiss.ad Conc.Trid.sess*.1.*in Decr. de inchoando Concil. n*.2. & supra dixi *claus*.45.*n*.2.

CLAVSVLA CXVII.
In principio posita.

1 Refertur ad sequentia omnis clausula in principio posita, vt pro regula consti tuunt *Hippol.cons*.75.*num*.8.*cum seqq. Cels. Hug. in tract. claus. pag*.475.*col*.1.*Mascard. de prob. concl*.301.*nu*.5.*Accacius Anton. in comment.ad l.3.ff.de condit. & demonstrat. n*.207. & ad omnia, quæ sequuntur relationem habet vsque ad finem, quando militat eadem ratio. *Mar.Alteri.de censuris ecclesiast. tom*.1.*lib*.5. *disp*. 14.*cap*.1.*lit*. B.

CLAVSVLA CXVIII. In medio poſita.

1 Clauſula in medio poſita præcedentibus & ſequẽtibus ſeruire poteſt vt probat tex. in *l.3.§.filius, ff.de liberis & poſthu. l.quiſquis, ff. de legatis 3.cap. ſecundo requiris de appellation.* tenent *Celſ. Hugo in tract.clauſ. pag.475. col.2. Matienſo ad l.2. gloſ.2.n.8. tit.4. lib.5.nouæ recopil. Burg. de Paz l.3. Tauri p.1. concl.2.n.67. Ioan.Garcia de nobilit.gloſ.2.n.11.Brunor.à Sole in locis communib. verbo clauſula n.39. Ceuall. communium contra communes q.905.n.3. Mar. Alter. de cenſuris eccleſiaſticis to.1. diſp.13.lib.5.cap.3.lit.E.Cardin. Tuſch.pract. concluſ.tom.1.lit.C. concluſ.290.à n.1.* vbi *n.5.* intelligit quando eſt poſita inter plures articulos cõnexos, & dependentes ab vno principali.

2 Item in medio vnius capituli poſita non refertur ad alia. *D.Marta de clauſulis, p.4.clauſula 24.n.7.Cardin.Tuſch.d.concluſ.290.n.5.& n.2.* quod etiam nunquam refertur ad ſequentia quando adeſt dictio, prædicta, vel,præmiſſa;quia refertur ſolum ad præcedẽtia,nõ autẽ ad ſequẽtia capitula habentia ſuam orationem perfectam maxime inter diuerſas perſonas.

CLAVSVLA CXIX. In fine poſita.

1 Refertur ad omnia præcedentia.*l.talis ſcriptura, §.fin.ff.de legatis 1.l.1. C.de liberis præteritis,cap.ſecundo requiris de appellat.Bernar.reg.84. Caſſan. in conſuetudinibus Burgundiæ rub.4.§.2.verbo tous mubles n.1.Celſ.Hugo in tract.clauſ. pag.475. col. 2. Rota Bonon. diuerſ.deciſ.150.n.71.Aldrete de omnimoda regularium exemptione p.1.cap.8.n.1.ſtatim in princip. Boer. deciſ.146. nu.2.& ſeq. Syluan.conſ.88.nu.24.Soar.to.2. communium opinion.lib.6.tit.13. n.266.pag.62. Menoch.de arbit. caſu 64.n.22.& de præſumpt.lib. 4.q.181.nu.4.& conſ.130.nu.5. & conſ.339.à n.1.Ioſeph. Ludou. Peruſina deciſ.45.n.6.p.1.Burg. de Paz conſ.44.n.13. Surd. conſ. 567.n.4. Gutier. pract. lib.3. q. 29.num.11.& 12.Marcheſan.de commiſſionib.parte 1.pag.626.n. 4.Card.Tuſch.pract.concl.tom.1. lit.C.concl.291.Valaſ.conſul.133. n.3.Ceuall. commun. contra commun.q.828.n.131.et q.905.n.3.*

P.Sanch.

P. Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 7. n. 17. Cardoso in praxi iudicum & aduocat. verbo clausula n. 22. Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 135. num. 14. Brunor. à Sole in locis communib. verbo claus. nu. 58. nouissime *sacra Rota Rom. apud Farinac. decis. 73. nu. 1. & decis. 105. num. 9. tom. 1. p. 1. Ioseph. de Sesse Aragoniæ decis. 205. nu. 29. Lusit. Francisc. à Sousa in repet. l. fœminæ ff. de regulis iuris p. 1. nu. 152. Mari. Alteri. de censuris to. 1 disp. 13. lib. 5. lit. B. & disp. 15. c. 1 lit. E. & disp. 16. cap. 3. lit. A.* latissime *D. Marta de clausulis p. 4. clausula* 23.

2 Intellige quãdo militat eadẽ ratio, etiamsi materia sit exorbitans *Card. Tusch. d. concl.* 291. *num.* 30. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. gloss.* 36. *n.* 27. & 28. *P. Sanch. de matrim. lib. 6. disp.* 22. *nu.* 19. Quia bene refertur ad omnia præcedentia, vbi diuersitatis ratio allegari non potest *Surd. dec.* 88. *num.* 13. *Cald. Pereira de potestate eligendi cap.* 11. *num.* 27. *Card. Tusch. d. concl.* 291. *num.* 7. *Farinac. in nouiss. Rotæ decis.* 446. *num.* 2. & nunc *sacræ Rotæ Romanæ decis.* 767. *nu.* 5. *tom.* 1. *par.* 2.

3 Primo, non refertur ad omnia præcedentia, quando actus redderetur nullus, ex *Surd. consil.* 450. *num.* 48.

4 Secundo, nec quando inutilis esset dispositio. *Surd. cons.* 315 *num.* 8.

5 Tertio, nec quando commode fieri non potest; & scriptura, vel sensus non patitur. *Surd. d. consil.* 315. *n.* 9.

6 Quarto, nec quando sequeretur iuris correctio, seu aliud inconueniens *cap. Ecclesia vestra* 2. vbi notat *Abb. de electione. Car. Tusc. d. concl.* 291. *n.* 38. *cum seqq. Francisc. à Sousa d. repet. l. fœminæ ff. de regul. iuris p.* 1. *num.* 152.

7 Quinto, nec quoties relatio induceret cõtrarietatem. *Brunor. à Sole in locis communib. verbo claus. num.* 38. *in fine.* Aut non congrueret verbis & dispositioni antecedenti. *Rota Bonon. decis.* 150. *num* 78.

8 Sexto, nec stante diuersa personarum qualitate. *Rota Bonon. decis.* 150. *num.* 80. vbi *n.* 79. idem resoluit, quando ratio recti sermonis aliud postulat.

CLAVSVLA CXX.
Insolita.

1 Clausula insolita nõ præsumitur, & alleganti eã esse insolitã incumbit onus probandi.

CLAVSVLA CXVIII. In medio posita.

1 Clausula in medio posita præcedentibus & sequẽtibus seruire potest vt probat tex. in *l.3.§.filius, ff.de liberis & posthu. l.quisquis, ff. de legatis 3.cap. secundo requiris de appellation.* tenent *Cels. Hugo in tract.claus. pag.475. col.2. Matienso ad l.2. glos.2.n.8. tit.4. lib.5.nouæ recopil. Burg. de Paz l.3. Tauri p.1. concl.2.n.67. Ioan.Garcia de nobilit.glos.2.n.11.Brunor.à Sole in locis communib. verbo clausula n.39. Ceuall. communium contra communes q.905.n.3. Mar. Alter. de censuris ecclesiasticis to.1. disp.13.lib.5.cap.3.lit.E.Cardin. Tusch.pract. conclus.tom.1.lit.C. conclus.290.à n.1.* vbi *n.5.* intelligit quando est posita inter plures articulos cõnexos, & dependentes ab vno principali.

2 Item in medio vnius capituli posita non refertur ad alia. *D.Marta de clausulis, p.4.clausula 24.n.7.Cardin.Tusch.d.conclus.290.n.5.& n.2.* quod etiam nunquam refertur ad sequentia quando adest dictio, prædicta, vel, præmissa; quia refertur solum ad præcedẽtia, nõ autẽ ad sequẽtia capitula habentia suam orationem perfectam maxime inter diuersas personas.

CLAVSVLA CXIX. In fine posita.

1 Refertur ad omnia præcedentia. *l.talis scriptura, §.fin.ff.de legatis 1.l.1. C.de liberis præteritis, cap. secundo requiris de appellat. Bernar.reg.84. Cassan. in consuetudinibus Burgundiæ rub.4.§.2.verbo tous mubles n.1.Cels.Hugo in tract.claus. pag.475. col. 2. Rota Bonon. diuers.decis.150.n.71.Aldrete de omnimoda regularium exemptione p.1.cap.8.n.1.statim in princip. Boer. decis.146. nu.2.& seq. Syluan.cons.88.nu.24.Soar.to.2. communium opinion.lib.6.tit.13. n.266.pag.62. Menoch de arbit. casu 64.n.22.& de præsumpt.lib. 4.q.181.nu.4.& cons.130.nu.5. & cons.339.à n.1.Ioseph. Ludou. Perusina decis.45.n.6.p.1.Burg. de Paz cons.44.n.13. Surd. cons. 567.n.4. Gutier. pract. lib.3. q. 29.num.11.& 12.Marchesan.de commissionib.parte 1.pag.626.n. 4.Card.Tusch.pract.concl.tom.1. lit.C.concl.291.Valas.consul.133. n.3.Ceuall. commun. contra commun.q.828.n.131.et q.905.n.3.*

P.Sanch.

P.Sanch.de matrim.lib.3. disp.7. n.17.Cardoso in praxi iudicum & aduocat.verbo clausula n. 22. Stephan.Gratian.Marchiæ decis. 135.*num.*14.*Brunor.à Sole in locis communib.verbo claus.nu.* 58. nouissime *sacra Rota Rom. apud Farinac.decis.*73. *nu.*1. & *decis.* 105.*num.*9.*tom.*1.*p.*1.*Ioseph. de Sesse Aragoniæ decis.*205.*nu.*29. *Lusit.Francisc.à Sousa in repet. l. fœminæ ff.de regulis iuris p.*1.*nu.* 152.*Mari.Alteri.de censuris to.*1 *disp.*13.*lib.*5.*lit.B.& disp.*15.*c.*1 *lit.E.& disp.*16.*cap.*3.*lit.A.*latissime *D. Marta de clausulis p.* 4. *clausula* 23.

2 Intellige quãdo militat eadẽ ratio,etiamsi materia sit exorbitans *Card.Tusch. d.concl.* 291. *num.*30. *Gonzal.ad reg.* 8.*Cancel.gloss.*36.*n.*27.& 28.*P.Sanch. de matrim.lib.*6.*disp.*22. *nu.* 19. Quia bene refertur ad omnia præcedentia, vbi diuersitatis ratio allegari non poteſt *Surd. dec.* 88.*num.*13. *Cald. Pereira de poteſtate eligendi cap.* 11.*num.*27. *Card.Tusch.d.concl.*291.*num.*7. *Farinac. in nouiss. Rotæ decis.* 446. *num.*2.& nunc *sacræ Rotæ Romanæ decis.*767. *nu.*5. *tom.*1. *par.* 2.

3 Primo,non refertur ad omnia præcedentia, quando actus redderetur nullus,ex *Surd.consil.* 450. *num.*48.

4 Secundo, nec quando inutilis esset diſpositio.*Surd.cons.*315 *num.* 8.

5 Tertio, nec quando commode fieri non poteſt; & ſcriptura,vel ſensus non patitur.*Surd.d. consil.*315.*n.*9.

6 Quarto,nec quando ſequeretur iuris correctio, ſeu aliud inconueniens *cap. Eccleſia veſtra* 2.vbi notat *Abb.de electione.Car. Tusc.d.concl.*291.*n.*38.*cum ſeqq. Francisc.à Sousa d.repet. l.fœminæ ff.de regul.iuris p.*1.*num.*152.

7 Quinto,nec quoties relatio induceret cõtrarietatem.*Brunor. à Sole in locis communib. verbo claus.num.*38.*in fine*. Aut non congrueret verbis & diſpoſitioni antecedenti.*Rota Bonon.decis.* 150.*num*78.

8 Sexto, nec ſtante diuerſa perſonarum qualitate. *Rota Bonon.decis.*150. *num.*80.vbi *n.*79. idem reſoluit,quando ratio recti ſermonis aliud poſtulat.

CLAVSVLA CXX.
Insolita.

1 Clauſula inſolita nõ præſumitur, & alleganti eã eſſe inſolitã incumbit onus probandi.

CLAVSVLA CXVIII. In medio poſita.

1 Clauſula in medio poſita præcedentibus & ſequẽtibus ſeruire poteſt vt probat tex. in *l.3.§.filius, ff.de liberis & poſthu. l.quiſquis, ff. de legatis 3.cap. ſecundo requiris de appellation.* tenent *Celſ. Hugo in tract.clauſ. pag.475. col.2. Matienſo ad l.2. gloſ.2.n.8. tit.4. lib.5.nouæ recopil. Burg. de Paz l.3. Tauri p.1. concl.2.n.67. Ioan.Garcia de nobilit.gloſ.2.n.11.Brunor.à Sole in locis communib. verbo clauſula n.39. Ceuall. communium contra communes q.905.n.3. Mar. Alter. de cenſuris eccleſiaſticis to.1. diſp.13.lib.5.cap.3.lit.E.Cardin. Tuſch.pract. concluſ.tom.1.lit.C. concluſ.290.à n.1.* vbi *n.5.* intelligit quando eſt poſita inter plures articulos cõnexos, & dependentes ab vno principali.

2 Item in medio vnius capituli poſita non refertur ad alia. *D.Marta de clauſulis, p.4.clauſula 24.n.7.Cardin.Tuſch.d.concluſ.290.n.5.& n.2.* quod etiam nunquam refertur ad ſequentia quando adeſt dictio, prædicta, vel, præmiſſa; quia refertur ſolum ad præcedẽtia, nõ autẽ ad ſequẽtia capitula habentia ſuam orationem perfectam maxime inter diuerſas perſonas.

CLAVSVLA CXIX. In fine poſita.

1 Refertur ad omnia præcedentia. *l.talis ſcriptura, §.fin.ff.de legatis 1.l.1. C.de liberis præteritis, cap.ſecundo requiris de appellat.Bernar.reg.84. Caſſan. in conſuetudinibus Burgundiæ rub.4.§.2.verbo tous mubles n.1.Celſ.Hugo in tract.clauſ. pag. 475. col. 2. Rota Bonon. diuerſ.deciſ.150.n.71.Aldrete de omnimoda regularium exemptione p.1.cap.8.n.1.ſtatim in princip. Boer. deciſ.146. nu.2.& ſeq. Syluan.conſ.88.nu.24.Soar.to.2. communium opinion.lib.6.tit.13. n.266.pag.62. Menoch de arbit. caſu 64.n.22.& de præſumpt.lib. 4.q.181.nu.4.& conſ.130.nu.5. & conſ.339.à n.1.Ioſeph. Ludou. Peruſina deciſ.45.n.6.p.1.Burg. de Paz conſ.44.n.13. Surd. conſ. 567.n.4. Gutier. pract. lib.3. q. 29.num.11.& 12.Marcheſan.de commiſſionib.parte 1.pag.626.n. 4.Card.Tuſch.pract.concl.tom.1. lit.C.concl.291.Valaſ.conſul.133. n.3.Ceuall. commun. contra commun.q.828.n.131.et q.905.n.3.*

P.Sanch.

P.Sanch.de matrim.lib.3. disp.7. n.17.Cardoso in praxi iudicum & aduocat.verbo clausula n.22. Stephan.Gratian.Marchiæ decis. 135.num.14.Brunor.à Sole in locis communib.verbo claus.nu.58. nouissime *sacra Rota Rom. apud Farinac.decis.73.nu.1. & decis. 105.num.9.tom.1.p.1.Ioseph. de Sesse Aragoniæ decis.205.nu.29. Lusit.Francisc.à Sousa in repet. l. fœminæ ff.de regulis iuris p.1.nu. 152.Mari.Alteri.de censuris to.1 disp.13.lib.5.lit.B.& disp.15.c.1 lit.E.& disp.16.cap.3.lit.A.*latissime *D. Marta de clausulis p. 4. clausula* 23.

2 Intellige quãdo militat eadẽ ratio,etiamsi materia sit exorbitans *Card.Tusch. d.concl.* 291. *num.*30. *Gonzal.ad reg.* 8.*Cancel.gloss.36.n.27.& 28.P.Sanch. de matrim.lib.6.disp.22. nu.* 19. Quia bene refertur ad omnia præcedentia, vbi diuersitatis ratio allegari non potest *Surd. dec.* 88.*num.*13.*Cald. Pereira de potestate eligendi cap.* 11.*num.*27. *Card.Tusch.d.concl.*291.*num.*7. *Farinac. in nouiss. Rotæ decis.* 446. *num.*2.& nunc *sacræ Rotæ Romanæ decis.*767.*nu.*5.*tom.*1. *par.* 2.

3 Primo,non refertur ad omnia præcedentia, quando actus redderetur nullus,ex *Surd.consil.* 450.*num.*48.

4 Secundo, nec quando inutilis esset dispositio.*Surd.cons.*315 *num.* 8.

5 Tertio, nec quando commode fieri non potest; & scriptura,vel sensus non patitur.*Surd.d. consil.*315.*n.*9.

6 Quarto,nec quando sequeretur iuris correctio, seu aliud inconueniens *cap. Ecclesia vestra* 2.vbi notat *Abb.de electione.Car. Tusc.d.concl.*291.*n.*38.*cum seqq. Francisc.à Sousa d.repet. l.fœminæ ff.de regul.iuris p.*1.*num.*152.

7 Quinto,nec quoties relatio induceret cõtrarietatem.*Brunor. à Sole in locis communib. verbo claus.num.*38.*in fine.* Aut non congrueret verbis & dispositioni antecedenti.*Rota Bonon.decis.* 150.*num*78.

8 Sexto, nec stante diuersa personarum qualitate. *Rota Bonon.decis.*150. *num.*80.vbi *n.*79. idem resoluit,quando ratio recti sermonis aliud postulat.

CLAVSVLA CXX.
Insolita.

1 Clausula insolita nõ præsumitur, & alleganti eã esse insolitã incumbit onus probandi.

CLAVSVLA CXVIII.
In medio posita.

1 Clausula in medio posita præcedentibus & sequẽtibus seruire potest vt probat tex. in *l.3.§.filius, ff.de liberis & posthu. l.quisquis, ff. de legatis 3.cap. secundo requiris de appellation.* tenent *Cels. Hugo in tract.claus. pag.475. col.2. Matienso ad l.2. glos.2.n.8. tit.4. lib.5.nouæ recopil. Burg. de Paz l.3. Tauri p.1. concl.2.n.67. Ioan.Garcia de nobilit.glos.2.n.11.Brunor.à Sole in locis communib. verbo clausula n.39. Ceuall. communium contra communes q.905. n.3. Mar. Alter. de censuris ecclesiasticis to.1. disp.13.lib.5.cap.3.lit.E.Cardin. Tusch.pract. conclus.tom.1.lit.C. conclus.290.à n.1.* vbi *n.5.* intelligit quando est posita inter plures articulos cõnexos, & dependentes ab vno principali.

2 Item in medio vnius capituli posita non refertur ad alia. *D.Marta de clausulis, p.4.clausula 24.n.7.Cardin.Tusch.d.conclus.290.n.5.& n.2.* quod etiam nunquam refertur ad sequentia quando adest dictio, prædicta, vel, præmissa; quia refertur solum ad præcedẽtia, nõ autẽ ad sequẽtia capitula habentia suam orationem perfectam maxime inter diuersas personas.

CLAVSVLA CXIX.
In fine posita.

1 Refertur ad omnia præcedentia. *l.talis scriptura, §.fin.ff.de legatis 1.l.1. C.de liberis præteritis, cap. secundo requiris de appellat. Bernar.reg.84. Cassan. in consuetudinibus Burgundiæ rub.4.§.2.verbo tous mubles n.1. Cels.Hugo in tract.claus. pag. 475. col. 2. Rota Bonon. diuers.decis.150.n.71. Aldrete de omnimoda regularium exemptione p.1.cap.8.n.1. statim in princip. Boer. decis.146. nu.2.& seq. Syluan.cons.88.nu.24.Soar.to.2. communium opinion.lib.6.tit.13. n.266.pag.62. Menoch.de arbit. casu 64.n.22.& de præsumpt.lib. 4.q.181.nu.4.& cons.130.nu.5. & cons.339.à n.1. Ioseph. Ludou. Perusina decis.45.n.6.p.1.Burg. de Paz cons.44.n.13. Surd. cons. 567.n.4. Gutier. pract. lib.3. q. 29.num.11.& 12.Marchesan.de commissionib.parte 1.pag.626.n. 4.Card.Tusch.pract.concl.tom.1. lit.C.concl.291.Valas.consul.133. n.3.Ceuall. commun. contra commun.q.828.n.131.et q.905.n.3.*

P.Sanch.

P.Sanch.de matrim.lib.3. disp.7. n.17.Cardoso in praxi iudicum & aduocat.verbo clausula n. 22. Stephan.Gratian.Marchiæ decis. 135.*num.*14.*Brunor.à Sole in locis communib.verbo claus.nu.* 58. nouissime *sacra Rota Rom. apud Farinac.decis.*73.*nu.*1. *& decis.* 105.*num.*9.*tom.*1.*p.*1.*Ioseph. de Sesse Aragoniæ decis.*205.*nu.*29. *Lusit.Francisc.à Sousa in repet. l. fœminæ ff.de regulis iuris p.*1.*nu.* 152.*Mari.Alteri.de censuris to.*1 *disp.*13.*lib.*5.*lit.B.& disp.*15.*c.*1 *lit.E.& disp.*16.*cap.*3.*lit.A.*latissime *D. Marta de clausulis p.* 4. *clausula* 23.

2 Intellige quãdo militat eadẽ ratio,etiamsi materia sit exorbitans *Card.Tusch. d.concl.* 291. *num.*30. *Gonzal.ad reg.* 8.*Cancel.gloss.*36.*n.*27.*&* 28.*P.Sanch. de matrim.lib.6.disp.*22. *nu.* 19. Quia bene refertur ad omnia præcedentia, vbi diuersitatis ratio allegari non potest *Surd. dec.* 88.*num.*13. *Cald. Pereira de potestate eligendi cap.* 11. *num.*27. *Card.Tusch.d.concl.*291.*num.*7. *Farinac. in nouiss. Rotæ decis.* 446. *num.*2. & nunc *sacræ Rotæ Romanæ decis.*767. *nu.*5. *tom.*1. *par.* 2.

3 Primo,non refertur ad omnia præcedentia, quando actus redderetur nullus,ex *Surd.consil.* 450. *num.*48.

4 Secundo, nec quando inutilis esset dispositio.*Surd.cons.*315 *num.* 8.

5 Tertio, nec quando commode fieri non potest; & scriptura,vel sensus non patitur.*Surd.d. consil.*315.*n.*9.

6 Quarto,nec quando sequeretur iuris correctio, seu aliud inconueniens *cap. Ecclesia vestra* 2.vbi notat *Abb.de electione.Car. Tusc.d.concl.*291.*n.*38.*cum seqq. Francisc.à Sousa d.repet. l.fœminæ ff.de regul.iuris p.*1.*num.*152.

7 Quinto,nec quoties relatio induceret cõtrarietatem.*Brunor. à Sole in locis communib. verbo claus.num.*38.*in fine*. Aut non congrueret verbis & dispositioni antecedenti.*Rota Bonon.decis.* 150.*num.*78.

8 Sexto, nec stante diuersa personarum qualitate. *Rota Bonon.decis.*150. *num.*80.vbi *n.*79. idem resoluit,quando ratio recti sermonis aliud postulat.

CLAVSVLA CXX.
Insolita.

1 Clausula insolita nõ præsumitur, & alleganti eã esse insolitã incumbit onus probandi.

*P.Sanch.de matrim.lib.*3. *disp.*7. *n.*17.*Cardoso in praxi iudicum & aduocat.verbo clausula n.* 22. *Stephan.Gratian.Marchiæ decis.* 135.*num.*14.*Brunor.à Sole in locis communib.verbo clauf.nu.* 58. nouissime *sacra Rota Rom. apud Farinac.decis.*73. *nu.*1. *& decis.* 105.*num.*9.*tom.*1.*p.*1.*Ioseph. de Sesse Aragoniæ decis.*205. *nu.*29. *Lusit.Francisc.à Sousa in repet. l. fœminæ ff.de regulis iuris p.*1.*nu.* 152.*Mari.Alteri.de censuris to.*1 *disp.*13.*lib.*5.*lit.B.& disp.*15.*c.*1 *lit.E.& disp.*16.*cap.*3.*lit.A.*latissime *D. Marta de clausulis p.* 4. *clausula* 23.

2 Intellige quãdo militat eadẽ ratio,etiamsi materia sit exorbitans *Card.Tusch. d.concl.* 291. *num.*30. *Gonzal.ad reg.* 8.*Cancel.gloss.*36.*n.*27.*&* 28.*P.Sanch. de matrim.lib.*6.*disp.*22. *nu.* 19. Quia bene refertur ad omnia præcedentia, vbi diuersitatis ratio allegari non potest *Surd. dec.* 88.*num.*13. *Cald. Pereira de potestate eligendi cap.* 11.*num.*27. *Card.Tusch.d.concl.*291.*num.*7. *Farinac. in nouiss. Rotæ decis.* 446. *num.*2. & nunc *sacræ Rotæ Romanæ decis.*767. *nu.*5. *tom.*1. *par.* 2.

3 Primo,non refertur ad omnia præcedentia, quando actus redderetur nullus,ex *Surd.consil.* 450. *num.*48.

4 Secundo, nec quando inutilis esset dispositio.*Surd.cons.*315 *num.* 8.

5 Tertio, nec quando commode fieri non potest; & scriptura,vel sensus non patitur.*Surd.d. consil.*315.*n.*9.

6 Quarto,nec quando sequeretur iuris correctio, seu aliud inconueniens *cap. Ecclesia vestra* 2.vbi notat *Abb.de electione.Car. Tusc.d.concl.*291.*n.*38.*cum seqq. Francisc.à Sousa d.repet. l.fœminæ ff.de regul.iuris p.*1.*num.*152.

7 Quinto,nec quoties relatio induceret cõtrarietatem.*Brunor. à Sole in locis communib. verbo clauf.num.*38.*in fine*. Aut non congrueret verbis & dispositioni antecedenti.*Rota Bonon.decis.* 150.*num*78.

8 Sexto, nec stante diuersa personarum qualitate. *Rota Bonon.decis.*150. *num.*80.vbi *n.*79. idem resoluit,quando ratio recti sermonis aliud postulat.

CLAVSVLA CXX.
Insolita.

1 Clausula insolita nõ præsumitur, & alleganti eã esse insolitã incumbit onus probandi.

bandi. *Farinac. in praxi crimin. par. 6. de falsitate & simulat. q. 162. num. 160. Mascar. de probat. concl. 299. num. 1. & 2.* vbi dicit hanc clausulam probari debere ex inspectione multorum instrumentorum.

2 Scripta non præsumitur ex mente contrahentium. *Mascard. de probat. concl. 1099. nu. 18. D. Marta de Clausulis p. 4. claus. 18. num. 1.* Nec scripta videtur de mente testatoris. *Valasc. consult. 174. num. 8.*

3 Actum suspectũ reddit hæc clausula. *Cotta in memorab. verbo clausula pag. 109.*

4 Fraudis præsumptionem arguit. *Capola de simulat. contractus præsump. 9. casu 31. Menoch. de præsumpt. lib. 5. q. 3. num. 103. Azeuedo ad l. 4. nu. 39. tit. 6. lib. 8. nouæ recopil. Card. Tusch. pract. conclus. to. 1. lit. C. concl. 306. n. 3. Farinac. de delictis p. 4. decis. 42. in addit. Marta d. claus. 18. n. 3.*

5 Simulationis coniecturam facit, quando nimia est cautela, vt probat text. in *l. quis sit fugitiuus §. apud Labeonem ff. de Aedelitio edicto*, resoluunt Doctores in *cap. illo vos de Pignorib. Viui. decis. 182. Mascard. de probat. concl. 299. in fi. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 36. nu. 86. Card. Mant. de tacitis, & ambig. conuent. lib. 13. tit. 35. nu. 13. Stephan. Grat. discept. forens. cap. 255. nu. 21. & 23. Farinac. d. q. 162. nu. 155. & 163. D. Marta d. claus. 18. nu. 2. Rota Bon. diuers. decis. 145. n. 48.* Intellige si clausulæ sint plures, secus vero si sit vna. *gloss. & Doctores in l. si quis sub conditione ff. de condit. instit.* tenent *Card. Tusch. pract. conclus. lit. S. conclus. 262. n. 25. Card. Mantica d. tit. 35. num. 14.* quos refert, & sequitur *Farin. d. q. 162. n. 162.*

6 Contractum vsurarium arguit, vt per *Menoch. de præsumpt. lib. 3. q. 122. num. 67.*

CLAVSVLA CXXI. Interpretanda.

1 Interpretari debet clausula secundum vsum loquendi disponentis, text. in *l. cum alimenta in princ.* & ibi *Bart. ff. de alimentis et cibar. legatis. Surd. cons. 319. num. 7. vol. 3.* quem refert *D. Marta de claus. p. 4. claus. 29. nu. 4.* & eius verba etiam debent intelligi secundum communem vsum loquendi, vt per text. in *l. Labeo ff. de supellecti. legata* resoluit idem *Marta d. clausula 29. num. 2.* communis autem vsus loquendi attendendus est, qui erat tem-

tempore dispositionis, non autē post, *Menoch. conf.* 266. *nu.* 63. *vol.* 3. *D. Marta d. clauf.* 29. *n.* 3.

2 Perfecte concepta tunc dicitur quando habet orationem perfectam, & de per se, atque absolute stat. *idem Marta d. parte* 4. *clauf.* 35. *num.* 1. vbi *num.* 2. asserit quod ad perfectionem clausulæ omne tacitum censetur expressum.

3 Plures habens intellectus ita est interpretãda, vt minus natura rei alteretur, vt ex *Menoch. conf.* 62. *n.* 27. probat *idem Marta d. clauf.* 29. *num.* 1.

4 Clausula vna declarat aliã. *l. qui filiabus* §. *si seruus plurium* & §. *vlt. ff. de legatis* 1. *l. quæsitũ* §. *Papinianus quoque ff. de fundo instructo. l. quãuis* C. *de fideicom. Ceual. communium contra communes q.* 905. *nu.* 20.

5 Expressio clausulæ, quæ subintelligitur à iure non dat nouã formam mandato, nec facit actũ conditionalem. *l. conditiones quæ extrinsecus ff. de condit. & demonstrat. l.* 3. *ff. de legatis* 1. *cap. significasti de elect. Alexand. Trentasinq. variarum resolut lib.* 1. *tit. de rescript. resolut.* 7. *n.* 11. *vers.* 3.

6 Clausula nulla debet esse superflua. *Surd. conf.* 453. *nu.* 26. & debet aliquid operari. *Cels. Hugon. in tract. clauf. pag.* 475. *col.* 1. maxime in contractibus. *Salust. Tiberi. in formulario instru. lib.* 1. *cap.* 5. *nu.* 6.

CLAVSVLA CXXII. Præcedens.

1 Est maioris efficaciæ ad determinationē sequẽtium, quam sequens ad determinationem præcedentium, vt resoluunt *Brunor. à Sole in locis cõmunibus verbo clausula, num.* 40. *Matienso l.* 7. *glos.* 13. *n.* 6. *tit.* 11. *lib.* 5. *nouæ recopilat. D. Marta de clausulis p.* 4. *clausula* 24. *num.* 1. *Azeuedo ad l.* 1. *nu.* 5. *cum seq. tit.* 11. *lib.* 4. *recopil. Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 32. *n.* 29.

CLAVSVLA CXXIII. Repetita.

1 Clausulæ quando censeãtur repetitæ in secunda commissione, vide *D. Marta de clausulis p.* 4. *clausula* 11. *Ceuall. communium contra communes q.* 905.

2 Qualitas vnius clausulæ nõ censetur repetita in altera; quando clausulæ sunt separatæ. *Menoch. conf.* 111. *n.* 25. & *conf.* 171. *n.* 22. & *conf.* 415. *n.* 6. quem citat

tat *D.Marta d.par.*4. *clauſ.*25. *num.*5.

3 Stante diuerſitate clauſula poſita in vna ſubſtitutione non cenſetur repetita in altera, quarum ſingulæ habent orationem perfectam. *Menoch. conſil.* 124. *n.*73.*D.Marta d.clauſ.*25.*n.*5.

4 Clauſula vnius capituli nō cenſetur repetita in altero, quando capitula habent ſuas ſpeciales determinationes & clauſulas. *Menoch.conſ.*130.*nu.*10. *& ſeq. & conſ.*151.*n.*43. *D. Marta d. clauſula* 25.*n.*6.

CLAVSVLA CXXIV. Specialis.

1 SPecialis clauſula non reſtringit præcedentem generalem, text. eſt in *l.regula*, §. *licet*, *ff. de iuris & facti ignorantia*, notat *D. Marta de clauſulis p.*4.*clauſula* 6.

CLAVSVLA CXXV. Sequens.

1 REgulariter clauſula ſequens refertur & trahitur ad omnia præcedentia, vt probat text. in *l.fin.* & ibi *Bart. ff.de rebus dubÿs, cap.ſecundo requiris* 41.*de appellat.* notant *Anton.Gabr.tom.*3.*commun.opinion. lib.* 6. *tit. de clauſulis concluſ.* 9. *Gonzal. ad reg.*8.*Cancel.gloſ.*32. *num.* 30. Et illa declarat, nouiſſime *ſacra Rota Rom. apud Farin. deciſ.*105.*num.*4.*to.*1.*p.*1.

2 Refertur etiam ad præcedentia quando non eſt diuerſa ratio, vel legum correctio non inducitur *Auendan.ad l.*6.*Tauri gloſſ.*11.*num.*7.

3 Clauſula ſubſequens non refertur ad iam ſpecificata ex *Menoch.conſil.*115.*n.*40. Nec refertur ad illa ex quorum relatione ſequeretur correctio *Menoch. d.conſ.*115.*n.*39.

CLAVSVLA CXXVI. Vniuerſalis.

1 CLauſulæ vniuerſales omnia complectuntur, & nō reſtringuntur, ac ſunt maioris efficaciæ quam generales, & ideo omnia comprehendunt nullo penitus excepto. *D.Marta de clauſulis par.* 4. *clauſula* 4.*à num.*1. *cum ſeqq.*

FINIS.

INDEX RERVM
Quæ in his Remiſsionibus de Dictionibus, & Clauſulis continentur.

A

INDEX RERVM.

I

Ius

L

N

Q

R

T

V

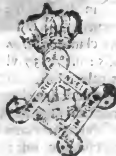
FINIS.

INDEX RERVM.

V

FINIS.

V

FINIS.

V

FINIS.

V

FINIS.

